

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 92

OSMANLI ARŞİV BELGELERİNDE
YEMEN

اليمن في العهد العثماني

İstanbul 2008

Proje Yöneticisi
Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları
Doç. Dr. Mustafa BUDAK
Genel Müdür Yardımcısı

Dr. Önder BAYIR
Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

Dr. Ahmet Zeki İZGÖER
Yayın İşleri Koordinatörü

Yayına Hazırlayanlar
Mümin YILDIZTAŞ
Sebahattin BAYRAM
H. Yıldırım AĞANOĞLU

Arapça Özet
Fuad Abdülvehhab eş-Şamî (Özet)
Ali Muhammed el-Cevbî (Danışman)
A. Abdullah Ali eş-Şerefî (Danışman)
(Yemen)

Arapça Redaksiyon
Dr. Salih Sadawi
(IRCICA)

Kapak Tasarım ve İçdüzen
Hamdi AKYOL

Belge Fotoğrafları
Şefik KANYILMAZ

Baskı-Cilt
Düzey Matbaacılık

ISBN 978-975-19-4273-9

İstanbul 2008

مدیر المشروع
الدكتور يوسف صاريناي
مدير عام دور المحفوظات

التنفيذ
الدكتور مصطفى بوداق
مساعد المدير العام

الدكتور أوندر باير
رئيس دائرة الأرشيف العثماني

الدكتور أحمد زكي إيزكو أر
منسق شئون النشر

هيئة الإعداد
ح. يلديرم آغان أوغلو
صباح الدين بايرام
مؤمن يلديز طاش

الملخصات العربية
فؤاد عبد الوهاب الشامي
(المركز الوطني للوثائق)
علي محمد الجوي (مراجع)
عبد الله علي الشرفي (مراجع)
(المركز الوطني للوثائق)

مراجعة العربية
الدكتور صالح سعداوي
(إرسیکا)

تصوير الوثائق
شفيق قان يلماز

استانبول 2008م



İÇİNDEKİLER

SOSYAL VE İKTİSADÎ HAYAT

1	YEMEN'İN COĞRAFÎ ÖZELLİKLERİ / YEMEN'DE GÜNDELİK HAYAT	24
2	İNGİLTERE KRALI'NIN YEMEN KAHVESİ TALEBİ	32
3	"GAT" BİTKİSİNİN İNCELENMEK ÜZERE PADİŞAH'A TAKDİMİ	34
4	İTHALAT VE İHRACATTAN ALINACAK GÜMRÜK	36
5	KOZ LİMANI'NDA GÜMRÜK TEŞKİLİ	38
6	SAN'A'DA BULUNAN ALTIN MADENİ	40
7	HUDEYDE'DE TİCARET MAHKEMESİ TEŞKİLİ	42
8	HUDEYDE SAHİLLERİNE MAĞAZALAR İNŞASI	46
9	YEMEN'DE TUZ İHRACATI	50
10	YEMEN'DE AT CİNSİNİN İSLAHİ	52
11	YEMEN'DE KİTLİK VE YAPILAN YARDIMLAR	54
12	YEMEN'DE PATATES TARIMININ YAYGINLAŞTIRILMASI	60
13	YEMEN'DE PAMUK TARIMININ İSLAHİ	62
14	PADİŞAH'A YEMEN KAHVESİ GÖNDERİLMESİ	64
15	SAN'A'DA YAŞANAN KURAKLIK VE AHALİYE YARDIM	68
16	YEMEN'DE TEDAVÜLDE OLAN RİYAL'İN HALKA VE HAZİNEYE VERDİĞİ ZARAR	70
17	TUZ KAÇAKÇILIĞININ ÖNLENMESİ	74
18	HUDEYDE HALKINA YARDIM	78

VAKIF VE DİN HİZMETLERİ

19	CAMİ GÖREVLİLERİ TAHSİSATI	82
20	YEMEN'E MATBU KUR'AN GÖNDERİLMESİ	84
21	II. ABDÜLHAMİD'İN ABHA'YA CAMİ YAPTIRMASI	86
22	MUAZ BİN CEBEL CAMİİ SUYUNUN YENİDEN AKITILMASI	90
23	TAMİRE MUHTAÇ CAMİLERİN MASRAFLARI	92

EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

24	HUDEYDE'DE MEKTEP TESİSİ	98
25	MAHALÎ ULEMAYA MECELLE VE FETVA DERSLERİ VERİLMESİ	100
26	SAN'A'DAKİ MEKTEPLERİN BAKIM VE ONARIMI	104
27	YEMEN'DE MEVCUT OKULLARIN İSLAHİ VE YENİLERİNİN AÇILMASI	108
28	YEMEN'DE YENİ OKULLAR AÇILMASI	114
29	İBTİDÂİ MEKTEPLERDE OKUTULACAK DERSLER	116
30	MÜLKİYE'DEN MEZUN OLAN YEMENİLİLERE MEMURİYET VERİLMESİ	120
31	YEMEN'DEN İSTANBUL'A ÖĞRENİM İÇİN GELENLER	122



32	ASKERİ OKULLARDA OKUYAN YEMENLİLER	130
33	YEMEN'DEN İSTANBUL'A GELEN ÖĞRENCİLERE MAAŞ TAHSİSİ	132
34	EĞİTİMLERİNİ YARIDA BIRAKAN YEMENLİLERE MEMLEKETLERİNDE MEMURLUK VERİLMESİ	134
35	SULTAN II. ABDÜLHAMİD'İN İSTANBUL'A GETİRTTİĞİ YEMENLİ ÖĞRENCİLERE MAAŞ VERİLMESİ	144
36	YEMENLİ ÖĞRENCİLERE ZORLUK ÇIKARTAN OKUL MÜDÜRÜNÜN UYARILMASI	146

SAĞLIK HİZMETLERİ

37	YEMEN'E DOKTOR TAYİNİ	152
38	HUDEYDE'YE KARANTİNA MERKEZİ YAPILMASI	156
39	PERİM ADASINDA KARANTİNA MERKEZİ YAPILMASI	158
40	HUDEYDE BELEDİYE REİSİNİN SALGIN HASTALIKLAR HUSUSUNDAKİ GAYRETİNDEN DOLAYI TALTİFİ	160
41	YEMEN'DE KUDUZ LABORATUVARI KURULMASI	164
42	AŞI MERKEZİ TESİSİ VE TALTİF	168
43	YEMEN'E TIBBÎ MALZEME GÖNDERİLMESİ	170

BAYINDIRLIK İŞLERİ

44	HUDEYDE'YE SU GETİRİLMESİ	174
45	TAİZ'DE BELEDİYE BİNASI İNŞASI	176
46	HUDEYDE HAPİSHANESİ'NİN GENİŞLETİLMESİ	178
47	CİDDE-HUDEYDE TELGRAF HATTI	182
48	HUDEYDE YAKINLARINDAKİ CEBANE'YE LİMAN İNŞASI	184
49	HUDEYDE-KAMRAN ARASINDA TELGRAF HATTI ÇEKİLMESİ	192
50	BİLADİ BÜSTAN NAHİYESİ'NE HÜKÜMET KONAĞI YAPILMASI	196
51	LHAYYE LİMAN DAİRESİ'NİN YENİDEN YAPILMASI	198
52	CEBELİ ŞARK NAHİYESİ'NDE HÜKÜMET KONAĞI YAPILMASI	200
53	HARAZ NAHİYESİ MERKEZİNİN MEYDİ İŞKELESİNE TAŞINMASI / VESİM'DE NAHİYE MERKEZİ OLUŞTURULMASI	202
54	SAN'A'DA YENİ HÜKÜMET KONAĞI YAPILMASI	208
55	ANES KAZASI'NDA OKUL VE YEMEN VİLAYET MERKEZİNDE HASTANE YAPILMASI	210
56	YEMEN'DE YAPILMASI GEREKEN İMAR FALİYETLERİ	212
57	YEMEN VİLAYET BİNASININ İNŞASI	214
58	HACUR KAZASI'NA TELGRAF HATTI ÇEKİLMESİ	216
59	YEMEN ŞEHİRLERİNİN TELGRAF HATLARI İLE BİRBİRİNE BAĞLANMASI	218
60	KATABA-TAİZ ARASINA TELGRAF HATTI ÇEKİLMESİ	222
61	YEMEN'DE YENİ YOLLAR YAPILMASI	224
62	HUDEYDE'DE BUZ VE SU FABRİKASI KURULMASI	230
63	YEMEN'DE DEMİRYOLU YAPILMASI	234
64	YEMEN'DE ARTEZYEN KUYULARI AÇILMASI	236
65	AMRAN ŞEYHİNİN YEMEN VE İSTANBUL'DA OTOBÜS ŞİRKETİ KURMASI	238

İDARİ VE MÜLKÎ DÜZENLEMELER

66	KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN TARAFINDAN MUTAHHAR İBN-İ ŞEREFEDDİN'E GÖNDERİLEN MEKTUP	246
67	YEMEN ZEYDİ İMAMLARI	252
68	SAN'A'YA İDARECİ TAYİNİ	254



69	YEMEN'E ŞERİF TAYİNİ	256
70	YEMEN'E YENİ VALİ TAYİNİ	258
71	YEMEN'DE POSTA TEŞKİLATI KURULMASI	260
72	BENİ MERVAN KABİLESİ'NİN BULUNDUĞU MAHALDE NAHİYE TEŞKİL EDİLMESİ	264
73	VEŞİM'İN NAHİYE HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	268
74	SEVDE NAHİYESİ'NE MÜDÜR TAYİNİ	272
75	AMRAN KAZASINDA YENİ NAHİYE TEŞKİLİ	274
76	HACARİYE KAZASI'NDA YENİ NAHİYELER OLUŞTURULMASI	276
77	GAMED KAZASI MERKEZİNİN SAYĞAR KÖYÜNE TAŞINMASI	278
78	YEMEN'DE HUZURUN TEMİNİ İÇİN ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER	280
79	KAMRAN ADASINDA HÜKÜMET DAİRESİ YAPILMASI	286
80	YEMEN'DE KAZA MERKEZLERİNDE HÜKÜMET KONAĞI YAPILMASI	290
81	YEMEN'DE VİLAYET EVRAKI İÇİN ARŞİV BİNASI YAPILMASI	292
82	YEMEN VİLAYETİ 1907 SENESİ BÜTÇESİ	294
83	EBUARİŞ KAZASI'NIN ASİR'E BAĞLANMASI	304

ASKERİ FAALİYETLER

84	YEMEN'DEN BARUT TALEBİ	308
85	YEMEN'DEKİ KALELERİN TAMİRİ	310
86	LHAYYE KASABASI SURLARININ ONARILMASI	312
87	LHAYYE KASABASI'NA KALE İNŞASI	316
88	SAN'A'NIN ZALİMLERİN TASALLUTUNDAN KURTARILMASI	320
89	SAN'A'DA ASKERİ HASTANE İNŞASI	328
90	YEMENİ ESFEL BÖLGESİNİN İTAAT ALTINA ALINDIĞI	332
91	YEMEN'DE MAHALİ ORDU TEŞKİLİ	334
92	YEMEN'DE ASKERİ OKULLAR AÇILMASI	338
93	YEMEN SAHİLLERİNİN MUHAFAZASI	340
94	ABHA KAZASI'NDA KALE İNŞASI	342

DİPLOMASİ

95	MUHA ŞERİFİ İLE MUHA İNGİLİZ KONSOLosu ARASINDAKİ SORUN	346
96	MUHA İNGİLİZ KONSOLosunun BÖLGEDEKİ KİŞİRTİCİ FAALİYETLERİ / YEMEN'İN MÜSLÜMANLARIN KUTSAL MEKANLARINA YAKINLIĞI SEBEBİYLE ÇOK İYİ MUHAFAZA EDİLMESİ	352
97	YEMEN TARİHİ İLE İLGİLİ ESERİN PADİŞAH'A TAKDİMİ	358
98	HUDEYDE ŞEYHÜSSADATİ'NİN TALTİFİ	360
99	BENİ MEDİHA ŞEYHİNİN TALTİFİ	362
100	MEVSET VE DABİ KABİLE REİSLERİNE UNVAN VE MAAŞ TAHSİSİ	366
101	HUDEYDE VE CİVARINDA YABANCILARIN FAALİYETLERİ	368
102	İSTANBUL'A DAVET EDİLEN YEMEN İLERİ GELENLERİ	374
103	PADİŞAH'IN YEMEN İLERİGELENLERİNİ 1909 SENESİNDEKİ KABULÜ	388
104	BAZI YEMEN İLERİGELENLERİNİN RÜTBE İLE ÖDÜLLENDİRİLMESİ	390
105	YEMEN MİLLETVEKİLİ AHMED KEBSİ'NİN PADİŞAH'I ZİYARETİ	394
106	TAHAMA SEYYİDLERİNİN VERGİDEN MUAF TUTULMALARI	396
107	İSTANBUL'DA VEFAT EDEN YEMENLİ BİR ŞERİFİN FATİH CAMİİ HAZİRESİNE DEFNİ	398
108	İMAM YAHYA'NIN TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ EMİRLERİNE BAĞLI OLDUĞU	400



الشئون الاجتماعية والاقتصادية

1	موضوع عن جغرافية اليمن والحياة اليومية فيه.	24
2	طلب ملك إنجلترا للقهوة اليمنية (البن).	32
3	توضيح خاص عن القات مقدم للسلطان.	34
4	تحصيل رسوم الجمارك من الواردات والصادرات في اليمن.	36
5	تشكيل ادارة جمرك في ميناء قوز في ولاية اليمن.	38
6	العثور على معدن الذهب في مدينة صنعاء.	40
7	انشاء محكمة تجارية في مدينة الحديدة لخدمة التجارة.	42
8	انشاء مخازن في ساحل مدينة الحديدة لتخزين الفحم.	44
9	تصدير الملح في اليمن.	48
10	تحسين سلالة الخيول في اليمن.	52
11	القحط في اليمن ومساعدة المحتاجين	54
12	توسيع زراعة البطاطس في اليمن.	60
13	اصلاح زراعة القطن في اليمن.	62
14	ارسال القهوة اليمنية الى السلطان العثماني.	64
15	مساعدة أهالي اليمن بسبب القحط الجاري	68
16	تداول النقد العثماني بدلاً من الريال المتداول في اليمن	70
17	إنخفاض سعر الملح اليمني بسبب التهريب.	74
18	مساعدة الاهالي في مدينة الحديدة.	78

الأوقاف والشئون الدينية

19	مخصصات موظفي الجوامع	82
20	ارسال نسخ من المصحف الشريف المطبوع إلى اليمن.	84
21	السلطان عبد الحميد الثاني يني مسجداً في أهما	86
22	ترميم مصدر مياه جامع معاذ بن جبل في تعز	90
23	صرف المبالغ اللازمة لترميم الجوامع	92



التعليم

98	بناء مدرسة رشدية ومكتب للصبيّة في الحديدة	24
100	تدريس الإفتاء والمجلة للعلماء اليمنيين المحليين	25
104	ترميم وإصلاح المدارس في مدينة صنعاء	26
108	ترميم المدارس الموجودة وإقامة مدارس جديدة في اليمن	27
114	إنشاء مدارس جديدة في اليمن	28
116	الدروس التي سوف تدرس في المدارس الابتدائية وتأهيل المدرسين	29
120	تعيين خريجي مدرسة الإدارة اليمنيين في أعمال مناسبة في اليمن	30
122	الطلاب القادمين الى اسطنبول من اليمن بغرض الدراسة	31
130	إرسال الطلاب اليمنيين الدارسين في المدارس العسكرية إلى بلدهم لزيارة أهلهم	32
132	تخصيص مرتبات مناسبة للطلاب اليمنيين الذين يدرسون في اسطنبول وتوزيعهم على المدارس المحددة لهم	33
134	منح وظائف للطلاب اليمنيين الذين عادوا ولم يكملوا تعليمهم	34
144	إعتماد مرتبات للطلاب اليمنيين المرسلين للدراسة في اسطنبول	35
146	المشاكل والصعوبات التي واجهت الطلاب اليمنيين في مدينة بورصة	36

الشئون الصحية

152	تعيين أطباء في ولاية اليمن	37
156	بناء مركز حجر صحي في مدينة الحديدة	38
158	بناء مركز حجر صحي في جزيرة برتم	39
160	تكريم رئيس بلدية الحديدة بوسام مجيدي تقديراً لجهوده في حماية الأهالي من الأمراض	40
164	إطلاق اسم السلطان عبدالحميد على مستشفى الغرباء في اليمن	41
168	إنشاء مركز التطعيم الصحي في اليمن — تكريم الأشخاص	42
170	ارسال مستلزمات طبية إلى اليمن	43



المشاريع الخدمية (المدنية)

174	توفير المياه العذبة لمدينة الحديدة.	44
176	إنشاء مبنى بلدية مدينة تعز.	45
178	توسيع سجن مدينة الحديدة.	46
182	تمديد خط التلغراف بين مدينة جدّه ومدينة الحديدة.	47
184	إنشاء ميناء جديد في الجبانه بالقرب من مدينة الحديدة	48
192	توصيل خط التلغراف من مدينة الحديدة إلى جزيرة كمران.	49
196	إنشاء مبنى للحكومة في ناحية بلاد البستان	50
198	إنشاء مبنى إدارة ميناء اللحية في اليمن.	51
200	إنشاء مبنى للحكومة ناحية جبل الشرق التابعة لقضاء آنس	52
202	تشكيل نواحي حديدة في سنجق الحديدة وتعيين مدراء لهذه النواحي.	53
206	إنشاء مبنى حكومي جديد في مدينة صنعاء	54
210	إنشاء مكاتب إبتدائية في قضاء آنس وإنشاء مستشفى في مركز ولاية اليمن.	55
212	جهود الدولة العثمانية وخططها لإعمار اليمن	56
214	إستكمال إنشاء مبنى الولاية في اليمن	57
216	تمديد خط التلغراف إلى قضاء حجور.	58
218	ربط المدن الرئيسية في ولاية اليمن بخطوط التلغراف.	59
222	توصيل خط التلغراف من مدينة كتاب ومدينة تعز إلى مدينة قعطبة.	60
224	إنشاء طرق جديدة في ولاية اليمن.	61
230	إنشاء مصنع للثلج في مدينة الحديدة.	62
234	إنشاء خط للسكة الحديد في اليمن.	63
236	حفر آبار إرتوازية في ولاية اليمن	64
	إنشاء شركة للحافلات مشتركة بين شيخ عمران حزام باشا والشركة العثمانية الوطنية للعمل في	65
238	اليمن.	



التنظيمات الإدارية والسياسية

66	رسالة بالعربية من السلطان سليمان القانوني إلى المطهر بن شرف الدين	246
67	كشف بأسماء الأئمة الزيديين الذين حكموا اليمن خلال الفترة من 912هـ إلى 1251هـ.	252
68	تعيين حاكم لمنطقة صنعاء.	254
69	تعيين أحد الأشراف أميراً على اليمن	256
70	تعيين والٍ جديد لليمن	258
71	تأسيس إدارة للبريد في ولاية اليمن.	260
72	تشكيل ناحية في منطقة قبيلة بني مروان ومركزها حرض	264
73	تحويل ميناء الوسيم إلى ناحية	268
74	تعيين مدير لناحية السوداء.	272
75	تشكيل ناحية جديدة في قضاء عمران وهي ناحية جبل عيال سريح.	274
76	توسيع قضاء الحجرية بضم عدد من النواحي إليه.	276
77	نقل مركز قضاء غامد إلى قرية صغير.	278
78	إقتراح بتقسيم اليمن إلى أربع ولايات وتدابير أخرى لإقرار الأمن	280
79	بناء إدارة حكومية في جزيرة كمران.	286
80	إنشاء مباني حكومية في عدد من مراكز القضاة (الأقضية) والنواحي في اليمن	290
81	إنشاء مبنى للإرشيف لحفظ وثائق ولاية اليمن.	292
82	ميزانية ولاية اليمن لعام 1907م.	294
83	إقتراح بضم قضاء أبو عريش إلى سنجق عسير بدلاً من تبعيته لسنجق الحديدة.	304

الشئون العسكرية

84	طلب إرسال مادة البارود من اليمن إلى اسطنبول عن طريق مصر	308
85	ترميم قلاع اليمن.	310
86	إصلاح سور مدينة اللحية.	312
87	إنشاء قلعة في مدينة اللحية لحماية منابع المياه فيها.	316
88	تخليص صنعاء من ظلم الطغاة	320
89	إنشاء مستشفى عسكري في مدينة الحديدة.	328



332	السيطرة على منطقة اليمن الأسفل ومدينة تعز ودخول الاهالي تحت طاعة الدولة في تلك المناطق.	90
334	إنشاء فرقة عسكرية من اليمنيين.	91
338	فتح مدارس عسكرية في اليمن	92
340	حماية سواحل ولاية اليمن.	93
342	إنشاء قلعة في قضاء أجماء.	94

الشئون الدبلوماسية

346	الخلاف بين شريف المخا والقنصل الإنجليزي هناك	95
	التحركات التي يقوم بها القنصل الإنجليزي في المخا لإثارة المشاكل في المنطقة، وضرورة حماية	
352	الأراضي المقدسة	96
358	تقديم كتاب تاريخ اليمن وصنعاء إلى السلطان.	97
360	منح رتبة للشيخ علي هارون شيخ السادات من أهالي الحديدة صاحب النشان [المجدي]	98
362	منح شيخ بني مديخه وساما رفيعا.	99
366	تكرم شيخخي المواسطة وضبي في منطقة يافع الشيخ محمد بن علي هرهره والشيخ قحطان بن عمر هرهره	100
368	الانشطة الاجنبية في مدينة الحديدة والمناطق المجاورة لها.	101
374	دعوة عدد من سادات وعلماء ومشائخ وأعيان اليمن لزيارة مدينة اسطنبول	102
388	تحديد موعد للعلماء والمشائخ والأعيان اليمنيين الموجودين في اسطنبول لتوديعهم من قبل السلطان.	103
390	منح عدد من مشائخ وأعيان اليمن رتباً وظيفية وهدايا تقديراً لهم	104
394	قيام ممثل اليمن في مجلس المبعوثان أحمد الكبسي بزيارة السلطان.	105
396	إعفاء سادات تهامة من دفع الضرائب.	106
398	دفن السيد محمد افندي احد سادة اليمن في جامع الفاتح في اسطنبول.	107
	إعراب الامام يحيى عن إستمرار تمسكه بأوامر مجلس الأمة في أنقرة وطاعته	108
400	لخليفة المسلمين في اسطنبول	



KISALTMALAR

A. DVNS. AHKR.d	Divan-ı Hümâyûn Sicilleri Rumeli Ahkâm Defterleri
A. DVNS.MHM.d	Divan-ı Hümâyûn Sicilleri Mühimme Defterleri
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
A. MKT. MHM	Sadaret Mektubi Mühimme
A. MKT. NZD	Sadaret Mektubi Kalemî Nezaret ve Devair Evrakı
A. MKT. UM	Sadaret Mektubî Kalemî Umum Vilâyât Evrakı
bkz.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C. AS	Cevdet Askeriye
C. EV	Cevdet Evkâf
C. ML	Cevdet Maliye
C. NF	Cevdet Nafia
DH. İD	Dahiliye Nezareti İdare Evrakı
DH. MUI	Dahiliye Nezareti Muhaberâtı Umumiye İdaresi
DH. SNM	Dahiliye Nezareti Sicil-i Nüfus Müdüriyeti
DH. TMIK	Dahiliye Nezareti Tesri-i Muamelât ve Islahât Komisyonu Evrakı
Doç.	Doçent
Dr.	Doktor
EV.d	Evkâf Defterleri
HAT	Hatt-ı Hümâyûn
HH. THR	Hazine-i Hassa Tahrirât
İ. AZN	İrâde Adliye ve Mezâhib
İ. DFE	İrâde Defter-i Hakanî
İ. DH	İrâde Dahiliye
İ. HR	İrâde Hariciye
İ. HUS	İrâde Hususî
İ. MBH	İrâde Mabeyn-i Hümayun
İ. MF	İrâde Maarif
İ. MVL	İrâde Meclis-i Vâlâ
İ. ŞD	İrâde Şura-yı Devlet
İ.Ü.	İstanbul Üniversitesi
MV	Meclis-i Vükelâ
Nu:	Numara
s.	Sayfa
ŞD	Şûrâ-yı Devlet
ŞD. NF	Şûrâ-yı Devlet Nâfia
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
vb.	Ve benzeri
Y. A. HUS	Yıldız Sadaret Hususi Evrakı
Y. EE	Yıldız Esas Evrakı
Y. MTV	Yıldız Mütenevvi Maruzat Evrak
Y. PRK. ASK	Yıldız Perakende Evrakı Askeri Maruzat
Y. PRK. AZJ	Yıldız Perakende Evrakı, Arzuhal ve Jurnaller
Y. PRK. AZN	Yıldız Perakende Evrakı Adliye ve Mezâhib Nezareti Maruzatı
Y. PRK. BŞK	Yıldız Perakende Evrakı Başkîtabet Dairesi Maruzatı
Y. PRK. MF	Yıldız Perakende Evrakı Maarif Nezareti
Y. PRK. MK	Yıldız Perakende Evrakı Müfettişlikler ve Komiserlikler Evrakı
Y. PRK. MYD	Yıldız Perakende Evrakı Yaveran ve Maiyyeti Seniyye Erkân-ı Harbiye Dairesi
Y. PRK. TKM	Yıldız Perakende Evrakı, Tahrirâtı Ecnebiyye ve Mâbeyn Mütercimliği
Y. PRK. UM	Yıldız Perakende Evrakı Umumi



HARİTA VE FOTOĞRAFLAR

San'a halkının giyim tarzı	29
San'a'dan bir görünüm	31
San'a iskelesi	39
Hudeyde'nin kuzeyden görünümü	43
Hudeyde'ye liman inşaatı	47
San'a'da meşhur Hasan Paşa Hamamı'nın çalışanları	67
San'a'da ordugâhta inşa edilen Hamidiye Cami-i Şerifi ve şadırvanlar	91
Yemen'de bir cami	95
Yemen'de bir okul binası	107
San'a'da bir grup okul çocuğu	119
Yemen'de devlet erkânının katıldığı bir açılış merasimi	131
San'a'nın Saile mahallesinden bir görünüm	143
Yemen karantina haritası	155
San'a'da Gureba Hastanesi	169
San'a'dan bir görünüm	181
Yemen ileri gelenlerinden bir grup, bir merasim esnasında	183
Yemen'de bir kasaba	207
San'a'dan Taiz'e uzatılan telgraf hattına bir iftihar nişanesi olmak üzere inşa edilen sütun	221
Yemen'de yol ve köprülerin yetersiz olması sebebiyle nakliyat güçlükle yapılabilmekteydi	229
Hudeyde ile San'a arasında yapılması düşünülen demiryolunun haritası	229
San'a ve civarı köylerinde kuyulardan su çekilmesi usûlü	233
San'a'da Sinan Paşa Kasrı	251
Yemen'in güneyini gösteren, zamana ait bir harita	251
Yemen'de Şiyam kasabası	273



San'a surları ve şehir kapısı.....	275
Merkep yardımıyla kuyudan su çeken bir Yemenli.....	277
Yemen'de bir kasaba.....	277
Bir "Buyuruldu Defteri" cilt kapağı.....	279
Resmi bir tören esnasında merasim bölüğü.....	289
Yemen'de bir kasaba.....	303
Yemen çöllerinde askerlere erzak nakliyatı.....	309
Yemen'de develerle top nakliyatı.....	309
Cebel-i Asir'de Abha adlı mevkideki Manâzır Kalesi.....	311
Sevkiyat öncesi Hudeyde Askerî Dairesi önünde yapılan resmî geçit.....	311
Yemen'de Hamidiye Kışlası'nın açılış merasimi.....	315
San'a surlarından bir görünüm.....	319
Kafel'de Osmanlı askerleri.....	319
Yemen'de kale burçlarında Osmanlı topçu askerleri.....	327
Cebel-i Haraz'da halka zulmeden Hasan bin İsmail ve adamlarının sığındıkları bu kale 1872 Mart ayında Osmanlı askerleri tarafından ele geçirilmiştir.....	327
Yemenli bir Hamidiye askeri.....	337
Osmanlı Devleti Mekke ve Medine gibi kutsal yerlerin muhafazası için Yemen'i de "Harem" topraklarından kabul ediyor ve güvenliğine oldukça önem veriyordu.....	357
Yemen'in meşâyihiinden bir zat.....	365
1876 Osmanlı Meb'ûsân Meclisi'ndeki Yemen Meb'usları es-Seyyid Mehmed Efendi ve eş-Şeyh Ali Efendi.....	383
Sultan II. Abdülhamid'in devr-i saltanatında, Yemen şehir ve kasabalarına telgraf hatları, yollar, köprüler ve limanlar gibi imar faaliyetleri götürülmüştü.....	387
Yemen Meb'usları: Seyyid Ali Efendi, Ali Süveydî Efendi ve Hüseyin Hilâlî Efendi.....	393
Son Yemen Valisi Mahmud Nedim Bey maiyetiyle birlikte.....	399



ÖNSÖZ

Osmanlıların Yemen ile ilk ilgilendikleri tarih, 1530'lu yıllara tesadüf eder. Bu tarihlerden itibaren Osmanlı Devleti, İstanbul'dan Yemen'e üst düzeyde görevliler göndererek hem kendisi hemde bölge için güvenli bir yönetim kurma gayret ve çabası içerisine girmiştir. İkili ilişkilerin çok sıcak geliştiği bu dönemde, Yemen idarecilerinin Osmanlı Devleti'ne bağlılıklarını sundukları bilinmektedir. Sonraki tarihlerde bu politikada bazı değişiklikler olmuşsa da, genel hatlarıyla Yemen'in Osmanlı yönetimi altında bulunması, kaçınılmaz bir durum almıştır. Çünkü başta Portekizliler olmak üzere diğer Batılı devletlerin emelleri ortaya çıkmış ve Yemen'i de içine alan İslâm coğrafyasının güvenliği tehdit edilir olmuştur. Bu çerçevede, Osmanlıların Yemen üzerindeki hakimiyetlerinin temel sebeplerinden birinin Müslümanların kiblesinin bulunduğu Mekke şehrine oldukça yakın olan bölgeyi ve çevresini yabancıların suikast ve saldırılarına karşı korumak olduğunu rahatlıkla söylemek mümkündür.

XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonra Seyyid Ahmed Muhtar Paşa'nın öncülüğünde Yemen'e gönderilen Osmanlı kuvvetleri bölgenin büyük bir kısmını kontrolleri altına alırlarken, diğer taraftan da Yemen'de geniş bir vilâyet teşkilatı oluşturularak kaza ve nahiye merkezleri kurulmuş, hükümet konakları inşa edilmiş, posta teşkilatı kurularak telgraf hatları çekilmiş, geniş yollar, iskele ve limanlar yapılmış, eğitim ve sağlık alanındaki hizmetlere öncelik verilmiştir.

Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı gibi çok zor şartlarda bulunduğu bir dönemde dahi Yemen'in hukukunu korumak üzere bölgeye asker göndermiştir. Gerek bu dönemde ve gerekse Mondros Mütarekesi sonrasında Yemenlilerin Osmanlılara olan bağlılıkları devam etmiş, hatta Yemen'de kalan Türk subay ve askerleri Yemen Millî Ordusu'nu teşkil etmişler, Yemen şehirlerinde bir süre daha Osmanlı sancağının dalgalanmasını sağlamışlar, bu bölgelerin İngiliz emellerine bırakılmasının önüne set çekmişlerdir. Türk askerlerinin Yemen'den çıkarılması yönündeki ısı-



rarlar ve İngilizlerin Arap Yarımadası'nda Arap birliğinin kurulması yolundaki aldatıcı teklifleri, Yemenliler tarafından reddedilmiştir.

Osmanlı Döneminde Yemen adlı bu çalışma, 1543-1922 tarihlerini içine alan 108 belgeden meydana gelmektedir. Tematik olarak hazırlanan eserde Sosyal ve İktisadî Hayat, Vakıf, Din, Eğitim, Sağlık, Bayındırlık Hizmetleri, İdarî ve Mülkî Düzenlemeler ile Askerî ve Diplomatik konulara ait belgelere yer verilmiştir. Fotoğraf, harita ve planlarla desteklenen eser, ayrıntılı bir indeksle okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

Bu vesileyle eserin hazırlanmasında emeği geçen Genel Müdürlüğümüz personeline, metinlerin Arapça özetlerini yapan Fuad Abdülvehhab eş-Şamî'ye, Arapça özet redaksiyonları için zaman ayıran Dr. Salih Sadawi'ye teşekkür ederim. Ayrıca Türkiye - Yemen arasındaki dostluk ve işbirliğine katkıda bulunacağına inandığımız bu eserin yayınlanmasını destekleyen Yemen Cumhuriyeti Milli Arşiv Merkezi Başkanı Sayın Ali Ahmed ABURİCAL'e de şükranlarımı sunarım. Eserin, Türkiye-Yemen arasındaki dostluk ve işbirliğini pekiştirmesini, her iki ülke tarihçilerine yeni ufuklar açmasını temenni ederim.

Saygılarımla...

Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Devlet Arşivleri Genel Müdürü



مقدمة

كان اهتمام العثمانيين باليمن قد بدأ لأول مرة خلال سنوات العقد الرابع من القرن السادس عشر الميلادي. واعتباراً من تلك السنوات راحت الدولة العثمانية ترسل كبار موظفيها من استانبول إلى اليمن، وشرعت تبذل جهودها ومساعدتها لإقامة حكم قوي لها ولأجل المنطقة هناك. والمعروف خلال ذلك العهد الذي تقدمت فيه العلاقات الثنائية على المودة المتبادلة أن حكام اليمن كانوا يعبرون عن ولائهم للدولة العثمانية. وعلى الرغم من حدوث بعض التغيرات في تلك السياسة خلال السنوات التالية إلا أن وجود اليمن تحت الحكم العثماني بخطوطه العامة قد أخذ وضعاً لا فكاك منه، إذ ظهرت بوضوح أطماع الدول الغربية هناك وعلى رأسها دولة البرتغاليين، وأصبح أمن العالم الإسلامي بما فيه اليمن مهدداً بتلك الأخطار. وفي هذا السياق يمكننا القول باطمئنان تام إن العامل الأساسي وراء قيام العثمانيين بفرض سيادتهم على اليمن كان بقصد حماية تلك المنطقة وأطرافها من تعديات الأجانب، فهي على مشارف مكة المكرمة قبله المسلمين.

وبعد النصف الثاني من القرن التاسع عشر قامت القوات العثمانية المرسلة إلى اليمن بقيادة السيد أحمد مختار باشا بالسيطرة على الجانب الأكبر من المنطقة، كما تم في الوقت نفسه تشكيل جهاز واسع للإدارة في اليمن، إذ جرى تعيين مراكز الأفضية والنواحي، وأقيمت مقرات الحكومة، وتأسس جهاز البريد، ومُدَّتْ خطوط البرق، وشُقَّتْ الطرق الواسعة، وأقيمت الموانئ والمرافئ، ووضعت الأولوية للخدمات العامة في مجالي التعليم والصحة.

وفي مرحلة من أصعب المراحل التي مر بها الدولة العثمانية خلال الحرب العالمية الأولى قامت بإرسال جنودها إلى المنطقة بغية الحفاظ على حقوق اليمن. وقد استمر اليمنيون - سواء كان في تلك الآونة أم كان بعد "هذنة مندروس" - في الإعراب عن ولائهم وإخلاصهم للعثمانيين، حتى إن الضباط والجنود الأتراك الباقين في اليمن بناءً على طلبه قد ساعدوه في تشكيل الجيش الوطني، وعملوا بذلك على أن يُعرف العلم العثماني مدة أخرى في مدن اليمن، مما شكل حداراً مانعاً أمام سقوط تلك الأراضي فريسة لمطامع الإنجليز. وقد رفض اليمنيون الطلبات الملحة لإخراج الجنود الأتراك من اليمن والمقترحات المضللة التي عرضها الإنجليز بقيام وحدة عربية في شبه الجزيرة العربية.



وهذا الكتاب الذي نقدم له اليوم باسم "اليمن في العهد العثماني" يتضمن عدداً من الوثائق العثمانية يبلغ 108 وثائق تقع تواريخها بين 1543 - 1922م. وتم إعداده بترتيب موضوعي بحيث أتت تلك الوثائق تحت عناوين: الشؤون الاجتماعية والاقتصادية، والأوقاف والشئون الدينية، والتعليم، والشئون الصحية، والأشغال العمومية، والشئون الإدارية والسياسية، والشئون العسكرية، والعلاقات الدبلوماسية. وجرى تدعيمه بالصور الفوتوغرافية والخرائط والمخططات، وتزويده بكشاف مفصل في نهايته حتى تعم الفائدة على القراء.

ويسعدني أن أنتهز هذه الفرصة لتقديم الشكر إلى العاملين في المديرية العامة لدور المحفوظات ممن ساهموا بجهودهم في إعداد هذا الكتاب، كما أشكر الأستاذ فؤاد عبد الوهاب الشامي الذي قام بعمل الملخصات العربية، والدكتور صالح سعداوي الذي راجع الترجمة، كما يطيب لي أن أشكر الأستاذ علي أحمد أبو الرجال رئيس المركز الوطني للوثائق في الجمهورية اليمنية على دعمه لنشر هذا الكتاب الذي نرى أنه سوف يسهم في تعزيز أواصر الصداقة والتعاون بين تركيا واليمن. وأتمنى أن يفتح هذا الكتاب آفاقاً جديدة أمام المؤرخين والدراسين في كلا البلدين تركيا واليمن.

الدكتور يوسف صاريناي

مدير عام دور المحفوظات

التركية



SUNUŞ

Yemen ve Türkiye... Ortak tarihten esintiler

Bu kitap, Yemen Cumhuriyeti Milli Arşiv Merkezi ile kardeş Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arasında arşivcilik alanında var olan sıcak ilişkilere dayalı yapıcı işbirliğinin önemli bir sonucudur. Bu ilişkiler 1993 yılında başlatılmış ve başarılı olması için de iki taraf, kararlı bir tutum sergilemiştir. Bu işbirliği, Türk Devlet Arşivlerinin şimdiki Genel Müdürü Doç. Dr. Yusuf Sarınay döneminde daha da gelişerek artmıştır.

İki kardeş ülkenin tarihî ilişkilerinin öğrenilmesinde önemli bir nokta olması itibarıyla Yemen Milli Arşiv Merkezi ile Türkiye Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arasında, arşivcilik hususunda sürdürülen ilişkiler; yöneticilerin ortak isteği olmasaydı, bu seviyeye ulaşmaz ve bu verimli çalışmadan da söz edilemezdi. Bu ortak arzuyu, geçen dönemlerde Türk Arşiv yetkilileriyle yaptığım görüşmelerde gördüm. Bu görüşmeler, Sana'a'da düzenlenen I. Osmanlı Belgeleri Sergisi ve Ankara'da düzenlenen II. Sergi ve ortak sempozyum başta olmak üzere birçok ortak çalışmalar yapmaya vesile olmuştur.

Yemen Milli Arşiv Merkezi ile Türk Devlet Arşivleri arasındaki ilişkilerin mükemmel bir şekilde gelişmesi, Yemen ve Türk halkları arasında 1543 yılında başlayan tarihi ilişkilerin derinliğini ifade etmektedir. Bu tarihte Hint Okyanusu, Kızıldeniz, Aden Körfezi ve Arap Denizi'nde bulunan yabancı güçler, Mekke ve Medine gibi kutsal yerleri tehdit etmekteydiler. Kutsal bölgelere yönelen bu tehdit ve saldırıları önlemek amacıyla Osmanlı Ordusunun öncü birlikleri de bölgeye gelmiştir. Belgeler göstermektedir ki, 1849 yılında Osmanlıların bölgeye tekrar gelişi, ülkeyi içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarılması arzusuyla bizzat Yemenli din adamları, Şeyhler ve ileri gelenlerin çağrısı üzerine gerçekleşmiştir.

1918 yılında sona eren Osmanlı hakimiyeti dönemi boyunca Yemenliler; idari, malî, adlî ve diğer alanlardaki modern sistemlerle tanıştılar. Ayrıca Yemen'e, Osmanlı Devleti tarafından gerçekleştirilen ve finanse edilen telgraf hatları, sağlık hizmetleri, asfalt yollar, okullar, artezian kuyuları gibi belgelerin ispat ettiği sanayi alanlarında hazırlanan bir çok proje ve hizmetler yapılmıştır.



Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilmekte olan belgeler, Yemen'i kalkındırmak ve az önce işaret edilen modern hizmetleri getirmek için Osmanlı Devleti'nin harcadığı gerçek çabaları açık bir şekilde yansıtmaktadır. Bu kitap söz konusu alanla ilgili bir çok belgeyi içermekte ve 2. Osmanlı dönemi başlarında Yemen'e siyasi, ekonomik, sosyal ve diğer konularda yaptığı projeler ve gelişmelere ilişkin bir çok örneği sunmaktadır. Kesin olarak inanmaktayım ki bu kitapta yer alan belgeler, Yemen'deki 2. Osmanlı dönemindeki Yemen-Osmanlı ilişkileriyle ilgilenenler ve araştırmacılar için en iyi yararlanma imkanı oluşturan önemli bir kaynak olacaktır.

Sonuç itibarıyla bu aşamada iki ülke arasındaki ilişkilerin apayrı bir düzeye ulaşmasına önemli ölçüde katkı sağlayan bu çalışma, konuyla ilgili gelecekte araştırma ve inceleme yapanlar için doğrudan müracaat edecekleri güzel bir başlangıç olacaktır.

Son olarak bu gayret yolculuğunun başarıya ulaşması yolunda harcadığı çabalar ve araştırmacılar ile ilgililere verdiği fırsattan ötürü Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Genel Müdürü Sayın Doç. Dr.Yusuf SARINAY'a sonsuz teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Ali Ahmed Aburical
Yemen Milli Arşiv Merkezi Başkanı



اليمن وتركيا ... نفحات من عبق التاريخ المشترك

بقلم / علي احمد ابو الرجال
رئيس المركز الوطني للوثائق

يمثل هذا الإصدار واحداً من الإنجازات الوثائقية الهامة التي أثمرتها العلاقة المتميزة والتعاون البناء القائم بين المركز الوطني للوثائق في الجمهورية اليمنية ومديرية أرشيف الدولة في الجمهورية التركية الشقيقة.

هذه العلاقة التي ترافق قيامها بين المؤسستين عام 1993، مع طموح وإصرار كبيرين على إنجاحها، وراح ذلك الطموح يزداد عمقاً في عهد المدير العام الحالي لمديرية الأرشيف التركي الاستاذ يوسف صاريناي.

ولم تكن تلك العلاقة لتبلغ ما بلغت من شأن بين المركز الوطني للوثائق ومديرية أرشيف الدولة التركية دون وجود الرغبة المشتركة لدى القائمين عليهما ، لتطویرها بما يخدم قضية التوثيق، باعتبارها نقطة ارتكاز هامة في قراءة العلاقات التاريخية بين البلدين الشقيقين.

لقد لمست تلك الرغبة من خلال اللقاءات التي أجريتها مع الإخوة في الأرشيف التركي طيلة الفترة الماضية، وهي اللقاءات التي أثمرت العديد من الأعمال المشتركة، وفي مقدمتها المعرض الأول للوثائق العثمانية بصنعاء، والمعرض الثاني الذي أقيم في أنقرة والذي ترافق مع ندوة في غاية الأهمية بما اشتملت عليه من معلومات قيمة، صبت في نفس الاتجاه.

إن التطور الممتاز في العلاقات الوثائقية بين المركز الوطني للوثائق ومديرية أرشيف الدولة التركية، يعبر بعمق عن العلاقات التاريخية بين الشعبين اليمني والتركي والتي بدأت منذ عام 1543م.

في هذا التاريخ وصلت طلائع القوات العثمانية الى المنطقة ، بهدف حمايتها من تهديدات القوى الأجنبية التي كانت موجودة آنذاك في المحيط الهندي والبحر الأحمر وخليج عدن والبحر العربي، وكانت تنفذ اعتداءات مباشرة بهدف السيطرة على اليمن والمنطقة وبلوغ الاماكن المقدسة في مكة والمدينة.

وفي فترة الحكم العثماني الثاني لليمن الذي بدأ منذ العام 1849م، تؤكد الوثائق أن عودة العثمانيين قد جاءت استجابة للنداءات والمطالبات التي أسلها علماء ومشايخ ووجهاء اليمن إى حاضرة الدولة العثمانية، لانقاذ البلاد من الأاع السيئة التي كانت سائدة في البلاد آنذاك.

وخلال فترة الحكم العثماني الذي انتهى العام 1918، عرف اليمنيون الأنظمة الحديثة في المجالات الإدارية والمالية والقضائية وغيرها من المجالات الأخرى، واستفادت الولاية من المشاريع والخدمات التي نفذها ومولتها الدولة العثمانية، مثل التلغراف والخدمات الصحية، والطرق الممهدة، والمدارس والآبار الارتوازية وبعض الصناعات التي تؤكدتها الوثائق.



وتعكس الوثائق المحفوظة في الأرشيف العثماني بجلاء حقيقة الجهود التي بذلتها الدولة العثمانية من أجل تطوير ولاية اليمن، وإدخال الخدمات الحديثة إليها على النحو الذي سبقت الإشارة إليه.

وبين دفتي هذا الكتاب العديد من هذه الوثائق التي تصب في هذا الاتجاه، وتقدم نماذج من تلك المشاريع والخدمات والتطورات التي نعمت بها ولاية اليمن، إبان الحكم العثماني الثاني في مختلف جوانب الحياة السياسية والاقتصادية والإجتماعية وغيرها.

وأنا على يقين بأن الوثائق التي يحتويها هذا الكتاب ستشكل مادة هامة يمكن أن يستفيد منها، إما استفادة الباحثون والمهتمون بالعلاقات اليمنية العثمانية في فترة الحكم العثماني الثاني لليمن.

وفي الأخير أود أن أعبر عن الشكر الجزيل للاستاذ الدكتور يوسف صارياني مدير عام أرشيف الدولة التركية على الجهود التي بذلها في سبيل إخراج هذا السفر القيم إلى النور ، واتاحته للباحثين والمهتمين، والذي يمثل في المحصلة إشارة إيجابية هامة إلى المستوى المتميز الذي بلغته العلاقات بين بلدينا في هذه المرحلة بدايةً صادقةً لجهود قادمة ستضع بين يدي الباحثين والدارسين وثائق تؤكد كل ما أشرنا إليه.

والله ولي التوفيق.





SOSYAL VE İKTİSADİ HAYAT

الشؤون الاجتماعية والاقتصادية



YEMEN'İN COĞRAFÎ ÖZELLİKLERİ / YEMEN'DE GÜNDELİK HAYAT

Yemen İstinaf Mahkemesi Reisi Mehmed Hilâl'in, Yemen'in iklimi, tarım ürünleri, hayvanları, meskenlerinin inşa şekli, ahalinin giyim-kuşamı, günlük hayatı, örf ve adetlerine dair risalesi

موضوع عن جغرافية اليمن والحياة اليومية فيه

وصف أعده رئيس محكمة الاستئناف في اليمن محمد خليل لمختلف جوانب الحياة في اليمن كالزراعة، المناخ، وأنواع الحيوانات، شكل بناء البيوت، وملابس الأهالي، الحياة اليومية، العُرف والعادات. وقد ذكر أن عدد سكان اليمن يقدر بمليونين ونصف المليون وأنه توجد فيها مناطق باردة ومناطق معتدلة ومناطق حارة، وبذلك تنوع النباتات والأشجار والخضار والفواكه، ثم تعرض للبناء اليمني وأنواعه وطوائفه ومميزاته وتقسيماته ووصف ملابس الرجال وخاصة (الجنبية) والزينة التي تزين بها النساء من الفضة والذهب.

كما أشار إلى أوقات تناول اليمنيين للقات وكيفية صنعهم للقهوة، ثم تحدث عن الموسيقى والرقص والآلات الموسيقية الموجودة في اليمن.

وبعد ذلك تعرض للمذاهب وأشار إلى أن صنعاء وأطرافها زيدية، والحديدة شافعية، وتعز حنبلية وشافعية، كما قسم الزيديين إلى متعصبين ومعتدلين، ثم وصف الجامع الكبير وصفاً مفصلاً حيث تقام صلاة الجماعة في كل مساجد صنعاء ولكن صلاة الجمعة لا تقام إلا في الجامع الكبير، ويحتفل اليمنيون بعيد الفطر ثلاثة أيام وعيد الأضحى عشرة أيام.

التاريخ: 1890م

Devlet-i Aliyye'nin zîri idaresinde olan Yemen ahali iki buçuk milyondan ibaretdir. Yemen'in ekser yerleri dağlık olduğu hâlde ahalinin kesreti sebebiyle dağların zirvesine varıncaya kadar ziraat ederler. Şiddet-i hararetin hüküm-fermâ olduğu bir yere dokuz-on saat mesafede bulunan diğer bir mahalde şiddet-i bürûdet bulunmak keyfiyeti şâyân-ı taaccübdür. Bu sebeble bazı mahallâtı bâridede Dersaâdet karpuzundan daha büyük "Kebad" yani ağaç kavunu ve nârenc ve büyük limon ağaçları bulunduğu gibi mahallâtı hârede hurma ve temri hindî ve mu'tedil yerlerde kahve ağaçları bulunuyor. Bazı mahallerde kışda hiç yağmur yağmayıp Şubat'da bile bir parça yağar ise de pek cüz'îdir. Asıl yağmurun vakti yaz mevsimine musâdif olmakda bulunduğu için senede iki veya üç defa mezzû'ât ekilip hasılâtı alınmaktadır. Yemen'in mütemeddin olan beldelerinin hânelerinin beş-altı tabakayı hâvî olmakda ve yalnız birinci tabakası taşdan bina olup kusuru kerpiçden yapılmaktadır. Dahilen bu hânelerin duvarları kireç ile sıvanmış ise de haricleri yani dış duvarları kâmilan sıvanılmayıp yalnız pencerelerinin etrafı sıvanılmışdır. Mezkûr hâneler eskiden bina olunmuş olduğundan ekserîsinin en büyük pencerelerinin bir arşın tülû ve ol mikdar arzı bulunup iki tarafı açık olan bu odada nihayet bu küçüklükle beraber iki-üç pencereden ziyade bulunmaktan başka pencerelerin camlısına tesadüf etmek dahi pek nadir olup cümlesi kapalıdır. Hele bu pencerelerin üzerleri pek tuhaf olup bunların üzerine odanın pencere bulunmayan yerlerine mermere müşâbih gayet şeffaf bir parmak kalınlığında bir nev' beyaz taş kullanılmakta ve bir ışık yandığı vakit bu deliklerden mütehassıl manzara dışarıdan gayet latîf görünmektedir. Bura mimarcılarının mahareti nihayet derecede olup mesela bir cami veya hamam kubbesini iskelesiz bina ve beş altı hânenin sath-ı arza karîb olup rutubet ve



صورتی ایسه ده خارجری یعنی طبعی دیوار لری کا مثلاً صیوانلیوب یا لکزه بخره لرینک
 اطراف صیوانلر • مذکور خانه لر اسکین بنا المخرج اولیقتن اکثرینک
 انی بویک بخره لرینک برار شون طولی و اولقدار عرضی بولوب ایکی طرفی آیهی و لدن
 بواطه ده نهایت بویک و کلکله برابر ایکی اوج بخره دن زیاده بولمقدن بشفه بویخه لرک
 جاملینه تصادف ایتک دفعی بک نادر اولوب جملدی نخته قیاقلیر • •
 هله بویخه لرک اوزر لری بک تحف اولوب بونلرک اوزرینه و اوطه نک بخره بولمیان
 برلینه مرمره مشابه و غایت سفاف بر یا صیوانلغده بر نوع یا صیوانلغده قونمقدن
 و بر یا صیوانلغده دقت بویک لردن تحصیل فطره طبعی و دن غایت لطیف کونمقدن
 بوا معاجیلرینک ملایق نایب درجده اولوب مثلاً بر جامع و یا حمام قبه سی اسکله سر
 بنا و بر آتی خانه نک سطح ارضه قریب اولوب رطوبت و ساره و نظری مشرف خراب
 اولدن ان اسغی قاتی یعنی سطح ارضدن درت برج ارشون مقداری اوست طرقت
 بر فیل ایات ایندیگر سیمه یقوب قائماً تعمیر ایتک کی حقیقه غریب دن عدا بیلک ساین
 ملایق و در • خانه لرک تقریباً ایسه اوطه نک قیوطقدن ماعد اوج
 طرفه انواع با صمه لر مزینه بریده قویا لرکه بریده لرده هاله بکرمی قدر
 با صمه یا چهر لری بولور • با صمه لری تقسیم ایتک یا چهر لوب نصف ایتک افکارینت
 ایلر و طبعی مجرد اوطه لری دهکانه زیاده ایتلیر مک ایچون با صمه لری یا چهر لوب
 و بر برینه دیکوب اوطه نک اطرافه آصق لری کی یا صقه لری دفعی بر آتی یا چهر لوب

EE. 58 / 33



saireden dolayı müşrif-i harab olan en aşağı katını yani sath-ı arzdan dört-beş arşın mikdarını üst tarafına bir halel îrâs etdirmeksizin yıkıp kâimen tamir etmek gibi hakikaten garâibden addedilmeğe şâyân maharetleri vardır. Hânelerin tefrişâtı ise odanın kapı tarafından mâadâ üç tarafına envâ' basmalarla müzeyyen bir perde koyarlar ki bu perdelerde her hâlde yirmi kadar basma parçaları bulunur. Basmaları taksim etmek parça alıp tasarruf etmek efkârından ileri gelmeyip mücerred odaları daha ziyade zînetlendirmek için basmaları parça parça alıp ve bir birine dikip odanın etrafına asdıkları gibi yasdıkları dahi beş-altı parça basmadan dikilmiş oldukdan başka alelâde bir yasdık koymakla iktifa etmeyip birbiri üzerine ve önüne olarak bazen üç yasdık koyarlar ki o suretde zaten alçak bulunan oda duvarlarının yarısı bunlar ile mestûr kalır. Raf-ların üzerine dahi şişe ve bardak ve cam parçaları gibi bazı şeylerle odanın ortasından âlât-ı müzeyyeneden ma'dûd bir de ayaklı sarı tepsi ve o tepsinin üzerine birkaç nargile ile beraber buhurdanlık ve saire vaz' ederler. Ahalinin melbûsâtına gelince; şehirlerinde bazen bulunur ise de kabâilinde don giyen bulunmaz. Fakat nisâ taifeleri ma'mûlât-ı mahalliyeden olarak mâî Amerikan bezinden don giyerler ve bu bezin boyası vücudlarına çıkmaz ise makbul tutmazlar. Kabâil mâî bezden bir büyük gömlek giyip onun altına dahi yani belden aşağıya kadar bir fûta sarıp bu fûtanın başına yani beline kuşak makamına kâim olmak üzere cenbiye tabir olunan bir nev' hançeri bağlarlar. Bu cenbiye üç-dört parmak arzında ve bir buçuk karış tûlünde olup kılıfı halis gümüşle pek güzel bir suretle yapılmıştır. İşbu kılıflar dahi her bir aşiret ve mevki'e göre ayrı ayrı şekillerle yapılır. Bazı kabile cenbiyeleri kılığının tûlü bir arşından ziyade bazıları eğri ve bazıları da müstakim olduğundan bir adamın cenbiyesinden Yemen'in hangi kabile ve hangi yerinden olduğu bilinir. Bu cenbiyeleri gerek kibâr ve gerek sigâr altı-yedi yaşında bulunan çocuklar bile takmaktadır. Fakat pek ufak olan çocukların cenbiyeleri çocuğun istediği vakitte çıkaramaması için çivilenir. Esnaf ahali dahi bir entari giyip omuzlarına battaniye atarlar ve kışta battaniyelerle baştan ayağa kadar sarılırlar. Çocukların boyunlarına demirden pek ince bir takım silsileler takarlar ki bunlar çocuk on, on iki yaşına girinceye kadar boynunda kalır. Ahali bakır isti'mâl etmezler. Gerek tencereleri ve gerek sahanları bir nev' taşdan olup kırıldıkça çivilemeğe mahsus adamlar vardır ki bazı tencereler on defa kırılıp çivilendiği hâlde yine isti'mâl edilir. Gerek San'alılar ve gerek sair mahaller ahalisi vakt-i zevâlde hânelerine çekilip yemek yedikden sonra "gat" çiğnerler. Bu gat âs yahud zeytin yapraklarına müşâbih bir yaprak olup nef'ini iddia ederler. Yemen ahalisi ale'lumum kahve kabuğunu ziyadesiyle ve ifrat derecede içerler. Yani her biri günde yirmi çay fincanı ile iktifa etmez. Asıl halis kahveyi ise asla isti'mâl etmezler ve içmezler. San'a ile sair cebellerde inek ve öküz ve develer kendiliklerinden ot ve saire yemeyip erkekler ve karırlarla çocuklar "kasb" denilen bir kuru sap üzerine taze yoncayı sarıp hayvanât-ı mezkûrenin ağızlarına tıkarlar. İneklerin her birinin arkasında yani ellerinin üzerinde ve boynunun nihayetinde bir veyahud iki karış irtifâ'ında birer hörgüç bulunmaktadır. Zeytin ve nef yağlarını çıkarmak için mevcut bulunan değirmenler develerle döndürülür. Bu değirmenler acayib bir şekildedir. Yemen'de âlât-ı tarab, davul ve zurnadan ibarettir. Bunları da ancak erkekler isti'mâl ederler. Bir cemiyetde davul ve zurna çalındığı vakit onların nağmiyle bi'l-cümle hâzır bulunan erkekler raks ederler. Raksları birbirinin ellerini tutup topalın yürüyüşü gibi kâh ileriye ve kâh arkaya dönüp davula salarak raks ederler ki bu raksları gayet acayib ve mudhikdir. Mütemeddinlerin davulu ufak ve uzun olup sallandıkça nâme icra etmek için dahiline gü-



müşden yüzük koyarlar. Şarkıları dahi Kürd esvâtıyla Fransa şarkılarına müşâbih bir surette ve kendilerine mahsus bir üslubdadır. El-hâsıl âlât-ı tarab bütün bütün gayrı mevcut olduğu gibi esvât-ı hasene dahi külliye mefkûddur. Düğünlerde güveyi yatsı namazından sonra önünde bir takım saflar teşkil ve meşaleler ikâd olduğu ve taife-i nisâ gibi başından ayağına kadar kapalı olarak yalnız gözleri açık bulunduğu hâlde hânesine gönderilir. Eve yaklaşıldıkça güveyinin akâribinden fevc fevc adamlar gelerek "ehlen ve sehlen ve merhaben" kelâmlarıyla tâ sokakdan istikbâline başlarlar. Yemen'in her tarafında kıt'âtı sairede bulunmayan bir takım âdetler vardır. Mesela Asir'in kasabalarında bile devlete a'şâr verecekleri esnada a'şârı ba'de'li'tâ bir nısfı âhar ifrâz ve ihtiyar meclisinin tahtı idaresinde olmak üzere bir sandık-ı mahsusa verirler. Eğer o kasabada bir adamın ekine mahsus olan hayvanı telef olur veyahud katl ve cinayet vâki olup da diyetinin tesviyesi icab eder veya birisi fakr u zaruriyete dûcâr olarak ona iâne verilmek lâzım gelir ise hepsi bu sandık-ı mahsusdan tesviye edilir. Her kasabada bulunan ihtiyarlar akşam namazını ba'de'ledâ camide toplanıp umûr ve menâfi'-i umumiyeyle dair bir takım müzâkerât da bulunurlar. Bunların mezhepleri Şafiî ve Hanbelîdir. San'a etrafı ahâlisinin mezhebi Zeydî ve Hudeyde kıt'ası Şafiî ve Hanbelî, Taiz etrafındakilerinin dahi Şafiî ve Zeydî'dir. Zeydî taifesi iki sınıf olup sınıfı evvel müteveggıl ve sınıfı sâni mu'tedil ve sınıfı mu'tedil ise devlete muhib ve İmam Ali'nin zikri esnasında "radiyallahuanh" yerine "aleyhisselâm" derler. Zeydî mezhebi içinde Ramazan'da teravih namazı olmayıp kılmazlar. Hatta Ramazan'da yatsı namazını gece saat beşde kılarlar. Yalnız min cihetin bir güzel âdetleri vardır ki geceleri *Kur'ân-ı Azîm* kırâetiyle muvâzabet ve işigâl ederler ve ale'l-husus San'a'da bulunan Cami-i Kebîr'de bin veya iki bin adamın her birlerinin önünde ufak bir iskemle ve üstünde bir *Kur'ân-ı Azîm* ve yanında bir kandil bulunup sabaha kadar böyle *Kur'an-ı Şerif* tilâvetiyle meşgul bulunurlar. Bu ise ekser memâlikde cârî olan âdetlere muhalifdir. Çünkü âdâtı meşrû'a birinin okuyup diğerinin istimâ' etmesi lâzımeden olduğu hâlde onlar bilakis her biri münferiden okurlar ve bu sebebden olarak her bir camide iki yüz ve beş yüz ve bin ve daha ziyade *Mushaf-ı Şerif* bulunmak tabiidir. Gündüzleri dahi işbu minvâl üzere öğle vaktinden akşama kadar okurlar ve tüccar ile umum ahâlinin mağazaları gece saat sekize kadar açıktır. San'a'da bulunan Cami-i Kebîr bina-yı kadîm olup cami-i mezkûrun vasatı gayet vâsi' ve Dersâdet'de Sultan Mehmed avlusu cirmine müsâvî ve açıktır. Cami-i mezkûrun namazgâh mahalli dört rûkûn üzere tertib olup erkân-ı erba'ası dahi birbirine muttasıl bulunur ve kapıların birisinin üzerinde her iki kuş diğer iki kuşa mukabil olarak dört kuş resmi bulunup bu kuşlar dahi zaman-ı sâbıkda Kâbe'nin harabına gelen fil kavminin üzerine musallat olan ebâbil kuşlarının taşdan ma'mûl resimleri olduğu iddia edilmektedir. Tuyûr-ı mezbûrenin hacmi karga kadar olup yalnız kuyrukları kısa ve gagaları serçe kuşunun gagası gibi ufaktır ve Zeydî mezhebinde Cuma namazı cami-i müte'addidede yani cami-i şerifde eda olmayıp San'a'da birçok cami bulunduğu hâlde yalnız Cami-i Kebîr'de eda kılınmakta ve evkât-ı hamse dahi her bir camide eda kılınmaktadır. Bu icraât dahi Zeydî mezhebinin kavâ'idinden-dir. İd-i fıtrın müddeti üç gün olduğu hâlde kurban bayramı on gündür. Bunun sebebi dahi Zil-hicce'nin on sekizine tesadüf eden yevmü'n-nüşûr tabir olunan mübarek gün olduğu tahkikatı vâkı'adan anlaşılmıştır. Bunun hakkında Resûli Ekrem aleyhi's-salâtu ve's-selâm Ali radiyallahuanh hakkında hadis-i şerifinde: "Ali men bi-menzileti's-sem'i ve basari ilh." buyurmuş ve o gün dahi bayram makamında bulunmuştur. O günden sonra bayram hitâm bulup tüccar ve esnaf dükkân





San'a halkının giyim tarzı

ملابس تجار وأهل صنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-76-0033)

ایدی • صفاده بیلان زیدی طائفه سی ایچی صف اولوب صف اول مؤمن
 و دیکری معقل اولوب صف معقل ایسه دوله محب و امام علی زکری انسانی
 رضی عنه برینه علیه السلام دیرلر • یسد قطعه سنده اجر اولون نعمات هالی
 و زور نادن عبارت اولوب اکرکاری اجر ایدرلر • و جمعینده طاول و زور نا
 هالی فی حاله انک نعمه سی اوز برینه تکمیل حاضر بولون طائفه زکور قصه اولون عادت بریندر
 و قصه سی رضی برینک الدینی طویوب طویالک یویشی کی که فصل بره تمایل ایدر
 کاه ایدریم دکاه آفریمه دونوب طویالک هیکنده اولور و طاوله صارلر ایله قصه
 ایدرلر • الخصل قصه سی عجیب و غایت مضحکه • نالری رضی بوشکل
 و هیکت برلنوب طاولدری رضی اوفاقه داوندون اولوب دهنده کوسدن یوزدن
 وضع ایدرک صلا برقه نعمات اجر اولور • دغنا و سیریری هیچ برملکه مبابه اولوب
 کدولرینه مخصوص برصول اوزره اهدور کدرلک اصواتیه فرانسه سیرینه مبابه
 واردر • اصل کلام آلات طرب اولون موسیقه آلدری بون بون معدوم اولون
 کی اصوات هسه رضی کلیاً مفقود در





San'a'dan bir görünüm

منظر من صنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90457-0013)

ve mağazalarını açarlar. Tahkikâtı acizâneme nazaran Devlet-i Aliyye, Yemen kıt'asının istilasından evvel eyyâm-ı mezkûrede kemâl-i ta'zîm ve meserretle şenlikler icrası âdet-i kadîmelerinden bulunup o günlerde dahi ahali ve haricden gelen kabâil urbânları hâkim bulunan İmam Saray-ı'nın pişgâhına cem' ile sabahdan ikindiye kadar envâ-ı meserrât icra ve hâkim bulunan zât dahi maiyyetinde ahali ve kabâil-i Arab'dan mürekkeb yirmi-otuz bini mütecâviz eşhâsdan ibaret bir izdiham-ı cesîm olduğu hâlde belde haricine çıkar idi. San'a'da bulunan Zeydî taifesi iki sınıf olup sınıfı evvel müteveggil ve sınıfı sâni mu'tedil ve sınıfı mu'tedil ise devlete muhib ve İmam Ali'nin zikri esnasında "radıyallahuanh" yerine "aleyhisselâm" derler. Yemen kıt'asında icra olunan nagamât çalgı ve zurnadan ibaret olup erkekler icra ederler ve cemiyetlerinde davul ve zurna çalındığı hâlde onun nağmesi üzerine tekmi hâzır bulunan taife-i zükûr raks etmek âdetlerindendir ve raksları dahi birbirinin ellerini tutup totalin yürüyüşü gibi ki nasıl yere temâyül eder! Kâh ileriye kâh arkaya dönüp total hey'etinde olarak davula sarılmak ile raks ederler. El-hâsıl raksları acayib ve gayet mudhikdir. Nisâları dahi bu şekil ve hey'etde bulunup davulları dahi ufak ve uzun olup dahilinde gümüşden yüzük vaz' ederek sallandıkça nagamât icra olunur ve gunne ve şarkıları hiçbir memlekete müşâbih olmayıp kendilerine mahsus bir usul üzere olarak Kürdlerin esvâtıyla Fransa şarkılarına müşâbeheti vardır. Hâsıl kelâm âlâtı tarab olan musika aletleri bütün bütün ma'dûm olduğu gibi esvâtı hasene dahi külliyyen mefkûddur.

(H. 1306) / [M. 1890]



İNGİLTERE KRALI'NIN YEMEN KAHVESİ TALEBİ

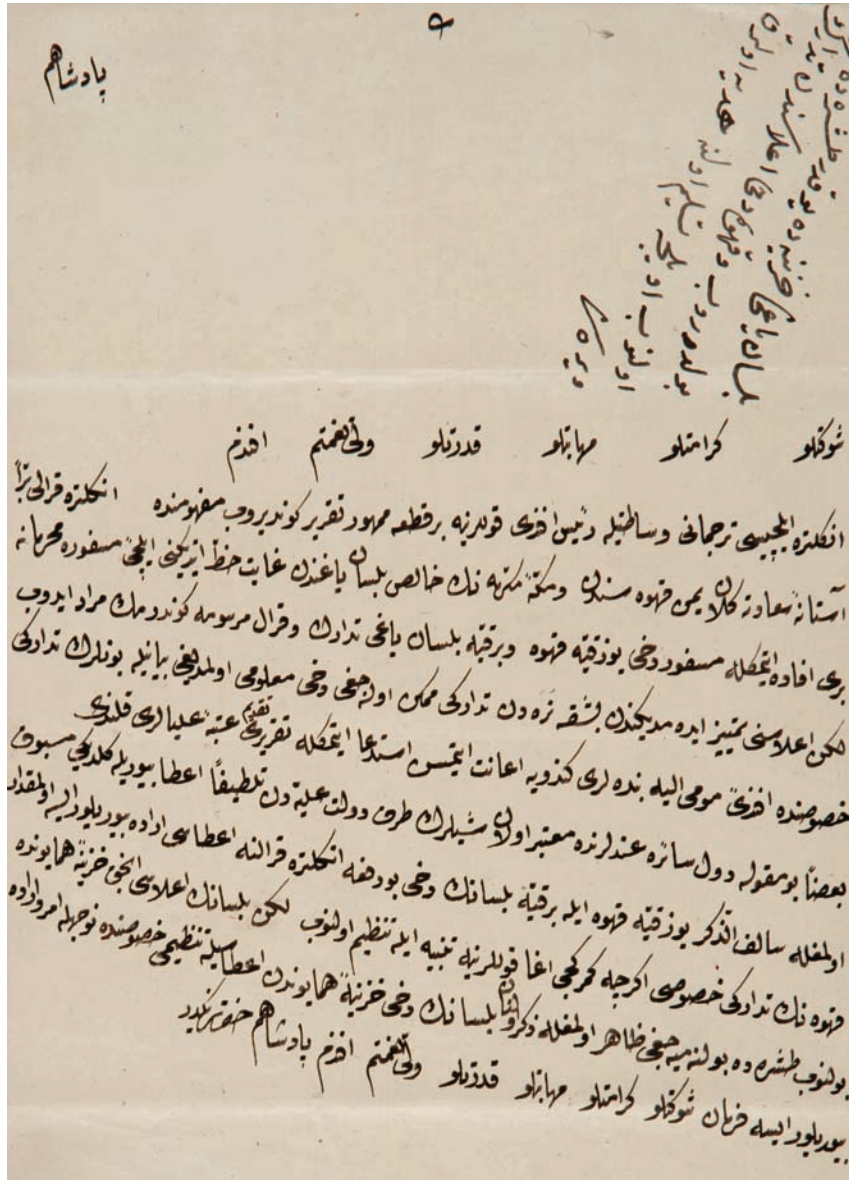
İngiliz elçisinin, Yemen kahvesi ve Mekke belesan (pelesenk) yağından çok hoşlanan İngiltere Kralı için bu ürünlerden talep ettiği ve Padişah'ın da bu talebin yerine getirilmesi hususunda irade buyurduğu

طلب ملك انجلترا للقهوة اليمنية (البن)

طلب مقدم من السفارة الإنجليزية في اسطنبول إلى السلطان يتضمن حاجة الملك الانجليزي إلى القهوة اليمنية وزيت بلسان من مكة المكرمة لأنه يحب تلك المواد، ولذلك قدم هذا الطلب وقد وافق السلطان وأصدر إرادته بتوفير طلبات الملك من مخازن الدولة أو من خارجها.

التاريخ: 18 أغسطس 1792م

HAT, 57501



Şevketli kerametli mehâbetli kudretli veli-nimetim efendim Padişahım

İngiltere elçisi tercümanı vesâatıyla reis efendi kullarına bir kıt'a memhûr takrîr gönderip mef-hûmunda İngiltere Kralı berren Âsitâne-i Saadet'e gelen Yemen kahvesinden ve Mekke-i Mükerr-me'nin hâlis belesan yağından gayet hazzetdiğini elçi-i mesfûra mahremâne biri ifade etmek-le mesfûr dahi yüz kıyye kahve ve bir kıyye belesan yağı tedarik ve Kralı mersûma göndermek murad edip lâkin a'lâsını temyîz edemediğinden başka nereden tedariki mümkün olacağı dahi malumu olmadığı beyânıyla bunların tedariki hususunda efendi-i mûmâileyh bendeleri kendüye îânet etmesin istid'â etmekle takrîri takdim-i atebe-i ulyâları kılındı. Bazen bu makûle düvel-i sair-e indlerinde mu'teber olan şeylerin tarafı Devlet-i Aliyye'den taltifen i'tâ buyurulageldiği mesbûk olmakla sâlifü'z-zıkr yüz kıyye kahve ile bir kıyye belesanın dahi bu defa İngiltere Kralı'na i'tâsı irâde buyrulursa ol mikdar kahvenin tedariki hususu eğer ki gümrükçü ağa kullarına tenbih ile tanzim olunup lâkin belesanın a'lâsı ancak Hazine-i Hümâyûn'da bulunup taşrada bulunamayacağı zâhir olmakla zikrolunan belesanın dahi Hazine-i Hümâyûn'dan i'tâsıyla tanzimi hususunda ne vechile emr u irâde buyrulur ise fermân şevketli kerametli mehâbetli kudretli veli-nimetim efendim Padişahım hazretlerindir.

*Belesan yağı Hazine'de yoktur. Taşrada
buldurup ve kahve dahi a'lâsından tedarik
olunup öylece teslim oluna. Hediye olarak
veresin.*

[29 Zilhicce 1206] / [18 Ağustos 1792]



“GAT” BİTKİSİNİN İNCELENMEK ÜZERE PADİŞAH’A TAKDİMİ

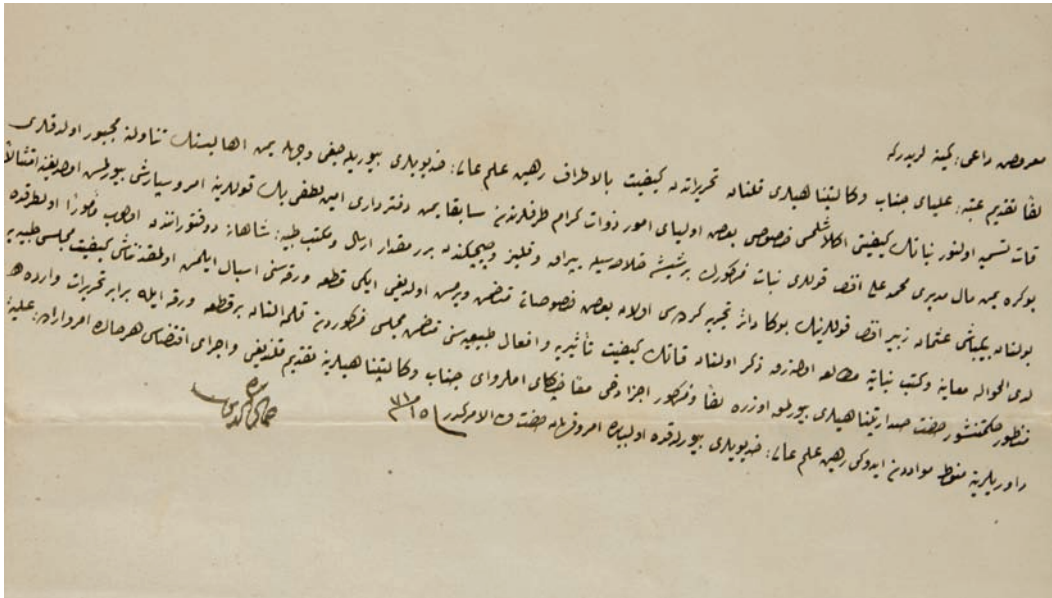
Yemen’de yetiştirilen ve Yemenlilerin hayatında önemli bir yeri olan “gat” isimli bitkinin incelenmek üzere bir numunesinin Mekteb-i Tıbbiye ve Padişah’a gönderilmesi

توضیح خاص عن القات مقدم للسلطان

تقرير عن القات الذي يتناوله اليمنيون والذي يتعلق بالكيف، وقد تم الاستيضاح من عدد من المسؤولين السابقين الذي عملوا في اليمن منهم الدفتر دار أمين لطفي بك، وتم الطلب من مدير مالية اليمن إرسال عينات وتم تحويلها إلى مدرسة الطب وقام الدكتور عثمان الزبير بتحليلها ودراساتها ومقارنتها بالكتب الطبية لمعرفة تأثير القات على التصرفات ورفع المجلس الطبي بالنتائج إلى السلطان للإطلاع عليها.

ومرفق عرض من الصدر الأعظم إلى السلطان بمحتوى التقرير.

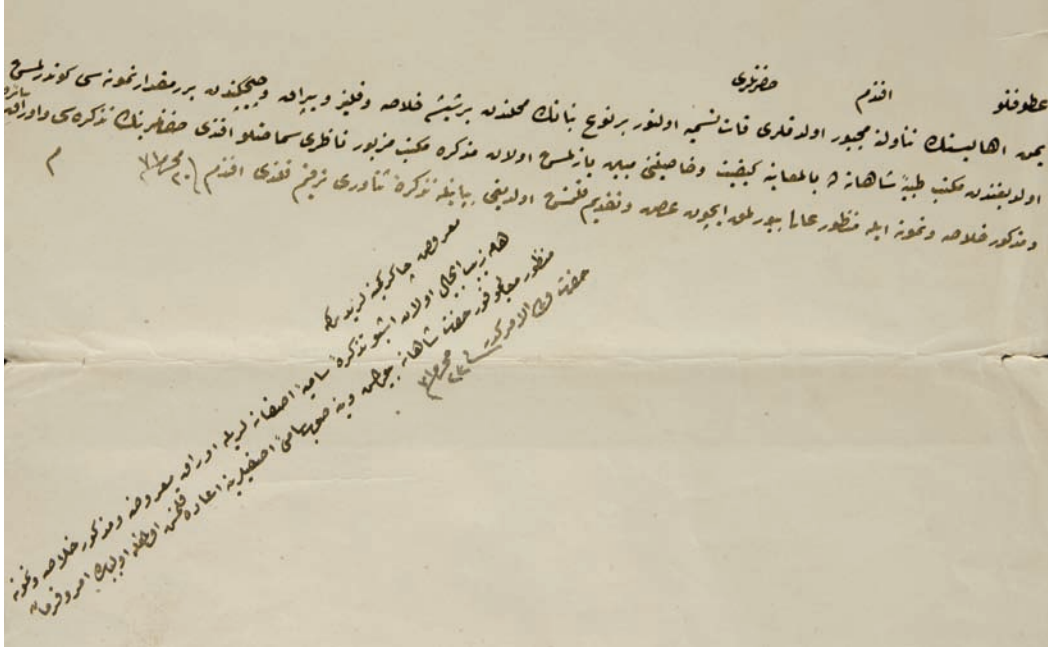
التاريخ: 1854م



Ma'rûz-ı dâ'îi kemîneleridir ki

Leffen takdim-i atebe-i ulyâ-yı cenâb-ı vekâlet-penâhîleri kılınan tahrirâtıdan keyfiyet bi'l-etraf rehîn-i ilm-i âlî-i hidivleri buyurulacağı vechile Yemen ahalsinin tenâvülüne mecbur oldukları “gat” tesmiye olunur nebatın keyfiyeti anlaşılması hususu bazı evliya-yı umûr-ı zevât-ı kirâm tarafından sâbika Yemen Defterdarı Emin Lüfü Bey kullarına emir ve sipariş buyurulmuş olduğuna imtisâlen bu kere Yemen Mal Müdürü Mehmed Ali Efendi kulları nebatı mezkûrun bir şişe hulâsasıyla yaprak ve filiz ve çiçeklerinden birer miktar irsâl ve Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane doktorânından olup memuren ol tarafda bulunan Binbaşı Osman Zübeyir Efendi kullarının buna dair tahrîr-gerdesi olan bazı hususâtı mutazammın vermiş olduğu iki kıt'a varakasını isbâl eylemiş olmakdan nâşi keyfiyet Meclis-i Tıbbiye'ye lede'l-havale muayene ve kütüb-i nebatiye mütâlâa olunarak zikrolunan gat'ın keyfiyeti te'siriye ve ef'al-i tabiiyesini mutazammın meclis-i mezkûrdan kaleme alınan bir kıt'a varaka ile beraber tahrirât-ı vâride manzûr-ı hikmet-menşûr-ı hazreti Sadâ-





ret-penâhîleri buyurulmak üzere leffen ve mezkûr ecza dahi ma'an hâ-kî pâ-yı emel-revâ-yı ce-
nâb-ı vekâlet-penâhîlerine takdim kılındığı ve icra-yı iktizâsı her hâlde emr u irade-i aliyye-i dâ-
verîlerine menû't mevât'dan idüğü rehîni ilm-i âlî-i hidivîleri buyuruldukda ol bâbda emr u fermân
hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 M sene [12]71 / [8 Ekim 1854]

Cemaleddin

**

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen ahâlisinin tenâvülüne mecbur oldukları "gat" tesmiye olunur bir nev' nebatın mahal-
linden bir şişe hulâsa ve filiz ve yaprak ve çiçeklerinden birer mikdar numunesi gönderilmiş ol-
duğundan Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'de bi'l-muayene keyfiyet ve hâssiyyetini mübeyyin yazılmış
olan müzekkire mekteb-i mezbûr nâzırı semâhatlı efendi hazretlerinin tezkiresi ve evrak-ı saire ve
mezkûr hulâsa ve numune ile manzûr-ı âlî buyurulmak için arz u takdim kılınmış olduğu beyânı-
la tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 20 Muharrem [12]71 / [13 Ekim 1854]

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Hâme-zîbi ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrak-ı ma'rûza ve mezkûr
hulâsa ve numune manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i şahane buyurulmuş ve yine savb-ı sâmi-
âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 23 Muharrem sene [12]71 / [16 Ekim 1854]



İTHALAT VE İHRACATTAN ALINACAK GÜMRÜK

Osmanlı devleti ve yabancı ülkelerden Yemen sahillerine gelen beyaz bez ve ipliklerden tarife üzere gümrük resmi alındıktan sonra bunlardan Yemen'in muhtelif kazalarında boyanıp tekrar ihraç edilenleri ile vilayet dahilinde sarf olunanları ve Hudeyde, Muha ve Lhayye İskelelerinden ihraç olunan Yemen mamülü hurma ve mercimek gibi gıda maddeleri hakkında gümrükçe ne şekilde muamele olunması gerektiği hakkında gönderilen ferman uyarınca muamele edileceğine dair Yemen Eyaleti mutasarrıfı Ahmed Paşa tarafından sunulan arz

تحصيل رسوم الجمارك من الواردات والصادرات في اليمن

رفع من متصرف اليمن يفيد بأن القماش الأبيض والغزل الواصل من الولايات العثمانية والدول الأجنبية إلى السواحل اليمنية، يتم تحصيل رسوم (جمارك) عليه، ثم يجري تحصيلها في المناطق الأخرى من الولاية مما يعني تكراراً في تحصيل الرسوم، ويقترح أخذ الرسوم في موانئ الحديدة واللحية وغيرها، كما يجب تطبيق نفس الإجراءات المعمول بها في المواد الغذائية مثل التمور والعسل.

التاريخ: 21 أبريل 1862م

جانبه من المتابعة حضرة وكالتين

معرفة جارك كية ليدرك

سأله محمد بن وديار جنبه أنه يحسبوا هذه وروداً إليه بياضه بن وإيكله بمرجعه تعرفه بسم كركه انك قد نضركه بوندره نفس صديده وزيد وقضاه
سأله كوندريم بك بويانغبه كندره برا، وجمار خارجي حيقانديا له اياكه مرقوم ذكر اظهده ايكله بمرجعه اظهده فظلم واقشه سائرته ذلك درون
ايالكه صف اظهده خارجي كيندي ونيه اياكه مذكرة ه هيل اوله بمرجعه حديده ونحوه اسكله بمرجعه سوده اظهده فزا وجمار كيندي بمرجعه
حقده كيندي بمرجعه معاله اظهده استيانه دائر مقدم ومضرا متجسر تقويم اوله بمرجعه كيندي قطع عرضك مفصلة عجزانم مجلس والديه حواله اياكه كركه اما انه
جيبه سله ليد الخا بمرجعه كندره جوابك اوزر بمرجعه معاله سى استيانه قظه مذكرة بياضه بن وايكله بمرجعه بويانغبه برا، وجمار خارجي حيقانديا
اظهده ايكله بمرجعه اظهده فظلم واقشه كيندي بمرجعه سى درونك خارجي وراسكله كيندي عائد اوله بمرجعه فضا داخله بظلمه اظهده
الكالينك كندره خا ليد صف اوله بمرجعه كندره جلكدي وبراى تجاربه جيبا بمرجعه كيندي اظهده حقده كيندي كركه وضربه تمغا بمرجعه معاله اظهده
اقضاه ايه جاك اراده علبه سى شلى ٢ ص ١٢ تا بجيله زيور ايل تنظيم اوله بمرجعه فزا سانه سنيه وكالتين كيندي مالى اصبا بمرجعه اشتالاقية بمرجعه ايا
جارك صا ليد كيندي اوله بمرجعه وانفاذ واجراسى متجسر كندره عاجزانم بمرجعه اوله بمرجعه فظلمه جيبه كيندي حرف بمرجعه اجراسى متجسر كيندي اظهده
بيانه وتبلغ اوله بمرجعه جنة تعالى اجراسى مقتضاه سانه ابتداء ومباركه واستكمال اسبابه صبه جيبانه اعتنا ورقه اوله بمرجعه بياضه افاده حال معرضه
تقديم عرضك بمرجعه اوله بمرجعه اظهده فظلم واقشه كيندي بمرجعه سى درونك خارجي وراسكله كيندي عائد اوله بمرجعه فضا داخله بظلمه اظهده

مصدق
مصدق



Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Memâlik-i Mahrûse ve diyâr-ı ecnebiyeden Yemen sevâhiline vürûd eden beyaz bez ve ipliklerden ber-mûceb-i tarife resm-i gümrüğü alındıktan sonra bunlardan nefsi Hudeyde'de ve Zebid ve kazahâ-i saireye gönderilerek boyanıp gelenlerden berren ve bahren harice çıkanları ile eyalet-i merkûmede zikrolunan ipliklerden nesc olunan fûta ve akmiş-ei sairenin derûn-ı eyaletde sarf olunanları ve harice gidenleri ve yine eyalet-i mezkûrede hâsıl olup berây-ı ticaret Hudeyde ve Muha ve Lhayye İskelelerine berren sevk olunan hurma ve mercimek gibi bazı erzak haklarında gümrükçe ne vechile muamele olunması isfîzânına dair mukaddem ve muahharan mütecâsir-i takdimi olduğum iki kıt'a arzuhal-i mufasssala-i acizânem Meclis-i Vâlâ'ya havale ile Gümrük Emanet-i Celîlesi'yle lede'l-muhabere gelen cevabın üzerine bi'l-iştibâh muamelesi isfîzân kılınan mezkûr beyaz bez ve ipliklerin boyanıp berren ve bahren harice çıkmalarında ve zikrolunan ipeklerden nesc olunan fûta ve akmişenin yine beldesi derûnunda ve harice ihracında ve bir iskelenin aid olduğu kaza dahilinde bulunan emlakinden ahalinin kendi hânelerinde sarf olumak üzere getirecekleri ve berây-ı ticaret celb edecekleri erzak haklarında gümrükçe ve darb-ı damgaca ne suretle muamele olunmak iktizâ edeceği irâde-i aliyyesini şâmil fî S sene [12]78 tarih-iyle zîver-i enâmîli ta'zîm olan fermânnâme-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri meâl-i isabet-iştimâli karîn-i müdrike-ârâ-yı çâker-i musâdakat-rehînleri olmuş ve infaz ve icrası mütehattim-i zimmet-i acizânem bulunmuş olduğundan mantûk-ı celîlinin harf be-harf icrası zımında keyfiyet iktizâ edenlere beyân ve tebliğ olunarak bi-mennihî teâlâ icra-yı muktezâsına ibtidâr ve mübâderet ve istikmâl-i esbâb-ı hüsn-i cereyânına itina ve dikkat olunduğu beyânıyla ifade-i hâl ma'razında takdim-i arzuhale mücâseret olunmuşdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 21 Şevval sene [12]78 / [21 Nisan 1862]

Mutasarrıf-ı Eyalet-i Yemen
Ahmed



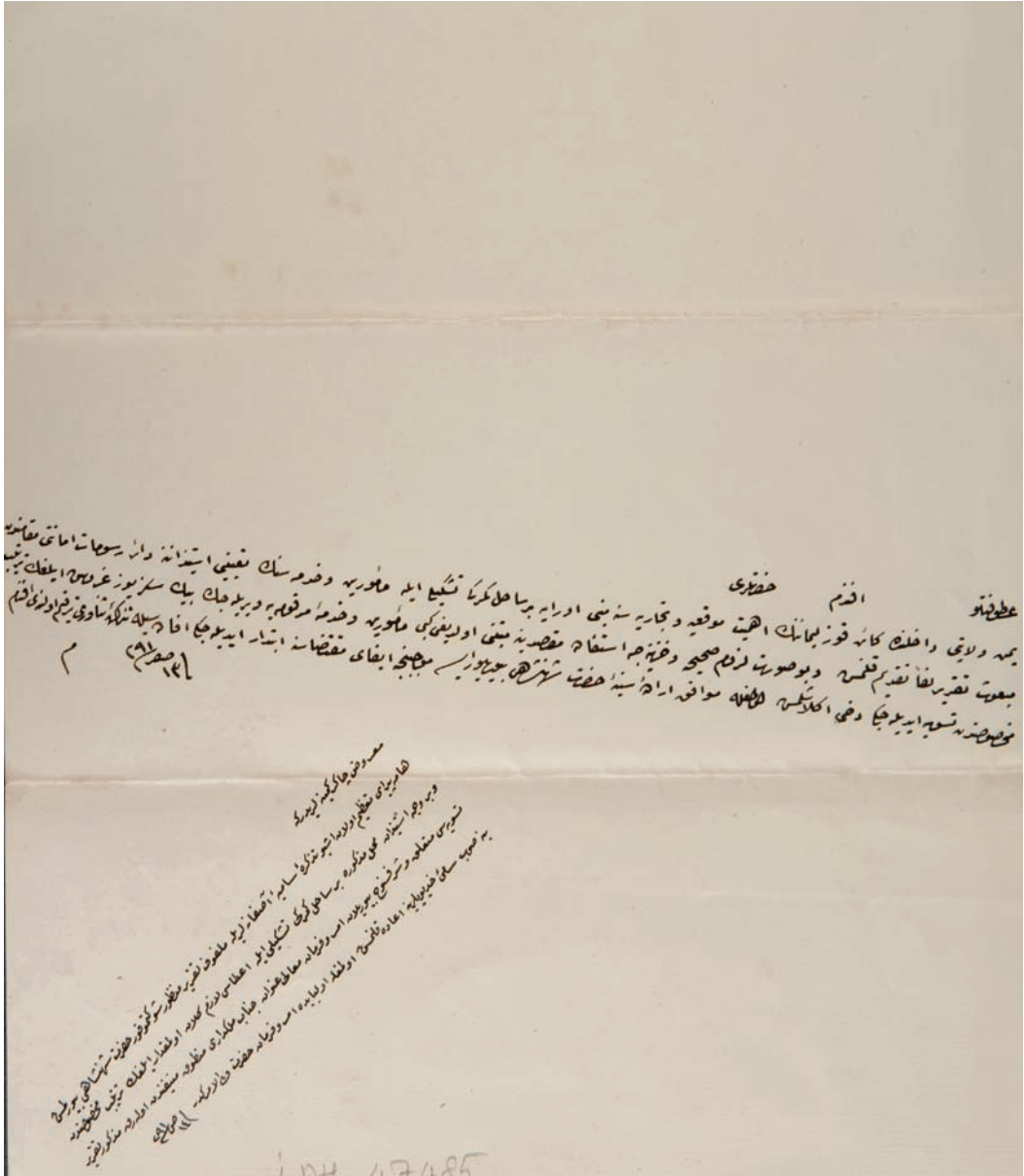
KOZ LİMANI'NDA GÜMRÜK TEŞKİLİ

Yemen Vilayeti dahilinde bulunan Koz Limanı'nın ticarî ve stratejik açıdan önemi nedeniyle burada bir gümrük teşkili ile memur ve sair hizmetlilerinin tayini

تشكيل إدارة جمرك في ميناء قوز في ولاية اليمن

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص إنشاء جمارك في أحد الموانئ فنظراً للأهمية التجارية لميناء قوز الموجود في ولاية اليمن وأهمية موقعه فمن الضروري تشكيل إدارة جمارك فيه مع تعيين موظفين لإدارته وتوفير المبالغ المالية الضرورية.

التاريخ: 1874/4/2 م





San'a İskelesi

مرفأ صنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90457-0014)

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilinde kâin Koz Limanı'nın ehemmiyeti mevki'ye ve ticariyesine mebnî oraya bir sahil gümrüğü teşkil ile memurîn ve hademesinin tayini istîzânına dair Rûsûmat Emaneti makamından meb'ûs takrîr leffen takdim kılınmış ve bu suret lüzum-ı sahiha ve hazinece istifade maksadına mebnî olduğu gibi memurîn ve hademe-i merkûmeye verilecek bin sekiz yüz kuruş aylığın tertib-i mahsusasından tesviye edileceği dahi anlaşılmış olmakla muvâfık-ı irâde-i seniyye-i hazret-i şehinşâhî buyurulur ise mûcebince ifa-yı muktezâsına ibtidâr edileceği ifadesiyle tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 13 Safer sene [1]291 / [1 Nisan 1874]

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle melfûf takrîr manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehinşâhî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân mahall-i mezkûra bir sahil gümrüğü teşkili ile i'tâsı lâzım gelen ol mikdar aylığın tertib-i mahsusundan tesviyesi müte'al-lik ve şeref-sünûh buyurulan emr u fermân-ı me'âlî-unvan-ı cenâb-ı mülkdâr mantûk-ı münîfin-den olarak mezkûr takrîr yine savb-ı sâmi-i hidivânelerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Safer sene [1]291 / [2 Nisan 1874]

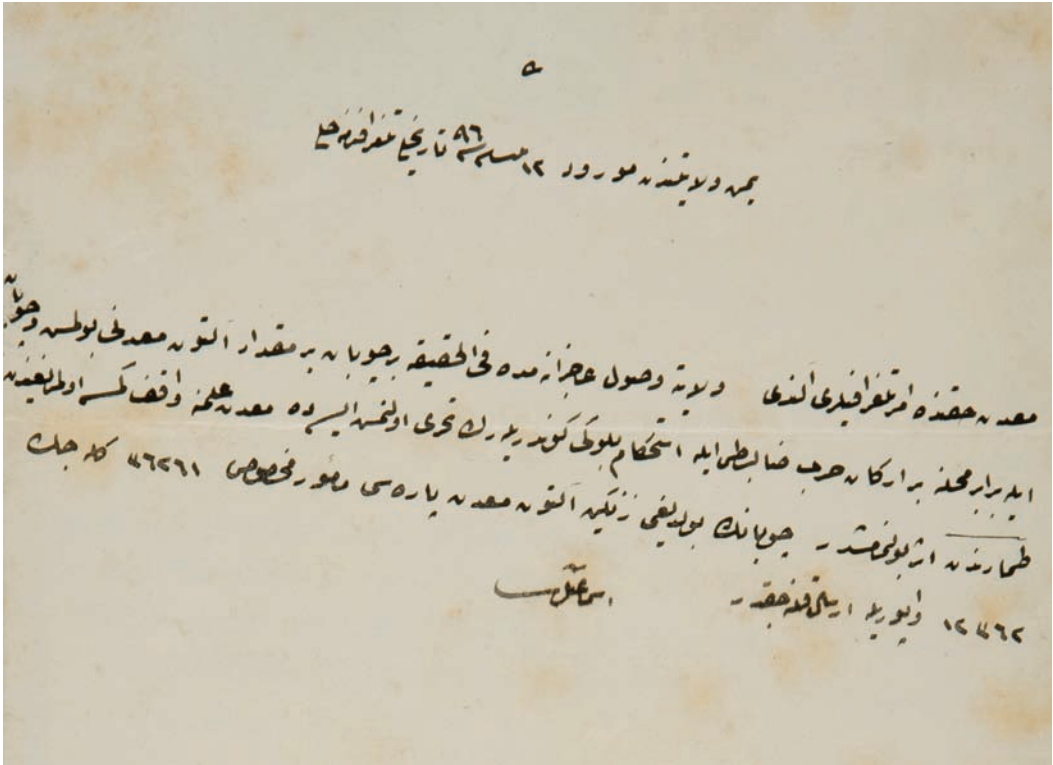


SAN'A'DA BULUNAN ALTIN MADENİ

San'a'da bir çoban tarafından bulunup numunesi incelenmek üzere İstanbul'a gönderilen altın madenin, tesadüf edildiği mahalde yapılan aramalarda, maden ilminden anlayan kimse olmadığından madenin kaynağına ulaşılamadığı

العثور على معدن الذهب في مدينة صنعاء

برقية من والي اليمن اسماعيل حقي باشا بشأن عثور احد الرعاة في مدينة صنعاء على كمية من معدن الذهب وأنه عند سماع الخبر تم ارسال أحد الضباط للتحري والتأكد من الموقع الذي وجدت فيه، فلم يعثر على عرق الذهب. وقد تم ارسال قطعة من الذهب إلى اسطنبول للإطلاع والتأكد من نوعه. ومرفق رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان بالموضوع. التاريخ: 1881/5/21 م



Yemen Vilâyeti'nden mevrûd 12 Nisan sene [12]96 tarihli telgrafnâme[nin] halli:

Maden hakkında emri telgrafileri alındı. Vilâyete vusûli acizânemde fi'l-hakika bir çoban bir mikdar altın madeni bulmuş ve çoban ile beraber mahalline bir erkân-ı harb zâbiti ile istihkâm bölüğü gönderilerek taharî olunmuş ise de maden ilmine vâkîf kimse olmadığından damarından eser bulunamamıştır. Çobanın bulunduğu zengin altın maden pâresi memur-ı mahsus [...] gelecek [...] vapuruyla irsâl kılınacaktır.

İsmail



ضعاوه برهونابه كلو حاشي برالونه معدني قوئي بولوب تحقيقات و كشافاتله ، و غدا شومعه ايرون بيرنجي اردوي هيمينه
 اركانه حرب ريسي ميرلوا محمد شاكور جانجده بوراده برنه كونه ريلا شنده مندرج اولدغي معلوم عالى جويلى اوردنه
 بومعه خصوصى تحقيقات اروزنامه بيرلواي وصى و حقيقى ايضا هاتنه بيلدريش باختراف ميه ولايتي و ليكته
 ياخشيدى بركه جوابا كلاله تفاديه نظر عالى حفته ايلدهن بولونه اوزره لغا عرض و تقديم قشقا'نم
 ۹۷
 ۱۵

**

San'a'da bir çoban külçe hâlinde bir altın madeni numunesi bulup tahkikât ve keşfiyâtıyla uğraşılmaqda idüğü Yedinci Ordu-yı Hümâyûn Erkân-ı Harb Reisi Mirliya Mehmed Şakir Paşa cânibinden burada birine gönderilen şukkada münderic olduğu malum-ı âlî buyurulması üzerine bu maden hususunun tahkiki emr u fermân buyurulmuş ve sıhhat ve hakikatin izahâtıyla bildirilmesi bâ-telgraf Yemen Valiliği'ne yazılmış idi. Bu kere cevaben gelen telgrafnâme manzûr-ı âlî hazret-i Padişahî buyurulmak üzere leffen arz u takdim kılındı, efendim.

Fî 21 Ca sene [12]97 / [1 Mayıs 1880]



HUDEYDE'DE TİCARET MAHKEMESİ TEŞKİLİ

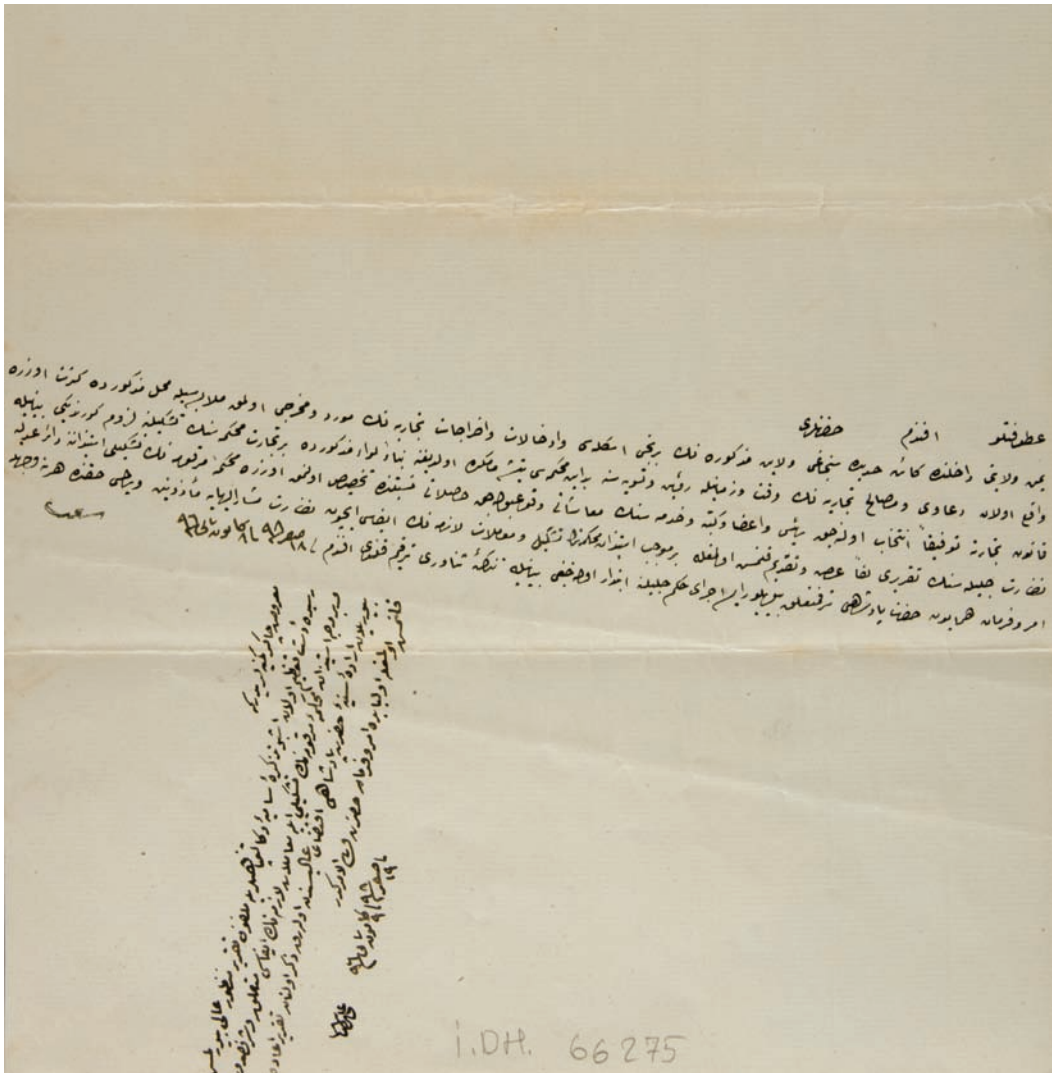
Yemen Vilayeti'nin ithalat ve ihracatının en yoğun olarak gerçekleştiği iskelenin Hudeyde'de olması nedeniyle ticarî davalarda bir yoğunluk yaşandığı, buradaki bidayet mahkemesinin de yeterli olamadığından ayrıca bir ticaret mahkemesi teşkil edilmesi

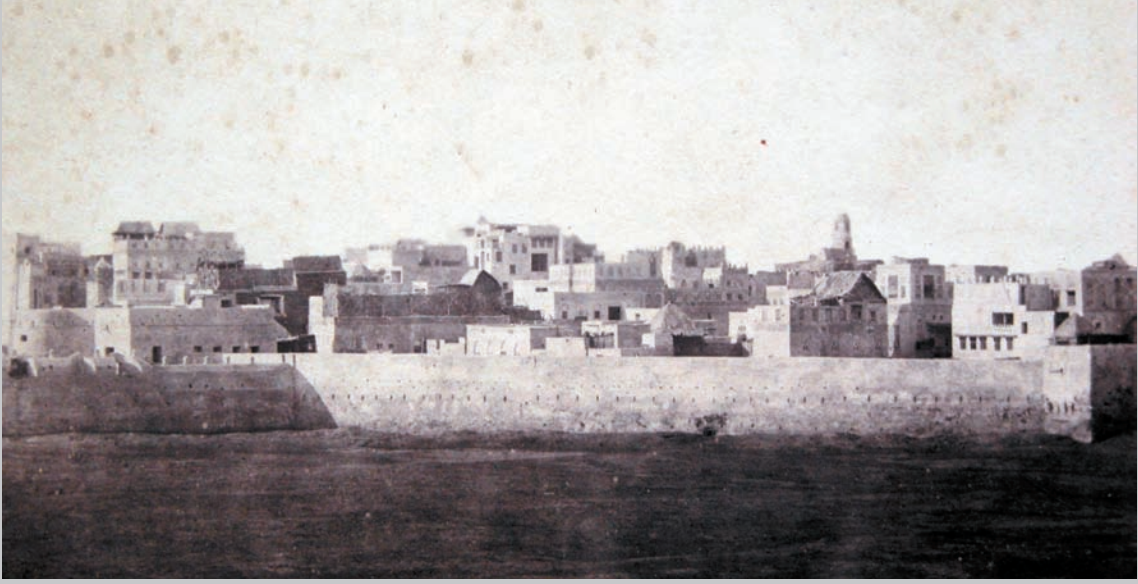
انشاء محكمة تجارية في مدينة الحديدة لخدمة التجارة

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص ميناء الحديدة الذي يعتبر الميناء الأول والرئيسي لولاية اليمن ويستقبل البضائع الواردة الى الولاية والصادرة منها ونتيجة لذلك يوجد كثير من القضايا والدعاوى التي تتعلق بالمصالح التجارية ويستغرق تسوية تلك النزاعات وقتاً طويلاً في المحاكم الابتدائية وعليه يقترح إنشاء محكمة تجارية في مدينة الحديدة وفق القانون التجاري واختيار رئيس وأعضاء المحكمة والإداريين والخدم.

وسوف يتم توفير مرتبات المذكورين من حاصلات المدينة ويستأذن للبدء في الإجراءات.

التاريخ: 1881/1/21 م





Hudeyde'nin kuzeyden görünümü

الجبهة الشمالية للحديدة

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90766-0066)

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilinde kâin Hudeyde Sancağı vilâyet-i mezkûrenin birinci iskelesi ve id-halât ve ihracâtı ticariyenin mevrûd ve mahreci olmak mülâbesesiyle mahall-i mezkûrda kesret üzere vâki olan de'âvî ve mesâlih-i ticariyenin vakt ü zamanıyla rü'yet ve tesviyesine bidâyet mahkemesi yetişmemekde olduğuna binâen livâ-i mezkûrda bir ticaret mahkemesinin teşkiline lüzum görüldüğü beyânıyla kanun-ı ticarete tevfikân intihâb olunacak reis ve azâ ve ketebe ve hademesinin maaşâtı vuku bulacak hasılâtı nisbetinde tahsis olunmak üzere mahkeme-i merkûmenin teşkili istîfânına dair Adliye Nezâret-i Celîlesi'nin takrîri leffen arz u takdim kılınmış olmak la ber-mûceb-i istîfân mahkemenin teşkil ve muamelât-ı lâzîmenin ifası için nezâret-i müşâruniley-hâya me'zûniyet verilmesi hakkında her ne vechile emr u fermân-ı hümayûn-ı hazret-i Padişahî şeref-müte'allik buyurulur ise icra-yı hükm-i celîline ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 18 Safer sene [12]98 - Fî 8 Kânûn-ı Sânî sene [12]96 / [20 Ocak 1881]

Said

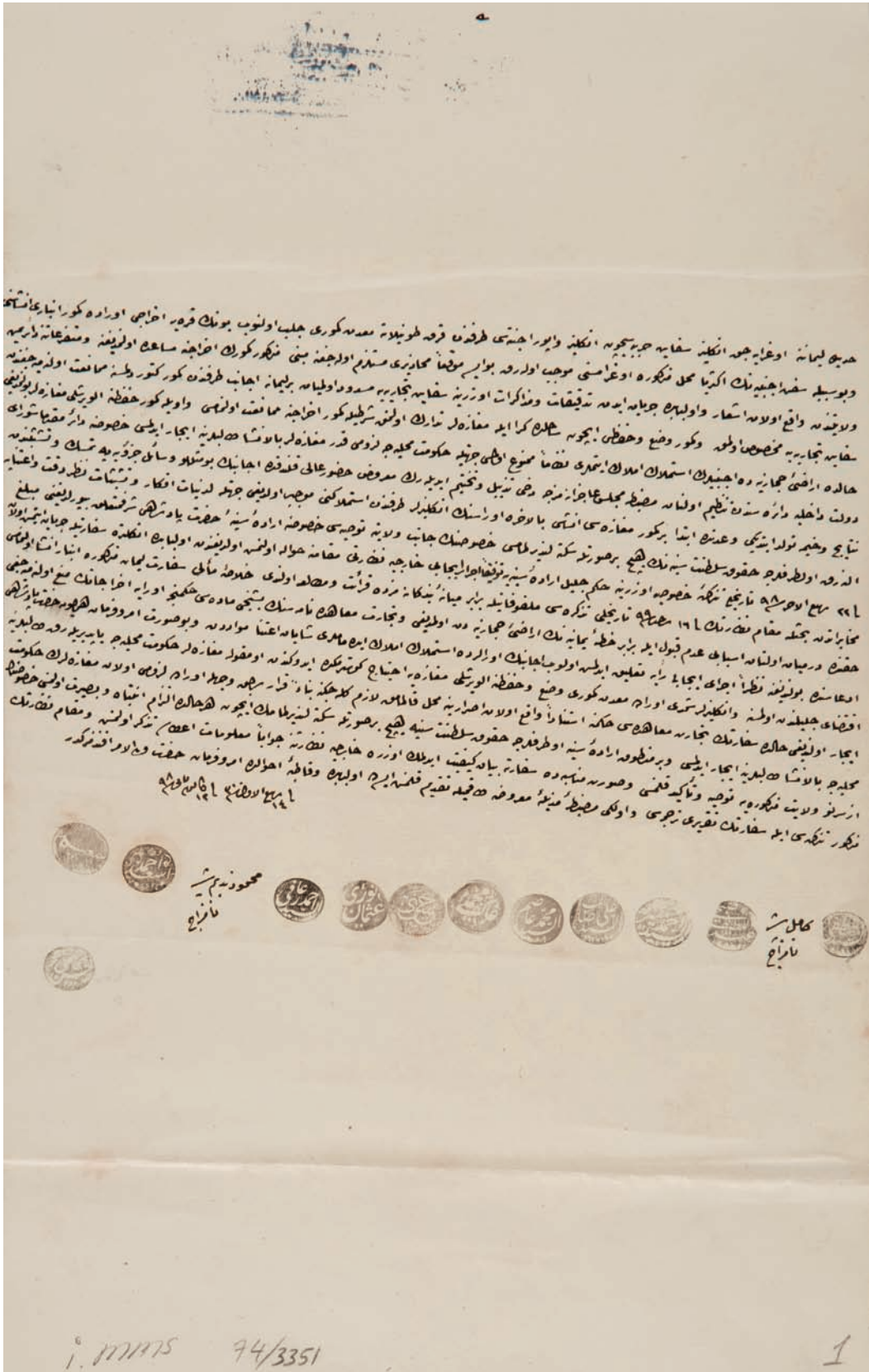
Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle melfûf takrîr man-zûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîfân mahkeme-i merkûmenin teşkili ile muamelât-ı lâzîmenin ifası müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî iktizâ-yı âlîsin-den olarak zikrolunan takrîr iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Safer sene [12]98 - Fî 9 Kânûn-ı Sânî sene [12]96 / [21 Ocak 1881]

Ali Rıza





HUDEYDE SAHİLLERİNE MAĞAZALAR İNŞASI

Hicaz bölgesindeki arazilerde ecnebilerin emlak edinmeleri yasak olması nedeniyle ticaret gemilerinin ihtiyacı olan kömürü depolamak için Hudeyde sahilinde hükümet tarafında lüzumu kadar mağaza inşa edilerek taliplerine kiraya verilmesi

انشاء مخازن في ساحل مدينة الحديدة لتخزين الفحم

محضر مجلس ولاية اليمن بخصوص ميناء الحديدة الذي يستقبل العديد من السفن الانجليزية الحربية وغيرها وكذلك السفن الأجنبية، وتحتاج تلك السفن إلى التموين بالفحم عندما تصل إلى الميناء وتطلب الدول الأجنبية السماح لها ببناء مخازن للفحم في المدينة، طبقاً للقوانين الدولية والمعاهدات الموقعة بين البلدان المختلفة، ولكن نظراً لأن اليمن تسري عليها الإجراءات المطبقة في الأراضي الحجازية من حيث عدم السماح للأجانب بتملك الأراضي فيها، فيمكن أن تقوم الإدارة المحلية للولاية ببناء مخازن واسعة في الأراضي المفتوحة حوار مدينة الحديدة وتأجيرها للدول الراغبة في تخزين الفحم التي تحتاج إليه. ومرفق عرض من الصدر الأعظم إلى السلطان بمضمون المحضر المرسل من اليمن.

التاريخ: 27 يناير 1883م

Hudeyde Limanı'na uğrayacak İngiliz sefâin-i harbiyesi için İngiliz Vapur Acentesi tarafından kırk tonilato maden kömürü celb olunup bunun karaya ihracı orada kömür anbarı inşası ve bu sebeble süfün-i ecnebiyenin ekseriyâ mahallî mezkûra uğramasını mûcib olarak bu ise mevkî'an mehâzîri müstelzem olacağına mebnî mezkûr kömürün ihracına müsaade olunmadığına ve müteferri'âtına dair Yemen Vilâyeti'nden vâki olan iş'âr ve ol bâbda cereyân eden tedkikât ve müzâkerât üzerine sefâin-i ticariyeye mesdûd olamayan bir limana ecânib tarafından kömür getirilmesine mümâna'at olunamayacağından sefâin-i ticariyeye mahsus olmak ve kömür vaz' ve hıfzı için sahilde kira ile mağazalar tedarik olunmak şartıyla kömür ihracına mümâna'at olunmaması ve öyle kömür hıfzına elverişli mağazalar bulunmadığı hâlde arazi-i Hicaziye'de ecnebilerin istimlâk-ı emlak etmeleri nizâmen memnû' olması cihetiyle hükûmet-i mahalliyece lüzumu kadar mağazalar bi'l-inşa tâliblerine icar edilmesi hususuna dair mukaddemâ Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi'nden tanzim olunan mazbata meclis-i acizânemizce dahi tezyîl ve tahfîm edilerek ma'rûz-ı huzur-ı âlî kılındıkda ecânibin bu misillü vesâil-i cüz'iyeye temessük ve teşebbüsünden netâyic-i vahîme tevellüd ettiği ve Aden'de ibtidâ bir kömür mağazası inşası bilâhare orasının İngilizler tarafından istimlâkını mûcib olduğu cihetle ledünniyât-ı efkâr ve teşebbüsât-ı nazar-ı dikkat ve itinaya alınarak ol taraflarca hukuk-ı Saltanat-ı Seniyye'nin hiçbir suretle sektelelendirilmesi hususunun cânib-i vilâyete tavsiyesi hususuna irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî şeref-müte'alîk buyurulduğunu mübellîğ fi 22 Rebûlâhir sene [12]98 tarihli tezkire-i hususiye üzerine hükmi celîl irâde-i seniyyeye tevfikân icra-yı icabı Hariciye Nezâreti makamına havale olunmuş olduğundan ol bâbda İngiltere Sefâreti'yle cereyân etmiş olan muhaberâtdan bahisle makam-ı nezâretin fi 16 Receb sene [12]99 tarihli tezkiresi melfûfâtıyla beraber miyâne-i bendegânemizde kırâet ve mütâlâa olundu. Hulâsa-i meâli: Sefâret liman-ı mezkûra anbar inşa olunmaması hakkın-da dermiyân olunan esbâbı adem-i kabul ile beraber hıttâ-i Yemaniye'nin arazi-i Hicaziye'den olmadığı ve ticaret muahedenâmesinin beşinci maddesi hükmünce oraya ihracâtın men' olunamayacağı iddiasında bulunduğuna nazaran icra-yı icabı re'ye ta'alluk edilmiş olup ecânibin ora-





Hudeyde'ye liman inşaatı

مرفأ الحديدة

(Resimli Kitab, c. 5, s. 196)

icarı halinde ba'demâ ecânibin kendi taraflarından mağazalar inşası hakkındaki müsted'iyâtı bi-hakkın reddedileceği cihetle sureti karar bi'l-vücûh münasib bulunmuş olmakla ol bâbda emr u fermân-ı hümayûn-ı cenâb-ı mülûkâne her ne vechile şeref-müte'allik buyurulur ise infaz-ı mantûk-ı âlisine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 14 Rebîülevvel sene [1]300 - Fî 12 Kânûn-ı Sânî sene [12]98 / [24 Ocak 1883]

Said

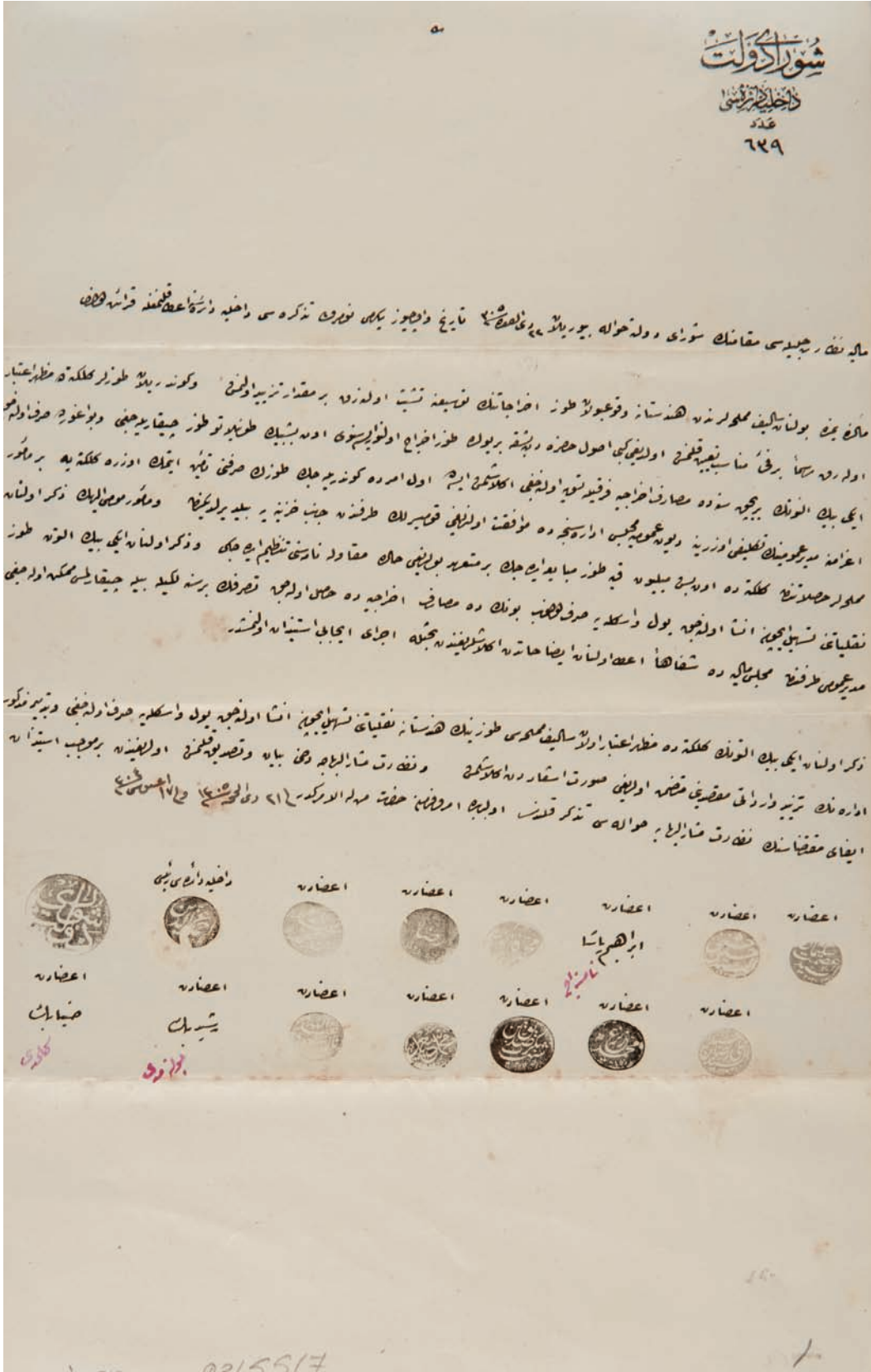
Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle evrak-ı ma'rûza manzûr-ı âlî buyurulmak ve ber-vech-i istîzân zikrolunan mağazaların cânib-i hükûmetden in-şa ve tâliblerine icarı ile teferruâtının ifası müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazreti Padişahî mantûk-ı münîfinden olarak evrak-ı mezkûre iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Rebîülevvel sene [1]300 ve fî 15 Kânûn-ı Sânî sene [12]98 / [27 Ocak 1883]

Ali Rıza





YEMEN'DEN TUZ İHRACATI

Yemen'de bulunan Salif memleaharından Hindistan'a yapılan tuz ihracatının artırılmasında başarı kaydedildiği, ihraç edilen tuzların Kalküta'da rağbet gördüğü, mevcut usûlün haricinde başka bir yol ile de tuz ihraç olunursa ihracatın senelik olarak 15 bin tona ulaştırılabileceği, ancak öncelikli olarak bu miktarda tuz satın alabilecek müteahhid bulmak için Kalküta'ya bir memur gönderilmesi gerektiği

تصدير الملح في اليمن

مضبطة من مجلس شورى الدولة أنه قد حدث شيء من التقدم في زيادة ملح التصدير من ملاحات صليف في اليمن، وأن ملح التصدير هذا يلقي قبولاً في كلكتا، وإذا وجدت طرق أخرى عدا الطرق المعروفة في تصدير الملح فإنه يمكن زيادة كميات التصدير وإيصالها إلى 15 ألف طن سنوياً، ولكن يجب قبل كل شيء إرسال موظف إلى كلكتا للعشور على متعهد يمكنه شراء الملح لهذه الكميات. ومرفق مع هذا عرض من الصدر الأعظم بالموضوع وعليه إشارة من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ: 9 سبتمبر 1888م

Şûrâ-yı Devlet
Dahiliye Dairesi
Aded
639

Maliye Nezâret-i Celîlesi makamının Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan 22 Zilkade sene [1]305 tarih ve üç yüz yirmi numaralı tezkiresi Dahiliye Dairesi'ne i'tâ kılınmakla kırâet olundu.

Meâlinde Yemen'de bulunan Salif Memleaharından Hindistan'a vuku bulan tuz ihracatının tevsî'ine teşebbüs olunarak bir mikdar tezyîd olunmuş ve gönderilen tuzlar Kalküta'da mazhar-ı itibar olarak resmen bir fî-i münasib tayin kılınmış olduğu gibi usul-i hâzıradan başka bir yolda tuz ihraç olunur ise senevî on beş bin tonilato tuz çıkarılacağı ve bu uğurda sarf olunacak iki bin altının bir buçuk senede masârıfı ihraciye farkıyla tesviye olunacağı anlaşılmış ise de evvel emir-de gönderilecek tuzun sarfını te'min etmek üzere Kalküta'ya bir memur i'zâmına müdür-i umumînin teklifi üzerine Düyûn-ı Umumiye Meclisi İdaresince de muvâfakat olduğu komiserlik tarafından cânib-i hazineye bildirildiğinden ve memur-ı mûmâileyhin zikrolunan memleahar hasılâtından Kalküta'da on beş milyon kıyye tuz mübâya'a edecek bir müteahhid bulunduğu hâlde mukavelenâmesini tanzim edeceği ve zikrolunan iki bin altın tuz nakliyâtını teshîl için inşa olunacak yol ve iskeleye sarf olunup bunun da masârıfı ihraciyede hâsıl olacak tasarrufun bir seneliğiyle bile çıkarılması mümkün olacağı müdür-i umumî tarafından Meclis-i Maliye'de şîfahen i'tâ olunan izahâtından anlaşıldığından bahisle icra-yı icabı istîzân olunmuşdur.

Zikrolunan iki bin altının Kalküta'da mazhar-ı itibar olan Salif Memlehası tuzunun Hindistan'a nakliyâtını teshîl için inşa olunacak yol ve iskeleye sarf olunacağı ve tedbir-i mezkûr idarenin tezyîd-i vâridâtı maksadını mutazammın olacağı sureti iş'ârdan anlaşılmış ve nezâret-i müşâruniley-



ارموز و اشارات
 اردو زبانہ و لغت و ادب
 فیاض باد شاہی
 تذکرہ فیاض احمد
 سید فیاض احمد
 سید فیاض احمد
 سید فیاض احمد

2

hâca dahi beyân ve tasdik kılınmış olduğundan ber-mûceb-i isfîzân ifa-yı muktezâsının nezâret-i müşârunileyhâya havalesi tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 21 Zilhicce sene [1]305 ve fî 17 Ağustos sene [1]304 / [29 Ağustos 1888]

(Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi üyelerinin mühürleri)

* *

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî Divan-ı Hümayûn

Devletli efendim hazretleri

Yemen'de bulunan Salif Memlehaları tuz ihracâtının Hindistan'da vâki Kalkûta'da mazhar-ı râğbet olarak resmen bir fî-i münasib tayin kılınmasından dolayı zikrolunan memlehalara tayinâtından on beş milyon kıyye tuz mübâyâ'a edecek bir müteahhid bulmak için oraya bir memur i'zâmı Düyyûn-ı Umumiye Meclisi-i İdaresince kararlaştırılmış olduğundan bahisle tuz nakliyatının teshîli için yol ve iskele masârıfı olarak iktizâ eden iki bin altının sarfı Maliye Nezâret-i Celîlesi makamının iş'ârı üzerine tezekkür edildiğine dair Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi'nin mazbatası leffen arz u takdim kılınmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 27 Zilhicce sene [1]305 ve fî 23 Ağustos sene [1]304 / [3 Eylül 1888]

Sadriazam
Kâmil

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irade-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 3 Muharrem sene [1]306 ve fî 29 Ağustos sene [1]304 [9 Eylül 1888]

Serkâtîb-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyya



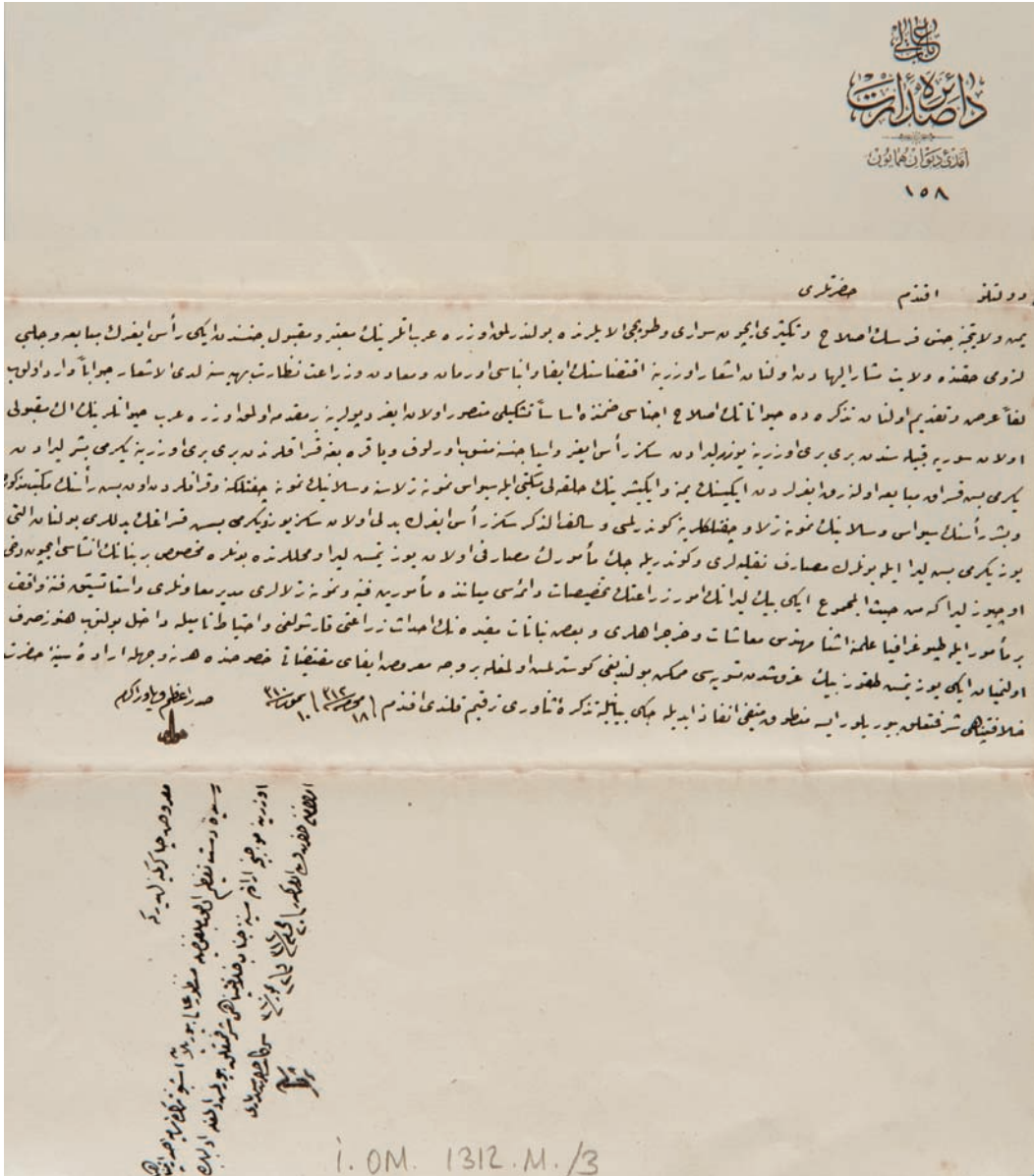
YEMEN'DE AT CİNSİNİN ISLAHI

Yemen Vilayeti'nde at cinsinin ıslahı ve çoğaltılması için Arap atlarının en iyi türü olan Suriye soyundan iki aygırın Yemen'e gönderilmesine dair irâde

تحسين سلالة الخيول في اليمن

إرادة من السلطان بشأن تحسين سلالة الخيول اليمنية، وذلك من خلال إرسال جوادين للطلوقة من الولايات العثمانية ولا سيما من ولاية سوريا المشهورة بالخيول الخيالة الأصيلة، مع توفير المبالغ اللازمة لشراء ونقل الجوادين إلى اليمن، وتكليف نظارة الزراعة والمعادن والغابات بتنفيذ المقترح وذلك نظراً لحاجة السواريه والطوبجية الموجودين في اليمن إلى الخيول الجيدة.

التاريخ: 1890م



Devletli efendim hazretleri

Yemen Vilâyetince cins-i feresin ıslâh ve teksîri için süvari ve topçu alaylarında bulundurulmak üzere Arap atlarının mu'teber ve makbul cinsinden iki re's aygırın mübâyâ'a ve celbi lüzumu hakkında vilâyeti müşârunileyhâdan alınan iş'âr üzerine iktizâsının ifa ve inbâsı Orman ve Ma'âdin ve Ziraat Nezâret-i Behiyyesi'ne lede'l-iş'âr cevaben vârid olup leffen arz u takdim olunan tezkirede hayvanâtın ıslâh-ı ecnâsı zımında esasen teşkili mutasavver olan aygır depolarına bir mukaddime olmak üzere Arap hayvanlarının en makbulü olan Suriye kabilesinden birbiri üzerine yüzer liradan sekiz re's aygır ve Asya cinsine mensub Orlof ve Yakrabga kısıraklarından biri biri üzerine yirmi beşer liradan yirmi beş kısrağ mübâyâ'a olunarak aygırlardan ikisinin Yemen'e ve ikişerinin Halkalı Mektebi ile Sivas Numune Tarlası'na ve Selanik Numune Çiftliği'ne ve kısıraklardan on beş re'sinin mekteb-i mezkûra ve beş re'sinin Sivas ve Selanik numune tarla ve çiftliklerine gönderilmesi ve sâlifü'z-zikr sekiz re's aygırın bedeli olan sekiz yüz yirmi beş kısrağın bedelleri bulunan altı yüz yirmi beş lira ile bunların masârıfı nakliyeleri ve gönderilecek memurun masârıfı olan yüz yetmiş lira ve mahallerinde bunlara mahsus bir binanın inşası için dahi üç yüz lira ki min haysi'l-mecmû' iki bin liranın umûr-ı ziraatin tahsisâtı dâimesi miyânında memurîn-i fenniye ve numune tarlaları ve müdür muavinleri ve istatistik fennine vâkıf bir memur ile topoğrafya ilmine âşinâ mühendis maşât ve harcırahları ve bazı nebatâtı müfidenin ihdâs-ı ziraati karşılığı ve ihtiyât nâmiyla dahil bulunup henüz sarf olunmayan iki yüz yetmiş dokuz bin kuruşdan tesviyesi mümkün bulunduğu gösterilmiş olmakla ber-vech-i ma'rûz ifa-yı mukteziyâtı hususunda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyrulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 18 Muharrem sene [1]312 - Fî 10 Temmuz sene [1]310 / [22 Temmuz 1894]

Sadırazam ve Yâveri Ekrem
Cevad

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyrulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Muharrem sene [1]312 - Fî 12 Temmuz sene [1]310 / [24 Temmuz 1894]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyya



YEMEN'DE KİTLİK VE YAPILAN YARDIMLAR

Yemen Vilayeti'nde 1898 senesindeki kuraklıktan dolayı meydana gelen kıtlığın 5-6 milyon nüfusu etkisi altına aldığı, hatta bazı ihtiyaç sahiplerinin tüccar mağazalarına tecavüze başladıkları, bu ihtiyacın giderilmesi için her ay 3 milyon okka (3846 ton) zahire ile 1 milyon okka (1283 ton) pirince ihtiyaç duyulduğu, bölgedeki Osmanlı askerleri için 10 bin çuval un ile 4 bin çuval pirinç talep edildiği; belirtilen ihtiyaçların giderilmesi için masrafları Maliye Hazinesi'nden karşılanmak üzere İstanbul, Bağdat ve Basra vilayetlerinden zahire ve pirinç satın alınarak peyderpey gönderilmesi, kuraklığın nihayet bulmasına değin Yemen'e götürülecek zahire ve pirinçten gümrük vergisi alınmaması, Yemen'e gönderilecek bu yardımların mahallinde ehil kişilerden oluşturulacak komisyonlar aracılığıyla ahaliye dağıtılması.

القحط في اليمن ومساعدة المحتاجين

برقية من صنعاء حول المجاعة التي ظهرت في اليمن بعد الجفاف الذي حدث في سنة 1898م، وأن هذه المجاعة قد أثرت في خمسة أو ستة ملايين نسمة، حتى أن بعض ذوي الحاجة راحوا يهجمون على حوانيت التجار؛ ولا بد لمواجهة تلك الحاجة من توزيع ثلاث ملايين أقة (3.846 طن) من المؤونة ومليون أقة (1.283 طن) من الأرز، وأن هناك طلباً لأجل الجنود العثمانيين في المنطقة بقدر عشرة آلاف حوال دقيق وأربعة آلاف حوال أرز؛ وأنه لتلبية الاحتياجات المذكورة سوف تضطلع خزنة المالية بصرف المبلغ اللازم فيجري شراء تلك المؤونة وكميات الأرز من اسطنبول وولاية بغداد والبصرة ثم تُرسل تبعاً، ثم حظر تحصيل رسوم جمركية على ذلك حتى يتم القضاء على المجاعة، وأن هذه المساعدات التي سوف يجري إرسالها إلى اليمن يجب توزيعها على الأهالي عن طريق لجان يجري تشكيلها من بينهم في كل منطقة.

ثم يأتي بعد ذلك مضبطة المجلس المخصوص حول الموضوع وعرض الصدر الأعظم وعليه إشارة من كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ: 1898/5/17 م

Telgrafname

Geldiği yer: San'a

Dahiliye Nezâreti Celîlesi'ne

Kuraklıktan ilkbahar mahsulâtından fâide görülemeyerek kaht u galâ günden güne tezâyüd etmektedir. Geçen hafta postasıyla bâ-mazbata arz olunduğu üzere iskeleler Asir ve Hudeyde Sancaklarında olmakla Mayıs için şehriye Kunfuda nısfı dakik veya hinta ve şa'îr ve nısfı Mısır buğdayı olarak bir milyon ve Hudeyde'ye kezâlik iki milyon kıyye ve bir milyon kıyye de erze muhtacdır. Haziran, Temmuz, Ağustos mâhlarında şehriye bir misli daha ziyadeye ihtiyac hâsıl olacağı ma'rûzdur.

Fî 4 Nisan sene [1]314 / [16 Nisan 1898]

**



५०७९

$$\frac{r_{14}}{r_{15}} = \frac{r_{16}}{r_{17}}$$

طوبخانه عامه سبزی

سابقہ ماہی

اوقات الصلاه

سارف تاہری

٢٠٠ - يافو يافو

صدارة مشاري

ile bir milyon kıyye erze ihtiyac olduğu ve hıttâ-i Yemaniye'ye idhal olunacak hububât ve erz ile dakîkin muvakkaten gümrük resminden afvı lâzım geleceği iş'âr ve seraskeri müşârunileyhin tezkirelerinde dahi oradaki asâkiri şahane için on bin çuval dakîk ile dört bin çuval erze ihtiyac bulunmasıyla bunların da buraca bi'l-mübâyâ'a peyderpey sevk ve irsâli ve esmânının Hazine-i Maliyece tesviyesi iktizâ edeceği beyân ve izbâr olunduğuna ve tehvîn-i ihtiyaca medâr olacak tedâbîr-i mukteziye ve serî'anın ittihâz ve icrası taht-ı elzemiyetde bulunduğuna binaen ihtiyac-ı vâki mündefi' oluncaya kadar devam etmek üzere hıttâ-i Yemaniye'ye götürülecek hinta ve şa'îr ve Mısır ve dakîk ve erzin ber-vech-i iş'âr gümrük resminin afvı ve ahalinin beyân olunan ihtiyacâtının tehvîni için Bağdad Vilâyeti'nden iki milyon kıyye hinta ve şa'îr ile bir milyon kıyye pirinç ve Basra Vilâyeti'nden kezâlik iki milyon kıyye buğday ve arpa ile bir milyon kıyye pirincin oralarca mîrî malı var ise ondan olmadığı hâlde bulunan yerlerden hemen mübâyâ'a ve esmân-ı masârıfı mahalleri emvâlinde i'tâ ve tesviyesiyle sevk ve irsâli ve Dersâadetçe on bin çuvalı muhtacîn-i ahali ve on bin çuvalı dahi asâkiri şahane ihtiyacı için cem'an yirmi bin çuval dakîk ile yine ahali ve asâkiri şahaneye verilmek üzere bir milyon kıyye pirinç iştirâ ve esmân ve masârıfı Maliye Hazinesince i'tâ olunarak serî'an gönderilmesi zarurî görünmüş olduğundan sureti ma'rûza nezd-i hükümet-vefd-i cenâb-ı cihanbânîde rehîn-i tasvîb olduğu hâlde ifa-yı muktezâsının vilâyeteyn-i müşârunileyhimâyâ iş'ârının Dahiliye ve Maliye Nezâretlerine ve Rûsûmât Emani'ne tebliğ ve zehâiri mersûlenin mahallerince erbâb-ı istikamet ve liyakatdan mürekkeb teşkil olunacak komisyonlar ma'rifetiyle ahaliye ta'vîzan tevzi'i hususunun Yemen Vilâyeti'ne tebliğinin ilâveten Dahiliye Nezâreti'ne izbâr edileceği ve mezkûr tezkireler ile telgrafnâmeler leffen arz u takdim kılınığı muhâtı ilm-i âlî buyuruldukda ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Zilhicce sene [1]315 - Fî 29 Nisan sene [1]314 / [11 Mayıs 1898]

(Meclis-i Mahsus üyelerinin mühürleri)

* *



صلى الله عليه وسلم

مردودہ جہیز کہ لبرہ کہ
سیدہ و سنانیخ ارونن میس میس میس
مردودہ و ملغو فایلم لبرہ ملغو فایلم لبرہ
تذکرہ سایہ سنانیخ جہیز اور لبرہ جہیز
نیز جہیز خد قشقی سنانیخ جہیز
اربابہ اور دنانہ حضرت و لبرہ
مردودہ جہیز لبرہ جہیز

I.D.H. 1315. Z. / 25



Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
3569

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti'nde zuhur eden kaht hakkında vilâyet-i müşârunileyhâdan ve taraf-ı vâlâ-yı Seraskerî'den atebe-i ulyâ-yı mülûkâneye takdim kılınan telgrafnâmelerin gönderildiği beyânıyla ihtiyac-ı vâkı'ın hemen tesviyesini kâfil tedâbîr-i serî'aya tevessül olunması ve teferruâtı hakkın-da komisyon-ı mahsusuna tebligât ifası muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhîden bulunduğunu mübelliğ tezkire-i hususiye-i atûfîleriyle ol bâbda serasker-i müşârunileyhden meb'ûs iki kıt'a tezkire ve vilâyet-i müşârunileyhâdan gelip Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden itâ olunan tel-grafnâmeler Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'da lede'l-kırâe cereyân eden müzakerâtın neticesini hâvî terkîm olunan mazbata melfûflarıyla arz u takdim olunmakla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı Padişahî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 19 Zilhicce sene [1]315 - Fî 29 Nisan sene [1]314 / [11 Mayıs 1898]

Sadriazam
Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'nın mazbata-i ma'rûzası ve melfûflarıyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr-u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 25 Zilhicce sene [1]315 ve fî 5 Mayıs sene [1]314 / [17 Mayıs 1898]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin



YEMEN'DE PATATES TARIMININ YAYGINLAŞTIRILMASI

Yemen'de sekiz-on senede bir ortaya çıkan ve iki-üç sene devam eden kuraklık ve kıtlığın hafifletilmesine katkı sağlamak üzere patates tarımının yaygınlaştırılması / patates tarımının Yemen'de yaygınlaştırılması için on sene müddetle öşür vergisi alınmaması

توسيع زراعة البطاطس في اليمن

عرض من الصدر الأعظم بخصوص ما تمر به ولاية اليمن من القحط مرة كل ثماني أو عشر سنوات وأن أراضي ولاية اليمن صالحة لزراعة كمية أكبر من البطاطس وذلك بحسب التجربة العملية ويوصي بتشجيع المزارعين على زيادة الكمية التي يمكن ان تزرع من محصول البطاطس ويمكن إعفاء المزارعين الذين سوف ينفذوا التوصية من العشور لمدة عشر سنوات وعلى نظارة المالية ونظارة الداخلية ونظارة الغابات والمعادن والزراعة، وتم تقديم المعلومات المتعلقة بالموضوع إلى اللجنة المالية بمجلس شورى الدولة للإطلاع وعمل محضر. وقد صدرت الإرادة السنية لتنفيذ ذلك.

التاريخ: 26 فبراير 1899م

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

2890

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen arazisi patates ziraatine pek ziyade sâlih olduğu bi't-tecrübe sâbit olup bunun oralarca ta'mim ve tevsî-i ziraati sekiz-on senede bir zuhur ve iki-üç sene imtidâd eden kahtın tahfî-i şedâidini mûcib olacağına ve patates mahsulünden bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî beş ve bazı vilâyâtça on sene müddetle öşür alınmaması mukarrer olduğuna mebnî zürâr-ı teşvikan Yemen Vilâyetince dahi mahsul-i mezkûrun on sene müddetle öşürden istisnâsı hususunun Maliye Nezâret-i Behiyyesi'ne iş'ârı ve Dahiliye ve Orman ve Ma'âdin ve Ziraat Nezâret-i Celîlelerine malumât it'âsı tezekkür edildiğine dair Şûrâ-yı Devlet Maliye Dairesi'nin mazbatası arz u takdim kılınmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyrulur ise mantûk-ı münîfi infaz olunacağı beyâniyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 7 Şevval sene [1]316 - Fî 6 Şubat sene [1]314 / [18 Şubat 1899]

Sadriazam

Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyrulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 Şevval sene [1]316 ve fî 14 Şubat sene [1]314 / [26 Şubat 1899]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin



i.OM. 1317. z./23

YEMEN'DE PAMUK TARIMININ ISLAHI

Yemen Vilayeti'ne tabi Zebid Kazası'yla Tahama bölgesinde ve bazı Anadolu vilayetlerinde yetiştirilen pamuk cinsinin ıslahı için çiftçilere ücretsiz dağıtılmak üzere Amerika ve başka ülkelerden iyi cins tohum getirtilmesi

اصلاح زراعة القطن في اليمن

عرض من الصدر الأعظم قدمه إلى السلطان بناءً على ما ورد في المضبطة المقدمة من دائرة المالية المستندة على المذكرة المحولة إلى مجلس شوری الدولة من نظارة الغابات والمعادن والزراعة حول ضرورة تحسين محصول القطن في قضاء زبيد ومنطقة تهامة في ولاية اليمن، ثم إشارة من كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية باستيراد سلالة جيدة من بذور القطن من أمريكا وغيرها من الدول ثم توزيعها على الفلاحين في اليمن بغير مقابل.

التاريخ: 22 نيسان 1900م

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
3537

Atûfetli efendim hazretleri

Orman ve Ma'âdin ve Ziraat Nezâreti Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havale olunan tezkire üzerine Maliye Dairesi'nden tanzim ve leffen arz u takdim kılınan mazbatada Yemen Vilâyeti'nde kâin Zebid Kazası'yla Tahama kıt'asında ve Aydın ve Adana vilâyetleriyle sair mahallerde yetiştirilen pamuk tohumlarının ıslâh-ı ecnâsı için zürre'a meccânen tevzi' olunmak üzere Amerika'dan ve diğer yerlerden celb olunacak on bin atık kıyye tohumun esmâniyla nakliyesi olan yirmi yedi bin beş yüz kuruşun tahsisât-ı ziraiye miyânında nebatâtı müfidenin ihdâs ve ta'mimi için dahil bulunan elli bin dört yüz kuruşdan bin üç yüz on altı senesine mahsûben Ziraat Bankası'ndan tesviyesi hususunun nezâret-i müşârûnileyhâya havalesi ve Ticaret ve Nâfi'a Nezâreti Celîlesi'ne malumât i'tâsı gösterilmiş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazreti Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyrulur ise mantûk-ı münîfi infaz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 22 Zilhicce sene [1]317 - Fî 9 Nisan sene [1]316 / [22 Nisan 1900]

Sadriazam
Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyrulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Zilhicce sene [1]317 ve fî 10 Nisan sene [1]316 / [23 Nisan 1900]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî
Tahsin



مايه لقي يونه حساب موکانه جانب علينه تقديم قضانه قيوه نک يوحسدي

ضيقه عقبه لونه	طوبه عدد	نمبر
۴.	۱	۱
۴.	۱	۲
۴.	۱	۳
۴.	۱	۴
۴.	۱	۵
۵	۱	۶
۴.	۱	۷
۴.	۱	۸
۴.	۱	۹
۹	۱	۱۰
۴.	۱	۱۱
۴.	۱	۱۲
۴.	۱	۱۳
۴.	۱	۱۴
۴.	۱	۱۵
۴.	۱	۱۶
۴.	۱	۱۷
۴.	۱	۱۸
۴.	۱	۱۹
۴.	۱	۲۰
۴.	۱	۲۱
۴.	۱	۲۲
۴.	۱	۲۳
۴.	۱	۲۴
۴.	۱	۲۵
۴.	۱	۲۶
۴.	۱	۲۷
۴.	۱	۲۸
۴.	۱	۲۹
۴.	۱	۳۰
۴.	۱	۳۱
۴.	۱	۳۲
۴.	۱	۳۳
۴.	۱	۳۴
۴.	۱	۳۵
۴.	۱	۳۶
۴.	۱	۳۷
۴.	۱	۳۸
۴.	۱	۳۹
۴.	۱	۴۰
۴.	۱	۴۱
۴.	۱	۴۲
۴.	۱	۴۳
۴.	۱	۴۴
۴.	۱	۴۵
۴.	۱	۴۶
۴.	۱	۴۷
۴.	۱	۴۸
۴.	۱	۴۹
۴.	۱	۵۰

اولا بالاده عرصه و ترقیم اولانه قيوه مجدد و بیضا ناصبه یانیه و نه اعمال ایتمو طوبه لره قوند قنده و ده طوبه نک
 اوزرینه کد نک عیبه یانیه و نه معمول و دیگر طوبه کچور کد نه صکره اغزی کوزله باغلاشدر بعده غرنه نه غلغله
 و دیگه برلر نه کچور نک شرطیه بر طوبه یی یا صبه و طغوز طوبه یی نک یانیه ایستله تدر سیرک و دیگوب ایستله ایکی
 اوجی طوبه لرک اغزیه و دیگایلی اوجی انه کورطیه و ایستله صاری تدر معمول قوطور ایچیه الرق قیزی موم
 و مهر ذاتی عیبه علم تمیز اتمسه و یوله بور و طایفه مطالعیه تدر قوطور بیه عیبه تدر معمول بر قیامیه قیادله
 یانیه طوبه لر برضوال معروضه و دیگوب تمیز ایدله صکره یکی زنجیره صایوب هر طرفی و دیگایلی
 طوبه لر برضوال معروضه زنجیره صایوب و دیگایلی کد نه صکره صاری بالومنه نه مجدد و مخصوصا اعمال اید یوله
 مشعله صاری و کوزله قالیبه سیمه باغلاشدر
 مشعلک یانیه طوبه اوزرینه صایوب اردو اتمه یورطیه ایچیه حران شدت حرارتی صیده مشعله کی مومدن
 براز اریس و یانیه طوبه لره قيوه یی کچی وارد خاطر عیبه اتم اولدیغی حیزم بوکامکن قالیله اوزره یانیه
 طوبه لر اولانه زنجیره و بعده مشعل و بعده قالیبه و مجدد حواله وضع اتمسه و حواله قالیبه سیمه و دیگوب
 اوجیه یونه خانه لره مشعل قویونه تمغا ادر و لته
 تقریبه حسی ایچیه وضع اولانه نمرورلر یانیه طوبه لره یاه مرکبه و رقعه خبر اتمسه

محمد الی

۱۱



PADİŞAH'A YEMEN KAHVESİ GÖNDERİLMESİ

Yemen'in Bilâd-ı Büstan Nahiyesi'nde bulunan Matar Kabilesi'ne ait arazide "Matari" adıyla bilinen iyi cins kahveden ve Haraz Kazası'na tabi Irr Nahiyesi ile Anes Kazasına bağlı Cebelişşark Nahiyesi dahilindeki "Macel ibni Salim" adlı mahallerde üretilen birinci sınıf kahveden 400 okka (512,8 kg.) özel ambalajlama yöntemleri ile hazırlanarak Padişaha takdim edilmek üzere gönderildiği

إرسال البن اليمني إلى السلطان

خطاب من والي اليمن حسين حلمي باشا حول إعداد وتجهيز 400 أقة (512.8 كج) من بُن الدرجة الأولى ثم وضعه في عبوات خاصة جداً وتقديمه للسلطان. وهذا البن يجري انتاجه من النوع الفاخر المعروف بالمطري في أراضي قبيلة مطر القاطنة في ناحية بلاد البستان وفي ناحية عر التابعة لقضاء حرض ومحلة ماجل بن سالم داخل ناحية جبل الشرق التابعة لقضاء آنس.

التاريخ: 14 مايو 1901م

*Mâbeyn-i Hümayûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Cânib-i Âlîsi'ne
takdim kılınan kahvenin pusulası*

Merkez-i vilâyete mülhak Bilâd-ı Büstan Nahiyesi'nde vâki Benî Matar Kabilesi'ne mahsus arazide hâsıl olan ve "matari" nâmıyla ma'rûf bulunan cinsindendir. Kahve tüccarının ifadâtına ve kullarının da tecârubine nazaran birinci derecede a'lâdır.

Numara	Torba (Aded)	Kahve (Arîk Okka)
1	1	40
2	1	40
3	1	40
4	1	40
5	1	40
	5	200

Merkez-i vilâyete tâbi Haraz Kazası muzâfâtından Irr Nahiyesi mahsulünden olup Yemen kahvesinin kezâlik birinci derecede a'lâ addolunan envâ'ındandır.

6	1	40
7	1	40
8	1	40
9	1	40
	9	360

Merkez-i Vilâyete tâbi Anes Kazası mülhakâtından Cebelişşark Nahiyesi dahilinde vâki "Macil ibni Salim" nâm mahallin hasılâtından ve buralarca kezâlik birinci derecede a'lâ addolunan envâ'dandır

10	1	40
	10	400



Evvelâ,

Bâlâda arz u terkîm olunan kahve mücedded ve yıkanmamış patiskadan imal edilen torbalara konulduktan ve her torbanın üzerine kezâlik aynı patikadan ma'mûl ve diğer bir torba geçirildikten sonra ağızları güzelce bağlanmıştır. Ba'dehû ağzından bağlanmak ve dikiş yerlerinden geçirilmek şartıyla bir torbası renkli iplikle tekrar seyrekçe dikilip ipliğin iki ucu torbaların ağızına ve diğer iki ucu altına götürülmüş ve iplikler sarı tenekeden ma'mûl kutular içine alınarak kırımızı mumla ve mühr-i zâfî-i ubeydânemle temhîr olunmuş ve yolda bozulmamak mütâlaasıyla tenekeden kutular yine aynı tenekeden ma'mûl birer kapak ile kapadılmışdır.

Sâniyen,

Patiska torbalar ber-minvâl-i ma'rûz dikilip temhîr edildikten sonra yeni zenbillere sarılıp her tarafı dikilmiştir.

Sâlisen,

Torbalar ber-minvâl-i ma'rûz zenbillere sarılıp dikildikten sonra sarı balmumundan müceddeden ve mahsusan imal edilen muşamma'lara sarılmış ve güzelce kalın sicimle bağlanmıştır.

Muşamma'ın patiska torba üzerine sarılması emr u iş'âr buyurulmuş ise de Bahr-ı Ahmer'in şiddet-i harâreti hasebiyle muşamma'daki mumların biraz erimesi ve patiska torbalardan kahveye geçmesi vârid-i hâtır-ı ubeydânem olduğu cihetle buna mahal kalmamak üzere patiska torbalar evvelâ zenbillere ve ba'dehû muşamma' ve ba'dehû kalın ve mücedded çuvallara vaz' olunmuş ve çuvallar kalın sicimle dikilip uçlarına postahânelerde müsta'mel kurşun damga vurulmuştur.

Râbi'an,

Tefrîk-i cins için vaz' olunan numaralar patiska torbalara siyah mürekkeble ve rakamla tahrîr olunmuştur.

Fî 1 Mayıs sene [1]317 / [14 Mayıs 1901]

Yemen Valisi
Hüseyin Hilmi





San'a'da meşhur Hasan Paşa Hamamı'nın çalışanları

العاملون في حمام حسن باشا الشهير في اليمن

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-76-0038)

بلد کسری ایلم
باش کتات داری

۵۵۹۱

رو چار قط و غلا اولده صنفا اهل بیک تهویه ضرورت و احتیاجی صنفه تیس
بیک غروسی رادم سده بر مبلغ قوبیویه معرفیه تعویضاً توزیع و صرف
انید بر لیکنده مقدما صنفا و حوالیسی قط و کانی ایچونه طلب اولنان ایکی یوز بیک
غروت حاجت قالمیوب باید مذکور نمیش بیک غروتک بر آید اول ارسالی و یا
معینات عکری ایچونه کوندریله انجیده اخذیه مساعد اعطای میر قیفی یا
حضرتدی طوقده عهد و اشعار فانی و اقضای حالک ایفای صنفه باب عالی حواله
کیفیت یوز لیس اولطه ترفند و ریوریلد اراده سیه جناب خلد قیفیاهی مطلوبه صنفه
توفیقاً تبلیغه ابتداء قلندی اولیاده اروضه حقت و کادوکره
ایسجاد علی امیر اولاد

بازی
لایحه
مستتر

i. Hus. 1323. ş. /68



SAN'A'DA YAŞANAN KURAKLIK VE AHALİYE YARDIM

1905 senesindeki kuraklıktan ekilenen San'a ahalisinin sıkıntısını bir an evvel gidermek üzere oluşturulan komisyonun 70 bin kuruş borç bulunarak ihtiyaç sahiplerine dağıttığı, bu meblağın İstanbul'dan bir an önce gönderilmesi hususunda padişah tarafından emir verildiği

مساعدة أهالي اليمن بسبب القحط الجاري

تبليغ من سر كاتب السلطان بإعتماد سبعين ألف قرش للحد من آثار الغلاء والقحط الواقع على أهالي مدينة صنعاء في 1320هـ (1905م) وذلك بموجب الإرادة السنوية الصادرة من السلطان، وينظر المجلس (القومسيون) نظراً لشدة القحط في مدينة صنعاء، تم تقديم طلب بمائتي ألف قرش وتمت الموافقة على صرف مبلغ سبعين ألف قرش وإرسالها على وجه السرعة بحسب عرض والي اليمن أحمد فيضي ومقتضى حوالة الباب العالي التاريخ: 22 نوفمبر 1905م

Yıldız Sarayı Hümâyûnu

Başkitâbet Dairesi

5591

Dûçâr-ı kaht u galâ olan San'a ahalisinin tehvîn-i zaruret ve ihtiyacları zımında yetmiş bin kuruş râddesinde bir meblağın komisyon ma'rifetiyle ta'vîzan tevzî' ve sarf etdirildiğinden mukaddemâ San'a ve havalisi kaht-zedegânı için taleb olunan iki yüz bin kuruşa hâcet kalmayıp yalnız mezkûr yetmiş bin kuruşun bir an evvel irsâli veya muayyenât-ı askeriye için gönderilen akçeden ahzına müsaade itâsı Müşir Feyzi Paşa hazretleri tarafından arz u iş'âr kılınmış ve iktizâyı hâlin ifası zımında Bâbîâlî'ye havale-i keyfiyet buyurulmuş olmakla şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfine tevîkan tebliğine ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr-u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 22 Şaban sene [1]323 - Fî 9 Teşrîn-i Evvel sene [1]321 / [22 Ekim 1905]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin



[illegible]

YEMEN'DE TEDAVÜLDE OLAN RİYAL'İN HALKA VE HAZİNEYE VERDİĞİ ZARAR

Yemen Vilayeti ile Afrika'nın doğu sahillinde asırlardır kullanılmakta olan Riyal'ın, Lira ve Mecidiye'ye nisbeten gerçek değerinden işlem görmediği, bu sebeple Osmanlı tebaasının ve hazinesinesinin senelik 200 bin lira kayba uğradığı; vurgunun daha çok Hindistan taraflarında yapıldığı, Riyal'ın, Triyeste'de darb edildikten sonra bu bölgeye dağıtılan bir nevi gümüş paradan ibaret olduğu, görünürde Riyal'ın bölgeye girişi yasak olduğu, ancak Yemen'e civar mevkilerde öteden beri ticaretin hep Riyal ile yapıldığı, Osmanlı sahillerinin geniş bir alanı kapsaması ve her an birçok küçük deniz vasıtasının bu sahillere gidiş geliş yapması bu yasağın uygulanabilirliğine imkân bırakmadığı, Yemen'de en büyük ticaretin kahve mahsulüyle ham deriden ve az miktarda da civit ve saireden ibaret olup bu ürünlerin eskiden beri Müslüman tüccarlar vasıtasıyla alınarak yabancı tüccarlara satıldığı, vurgunun çoğunlukla bu ticaret esnasında gerçekleştiği, zararın zaten pek fakir olan bölgenin asayiş-i üzerinde de etkili olduğu, Aden'de İngilizlerin, Masua'da ise İtalyanların uzun yıllar aynı zarara maruz kaldıklarından bazı tedbirler almak zorunda kaldıkları, İtalyanların Riyal'ın kıymetini düşürmeden yalnız üzerine bir İtalya armasını darb ederek kendi Riyallerini piyasaya sürmekle bu işi çözdükleri, Osmanlı devletinin ise bu işi çözmek için öncelikli olarak Hudeyde'de bir Osmanlı Bankası şubesi tesis etmesi gerektiği, Riyalin de bir müddet serbest bırakılarak, Hicaz Demiryolu menfaatına kullanılmak üzere % 8 oranında vergi alınması ile mümkün olabileceğine dair Yemen Heyet-i Teftişiyesi Reisi Ferik Muhammed Ferid bin Said'in arzı

تداول النقد العثماني بدلاً من الريال المتداول في اليمن

تقرير مرفوع من رئيس الهيئة التفتيشية في ولاية اليمن بخصوص وجود خلل متعلق بالأمور الاقتصادية والمنافع التجارية والخلل ناتج عن عدم توفر الأمن ويقتضي الحال معالجة تلك الأوضاع، ففي ولاية اليمن وسواحل شرق إفريقيا يتم التعامل التجاري بين الأهالي بواسطة الريال ويضرب في (تريسته) ويقدر قيمة الريال الحقيقية أحد عشر قرشاً وكسور، ولكن القيمة التي يتم التعامل بها المجيدي ريال ونصف، والذهبية العثمانية بثمانية ريال، وهذا يشكل خسارة كبيرة على خزينة الدولة ومن المفترض ان يتم التداول بالمسكوكات العثمانية في جميع الولايات التابعة للدولة إضافة إلى مركز الخلافة وذلك للفائدة المادية والمعنوية التي سوف تعود على الدولة ويتم منع التعامل التجاري بالريال في جميع المناطق والسواحل العثمانية ابتداءً من تاريخه وهذا المنع سوف يحافظ على المكاسب التجارية التي يمكن الحصول عليها من تجارة البن الواسعة والتي تعامل معها عدد من الدول الأجنبية، والفرق الكبير في أسعار الصرف لليرة العثمانية يمكن ان تستفيد منها الدولة في المجال العسكري أو المدني، وهذه المسألة مسألة اقتصادية أساساً وليس لها دخل بشئون أخرى وعليه يجب الاسراع بإنشاء فرع في مدينة الحديدة للبنك العثماني حتى يستطيع ان يشرف على سعر صرف اليرة العثمانية.

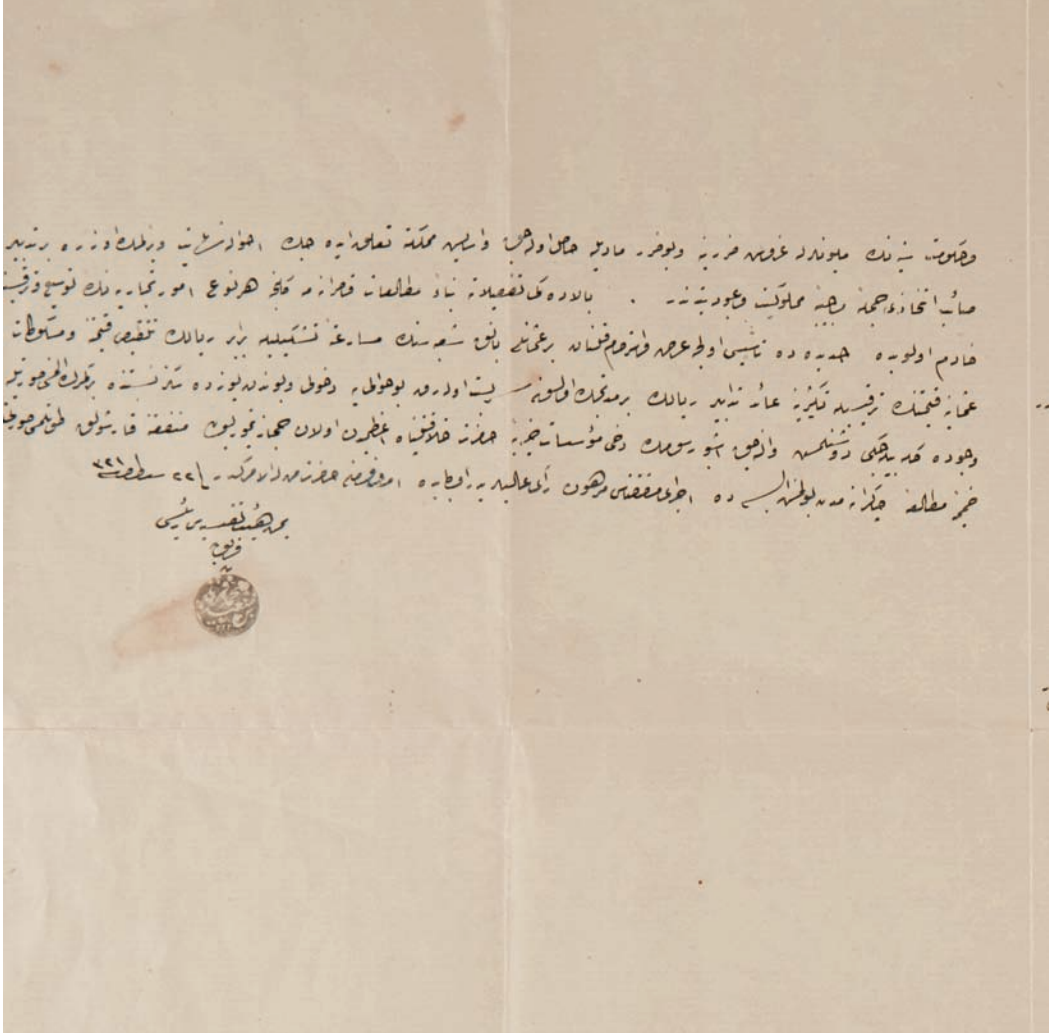
التاريخ: 7 مارس 1906م

Mâbeyn-i Hümayûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti'nin ciheti iktisâdiyesine ta'alluk edip de bi'l-vasita tebaa-i sâdika-i şahane-nin menâfi'-i ticariyelerini ihlâl eden ahvâle karşı ciddi bir tedbir ittihâzı ve bu suretle maddeten vuku'a gelen külliyetli zarar u ziyanın ve min cihetin asayiş-i memlekete bu yüzden târî olacak ahvâlin men'î muktezâ-yı ubûdiyet ve memlûkiyetden gösterilmesine mebnî ahvâl-i mezkûrenin





pîş-i nazar-ı fahîmânelerine arzını vecibeden addetmekdeyim. Yemen Vilâyeti şahanesiyle Afrika'nın sevâhili şarkiyesindeki her nev' ticaret asırlardan beri ahalinin bir alışıklık beliiyesiyle riyal denilen ve hemen cümleten Triyeste'de darb olunup bu havaliye dağıdılan bir nev' gümüş para ile icra olunmaktadır. Halbuki bu para el-yevm mecidiyenin kıymet-i hakikiyesine nazaran on bir kuruş ve küsür nisbetinde bir kıymeti haiz olduğu hâlde bugün bir mecidiyenin buna nazaran fiyatı bir buçuk riyalı geçtiği ve Osmanlı altınına nisbeten dahi sekiz riyal bir rub' ile bir lira alınıp verildiği görülmektedir ki bu yüzden tebaa-i şahanenin ve Hazine-i Celîle'nin ne râdede düşâr-ı hasar olduğu bi'l-mukayese nazar-ı takdiri sâmillerinde ta'ayyün etmiş olur. Ahvâl-i mezkûreye sebep ise Hindistan'da bazı muhtekirlerin şu fark-ı fiyatla senevî hâsıl eyledikleri külliyyetli menfaate mukabil yaptıkları muamele-i sarrafiyeden neş'et etmektedir. Eğer ki meskûkât-ı Osmaniyye'nin Memâlik-i Osmaniyye'de tedavülü ve bi'l-cümle tebaa-i şehriyârînin merkez-i Hilâfet-i uzmâyâ merbûtiyeti maddiye ve maneviyesinin idâmesi maksadıyla riyalın bu havaliye duhûl memnû' ise de bu kıt'aya civar mevkiin ticareti öteden beri riyal üzerine cereyân ettiği ve sevâhili Osmaniyye'nin pek vüs'atlı bulunmasıyla her an birçok merâkibi sağîre-i bahriyenin



âmed-şüdü tamamıyla bu memnû'iyyeti muhafazaya imkân bırakmamaktadır. Halbuki buraca hâlen en büyük ticaret kahve mahsulüyle ham deriden ve cüz'î miktarda çivid ve saireden ibaret olup eşya-yı mezkûre bidâyeten İslâm tüccarânı vasıtasıyla alınarak ecnebi tüccarlara satıldığı ve geçen sene bir Osmanlı lirası dokuz ve küsür riyale olduğu hâlde bugün bu fiyat on iki, on beş kuruş nisbetinde bir tefâvüt gösterdiği ve şu hâl tebaa-i şehriyârînin pek küllî bir zararıyla beraber nakliyât ve sair masârıfı askeriyede Hükûmet-i Seniyye'nin ve tüccarânın çarşıdan mübâya'asına mecbur kaldığı riyali aynı fark ve nisbetle satın alabileceği için hesabı mutavassıt olarak Hükûmet-i Seniyye ve ahali-i sâdikâne de mücerred şu muhtekirlerin çevirdikleri dolabı ihtikârla iki yüz bin liraya kadar bir zarara katlanmaktadır. Halbuki şu zararın zaten pek fakir olan ahali ve tebaa-i şahane üzerinde hâsıl edeceği te'sîrâtı muzır ve sene be-sene vuku'a gelen noksanî-i temettu' min cehitin mülkün asayişine de dahli küllîsi olduğu meydandadır. Acizâne olarak yapılan tedkikâtı amîka neticesinde ise Aden'de İngilizler, Masua'da İtalyanlar birçok seneler aynı zarara ma'rûz kalarak hatta İtalyalılar mevcut riyal kıymetini tağyîr etmeksizin yalnız üzerine bir İtalya armasını darb ederek kendilerince mevki'-i tedavüle çıkarttıkları bir nev' riyalin revâcını ahalinin alışıklık ve ticaretçe eski riyalin vâhid-i kıyası addolunması ve bir taraftan da kaççağın önünü almaya kat'iyen muvaffak olamaması sebepleriyle zaten huliyât sırasında dahili memâlike giren riyalin nihayet mürûruna müsaade ve yalnız nisbet-i mahsusada bir resm almakla şu mesele-i iktisadiyeyi esasen halle muvaffak olabilmişlerdir. Fi'l-hakika hukukı hükûm-rânî-i hazreti Hilâfet-penâhı a'zamîye zerre kadar münâfi görülen ahvâl uğrunda her nev' fedakârlık ihtiyarı şerâit-i esâsiye icabından olmakla beraber ahalinin asırlardan beri alıştığı şu hâlin men'i pek büyük masârıfa muhtac olup huliyât sırasında dahi kabul olunmasında devletçe bir gûne mahzur mutasavver olmadığı gibi tebaa-i şahanenin ve Hükûmet-i Seniyye'nin milyonlarla kuruş zararına ve bu zararı maddiyle hâsıl olacak ve asayiş-i memlekete ta'alluk edecek ahvâl le nihayet verilmek üzere bir tedbir-i sâib ittihâzı cümle-i vecîbe-i memlûkiyet ve ubûdiyetdendir. Bâlâdaki tafsîlâta binâen mütalaâtı kâsırâneme gelince; her nev' umûrî ticariyenin tevsî ve terakkîsine hâdim olup da Hudeyde'de te'sisi evvelce arz veistirhâm kılınan bir Osmanlı Bank şu-besinin müsâra'aten teşkiliyle beraber riyalin tenkîsı kıymetine ve meskûkâtı Osmaniyye kıymetinin terakkîsiyle teksîrine aid tedâbîr riyalin bir müddetçik olsun serbest olarak bu havaliye duhûlü ve bundan yüzde sekiz nisbetinde bir gümrük alınması suretiyle vücûda gelebileceği düşünülmüş ve alınacak işbu rûsûmun dahi müessesâtı hayriye-i hazreti Hilâfet-penâhı a'zamîden olan Hicaz Demiryolu menfaatine karşılık tutulması sureti zamîme-i mütâlâa-i çâkerânemden bulunmuş ise de icra-yı muktezâsı merhûnı re'y-i âlileridir. Ol bâbda emr u fermân hazreti men le-hü'l-emrindir.

Fî 22 Şubat sene [1]321 / [7 Mart 1906]

Yemen Hey'eti Teftişyesi Reisi
Ferik Muhammed Ferid bin Said



i. m. l. 1326/5 - 12

TUZ KAÇAKÇILIĞININ ÖNLENMESİ

Yemen’de tuz kaçakçılığının önlenmesi için iki sene süreyle ve deneme amacıyla tuz fiyatının düşürülmesi kararının alındığı, söz konusu teşebbüsün başarılı olabilmesi için bölgedeki diğer tuzlalarda da fiyat indirimine gidilmesi gerektiği

إنخفاض سعر الملح اليمني بسبب التهريب

رسالة من ناظر المالية نصت على أنه نتيجة لانتشار تهريب الملح في أراضي اليمن أصبح من الضروري العمل على القضاء على تلك الظاهرة ويقترح تخفيض أسعار الملح لمدة سنتين ويمكن تخفيض الأسعار على النحو التالي:

في مدينة الحديدة الملح الصخري من 0.435 قرش إلى 0.25 قرش والملح البحري من 0.435 قرش إلى 0.15 قرش.

في باجل الملح الصخري من 0.385 قرش إلى 0.335 قرش.

في الصليف الملح الصخري من 0.625 قرش إلى 0.225 قرش.

في حده الملح الصخري 0.40 قرش.

ومرفق عرض من الصدر الأعظم إلى السلطان بمحتوى الرسالة.

التاريخ: 19 مارس 1908م

Nezâret-i Umur-ı Maliye

Meclisi Maliye

Aded: 2789

Ma’rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hıttai Yemaniye’deki kaçakçılığın men’i zımında tuzun iki sene müddetle ve tecrübe tarîkiyle idarece tanzim ve takdim edilmiş olan cedvelde muharrer fiyatla fûrûhtu hakkında ve Düyûn-ı Umumiye Komiserliği’nden alınan tezkire üzerine sebk eden arz u istîfâna binâen Yemen Vilâyeti’ne mahsus olmak üzere tuzun mahal ve mevki’e göre mezkûr cedvelde tayin olunan fiyatla satılması için Düyûn-ı Umumiye İdaresi’ne me’zûniyet i’tâsına Meclis-i Vükelâca tanzim olunan mazbata üzerine şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhîyi mübellîğ 23 Mayıs sene [1]323 tarihli ve dokuz yüz kırk beş numaralı bir buyuruldu-i sâmi’i fahîmâneleri vechile Düyûn-ı Umumiye Komiserliği’ne tebliğ-i keyfiyet olunmuş idi. Mezkûr komiserlikden bu kere alınan tezkirede ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne icra kılınan tenzîlât hasbiyle tuz sarfiyâtı tezâyüd ederek yalnız Zeydiye ve Zehre Memlehalarında geçen Ağustos ve Eylül ve Teşrîn-i Evvel mâhları zarfında sene-i sâbikanın aynı mâhları sarfiyâtına nisbetle iki yüz on yedi tonlato yani yüzde iki yüz altmış nisbetinde bir fazla husûle geldiği ve sarfiyâtın bir kat daha te’min-i terakkî ve tezâyüdü için Hudeyde’de kaya tuzu fî-i mîrîsinin 0,435 kuruşdan 0,25 kuruşa ve deniz tuzu fî-i mîrîsinin 0,435 kuruşdan 0,15 kuruşa ve Bacil’de kaya tuzu fiyatının 0,385 kuruşdan 0,335 kuruşa ve Salif’de kaya tuzu fiyatının 0,625 kuruşdan 0,225 kuruşa ve Cidde’de kaya tuzu fî-i mîrîsinin 0,40 kuruşa tenzîli mûcib-i muhasse-nât olacağı ve tuz anbarlarında satılan tuzların masârif-i nakliyesi mezkûr fiyatlara dahil bulunduğu beyânıyla tuzun tenzîl-



i fiyatı hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazreti Padişahî hükm-i münîfine tevfikân mahall-i mezbûredeki tuz fiyatının dahi o vechile tenzîline müsaade olunması hakkında müdürîyeti umumiyeden Meclis-i İdare'ye verilen takrîr üzerine cereyân eden müzâkere neticesinde mârru'z-zikr irâde-i seniyye-i mülûkâne hükm-i celîlinin ânîfü'l-arz mahallerdeki tuzlalarla kaya tuzları hakkında dahi tatbiki ile fiyatlarının o suretle tenzîli esbâbının istikmâli meclis-i mezbûrdan iltimas edilmekle beraber vâridâtın terakkîsi emrinde Hükûmet-i Seniyye cânib-i âlîsinden şimdiye kadar ibrâz buyurulan âsâr-ı muâvenet ve teshîlâta nazaran iltimas-ı vâkî'in tervîc buyurulacağında şübhe olmadığı vechile bu bâbdaki emr-i âlîye intizâren hususât-ı ma'rûzanın muvakkaten ve tecrübeten mevki'i tatbiki vaz'ı zımında müdürîyeti mezkûreye me'zûniyet verilmiş olduğu izbâr edilmiş ve keyfiyetin huzur-ı sâmi fahîmânelerine arz u iş'ârı Meclis-i Maliye'den ifade kılınmıştır. Ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 22 Muharrem sene [1]326 ve 12 Şubat sene [1]323 / [25 Şubat 1908]

Maliye Nâzırı
Mehmed Ziya

* *

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı
Hümâyûn
404

Devletli efendim hazretleri

Hıttai Yemaniye'de kaçakçılığın men'i zımında tuzun iki sene müddetle ve tecrübe tarîkiyle fiyatının tenzîli hakkında bi'l-istîzân şeref-vârid olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî hükm-i münîfinin muharrerü'l-esâmî mahallerdeki tuzlara dahi teşmîli lüzumuna dair Maliye Nezâret-i Celîlesi'nden vârid olan tezkire Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'da lede'l-mütâlâa cereyân eden müzâkerât neticesini hâvî kaleme alınan mazbata arz u takdim kılınmış olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazreti Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 1 Safer sene [1]326 - Fî 20 Şubat sene [1]323 / [4 Mart 1908]


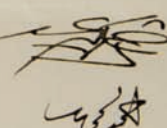

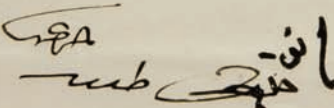
Sadırazam
Ferid

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta'zîm olup Meclis-i Vükelâ'nın mazbata-i ma'rûzası ve melfûfu ile beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Safer sene [1]326 - Fî 6 Mart sene [1]324 / [19 Mart 1908]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin



		77
مجلس وکلاء مذاکرانه مخصوص ضبط نامه	جلد نسبی تاریخ اولیائی دوازل و تاریخ تبلیغ ۱۰ دربره عظامه تاریخ مادی دو دفعه نقد و عید و نه تزار تاریخ	صدرنومری ۲۶۰ تاریخ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰
علامه مالی		
<p> حدیده اهاکینک تویه احیا جو کنت سیدک تویه تقفه بلخ حقیق و خدیقه تنک ۴ سره افکار تاریخ و ۷.۴ نودولو تنکده موقوفه تقفه تنک شیده لی عراف نامه ای اوتوندی - </p>		
فراری		
<p> مذکور تنکده ده نودم کوتر دیکه اوزره اهاکینک تنکده دوچار اولیقه رضایقه تنک تویه خدیقه مادی موقوفه تریقچه سیدک ایکه بیک لایق تویه خدیقه مادی موقوفه تا و کاکانه اشعار و ایدقه تنک موقوفه تا و کاکانه اشعار ایدقه </p> <p style="text-align: right;">    </p>		
MV, 199/77		



HUDEYDE HALKINA YARDIM

Hudeyde ahalisinin ihtiyacı için masarısı gayr-ı melhûza [plansız harcamalar] tertibinden ilk etapta 2.000 lira gönderileceği

مساعدة الاهالي في مدينة الحديدة

محضر مجلس الوكلاء بخصوص المساعدة في التخفيف عن أهالي مدينة الحديدة فقد تم اعتماد مبلغ ألفي ليرة عثمانية من بند النفقات الطارئة على أن تقوم نظارة المالية بتسوية الموضوع وإشعار نظارة الداخلية بذلك.

التاريخ: 27 نوفمبر 1915 م

Meclis-i Vükelâ

Müzâkerâtına Mahsus Zabıtname

Hulâsa-i Meâli

Hudeyde ahalisinin tehvîn-i ihtiyacı zımında şimdilik tesviyesi muktezî meblağ hakkında Dahiliye Nezâreti'nin 4 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 tarihli ve 704 numaralı tezkiresi melfûfu mutasarrıflığın şifreli telgrafnâmesi ile okundu.

Karan

Mezkûr tezkirede lüzum gösterildiği üzere ahali-i mezkûrenin dūçâr olduğu müzâyakanın tehvîni zımında masârı-ı gayr-ı melhûza tertibinden şimdilik iki bin liranın tesviyesi hususunun Maliye Nezâret-i Vekâleti'ne iş'ârı ve Dahiliye Nezâreti'ne malumât i'tâsı tensîb edildi.

18 Zilhicce sene [1]333 - 14 Teşrîn-i Evvel sene [1]331 / [27 Ekim 1915]

(Meclis-i Vükelâ üyelerinin imzaları)







VAKIF - DİN



الأوقاف والشؤون الدينية



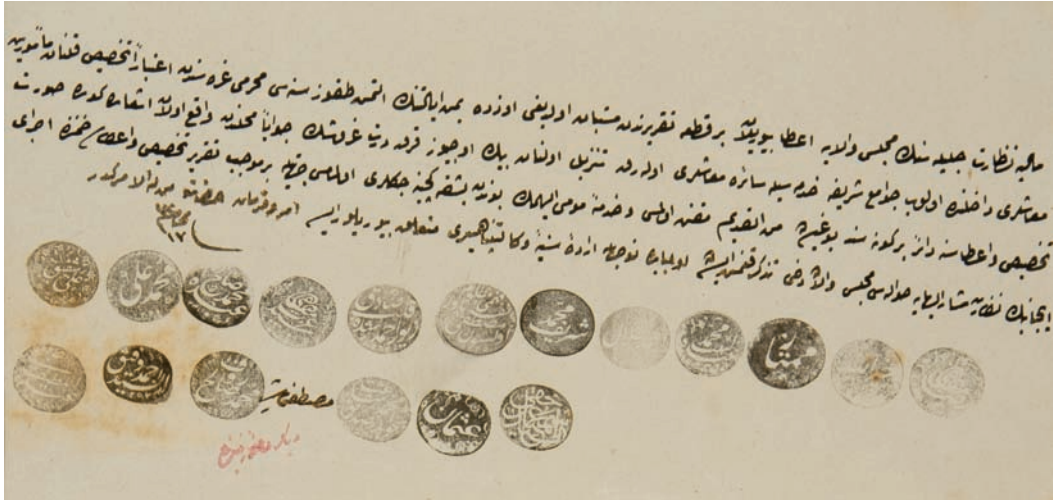
CAMİ GÖREVLİLERİ TAHSİSATI

Eskiden beri ödenegelen ve Hicrî 1269 (1852-1853) senesinden itibaren bütçenin memur maaşları kısmına konulduğu halde daha sonra bütçeden çıkarılan Yemen Eyaleti cami görevlileri tahsisatının, sözkonusu görevlilerin başka geçim kaynakları olmaması sebebiyle bütçeye yeniden konulması

مخصصات موظفي الجوامع

تقرير من نظارة المالية الجليلية إلى المجلس الأعلى ثم تذكرة من الصدر الأعظم حول أن المخصصات المالية المقررة لموظفي الجوامع في اليمن والتي جرت العادة من القدم بوضعها في قسم معاشات الموظفين في الميزانية منذ سنة 1269 هجرية قد رفعت منها، وأن الموظفين المذكورين ليس لهم مصدر آخر للدخل، وضرورة إدراج تلك المخصصات في الميزانية من جديد. وقد صدرت الإرادة السنية بالموافقة على ذلك.

التاريخ: 29 سبتمبر 1855م



Maliye Nezâreti Celîlesi'nin Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulan bir kıt'a takrîrinden müstebân olduğu üzere Yemen Eyaleti'nin altmış dokuz senesi Muharrem'i guresinden itibaren tahsis kılınan memurîn maaşları dahilinde olup cevâmî'î şerife hademesiyle saire maaşları olarak tenzîl olunan bin üç yüz kırk dört kuruşun cevaben mahallinden vâki olan iş'âra göre sureti tahsisi ve i'tâsına dair bir gûne sened yok ise de mine'l-kadîm mukannen olması ve hademe-i mûmâileyhin bundan başka geçinecekleri olmaması cihetiyle ber-mûcebi takrîr tahsisi ve i'tâsı zımında icrayı icabının nezâreti müşârûnileyhâya havalesi Meclis-i Vâlâ'da dahi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda ne vechile irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik buyurulur ise emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fi 17 Muharrem sene [12]72 / [29 Eylül 1855]

(Meclisi Vâlâ üyelerinin mühürleri)

**



YEMEN'E MATBU KUR'AN GÖNDERİLMESİ

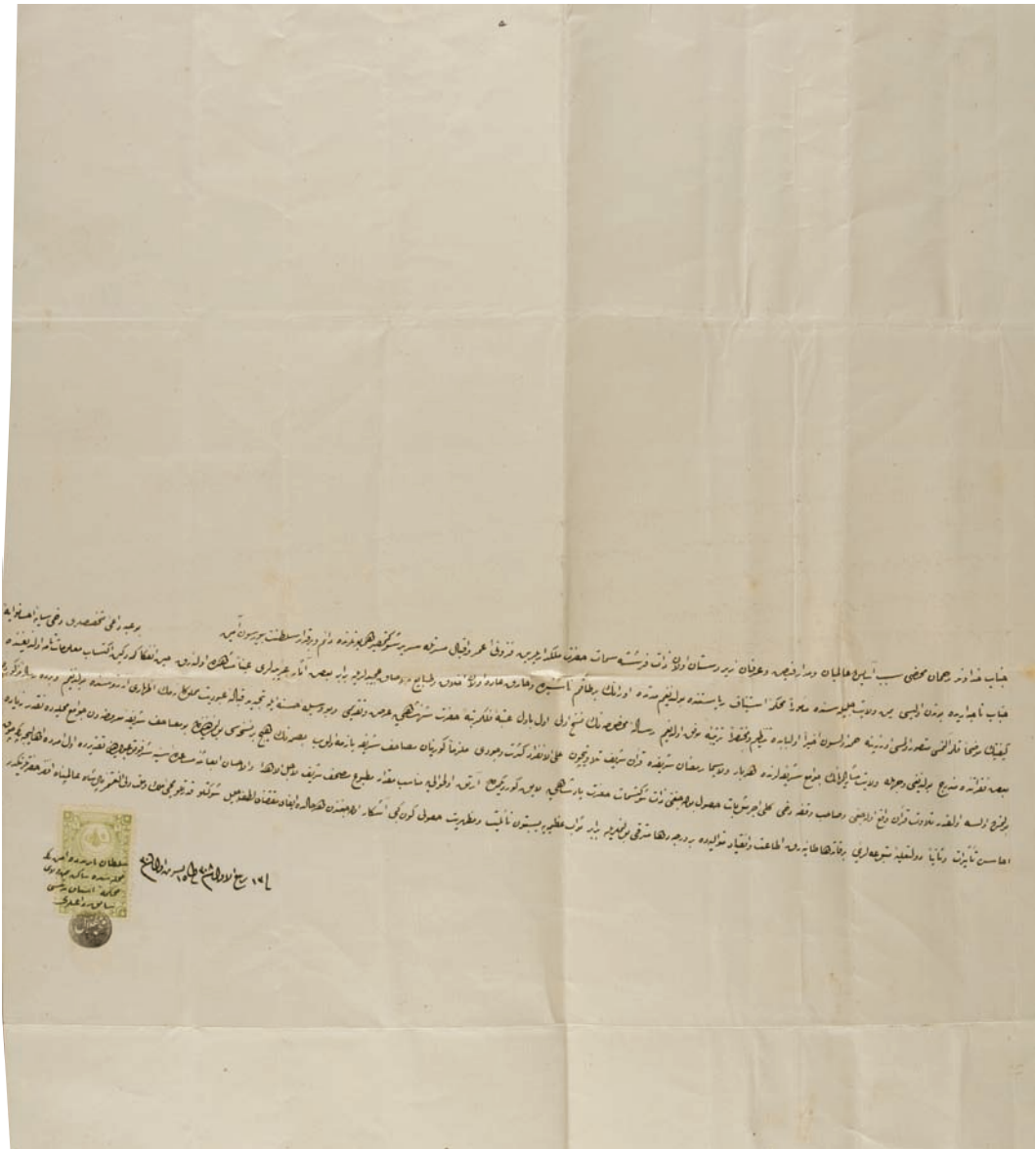
Yemen'de, tamamı yazma olan Kur'an-ı Kerim nüshalarının yetersiz kaldığından
matbu Kur'an-ı Kerim gönderilmesi

إرسال نسخ من المصحف الشريف المطبوع الى اليمن

رفع من رئيس المحكمة الاستئنافية السابق محمد هلال أفندي وعدد من العلماء والأعيان بطلب تزويد الجوامع في ولاية اليمن بالمصاحف لأن المصاحف الموجودة الآن في تلك الجوامع غير كافية وخاصة أثناء شهر رمضان المبارك لأن مرثدي الجوامع في تلك الفترة يزيد عددهم بشكل كبير.

ومرفق بلاغ من سر كاتب السلطان بصدد الإرادة السنية بالموافقة على الموضوع.

التاريخ: 1890/11/27 م



Cenâb-ı hüdvend-i Rahman mahzâ sebebi asayışi âlemiyân ve medâr-ı feyz ü irfan-ı zîr-destân olan zât-ı firîşte-simât-ı hazret-i mülkdârîlerin füzûnî ömr ü ikbâl-i meserretle serî-i şevket-masîri hümâyûnlarında dâim ve ber-karar-ı saltanat buyursun, amin.

Bu abd-i dâî-i mütehasısları dahi saye-i ihsân-vâye-i cenâb-ı tâcdârîde bundan evvelisi Yemen Vilâyeti Celîlesi'nde memuren mahkeme-i istînâf riyâsetinde bulunduğum müddetde oranın bir takım nâ-şinîde ve hârik-âde olan ahlâk ve tabâyî'i mülâsâk-ı acîbeleriyle beraber bazı âsâr-ı garîbeleri aynen müşahede olunarak hîn-i infikâkima değin iktisâb-ı malumât-ı tâmmе olduğunda keyfiyetin muvazzahan kaleme alınması mutasavver olması üzerine hamd olsun ahîren ol bâbda tanzim ve muhtasaran tertibine muvaffak olduğum risâle-i mahsusanın nüshâ-ı evveli evvel be-evvel atebe-i felek-mertebe-i hazret-i şehinşâhîye arz u takdimi ve bu vesile-i hasene ile tecdîd-i kabâle-i ubûdiyeti memlûkânemin izhârı arzusunda bulunduğum ve bir de risâle-i mezkûrda bazı fıkârâtta mûnderic bulunduğu vechile vilâyeti müşârunileyhânın cevâmî'i şerifelerinde her bâr velâsiyyemâ Ramazan-ı Şerif'de Kur'an-ı Şerif tilâveti için ale'l-infirâd kesreti vücudu mülzemen görünen mesâhif-i şerife yazma olup basmanın hiçbir nüshası bulunmadığından bu mesâhif-i şerife-i ma'rûzadan cevâmî'i mahalliyyede ne kadar ziyade bulunmuş olsa ol kadar tilâveti Kur'an vâki olacağı ve sahib-i vakfa dahi küllî ecri mesûbât husûl bulacağını zât-ı şevket-simât-ı hazret-i Padişahîye lâıyk gördüğümünden artık ol havâliye münasib mikdar matbu *Mushaf-ı Şerif* li-eclî'lihdâ ve l-ihsân ib'âsına müsaade-i seniyye şeref-vuku bulduğu takdirde evvel emirde ahâlice pek çok ehâsin-i te'sirât ve sâniyen Devlet-i Aliyye-i metbûalarını bir kat daha tanıyarak itaat ve inkiyâd-ı mütevâlîyyede bir derece daha müterakkî bulunmalarıyla beraber sevab-ı azîmeye büsbütün nâiliyet ve mazhariyet husûlü gün gibi âşikâr olacağından her hâlde ifa-yı muktezâyı lütf-ı celîl şevketli kudretli muhyî-i mülk ü millet veli-nimetimiz Padişah-ı alem-penâh efendimiz hazretlerindir.

Fî 13 Rebîülevvel sene [1]308 ve fî 15 Teşrîn-i Evvel sene [1]306 / [27 Ekim 1890]

Sultan Bayezid'de Eminbey Mahallesi'nde sâkin
Yemen Vilâyeti Mahkeme-i İstînâf Reisi Sâbık dâ'ileri
Mehmed Hilâl

**

Yıldız Sarayı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi

Yemen Vilâyeti'nde kâin cevâmî'i şerifede yazma olarak mevcud olan *Mushaf-ı Şerife*'nin kâfi mikdarda olmadığı vilâyeti mezkûre mahkeme-i istînâfiyesi reisi sâbık Mehmed Hilal Efendi tarafından takdim olunan melfûf arzuhal mütâlaasından malum-ı âlî buyurulduğundan münasib mikdar basma *Mushaf-ı Şerif*'in vilâyeti mezkûreye irsâli muktezâyı irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahîden bulunmağın ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Rebîülâhîr sene [1]308 - Fî 15 Teşrîn-i Sâni sene [1]306 / [27 Kasım 1890]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî
Süreyya



[illegible]

II. ABDÜLHAMİD'İN ABHA'YA CAMİ YAPTIRMASI

Ahalisinin tamamı Şafii mezhebine mensup olan Abha'nın Asir Sancağı'na merkez olmasıyla birlikte nüfusunun yoğunlaştığı, burada büyük bir camiin ihtiyaç haline geldiği, önceki iki mutasarrıf tarafından yardım kampanyaları yapılarak bir camiin inşasına başlandığı fakat fakir olan bölge ahalisinin yardımlarının camiye tamamlamaya yetmediği, yeni bir yardım kampanyasının da öncekilerden farklı bir netice vermeyeceği anlaşıldığından yarım kalan camiin tamamlanabilmesi için Asir Mutasarrıfı tarafından Padişaha müracaat edildiği / Padişah II. Abdülhamid'in masraflarının Evkaf-ı Hümayun Hazinesi'nden karşılanmak üzere Abha'da bir cami yapılmasını irade ettiği

السلطان عبد الحميد الثاني يبني مسجداً في أبها

خطاب من متصرف عسير إلى والي اليمن حول أن أبها التي ينتسب كافة أهلها إلى المذهب الشافعي قد زاد عدد سكانها بعد جعلها مركزاً لسنح عسير، ومن ثم فإنها في حاجة إلى جامع كبير، وكان قد تم البدء قبل ذلك في إقامة جامع هناك بعد حملات التبرع التي قام بها المتصرفان السابقان، غير أن تلك التبرعات التي جرى جمعها من الأهالي في تلك المنطقة الفقيرة لم تكن كافية لإتمام ذلك الجامع، كما تبين أن حملة جديدة للتبرع لن تأتي بنتيجة تختلف عن سابقتها، ولذا يتوجه متصرف عسير بالطلب من جناب السلطان باستكمال مباني الجامع. وعلى ذلك تصدر الإرادة السنية من السلطان عبد الحميد الثاني بإقامة جامع في أبها على أن تتحمل تكاليف بنائه خزانة الأوقاف الحمائية.

التاريخ: 13 مايو 1900م

237

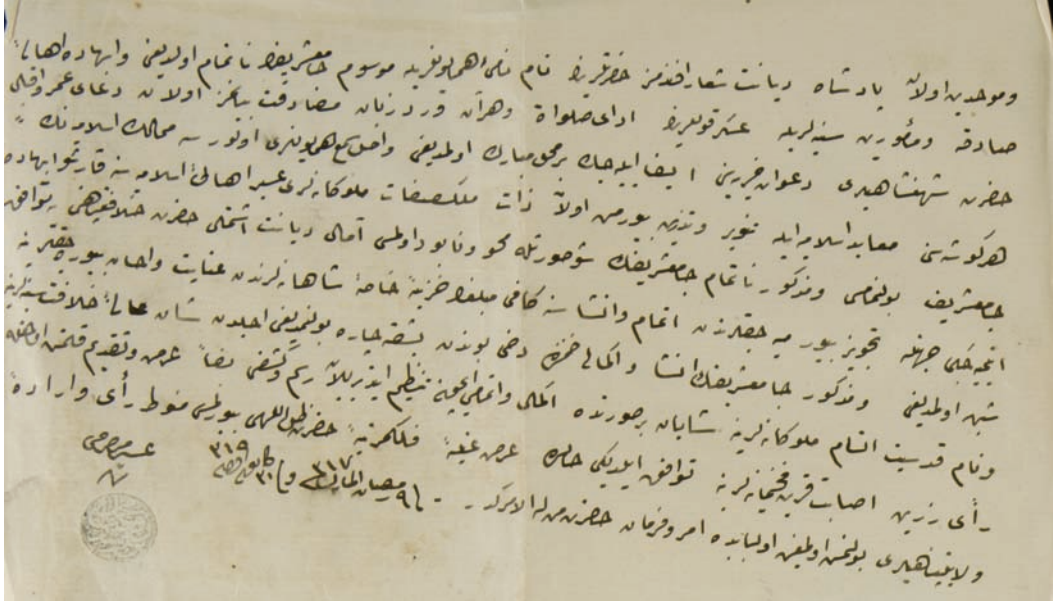
Huzur-ı Sâmi-i Cenâb-ı Vilâyet-penâhî'ye

Devletli efendim hazretleri

Asir Sancağı'nın merkezi olan Abha'da hükümet konağı ve telgrafhâne, mekteb, hastahâne ve saire-i mebânî emîriyeden bir şey olmayıp yalnız bir taburluk bir kışla varsa da o da şan-ı devleti ebed-müddet-i Osmanîye ile mütenâsib bir surette değildir. Maamâfih bunların cümlesinin ahîren peyderpey inşası kabil şeylerden ise de asıl şâyân-ı teessüf olan mesele Abha'da cevâmî-i şerife de olmayıp en evvel burada bir cami-i şerif inşasına lüzum-ı ciddî ve hakikî vardır. Gerçi bir Arap Camii varsa da o da küçük ve harab memleketin ihtiyacâtıyla mütenâsib olmayıp Abha, Asir Sancağı'na merkez olmazdan mukaddem bir karye tarzında iken mezkûr cami ile idare olunur idiye de el-yevm saye-i mamûriyet-vâye-i hazret-i Hilâfet-penâhîde kesbi ce-sâmetle bir kasaba şekline girmiş ahalinin kesretiyle beraber bir livâ asâkiri şahaneye ve sancağa merkez olmuş olduğundan bir büyük cami'e ihtiyac olup ve ez-cümle şeref-duhûl eden Ramazan-ı şerifde ahali ve asâkiri şahane ile cemiyetli eda-yı salâtı teravîh edilemediği misillü eğer mütekâribü'l-hulûl olan îdi sâ'idde dahi şimdi olduğu misillü yağmurların devamıyla meydana eda-yı salâta müsaade etmediği takdirde mezkûr küçük ve harab Arap Camii'ne iltica-dan başka çare yoktur.

Malum-ı sâmi-i fahîmâneleri olduğu üzere ahalişi umumen Şâfiyyü'l-mezheb ve mutaassib olan Asir kıt'asında ahalinin diyânet nokta-i nazarında isticlâb-ı kabulleri için en evvel yapılacak şey bir cami-i şerif olup bu husus esbak Asir Mutasarrıfı ve Kumandanı Ferik saadetli Ömer Paşa

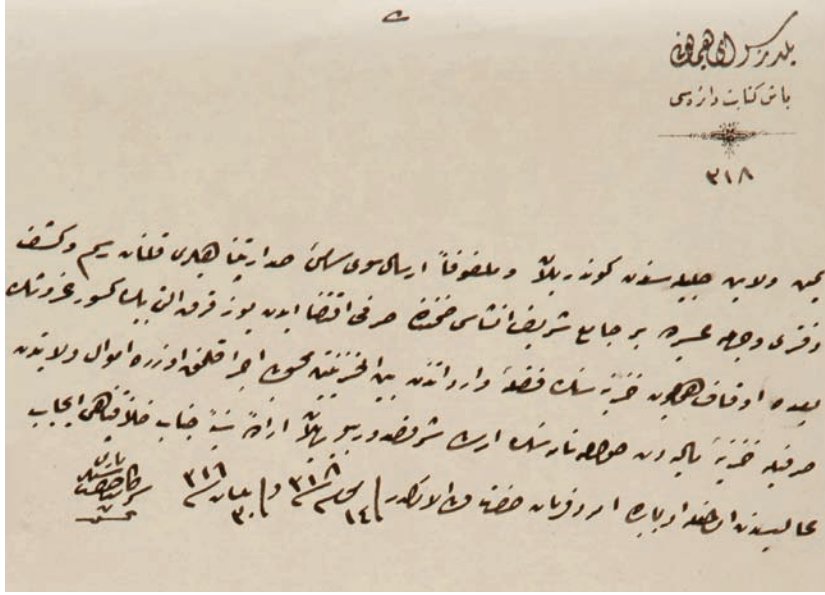




hazretleri tarafından üç yüz beş senesinde hissölunarak ve bu emri hayrın hayyiz-ârâ-yı husûlünü erbâbı diyânet ve hamiyetin kîse-i hamiyetlerinde arayarak nâm-ı kudsiyet-ittisâmını veli-nimet-i bî-minnetimiz halife-i diyânet-şî'âr efendimiz hazretlerine nisbeten ve iâneten memleketin ihtiyacâtına kâfi bir bâb cami-i şerifin inşaatına mübâşeretle yalnız beden duvarlarıyla sakfının yedide bir kısmı setr ve ikmâl edilebilmiş ve masârifâtı inşaiye mebâliğ-i vefîreye arz-ı ihtiyac eylemesinden itmâmına teyessür olamayarak tarih-i mezkûrdan beri ma'a'tteessüf alâ-hâlihî kalmışdır. Mürûrî zaman ile nâ-tamam olmasından cami-i şerifi mezkûrun beden duvarları da inhidâma ve harabiyete meyl ile garb ciheti kâmilen münhedim olarak himemât ve masârifâtı sâbika mahv ve nâ-bûd olup gitmişdir. Ahîren Mirliya Hüseyin Paşa tarafından dahi iâne cem'ine teşebbüsle itmâmına sa'y u gayret edilmiş ise de itmâmı mebâliğ-i kesîreye muhtac olduğu ve Asir kıt'asının fakr u zaruretleri cihetiyle iâneten öyle vâfir bir meblağ cem'i mümkün olamamış ve cem' edebildiği mebâliğ-i cüz'îye ile beraber tamirine teşebbüs eylemişse de yine itmâmı müyesser olmadığından o zamandan beri yine müşrifî harâb olmuş bir fâideyi müfid olamamışlardır.

Cami-i şerifi mezkûrun itmâmı zımında yine cem'i iâneye teşebbüs olursa itmâmının mebâliğ-i vefîreye muhtac olduğu ve Asir'den ol kadar iâne cem'i mümkün olamayacağı cihetle yine ikmâli mümkün olamayıp bu hususda hâtır-ı çâkerâneme gelen işbu hakikat emîru'l-mü'minîn ve muvahhidîn olan Padişah-ı diyânet-şî'âr efendimiz hazretlerinin nâm-ı nâmî-i hümayûnlarıyla mevsûm cami-i şerifin nâ-tamam olduğu ve Abha'da ahali-i sâdika ve memurîn-i seniyyeleriyle asker kullarının eda-yı salât ve her an vird-i zebân-ı musâdatat-beyânımız olan dua-yı ömr ve ikbâl-i hazreti şehinşâhîleri da'avâtı hayriyesini ifa eyleyecek bir mahalli mübarek olmadığı vâsılı sem'i hümayûnları olursa memâliki İslâmiyenin her köşesini me'âbid-i İslâmiyye ile tenvîr ve tezyîn buyurmuş olan zâtı melek-sıfâtı mülûkâneleri Asir ahali-i İslâmiyesine karşı Abha'da cami-i şerif bulunmaması ve mezkûr nâ-tamam cami-i şerifin şu suretle mahv ve nâ-bûd olması âmâl-i diyânet-iştîmâl-i hazreti Hilâfet-penâhiye tevâfuk etmeyeceği cihetle tecvîz buyurmayacaklarından itmâm ve inşasına kâfi meblağın Hazine-i Hâssa-i Şahanelerinden inâyet ve ihsan buyuracaklarına şübhe olmadığı ve mezkûr cami-i şerifin inşa ve ikmâli zımında dahi bundan başka





çare bulunmadığı ecilden şanı âlî-i Hilâfeti seniyyelerine ve nâm-ı kudsiyet-ittisâm-ı mülûkânele-
rine şâyân bir suretde ikmâl ve itmâmı için tanzim etdirilen resm ve keşfi leffen arz u takdim kı-
lınmış olmakla re'y-i rezîn-i isabet-karîn-i fahîmânelerine tevâfuk eylediği hâlde arz-ı atebe-i felek-
mertebe-i hazreti zıllullahî buyurulması menûtı re'y ve irâde-i vilâyet-penâhîleri bulunmuş olma-
ğın ol bâbda emr u fermân hazreti men lehü'l-emrindir.

Fî 9 Ramazanü'l-mübârek sene [1]317 ve fî 31 Kânûn-ı Evvel sene [1]315 / [12 Ocak
1900]

Asir Mutasarrıfı
(Mühür)

**

Yıldız Sarayı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi
318

Yemen Vilâyeti Celîlesi'nden gönderilen ve melfûfen irsâl-i sûy-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri kı-
lınan resm ve keşif defteri vechile Asir'de bir cami-i şerif inşası zımında sarfı iktizâ eden yüz kırk
altı bin küsûr kuruşun ba'dehû Evkaf-ı Hümâyûn Hazinesi'nin fazla-i vâridâtından beyne'l-hazine-
teyn mahsûbu icra kılınmak üzere emvâl-i vilâyetden sarfıyla Hazine-i Maliye'den havalenâme-
sinin irsâli şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî icab-ı âlîsinden olmakla
ol bâbda emr u fermân hazreti veliyü'l-emrindir.

Fî 14 Muharrem sene [1]318 ve fî 30 Nisan sene [1]316 / [13 Mayıs 1900]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî
Tahsin

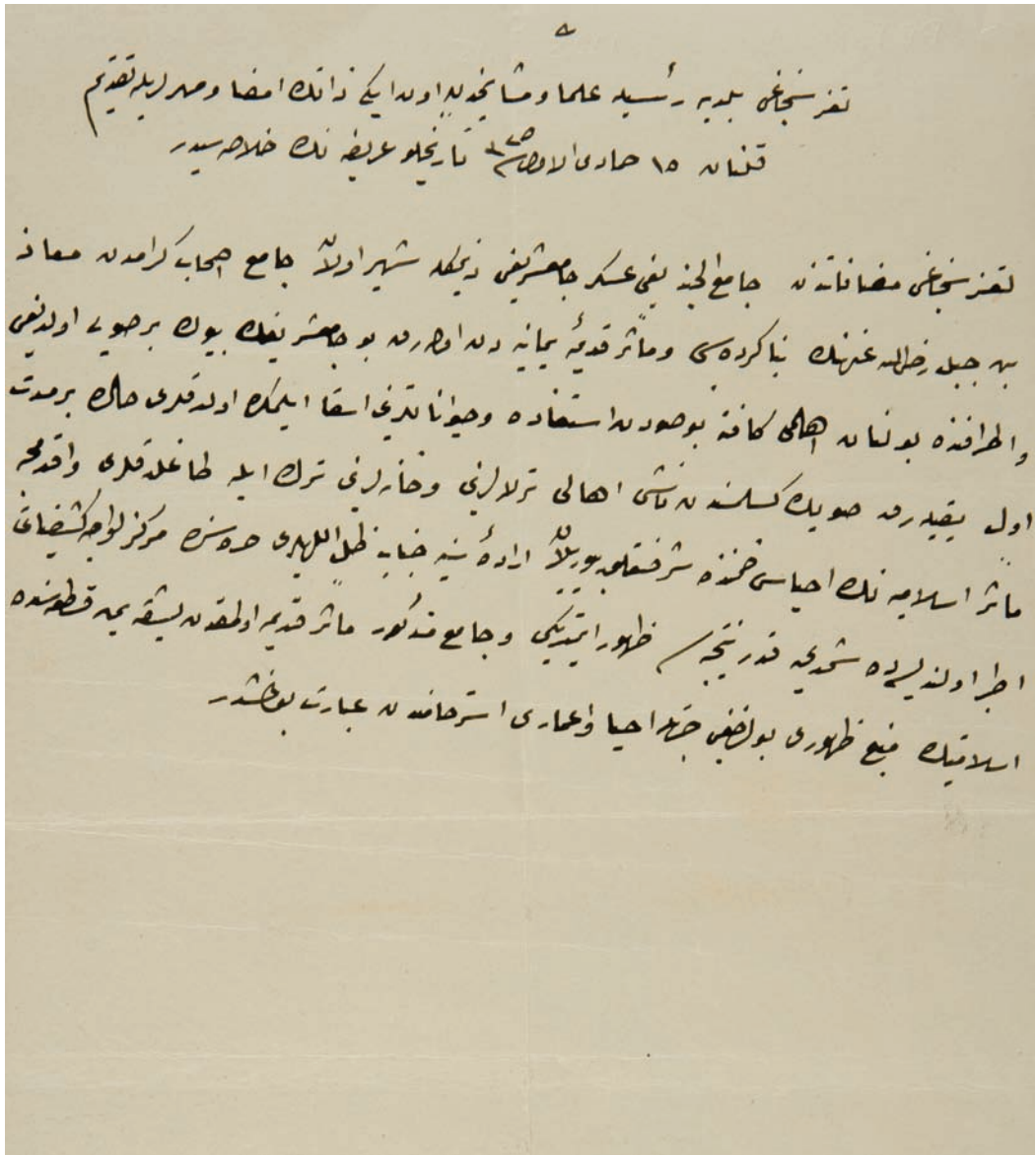


MUAZ BİN CEBEL CAMİİ SUYUNUN YENİDEN AKITILMASI

Taiz Sancağı'nda Cami'u'l-Cünd adıyla bilinen ve ashâb-ı kirâmdan Muaz bin Cebel'in inşa ettirdiği camiye ait suyun kesilmesi sebebiyle halkın tarla ve evlerini terk ederek dağıldıklarından suyun yeniden akıtılması için Taiz ileri gelenlerinin hükümete başvurdukları

ترميم مصدر مياه جامع معاذ بن جبل في تعز

طلب من رئيس بلدية تعز وعلماء ومشائخ المنطقة لإصلاح مصادر المياه في جامع الجند الذي بناه الصحابي معاذ بن جبل، وترميم ملحقات الجامع حيث يعتبر من الآثار اليمنية والإسلامية الهامة. وكان السبب في ذلك الخراب تركه دون اهتمام لفترة زمنية طويلة وسوف يستفيد من هذا المشروع أهالي المنطقة والزائرون للجامع وكذلك لسقي الحيوانات وغيرها.
التاريخ: 1907/7/26م





San'a'da ordugâhta inşa edilen Hamidiye Cami-i Şerifi ve şadırvanlar

جامع الحميدية الشريف والشادروان الذي أنشئ في معسكر الجيش بصنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90661-0016)

Taiz Sancağı belediye reisiyle ulemâ ve meşâyıhdan on iki zâtın imza ve mühürleriyle takdim kılınan 15 Cemâziyelevvel sene [1]325 tarihli arızanın hulâsasıdır.

Taiz Sancağı muzâfâtından Cami'ü'l-Cünd yani Asker Cami-i Şerifi denmekle şehîr olan cami ashâb-ı kirâmdan Muaz bin Cebel radiyallahu anhın binâ-gerdesi ve me'âsiri kadîme-i Yemeniye'den olarak bu cami-i şerifin büyük bir suyu olduğu ve etrafında bulunan ahali kâffeten bu sudan istifade ve hayvanâtları iskâ eylemekde oldukları hâlde bir müddet evvel yıkılarak suyun kesilmesinden nâşi ahali tarlalarını ve hânelerini terk ile dağıldıkları ve akdemce me'âsiri İslâmiyenin ihyâsı zımında şeref-müte'allik buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı zıllullahîleri sırasında merkez-i livâca keşfiyâtı icra olunduysa da şimdiye kadar neticesi zuhur etmediği ve cami-i mezkûr me'âsiri kadîme olmakdan başka Yemen kıt'asında İslâmiyet'in menba'ı zuhuru bulunduğu cihetle ihyâ ve imarı istirhâmından ibaret bulunmuştur.

Fî 15 Cemâziyelevvel sene 1325 / [26 Haziran 1907]





TAMİRE MUHTAÇ CAMİLERİN MASRAFLARI

Yemen’de bulunan cami, mescit ve bunların vakıflarının eskiden beri yerli ahalinin seçtiği temsilciler tarafından idare edilmekte olduğundan bunlara vilayetçe müdahale edilmesinin hoş karşılanmayacağı, ancak vakfı bulunmayıp bakım ve onarıma muhtaç cami ve mescit masraflarının Osmanlı Hükümeti’nin yardımlarıyla karşılanması gerektiği

صرف المبالغ اللازمة لترميم الجوامع

خطابات متبادلة بين نظاري الداخلية والأوقاف حول أن الجوامع والمساجد الموجودة في اليمن وكذلك الأوقاف الخاصة بها كان يديرها أشخاص يمنيون منذ قدم، ولهذا فإن تدخل الولاية في تلك الأمور أمر لن يرضى عنه الأهالي، ومن هنا فإن نفقات الجوامع والمساجد المحتاجة للترميم والإصلاح يجب أن تصرف من جانب الحكومة العثمانية ولكن للجوامع والمساجد التي ليس لها أوقاف فقط.

التاريخ: 2 نوفمبر 1910م

Dahiliye Nezâreti
Muhaberâtı Umumiye Dairesi
Şube: 2

Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti Celîlesi’ne

4161/197 numaralı ve 8 Haziran [1]326 tarihli tezkire-i aliyyeleri cevabıdır.

Vilâyet dahilindeki cevâmî’ ve mesâcid-i şerife ile bunların evkâfı mine’l-kadîm yerliler tarafından müntahab nâzırlar ma’rifetiyle idare olunagelmekte olup vilâyetçe bunlara müdahale edilmemekde olmasına ve şu kaide-i kadîmenin tağyîriyle umûr-ı evkâfa müdahale vuku’unu hüsn-i te’sir hâsıl edemeyeceğine nazaran muamelât-ı kadîmenin devam etdirilmesi zarurî ve evkâfı münderis yahud gayr-ı kâfi olan cevâmî’ ve mesâcid-i şerifenin hükûmetçe tamiri için münasib bir mikdar meblağın sarfına me’zûniyet i’tâsı hakkındaki iş’âr-ı sâbıkın ahali tarafından vuku bulan müracaâta ve bu yüzden efkâr-ı umumiyyede te’sirâtı hasene hâsıl olacağı mütâlaasına mübtenî idüğüne dair Yemen Vilâyeti’nden cevaben alınan tahrirât leffen savb-ı âlîlerine irsâl kılınmakla iktizâsının ifası menûtı himem-i aliyye-i nezâret-penâhîleridir. Ol bâbda.

Fî 9 Ramazan sene [1]327 - Fî 3 Ağustos sene [1]326 / [16 Ağustos 1910]

**





Yemen’de bir cami

من مساجد اليمن

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-24-0048)

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn

Muhasebe Kalemi

Aded

4877

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi’ne

Nâzır Beyefendi hazretleri

31 Ağustos sene [1]326 tarih ve altmış iki numaralı tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîleri cevabıdır:

Yemen Vilâyeti’ndeki cevâmî’ ve mesâcid-i şerifeden muhtac-ı tamir olanların taraf-ı hükûmet-den tamirâtının icrası ahali tarafından talep edilmekde olup tamirâtı mezkûrenin icrası efkâr-ı umumiyyede hüsn-i te’sir hâsıl edeceği beyânıyla iktizâsının ifası iş’âr buyurulmakda ise de her vakıf vâridâtı kendi hayrâtının imar ve ihyâsına ve hademesi vezâifinin tesviyesine mukabil olup sureti âharla sarf ve i’tâsı şer’an gayr-ı caiz bulunmuş olmakla mezkûr cami ve mesâcidin iâne-i hükûmetle tamir ve ihyâsı esbâbına tevessül olunması iktizâ eylediği beyânıyla arz-ı ihtirâm olunur, efendim hazretleri.

Fî 28 Ramazan sene [1]328 ve fî 19 Eylül sene [1]326 / [2 Ekim 1910]

Nâzır-ı Evkâf-ı Hümâyûn nâmına

Muâvin

(İmza)





EĞİTİM



التعليم



HUDEYDE'DE MEKTEP TESİSİ

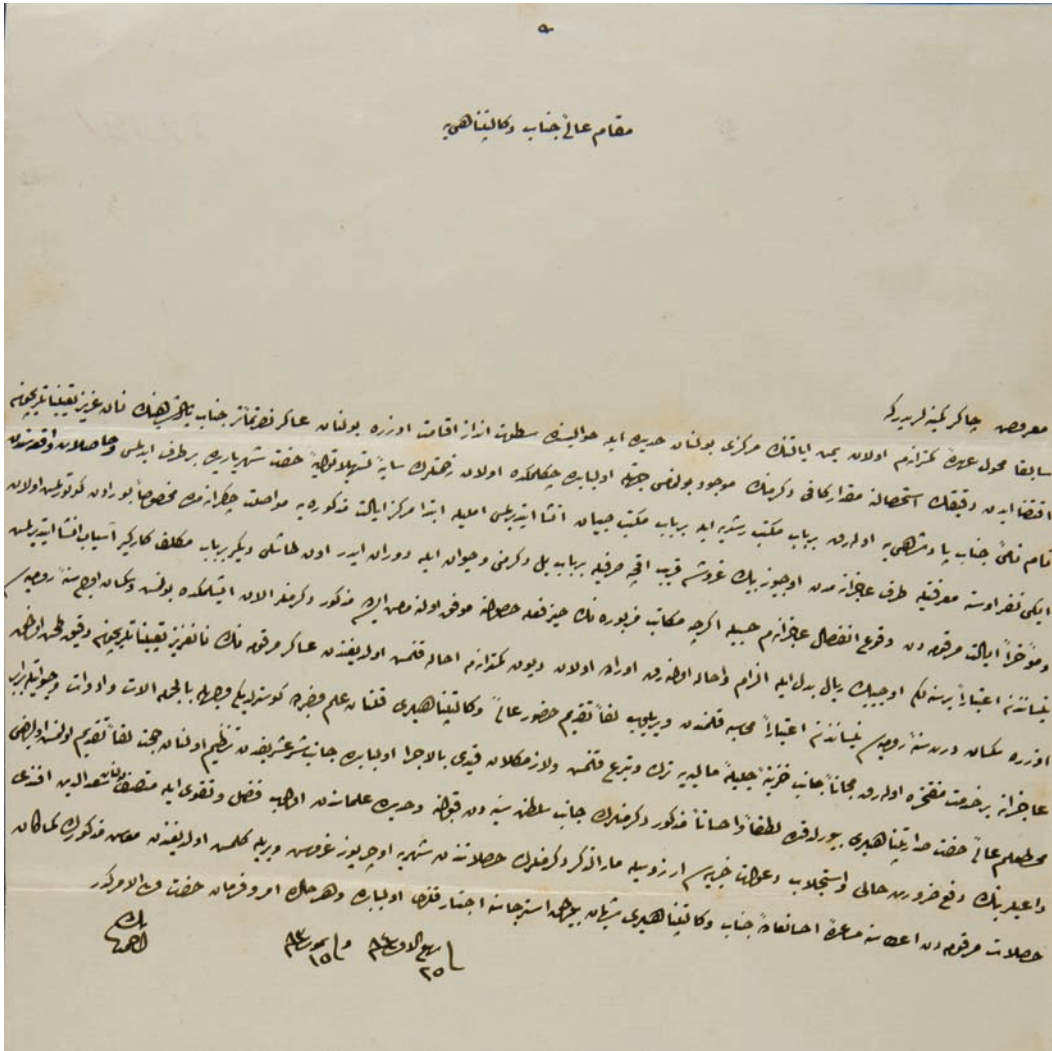
Yemen Eski Valisi Ahmet Paşa'nın, gelirleriyle rüşdiye ve sıbyan mektepleri inşa ettirmek üzere Hudeyde'de yaptırdığı biri rüzgar ve diğeri hayvan gücüyle çalışan iki değirmeni hazineye devrettiği, bu değirmenlerin gelirinden bir miktarının Hudeyde ulemasından Sadeddin Efendi'ye verilmesini talep ettiği

بناء مدرسة رشدية ومكتب للصبية في الحديدة

خطاب من والي اليمن الأسبق أحمد باشا حول أنه عقب وصوله إلى الولاية كان قد شرع وعلى نفقته الخاصة في إقامة طاحونة تدار بقوة الرياح وأخرى يديرها الحيوانات في مدينة الحديدة لأجل استخراج الدقيق للعساكر الشاهانية المربطة هناك ثم إقامة مدرسة رشدية وأخرى للصبية على أن تكون نفقات الإقامة والمصاريف من دخل الطاحونتين. غير أن إقامة المدرستين توقفت، أما الطاحونتان فهما تعمالان، ويطلب تخصيص جانب من دخلهما لبعض علماء الحديدة المعروفين فيها بالعلم والفضل.

التاريخ: 27 يوليو 1867م

İ. DH, 39331



Makam-ı Âlî-i Cenâb-ı Vekâlet-penâhî'ye

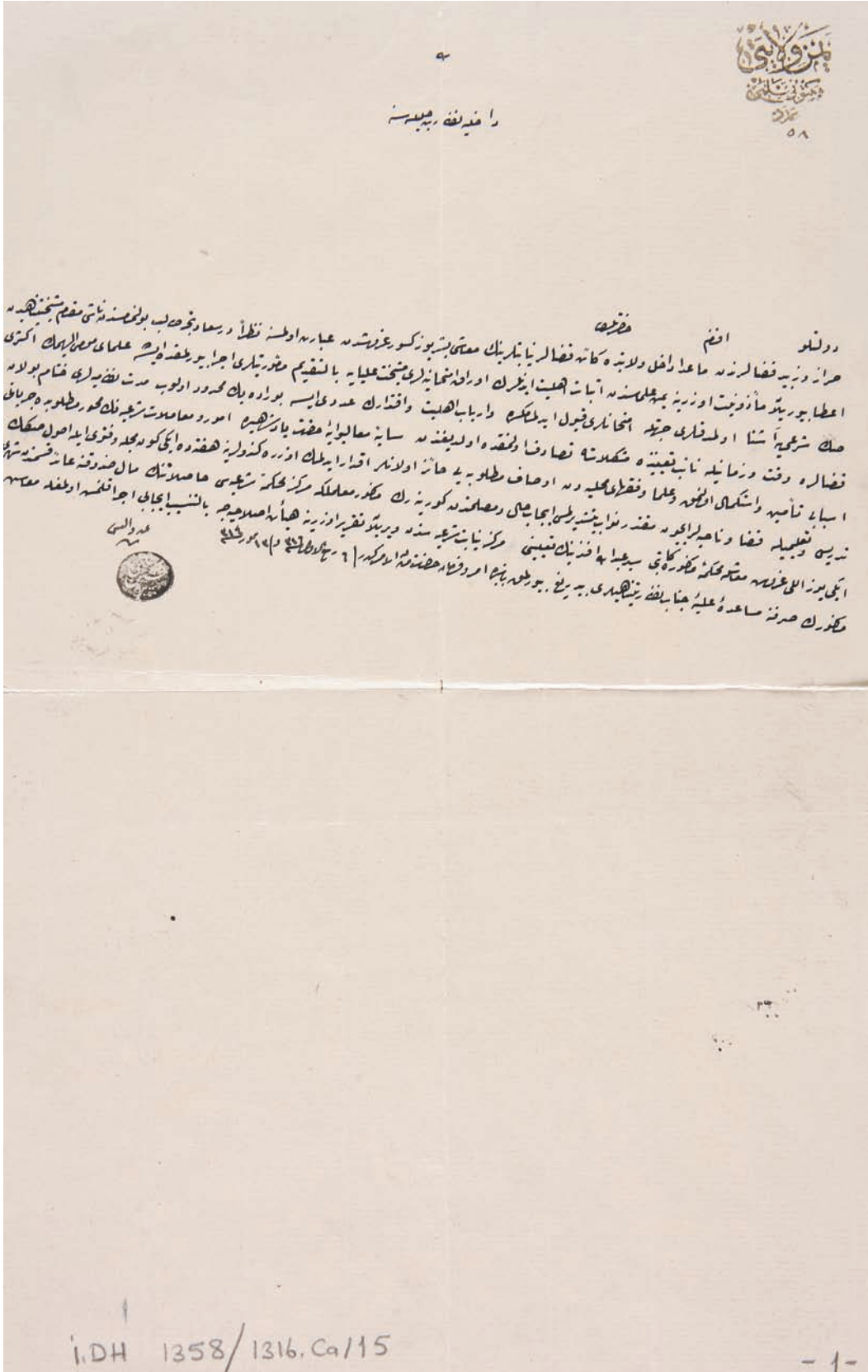
Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Sâbıkâ muhavvel-i uhde-i kemterânem olan Yemen Eyâleti'nin merkezi bulunan Hudeyde ile havalisinde satvet-endâz-ı ikamet üzere bulunan asâkir-i nusret-me'âsiri-i cenâb-ı Padişahînin nân-ı azîz tayinâtları için iktizâ eden dakîkin istihsâline mikdar-ı kâfi değirmenin mevcut bulunmaması cihetiyle ol bâbda çekilmekte olan zahmetlerin saye-i teshîlât-vâye-i hazreti Şehriyârîde bertaraf edilmesi ve hasılât-ı vâkı'asından nâm-ı nâmî-i cenâb-ı Padişahîye olarak bir bâb mekteb-i rüşdiye ile bir bâb mekteb-i sıbyân inşa etdirilmesi emeliyle ibtidâ merkez-i eyalet-i mezkûreye muvâsalat-ı çâkerânemde mahsusan buradan götürülmüş olan iki nefer usta ma'rîfetiyle taraf-ı acizânemden üç yüz bin kuruşa karîb akçe sarfıyla bir bâb yel değirmeni ve hayvan ile deve-rân eder on taşlı diğer bir bâb mükellef kârgir âsiyâb inşa etdirilmiş ve muahharan eyalet-i merkûmeden vuku'-ı infisâl-i acizânem hasebiyle eğer ki mekâtib-i mezbûrenin hayyizi fi'le husûlüne muvâfık olunamamış ise de mezkûr değirmenler el-ân işlemekte bulunmuş ve seksen üç sene-i Rumiyesi Nisan'ından itibaren bir seneliği üç bin riyal bedel ile iltizâm ve ihale olunarak orada olan düyûn-ı kemterâneme ihale kılınmış olduğundan asâkir-i merkûmenin nân-ı azîz tayinâtları için dakîk tahn olunmak üzere seksen dört sene-i Rumiyesi Nisan'ından itibaren muhasebe kaleminden verilip leffen takdim-i huzur-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri kılınan ilmühaberde gösterildiği vec-hile bi'l-cümle âlât u edevât ve hayvanâtla beraber acizâne bir hizmet-i müftechare olarak mec-cânen cânib-i Hazine-i Celîle-i Maliye'ye terk ve teberru' kılınmış ve lâzım gelen kaydı bi'l-icra ol bâbda cânib-i şer'-i şerifden tanzim olunan hüccet leffen takdim olunmuş olduğu muhâtı ilm-i âlî-i hazreti Sadâret-penâhîleri buyuruldukda lütfen ve ihsânen mezkûr değirmenlerin cânib-i Saltanat-ı Seniyye'den kabulüne ve Hudeyde ulemasından olup fâzıl ve takva ile muttasıf bulunan Sadeddin Efendi dâ'îlerinin def'-i zaruret hâli ve isticlâb-ı da'avâtı hayriyesi arzusuyla mârru'z-zikr değirmenlerin hasılâtından şehriye üçer yüz kuruş verilegelmiş olduğundan maaş-ı mezkûrun kemâkân hasılâtı merkûmeden i'tâsına müsaade-i ihsan-âde-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri şâyân buyurulmak istirhâma ictisâr kılındı. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazreti veliyyü'l-em-rindir.

Fî 25 Rebîülevvel sene [12]84 ve fî 15 Temmuz sene [12]83 / [27 Temmuz 1867]

Ahmed





MAHALLÎ ULEMAYA MECELLE VE FETVA DERSLERİ VERİLMESİ

Yemen’de bulunan nahiye ve kazalara naib yetiştirmek ve şer’i muameleleri iyi bir şekilde görmek için mahallî ulema ve fukahâya Mecelle, Fetvâ ve yazışma usûlü dersleri verilmesi, merkez mahkeme-i şer’iyye kâtibi Seyyid Abdullah Efendi’nin bu dersleri vermek üzere vazifelendirilmesi

تدريس الإفتاء والمجلة للعلماء اليمنيين المحليين

طلب من والي اليمن إلى مقام مشيخة الاسلام بالسماح للولاية بتعيين نواب شرعيين في القضاة والنواحي من العلماء والفقهاء في اليمن بعد التأكد من قدرتهم على القيام بالاعمال التي سوف توكل إليهم في النيابة، وذلك من خلال عمل امتحانات لهم واختيار أصحاب الأهلية والقدرة، والرفع بذلك لإصدار قرار بتعيينهم، ويمكن تدريبهم على طرق كتابة الصكوك والتعامل مع القضايا الجديدة عليهم وكيفية استفادتهم من الأحكام والفتاوى ومن مجلة الأحكام العدلية، وصرف مرتباتهم من إيرادات المحاكم الشرعية التي سوف يعملون بها وقد تم تعيين السيد عبدالله أفندي الكاتب في إحدى المحاكم معلماً ويصرف له مبلغ مائتين وخمسين قرشاً كمعاش شهري.

التاريخ: 1898/10/5 م

Yemen Vilâyeti

Mektubî Kalemi

Aded: 58

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi’ne

Devletli efendim hazretleri

Haraz ve Zübeyr Kazalarından mâadâ dahil-i vilâyetde kâin kazalar niyâbetlerinin maaşı beşer yüz küsur kuruşdan ibaret olmasına nazaran Dersâdetçe tâlib bulunmamasından nâşi makam-ı Meşihat-penâhîden i’tâ buyurulan me’zûniyet üzerine Yemen ulemasından isbât-ı ehliyet edenlerin evrak-ı imtihaniyeleri Meşihat-ı ulyâya bi’t-takdim memuriyetleri icra buyurulmakda ise de ulema-yı mûmâileyhimin ekseri sakk-ı şer’iye âşinâ olmadıkları cihetle imtihanları kabul edil-memekde ve erbâb-ı ehliyet ve iktidârın adedi ise burada pek mahdûd olup müddet-i nizâmiye-leri hitâm bulan kazalara vakt ü zamanıyla nâib tayininde müşkilâta tesadûf olunmakda olduğundan saye-i me’âlî-vâye-i hazret-i Padişahîde umûr ve muamelât-ı şer’iyyenin mihver-i matlûb-da cereyânı esbâbı te’min ve istikmâl olunmak ve ulema ve fukahâ-yı mahalliyeden evsâf-ı mat-lûbeyi haiz olanlar ikdâr edilmek üzere ve kendilerine haftada iki gün mecelle ve fetvâ ile usul-i sakkın tedrisi ve talimiyle kaza ve nahiyeleri için muktedir nüvvâb yetiştirilmesi icab-ı hâl ve maslahatdan görünerek mezkûr muallimliğe merkez mahkeme-i şer’iyyesi hasılâtının mal sandığı-na aid kısmından şehîr iki yüz elli kuruş maaşla mahkeme-i mezkûr kâtibi Seyyid Abdullah Efen-di’nin tayini merkez niyâbet-i şer’iyyesinden verilen takrîr üzerine hey’ât-ı islâhiyece bi’t-tensîb icabı icra kılınmış olmakla maaş-ı mezkûrun sarfına müsaade-i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîle-ri bi-dirîğ buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.

Fî 6 Rebîülevvel sene [1]316 ve fî 13 Temmuz sene [1]314 / [25 Temmuz 1898]

Yemen Valisi

Hüseyin Hilmi



Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1342

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilinde kâin kaza ve nevâhi için muktedir nüvvâb yetişdirilerek muamelât-ı şer'iyenin te'mini hüsn-i cereyânı zımında ulema ve fukahâ-yı mahalliyeden evsâf-ı matlûbe-yi haiz olanlara mecelle ile fetevâ ve usul-i sakk tedris etmek üzere merkez mahkeme-i şer'iyesi hasılâtının mal sandığına aid kısmından şehîr iki yüz elli kuruş maaş tahsisiyle mahkeme-i mezkûre kâtibi Seyyid Abdullah Efendi'nin muallim tayini Hey'eti Islâhiyece tensib edilmiş olduğundan meblağ-ı mezbûrun sarfına me'zûniyet i'tâsı hakkında vilâyeti müşârunileyhâdan vârid olan tahrirâtın gönderildiğine dair Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin tezkiresi melfûfuyla arz u takdim kılınmış olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 2 Cumâdelûlâ sene [1]316 - Fî 7 Eylûl sene [1]314 / [19 Eylûl 1898]

Sadrazam
Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Cumâdelûlâ sene [1]316 ve fî 23 Eylûl sene [1]314 / [5 Ekim 1898]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin





SAN'A'DAKİ MEKTEPLERİN BAKIM VE ONARIMI

San'a merkezinde teftiş edilen 17 ibtidâî mektepten "Feyziye Mektebi" ismini taşıyan biri dışındakilerin çok yetersiz bulunduğu, bu mekteplerin bakım ve onarımlarının yapılarak zeminlerine hasır ve keçe döşenmesi gerektiği, bu maksatla 10.000 kuruş ile seyitlere ve din adamlarına dağıtılmak üzere Tefsir, Hadis, Fıkıh ve Ahlâk kitaplarının gönderilmesi

ترميم وإصلاح المدارس في مدينة صنعاء

تقرير من هيئة التفتيش المرسلة إلى صنعاء يقول إنه تم التفتيش على سبع عشرة مدرسة ابتدائية ووجد أنها غير كافية إلا مدرسة واحدة تعرف باسم "فيضية"، وإن المبلغ اللازم لترميم وإصلاح تلك المدارس وفرشها بالحصير أو اللباد يقدر بعشرة آلاف قرش، كما يجب إرسال محتويات القائمة المدرجة من كتب التغير والحديث والفقه والأخلاق لتوزيعها بالجان على السادات والعلماء هناك.

التاريخ: 1898/10/26 م

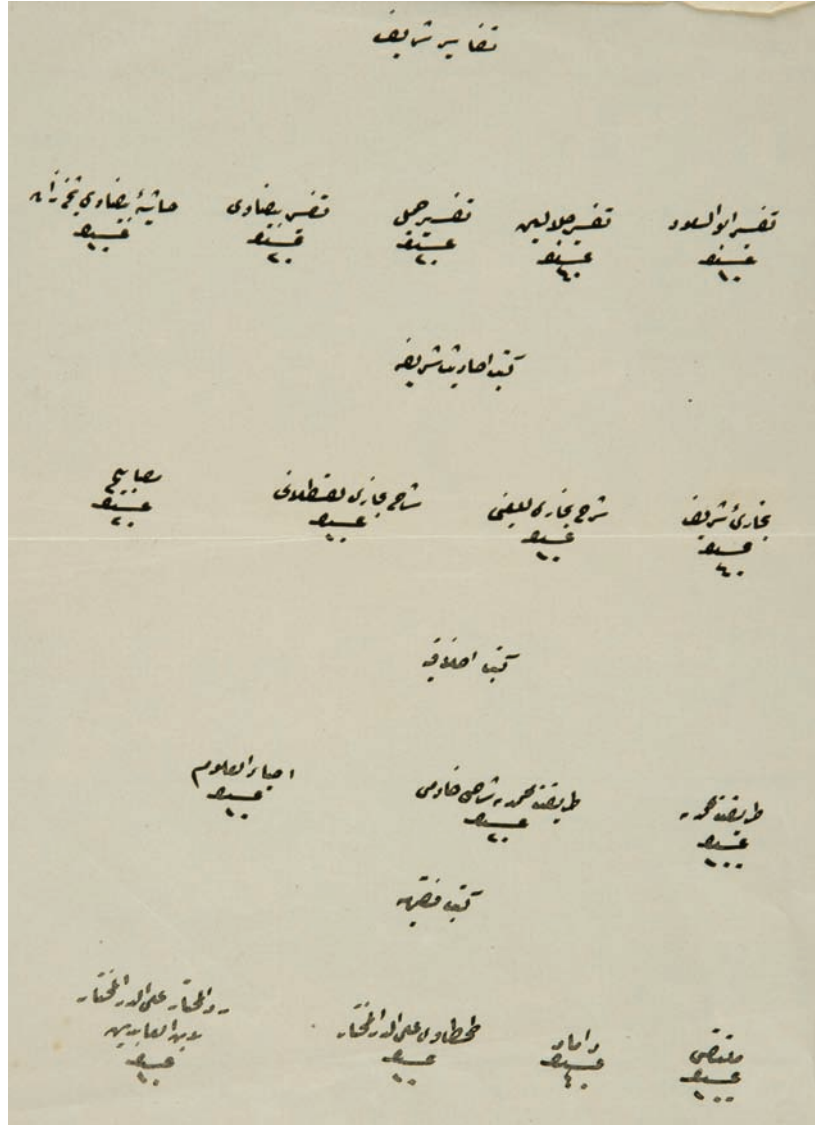
Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'ne

Nefs-i San'a şehrinde vâki on yedi bâb mekâtib-i ibtidâiye teftiş ve muayene olunarak bunlardan Feyziye nâmında birinin bâ-defter iki yüz elli ve müdâvim olarak yüz elli şakirdân ile matbaa-i vilâyet hasılâtından şehîr iki yüz elli ve yüz elli kuruş maaşları ile iki ve diğerlerinin ondan elli ve altmışa kadar şâkirdânıyla gayr-ı muvazzaf bir muallimi olup mezkûr Mekteb-i Feyziye'de Kur'ân-ı Kerim ile Tecvid ve İlmuḥâl ve Hesab ve mekâtib-i sairede yalnız Kur'ân-ı Kerim talim olduğu ve mekâtib-i mezkûrenin mârru'l-beyân Mekteb-i Feyziye'den mâadâsı birer muzlim yer odası olup çocukların toprak üzerinde ve acınacak bir hâl-i perişânîde ikamet etdikleri tahkik ve müşahede olunmuş ve işbu mekteplerin evkâfı olmadığından tamirât ve tefrişâtı mümkün olamadığı misillü şâkirdânın ekseri fukarâ çocukları olmasıyla okudukları Kelâm-ı Kadîm ve risâleleri tedarikden aciz bulundukları muallimleri tarafından haber verilmiş olduğundan mekâtib-i mezbûrenin sıra veya badana gibi tamirâtının icrasıyla zeminlerine hasır ve keçe tefriş etdirilmek ve ahalinin şu vesile ile de celb-i kulûbuyla taraf-ı şerefi Hilâfet-penâhîye bir kat daha isticlâb-ı da'avât-ı hayriyeye muvaffak olunmak ve bir de buralarda Tefsir ve Hadis ve Fıkıh ve Ahlâk kitaplarının nüsaḥ-ı matbû'ası olmayıp nüsaḥ-ı muharreresi mevcut ise de pek nadir olduğundan ulema ve sâdâtdan münasiblerine tevzî' edilmek ve elviye-i mülhakanın ihtiyacâtı ba'd-ezîn arz u iş'âr kılınmak üzere hayrât-ı celîle-i cenâb-ı cihanbânîye ilâveten mekâtib-i mezkûrenin tamirât ve tefrişâtına muktezî on bin kuruşun ve merbûten takdim-i huzur-ı âlî-i âsafâneleri kılınan pusula da murakkam mesâhif-i şerife ile kütüb-i fıkhiye ve sairenin inâyet ve ihsân buyurulması arz ve istirhâm olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 11 Cumâdelâhire sene [1]316 ve fî 14 Teşrîn-i Evvel sene [1]314 / [26 Ekim 1898]

Yemen Valisi Hüseyn Hilmi	Hey'eti İslâhiye'den Hüseyn Hüsnü	Hey'eti İslâhiye'den Hüseyn Hüsnü	Hey'eti İslâhiye'den İşak bin Mehmed Cemal	Hey'eti İslâhiye'den Yunus Zühdü	Hey'eti İslâhiye'den Mehmed Fezullah
------------------------------	---	---	---	--	---





Tefâsîri Şerîf				
Tefsiri Ebussuud Aded 10	Tefsiri Celâleyn Aded 40	Tefsiri Cemel	Tefsiri Beyzâvî Aded 20	Hâşiye-i Beyzâvî-i Şeyhzâde Aded 10

Kütüb-i Ehâdis-i Şerife			
Buhârî-i Şerif Aded 40	Şerhi Buhârî li'l-Aynî Aded 10	Şerhi Buhârî li-Kastalânî Aded 10	Mesâbîh Aded 20





Yemen’de bir okul binası

مبنى لإحدى المدارس في اليمن

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90661-0005)

Kütüb-i Ahlâkiye		
Tarikatı Muhammediye Aded 100	Tarikatı Muhammediye Şerhi Hâdimî Aded 20	İhyâü’l Ulûm Aded 10

Kütüb-i Fıkhiye			
Mültekâ Aded: 100	Damad Aded: 40	Tahtavî ale’-d-Dürri’-l- Muhtâr Aded: 10	Reddü’l-Muhtâr ale’-d-Dürri’-l-Muhtâr li-ibn-i Âbidin Aded: 10



حضرت مولانا صاحب مدظلہ

[illegible]

YEMEN'DE MEVCUT OKULLARIN ISLAHI VE YENİLERİNİN AÇILMASI

Eğitim seviyesi oldukça düşük olan Yemen'de sıbyan mekteplerinin ıslahı, elli haneyi aşan her köyde birer ibtidâî kaza merkezlerinde de birer rüşdiye mektebi açılması, ibtidâî mekteplere muallim yetiştirilmek üzere vilayet merkezinde bir öğretmen okulu kurulması, San'a ve Hudeyde şehirlerinde de birer sanayi mektebinin açılması / Kahve üreticilerini simsar ve tüccarın zulmünden kurtarmak için ticaret odaları kurulması

ترميم المدارس الموجودة وإقامة مدارس جديدة في اليمن

تقرير من هيئة اليمن الإصلاحية مرفوع إلى الصدر الأعظم حول أن المستوى التعليمي في اليمن متدنٍ كثيراً، وضرورة إصلاح مكاتب الصبية هناك، إذ يلزم وجود مدرسة ابتدائية في كل قرية يزيد عدد سكانها عن خمسين عائلة، وإقامة مدرسة رَشدية في كل مركز من مراكز الأفضية، ثم إقامة مدرسة للمعلمين في عاصمة الولاية لتخريج المدرسين الذين يتولون التدريس في المدارس الابتدائية كما يلزم أيضاً إقامة مدرسة صناعية لمدينة صنعاء وأخرى لمدينة الحديدة، وإقامة غرفة تجارية لمنتجي البن لحمايتهم من حشع التجار والسماسرة.

ومرفق مع ذلك عرض الصدر الأعظم حول الموضوع، ثم إشارة كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 3 مايو 1899م

Huzur-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhî'ye

Yemen kıt'asınca ta'mîm-i maârifeye pek ziyade ihtiyac vardır. Kurâdaki sıbyân mekteplerinin ıslâhıyla elli hâneyi mütecâviz olan her köyde birer ibtidâî ve kaza merkezlerinde birer rüşdiye mektebinin küşâdî ve mekâtib-i ibtidâiyeye muallim yetiştirilmek üzere merkez-i vilâyetde bir dâ-rülmualimîn te'sisi tahtı vücûbda görüldüğü misillü San'a ve Hudeyde şehirlerinde lâ-ekall yüzer çocuğu istîfâb ve idare edecek derecede birer de sanayi mektebinin ihdâsına fevkalâde lüzum hiss olunmaktadır.

Sâlifü'l-arz mektepler için ihtiyarı zarurî olan masârifin Maârif Nezâreti Celîlesi bûdcesine tahmîli muvâfık olamayacağından vilâyet-i sairede a'şâr ile birlikde istifâ edilmekde bulunan hisse-i maârifin Yemen Vilâyetince dahi ahzına mübâşeret olunması iktizâ ederse de kabâil ve ahalî-i vilâyetin müstehak ve muhtac olduğu te'diyât ve ıslâhâtın sureti umumiyede icra ve ikmâliyle kat'î bir sükûnun husûlünden evvel hisse-i maârifin istifâsına teşebbüsünden dolayı bazı mertebe müşkilâta tesadûf olunması ihtimalden ba'd olmadığına ve matlûb olan sükûnun husûlüne intizâren maârifeye müte'allik ihtiyacât ve teşebbüsâtı tamamıyla te'hîr eylemek dahi muvâfık-ı maslahat olamayacağına mebnî kurâ mekâtib-i ibtidâiyesinin küşâdî meselesi hisse-i maârifin umumen istifâsına ta'lîk ile şimdilik kaza merkezlerinde birer rüşdiye ve San'a ile Hudeyde şehirlerinde dahi birer sanayi mektebinin ihdâsıyla iktifâ olunması ve bunların masârifine karşılık olacak mebâliğin tedârik edilmesi tahattur olunarak ona göre icra-yı tedkikât olunmuş idi.

Vilâyetin en küllî mahsulü olan kahvenin dahilde bir gûne sarfiyât ve istihlâkâtı olmayıp tamamı Avrupa ile Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'nin kıta'âtı sairesine ihrac olunur. Yerliden olan kahve tüccarı kurâda zürre'dan mübâyâ'a etdikleri mahsulü Hudeyde ile diğer iskelelerdeki simsar ve komisyonculara irsâl ve simsarlar da iskelelerde bulunan büyük tüccarlara bey' ederler. Dahildeki tüccarın iskelelere gönderdikleri kahveden simsarlarla komisyoncular iki yüz elli kıyye



و معارف نامه از صبه ای که تیرنک معارف سنی النسبه بای قیری و تمانی بسه یونیک غرضی تجاوز ایده جنبه به یونیک به نفعات کجبه نامه ایچ جلیت
 مکتب نامه معارفه و دیگر نفعات صفا و صیدیه شهر نامه ایچ صبه ضایع بقدرینه قاریشولمه اتحادی الحیات مال و مرقعه اوله و ضایع
 مکتب نامه کتبی ایچیه و به بقدرینه دهان نامه مرام بولنگه اول و صبه احوالی ایچیه ماعده عین حضرت و کاتیر نامه به یچ و قیجیه
 نفعاته امر و تبلیغ یولی نامه به مجاست اولدیفی ماط علم سنی ضایع صابریه یولی بولنده اولدیه و دهان نامه امر و ضایع حضرت و کاتیر نامه
 ل. ا. د. معارفه م. ا. د. کاتیر نامه



itibar edilen bir yükden vaktiyle iki kıyye derecesinde simsarlık hakkı almakda iken seneden seneye tezyîd ederek el-yevm bir yükden altı kıyye ahz ediyorlar. Devletçe sinîn-i ahîre zarfında neşr ve ilan buyurulan *Simsar Nizâm-nâmesi* ahkâmına nazaran kahveden nihayet yüzde bir buçuk hesabıyla simsariye ahzı icab edeceğine ve iki yüz elli kıyyeden ibaret olan bir yükden alınacak ücret dört kıyyeden bile bâliğ olamayacağına nazaran sâlifü’z-zıkr altı kıyyenin dörde tenzîliyle hadd-i nizâmîden fazla bir şey aldırılmaması lâzım gelip ticaret odalarının hemen teşkiliyle nizâm-ı mezkûr hükmünün mevkî-i tatbike vaz’ı Hudeyde Mutasarrıflığı’na ve sair iktizâ edenlere iş’âr edilmiş ise de sinîn-i vefireden beri te’essüs eden suistimâlin keyfiyeti ref’iyle bu bâbda kendilerince hâsıl olacak fâideyi kahve zürârâ’ına hakkıyla anlatmak ve bunları simsarlarla tüccarın eydî-i gadrinden kurtarmak muhâl olmasa bile pek müşkildir. Mülhakât ile Rûsûmât Nezâreti’nden verilen malumâtı resmîyeye göre her sene yalnız Hudeyde İskeleyi’ne yirmi beş bin yük yani altı milyon iki yüz elli bin kıyyeden ziyade kahve gönderilmekde olduğu ve her yükden iki kıyye itibarıyla fazla alınan ve hasbe’n-nizâm men’-i istîfâsıyla tenzîli icab eden kahvenin miktarı senevîsi elli bin kıyyeyi tecavüz edeceği anlaşılmıştır.

Kahvenin dahilen sarfiyâtı olmadığı ve iskelelerden hîn-i ihracında bundan hisse-i maârifin ahzı ahalice hissölünacak ve müşkilâtı davet edecek ahvâlden bulunmadığı ve cibâyeti dahi eshel idüğü cihetle yüzde yarım hesabıyla kahveden hisse-i maârifin hemen tahsiline başlanılması münasib ise de bâlâda arz olunduğu üzere simsar ve tüccarın yük başına aldıkları altı kıyyeden tenzîl etdirilecek iki kıyyenin zürârâ’a iade ve îsâli nâ-kâbil yüzde yarım itibarıyla alınacak miktar dahi ihtiyacı hâzıra gayr-ı kâfi görüldüğünden ve bir yükden hisse-i maârif olarak ahzı icab eden miktar bir kıyye ile yüz dirhem olduğu hâlde bunun iki kıyyeye iblâğı takdirinde zürârâ’a gîran gelecek bir muamelede bulunulmuş olmadıktan başka hisse-i maârif dahi kîselerinden çıkmayıp öteden beri i’tâsıyla me’lûf oldukları altı kıyye miyânında alınmış olacağına mebnî gerek Hudeyde ile diğer iskelelerden bahren ve gerek Kataba tarîkıyle Aden’e berren ihrac ve irsâl olunacak kahvelerin bir yükünden simsar ve komisyoncuların almakda oldukları altı kıyyeden iki kıyyenin hisse-i maârif olmak üzere ahzı dört kıyyesinin dahi simsariye olarak simsarlarla komisyonculara terki ve maârif nâmına alınacak iki kıyyenin miktarı senevîsi altmış bin kıyyesi ve esmânı beş yüz bin kuruşu tecavüz edeceğinden bundan nisfının yeniden küşâd edilecek mekâtibi-rüşdiyye masârıfına ve diğer nisfının San’a ve Hudeyde şehirlerinde açılacak sanayi mekteplerine karşılık ittihâzı ilcaâtı hâl ve mevkiden olmakla ve sanayi mekteblerinin küşâdı ibtidâiye ve rüşdiyye mekteblerinden daha ziyade mühim bulunmakla ol vechile icra-yı icabına müsaade-i aliyeyi hazreti Vekâlet-penâhîlerinin bî-dirîğ ve neticesinin telgrafla emir ve tebliğ buyurulması niyâzına mücâseret olunduğu muhâtı ilm-i sâmi-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü’l-emrindir.

Fî 20 Ramazan sene [1]316 ve fî 20 Kânûn-ı Sânî sene [1]314 / [1 Şubat 1899]

(Yemen Hey’eti Islâhiye üyelerinin mühürleri)

**





Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
3524

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen kıt'asınca ta'mim-i maârif zımında şimdilik kaza merkezlerinde birer rüşdiye ve San'a ile Hudeyde'de birer sanayi mektepleri küşâdı için iktizâ eden masârıfa karşılık olmak üzere vilâyetin kahve ihracâtından simsariye nâmıyla alınmakta olan beher yükden altı kıyyeden dört kıyyenin simsarlara terkiyle bâkî kalan iki kıyyenin devletçe istifâsı hususuna dair Yemen Hey'eti Islâhiyesi'nden gönderilen mazbata üzerine Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'dan kaleme alınan mazbata arz u takdim olunmuş olmakla mündericâtı hakkında her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 5 Zilhicce sene [1]316 - Fî 4 Nisan sene [1]315 / [16 Nisan 1899]

Sadırazam
Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'nın mazbatası ve melfûfları ile beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 22 Zilhicce sene [1]316 ve fî 21 Nisan sene [1]315 / [3 Mayıs 1899]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin



Vilayet dahilinde yeni açılan sanayi ve rüşdiye mekteplerinin (ortaokul) ihtiyaca cevap vermeyeceğinden liva merkezlerinde birer idadî mektebi (lise) kurularak yerli ahaliden 50 çocuğun bu mekteplere devlet burslusu olarak alınması, her büyük köyde bir ibtidaî mektep (ilkokul) açılması, bu mekteplere öğretmen yetiştirilmek üzere yine liva merkezlerinde Darulmuallimîn (Öğretmen okulu) kurulması

وعلى المجلس المشكل في مدينة تعز من الاهالي المعروفين بتوضيح ومراجعة الواردات والمصروفات لمخصصات التعليم، ومعرفة حصة التعليم من الاعشار ومن التلغراف مع العمل على عدم تخفيض أي مبلغ مخصص للتعليم في الميزانية السنوية المخصصة للولاية من الدولة، ويعتبر هذا توجيه إلى الولاية بالبدء في تنفيذ ما جاء به حتى يساهم ذلك في رفع قدر وحماية السلطان لدى أهل ولاية اليمن.

[illegible]

Ahîren San'a ile Hudeyde'de birer sanayi ve kaza merkezlerinde birer rüşdiye mektebi te'sis olunmuş ise de dahili vilâyetde ta'mim-i maârif için hissedilen ihtiyacı işbu sanayi ve rüşdiye mekâtibi def' ve te'min edemeyeceği cihetle elviye merkezlerinde mevcut mekâtibi rüşdiyenin idâdî mekteblerine kalbiyle her sancakdan yerli ahali effâlinde elli kadarının meccânen kabulü ve büyükçe köylerde bir mektebi ibtidâî ile elviyede birer dârümuallimîn te'sisi ve bazı mahallerde maaşlı müderrisler istihdamı münasib bulunduğundan Taiz Sancağı ahalisi mu'teberânı mahallîden mürekkeb maârif komisyonları ma'rifetiyle kabz ve sarf olunmak şartıyla hisse-i maârifin i'tâsına muvâfakat ettikleri gibi hisse-i mezkûrenin elviye-i sairece de istifâsı ümid edilmekde bulunduğundan bahisle mekâtibi mezbûre vücuda getirilmek ve muamelâtı müteferri'â-i meşrûha ifa olunmak üzere bir mâh sonra müzâyedesi icra edilecek a'sâr miyânında hisse-i maârifin alınmasına telgrafla müsaade buyurulması ve bunun mikdarı senevîsi ancak yedi yüz bin kuruşa bâliğ olabilip ihtiyacâta nisbeten pek cüz'î olmasıyla elviye rüşdiye mekteblerine Maârif Nezâreti Celîlesi bûdcesinden muhassas mebâlîğin adem-i kat'ıyla mekâtibi idâdiye masârifına kısmen karşılık ittihâz olunması ve maaşı nezâreti müşârunileyhâca tesviye olunmak üzere vilâyete muktedir bir maârif müdürü tayin ve i'zâm edilmesi Yemen Vilâyeti Valiliği'nden arz u iş'âr olunmak ve ber-mûceb-i iş'âr mukteziyâtının ifasıyla vilâyet-i müşârunileyhâya me'zûniyet i'tâsı ve te'sis edilecek mekâtibde ahali-i vilâyetin Hükûmeti Seniyye'ye olan muhabbet ve itaatlerini tezyîd edecek suretde icra-yı tedrisât olunmak lâzım geleceğinden bu cihetin de icra-yı icabı şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî mantûk-ı âlîsinden bulunmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Rebîülâhir sene [1]317 ve fî 30 Temmuz sene [1]315 / [11 Ağustos 1899]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî
Tahsin



İBTİDÂÎ MEKTEPLERDE OKUTULACAK DERSLER

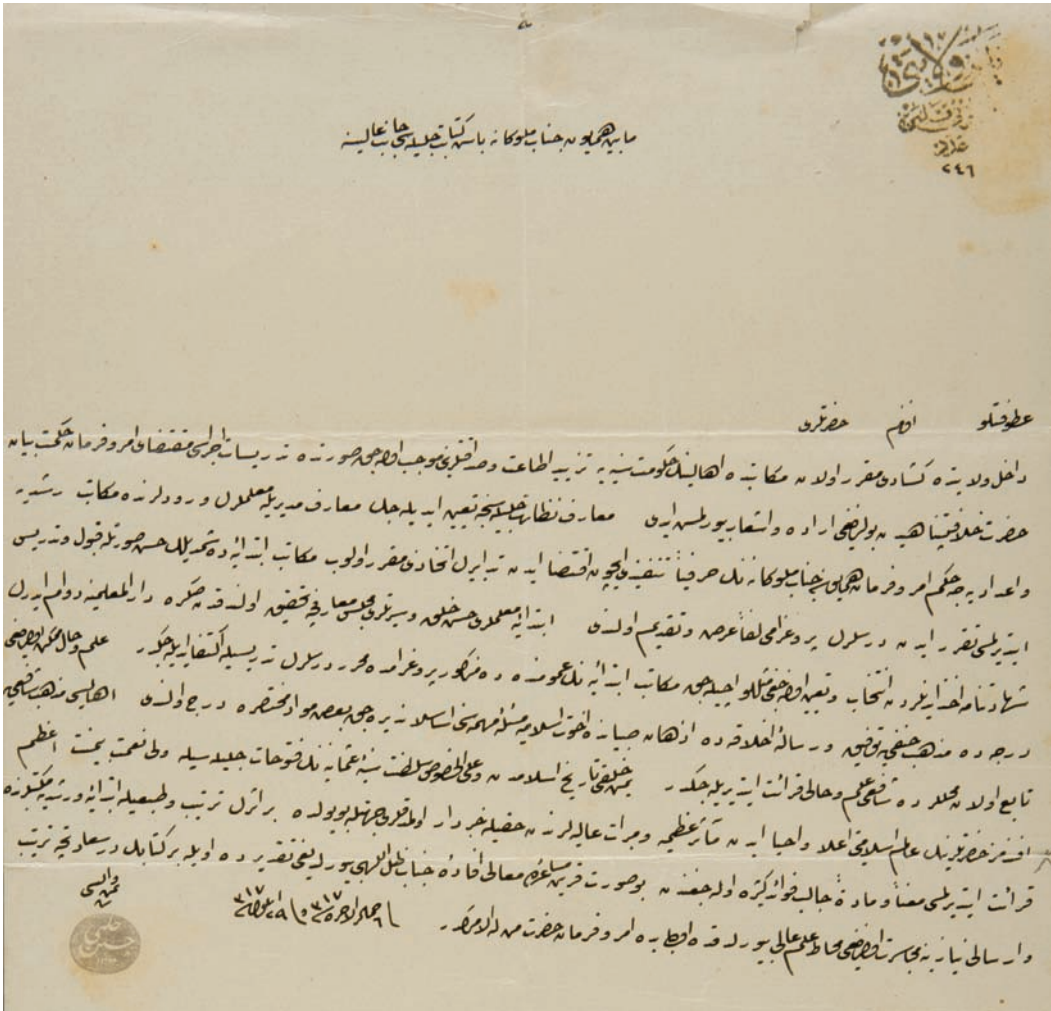
Yemen'deki ibtidâî mekteplerde Kur'ân-ı Kerim, Tecvid, İlmihal, Türkçe, Matematik, İmlâ, Ahlâk, Hat ve Dilbilgisi derslerinin verilmesinin kararlaştırıldığı, derslerin ahalinin hükümete itaat ve bağlılığını artıracak şekilde programlandığı, Osmanlıların fetihlerini ve İslâm'a yaptıkları hizmetleri anlatan bir eserin İstanbul'da hazırlandıktan sonra bastırılıp gönderilmesinin faydalı olacağı

الدروس التي سوف تدرس في المدارس الابتدائية وتأهيل المدرسين

رفع من والي اليمن حسن حلمي، يفيد بوصول أمر سلطاني إلى الولاية بالإهتمام بالتعليم وسوف يعمل على تنفيذه بأسرع وقت ولكن مازال هناك عدد من الإجراءات يجب اتخاذها ومنها تعيين مدير للتعليم من نظارة المعارف، وتوفير المدرسين وتأهيلهم وتدريبهم في هذا المجال ممن تتوفر فيهم الشروط الضرورية مثل الشهادة من دار المعلمين، كما ان المواد التي سوف يتم تدريسها قد تقرر ت بحيث تزيد من والي الطلاب للدولة العثمانية.

ومرفق كشف بالمواد التي سوف يتم تدريسها.

التاريخ : 1899/10/11 م



Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Atûfetli efendim hazretleri

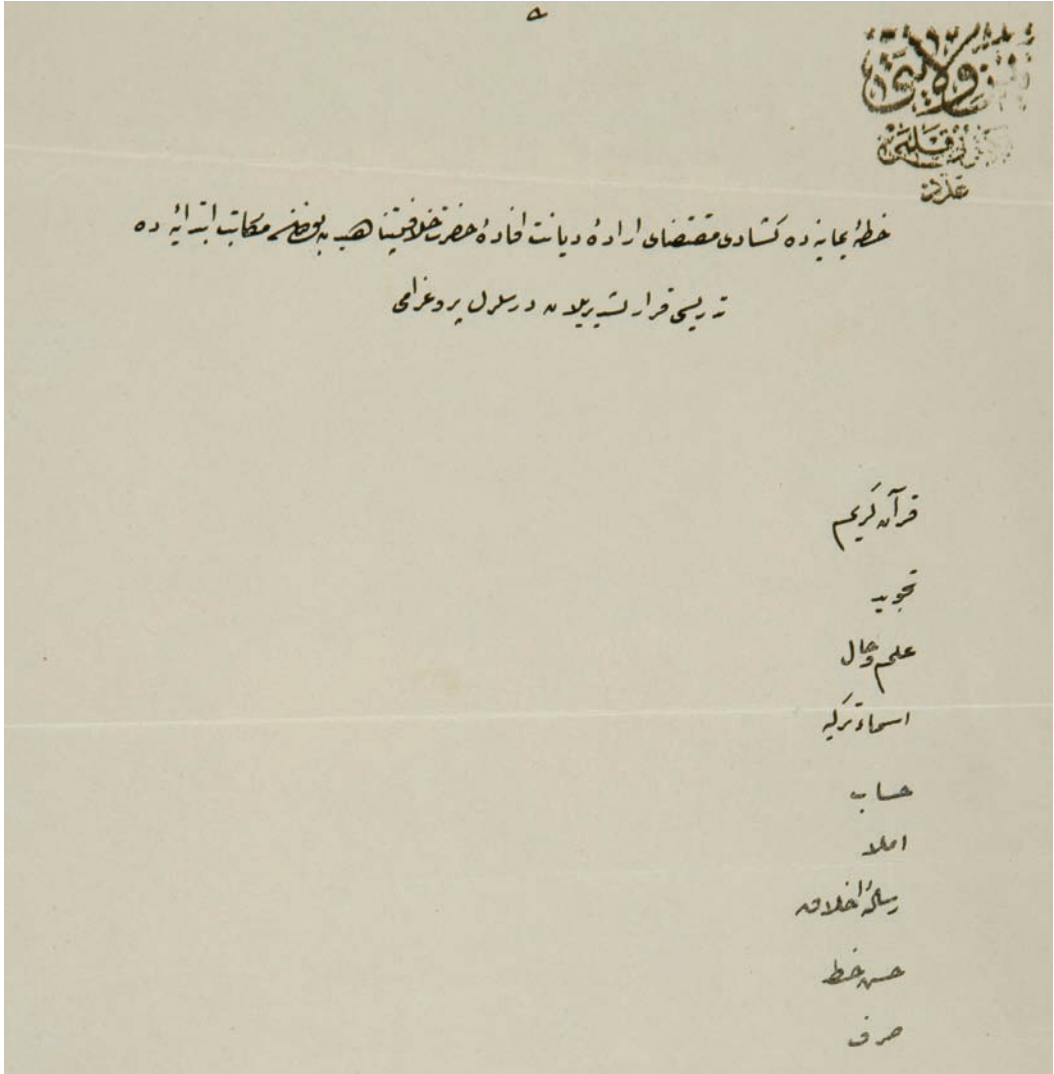
Dahil-i vilâyetde küşâdı mukarrer olan mekâtibde ahalinin Hükûmet-i Seniyye'ye tezyîd-i ita-at ve sadakatlerini mûcib olacak suretde tedrîsât icrası muktezâ-yı emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i Hilâfet-penâhîden bulunduğu irâde ve iş'âr buyurulmuş idi. Maârif Nezâret-i Celîlesince tayin edilecek maârif müdürleriyle muallimlerin vürûdlarında mekâtib-i rüşdiye ve idâdiyece hük-m-i emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkânenin harfiyen tenfizi için iktizâ eden tedâbîrin ittihâzı mukarrer olup mekâtib-i ibtidâiyede şimdilik hüsn-i suretle kabul ve tedrîs etdirilmesi takarrür eden derslerin programı leffen arz u takdim olundu. İbtidâiye muallimleri hüsn-i hulk ve sîretleri Meclis-i Maârifçe tahkik olunduktan sonra darümuallimîne devam ederek şehadetnâme ahz edenlerden intihâb ve tayin olunacağı misillü açılacak mekâtib-i ibtidâiyenin umûmunda da mezkûr programda muharrer derslerin tedrîsiyle iktifa edilecektir. İlmuhâl mümkün olduğu derecede mezheb-i Hanefî'ye tevfiğ ve Risâle-i Ahlâk'a da ezhân-ı sıbyânda uhuvvet-i İslâmiye mesele-i mühimmesini esaslandıracak bazı mevâdd-ı muhtasara derc olundu. Ahalisi mezheb-i Şafîî'ye tabi olan mahallerde Şafîî ilmiyhâli kırâet etdirilecektir. Yemen halkı tarih-i İslâm'dan ve ale'l-husus Saltanat-ı Seniyye-i Osmaniyye fütûhât-ı celîlesiyle velî-nimet-i bî-minnet-i a'zam efendimiz hazretlerinin âlem-i İslâmiyet'i i'lâ ve ihyâ eden me'âsiri azîme ve müberrât-ı âliyelerinden hakkıyla haberdâr olmadıkları cihetle bu yolda bir eserin tertib ve tab'ıyla ibtidâiye ve rüşdiye mekteblerinde kırâet etdirilmesi manen ve maddeten câlib-i fevâid-i kesîre olacağından bu suret karîn-i müsaade-i me'alî-ifade-i cenâb-ı zıllullahî buyurulduğu takdirde öyle bir kitabın Dersaâdetçe tertib ve irsâli niyazına mücâseret olunacağı muhât-ı ilm-i âlî buyuruldukda ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 6 Cumâdelâhire sene [1]317 ve fî 29 Eylöl sene [1]315 / [11 Ekim 1899]

Yemen Valisi
Hüseyin Hilmi

* *





Yemen Vilâyeti
Mektubât Kalemî

*Hıttâ-i Yemaniye'de küşâdı muktezâ-yı irâde-i diyânet-ifâde-i hazret-i Hilâfet-penâhîden
bulunan mekâtib-i ibtidâiyede tedrîsi kararlaştırılan derslerin programı*

Kur'ân-ı Kerim

Tecvid

İlmuhâl

Esmâ-i Türkiyye

Hesab

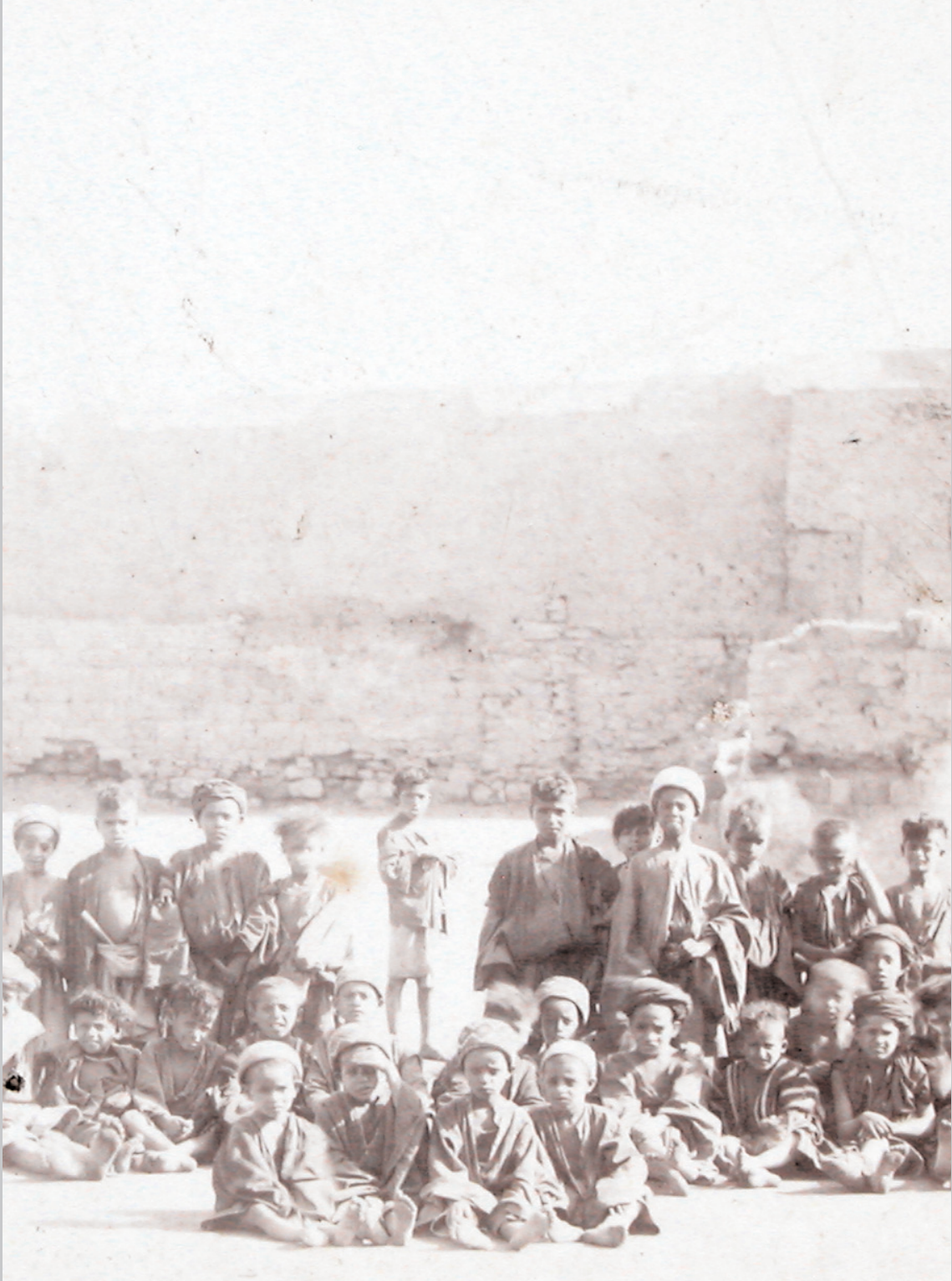
İmlâ

Risâle-i Ahlâk

Hüsni Hat

Sarf

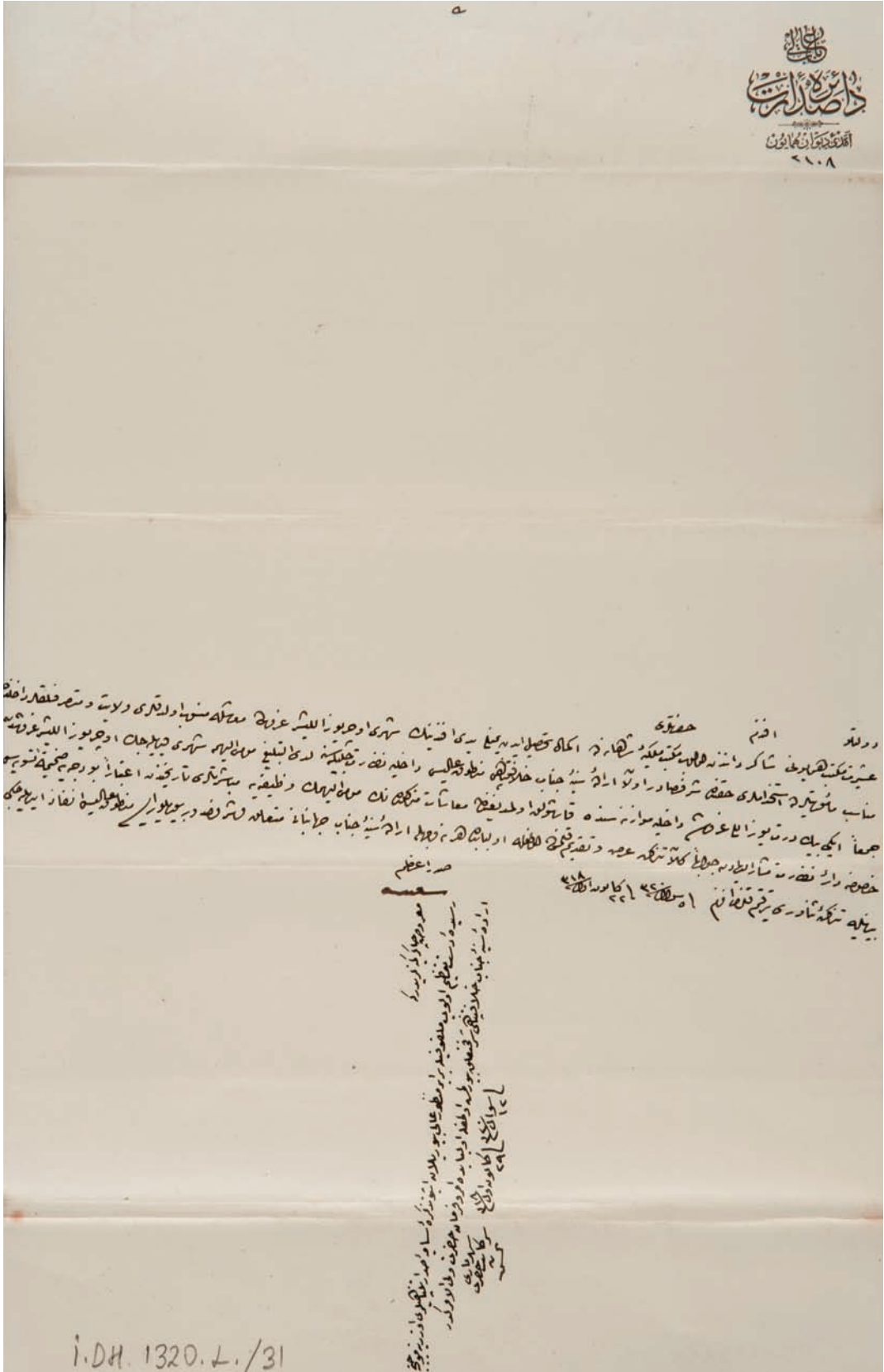




San'a'da bir grup okul çocuğu

بمجموعة من تلاميذ مدارس صنعاء

(i.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-76-0034)



MÜLKİYE'DEN MEZUN OLAN YEMENİLİLERE MEMURİYET VERİLMESİ

Aşiret Mektebi mezunlarından olup Mülkiye Mektebi'nde öğrenimlerini tamamlayan Yemenli 7 efendinin bağlı oldukları vilayet ve mutasarrıflıklarda münasip memurluklarda istihdamlarına izin verildiği

تعين خريجي مدرسة الإدارة اليمنيين في أعمال مناسبة في اليمن

رفع من الصدر الاعظم إلى السلطان يفيد بأن سبعة من الطلاب اليمنيين قد أكملوا تحصيلهم العلمي في مدرسة الإدارة المدنية. ويمنح كل واحد منهم مبلغ (350) قرشاً شهرياً، ويطلب إصدار الأمر إلى الولاية والمتصرفيات بتوفير عمل مناسب لهم وإرسال المبالغ المخصصة كمرتبات إلى المناطق التي سوف يعملون فيها. وصدرت إرادة السلطان لتنفيذ ذلك.

التاريخ : 11 يناير 1903م

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

Aded: 2108

Devletli efendim hazretleri

Aşiret Mekteb-i Hümâyûnu şakirdânından olup Mekteb-i Mülkiye-i Şahane'de ikmâl-i tahsil eden Yemenli yedi efendinin şehîrî üçer yüz ellişer kuruş maaşla mensub oldukları vilâyet ve mutasarrıflıklar dahilinde münasib memuriyetlerde istihdamları hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî mantûk-ı âlîsi Dahiliye Nezâreti Celîlesi'ne lede'ttebliğ mûmâileyhime şehîrî verilecek üçer yüz ellişer kuruşdan cem'an iki bin dört yüz elli kuruş Dahiliye muvâzenesinde karşılık olmadığından maaşât-ı mezkûrenin mûmâileyhimin vazifeye mübâşeretleri tarihinden itibaren bûdceye zammıyla tesviyesi hususuna dair nezâreti müşârunileyhâdan cevaben gelen tezkire arz u takdim kılınmış olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihanbânî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 5 Şevval sene [1]320 - Fî 22 Kânûn-ı Evvel sene [1]318 / [4 ocak 1903]

Sadriazam

Said

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebinece irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 Şevval sene [1]320 - Fî 29 Kânûn-ı Evvel sene [1]318 / [11 Ocak 1903]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî

Tahsin



YEMEN'DEN İSTANBUL'A ÖĞRENİM İÇİN GELENLER

Padişah'ın talebi ile Yemen'den İstanbul'a getirilen ve eğitimleri süresince kendilerine hazine'den aylık 200'er kuruş maaş verilmesi öngörülen 83 talebe adayının sağlık kontrollerinin yapıldığı, bunlardan 33'ünün yüksek ve 16'sının ibtidî (ilkokul) okullarda, 28'inin ise sanayi mekteplerinde tahsillerinin uygun görüldüğü, hastalığı tesbit edilen 6'sının hastaneye sevk edildikleri / Yemen'den öğrenim amacıyla İstanbul'a gelen talebelerin isim, baba adı, yaş, memleket ve hangi okullara gönderildiklerine dair liste

الطلاب القادمون إلى اسطنبول من اليمن بغرض الدراسة

تقرير مرفوع إلى الصدر الأعظم عن الطلاب اليمنيين المرسلين من اليمن بطلب من السلطان إلى اسطنبول للدراسة في التخصصات المختلفة وعددهم (83) طالباً وإعطائهم راتباً قدره 200 قرش بعد إجراء الكشف الطبي عليهم، والتقرير يوضح معلومات تشير إلى كل طالب بشكل منفرد على النحو التالي:

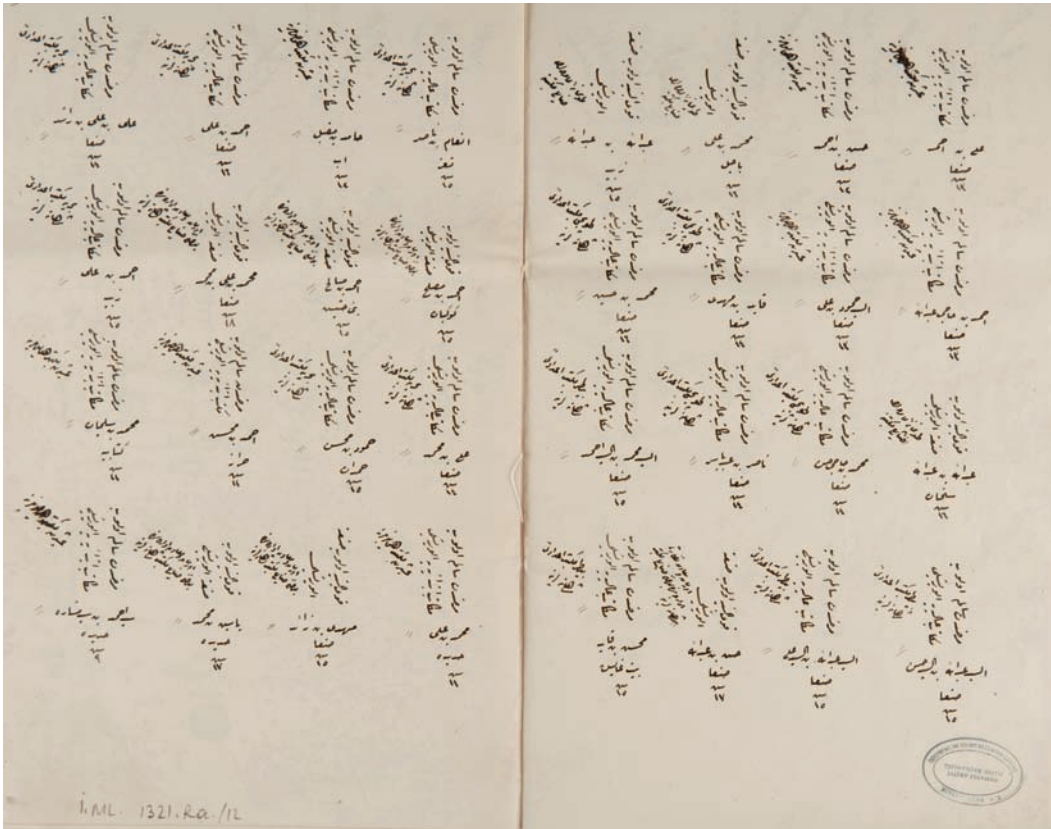
اسم الطالب - المدينة

العمر - الحالة الصحية

مستواه العلمي - التخصص الذي يمكن أن يلتحق به الطالب

ومرفق رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان. محتوي التقرير وتأشيرة سر كاتب السلطان بصور الإرادة السنية بالموافقة على الموضوع.

التاريخ : 11 يونيو 1903



Yıldız Sarayı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi
1870

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Yemen Vilâyeti'ndeki bazı aşâyir evlâdından olup bu kere li-ecli't-tahsil Dersaâdet'e gelen ve bazı mekâtib-i askeriye-i şahane ile aşiret ve Halkalı'daki ziraat ve sanayi mekteblerine kaydolan isimleri melfûf defterde muharrer seksen üç efendiye mektebde bulundukları sürece Hazine-i Celîle-i Maliye'den şehîr ikiye yüz kuruş maaş tahsisi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî icab-ı âlisinden olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Rebîülevvel sene [1]321 - Fî 29 Mayıs sene [1]319 / [11 Haziran 1903]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

Hamud bin Hasan San'a Sinn: 14 Marazdan sâlim olup sanata elverişli olduğu Feshâne-i Âmire-i Şahaneleri Sanayi Sıbyân Mektebi'ne	Şerif Ahmed bin Seyyid Muhammed San'a Sinn: 15 Marazdan sâlim olup sanata elverişli olduğu Feshâne-i Âmire-i Şahaneleri Sanayi Sıbyân Mektebi'ne	Yaha bin Muhammed Marazdan sâlim olup sanata elverişli olduğu Feshâne-i Âmire-i Şahaneleri Sanayi Sıbyân Mektebi'ne	Ahmed bin Hüseyin San'a Sinn: 18 Marazdan sâlim olup sanata elverişli olduğu Feshâne-i Âmire-i Şahaneleri Sanayi Sıbyân Mektebi'ne
Ali bin Ali bin Muhammed San'a Sinn: 12 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli olduğu Kuleli Mekâtib-i İdâdî-i Şahanelerine	Ahmed bin Muhammed San'a Sinn: 12 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli olduğu Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine	Muhsin bin Ali San'a Sinn: 16 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli olduğu Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine	Hüseyin bin Ahmed San'a Sinn: 14 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli olduğu Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine
Muhsin bin Ali Kabisî San'a Sinn: 17 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Feshâne-i Âmire-i Şahaneleri Sanayi Sıbyân Mektebi'ne	Abdurrahman bin Muhammed el-Haydari San'a Sinn: 17 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Feshâne-i Âmire-i Şahaneleri Sanayi Sıbyân Mektebi'ne	Salih bin Muhammed Yarım Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Feshâne-i Âmire-i Şahaneleri Sanayi Sıbyân Mektebi'ne	Ali bin Gânim San'a Sinn: 15 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine



Handwritten text in Ottoman Turkish, likely a list or inventory, organized in columns. The text is written in a cursive script (Rika script) and includes various names and titles, possibly related to military or administrative records. The document is numbered 122 in the top right corner.

Handwritten text in Ottoman Turkish, continuing the list or inventory. The text is written in a cursive script (Rika script) and includes various names and titles, possibly related to military or administrative records. The document is numbered 123 in the top right corner.

Below the main text, there is a section with a heading and a list of names, possibly a roster or a list of officials. The text is written in a cursive script (Rika script) and includes various names and titles, possibly related to military or administrative records.

At the bottom of the page, there is a circular stamp with the text "M. 1321/ Ro. 12" and a signature.



<p>Seyyid Muhammed bin Ali</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 12</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Muhammed bin Ali bin Avni</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 16</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Abdullah bin Ali</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 12</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Muhammed bin Yahya</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 15</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>
<p>Ali bin Ahmed</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 13</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Hasan bin Ahmed</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 12</p> <p>Marazdan Salim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Muhammed bin Ali</p> <p>Bacil</p> <p>Sinn: 16</p> <p>Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli</p> <p>Tophâne-i Âmire Sanayi Mektebi'ne</p>	<p>Abdullah bin Abdullah</p> <p>Zebid</p> <p>Sinn: 15</p> <p>Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli</p> <p>Tophâne-i Âmire Sanayi Mektebi'ne</p>
<p>Ahmed bin Hacı Abdullah</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 13</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Es-Seyyid Hamud bin Ali</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 13</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Kayid bin Mehdi</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 14</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Topçu Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Muhammed bin Hüseyin</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 16</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Topçu Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>
<p>Abdullah bin Abdullah</p> <p>Sihnan</p> <p>Sinn: 16</p> <p>Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli</p> <p>Tophâne-i Âmire Sanayi Mektebi'ne</p>	<p>Muhammed bin Hacı Hasan</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 14</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Topçu Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Nâsır bin Abdi Basır</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 14</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Topçu Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Es-Seyyid Muhammed bin es-Seyyid Ahmed</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 15</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Baytar Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>



<p>Es-Seyyid Abdullah bin es-Seyyid Hasan</p> <p>San'a Sinn: 15</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Baytar Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Es-Seyyid Abdullah bin es-Seyyid Ali</p> <p>San'a Sinn: 15</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Baytar Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Hasan bin Abdullah</p> <p>San'a Sinn: 17</p> <p>Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli</p> <p>Orman ve Ma'âdin Nezâreti idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Muhsin bin Kayid</p> <p>Beyt Gayiş Sinn: 15</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Baytar Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>
<p>Ahmed Siddık bin Ahmed Hüzam</p> <p>San'a Sinn: 14</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Abdullah bin Hammadi</p> <p>San'a Sinn: 9</p> <p>Marazdan sâlim olup İbtidâî mektebine elverişli</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Muhammed bin Hüseyin</p> <p>San'a Sinn: 12</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i ibtidâiye elverişli</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Muhammed bin Ali</p> <p>San'a Sinn: 16</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>
<p>Ahmed bin Muhammed</p> <p>San'a Sinn: 16</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Kuleli Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Muhammed bin Ali Mesurî</p> <p>San'a Sinn: 16</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Topçu Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Ali bin Abdullah</p> <p>San'a Sinn: 17</p> <p>Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli</p> <p>Feshâne-i Âmire-i şahaneleri Sanayi Sıbyân Mektebi'ne</p>	<p>Latif bin Ahmed</p> <p>San'a Sinn: 15</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Topçu Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>
<p>Seyyid Yahya bin Seyyid İsmail</p> <p>San'a Sinn: 16</p> <p>Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli</p>	<p>Muhammed bin Şeyh Ali</p> <p>Vadiyyü'zzahr Sinn: 17</p> <p>Marazdan sâlim olup Mekâtib-i âliyyeye elverişli</p> <p>Topçu Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Abdullah bin Muhammed bin Ali</p> <p>San'a Sinn: 16</p> <p>Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli</p> <p>Tophâne-i Âmireleri Sanayi Mektebi'ne</p>	<p>Muhammed bin Hüseyin</p> <p>San'a Sinn: 15</p> <p>Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli</p> <p>Tophâne-i Âmireleri Sanayi Mektebi'ne</p>



<p>Abdullah bin Yahya San'a Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Tophâne-i Âmireleri Sanayi Mektebi'ne</p>	<p>Ali bin Ali Cebelü'Hüz Sinn: 11 Marazdan sâlim olup mekteb-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Es-Seyyid Yahya bin Ali San'a Sinn: 16 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Tophâne-i Âmireleri Sanayi Mektebi'ne</p>	<p>Hasan bin Ahmed Zebid Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Tophâne-i Âmireleri Sanayi Mektebi'ne</p>
<p>Enam bin Nâsır Taiz Sinn: 15 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli Bahriye Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Hamid bin Makbel İbb Sinn: 12 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Ahmed bin Ali San'a Sinn: 16 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli Bahriye Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Ali bin Ali bin Raşid San'a Sinn: 14 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli Bahriye Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>
<p>Ahmed bin Muslih Kevkeban Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Ahmed bin Salih Benî Haşin Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sa- nata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Muhammed bin Ali bin Mumammed San'a Sinn: 18 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Ahmed bin Ali Zebid Sinn: 15 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli Bahriye Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>
<p>Ali bin Muhammed San'a Sinn: 14 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli Bahriye Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Hamud bin Muhsin Hamedan Sinn: 15 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli Bahriye Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Ahmed bin Muhsin Haraz Sinn: 11 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Muhammed bin Süleyman Kitabiye Sinn: 11 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>



<p>Muhammed bin Ali Hudeyde Sinn: 11 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Mehdi bin Zaid San'a Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Yasin bin Muhammed Hudeyde Sinn: 17 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Seyyid Ahmed bin Seyyid Meşare Hudeyde Sinn: 9 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>
<p>Hasan bin Hüzzam San'a Sinn: 13 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Ahmed bin Ahmed San'a Sinn: 16 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Muhammed bin Ahmed San'a Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Abdullah bin Muhammed bin Abdullah San'a Sinn: 13 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>
<p>Hüseyin bin Abdullah San'a Sinn: 16 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Hasan bin İsmail San'a Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Said bin Zeydi San'a Sinn: 11 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Ahmed bin Nâsır San'a Sinn: 11 Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>
<p>Abd bin Ali San'a Sinn: 14 Marazdan sâlim olup Bahriye Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>	<p>Ali bin Hüseyin San'a Sinn: 15 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Munsır bin Abdullah San'a Sinn: 16 Kaviyyü'l-bünye olup sanata elverişli Orman ve Ma'âdin idaresinde bulunan Sanayi Mekteb-i Şahanelerine</p>	<p>Yahya bin Salih Bilâdü'l-büstan Sinn: 14 Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyyeye elverişli Bahriye Mekteb-i İdâdî-i Şahanelerine</p>



Hasta Bulunanlar

<p>Veysi bin Ali</p> <p>Asir</p> <p>Sinn: 15</p> <p>Çiçekden sağ gözü rü'yetden mahrum idüğü</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Hamud bin Ali</p> <p>Bilâdü'l-büstan</p> <p>Sinn: 12</p> <p>Su-i fenniye-i mezrikiye neticesi sütte-i kebîr-i itihâl</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Ali bin Muhammed</p> <p>Sa'di</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 14</p> <p>Hitanı lâzım geldiği</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	<p>Ali bin Hüseyin</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 14</p> <p>Dahame-i kebed</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>
<p>Muhammed bin Said</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 15</p> <p>Ayağında çivi yarası bulunuduğu</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>		<p>Muhammed bin Muhammed</p> <p>San'a</p> <p>Sinn: 16</p> <p>Fitik.....mutavassıt</p> <p>Aşiret Mekteb-i Hümâyûnlarına</p>	

	Neferen
Marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyye elverişli bulunan	33
Marazdan sâlim olup mekâtib-i ibtidâiye elverişli bulunan	16
Kaviyyü'l-bünye olduklarından sanata elverişli bulunan	28
Sağ gözü rü'yetden mahrum olan	1
Hasta bulundukları cihetle li-eclî'tedavi Hamidiye Etfâl Hastahâne-i Âlîsine i'zâm kılınan	5
[Cem'an yekûn]	83

Şefer-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i Hilâfet-penâhîleri mücebince bu kere Yemen'den Der-saâdet'e vürûd edip Musika-i Hümâyûnları Kışlası'nda bulunan seksen üç nefer efendinin taraf-ı ubeydânemizden muayeneleri bi'l-icra esâmîleri üzerine verilen meşrûhât mücebince otuz üçü marazdan sâlim olup mekâtib-i âliyye ve on altısı mekâtib-i ibtidâiye yirmi sekizi de kaviyyü'l-bünye oldukları cihetle sanayi'e elverişli bulundukları tebeyyün etmiş ve birinin bir gözü rü'yetden mahrum ve beşinin de isimleri bâlâsında gösterilen hastalıklara düçâr oldukları cihetle li-eclî'tedavî Hamidiye Etfâl Hastahâne-i Âlîsi'ne gönderildikleri ma'rûzdur, fermân.

Kulları Yıldız
Hastahânesi
etıbbâsından Kolağası
Selim bin Muhammed Salim

Kulları
Hamidiye Etfâl
Hastahâne-i Âlîsi
etıbbâsından Ali bin
Süleyman Nuri



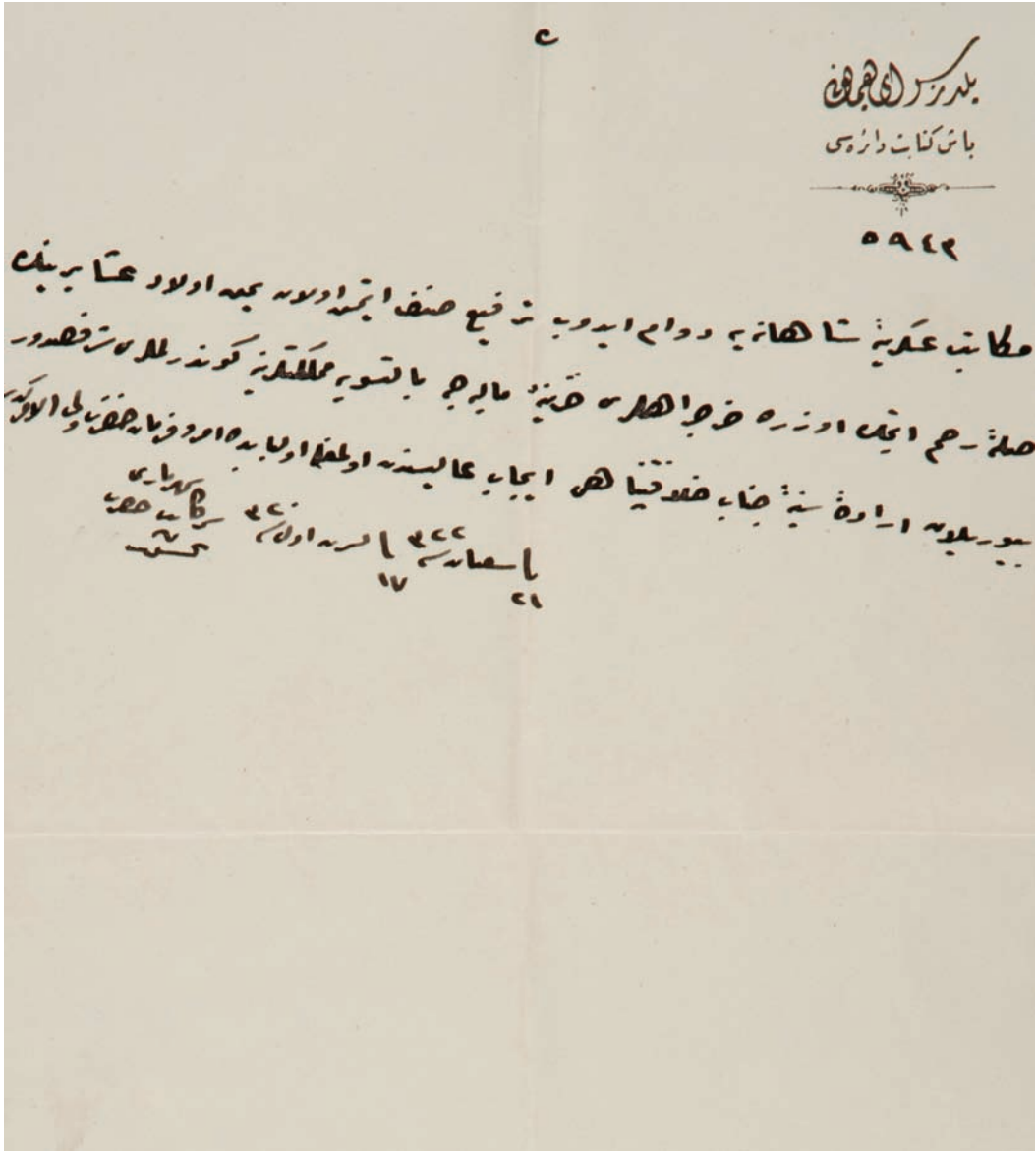
ASKERİ OKULLARDA OKUYAN YEMENLİLER

Askerî mekteplerde öğrenim gören ve bir üst sınıfa yükselen Yemenli öğrencilerin sıla-i rahim masraflarının Maliye hazinesi tarafından karşılanması

إرسال الطلاب اليمنيين الدارسين في المدارس العسكرية إلى بلدتهم لزيارة أهلهم

إرادة سنية من السلطان بالموافقة على إرسال الطلاب اليمنيين الذين أكملوا دراستهم في المدارس العسكرية إلى بلدتهم وذلك لزيارة أهلهم وذويهم وصلة للرحم مع صرف بدلات السفر اللازمة لهم بموجب أمر السلطان.

التاريخ : 1904/10/30 م





Yemen’de devlet erkânının katıldığı bir açılış merasimi

مراسم افتتاح دائرة عسكرية في صنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90661-0006)

Yıldız Sarayı Hümâyûnu

Başkitâbet Dairesi

5943

Mekâtib-i Askeriye-i Şahaneye devam edip terfî-i sınıf etmiş olan Yemen evlâd-ı aşâyirinin sîla-i rahim etmek üzere harcırahları Hazine-i Maliyece bi’ttesviye memleketlerine gönderilmele-ri şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî icab-ı âlîsinden olmakla ol bâb-da emr u fermân hazreti veliyyü’l-emrindir.

Fî 21 Şaban sene [1]322 - Fî 17 Teşrîn-i Ewel sene [1]320 / [30 Ekim 1904]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî
Tahsin



۴

بدر رساله

باس کتابت داره سی

۱۸۷۱

بسمه و لا یقینه کی بعضه عسایر اولاد نوبه اولوب بکره برحق النجیل رساله کلامه و بعضه مکاتب علمیه شاهانه ابرو عین و حلقه لیده
 زاعنه وضایح مکتبیه قید اولما نه سکه اوج افندیجه شخصی اعرود فرما نه جور لویه باند کده سیج تبلیغ اولما نه الحیش نور غوره
 معاشک ماه مجاهد اعطاس سوز و نه بولند یقینه اکاکوره معامله مقتضیه انفا سایلر معاشات مذکوره نه معاش الیوم نظار
 نا نور خیده خاص شاهانه و معینه لهما بویه ملوکانه فریقه سیما نه یاش خضر نریه لهرای سوبه و اعطاسی خصوصه ماه نظار تبلیغ
 ونهی سرفصده بیور بلاده اراده سینه جناب خلافتیه ایجاب البسند اولغه اولما نه اعرود فرما نه حضرت ولی پور کدر
 سید یاری
 سرکاشه
 سیح الاول کتبه ۱۲۸۱

۱۶

۱۸۷۱

İ. Hus. 1321. Ra. 53



YEMEN'DEN İSTANBUL'A GELEN ÖĞRENCİLERE MAAŞ TAHSİSİ

Yemen'de bazı aşiretlere mensup olup tahsil için İstanbul'a gelen ve bazı askerî ve aşiret mektepleri ile Halkalı'daki Ziraat ve Sanayi Mekteplerine kaydedilen 83 efendiye mektepde bulundukları müddetçe Maliye Hazinesi'nden aylık 200'er kuruş maaş tahsis edilmesi

تخصيص مرتبات مناسبة للطلاب اليمنيين الذين يدرسون في اسطنبول وتوزيعهم على المدارس المحددة لهم

إرادة سنية من السلطان بالموافقة على توزيع الطلاب اليمنيين القادمين إلى اسطنبول للتحصيل العلمي على المدارس الصناعية والزراعية وعلى المدارس العسكرية مع منح كل طالب منهم مرتباً يقدر بمائتي قرش كل شهر، وتكليف مأمور الخدمة الخاصة الفريق سليمان باشا بمتابعة تنفيذ الأمر بموجب توجيهات السلطان.

التاريخ : 1903/6/10 م

Yıldız Sarayı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi
1871

Yemen Vilâyeti'deki bazı aşâyir evlâdından olup bu kere li-eclî't-tahsil Dersaâdet'e gelen ve bazı mekâtib-i askeriye-i şahane ile aşiret ve Halkalı'daki ziraat ve sanayi mekteplerine kaydolunan seksen üç efendiye tahsisi emr u fermân buyurulduğu bâ-tezkire-i resmiye tebliğ olunan ikişer yüz kuruş maaşın mah be-mâh i'tâsı lâzımeden bulunduğundan ona göre muamele-i muktezîyenin ifası ile maaşât-ı mezkûrenin mûmâileyhime nezârete memur hademe-i hâssa-i şahane ve Musika-i Hümâyûn-ı mülûkâne Ferîki Süleyman Paşa hazretlerine her ay tesviye ve i'tâsı hususunun Maliye Nezâreti'ne tebliğ olunması şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-pe-nâhî icab-ı âlîsinden olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Rebîülevvel sene [1]321 - Fî 28 Mayıs sene [1]319 / [10 Haziran 1903]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî
Tahsin



بخصوصہ

[illegible]

EĞİTİMLERİNİ YARIDA BIRAKAN YEMENLİLERE MEMLEKETLERİNDE MEMURLUK VERİLMESİ

Yemenden gelen 79 öğrencinin isimleri, memleketleri ve yerleştirildikleri okulları belirtir liste / Aralarında yaşları 18-20 civarında bulunan 14'ünün öğrenimlerini tamamlamadan memleketlerine dönmek istedikleri, bu durumun diğer öğrencileri de olumsuz yönde etkilediği, bunların maaşlı olarak münasib memurluklarda istihdam edilmek üzere memleketlerine gönderilmelerinin uygun olacağı; İstanbul'a eğitim için gönderilecek olan Yemen aşiret çocuklarının yaşlarının 12'yi geçmemiş olmasına dikkat edilmesi gerektiği

منح وظائف للطلاب اليمنيين الذين عادوا ولم يكملوا تعليمهم

تقرير من مشير الطوبخانه العامة وناظر عموم المكاتب العسكرية الشاهانية وياور جناب السلطان زكي باشا، ومع هذا التقرير كشف بأسماء الطلاب والمدارس التي التحقوا بها والبلدان التي وفدوا منها وملاحظات حول بعضهم. ويقول التقرير إن عدد الطلاب اليمنيين القادمين إلى اسطنبول لتحصيل العلم يبلغ 79 طالباً، ويوجد من بين هؤلاء الطلاب 14 طالباً تتراوح أعمارهم بين 18 — 20 عاماً، وهؤلاء الطلاب تركوا التعليم وطلبوا العودة إلى بلادهم مما أثر على بقية الطلاب؛ ومن فإنه يكون من المناسب إعادتهم إلى بلادهم وتوظيفهم في وظائف مناسبة يتقاضون منها راتباً. ويقول التقرير بضرورة الحرص على أن لا تزيد أعمار أبناء العشائر اليمنية المقرر إرسالهم إلى اسطنبول لتحصيل العلم عن اثني عشر عاماً.

التاريخ : 31 يناير 1907م

Tophâne-i Âmire Müşiriyeti

Hususiye

Musika-i Hümayûn Dairesi'nde mukim Yemen evlâd-ı aşâyirinin memleketlerinde münasib bir işde istihdam olunmak üzere Yemen'e i'zâmları veyahud kıslası dahilinde öteden beri beytütet etmekde oldukları hademe-i hâssa-i şahane silkine idhal ile oraca ıslâh edilmeleri hakkında takdim kılınan 25 Zilkade sene [1]324 tarihli tezkire-i hususiye-i acizî manzûr-ı âlî olarak her iki surret de münasib olmadığından bunların derece-i tahsillerini mübeyyin olmak üzere Komisyon-ı Mahsus ma'rifetiyle bir kıt'a cedvel tanzim olunarak ale'l-usul arz u takdim-i atebe-i ulyâ kılınması şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî icab-ı celîlinden bulunduğu şeref-vârid olan 29 Kânûn-ı Evvel sene [1]322 tarihli tezkire-i hususiye-i devletlerinde iş'âr buyurulmuş olmasıyla ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümayûn-ı mülûkâne mûmâileyhimin derecât-ı tahsiliyesini müş'ir tanzim etdirilen bir kıt'a cedvel leffen arz u takdim-i pîşgâh-ı âlî-i âsafâneleri kılınmış ve bunların kısm-ı a'zamı mekteblerine giderek devama başlamışlar ise de on dört kişiden ibaret olan Lutfeddin ve Muhammed Halil ve Abdullah Sadaka ve Seyyid Yahya İsmail ve Ahmed Hüseyin ve Seyyid Muhammed Hüseyin ve Nâsır Abdi ve Ali Ahmed ve Hasan Hüzam ve Muhammed Hüseyin es-Serimî ve Muhammed Muhammed el-Cebrî ve Ali Muhammed Sa'dî ve Abdullah Muhammed Sibaî ve Hüseyin Ahmed Efendiler mekteblerine gitmek istemedikleri ve sinleri on sekiz-yirmi râddelerinde olup derece-i tahsilleri sinleriyle gayr-ı mütenâsib dün bir derecede olduğu için gitseler bile bir şey öğrenmeleri kâbil olmadığı ve hiçbir mektebde tahsil edemeyecekleri ve harekât-ı vâkı'aları Hüdâ-negerde diğer Mekâtib-i Askeriye-i Şahane şakirdânına da sirayetle mekâtib-i askeriye-i şahanedeki intizama hâlel gelmesi de muhtemel bulunduğu ve zaten memleketlerine avdet etmeyi de arzu ve istid'â eyledikleri cihetle yetmiş dokuz şakird miyânından sinleri ve tahsil zamanını geçmiş olan isimleri bâlâda arz olunan on dört şakirdân arzu-ları vechile maaş-ı hâzıralarıyla münasib memuriyetlerde istihdam edilmek üzere memleketlerine



بسمه اولاد عثمانیه اولاد قاری حاکم له اهل التحصیل

مدرسته عثمانیه مقید بولسا ندرک

اسم	سیر	تاریخ	ملاحظات
محمد افندی به سعد	۱	رشته درویشی سنه	مقید نظام دولام اینجیک
لطیف الدین افندی	۲	" " "	" " "
علی افندی به علی ناصر	۱	رشته درویشی سنه	مقید نظام دولام اینجیک
محمد علی افندی به علی مسعود	۲	" " "	" " "
سعد افندی به سعد	۳	" " "	" " "
احمد افندی به عبد الله البرک	۴	" " "	" " "
محمد افندی به خلیل	۵	" " "	" " "
سید محمد افندی	۱	رشته درویشی سنه	" " "
محمد صبیح افندی به عیاض	۲	" " "	" " "
احمد افندی به محمد	۳	" " "	" " "
محمد صبیح افندی به سید	۴	" " "	" " "
عبد الله افندی به محمد صوفی	۵	" " "	" " "
سید محمد افندی به سید	۶	" " "	" " "
سید احمد افندی به عبد ربی	۷	" " "	" " "
احمد افندی به ناصر	۱	رشته درویشی سنه	" " "
احمد افندی به صبر	۲	" " "	" " "
سید محمد افندی به صبر	۳	" " "	" " "
محمد افندی به محمد الحیدر	۴	" " "	" " "
صالح افندی به محمد علی	۱	ابتداء اینجی سنه	مقید نظام دولام اینجیک
ناصر افندی به عبد	۲	" " "	" " "
حسین افندی به الهام	۱	ابتداء اینجی سنه	" " "
محمد افندی به صبر اینجی	۲	" " "	" " "
محمد افندی به محمد الحیدر	۳	" " "	" " "
عبد الله افندی به محمد سید	۴	" " "	" " "
صبر افندی به احمد	۵	" " "	" " "
علی افندی به احمد	۶	" " "	" " "
محمد افندی به علی	۷	۳۰ تاریخه درویشی اولاد	" " "
علی افندی به محمد سعید	۸	" " "	" " "
قدلی اعدادیه سالکانه سنه مقید بولسا ندرک			
محمد افندی به علی	۱	۳۷۰ تاریخه درویشی اولاد	" " "
سید احمد افندی به محمد	۱	رشته درویشی سنه	مقید نظام دولام اینجیک
سید عبد الله افندی به صبر	۱	اینجی	" " "



gönderilmesi ve fimâ-b'ad li-ecli't-tahsil Dersaâdet'e gönderilecek olan Yemen evlâd-ı aşâyirinin on ikiden efzûn olmasına dikkat edilmesi hususunun Yemen vali ve kumandanlığına emir buyurulması muvâfık gibi mütâlaa kılınmış ise de ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 16 Zilhicce sene [1]324 ve fî 18 Kânûn-ı Sâni sene [1]322 / [31 Ocak 1907]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârden
Tophâne-i Âmire Müşiri ve Umum Mekâtib-i
Askeriye-i Şahane Nâzırı Zeki

Yemen evlâd-ı aşâirinden oldukları halde li-ecli't-tahsil Mühendishâne-i Berri Hümâyûn'da mukayyed bulunanların				
Esâmîsi	[Memleketi]	Sıra Numarası	Derece-i Tahsili	Mülâhazât
Muhammed Efendi bin Said	San'a	1	Rüşdiye dördüncü sene	Mektebine muntaza-man devam ettiği
Lutfeddin Efendi	San'a	2	"	
Ali Efendi bin Ali Nâsır	Cebel-i Lübnan	1	Rüşdiye üçüncü sene	Mektebine muntaza-man devam ettiği
Muhammed Ali Efendi bin Ali el-Mesvarî	San'a	2	"	"
Said Efendi bin Sâ'id	San'a	3	"	"
Ahmed Efendi bin Abdullah bin es-Serdî	San'a	4	"	"
Muhammed Efendi bin Halil	San'a	5	"	"
Seyyid Hamud Efendi	San'a	1	Rüşdiye ikinci sene	
Muhammed Hüseyin Efendi bin Avât	San'a	2	"	
Ahmed Efendi bin Muhsin	Haraz	3	"	
Muhammed Hüseyin bin Yasin	San'a	4	"	
Abdullah Efendi bin Muhammed Sadaka	San'a	5	"	
Seyyid Yahya Efendi bin İsmail	San'a	6	"	
Seyyid Ahmed Efendi bin Cüdeyrî	San'a	7	"	
Ahmed Efendi bin Nâsır	San'a	1	Rüşdiye birinci sene	
Ahmed Efendi bin Hüseyin	San'a	2	"	
Seyyid Muhammed Efendi bin Hüseyin	San'a	3	"	



اسم	شماره	تاریخ	ملاحظات
احمد خان افند به کتایم صادره ضفا	۴	رشته به بشیمی نه	
محمد علی وجه افند به علی وجهی ضفا	۴	" " " "	
احمد خان افند به محمد ضفا	۱	رشته به اویشی نه	
عبده محمد افند به محمدی ضفا	۴	در دخی	
محمد علی افند به بکی ضفا	۴	" " " "	
حامد افند به علی ضفا	۱	رشته به ابلی نه	مقتضی دوام اینک
علاء افند به محمد ضفا	۴	" " " "	
محمد افند به احمد ضفا	۴	" " " "	
علی عبده افند به عبده ضفا	۴	اویشی	
علی طالب افند به طالب ضفا	۴	" " " "	
محمد افند به علی ضفا	۴	ابلی	
شریف عبده افند به عبده ضفا	۵	" " " "	
حامد افند به مقل ضفا	۱	رشته به ابلی نه	
محمد علی افند به عوفی ضفا	۴	" " " "	
شریف محمد افند به محمدی ضفا	۴	" " " "	
محمد افند به قاسم ضفا	۴	" " " "	
سید احمد افند به عمر ضفا	۵	برخی	
عبده محمد افند به محمدی ضفا	۶	" " " "	
قاسم افند به مهدی ضفا	۱	" " " "	اورده حریه شاهانه نقلی ابلی
عبده یازد افند ضفا	۴	" " " "	تاریخچه برای صادره اولدیفی
علی رضی افند به علی ضفا	۱	ابلی	
سید محمد افند به احمد ضفا	۴	" " " "	
سید محمد افند به علی ضفا	۱	برخی	
باسمیه افند به شیخ زود افند ضفا	۴	" " " "	اورده حریه شاهانه نقلی ابلی
محمد افند به علی باجی ضفا	۴	" " " "	" " " "
احمد و قهر افند به احمد ضفا	۹	رشته	
عبده افند به شیخ عبده ضفا	۱۰	" " " "	
محمد افند به عبده ضفا	۴	ابلی	
علی عبده افند به عبده ضفا	۴	برخی	
احمد صلی افند به صلی ضفا	۴	" " " "	
احمد افند به عبده ضفا	۴	" " " "	
محمد افند به اسدیل ضفا	۵	" " " "	
محمد علی افند به محمدی ضفا	۶	" " " "	
محمد علی افند به شیخ عبده ضفا	۷	" " " "	
احمد افند به شیخ صالح ضفا	۴	ابلی	
محمد علی افند به علی ضفا	۴	" " " "	تاریخچه برای صادره اولدیفی



Hamud Efendi bin Muham med el-Cebrî	San'a	4	"	
Salih Efendi bin Muhammed Ali	Yarım	1	İbtidâiye ikinci sene	Mektebe muntaza-man devam ettiği
Nâsır Efendi bin Abdi	San'a	2	"	
Hüseyin Efendi bin Hüzzam	San'a	1	İbtidâiye birinci sene	
Muhammed Efendi bin Hüseyin el-Perimî	San'a	2	"	
Muhammed Efendi bin Muhammed el-Cebrî	San'a	3	"	
Abdullah Efendi bin Muhammed Sibaî	San'a	4	"	
Hüseyin Efendi bin Ahmed	San'a	5	"	
Ali Efendi bin Ahmed	San'a	6	"	
Muhammed Efendi bin Ali	Hudeyde	7	"	320 tarihinden beri sılada olduğu
Ali Efendi bin Muhammed Sa'dî	San'a	8	"	

Kuleli İdâdiye-i Şahanesi'nde Mukayyed Bulunanlar

Muhsin Efendi bin Ali	San'a	1		320 tarihinden beri tebdîl-i havada
Seyyid Ahmed Efendi bin Muhammed	San'a	1	Rüşdiye dör-düncü sene	Mektebine muntaza-man devam ettiği
Seyyid Abdullah Efendi bin Ahsen	San'a	1	Rüşdiye beşinci sene	
Ahmed Hüzzam Efendi bin Hüzzam Sâdık	San'a	2	Rüşdiye beşinci sene	
Muhammed Ali Vecihi Efendi bin Ali Vecihi	San'a	3	"	
Ahmed Mücahid Efendi bin Muhammed	San'a	1	Rüşdiye üçüncü sene	
Abdullah Muhsin Efendi bin Muhsin Ali	San'a	2	Rüşdiye dör-düncü sene	
Muhammed Yahya Efendi bin Yahya	San'a	3	"	
Hamid Efendi bin Ali	San'a	1	Rüşdiye ikinci sene	Mektebine muntaza-man devam ettiği



ردیف	نام و نام خانوادگی	تاریخ تولد	تاریخ فوت	محل تولد	محل دفن
۱	عبدالله افندی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۲	محمد	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۳	مهدی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۴	حسین	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۵	عبدالله	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۶	علی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۷	احمد	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۸	نعمت	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۹	علی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۰	محمد	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۱	علی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۲	احمد	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۳	نعمت	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۴	علی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۵	محمد	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۶	علی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۷	احمد	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۸	نعمت	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۱۹	علی	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران
۲۰	محمد	۱۳۰۰	۱۳۰۰	تهران	تهران

نمبر	موضوع
۷۸	مذہب کا نام پر لی لکھا ہونہ مقید اولہ یعنی
۷۹	قدیم اعداد پر لکھا ہونہ
۸۰	اور نہ حیرت لکھا ہونہ
۸۱	مکتبہ حیرت لکھا ہونہ
۸۲	بیوت



Abdurrahman Efendi bin bin Muhammed	San'a	2	"	
Hasan Raci Efendi bin Raci	San'a	3	"	
Ali Abdullah bin Abdullah	San'a	2	Rüşdiye üçüncü sene	
Ali Galib Efendi bin Galib	San'a	3	"	
Muhammed Haşim Efendi bin Ali	San'a	4	Rüşdiye ikinci sene	
Şerif Abdullah Efendi bin Abdullah	San'a	5	"	
Hamid Efendi bin Mukbil	San'a	1	Rüşdiye ikinci sene	
Muhammed Avni Efendi bin Avni	San'a	2	"	
Şerif Yahya Efendi bin Muhammed Haşim	San'a	3	"	
Muhsin Kaid Efendi bin Kaid	San'a	4	"	
Seyyid Ahmed Efendi bin Ömer	Hudeyde	5	Rüşdiye birinci sene	
Abdullah Hammadî Efendi bin Hammadî	San'a	6	"	
Kaid Efendi bin Mehdi	San'a	1	"	Edirne Harbiye-i Şahanesi'ne nakledildiği
Abdullah Niyazi Efendi	San'a	2	"	320 tarihinden beri silada bulunduğu
Ali Razi Efendi bin Ali	San'a	1	İbtidâiye ikinci sene	
Seyyid Muhammed Efendi bin Ahmed	San'a	2	"	
Seyyid Yahya Efendi bin Ali	San'a	1	İbtidâiye birinci sene	
Yasin Efendi bin Şeyh Davî İbrahim	San'a	2	"	Edirne Harbiye-i Şahanesi'ne nakil edildiği
Muhammed Efendi bin Ali	Bacil	3	"	"
Ahmed Vehbi Efendi bin Ahmed	San'a	9	Rüşdiye birinci sene	
Abdullah Efendi bin Şeyh Abdullah	San'a	10	"	



Mansur Efendi bin Abdullah	San'a	3	İbtidâiye ikinci sene	
Ali Hüseyin Efendi bin Hüseyin	San'a	2	İbtidâiye birinci sene	
Ahmed Muslih Efendi bin Muslih	San'a	3	"	
Ahmed Efendi bin Abdullah	San'a	4	"	
Hüseyin Efendi bin İsmail	San'a	5	"	
Muhammed Efendi bin Muhammed Ali	San'a	6	"	
Hüseyin Ömer Efendi bin Şeyh Abdullah	San'a	7	"	
Ahmed Efendi bin Şeyh Salih	San'a	4	İbtidâiye ikinci sene	
Muhammed Süleyman Efendi bin Süleyman	Hudeyde	3	"	320 tarihinden beri sılada olduğu
Abdullah Efendi bin Abdullah	Zebid	4	İbtidâiye birinci sene	320 tarihinden beri sılada olduğu
Hüseyin Efendi bin Ahmed Hüseyin	Zebid	5	"	"
Mehdi Efendi bin Muslih	Şaub	6	"	"
Muhammed Efendi bin Ahmed el-Mahlevî	San'a	7	"	"

Mekteb-i Bahriye-i Şahane'de Mukayyed Bulunanlar

Ahmed Efendi bin Ali Hamdanî	San'a	1	Rüşdiye üçüncü sene	Mektebine muntazaman devam ettiği
Ali Efendi bin Hüseyin es-Serihi	San'a	2	"	"
Abdullah Efendi bin Ali Şabanî	San'a	3	İbtidâiye ikinci sene	"
Muhsin Efendi bin Hüseyin	San'a	4	"	"
Ali Efendi bin Ali Raşid	San'a	5	"	"
Ali Efendi bin Muhammed	San'a	6	"	"
Ahmed Efendi bin Ali	Zebid	7	"	"
İnam Efendi bin Nâsır	Taiz	8	"	"





San'â'nın Saile mahallesinden bir görünüm

منظر من محلة سائلة في صنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-76-0037)

Neferen

Muhendishâne-i Berrî-i Hümâyûn'da mukayyed bulunduğu

28

Kuleli İdâdîye-i Şahanesi'nde mukayyed bulunduğu

40

Edirne Harbiye-i Şahanesi'nde mukayyed bulunduğu

3

Mekteb-i Bahriye-i Şahane'de mukayyed bulunduğu

7

Yekûn

79



SULTAN II. ABDÜLHAMİD'İN İSTANBUL'A GETİRTİĞİ YEMENLİ ÖĞRENCİLERE MAAŞ VERİLMESİ

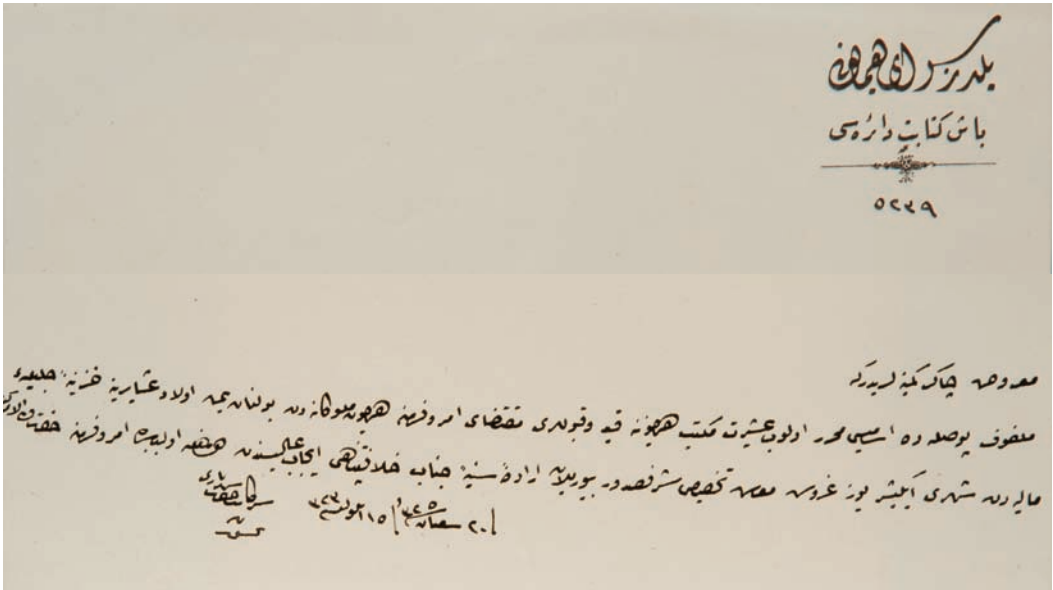
Aşiret Mekteplerinde öğrenim görmek üzere Sultan II. Abdülhamid'in emriyle Yemen'den getirilen çocuklara Maliye Hazinesi'nden aylık 200'er kuruş maaş verilmesi

إعتماد مرتبات للطلاب اليمنيين المرسلين للدراسة في اسطنبول

إرادة سنية بالموافقة على اعتماد المرتبات الشهرية للطلاب اليمنيين القادمين إلى اسطنبول للتحصيل العلمي والتي تم تحديدها بمائتي قرش لكل طالب، وتوجيه التعليمات اللازمة إلى الخزينة لصرف المبلغ المذكور.

ومرفق كشف بأسماء الطلاب اليمنيين القادمين إلى اسطنبول وعددهم عشرة.

التاريخ : 28 سبتمبر 1907 م



Yıldız Sarayı Hümâyûnu

Başkitâbet Dairesi

5239

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

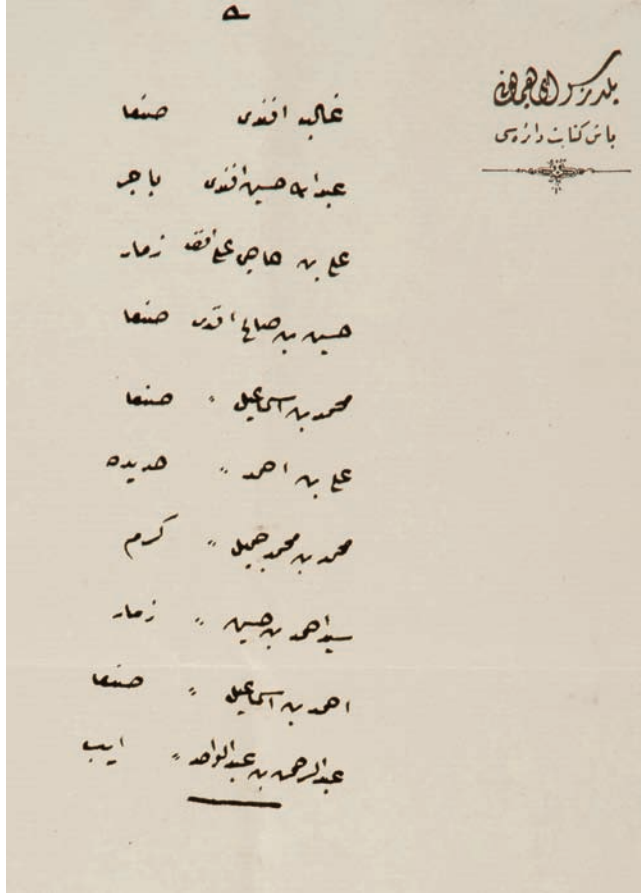
Melfûf pusulada esâmîsi muharrer olup Aşiret Mektebi Hümâyûnu'na kayıd ve kabulleri muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkânenen bulunan Yemen evlâd-ı aşâyirine Hazine-i Celîle-i Maliye'den şehîr ikişer yüz kuruş maaş tahsisi şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî icab-ı âlîsinden olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Şaban sene [1]325 ve fî 15 Eylûl sene [1]323 / [28 Eylûl 1907]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin





Yıldız Sarayı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi

[Aşiret mekteblerinde tahsil görmek üzere Yemen'den gelen talebelerin listesi]

Galib Efendi	San'a
Abdullah Hüseyin Efendi	Bahir
Ali bin Hacı Ali Efendi	Zimar
Hüseyin bin Salih Efendi	San'a
Muhammed bin İsmail Efendi	San'a
Ali bin Ahmed Efendi	Hudeyde
Muhammed bin Muhammed Cemil Efendi	Kerem
Seyyid Ahmed bin Hüseyin Efendi	Zimar
Ahmed bin İsmail Efendi	San'a
Abdurrahman bin Abdülvahid Efendi	Ibb



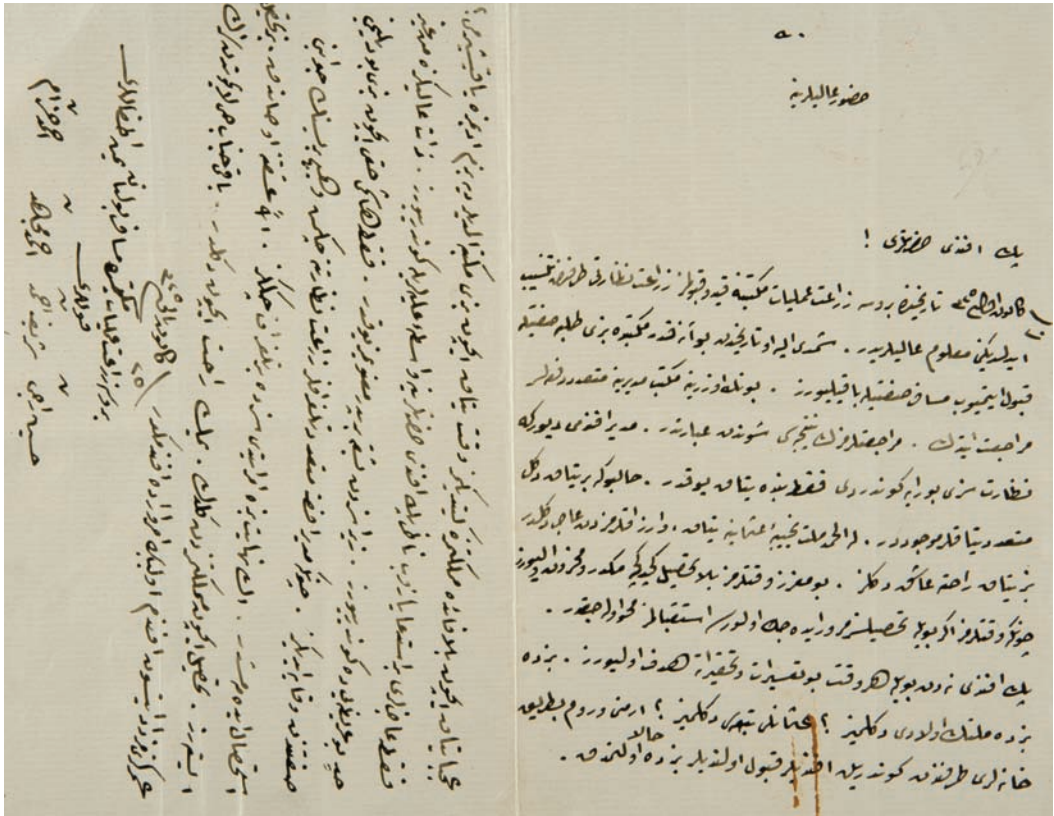
YEMENLİ ÖĞRENCİLERE ZORLUK ÇIKARTAN OKUL MÜDÜRÜNÜN UYARILMASI

Bursa Ziraat Ameliyat Mektebi'ne kayıt ve kabulleri Ziraat Nezâretince uygun görüldüğü halde okul müdürü tarafından kendilerine zorluk çıkarıldığını Dahiliye Nezâreti'ne bildiren Yemenli öğrencilerin şikâyetlerinin değerlendirilerek Ziraat Nezâreti vasıtasıyla ilgili okul müdürünün uyarıldığı

المشاكل والصعوبات التي واجهت الطلاب اليمنيين في مدينة بورصة

شكوى مرفوعة من اربعة طلاب يمنيين تم إرسالهم إلى مدرسة بورصة الزراعية للدراسة فيها وقد تم توفير السكن لهم في تلك المدرسة ولكن لم يسمح لهم بالبدء في الدراسة التي تعتبر الهدف الرئيسي لقدومهم الى اسطنبول كما يشكون من المعاملة السيئة التي يتعرضون لها من إدارة المدرسة، والطلاب هم حسين راجي / شريف أحمد / أحمد مجاهد / أحمد حزام. ومرفق رسالة من نظارة الداخلية تطلب التأكد من الشكوى المقدمة من الطلاب خاصة وأنه تم إرسالهم إلى المدرسة للدراسة وليس للسكن فقط . ومرفق أيضاً رسالة من نظارة الزراعة والغابات والمعادن تفيد بأن إجراءات التسجيل تأخرت وهي جارية وكان هدف النظارة في البداية توفير السكن للطلاب المذكورين.

التاريخ : 26 فبراير 1910 م



Beyefendi hazretleri

Fî 20 Kânûn-ı Evvel sene [1]320 tarihinde Bursa Ziraat Ameliyât Mektebi'ne kayıt ve kabulümüz Ziraat Nezâreti tarafından tensîb edildiği malum-ı âlîleridir. Şimdi ise o tarihten bu ana kadar mektebde bizi talebe sıfatıyla kabul etmeyip misafir sıfatıyla bakılıyor. Bunun üzerine mekteb müdürüne müte'addid defalar müracaat etdik. Müracaatlarımızın neticesi şundan ibarettir: Müdür efendi diyor ki; "Nezâret sizi buraya gönderdi. Fakat bende yatak yoktur." Halbuki bir yatak değil müte'addid yataklar mevcuttur. Lehülhamd milleti necîbe-i Osmaniyye yatak ve erzaklarımızdan aciz değildir. Biz yatağa rahata aşık değiliz. Bu mu'azzez vakitlerimiz bilâ tahsil geçtikçe mükedder ve mahzun oluyoruz. Çünkü vakitlerimiz eğer böyle tahsilsiz mürûr ederse istikbalimiz mahv olacaktır. Beyefendi neden böyle her vakit bu ta'sîrat ve tahrikâta hedef oluyoruz? Biz de milletin evlâdı değil miyiz? Osmanlı tebaası değil miyiz? Ermeni ve Rum Patrikhâneleri tarafından gönderilen efendiler kabul olundular, biz de hâlâ kabul olunmadık.

Acaba yatak için bilâ-fâide memleketimize gitdiğimiz vakit "yatak için bizi mektebe almadılar" diye bizim edebimize yakışır mı? Fakat acizleri bir istid'â yazıp nâzır beyefendi hazretlerine vasıta-i aliyyeleri ile gönderiyoruz. Zâtı âlînize min gayrı haddin bu arızayı gönderiyoruz. Zira sizden başka bir peder-i manevîmiz yoktur. Fakat Haşimi hakkı için bizi dilenci sıfatından vîkâye ediniz. Çünkü müdür efendi müte'addid telgraflar Ziraat Nezâreti'ne çekmiş ve hiçbirisinin cevabını istihsâl edememiştir. En nihayet bize emretti. Siz de bir telgraf çekiniz. Allah aşkına, usandık! Biz tahsil isteriz. Tahsil için memleketimizden geldik. Yemek rahat için değildir. Bâki Cenâb-ı Hayy-ı lâ-yemûtdan sizin ömrünüzü müzdâd etsin, efendim. Ol bâbda emr u irâde efendimindir.

Fî 25 Kânûn-ı Sânî sene [1]325 / [7 Şubat 1910]

Bursa Ziraat Ameliyât Mektebi'nde misafir bulunan Yemen effâlleri kulları
Hüseyin Raci, Şerif Ahmed, Ahmed Mücahid, Ahmed Hüzzam

* *

Dahiliye Nezâreti
Muhaberât-ı Umumiye Dairesi
Şube 3

*Hulâsa: Bursa Ziraat Ameliyât Mektebi'nde misafireten
bulunan Yemenli effâlin kayıt [ve] kabulü*

Orman ve Ma'âdin ve Ziraat Nezâreti Celîlesi'ne

Mukaddemâ sebk eden iş'âr-ı acizî üzerine nezâret-i celîlelerince Bursa Ziraat Ameliyât Mektebi'ne leyli olarak kabulü tasvîb edilen Yemen ahalisinden dört çocuğun fazla yatak olmadığı vesilesiyle mekteb idaresince henüz kayıt ve kabulleri muamelesi ifa olunamayarak misafir sıfatıyla bulunduruldukları ve bu suretle tahsilden dahi mahrum kalmadıkları haber verilmiştir. Garibü'd-diyar ve himaye ve muâvenete sezâvâr olan mûmâilehyimânın böyle red ve kabul ara-



وَاللّٰهُ اَعْلَمُ

۱۶۵

۱۶۵

داجه نفعه ره عیدیه

«خدمه»

بسمه اطفاله نه درسه موصفك بروسه مکتبه قولدی
بوکره ده مکتبه مدینه ناکید تبلیغ قولدی واز

دولتو اقدم عفتی

اساطره تا یخچ و این یوز کرم طغوز نومور و تذکره عیدیه نیکه باری جوابید . عیدیه اهلپنده اولوب بروسه زراعت علمیات
مکتبه لیلی اوله رفته یولی تصویب و امر یو بوند درسه موصفك معارف قیدیه لرید . جاسیم لهر در لو اسباب استاضله نیکه نایه مکتبه
مذکور مدینه تبلیغ ایلمله اولدیفه کن بوکره ده قطعاً اخذ قلمنه اولدیفه معروفه اولوباده امروفرمانه جهته مکتبه اولدیکه
۱۶۶ ص ۱۶۷ ۱۶۸ ساطره ۱۶۹
اورمانه و معادیه و راعب
طرحی بشاره
علیه

۱۶۵



sında mütereddid bir muameleye ma'rûz oldukları sahih ise nezd-i âlîlerinde de tecvîz buyurulmayacağından bi't-tahkîk bunların bir an evvel mektebe kayıd ve kabul etdirilerek tahsilden kalmalarına meydan verilmemesinin icab edenlere emir ve tebliği menû-ı himem-i aliyye-i nezâret-penâhîleridir. Ol bâbda.

Fî 1 Şubat sene [1]325 / [14 Şubat 1910]

* *

Orman ve Ma'âdin ve Ziraat Nezâreti

Aded: 215

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Hulâsa: Yemen etfâlinden dört çocuğun Bursa Mektebi'ne kabulleri bu kere de mekteb müdürlüğüne te'kiden tebliğ kılındığına dair

Devletli efendim hazretleri

1 Şubat sene [1]325 tarihli ve iki yüz yirmi dokuz numaralı tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîleri cevabıdır:

Yemen ahalisinden olup Bursa Ziraat Ameliyât Mektebi'ne leyli olarak kabulü tasvîb ve emir buyurulan dört çocuğun muamele-i kaydiyelerinin icrasıyla her türlü esbâb-ı istirahatlerinin te'mini mükerreren mekteb-i mezkûr müdüriyetine tebliğ edilmiş olduğu gibi bu kere de kat'iyen ihtar kılınmış olduğu ma'rûzdur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 16 Safer sene [1]328 - Fî 13 Şubat sene [1]325 / [26 Şubat 1910]

Orman ve Ma'âdin ve Ziraat
Nâzırı nâmına Muavin
Ali Rıza







SAĞLIK



الشئون الصحية



YEMEN'E DOKTOR TAYİNİ

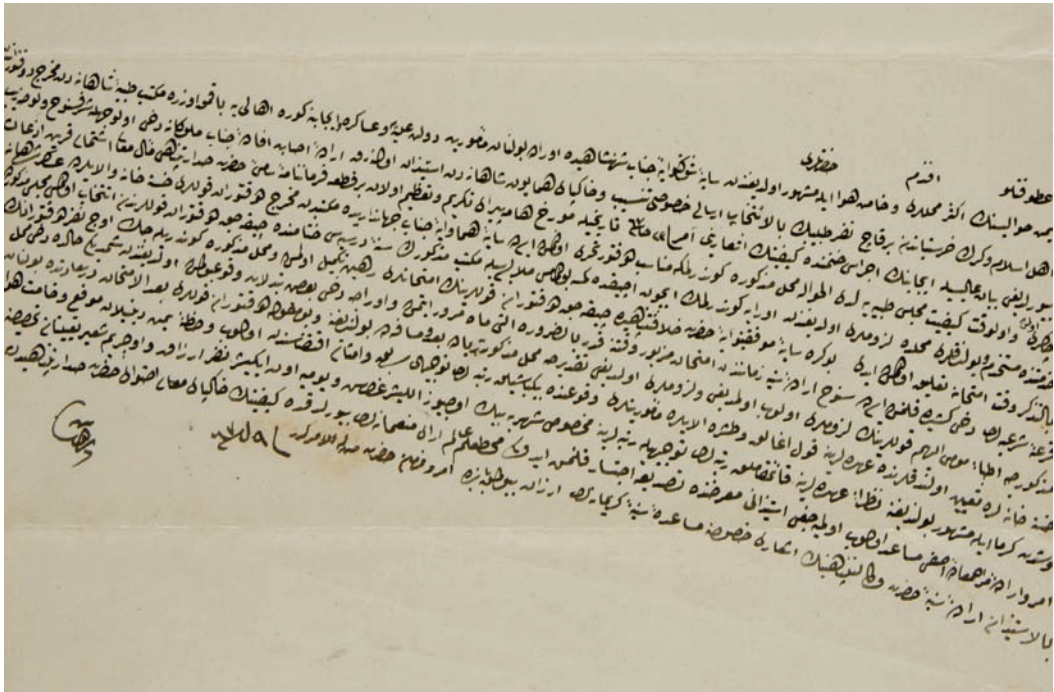
Tıb Mektebi'nden yeni mezun olan 3 doktorun Yemen'e tayinleriyle bölgenin uzaklığından ötürü kendilerine kaymakamlık rütbesi verilmesi

تعيين أطباء في ولاية اليمن

طلب من الوالي يشير إلى حاجة أهل اليمن والجنود المرابطين فيها إلى عدد من الأطباء ويفضل أن يكونوا من المسلمين أو من المسيحيين، وقد تم إرسال الطلب إلى مجلس الشئون الطبية، ونظراً لأن اليمن بعيدة عن عاصمة الدولة وأن جوها غير مناسب فيمكن اختيار العدد المطلوب من الأطباء ومنحهم رتبة قائم مقام بمرتبة (350) قرشاً ومخصص يومي من المواد الغذائية تشجيعاً للمراغبين في العمل كأطباء في اليمن.

ومرفق رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان محتوي طلب الوالي إضافة إلى تأشيرة سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية في هذا الأمر.

التاريخ : 14 أغسطس 1851م



Atûfetli efendim hazretleri

Yemen havalisinin ekser mahalleri vahâmet-i hava ile meşhur olduğundan saye-i şevket-vâ-ye-i cenâb-ı şehinşâhîde orada bulunan memurîn-i Devleti Aliyye'ye ve asâkire ve icabına göre ahaliye bakmak üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'den muhrec doktorândan ehli İslâm ve gerek Hristiyanıdan birkaç nefer tabibin bi'l-ihitâb ırsâli hususu tensîb ve hâki pâ-yı hümâyûn-ı şaha-neden isfîzân olunarak irâde-i isabetifade-i cenâb-ı mülûkâne dahi ol vechile şeref-sünûh ve lev-ha-zîb buyurulduğu beyân-ı âlîsiyle icabının icrası zımında keyfiyetin iş'ârını âmir fî 23 Ca se-ne [12]67 tarihiyle müverrah hâme-pîrây-ı tekrim ve ta'zîm olan bir kıt'a fermânnâme-i sâmi-i



hazreti Sadâret-penâhî meâl-i me'âlî-iştimâl-i karîn-i iz'ân-ı çâkerî olmak ve ol vakit keyfiyet Meclis-i Tıbbiye'ye lede'l-havale mahall-i mezkûra gönderilmeğe münasib doktor taharrî olunmuş ise de saye-i hüma-vâye-i cenâb-ı cihandârîde mektebden muhrec doktorân kulları hastahâne ve alaylarda asâkir-i şahane hizmetinde müstahdem ve bulundukları mahalde lüzumları olduğundan oraya gönderilmek için açıkda kimse bulunmaması mülâbesesiyle mekteb-i mezkûrun sene-i der-siyesi hitâmında çıkacak doktorân kullarından intihâb olunması meclis-i mezkûrda bi't-tezekkür vakt-i imtihana ta'lîk olunmuş idi. Bu kere saye-i muvaffakiyet-vâye-i hazreti Hilâfet-penâhîde çıkacak doktorân kullarının imtihaanları rehîn-i tekmi'l olmuş ve mahall-i mezkûra gönderilecek üç nefer doktorânın kur'â-i şer'iyyeleri dahi keşîde kılınmış ise de sünûh-ı irâde-i seniyye zamanından imtihaan-ı mezbûr vaktine kadar bi'z-zarure altı mâh mürûr etmiş ve oraca dahi bazı tebeddülât vuku bulmuş olduğundan şimdiki hâlde dahi mahall-i mezkûrca etıbbâ-yı mûmâileyhim kullarının lüzumları olup olmadığı ve lüzumları olduğu takdirce mahall-i mezkûrdan ziyade bu'd mesafede bulunduğuna ve bu makûle doktorân kulları ba'de'l-imtihaan Dersââdet'de bulunan hastahânele-re tayin olunduklarında uhdelere kolağalık ve taşra alaylara memuriyetleri vuku'unda binbaşılık rütbeleri tevcîhi sôbık ve emsâli iktizâsından olup ve hıttâ-i Yemen denilen mevkî' vahâmet-i hava ve şiddet-i germâ ile meşhur bulunduğuna nazaran uhdelere kaymakamlık rütbeleri tevcîhiyle rütbelere mahsus şehriye bin üç yüz ellîşer kuruş yevmiye on ikişer nefer erzak ve üçer yem şa'îr tayinâtı tahsisine emr u irâde-i merâhim-âde-i âsafî müsaid olmayacağı istîfzânı ma'razında tasdîke ictisâr kılınmak idüğü muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı mün'imâneleri buyuruldukda keyfiyetin hâk-i pâ-yı me'âlî-ihtivâ-yı hazreti Sadâret-penâhîden bi'l-istîfzân irâde-i seniyye-i hazreti ve kâlet-penâhînin iş'ârı hususuna müsaade-i seniyye-i kerîmâneleri erzân buyurulmak bâbında emr u fermân hazreti men lehü'l-emrindir.

Fî 9 L sene [12]67 / [7 Ağustos 1851]

(İmza)

**

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen havalisinin ekser mahalleri vahâmet-i hava ile meşhur olduğundan orada bulunan memurîn ve asâkir-i hazreti şahaneye ve ahaliye bakmak üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'den muhrec doktorlardan birkaç nefer tabibin intihâb ve irsâli şeref-sudûr buyurulan emr u fermân-ı cenâb-ı cihanbânî mantûk-ı münîfi üzere Mekteb-i Tıbbiye-i Mülûkâne nâzırı atûfetli efendi hazretlerine bildirilmiş idi. Bu kere nâzırı müşârunileyh tarafından gelen cevap mantûk-ı âlî buyurulmak için takdim kılındı. Meâlinden müstefâd olduğu vechile mukaddemce açıkda doktor bulunamadığından vakt-i imtihana ta'lîk olduğu hâlde saye-i şevket-vâye-i hazreti mülûkânede mahall-i mezkûra gönderilmek üzere bu sene icra olunan imtihaanda çıkan doktorlardan üç neferin kur'ası icra olunmakla bunların mahall-i mezkûra tayin ve irsâli ve emsâline ve Yemen'in bu'diyetine nazaran uhdelere kaymakamlık rütbesi tevcîh ve maaş ve tayinâtı tahsis olunması münasib olacağı iş'âr kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile irade-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre harekete mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 16 L sene [1]267 / [14 Ağustos 1851]



عطر فندق افشام حقیقی
بید صابون اگر کمدی و خاتم هوایم شهر و لطفیه اولاده بدانه ماهویه و عا که حقیقت شاهانه و اهلا باقمه اوزره تک طبع شاهانه و به خرج و دوقدر دره بامع
طبیعت آفتاب دارا شرف و بر جلازه امروزانه جناب جلایان عطر دمنش اوزره تک طبع ملایم ناظری عطر فنداق حقیقی بید ریشیه بزرگ ناظر سایه طریقه کلاویه
منظره عا جویله اوجره تقیم قدری ناله مستفاد اولیش بزم مقدمه هیضه دوقدر بزم درین وقت انعام تمیعه و نشین حاله سایه نوکونه حقیقت ملایم و محل نکره
کوزره ملک اوزره بسته ادا اوج باحکانه جیقا و دوقدر دره اوج تفزیک فرعی ادا اظنه بوندر محل نکره تمیعه دارا و اسلم و عجل بسمیه نظر اعراف و کما
و تیس ترجمه و معاصره و تعینا کتبی و تیس مناسب اوج بعضی اشعار فقهیه اوج هر چه از این سینه جناب ششاهه منعمه و شرف و بر جویله ادا اکره حرکت
اوج بعضی باینه نکره تاریخی بزم قدری افشام

[illegible]

J. DH 238/14387



Yemen karantina haritası
خارطة الحجر الصحي اليمني

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Esâbi'-pirâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle cevab-ı mezkûr manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve istîzân-ı âlî-i Sadâret-penâhîleri vechile mû-mâileyhimin mahall-i mezkûra tayin ve irsâli ve uhdelerine rütbe-i mezkûre tevcih ve maas ve tayinâtı tahsis olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u fermân-ı hümayûn-ı cen-nâb-ı cihanbânî muktezâ-yı münîfinden olarak mârru'l-beyân cevab yine savb-ı sâmi-i vekâ-let-penâhîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 L sene [12]67 / [14 Ağustos 1851]



156 OSMANLI ARŞİV BELGELERİNDE YEMEN

HUDEYDE'YE KARANTİNA MERKEZİ YAPILMASI

Yemen Vilayeti'nin giriş-çıkış kapısı durumundaki Hudeyde Limanında karantinahane olarak kullanılan yerin uygun olmadığından buraya yeni bir karantinahane yapılması

بناء مركز حجر صحي في مدينة الحديدة

رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان حول طلب ولاية اليمن إنشاء حجر صحي في ميناء الحديدة بإعتبارها البوابة الرئيسية للدخول والخروج لولاية اليمن خاصة وإن الحجر الصحي القديم لم يعد مناسباً. كما أن مجلس الشئون الصحية قد وافق على هذا الطلب والمبلغ اللازم لإنشاء الحجر الصحي قد تم إعتماده في ميزانية 1397 رومي وتسوية المبلغ المطلوب في نظارة المالية، وفي نهاية تذكرة الصدر الأعظم خط كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة على ذلك. التاريخ : 26 نوفمبر 1881م

Atûfetli efendim hazretleri

Hudeyde Limanı'nda karantinahâne ittihâz olunmuş olan mahal elverişli olmadığından ve limanı mezkûr Yemen Vilâyeti'nin mevrîd ve mahreci bulunduğu orada müceddeden bir karantinahâne inşası lâzım gelerek bunun iki bin üç yüz riyal masrafla vücuda geleceği inde'l-keşf anlaşıldığı ve keşif mazbatasıyla resminin gönderildiği beyânıyla icra-yı iktizâsı hakkında Yemen Vilâyeti'nden vârid olan tahrîrât üzerine Sıhhiye Nezâreti Celîlesi'nin tezkiresi mezkûr tahrîrât ve melfûfâtı ile beraber arz u takdim kılındı. Mahall-i mezkûrda müceddeden karantinahâne inşası lüzumu Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyece dahi bi't-tasdik mezkûru'l-mikdar riyallerin bi'l-hesab doksan yedi senesi sıhhiye bûdcesinde murakkam fevkalâde tertibâtıdan tenzîliyle mahallî emvâlinden tesviyesi meclis-i mezkûrdan bâ-mazbata ifade kılınmış idüğünden icra-yı muktezâsı nezâreti müşârunileyhânın tezkiresinde gösterilmiş olmakla ol vechile icra-yı icabının nezâreti müşârunileyhâ ya havalesi ve Maliye Nezâreti'ne dahi i'tâsı hakkında ne vechile emr u fermân-ı hümayûn-ı hazret-i şehinşâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise icra-yı hükm-i âlîsine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 28 Zilkade sene [12]98 ve Fî 10 Teşrîn-i Evvel sene [12]97 / [22 Ekim 1881]

Said

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i destî ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleri melfûfâtıyla beraber manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i isfîzân muamelât-ı lâzîminin icrası müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî iktizâ-yı âlîsinden olarak evrak-ı melfûfe iade kılınmış olmakla emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 3 Zilhicce sene [12]98 - Fî 14 Teşrîn-i Evvel sene [12]97 / [26 Ekim 1881]

Ali Rıza





PERİM ADASINDA KARANTİNA MERKEZİ YAPILMASI

Kızıldeniz'den gelen gemiler için Kamran adasında te'sis edilmiş olan karantinahanenin yetersizliği Perim adasının yakınlarında yer alan Şeyh Said adlı mahalde bir karantina merkezi yapılması

بناء مركز حجر صحي في جزيرة بریم

تذكرة أي رفع من الصدر الأعظم الى السلطان يحتوي على طلب انشاء حجر صحي في جزيرة بریم الواقعة في باب المنذب للبحر الاحمر من جهة اليمن والتي تقسم باب المنذب الى نصفين ويقترح انشاء الحجر الصحي في منطقة الشيخ سعيد المجاورة للجزيرة وذلك للحاجة إليه برغم أنه تم إنشاء حجر صحي في جزيرة كمران ولكنه ليس كافياً وهذا الطلب ينتظر التعليمات الخاصة بتوفير المبلغ اللازم للبدء في إنشاء الحجر الصحي.

وفي نهاية التذكرة خط كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة على ذلك.

التاريخ : 3 يناير 1883م

Devletli efendim hazretleri

Babü'l-Mendeb'in ciheti Yemaniye'sinde ve Bahr-ı Ahmer'in cânib-i yesârında vâki olup boğazi ikiye tefrik eden Perim nâm fener Cezîresinin pîşgâhına musâdîf bulunan Şeyh Said nâm mahalde bir tahaffuzhâne inşası lüzumunu ve ol bâbda bazı mütâlaâtı hâvî Hicaz Vali ve Kumandanlığı'ndan vârid olan tahrirât leffen arz u takdim kılındı. Meâlinden müstebân olduğu üzere bu sene Bahr-ı Ahmer'den gelen sefâyin için karantina mahalli ittihâz olunmuş olan Kamran adası emri tahaffuzun tamamî-i husûlünü te'min edememekde olduğundan bundan böyle lede'l-icab karantina usulünün sâlifü'z-zikr Şeyh Said mevkiinde icrası için oraya mümkün mertebe bir tahaffuzhâne yapılması lâzımeden idüğü ve bunun zımında ne vechile menfaat-i mülkiye dahi husûl bulacağı gösterilmekle beraber icrayı icabı için sureti hususiyede me'zûniyet taleb olunmuş ve masraf ciheti istiksâr olunacak derecede olmayacağı ve beher sene karantina için oralarda inşa olunagelen baraka ve saire için ihtiyar olunacak masârıfa hâcet kalmayacağı dahi cümle-i iş'ardan bulunmuş idüğünden mezkûr tahaffuzhânenin inşası için me'zûniyet-i matlûbenin i'tâsı hususunda her ne vechile emr u fermân-ı hümayûn-ı hazret-i Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise hükmi âlisine tevfik-i hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 20 Safer sene [1]300 ve fî 19 Kânûn-ı Evvel sene [12]98 / [31 Aralık 1882]

Said

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i desti ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle melfûf tahrirât manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i isfîzân me'zûniyet-i matlûbenin i'tâsı hususuna irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak mezkûr tahrirât iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Safer sene [1]300 ve fî 22 Kânûn-ı Evvel sene [12]98 / [3 Ocak 1883]

Ali Rıza



159

دوئل و قدیم حضرتی
 بمجه و لا یتک اداره عادل حضرت یاد الهی ادهای تاریخه نه بوانه قدر کو ستر دی هر در لو خه مات صادقانه دره طوبای اکار عانه مباح
 بر موقع اعتبار فراموش اولاده و ایوم حمیده قصه ی غلبه ریاضه مستقیم بونه ساتات کرامه نه عزت لو سید احمد شرای اقدی افکار عجایه
 و عانه انک بعضه طرفین ظهور اید نه قول اولدها سار خسته نهارن حمیده سخاغه منع سراجی محمود انک حوقه اقدامات انک انکار اده بولنده
 اولدیفنده هائ اولدیفنی نه آینه انک تمایز لکه رضی التامی حادی محی کفیت خیمه ماعوره اجنبه طرفنده تنظیم الحسمه اولاده شرا دنامه
 حمیده خضر فتنک اولدیه کی تجربانه معارف تقیم حضور سراجی حساب نظارنا همدی فتنه اولدیفنده و انفا غرضه اولدیفنی ادره سید
 موسی الیه هر حاله شایسته تطیف صدقای خیرانه سلطنت سید نه بولنده فتنه لطف اهرای بیجا ماعده حمیده نفخه زینا همدی بدیع جواهره
 با بنده امروزمه صامه حضرت حق لاله مرکده ای حادی الاخر ای و ای کابو له فی حق
 والی و لای
 محمد



HUDEYDE BELEDİYE REİSİNİN SALGIN HASTALIKLAR HUSUSUNDAKİ GAYRETİNDEN DOLAYI TALTİFİ

Hudeyde Belediye Reisi Seyyid Ahmed Şeraî Efendi'nin Yemen ve Hicaz'da çıkan kolera vb. hastalıkların Hudeyde'ye yayılmasını önlemek için yaptığı hizmetlerden dolayı Mecidî Nişâniyla taltif edilmesi

تكریم رئیس بلدية الحديدة بوسام مجيدي تقديراً لجهوده في حماية الأهالي من الأمراض

طلب من والي اليمن بمنح رئيس بلدية مدينة الحديدة سيد أحمد شراعي الوسام المجيدي من الدرجة الثالثة تقديراً لجهوده في القضاء على الأمراض والأوبئة التي تنتشر في المنطقة والخدمات التي يقدمها في المناطق اليمنية والحجازية لحماية الأهالي من تلك الأمراض والأوبئة.

ومرفق عرض أو رفع من الصدر الأعظم بهذا الخصوص وعليه إشارة من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة على ذلك.

التاريخ : 1891/7/14 م

Yemen Vilâyeti
Mektubî Kalemi

Aded
179

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti'nin idare-i âdile-i hazret-i Padişahîye idhali tarihinden bu ana kadar gösterdiği her türlü hidemâtı sâdikânenen dolayı ekâbiri Yemaniye miyânında bir mevki-i imtiyâz ve itibar kazanmış olan ve el-yevm Hudeyde Kasabası Belediye Riyâseti'nde müstahdem bulunan sâdâtı kirâmdan izzetli Seyyid Ahmed Şeraî Efendi aktârı Hicaziye ve Yemaniye'nin bazı taraflarında zuhur eden kolera ve daha sair hastalıkların Hudeyde Sancağı'na men'i sirayeti için pek çok ikdâmâtı insaniyetkârânede bulunmuş olduğundan haiz olduğu rütbe-i sâniyenin mütemâyizliğe terfî-i iltimasını hâvî mahallî hey'eti sihiyesiyle memurîn-i ecnebiye tarafından tanzim olunmuş olan şehadetnâme Hudeyde Mutasarrıflığı'nın ol bâbdaki tahrirâtıyla ma'an ve leffen takdim-i huzurı sâmi-i cenâbı nezâret-penâhîleri kılınmış olduğundan ve ânifen arz olduğu üzere seyyid-i mûmâileyh her hâlde şâyânı taltîfi esdikâyı bendegânı Saltanatı Seniyye'den bulunduğu lütfen icra-yı icabına müsaade-i celîle-i nezâret-penâhîleri bî-dirîğ buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i men lehül'emrindir.

Fî 4 Cemâziyelâhir sene [1]308 ve fî 2 Kânûn-ı Sâni sene [1]306 / [14 Ocak 1891]

Vali-i Vilâyeti Yemen
İsmail Hakki bin Nuh

**



[illegible]

6

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

Devletli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilinde Hudeyde Kasabası Belediye Riyâseti'nde müstahdem sâdât-ı kirâmdan Seyyid Ahmed Şerai Efendi'nin geçen sene cihet-i Hicaziye'de zuhur eden kolera hastalığının Hudeyde Sancağı'na men'-i sirayeti için ikdâmâtından dolayı şâyân-ı taltif olduğu Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden bâ-tezkire iş'âr olunmuş olmakla mûmâileyhe tebdîlen üçüncü rütbeden Mecidî Nişân-ı zîşânı i'tâsı hususunda her ne vechile emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise mantûk-ı münîf infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 7 Zilhicce sene [1]308 - Fî 1 Temmuz sene [1]307 / [13 Temmuz 1891]

Sadrîazam
Kâmil

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-phenâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Zilhicce sene [1]308 - Fî 2 Temmuz sene [1]307 / [14 Temmuz 1891]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyya



۱۸۸۴
 مجلس
 ۱۸۸۴

عظمیٰ ملک شکر شاہانہ فقہ ملک بیاض علیہ نذر وائے اولیائے شکر شکر ملک شکر شاہانہ ملک بغداد و از نجای کی جوامع یعنی نہ اہلایہ نور و شریعت
مصائب اولیائے بیاض ملک اور از نجای تأییدہ ہجری برائے در سعادت و در دلت علیہ و بوجہ سبب ساندی ارفع و ارفع یعنی محلہ ساندی ارفع و از نجای جوامع بارہوی
سربلک نام شریف و مجید و بغداد و از نجای و مستند بر دارالملک لابور توری تیس و اقصایہ سبب علیہ و اعلیای عکبر دہ و از بیاض اقصایہ بر
و ملک یعنی زمین بیاض ملک و اقصایہ متعدد علیہ گویہ و مصائب اولیائے شکر بعد از جہتہ ایام محدود و بعضی طرفہ بویہ کو تیرہ ہندہ و تھی و فانی
و فقہ علیہ اقصایہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ ساحلہ و اولیائے سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای
محدود و روح اشعار بر دارالملک لابور توری تیس و اعلیای عکبر دہ و از بیاض اقصایہ بر دارالملک لابور توری تیس و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ
صاف و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ
بسیار عروج و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ
انسان و بعضی تربیت علیہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ
عصہ و فقہ علیہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ و از نجای سبب علیہ و اقصایہ ملک شکر شاہانہ ملک ہر طرفہ

صد اعظم وایو اکرم

شيخ الاسلام

عمر

ناظر

کے نام سے

رحمہ ناطقہ و سوارہ
رشتہ ریس و کیلی

افضل بالماء



مجلسی و کلامی مائور
جو وقت مائیا
پولیسری

طوبخانه عموم مری

ماہ نامہ

وفاف لھروہ ناٹری

ما في بالي

تجارت و بازرگانی

صدائے فضا



YEMEN'DE KUDUZ LABORATUVARI KURULMASI

Yemen, Şam, Bağdat, Erzincan ve Manastır'da birer kuduz laboratuvarı kurularak gerekli ödeneğin ayrılması ve ihtisas sahibi doktorların tayinleri

انشاء معامل لمعالجة مرض داء الكلب في عدد من الولايات العثمانية منها ولاية اليمن

رفع من والي اليمن يفيد فيه أنه تم بناء مستشفى في مركز الولاية سمي مستشفى الغرباء وأن عدداً من موظفي المستشفى قدموا طلباً يرجون فيه إطلاق اسم السلطان الأعظم على هذا المستشفى ويطلبون الإذن بذلك ثم تكريم الأشخاص الذين اجتهدوا في العمل في مركز التطعيم الصحي الذي أقيم في صنعاء. ومرفق رسالة من نظارة الداخلية بمحتوى الطلب.

التاريخ : 1894/2/13 م

Bâb-ı Âlî

Meclis-i Mahsus

1894

Umum Mekâtib-i Askeriye-i Şahane Nezâreti'nin miyâne-i bendegânemizde kırâet olunan tezkiresinde Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'nin Bağdad ve Erzincan gibi cihât-ı ba'idesinde ahaliden kuduz illetiyle musâb olanlar aşî mayasının üzerlerinde te'sir edemeyeceği bir zamanda Dersâdet'e vürûd etmekde ve bu hâl mûcib-i memâtları olmakda olduğundan bahisle saye-i merâhim-vâye-i hazret-i Padişahîde şimdilik Şam-ı şerif ve Yemen ve Bağdad ve Erzincan ve Manastır'da birer dâü'l-kelel laboratuvarı te'sis ve iktizâ eden mebâlîğîn tahsisi ve etibbâ-yı askeriye den ve erbâb-ı ihtisasdan birer zâtın tayini lüzumu beyân olunup vâkı'â bazı mahallerde illet-i mezkûre ile musâb olanların bu'd mesafe cihetiyle eyyâm-ı mahdûde ve muayenesi zarfında buraya getirilememesinden nâşi vefatları vuku bulmakda olmasına ve Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'nin her tarafında sâha-ârâ-yı husûl olan müessesât-ı hayriye ve nâfia-i hazret-i Hilâfet-penâhîye zamîme-i celîle ve cemîle olmak üzere zikrolunan mahallerde ber-vech-i iş'âr birer dâü'l-kelel laboratuvarı te'sis ve etibbâ-yı askeriye den ve erbâb-ı ihtisasdan birer zâtın dahi intihâb ve tayini münasib olduğu gibi bunların her birinin masârif-ı dâime-i seneviyesi olup tezkire-i mezkûreye melfûf pusulada gösterilen otuz bin kuruşla beraber bir defaya mahsus olarak iktizâ eden âlât ve edevât esmânî bulunan yirmi beşer bin kuruş dahi şâyân-ı istiksâr görülemediğine mebnî ol vechile icabâtının icrası zımında nezâret-i müşârunileyhâya me'zûniyet i'tâsı ve masârif-ı mebhûsenin üç yüz on senesi Dahiliye inşaat ve tamirât tertibine ilâveten tesviye olunmak üzere muamele-i lâzımının ifası hususunun Dahiliye ve Maliye Nezâretlerine tebliği bi'l-ittihâd tensîb olunarak sâlifü'l-beyân tezkire melfûfuyla arz u takdim kılındı ise de ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

Fî 5 Şaban sene [1]311 - Fî 30 Kânûn-ı Sâni sene [1]309 / [11 Şubat 1894]

(Meclis-i Mahsus üyelerinin mühürleri)

**



ص- اعظم و یاد ارم

104. 1011 c. 16

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1894

Devletli efendim hazretleri

Saye-i merâhim-vâye-i hazret-i Padişahîde Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'nin her tarafında sâha-ârâ-yı husûl olan müessesât-ı hayriye ve nâfia-i cenâb-ı Hilâfet-penâhîye zamîme-i celîle ve cemîle olmak üzere şimdilik Şam-ı şerif ve Yemen ve Bağdad ve Erzincan ve Manastır'da birer dâ-ü'l-kelb laboratuvarı te'sis ve etibbâ-yı askeriyyeden ve erbâb-ı ihtisasdan birer zâtın intihab ve tayini ve masârifinin sureti tesviyesi hakkında Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'dan kaleme alınan mazbata melfûfuyla arz u takdim kılınmakla mündericâtı hakkında her ne vechile emr u irade-i seniyye-i cenâb-ı cihanbânî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 5 Şaban sene [1]311 - Fî 30 Kânûn-ı Sânî sene [1]309 / [11 Şubat 1894]

Sadriazam ve Yâver-i Ekrem
Cevad

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'nın mazbata-i ma'rûzası ve melfûfları ile manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mûcebinece irade-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Şaban sene [1]311 ve fî 1 Şubat sene [1]309 / [13 Şubat 1894]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyya







San'a'da Gureba Hastanesi

مستشفى "الغرباء" في صنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90661-0002)

Dâhiliye Nezâreti
Muhâberât-ı Umûmiye Dairesi
9442

Yemen Vilâyeti Behiyyesi'ne

Belediye Tabib Vekili Kolağası Hamdi Numan ve Eczacı Vekili Halid Nureddin Efendilerin gayretleriyle nefsi San'a'da küşâd edildiği Birinci Ordu Sıhhiye Müfettişliği'nden bildirilen telkîh-hânenin lüzum-ı ehemmiyetine binâen idâme-i mevcudu esbâbının istikmâli ile beraber bu bâbda hizmeti sebk edenlerin izdiyâdı şevk ve gayretlerini mûcib olacak suretde takdiri mesailerî vücûbuna dair Harbiye Nezâreti Celîlesi'nden alınan tezkirenin sureti leffen sûy-ı vâlâlarına irtisâl kılınmakla münderecâtına nazaran ifa-yı muktezâsı bâbında.

16 Kânun-ı Sâni, Sene [1]326 / 27 Muharrem, Sene [1]329 [28 Ocak 1911]



144

۱۵۶۵

صردہ نمبر و سی	ضبطنامہ تاریخی	مجلس وکلا	تبلغ اولیائی دوائر	تبلغ تاریخی
۴۸۸	۲۶ ۱۵ ۱۴۴۱	مذاکرانہ مخصوص ضبطنامہ	مالہ	۱۶
خلاصہ مالی				
قراری				
<p>امتیازات معینیہ جن اولیائے اوزارہ عین اسیاتی تقریبہ مربوط فاطورہ دہ محرر اجزاء جہ مذکورہ اتمامہ بالغی اولادہ اونوز بہ بیہ بہ یوز قومہ وقت خودی مصارف فی موقوفہ ترتیبہ شعبہ سی مخصوصہ مالہ نفقات و قاتر اسفاری تذکرہ قضی.</p> <p>۱۴۴۱ ۱۶ ۱۵ ۱۴۴۱</p> <p>۱۴۴۱ ۱۶ ۱۵ ۱۴۴۱</p>				

MV. 224/144



YEMEN'E TIBBÎ MALZEME GÖNDERİLMESİ

Yemen'e gönderilmesi kararlaştırılan tıbbî malzemelerin masraflarının
Maliye Nezâreti'nce karşılanması

إرسال مستلزمات طبية إلى اليمن

قرار من المجلس المخصوص بالموافقة على إرسال مواد طبية إلى ولاية اليمن ومرفق الفاتورة بمبلغ خمسة وثلاثين ألف وخمسمائة
واربعة وأربعين قرشاً، وبذلك يتم اشعار نظارة المالية.

التاريخ : 16 أكتوبر 1922م

Meclis-i Vükelâ

Müzâkerâtına Mahsus Zabıtname

Kararı

İhtiyacât-ı mahalliyeye sarf olunmak üzere Yemen'e irsâli takarrür eden merbût faturada muharrer ecza-yı tıbbiyyenin esmân-ı bâliğası olan otuz beş bin beş yüz kırk dört kuruşun masârıf-ı gayr-ı melhûza tertibinden tesviyesi hususunun Maliye Nezâret-i Vekâleti'ne iş'ârı tezekkür kılındı.

16 Teşrîni Evvel [1]338 / 16 Ekim 1922

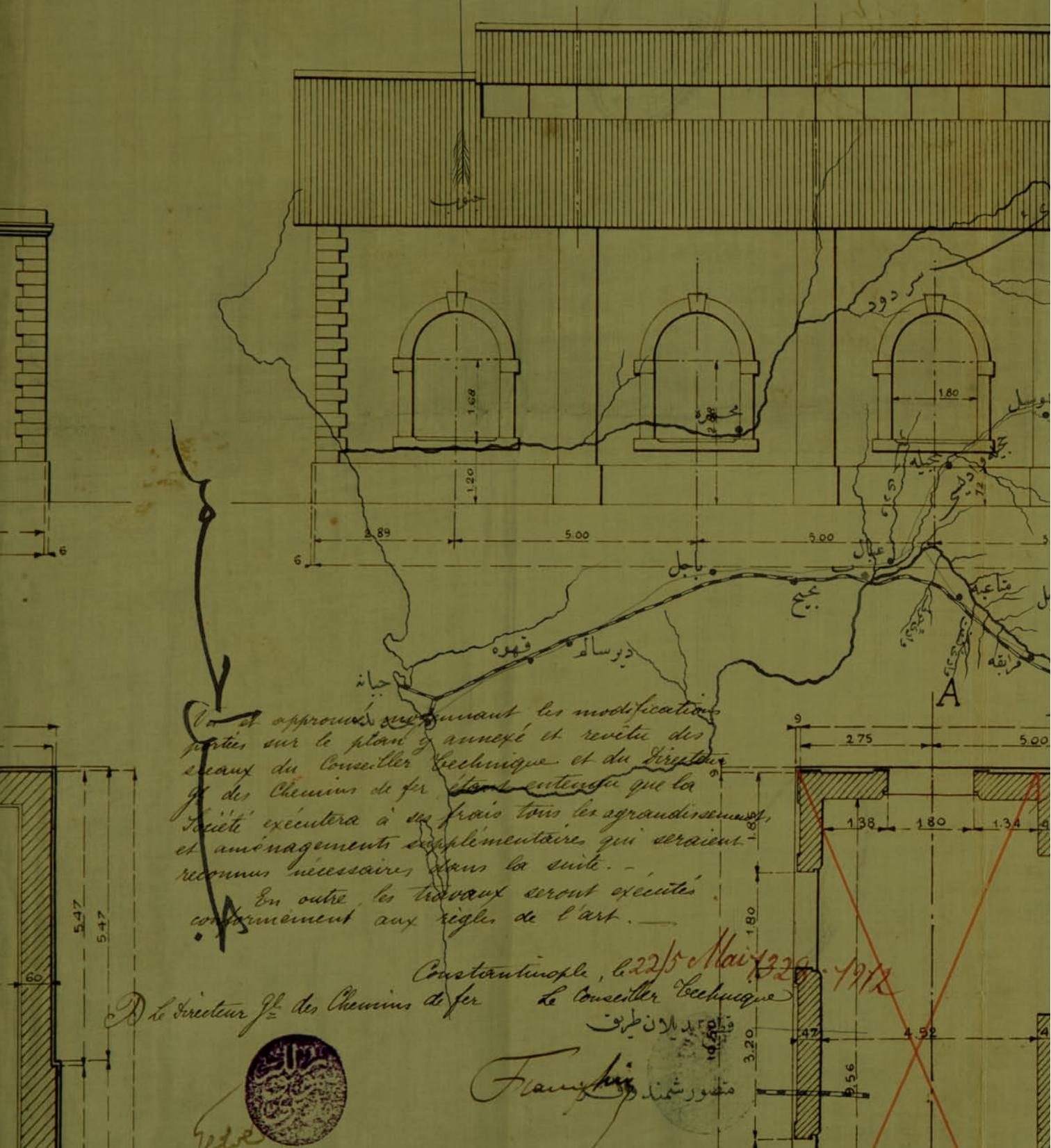
(Meclis-i Vükelâ üyelerinin imzaları)



Remise à locom

ری کوستر خریطه در

فصلت و یکدست بود و در میان آنها در دو وجه نصب شده اند
 «
 ۱۸۸۸



On a approuvé, surannant les modifications
 portées sur le plan y annexé et revêtu des
 sceaux du Conseil technique et du Directeur
 J^e des Chemins de fer, étant entendu que la
 Société exécutera à ses frais tous les agrandissements,
 et aménagements supplémentaires qui seraient
 reconnus nécessaires dans la suite.
 En outre, les travaux seront exécutés
 conformément aux règles de l'art.

Constantinople, le 22/5^e Mai 1928 1912

Le Directeur J^e des Chemins de fer Le Conseil technique

مفتی دیان طرف

مفتی شمس



عطف قلم
 اقدم حضرت
 حیدر علی پاشا صرافه واقع فیروزه دوله پاشا حاکم دوله صوبه کونکر فرسی و رازولر اسی پاشا درود شمره اجرائی حصص بعضه فادری
 حاوی بمه و لایحه و ایلیک مقامه بسوقه تحریک لغا عرض و نصیر قندی مالذمه مستانه اولیجی اوزره بونک عاکلف مصارفی ای یوز اولدانی بیک کور
 غرض باغ اولدوره میره عامه اولدوره فرقه بر بیک طهور بوز بکرم ایکی غرضی واروا جریج و نه ووضو بیج اهای جائده شجره اولیجی اهلوسلوه و اوزام
 صو خصوصه نای عمر بیک زیاده زحمت حاکم اولیجی سایه عاخره حضرت ملوک اوده عکرا و اهالیات بوزنه استخارجی لایحه و نه اولدوره مصارف بوزیم تصور
 و ابراد ابرجانه صورده شجره رضی لایحه مصارف کور نیکه بی ابرو و یانه هه بیک اصابت مغروه جناب جیایافته ترافقه بویکی حالده بر وجهه شمار ایضای تقصیرات ضعیف و نه
 در حقیر مازونیت اعف قلمه جیفه افاده یسمل نکره شادی تبریم اولدی اقدم اوستام

م

مردم جلاله
 صاحب بونک قلم اولد
 درینا دینی اوزره ملوک اوده عکرا و اهالیات بوزنه استخارجی لایحه و نه اولدوره مصارف بوزیم تصور
 و ابراد ابرجانه صورده شجره رضی لایحه مصارف کور نیکه بی ابرو و یانه هه بیک اصابت مغروه جناب جیایافته ترافقه بویکی حالده بر وجهه شمار ایضای تقصیرات ضعیف و نه
 در حقیر مازونیت اعف قلمه جیفه افاده یسمل نکره شادی تبریم اولدی اقدم اوستام

i. DH 669/46622



HUDEYDE'YE SU GETİRİLMESİ

Hudeyde'ye yarım saat mesafede bulunan kuyulardaki suyun dolaplarla çekilmesi zahmetli olduğundan, masraflarının bir kısmı ahali tarafından karşılanmak üzere suyun künkler döşenerek şehir merkezine getirilmesi

توفير المياه العذبة لمدينة الحديدة

رفع من والي اليمن يفيد بأن مدينة الحديدة تحتاج الى المياه العذبة لأن الأهالي يجلبون المياه من مسافة يعيده. وأهل الحديدة والموظفون والجنود في حاجة ماسة للمياه العذبة ويطلب توفير الاموال اللازمة لإنشاء مشروع لنقل المياه العذبة الى مدينة الحديدة، ويشير إلى أن الأهالي سوف يُسهمون في تكاليف المشروع وسوف يستفيد منه الجميع بما في ذلك السفن والتجار ومن خلاله سوف يمكن السيطرة على الحرائق التي تنتشر في المدينة من وقت إلى آخر، ومرفق رفع من المصدر الأعظم الى السلطان محتوى الطلب وعليه إشارة من كاتب السلطان بصدر الإرادة السنية بالموافقة. التاريخ : 12 يوليو 1873

Atûfetli efendim hazretleri

Hudeyde'ye yarım saat mesafede vâki kuyulardan dolaplar ile çekilmekde olan suyun künkler ferşi ve teraziler inşası ile derûn-ı şehre icrası hakkında bazı ifadeyi hâvî Yemen Vilâyeti Valiliği makamından meb'ûs tahrirât leffen arz u takdim kılındı. Meâlinden müstebân olacağı üzere bunun inde'lkeşf masârıfı iki yüz on altı bin kûsûr kuruşa bâliğ olarak mîriye aid olan kırk bir bin dokuz yüz yirmi iki kuruş vâridât-ı cedîdeden ve kusuru da ahali cânibinden tesviye olunacağı anlaşıldığına ve oraca su hususundan nâşi umumen pek ziyade zahmet çekilmekde olmasıyla saye-i inâyet-vâye-i hazreti mülûkânede asâkir ve ahalinin bundan istihlâsı lâzımeden olarak masârıfı mebhûsece tasavvur ve irâd edilen sureti tesviye dahi muvâfık-ı maslahat göründüğüne mebnî emr u fermân-ı hümayûn-ı isabet makrûn-ı cenâb-ı cihanbânîye tevâfuk eylediği hâlde ber-mûceb-i iş'âr ifa-yı muktezâsı zımında vilâyeti lâhıkaya me'zûniyet i'tâ kılınacağı ifadeyi tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

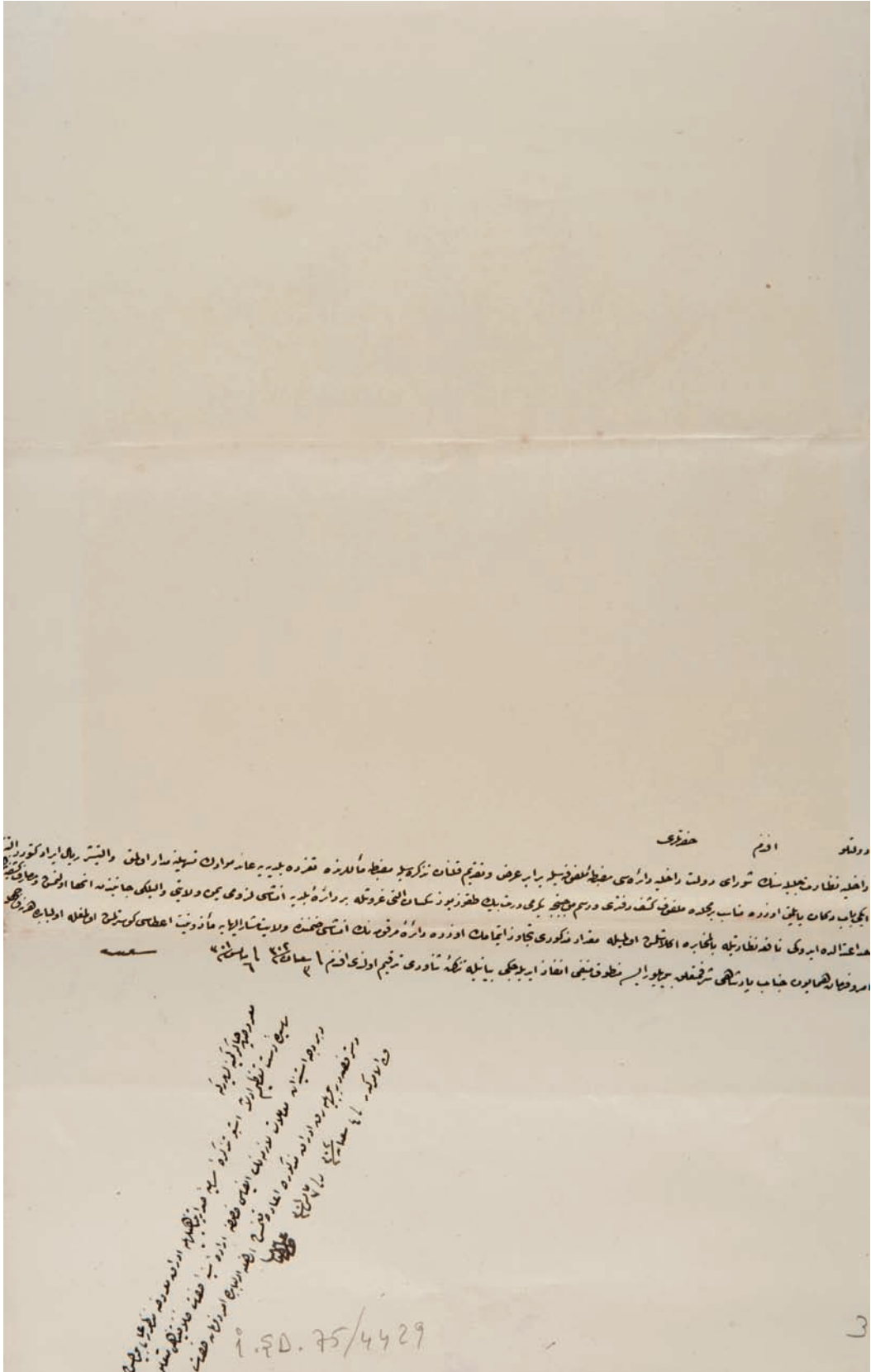
Fî 15 Ca Sene [12]90 / [11 Temmuz 1873]

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Esâbi'pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri meşmûl-nigâh-ı şevket-iktinâh-ı hazreti şehinşâhî buyurulmuş ve isfîzân olunduğu üzere mezkûr suyun derûn-ı şehre icrası için vilâyeti lâhıkaya me'zûniyet i'tâsı şeref-sünûh ve sudûr buyurulan emr u fermân-ı hümayûn-ı cenâb-ı Padişahî mantûk-ı celîlinden olarak tahrirât-ı ma'rûza yine savb-ı âlî-i hidivîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Ca sene [12]90 / [12 Temmuz 1873]





TAİZ'DE BELEDİYE BİNASI İNŞASI

Taiz'de belediye hizmetlerinin kolaylaştırılabilmesi için alt katına gelir maksadıyla 2 adet dükkânın da yapılacağı bir belediye dairesi inşası hususunda Yemen Vilayeti'ne ruhsat verilmesi

إنشاء مبنى بلدية مدينة تعز

رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان يفيد بوصول رسائل من نظارة الداخلية ومجلس شورى الدولة بالموافقة على إنشاء مبنى بلدية مدينة تعز لأن المبنى السابق غير مناسب وبموجب الكشف والرسوم المرفقة تقدر تكاليف إنشاء المبنى بأربعة وعشرين ألف وتسعمائة وستة وثمانين قرشاً وذلك بحسب الرفع من الولاية وبعد الاتصال بنظارة الأشغال العمومية أفادت بأنه يجب على الولاية الاستئذان إذا أرادت تنفيذ المشروع بسبب أن المبلغ كبير. ثم إشارة سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة. التاريخ : 19 مايو 1885م

Devletli efendim hazretleri

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi mazbata-i melfûfesi ile beraber arz u takdim kılınan tezkiresi ile mazbata meâllerinde Taiz'de belediyeye aid mevâddın tes-hîline medâr olmak ve altışar riyal irâd getirir altına iki bâb dükkân yapılmak üzere münasib bir mahalde melfûf keşif defteri ve resm mücebinece yirmi dört bin dokuz yüz seksen altı kuruşla bir daire-i belediye inşası lüzumu Yemen Vilâyeti Valiliği cânibinden inhâ olunmuş ve masârıfı keş-fiyenin hadd-i itidâlde idüğü Nâfia Nezâreti'yle bi'l-muhabere anlaşılmış olmasıyla mikdarı mez-kûru tecavüz etmemek üzere daire-i merkûmenin inşası zımında vilâyet-i müşârunileyhâya me'zû-niyet i'tâsı gösterilmiş olmakla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümayûn-ı cenâb-ı Padi-şahî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî ter-kîm kılındı, efendim.

Fî 3 Şaban sene [1]302 - Fî 6 Mayıs sene [1]301 / [18 Mayıs 1885]

Said

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhileriyle evrak-ı ma'rûza manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân muamelât-ı lâzîminin ifası hususuna irâde-i se-niyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak evrak-ı mezkûre iade kı-lınmış olmakla ol bâbda emr-u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Şaban sene [1]302 ve fî 7 Mayıs [1]301 / [19 Mayıs 1885]

Ali Rıza





HUDEYDE HAPİSHANESİ'NİN GENİŞLETİLMESİ

Güvenlik açısından yetersiz ve dar olan Hudeyde Hapishanesinin genişletilerek yeniden inşa edilmesi

توسيع سجن مدينة الحديدة

مضبطة المجلس الأعلى للأحكام العدلية يفيد بأنه وصلهم طلب من ولاية اليمن يشير إلى أن مدينة الحديدة في حاجة إلى توسيع سجن المدينة وتوفير المبلغ اللازم لذلك والذي يقدر بستة وخمسين ألف قرش، وسيتم إرسال المخططات السطحية اللازمة مع التأكيد أن البناء سوف يتم في إطار الإجراءات القانونية من خلال طرح مناقصة واختيار العرض المناسب. ومرفق رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان بمحتوى المحضر ثم إشارة خطية من كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 14 فبراير 1862م

Bâb-ı Âlî

Meclisi Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye

Aded

1193

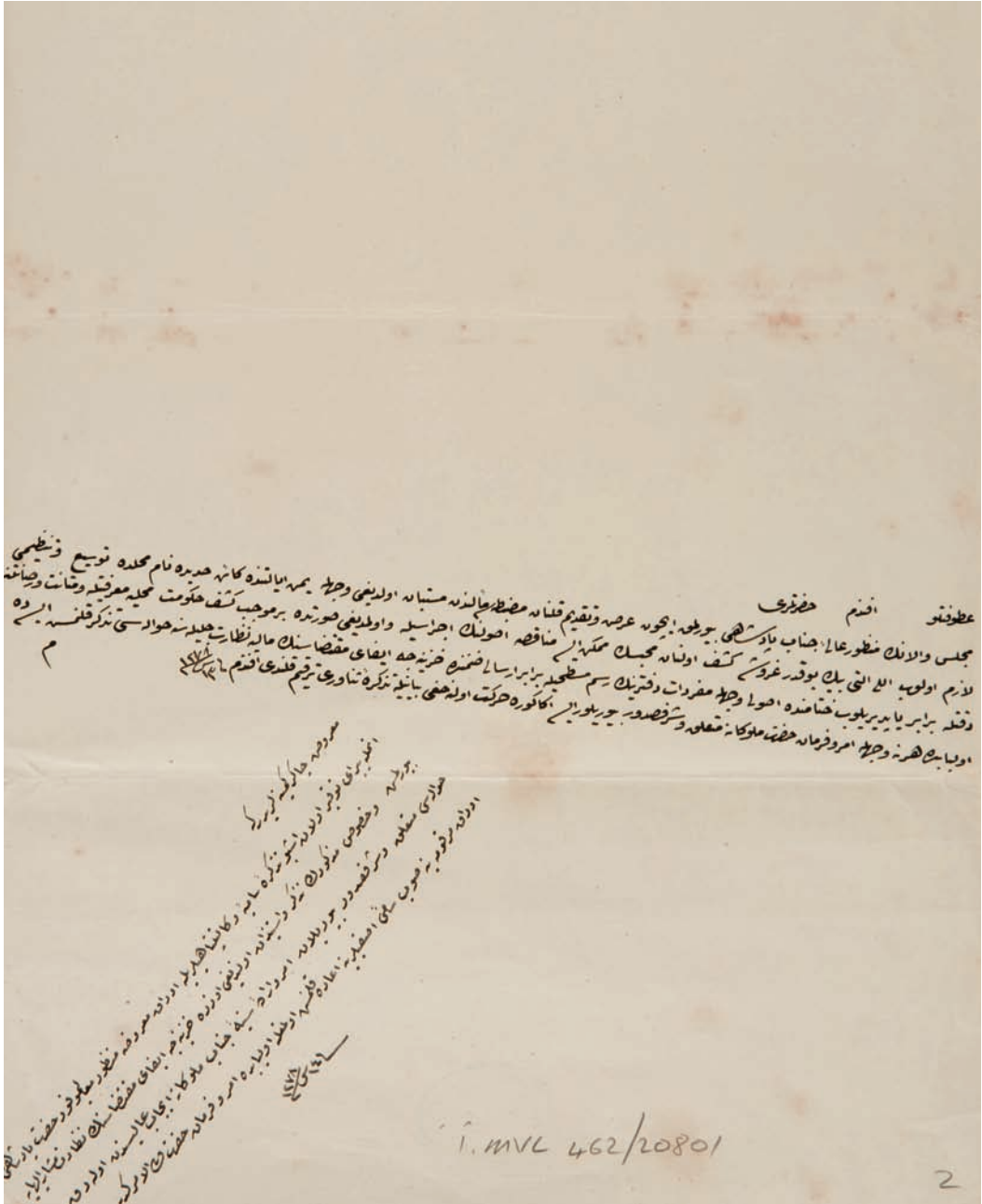
Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin 24 Receb sene [12]78 tarihiyle Meclis-i Vâlâ'ya havale buyurulan bir kıt'a takrîrinde beyân ve istîzân olunduğu vechile Yemen Eyâleti'nde kâin Hudeyde nâm mahalde mücrimîne mahsus hapishânenin dar ve gayr-ı mahfûz olduğundan tevsî'iyle bir hey'et-i muntazamada bulundurulması lüzumuna mebnî erbâb-ı vukûf ma'rifetiyle lede'l-keşf elli altı bin bu kadar kuruş masrafla vücuda geleceği mahallî inhâsından anlaşılmış ve hasbe'l-mevki hapishâne-i mezkûrun tevsî'i lâzîmeden bulunmuş olduğundan mümkün olduğu hâlde usul-i münâkassası icra ve kontratoya rabt olunduktan sonra tesviyesine mübâşeret olunması ve olmadığı suretde ber-mûceb-i keşf hükûmet-i mahalliye ma'rifetiyle metânet ü rasânetine dikkatle beraber yapıdırılıp hitâmında usulü vechile bir kıt'a müfredât defteri ve resm-i musattahının irsâli zımında hazînece ifa-yı muktezâsının nezâret-i müşârunileyhâya havalesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 6 Şaban sene [1]278 / [6 Şubat 1862]

(Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye üyelerinin mühürleri)

**





Atüfetli efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'nın manzûr-ı âlî-i cenâb-ı Padişahî buyurulmak için arz u takdim kılınan mazbatası meâlinden müstebân olduğu vechile Yemen Eyâleti'nde kâin Hudeyde nâm mahalde tev-sî' ve tanzimi lâzım olup elli altı bin bu kadar kuruşa keşfolunan mahbesin mümkün ise münâka-sa usulünün icrasıyla ve olmadığı suretde ber-mûceb-i keşf hükûmet-i mahalliye ma'rifetiyle ve me-tânet ü rasânetine dikkatle beraber yapıdırılıp hitâmında usulü vechile müfredât defterinin resmi müsettahtıyla beraber irsâli zımında hazinece ifa-yı muktezâsının Maliye Nezâret-i Celîlesi'ne havalesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hazret-i mülûkâne mü-





San'a'dan bir görünüm

صنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90661-0003)

te'allik ve şeref-sudûr buyrulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 13 Ş sene 1278 / [13 Şubat 1862]

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Enmile-pîrâ-yı tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle evrak-ı ma'rûza manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i Padişahî buyurulmuş ve husus-ı mezkûrun tezekkür ve istîzân olunduğu üzere hazinece ifa-yı muktezâsının nezâret-i müşârunileyhâya havalesi müte'allik ve şeref-sudûr buyrulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne icab-ı âlisinden olarak evrak-ı merkûme yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Ş sene 1278 [14 Şubat 1862]



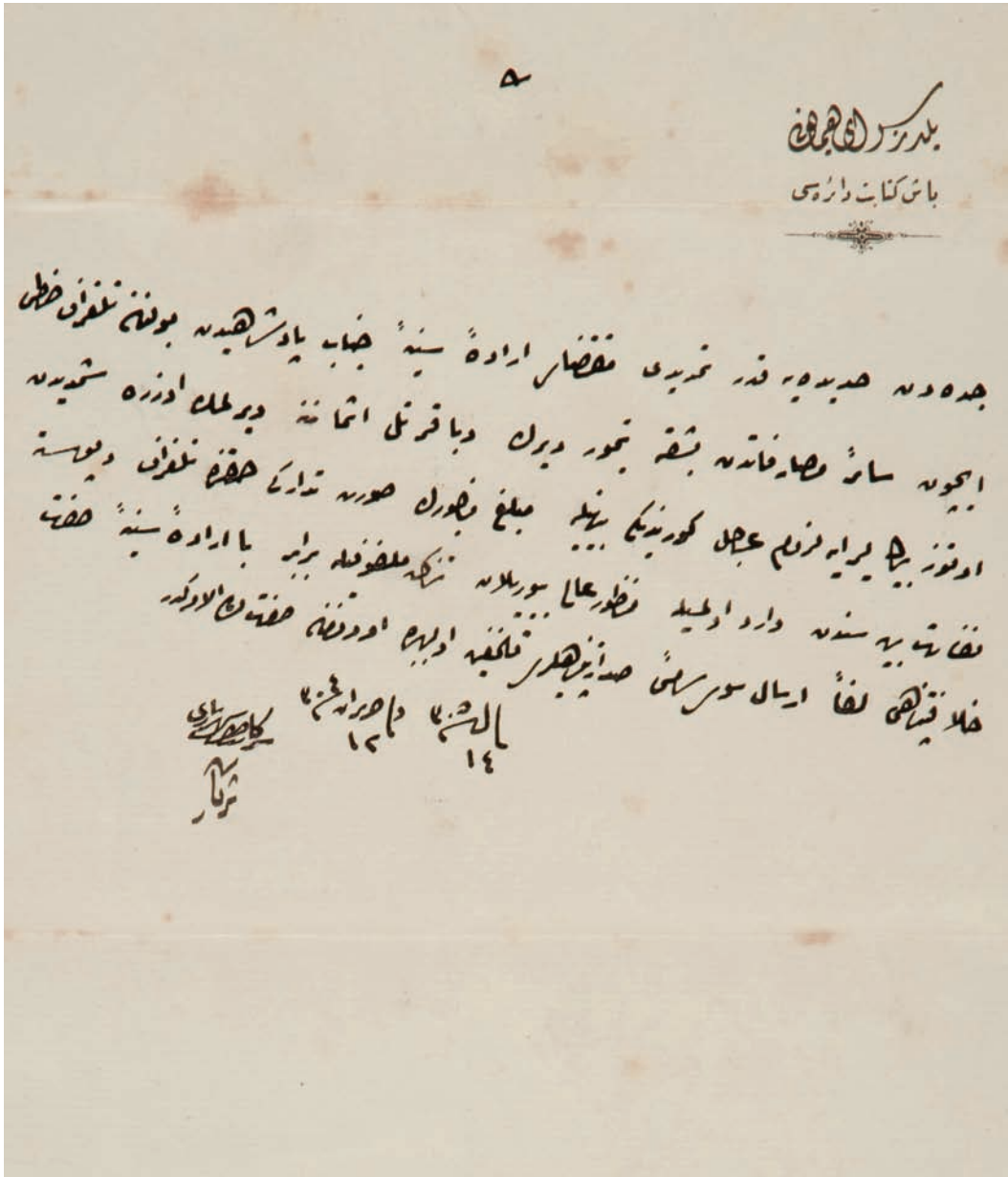
CİDDE-HUDEYDE TELGRAF HATTI

Cidde'den Hudeyde'ye kadar uzatılması kararlaştırılan telgraf hattı için ihtiyaç olan demir direk ve bakır tel bedelinin karşılanması

تمديد خط التلغراف بين مدينة جدة ومدينة الحديدة

إرادة سلطانية بخط سر كاتب السلطان بخصوص الموافقة على تمديد خط التلغراف من مدينة جدة إلى مدينة الحديدة مع توفير المبالغ اللازمة لتنفيذ المشروع على أن يتم إرسال مبلغ ثلاثين ألف ليرة بصورة عاجلة للبدء في تنفيذ هذا المشروع وعلى نظارة التلغراف والبريد توفير المبلغ المطلوب واستكمال الاجراءات اللازمة.

التاريخ : 1888/6/24 م





Yemen ileri gelenlerinden bir grup, bir merasim esnasında

مجموعة من أعيان اليمن أثناء أحد المراسم

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90766-0060)

Yıldız Sarayı Hümâyûnu Başkitâbet Dairesi

Cidde'den Hudeyde'ye kadar temdîdi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahîden bulunan telgraf hattı için sair masârifâtıdan başka demir direk ve bakır tel esmânına verilmek üzere şimdiden otuz bin liraya lüzum-ı âcil görüldüğü beyânıyla mezbûrun sureti tedariki hakkında Telgraf ve Posta Nezâreti Behiyyesi'nden vârid olmasıyla manzûr-ı âlî buyurulan tezkire melfûfıyla beraber bâ-irâde-i seniyye-i hazreti Hilâfet-penâhî leffen irsâl-i sûy-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri kılınmağın ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 L sene [1]305 ve fî 12 Haziran sene [1]304 / [24 Hazirin 1888]

Serkâtibi Hazreti Şehriyârî
Süreyya



شوق اکوالت

دختر

۹۷۷

حدیده اسکله سده برلیمانہ تا سبیلہ معارفک صورت نویسی حقده بعضہ افادہ یے حاوی بمہر ولایت نہ
راخلتہ رتہ جلد سنہ معویہ ۷۷۷ سال ۱۲۹۷ تا ۱۳۰۰ وایسہ نومرولہ تحریرات وعلفوقانہ اولیہ حقہ رتہ رتہ
نافعہ وجرہ رتہ جلد لیلہ مخبرہ یے رتہ تذاکرہ سواری دولتہ نمودیع قلمند راخلد دائرہ سده قرآنہ

نکود تحریرانہ خلاصہ مالک حدیث اسکلی تجارت نقطہ نظر تجرہ امر سواصلی بولانہ موافقک حائر اہم
اولاندر نہ برنجی بولنغی حالک لکھنؤ سدی قدر اورادہ برلیمانہ اتا ایڈلہ سندہ طولایہ اتا سندہ
تجاریہ یے حال اولادہ وایورلک حدیدہ ورو درلک اسکلی تقرب ایڈلہ برک اوج میل قدر اجیدہ سولہ
جور اولادہ یو جلد ایڈلہ اتہ تجاریہ سبوتہ دینلہ عرب معولر لیلہ نقلہ اولفوق اولیہ حالک بومعولر لیلہ
کیرالو فوج اولادہ سدی فور طزارہ مقاومت ایڈلہ برک غرق اولفوق و بولندرہ قرہ تقرب ایڈلہ بیلدری
مد وجرہ جلد بیلدری سدی سبوتہ در وندرلک یو جلد ایڈلہ اتای تجاریہ یے جوقہ شکلاتہ حالک وایورلک
اسکلی ایڈلہ ایڈلک اولندہ سدی حدیدہ ایڈلہ علاقہ دار اولادہ تجاریہ جلد برنجی بولانہ کہ موافق وکلا
طولایہ اولادہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
ایڈلہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
سکہ محاکم محرم نرف و عمرلہ وطنی موہبہ اول حقدہ و حدیدہ برار برنجی سدی سدی واقع جبار لیمانہ
وضیعہ موقعہ و طبیعی ایجابی لیمانہ اتحادیہ الوریلی و برنجی سقانی استیاء کاف بولنڈنہ محاکم وکلا
توسیع تجارت و تزیید معولر بیلدری احوال تجاریہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
برلمانہ بعضہ صیغ برلری نظیر و اتای تجاریہ یے نقلی تجرہ موہبہ سروت اولفوق اورادہ حدیدہ یے
سادی قدر کلا قنایہ نظایہ برکون دائرہ سدی سدی قرہ خوشنہ اتا اولادہ اورادہ برلیمانہ اتحادی
وایورلیات و اتا ات ایجابی صرف تجرہ اولادہ سکر بولنہ یے غرو سدی ایڈلہ غرو سدی حدیدہ کرکلا
فرو قیلہ حال اولادہ بولنڈنہ سدی ایڈلہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
حکومت مجرہ اموال بیلدری استقرار ایڈلہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
ایڈلہ طغوز بولنہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
رفہ رتہ برنجی قونمہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
واردات صافیہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
ایڈلہ وایورلی نقل اتہ اورادہ دائرہ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
نقد رتہ جلد سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
سیاقہ اشعارہ وکوندر بیلدری سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
اولفوق باید صیغ سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
باید وجرہ رتہ جلد سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی سدی
جلب ایڈلہ قنایہ ایڈلہ وکلا رتہ سدی سدی
مقتضای مصلحت موضوع موقع مذکرہ اولادہ برلری طرفہ لیمانہ اتای قدر محض اولیہ وایورلیات

imms 108/4622

HUDEYDE YAKINLARINDAKİ CEBANE'YE LİMAN İNŞASI

Kızıldeniz sahilinin en önemli iskelesi olan Hudeyde İskelesi'nin bir limana sahip olmamasından ticaret gemilerinin 3 mil açıkta demirlemek zorunda kaldıkları, bu yüzden eşya ve yolcu naklinde zorluklar çekildiği, Hudeyde yakınlarındaki Cebane mevkiine bir liman inşası ve buradan Hudeydeye çeyrek saat mesafeye kadar gelen kanalın nihayetine bir gümrük Dairesi ile karakolhane inşa edilmesinin bölgenin kalkınmasına katkı sağlayacağı / Hudeyde kasabasına eşya ve yolcu nakletmek üzere belediyenin tramvay işletmesine izin verildiği

إنشاء ميناء جديد في الجبانة بالقرب من مدينة الحديدة

محضر من مجلس شوری الدولة ویلیه محضر مرفوع من المجلس المخصوص حول إنشاء ميناء إضافي في مدينة الحديدة الى حوار الميناء السابق وذلك نظراً للأهمية التي يتمتع بها ميناء الحديدة ووصول عدد كبير من السفن العثمانية والأجنبية، وكون موقع الميناء الحالي غير قابل للتوسع يمكن إنشاء ميناء جديد حوار مدينة الحديدة في منطقة تسمى الجبانه وتبعد عن الميناء الحالي مسافة ساعة ونصف والموقع مناسب وقد أجريت الدراسات وأعدت الرسوم اللازمة من قبل المهندسين المختصين تحت إشراف إدارة المهندسخانه والتقدير الأولي للمشروع ثمانمائة وخمسون ألف قرش. ومرفق رفع من الصدر الأعظم الى السلطان بمحتوى المخاضر المذكورة ثم إشارة من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 1889/11/16 م

Şûrâ-yı Devlet

Dahiliye Dairesi

927

Hudeyde İskelesi'nde bir liman te'sisiyle masârifinin sureti tesviyesi hakkında bazı ifadeyi hâvî Yemen Vilâyeti'nden Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne meb'ûs 22 Şevval sene 1306 tarih ve elli beş numaralı tahrîrât ve melfûfâtı ol bâbda nezâret-i müşârunileyhânın Nâfia ve Bahriye Nezâret-i Celîleleriyle muhabereyi şâmil tezâkiriyle Şûrâ-yı Devlet'e tevdi' kılınmakla Dahiliye Dairesi'nde kırâet olundu.

Mezkûr tahrîrâtın hulâsa-i meâlinde Hudeyde İskelesi ticaret nokta-i nazarınca Bahr-ı Ahmer sevâhilinde bulunan mevâki'in haiz-i ehemmiyet olanlarından birincisi bulunduğu hâlde her nâsılsa şimdîye kadar orada bir liman inşa edilememesinden dolayı eşya ve emti'a-i ticariyeyi hâmil olan vapurların Hudeyde'ye vürûdlarında iskeleye takarrub edemeyerek üç mil kadar açıkda demirlemeye mecbur olmalarıyla yolcular ile emti'a-i ticariye senbuk denilen Arap mavnalarıyla naklolunmakda olup halbuki bu mavnalar bahr-ı mezkûrce kesîrû'l-vuku olan şiddetli fırtınalara mukâvemet edemeyerek gark olunmakda ve bunlardan karaya takarrub edebilenler dahi medd ü cezir hasebiyle tamamıyla sahile yanaşamayıp derûnlarındaki yolcular ile eşya-yı ticariye pek çok müşkilâtla hamallar vasıtasıyla iskeleye îsâl edilmekde olmasından nâşi Hudeyde ile alâkadar olan tüccar-ı ecnebiyenin bir kısmı bu bâbdaki mevânî' ve müşkilâtdan dolayı orasını terk ile mahall-i âhara azîmet teşebbüsünde bulundukları ve bunların bu hareketlerini müşâhede eden yerli tüccar dahi ileride sâika-i mâişetle onlara peyrev olacakları cihetle bu hâl memleketin tica-



retçe olan şeref ve itibarının tedennîsini ve bir müddet sonra Muha gibi mahrum-ı terakkî ve umrân olmasını mûcib olacağından ve Hudeyde'ye berren bir buçuk saat mesafede vâki Cebane Limanı vaziyet-i mevkî'ye ve tabiiyesi icabınca liman ittihâzına elverişli ve bir hayli sefâini istî'âba kâfi bulunduğundan mahall-i mezkûrun tevsî'i ticaret ve tezyîd-i ma'mûriyetiyle ahvâl-i ticariyesinin te'mini selâmeti için melfûf harita ve keşif defterleri mûcebince mezkûr limanın bazı siğ yerleri tathîr ve eşya-yı ticariyenin nakliyâtınca da mûcib-i suhûlet olmak üzere Hudeyde'ye bir çeyrek mesafeye kadar gelen kanalın nihayetine bir gümrük dairesiyle bir de karakolhâne inşa olunarak orasının bir liman ittihâzı ve işbu ameliyât ve inşaat için sarfı tahmin olunan sekiz yüz bin kuruşun elli bin kuruşu şimdiki Hudeyde Gümrüğü'nün fûrûhtuyla hâsıl olacak bedelinden tensik edileceği gibi masârıfı sairesi dahi üç yüz üç ve üç yüz dört senelerinde hükûmet-i mahalliyece emvâl-i belediyeden istikrâz edilip seneleri emvâlinden bi't-tahsil tesviyesi mümkün olan üç yüz seksen altı bin dokuz yüz altmış beş kuruşdan ve mâadâsının ileride istihsâl olunacak liman harcıyla iskele rûsumundan refte refte yerine konulmak şartıyla Hudeyde Daire-i Belediyesi'nin senevî fazla kalmakta olan yüz üç bin küsur kuruş vâridâtı sâfiyesinden tesviyesi ve limanın küşâdından sonra mezkûr kanaldan bir çeyrek mesafede bulunan Hudeyde Kasabası'na eşya ve yolcu nakletmek üzere daire-i belediye tarafından bir de tramvay vücûda getirilmesi istîzân ve Ticaret ve Nâfia Nezâret-i Celîlesi'nin cevabında zikrolunan Hudeyde İskelesi'nde liman inşasındaki muhasenât câ-yı bahs olmadığı gibi sibâk-ı iş'âra ve gönderilen harita ve keşifnâmelere nazaran limanın inşası için bir gûne imalâtı sînâiye icrasına ihtiyac olmayıp yapılacak şeyin tarak ameliyâtından ibaret olacağı anlaşılmış ve bu da Daire-i Bahriye'ye aid bulunmuş idüğü beyân ve Bahriye Nezâret-i Celîlesi'nin cevabında mezkûr limanın tathîri için mahallince tarak ameliyâtına ihtiyac görüldüğü takdirde Süveyş'den celb edilmesi kâbil idüğü dermiyân kılınmıştır.

Muktezâ-yı maslahat mevzû-ı mevkî-i müzâkere oldukda bir re'y tarafından liman inşası fenn-i mahsus olduğu ve o türlü ameliyâtda maharet-i tâmm kesb eden mühendislerin bile keşfiyât ve hesabâtı evveliyeleri ekseriyâ doğru çıkmadığı hâlde orada bulunan yalnız bir mühendisin keşfi üzerine ameliyâtı cesîmeye mübâşeretle istenilen akçenin sarfı meblağ-ı mezbûru hebâ etmek demek olacağından inşaat ve ameliyâtı mezkûrenin evvel be-evvel mahareti mücerreb ve musaddak olan bir mühendise keşfetdirildikten sonra ihaleten inşası çaresine bakılması lâzım geleceği dermiyân kılınmış ise de mevzû-ı bahs olan Hudeyde İskelesi ticaret nokta-i nazarından haiz-i ehemmiyet olduğu beyân ve tasdik edildiği cihetle umrân-ı hâzırının vikâyesi ve âtiyen dahi terakkîsi esbâb-ı vesâilinin istikmâlî lâzımeden ve mevkî ve maslahat icabından bulunmakla vilâyetin bu bâbdaki tasavvurât ve mütâla'atının bilâ-imhâl mevkî-i fi'le îsâli münasib görünmüş olup eğer ki bu misillü ameliyâtın tanzim olan keşfi evveli üzerine usulü dairesinde münâkasası dahi icra olunmak icab ederse de liman ameliyâtı fenn-i mahsus olduğu ve oraca işbu ameliyâtı cesîmeyi deruhde eyleyecek erbâb-ı fen bulunması me'mûl olmadığı cihetle emaneten icra edileceği karîne-i hâliye ile anlaşıldığından ve masârıfı mebhûse için sekiz yüz bin kuruş kadar masrafın ihtiyarı icab edeceği her ne kadar vilâyetin tahrîrâtında beyân olunuyor ise de inşaat ve ameliyât masârıfı cem'an dokuz yüz elli dokuz bin beş yüz doksan üç kuruş dokuz paraya bâliğ olmak üzere keşfolunduğu defterlerinin tedkikâtından müstebân olup binâenaleyh masârıfı muhammenenin bir mikdarının karşılığı mevcud olduğu gibi üst tarafı dahi vâridâtı belediyeden sarf olunarak bu bâbda hazineye bir gûne masraf tahmîl edilemeyeceğinden Bahriye Nezâret-i Celîlesi'nin cevabında gösterildiği ve keşfinde de dahil olduğu üzere tathîrât için lede'lhâce



رضی دارالتجدید دہ توبہ اور جہنم اکلکلیج اولدیفندہ بر موجب ضبط اشیاءات و عیانت نکورہ می لہبت
بدیدہ بیکجا دارہ سند تحت نفہ رتق فہ آسا سرہدی و ملو لرمعقیدہ اجلا و نمندہ و دہا آاز و صرفہ
وجودہ کتولیم اعناقیمہ و خاتم کف تابی بالویر زری بیکجا دارہ دہ با ضبط صدقہ و قریہ کوندرک
اور نہ ابفای مقضیاتک داخلہ نفہ رتق حوالہ می نہ کفترہ رفہ اور نہ بکفوفہ صدقہ عمرہ و تقسیم
اولدی ایسہ اولیہ و قاطبہ احوال مردوخہ حضرت و لا مرقمہ کدرہ (۸) سہ لک و دویست و پنجاه و یک سہ و شصت و شش

خارجہ نظری	داخلہ نظری	بحرہ نظری	عسکر	سورای جہمہ بیہ	سیخ الاسلام	صدر اعظم
						
امری دیوانہ ہمایونہ	صدر شہسای	معارف نظری	بخارہ و قندھاری	قادیانہ نظری	مالہ نظری	عدلہ نظری
						



ücretle Süveyş'den tarak vapuru celb edilmek ve inşaat ve ameliyâtı mezkûre mahallî hey'et-i belediyesiyle meclis-i idaresinin tahtı nezâretinde fenne âşinâ mühendis ve memurlar ma'rifetiyle icra olunmak ve daha az masrafla vücuda getirilmesine itina kılınmak ve hitâmında keşfi sâîsi bi'l-icra zîri meclis-i idareden bâ-mazbata musaddak defterleri Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne gönderilmek üzere ber-mûceb-i isfîzân ifa-yı muktezâsının vilâyet-i mezkûreye tebliğ olunmasının Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne havalesi ekseriyetle tezekkür ve üçer kıt'a keşif defteri resm ile bir kıt'a lâyiha-i fenniye leffen takdim kılındı. Emr u fermân hazreti men lehül'emrindir.

Fî 25 Safer sene [1]307 ve fî 9 Teşrîn-i Evvel sene 1305 / [21 Ekim 1889]

(Şûrâ-yı Devlet üyelerinin mühürleri)

Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi'nin miyâne-i bendegânemizde mütâlâa olunan işbu mazbatasında beyân olunduğu üzere Hudeyde İskeleyi'nin haiz olduğu ehemmiyet-i ticariye cihetiyle orada bir liman te'sisi münasib olduğu gibi masârıfı olan dokuz yüz elli dokuz bin beş yüz doksan üç kuruşdan bir mikdarının karşılığı mevcut olup üst tarafı dahi vâridâtı belediyeden tesviye olunacağı anlaşılmış olduğundan ber-mûceb-i mazbata inşaat ve ameliyâtı mezkûre mahallî hey'et-i belediyesiyle meclis-i idaresinin tahtı nezâretinde fenne âşinâ mühendis ve memurlar ma'rifetiyle icra olunmak ve daha az masrafla vücuda getirilmesine itina kılınmak ve hitâmında keşfi sâîsi bi'l-icra zîri meclis-i idareden bâ-mazbata musaddak defterleri gönderilmek üzere ifa-yı muktezâsının Dahiliye Nezâret-i ne havalesi tezekkür kılınarak evrak-ı melfûfe takımıyla arz u takdim olundu ise de ol bâbda ve kâtıbe-i ahvâlde emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Rebîülevvel sene [1]307 ve fî 22 Teşrîn-i Evvel sene [1]305 / [3 Kasım 1889]

(Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ üyelerinin mühürleri)



[illegible]

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

Devletli efendim hazretleri

Hudeyde İskeleyi'nin ticaretçe haiz-i ehemmiyet olmasından dolayı orada bir liman te'sisiyle masârifinin sureti tesviyesine dair Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi'nin Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'dan (silik) mazbatasını takımıyla arz u takdim kılınmış olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 8 Rebîülevvel sene [1]307 - Fî 22 Teşrîn-i Evvel sene [1]305 / [3 Kasım 1889]

Sadırazam
Kâmil

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Rebîülevvel sene [1]307 ve fî 4 Teşrîn-i Sâni sene [1]305 / [16 Kasım 1889]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyya



HUDEYDE-KAMRAN ARASINDA TELGRAF HATTI ÇEKİLMESİ

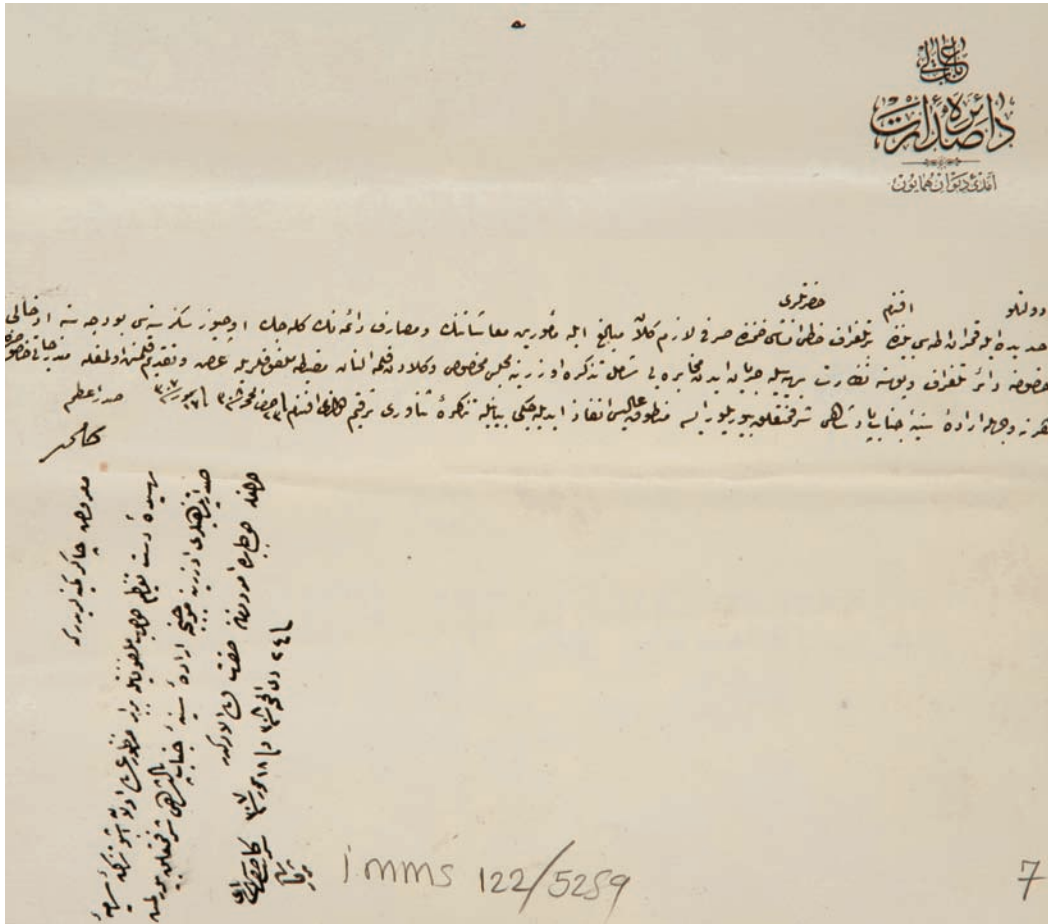
Kamran Tahaffuzhanesi Enspektörlüğü ile Hudeyde arasındaki haberleşmenin hızlandırılması maksadıyla Sıhhiye Nezareti'nin talebi doğrultusunda Hudeyde ve Kamran Adası arasında bir telgraf hattı çekilerek ve masraflarının bütçeye konulması

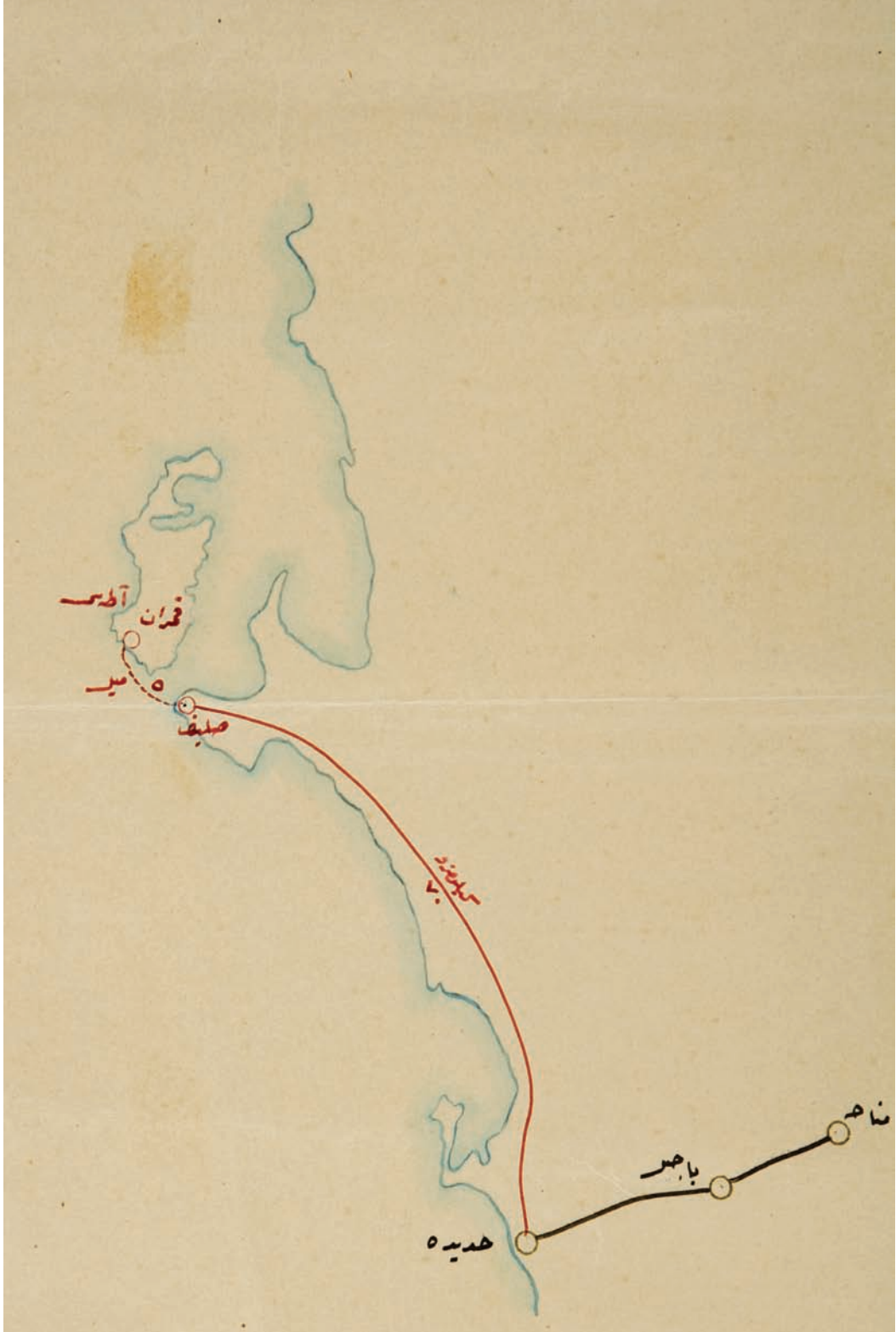
توصيل خط التلغراف من مدينة الحديدة إلى جزيرة كمران

محضر من المجلس المخصوص حول تمديد خط التلغراف بين جزيرة كمران ومدينة الحديدة لأن المسافة بين المنطقتين بعيدة ولا يوجد وسيلة اتصال بين كمران والحديدة إلا القوارب التجارية الصغيرة المملوكة للأهالي وجزيرة كمران يوجد فيها حجر صحي وتستقبل عدداً كبيراً من الحجاج اثناء موسم الحج ولذلك فهي في حاجة الى خط تلغراف مباشر ويمكن تمديد خط تلغراف عن طريق الكابل البحري من الصليف الى الجزيرة. ومرفق رفع من الصدر الأعظم الى السلطان. محتوي المحضر ثم إشارة من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة. التاريخ : 30 يوليو 1891م



Kamran Adası'yla Hudeyde'nin arası hayli ba'îd olması cihetiyle Kamran Tahaffuzhânesi Enspektörlüğü ile vuku bulan muhaberâtı müsta'celenin te'mini için bir telgraf hattı temdidî lüzumuna ve müteferriâtına dair Sıhhiye Nezâreti'nden vuku bulan iş'âr üzerine Telgraf ve Posta Nezâreti'yle muhabereyi şâmil olup miyâne-i bendegânemizde mütâlaa olunan tezkire cevabına nazaran Hudeyde'den Salif nâm mahalle direkler demirden olmak üzere bir hattı berri temdidîyle oradan Kamran Adası'na kadar kablo vaz'ı ve merkez küşâdı zımında masârifı inşaiye için elli üç bin altı yüz on bir frank seksen santim ve otuz dokuz bin iki yüz yetmiş sekiz kuruş ile bin sekiz yüz İngiliz lirasına maaşât ve masârifâtı dâime için dahi senevî beş yüz on bir frank ile yetmiş bin altı yüz kuruşa lüzum görüldüğü ve mebâliğ-i mezkûreye sene-i hâliye muhassessâtı dâimesi miyânında karşılık bulunmadığı anlaşıp eğer ki zikrolunan tahaffuzhâne ile vuku bulacak muhaberâtın tesrî'ine delâlet edecek tedâbîrin bir an evvel ittihâzı lâzımeden ise de mevsim-i haccın mürûruna ve masârifı mezkûre için de sene-i hâliye bûdcesinde karşılık bulunmamasına binâen hattı mezkûrun sene-i âtiyede temdid ve inşasına ibtidâr edilmek üzere mebâliğ-i mezkûrenin üç yüz sekiz senesi bûdcesine idhali zımında nezâret-i müşârunileyhâya me'zûniyet





Hudeyde ve Kamran arasında yapılması düşünölen telgraf hattını gösterir harita

خارطة توضيح خط التلغراف المزمع مده بين الحديدة وقمران



i'tâsî tezekkür ve tensîb olunarak tezkire-i mezkûre melfûflarıyla beraber arz u takdim kılınmış ise de ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Zilhicce sene [1]308 ve fî 17 Temmuz sene [1]307 / [29 Temmuz 1891]

(Meclis-i Mahsus üyelerinin mühürleri)

* *

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî Divan-ı Hümâyûn

Devletli efendim hazretleri

Hudeyde ile Kamran Adası beyrinde bir telgraf hattı inşası zımında sarfı lâzım gelen me-bâliğ ile memurîn maaşâtının ve masârıfı dâimenin gelecek üç yüz sekiz senesi bûdcesine idha-li hususuna dair Telgraf ve Posta Nezâret-i Behiyyesi'yle cereyân eden muhabereyi şâmil tezki-re üzerine Meclis-i Mahsus-ı Vûkelâ'dan kaleme alınan mazbata melfûflarıyla arz u takdim kılın-mış olmakla mûndericâtı hususunda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî şeref-mü-te'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efen-dim.

Fî 23 Zilhicce sene [1]308 - Fî 17 Temmuz sene [1]307 / [29 Temmuz 1891]

Sadrîazam

Kâmil

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfâtıyla beraber manzûr-ı âlî olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzere mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî şeref-müte'allik buyu-rulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 24 Zilhicce sene [1]308 ve fî 18 Temmuz sene [1]307 / [30 Temmuz 1891]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Süreyya



دولتو افتم حضرتی
صنعا اید عید ده رهنه واقع بلو دستا نه ناهج سنک مرکزی اولو سنه یا شانام حمله هکیمه قوای ولامنه و موصلا هکیمه یا و زکرا و لانه سنه یا
اولو قزو نه قزاقان استیعا کافی بلو نمده و مدینه حضرتی اولو ورنه باب هکیمه قوای انسی ورمو جید کشف مصارف اشائس اولو بو و نه طغور به جسمه
النی غور سه کویا به نلک او میوز و نه سنس بود سه اوانا و سنس هکیمه قوای داخله نقد به سله سنه حواله سه ندرک اولو نقد و از سوری دولت
داخله دتر سنه تنظیم و لانه مضبوط لغا عرصه و تقدیم فلسفه اولو و لیا بد هکیمه ورنه از و سنه جناب خلد قیاسی شرق قلعه بیو بلور اب
منظومه عاکس انقا د اولو بعضی بیاتل ندرک و شانوری بریم فلسفی افتم اجماع اولو اجماع اجماع

مدونه جاکو کینا لیدیکه
 سیده دینم اویور مدونه تلووچ سولید ایتور
 تنکه سچ صدقده دارور مدونه اده سیه خضه
 غلامه دوشور مدونه اوله اویور اوردور
 خورق تلووچکله اهل اوله اویور اوردور
 بر

i.OH. 1311.C. / 2

BİLAD-I BÜSTAN NAHİYESİ'NE HÜKÜMET KONAĞI YAPILMASI

San'a ile Hudeyde arasındaki Bilâd-ı Büstan Nahiyesi'nin merkezi olan Sinan Paşa adlı mahalde 30-40 nefer muhafızı da barındırabilecek bir hükümet konağı yapılması

إنشاء مبنى للحكومة في ناحية بلاد البستان

رفع من الصدر الأعظم يتعلق بطلب إنشاء مبنى للحكومة في منطقة بلاد البستان الواقعة بين مدينة صنعاء ومدينة الحديدة وتكتسب هذه المنطقة أهمية كبيرة لموقعها المذكور ويوجد في بلاد البستان من ثلاثين إلى أربعين فرداً من القوات العثمانية وتكاليف المبنى تصل إلى نحو مائة وتسعة عشر ألف قرش ويمكن اعتمادها في ميزانية عام 1310 رومي، بموجب الرفع من نظارة الداخلية ومجلس شورى الدولة. ثم إشارة من كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 1893/12/10 م

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

1340

Devletli efendim hazretleri

San'a ile Hudeyde arasında vâki Bilâd-ı Büstan Nahiyesi'nin merkezi olan Sinan Paşa nâm mahalde hükümet konağı olmamasına ve mevkiin ehemmiyetine binâen zikrolunan Sinan Paşa'da otuz-kırk nefer muhafızı istî'âba kâfi bulunmak ve müdüriyete mahsus olmak üzere bir bâb hükümet konağı inşası ve ber-mûcebi keşf masârîf-ı inşaiyesi olan yüz on dokuz bin yetmiş altı kuruş küsûr paranın üç yüz on senesi bûdcesine idhalen tesviyesi hususunun Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne havalesi tezekkür olunduğuna dair Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi'nden tanzim olunan mazbata leffen arz u takdim kılınmış olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 30 Cumâdelûlâ sene [1]311 - Fî 27 Teşrîn-i Sânî sene [1]309 / [9 Aralık 1893]

Sadırazam ve Yâver-i Ekrem

Cevad

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

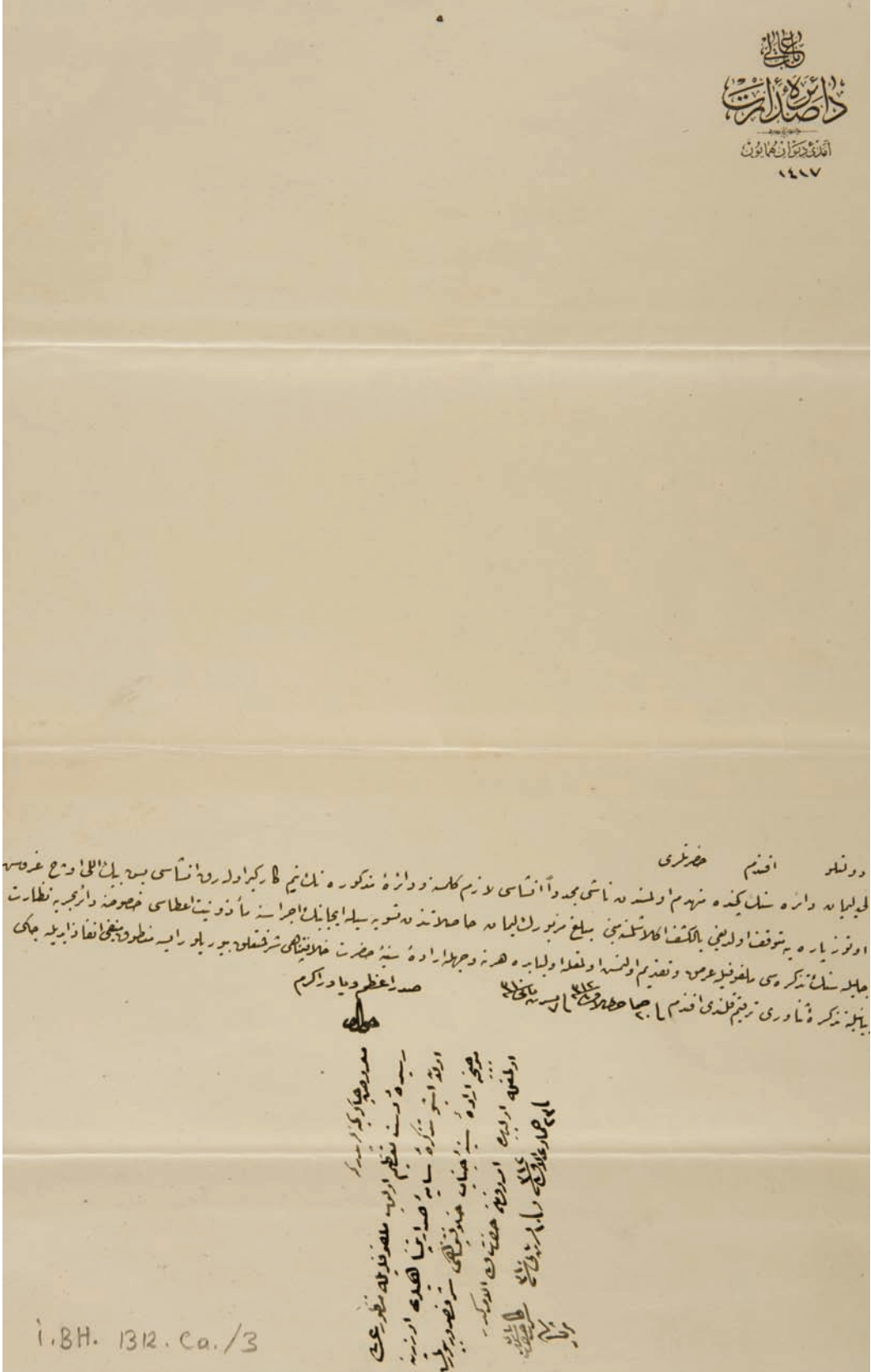
Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 1 Cumâdelâhire sene [1]311 - Fî 28 Teşrîn-i Sânî [1]309 / [10 Aralık 1893]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Süreyya





LHAYYE LİMAN DAİRESİ'NİN YENİDEN YAPILMASI
Lhayye Liman Dairesi'nin yarı kârgir olarak yeniden yapılması

إنشاء مبنى إدارة ميناء اللحية في اليمن

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص تعرض مبنى إدارة ميناء اللحية للتهدم وأنه من الضروري إنشاء مبنى جديد والمبلغ اللازم للمبنى الجديد 5053 خمسة آلاف وثلاثة وخمسون قرشاً وإذا تمت الموافقة فسوف يجري تدبير المبلغ من إيرادات الميناء. ثم إشارة من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.
التاريخ : 1894/11/22 م

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1417

Devletli efendim hazretleri

Lhayye Liman Dairesi'nin geçende münhedim olmasından nâşi müceddeden inşası lâzım gelmesine ve daire-i mezkûrenin nîm kârgir olarak inşası beş bin elli üç kuruş otuz paraya mütevakıf olduğu bi'l-keşf anlaşılmasına mebnî meblağ-ı mezbûrun liman hasılâtından tesviyesiyle icabının icrasına me'zûniyet i'tâsı hususuna dair Bahriye Nezâret-i Celîlesi'nin tezkiresi melfûfuyla arz u takdim olunmuş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 20 Cumâdelûlâ sene [1]312 - Fî 7 Teşrîn-i Sâni sene [1]310 / [19 Kasım 1894]

Sadırazam ve Yâver-i Ekrem
Cevad

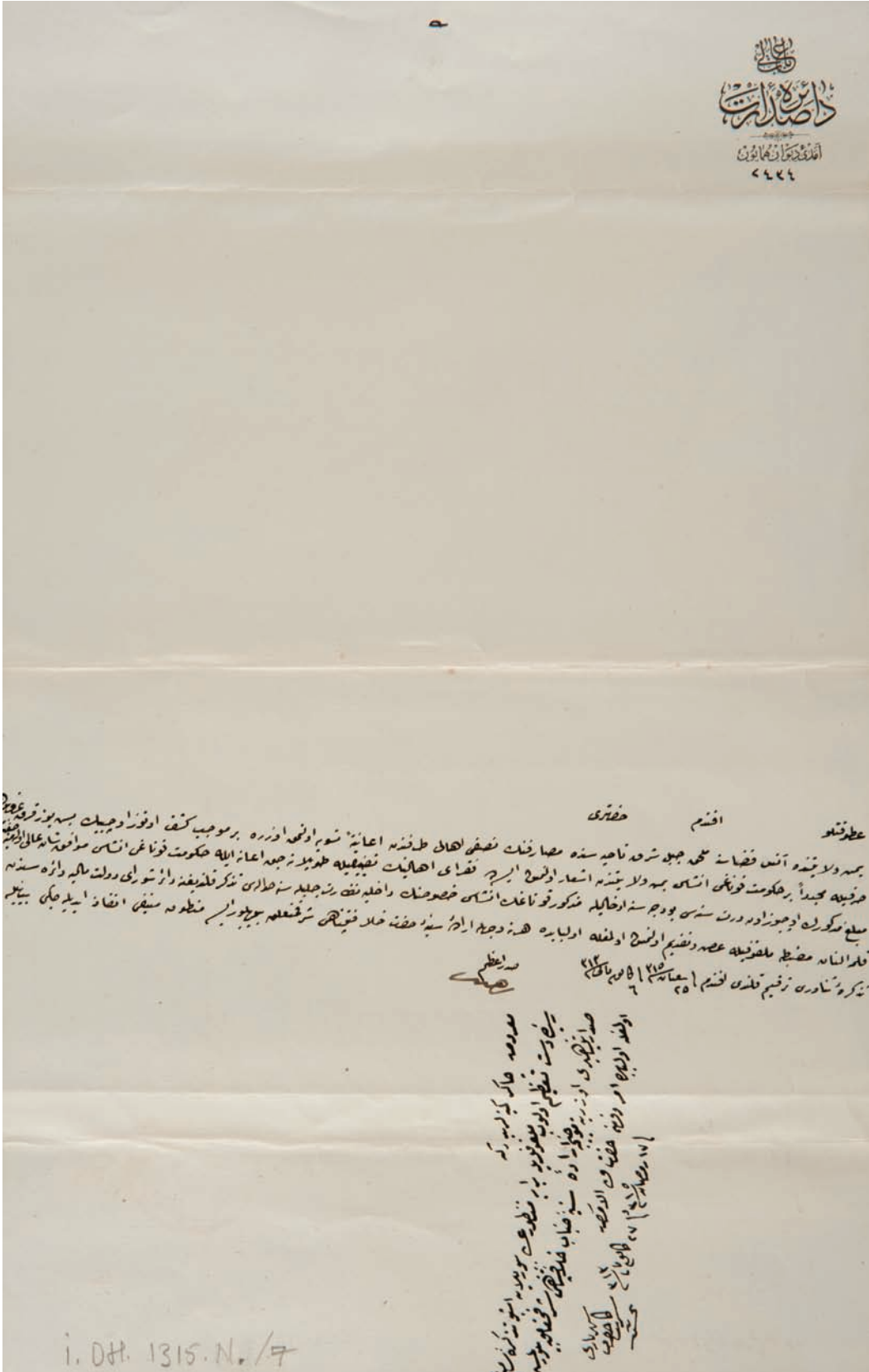
Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Cumâdelûlâ sene [1]312 ve fî 10 Teşrîn-i Sâni sene [1]310 / [22 Kasım 1894]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Süreyya





CEBEL-İ ŞARK NAHIYESİ'NDE HÜKÜMET KONAĞI YAPILMASI

Anes Kazası'na bağlı Cebel-i Şark Nahiyesi'nde bedelinin yarısı halk tarafından karşılanmak üzere bir hükümet konağı inşa edilmesi

إنشاء مبنى للحكومة ناحية جبل الشرق التابعة لقضاء أنس

رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان، بخصوص حاجة ناحية جبل الشرق الملحقة بقضاء أنس في ولاية اليمن إلى مبنى حكومي لإدارة الناحية وسوف يقوم الأهالي بدفع نصف تكاليف البناء كمساعدة للحكومة والتي تقدر بثلاثة وثلاثين ألفاً وخمسمائة وأربعين قرشاً، وأما مساهمة الحكومة فسوف يتم اعتمادها في ميزانية 1314 رومي وذلك بموجب الرفع من نظارة الداخلية ومجلس شورى الدولة.

ثم إشارة من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 8 فبراير 1898م

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

2434

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti'nde Anes Kazası'na mülhak Cebel-i Şark Nahiyesi'nde masârifinin nisfı ahalî tarafından iâneten tesviye olunmak üzere ber-mûceb-i keşf otuz üç bin beş yüz kırk kuruş sarfıyla müceddeden bir hükümet konağı inşası Yemen Vilâyeti'nden iş'âr olunmuş ise de fukara-yı ahalinin tazyikıyla toplanacak iâne ile hükümet konağı inşası muvâfık-ı şân-ı âlî olamayacağından meblağ-ı mezkûrun üç yüz on dört senesi bûdcesine idhaliyle mezkûr konağın inşası hususunun Dahiliye Nezâreti Celîlesi'ne havalesi tezekkür kılındığına dair Şûrâ-yı Devlet Maliye Dairesi'nden kaleme alınan mazbata melfûfuyla arz u takdim olunmuş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 25 Şaban sene [1]315 - Fî 6 Kânûn-ı Sâni sene [1]313 / [18 Ocak 1898]

Sadriazam

Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla beraber manzûr-ı âlî olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Ramazan sene [1]315 ve fî 27 Kânûn-ı Sâni sene [1]313 / [8 Şubat 1898]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin



[illegible]

HARAZ NAHIYESİ MERKEZİNİN MEYDİ İSKELESİNE TAŞINMASI / VESİM'DE NAHIYE MERKEZİ OLUŞTURULMASI

Kızıldeniz sahillerinde hükümet merkezi bulunan yerlerin yalnız Muha, Hudeyde, Lhayya, Cizan ve Kunfuda'dan ibaret olup diğer önemli noktaların bağlı bulunduğu kaza ve nahiye idare merkezlerinin sahilden hayli içerde olduğu, birkaç ayda bir kere vapurların geçeceği vakitlerden başka söz konusu sahillerin tamamen korumasız kaldığı, yasa dışı silah ve kaçak eşya girişinin engellenemediğinden Ebuarış Kazasına bağlı Haraz Nahiyesi merkezinin Meydi İskelesi'ne nakledilmesi ve Sehail Kazasına bağlı el-Vesim İskelesi'nde de yeni bir nahiye merkezi teşkil edilerek buralarda birer hükümet konağı ve karakolhane inşa edilmesi

تشكيل نواحي جديدة في سنجق الحديدة

وجهة نظر مجلس شورى الدولة حول إنشاء مباني حكومية في النواحي الجديدة التي تم تشكيلها في أبي عريش التابعة لقضاء ميدي سنجق الحديدة وناحية الوسيم التابعة لقضاء محايل سنجق عسير وكذلك نقل مركز ناحية حرص إلى ميدي بموجب أمر السلطان وعليه فإنه من الضروري تعيين مدراء للنواحي الجديدة وتسوية المبالغ اللازمة لذلك بموجب المحضر المرفوع من مجلس ولاية اليمن.

وبالنسبة لمخصصات موظفي ناحية ميدي فهي موجودة لأنه تم نقل المركز من حرص إلى ميدي وسيتم التسوية من خلال الميزانية، وبما أن المبلغ المخصص لناحية جبل شهارة مازال موجوداً في الميزانية منذ سنة 1296 رومي ولم يُصرف، فيمكن نقل ذلك المبلغ لناحية الوسيم التي تم تشكيلها مؤخراً والذي يقدر بـ 750 قرشاً ويحتاج المدير إلى مبلغ 135 قرشاً وذلك بموجب الرسائل المرفوعة من نظارة الداخلية والسر عسكر.

ومرفق رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان محتوي المحضر ثم تأشيرة كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 20 ابريل 1898م

Şûrâ-yı Devlet
Mülkiye Dairesi
Aded
186

Hudeyde Sancağı'na tâbi Ebuarış Kazası muzâfâtından Meydi ve Asir Sancağı'na mülhak Sehail Kazası tevabî'inden el-Vesim İskelelerinde inşası muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahîden olan karakolhâneler civarına birer hükümet dairesi inşasıyla Haraz Nahiyesi'nin Meydi İskelesi'ne nakli ve el-Vesim İskelesi'nde müceddeden bir nahiye teşkiliyle memurîn-i lâzîminin tayini lüzumuna ve müteferriâtına dair Yemen Vilâyeti Meclisi İdaresi'nden tevârüd edip Dahiliye Nezâreti'nin 6 Şevval sene [1]313 tarih ve dört bin sekiz yüz elli iki numaralı tezkiresiyle bi't-takdim Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan mazbata Mülkiye Dairesi'nde kırâet ve makam-ı vâlâ-yı Seraskerî ile muhabere olundu.

Mazbata-i mezkûrede Bahr-ı Ahmer sevâhilinin cenûbdan şimâle doğru mümted olduğu me-sâha iki yüz saatden mütecâviz olmasına ve sahil üzerinde merâkiz-i hükûmetin işgal eylediği mahaller yalnız Muha ve Hudeyde ve Lhayya ve Cizan ve Kunfuda'dan ibaret olup sair nikâtı



mühimme ve merâsî-i hâliyenin tâbi oldukları kaza ve nevâhî merkez-i idareleri sahilden haylice dahilde olmasıyla oralardan kaçak vuku'unun ve esliha-i cedîde ve eşya-yı memnû'a ve muzırра duhûlünün men'î esbâbî kâmilen te'min edilememesine ve birkaç mâhda bir kere vapurların mü-rûr edeceği evkâtden başka o mevkiler her gûne mevânî'den âzâde ve serbest kalmakda bulunmasına binâen mezkûr Meydi ve el-Vesim İskelelerine iki bölük isfî'âb eder müdafaalı birer karakolhâne inşasına bi'l-istifzân irâde-i seniyye-i hazreti Padişahî şeref-müte'allik buyurulacağı gibi mezkûr mahallerin bi-hakkın te'min-i asayiş ve inzibâtı ve idhalâtı muzırранın men'î için mezkûr Meydi ve el-Vesim İskelelerinde inşa olunacak karakolhânelerin civarında bir hükûmet daire-sinin dahi inşası ve Ebuariş Kazası muzâfâtından olan Haraz Nahiyesi'nin mezkûr Meydi nâm mahalle nakli ve el-Vesim İskelesi'nde kezâlik müceddeden bir nahiye teşkili tahtı elzemiyetde idüğü ve şimdilik şu iki nokta-i mühimme berren şu suretle muhafaza edilmekle beraber bahren dahi mümkün olabileceği kadar vapur ve kol kayıklarının inzimâm-ı muâveneti ile emr-i muhafaza-nın bir kat daha takayyüd altında bulundurulması birçok mehâzîri dâfi' olacağı dermiyân kılınmış ve makam-ı vâlâ-yı Seraskerî'nin 18 Zilkade sene [1]314 tarihli tezkire-i cevabiyesinde de Yemen sevâhilinin tarassud ve nezâret tahtında bulundurulabilmesi için zikrolunan Meydi ve el-Vesim İskelelerinde ber-vech-i ma'rûz birer nahiye teşkili mûcib-i fevâid ve muhassenât olacağı beyân ve te'yid edilmiş olmasıyla bir kere de ciheti maliyesi tedkik ve tezekkür kılınmak üzere evrak-ı mezbûre takımıyla Maliye Dairesi'ne tevdî' olunmuş idi.

Bu kere daire-i mezkûreden i'tâ olunan 12 Ramazan sene 1315 tarihli zabıt suretinde mezkûr karakolhânelerden Saydi Limanı'ndaki karakolhâne için Yedinci Ordu'nun üç yüz beş sene-si tahsisât-ı inşâiyesi miyânında yüz on altı bin sekiz yüz yirmi dokuz kuruş tahsis edildiği ve el-Vesim İskelesi'nde inşa olunacak kışla ve kulenin masârıf-ı inşâiyesi olan yüz yirmi bin kuruşun da sene-i merkûme muvâzenesine ilâveten Maliye Hazinesi'nden tanzim ve irsâl kılınan havale-nâme miyânından tesviyesine irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî şeref-sudûr buyurulduğu makam-ı vâlâ-yı Seraskerî'nin 10 Rebiülâhir sene 1315 tarihli tezkire-i cevabiyesinden ve Meydi İskelesi'nde naklen teşkil olunacak nahiye merkezinde istihdam edilecek memurîn tahsisâtı Haraz Nahiyesi tahsisât-ı mevcudesinden tesviye edileceği ve el-Vesim İskelesi'nde müceddeden teşkil kılınacak nahiyyeye muktezî tahsisâta gelince dahili bûdce bulunduğu hâlde sarf olunmayan ve Sa'da cihetinde olup henüz tahtı idareye alınamayarak San'a'ya tâbi Cebel-i Şehâre memurluğu nâmıyla doksan altı senesi Mayıs'ının birinci gününden beri mukayyed bulunan yedi yüz el-li kuruşun işbu nahiyyeye tayin olunacak müdüre tahsis kılınacağı ânîfü'z-zikr mazbata meâlinden ve yine el-Vesim Nahiyesi'nde istihdamına lüzum görülen mal kâtibine yüz otuz beş ve kırtasiye masârıfı için on kuruş ki cem'an yüz kırk beş kuruşun dahi sene-i âtiye muvâzenesine idhalen te'diye olunacağı Maliye Nezâreti'nin 19 Şaban sene [1]315 tarihli tezkiresinden anlaşılmış olduğu ve şu kadar ki mârru'l-beyân iskelelerde inşası lâzım gelen hükûmet konakları masârıf-ı inşâiyesinin sureti tesviyesi Dahiliye Nezâreti'yle Yemen Vilâyeti beyinde derdest-i muhabere idüğü nezâreti müşârunileyhâdan 29 Cumâdelâhire sene [1]315 tarihli tezkire ile iş'âr olunmakla işbu masârıf-ı inşâiyenin ileride alınacak cevaba göre icra-yı icabı tabiî idüğü ifade olunmuştur.

Tahsilât-ı ma'rûzaya nazaran mebhûsün anı olan Meydi ve el-Vesim İskelelerinde inşası muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı tâcdârîden olan karakolhâneler civarında birer de hükûmet dairesi te'sis ve Haraz Nahiyesi merkezinin Meydi'ye nakli ve el-Vesim İskelesi'nde mücedde-



den bir nahiye teşkili mevki’i mezkûrenin te’min-i inzibât ve idaresi için ehemmi umûrdan bulunmuş ve bu bâbda ihtiyar olunacak fazla masâıfın kısmen karşılığı bulunup mücedden dahili muvâzene edilecek olan kısmı mütebâkîsi de istiksâr olunacak derecede görülememiş olmakla hükûmet daireleri masâıfı inşaiyeleri derdest bulunan muhabere neticesinde tebeyyün edecek hâle göre başkaca kararlaştırılarak arz ve istifzân olunmak üzere zikrolunan Haraz Nahiyesi’nin Meydi’ye nakli ve el-Vesim İskelesi’nde müceddeden bir nahiye teşkili ve tahsisâtının dahi bervech-i ma’rûz tesviyesi hususlarına bi’l-istifzân irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulduğu hâlde ifa-yı muktezâsının Yemen Vilâyeti’ne tebliğinin Dahiliye Nezâret-i Celîlesi ve makamı vâlâ-yı Seraskerî ile Maliye ve Defter-i Hakanî Nezâretlerine ma’lûmât i’tâsı tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü’l-emrindir.

Fi 5 Zilkade sene [1]315 ve fi 16 Mart sene [1]314 / [28 Mart 1898]

(Şûrâ-yı Devlet üyelerinin mühürleri)

★ ★

Bâbıâli
Âmedî Divan-ı Hümâyûn
3168

Atûfetlü efendim hazretleri

Hudeyde Sancağı’da Ebuarış Kazası muzâfâtından Meydi ve Asir Sancağı’nda Sehail Kazası tevâbi’inden el-Vesim İskelelerinde inşası irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî muktezâyı âlisinden olan karakolhâneler civarına birer hükûmet dairesi inşasıyla Haraz Nahiyesi’nin Meydi İskelesi’ne nakli ve el-Vesim İskelesi’nde müceddeden bir nahiye teşkili ile memurîn-i lâzımının tayini lüzumu Yemen Vilâyeti Meclis-i İdaresi’nden bâ-mazbata iş’âr olunmuş ve zikrolunan hükûmet dairelerinin masâıfı inşaiyelerinin sureti tesviyesi Dahiliye Nezâret-i Celîlesi ile vilâyet-i müşârunileyhâ beyninde derdest-i muhabere bulunmuş olup muhabere-i vâkı’anın neticesinde tebeyyün edecek hâle göre bu cihet ba’dehû arz ve istifzân olunmak üzere ber-mûcebi iş’âr mahalli zikrolunan Haraz Nahiyesi’nin Meydi’ye nakli ve el-Vesim İskelesi’nde müceddeden bir nahiye teşkili ile Meydi Nahiyesi’nde istihdam olunacak memurîn tahsisâtının Haraz Nahiyesi tahsisâtı mevcudesinden tesviyesi ve bûdceye dahil olduğu hâlde sarf olunmayan ve Sa’da cihetinde ve henüz tahtı idareye alınmayarak San’a’ya tâbi Cebel-i Şahara Memurluğu nâmıyla doksan altı senesi Mayıs’ından beri mukayyed bulunan yedi yüz elli kuruşun el-Vesim mevkiinde teşkil olunacak nahiyeye tayin olunacak müdürü i’tâsı ve mal kâtibine verilecek yüz otuz beş ve kırtasiye için lâzım gelen on kuruş ki cem’an yüz kırk beş kuruşun sene-i hâliye muvâzenesine idhalen te’diyesi hususunun vilâyet-i müşârunileyhâya tebliğinin Dahiliye Nezâret-i Celîlesi’ne havalesi ve tarafı vâlâ-yı Seraskerî ile Maliye ve Defter-i Hakanî Nezâret-i Celîlelerine malumât i’tâsı hakkında Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi’nin mazbatası arz u takdim olunmakla ol bâbda her





Yemen’de bir kasaba

إحدى قصبات اليمن

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90457-0001)

ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte’allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi in-faz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 13 Zilkade sene [1]315 - Fî 24 Mart sene 1314 / [5 Nisan 1898]

Sadırazam

Rifat

Ma’rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Reside-i dest-i ta’zîm olup melfûfıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte’allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü’l-emrindir.

Fî 28 Zilkade sene [1]315 - Fî 8 Nisan sene [1]314 / [20 Nisan 1898]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî

Tahsin



SAN'A'DA YENİ HÜKÜMET KONAĞI YAPILMASI

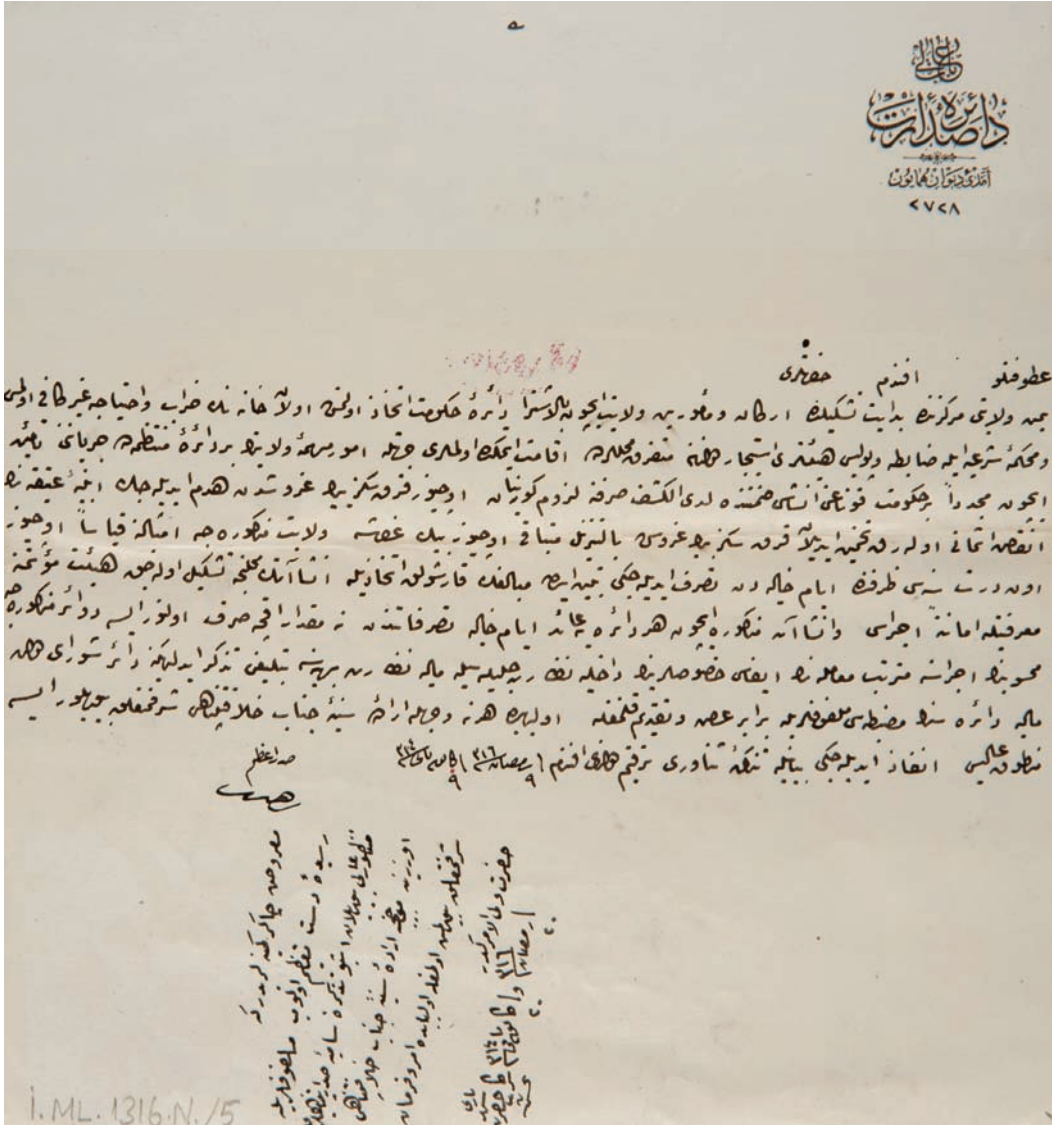
San'a'da adliye, zabıta ve polis daireleri için kiralanın hanelerin birbirlerinden ayrı yerlerde bulunmaları ve hükümet daireleri olarak kullanılan binanın harap ve ihtiyaca cevap verememesi nedenleriyle yeni bir hükümet konağı yapılması

إنشاء مبنى حكومي جديد في مدينة صنعاء

عرض من الصدر الأعظم مرفوع إلى السلطان حول أن الدور التي استوحت في صنعاء لتكون مقرات الدوائر العدلية والضببية والبوليس توجد بعيدة عن بعضها البعض، كما أن المبنى الذي يجري استخدامه مقراً لدائرة الحكومة قد تداعى وتهدم ولم يعد صالحاً لتلبية الحاجة، ولذا السبب فإن الأمر يقتضي إقامة مبنى جديد بدلاً منه.

وهناك إشارة أسفل ذلك العرض بخط كاتب السلطان تفيد بصدور الإرادة السنية بالموافقة على ذلك.

التاريخ : 1 فبراير 1899م



Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
2728

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti merkezinde bidâyeti teşkilinde erkân ve memurîn-i vilâyet için bi'l-iştirâ daire-i hükûmet ittihâz olunmuş olan hânenin harab ve ihtiyaca gayr-ı kâfi olması ve mahkeme-i şer'iyye ile zâbıta ve polis hey'etleri isticâr olunan müteferrik mahallerde ikamet etmekde olmaları cihetiyle umûr-ı mühimme-i vilâyetin bir daire-i muntazamada cereyânını te'min için müceddeden bir hükûmet konağı inşası zımında lede'l-keşf sarfına lüzum görünen üç yüz kırk sekiz bin kuruşdan hedm edilecek ebniye-i afikanın enkaz esmânı olarak tahmin edilen kırk sekiz bin kuruş bi't-tenzîl mütebâkî üç yüz kuruşa vilâyet-i mezkûrece emsâline kıyasen üç yüz on dört sene si zarfında eyyâm-ı hâliyeden tasarruf edileceği tebeyyün eden mebâliğin karşılık ittihâzıyla inşaatın mahallince teşkil olunacak hey'et-i mü'temene ma'rifetiyle emaneten icrası ve inşaat-ı mezkûre için her daireye aid eyyâm-ı hâliye tasarrufâtından ne mikdar akçe sarf olunur ise devâiri mezkûrece mahsûbunun icrasına müterettib muamelenin ifası hususlarının Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'yle Maliye Nezâret-i Behiyyesi'ne tebliği tezekkür edildiğine dair Şûrâ-yı Devlet Maliye Dairesi'nin mazbatas-ı melfûflarıyla beraber arz u takdim kılınmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 9 Ramazan sene [1]316 - Fî 9 Kânûn-ı Sânî sene [1]314 / [21 Ocak 1899]

Sadriazam
Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhileri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Ramazan sene [1]316 ve fî 20 Kânûn-ı Sânî sene [1]314 / [1 Şubat 1899]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin



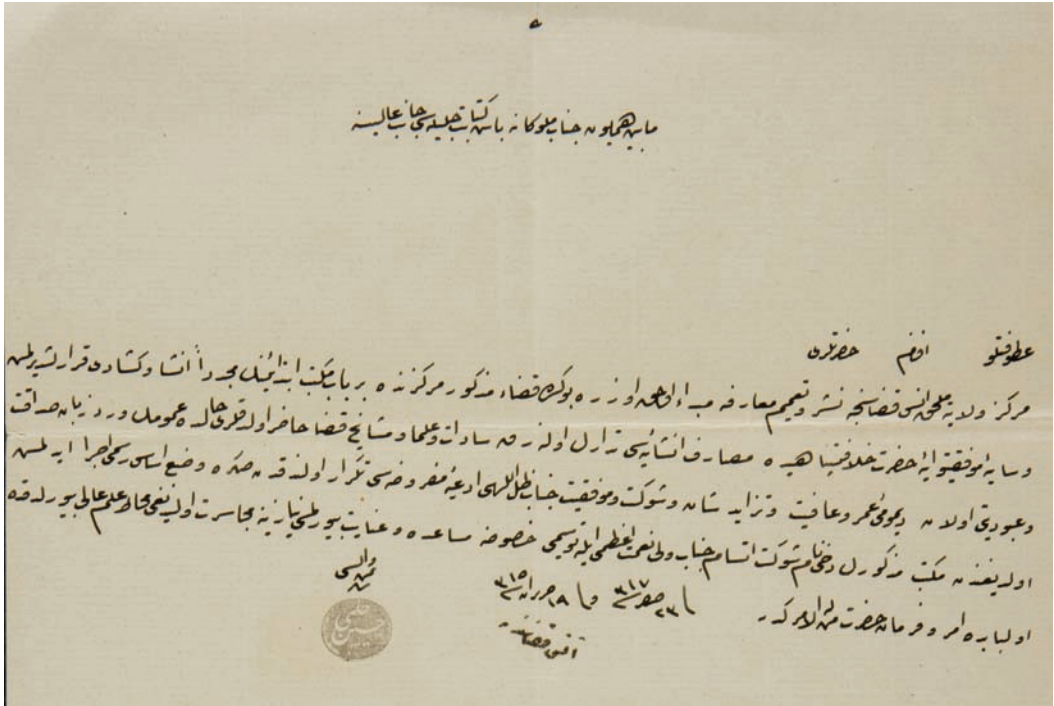
ANES KAZASI'NDA OKUL YAPILMASI

Anes Kazası'nda yapılan ve Padişah II. Abdülhamid'in adı ile anılması talep edilen ibtidâî (ilkokul) mektebin, kaza önde gelenlerinin de katılımıyla temel atma merasiminin yapıldığı

إنشاء مكاتب إبتدائية في قضاء آنس وإنشاء مستشفى في مركز ولاية اليمن

رفع من والي اليمن يشير الى أنه تنفيذاً لمبدأ نشر وتعميم المعارف فان قضاء آنس التابع لمركز الولاية يحتاج الى موافقة السلطان لإنشاء عدد من المكاتب الابتدائية، والأمر بتوفير المبالغ اللازمة لتنفيذ ذلك، ويشير الى أن السادة والعلماء والمشايخ في القضاء المذكور يحترمون السلطان ويعتبرون من اصدقاء الدولة وأن تنفيذ فتح المكاتب والمدارس المطلوبة سوف يساهم في زيادة احترامهم وتقديرهم للسلطان والدولة. وكذلك طلب من والي بإنشاء مستشفى جديد في مدينة صنعاء.

التاريخ : 1 يوليو 1899م

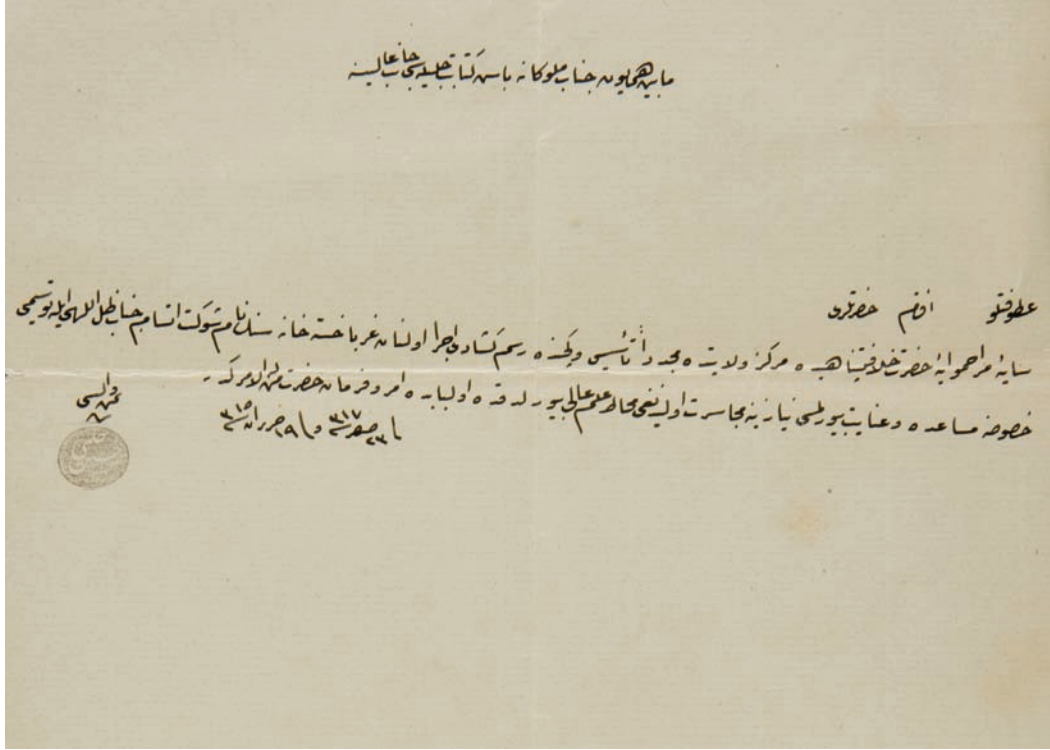


Mâbeyn-i Hümayûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Atüfetli efendim hazretleri

Merkez-i vilâyete mülhak Anes Kazasınca neşr ve ta'mim-i maârifte mebd'e' olmak üzere bu kere kaza-yı mezkûr merkezinde bir bâb mekteb-i ibtidâînin müceddeden inşa ve küşâdî kararlaşdırılmış ve saye-i muvâfakat-vâye-i hazreti Hilâfet-penâhîde masârıfı inşâiyesi tedarik olunarak sâdât ve ulema ve meşâyih-i kaza hazır oldukları hâlde umumun vird-i zebân-ı sadakat ve ubûdiyeti olan deymûmî-i ömr ve afiyet ve tezâyüd-i şân u şevket ve muvaffakiyeti cenâb-ı zıllul-lahî ed'îye-i mefrûzası tekrar olunduktan sonra vaz'-ı esas resmî icra edilmiş olduğundan mek-





teb-i mezkûrun dahi nâm-ı şevket-ittisâm-ı cenâb-ı velî-nîmet-i a'zamî ile tevsîmi hususuna müsaade ve inâyet buyurulması niyazına mücâseret olduğu muhât-ı ilm-i âlî buyuruldukda ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 23 Safer sene [1]317 ve fî 19 Haziran sene [1]315 / [1 Temmuz 1899]

Yemen Valisi
Hüseyn Hilmi

**

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Atûfetli efendim hazretleri

Saye-i merâhim-vâye-i hazret-i Hilâfet-penâhîde merkez-i vilâyetde müceddeden te'sis ve geçende resm-i küşâdı icra olunan gurebâ hastahânesinin nâm-ı şevket-ittisâm-ı cenâb-ı zıllullahî ile tevsîmi hususuna müsaade ve inâyet buyurulması niyazına mücâseret olduğu muhât-ı ilm-i âlî buyuruldukda ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

23 Safer sene [1]317 ve fî 19 Haziran sene [1]315 / [1 Temmuz 1899]

Yemen Valisi
Hüseyn Hilmi



YEMEN'DE YAPILMASI GEREKEN İMAR FALİYETLERİ

Yaklaşık 4 milyon nüfusa sahip, arazisi her türlü ziraat ve imara elverişli, zengin tabii kaynaklara sahip Yemen Vilâyeti'nde ıslah çalışmalarına ve iyi bir idareye ihtiyaç duyulduğu; Hudeyde ile San'a arasında bir tren hattı inşa ettirilmesinin ticareti ve askerî nakliyatı kolaylaştıracağı, eşkiya ile mücadeleye de katkı sağlayacağı; yabancılara imtiyaz caiz olmamasına rağmen bölgede siyasi bir hedefi bulunmayan Almanya gibi bir ülke şirketine, memur istihdamını yerli ahaliden yapmak kaydıyla tren hattı için ayrıcalık tanınmasında sakınca olmayacağına dair Vali Hüseyin Hilmi Paşa'nın arzı

جهود الدولة العثمانية وخططها لإعمار اليمن

تقرير مرفوع من والي اليمن حسين حلمي باشا بخصوص احتياجات الولاية من المشاريع العامة لأن عدد سكان الولاية يصل إلى أربعة ملايين نسمة على الأقل وجميعهم مسلمون وأراضيها قابلة للزراعة والإعمار. وقد سبق الرفع بالاحتياجات الضرورية للولاية وأهمها إصلاح الشئون الإدارية والمالية وكذلك إنشاء خط سكة حديد بين مدينة صنعاء ومدينة الحديدة وسوف تتم الاستفادة من هذا المشروع في مجال زيادة الموارد التجارية ونقل الجنود والمهمات العسكرية بطريقة آمنة وسريعة، كذلك سوف يساهم هذا الخط في نشر الأمن والقضاء على الاختلالات الأمنية في مختلف أنحاء الولاية، وهذا المشروع سوف يكون له تأثير كبير على الأوضاع في الولاية لصالح الدولة. وعلى الرغم من عدم وجود امتيازات للأجانب في ولاية اليمن فإنه ليس هناك محذور من قيام شركة ألمانية لا تهدف إلى أغراض سياسية بتنفيذ المشروع شريطة أن يكون العمال والموظفون من أهالي اليمن.

التاريخ : 3 أغسطس 1899م

Yıldız Sarayı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi

Taiz'den şifre

Yemen lâ-akall dört milyon nüfus-ı müslimeyi hâvî ve arazisi her türlü ziraat ve imarâta sâlih ve serveti tabiiyesi müsellemler bir hıttâ-i vâsi'a olup veli-nime-i bî-minnetimiz efendimiz hazretleri-nin mütevâliyen emr u fermân ve daima irâde ve iltizâm buyurdıkları vechile bi-hakkın ıslâh ve idare olunur ise idare-i askeriye ve maliyece müstakbelen bu kıt'adan edilecek istifadeler tahmin olunamayacak derecede mühimdir. Âlâ ve tezyîd-i vâridâtın mevkûfı aleyhi sırasıyla arz olunmak mukarrer ise de evvel be-evvel Hudeyde ile San'a beyninde bir şimendiferin inşasıyla me-vâridâtı ticariye ve ale'l-husus nakliyâtı askeriye tesrî' ve te'min edilmedikçe nasıl teşebbüsâtta bulunulsa semeresiz kalacağı muhakkak ve Yemence men'-i şekâvet ve icra-yı ıslâhât için ittihâ-zı lâzım gelen tedâbir-i askeriye ve siyasiyenin de en mühim ve müessiri şimendiferin inşası mad-desinden ibaret olduğu geçen sene Bâbiâli'ye takdim olunan mufasssal mazbatada edille-i vâzi-ha ile iş'âr edilmiş ise de henüz cevab alınamamıştır. Bu hususun te'hiri nezd-i me'âlî-i cenâb-ı mülûkânede tecvîz buyurulacağı gibi hattın te'sisi için vâki olacak masrafın gerek diyânet ve si-yaset ve servet ve gerek askerlik itibarıyla husûle gelecek fevâid-i azîmeye nazaran istiksâr edil-meyeceği dahi âşikârdır. Buralarda ecânibe imtiyâz i'tâsı caiz değil ise de hattı mezkûr devlet



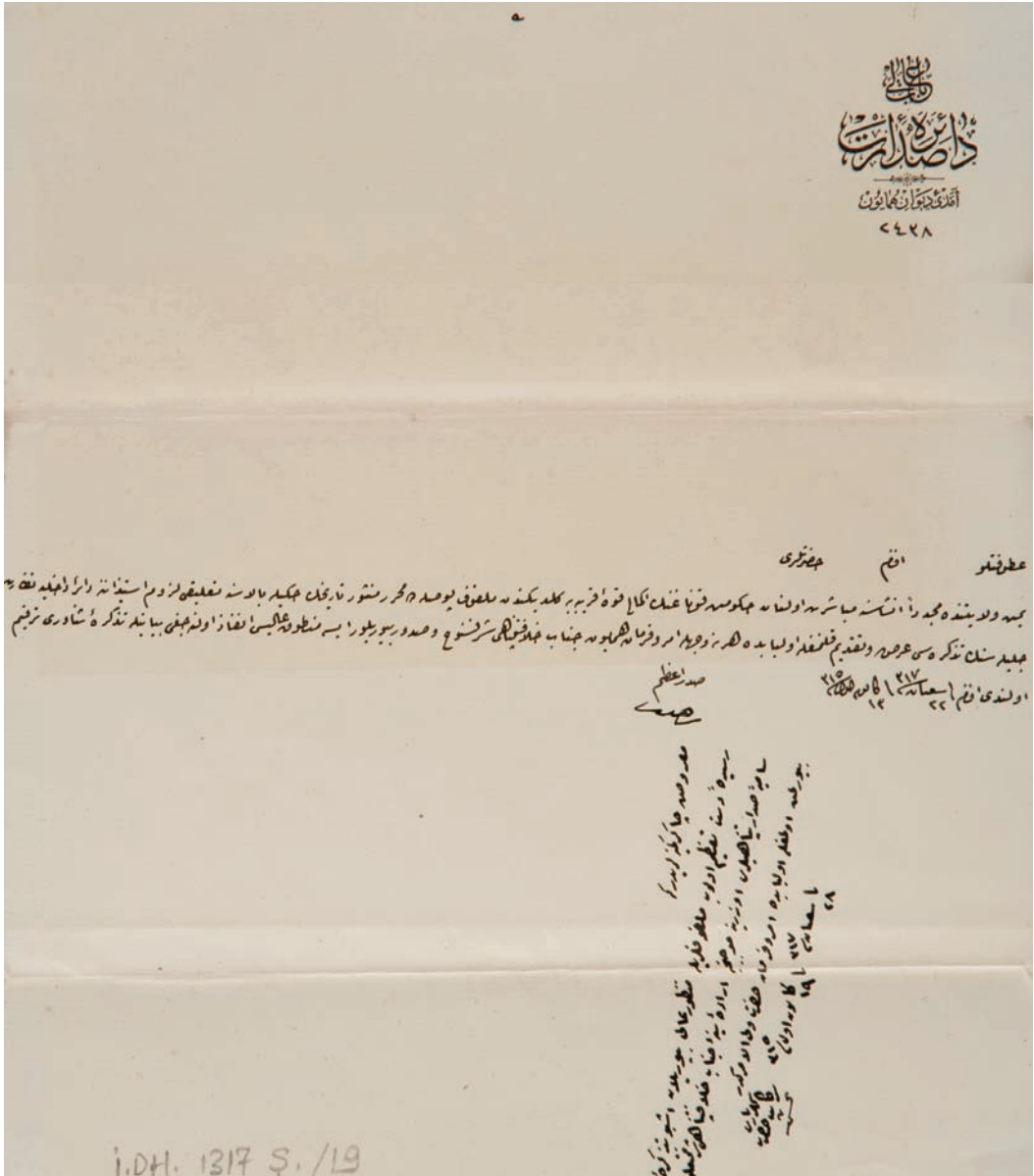
YEMEN VİLAYET BİNASININ İNŞASI

Yemen Vilayeti'nde bitme aşamasına gelen hükümet konağı için hazırlanan tarih kitabesine
Padişah tarafından onay verildiği / Tarih kitabesinin metni

İستكمال إنشاء مبنى الولاية في اليمن

رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان يتضمن ما جاء في خطاب ولاية اليمن بأن مبنى الحكومة في الولاية في مدينة صنعاء قد
اشرف على الانتهاء والإذن المطلوب من نظارة الداخلية بالسماح لتعليق لوحة التاريخ التي تحوي اسم السلطان فوق المبنى.
ومرفق لوحة الانشاء لمبنى الولاية الذي يعود الى تاريخ 1317هـ.

التاريخ : 30 ديسمبر 1899م



Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti'nde müceddeden inşasına mübâşeret olunan hükûmet konağının ikmâlî kuvve-i karîbeye geldiğinden melfûf pusulada muharrer mensûr tarihin hakkiyle bâlâsına ta'lîkî lüzum-ı istîzânına dair Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nin tezkiresi arz u takdim kılınmakla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise man-tûk-ı âlîsi infaz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 22 Şaban sene [1]317 ve fî 13 Kânûn-ı Evvel sene [1]315 / [25 Aralık 1899]

Sadriazam
Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

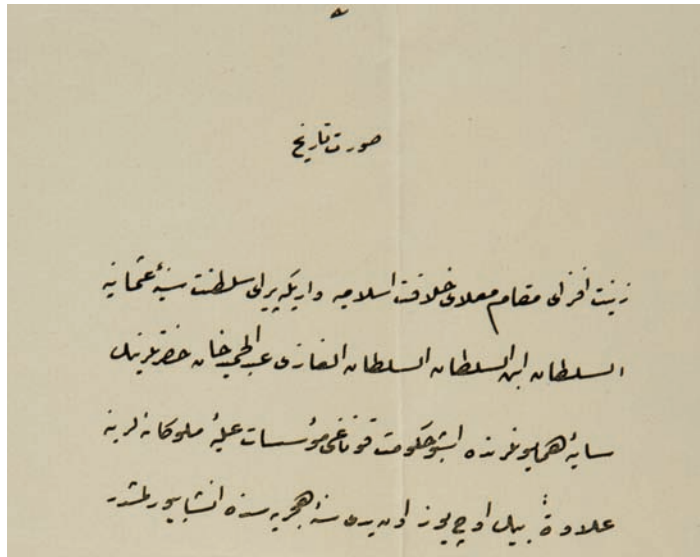
Fî 27 Şaban sene [1]317 ve fî 19 Kânûn-ı Evvel sene [1]315 / [30 Aralık 1899]

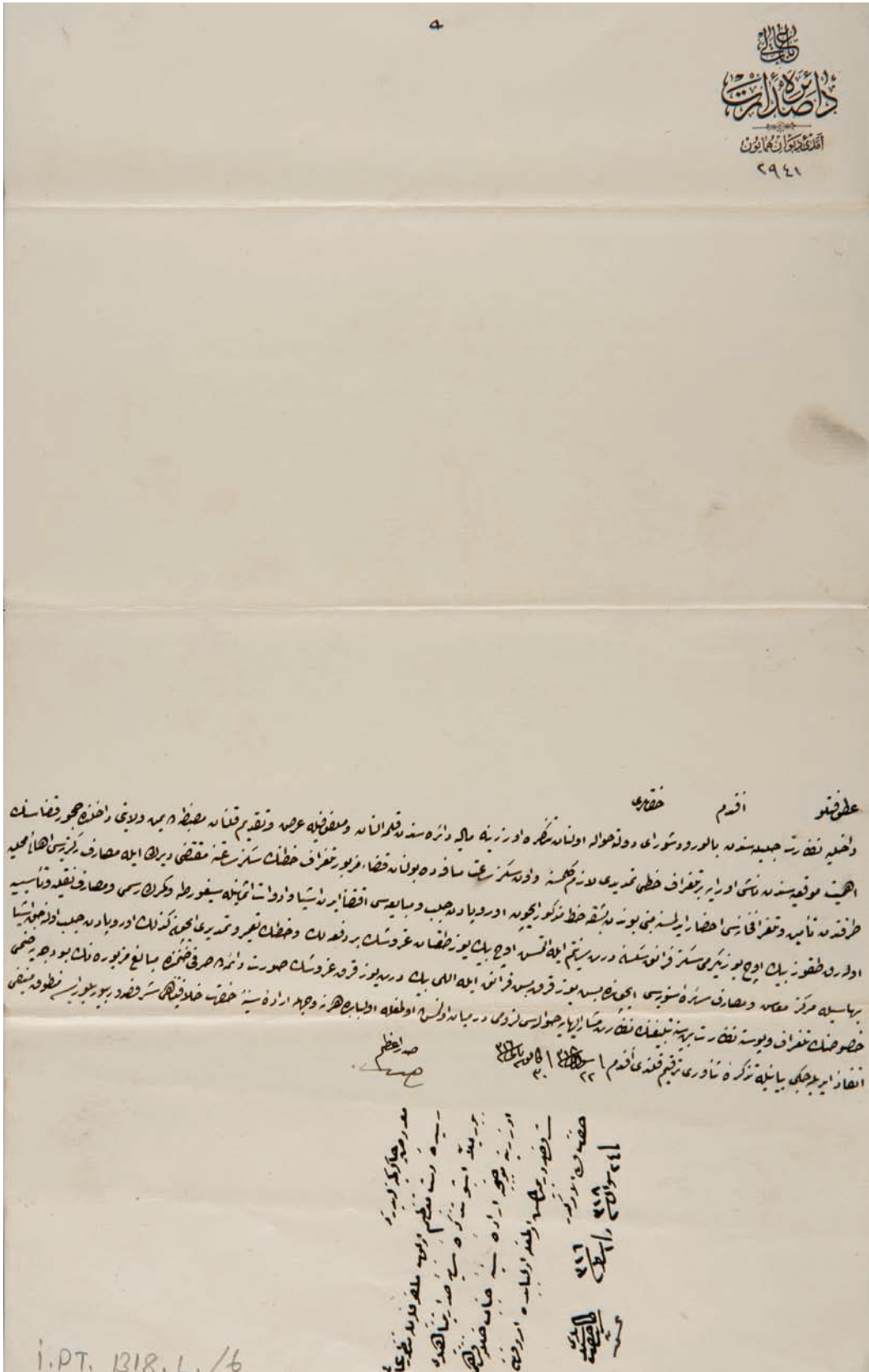
Serkâtib-ı Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

**

Sureti Tarih

Zînet-efzâ-yı makam-ı muallâ-yı Hilâfet-i İslâmiyye ve erîke-pîrâ-yı Saltanat-ı Seniyye-i Osmaniyye es-Sultan ibnû's-Sultan es-Sultan el-Gazi Abdülhamid Han hazretlerinin saye-i hümâyûnlarında işbu hükûmet konağı müessesât-ı aliyye-i mülûkânelerine ilâveten bin üç yüz on yedi sene-i hicriyesinde inşa buyurulmuştur.





HACUR KAZASI'NA TELGRAF HATTI ÇEKİLMESİ

Yemen Vilayeti dahilinde bulunan Hacur Kazası'nın önemli bir mevkide olmasından dolayı masraflarının bir kısmı ahali tarafından karşılanmak üzere telgraf hattı çekilmesi

تمديد خط التلغراف إلى قضاء حجور

رفع من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص الرسائل التي وصلت من نظارة الداخلية ومجلس شورى الدولة حول ضرورة مد خط التلغراف إلى قضاء حجور لأهمية موقعه ولبعده عن مركز الولاية وسوف يساهم الأهالي بتوفير المبالغ اللازمة لإنشاء الخط على أن يتم جلب المواد اللازمة للتمديد من أوروبا وسوف تصل تكاليف المشروع من ثمن المواد ومصاريف التأمين والجمارك وإذا صدرت الموافقة فسيتم تبليغ نظارة البريد والتلغراف.

ثم تأشيرة سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 14 فبراير 1901م

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

2941

Atûfetli efendim hazretleri

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havale olunan tezkire üzerine Maliye Dairesi'nden kaleme alınan ve melfûfuyla arz u takdim kılınan mazbatada Yemen Vilâyeti dahilinde Hacur Kazası'nın ehemmiyeti mevki'yyesinden nâşi oraya bir telgraf hattı temdîdi lâzım gelmesine ve on sekiz saat mesafede bulunan kaza-yı mezbûr telgraf hattının sekiz saatine muktezî direk ile masârıfı rekziyesi ahali-i mahalliye tarafından te'min ve telgrafhânesi ihzâr edilmesine mebnî bundan başka hatt-ı mezkûr için Avrupa'dan celb ve mübâyâ'ası iktizâ eden eşya ve edevât esmâniyla sigorta ve gümrük resmi ve masârıfı nakliye ve te'sisiye olarak dokuz bin üç yüz yirmi sekiz frank seksen dört santim ile altmış üç bin yüz doksan kuruşun bir defalık ve hattın tamir ve temdîdi için kezâlik Avrupa'dan celb olunacak eşya bahâsiyla merkez, maaş ve masârıfı saire-i seneviyesi için de beş yüz kırk beş frank ile elli bin dört yüz kırk kuruşun sureti dâimede sarfı zımında mebâliğ-i mezbûrenin bûdceye zammı hususunun Telgraf ve Posta Nezâret-i Behiyyesi'ne tebliğinin nezâret-i müşârunileyhâya havalesi lüzumu dermiyân olunmuş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 22 Şevval sene [1]318 - Fî 30 Kânûn-ı Sânî sene [1]316 / [12 Şubat 1901]

Sadırazam

Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 24 Şevval sene [1]318 - Fî 1 Şubat sene [1]316 / [14 Şubat 1901]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin



[illegible]

YEMEN ŞEHİRLERİNİN TELGRAF HATLARI İLE BİRBİRİNE BAĞLANMASI

San'a-Hudeyde telgraf hattına bir tel ilave edilmesi, Madhak mevkiine bir telgraf merkezi kurulması, San'a'dan Zimar'a, Zimar'dan Perim'e Perim'den Ibb ve Ibb'dan Taiz'e kadar toplam 240 kilometrelik bir telgraf hattı inşa edilebilmesi ve yerli ahali tarafından taahhüt olunan 950 adet direktan başka Avrupa'dan ithal edilecek malzeme, tesis vb. masraflar için gerekli paranın bütçeye ilave edilmesi

ربط المدن الرئيسية في ولاية اليمن بخطوط التلغراف

رفع من الصدر الأعظم الى السلطان بمحتوى الرسائل الواصلة من نظارة الداخلية ومجلس شورى الدولة والمخضر المرسل من الولاية بخصوص مد خطوط التلغراف الى مختلف المدن والمركز في ولاية اليمن وحيث أن خط التلغراف بين مدينة صنعاء ومدينة الحديدة جاهز ولكنه يحتاج إلى تغيير نوع الخطوط وسوف يتم مواجهة التكاليف اللازمة للمشروع في الميزانية السنوية، وطلب صدور الإرادة السنوية في هذا الموضوع.

والخطة المقترحة تشير إلى مد الخط من صنعاء إلى تعز بواسطة خطوط التل والتي لها فوائد عديدة كما أنه من الضروري إنشاء مبنى للتلغراف في مدينة مفتح ويتم التمديد على النحو التالي: من صنعاء إلى ذمار تسعون كيلو متراً ومن ذمار إلى بریم ثلاثون كيلو متراً ومن بریم إلى إب التي تبعد ستين كيلو متراً ومن إب إلى تعز ستين كيلو متراً وسوف يكون المجموع (240) كيلو متراً ويتعهد الأهالي بالمساعدة في التكاليف كما يفضل جلب المواد اللازمة للخطوط الجديدة والخطوط التي تحتاج إلى ترميم وإصلاح من أوروبا.

وقد صدرت الإرادة السنوية بتنفيذ ذلك.

التاريخ : 19 مايو 1901م.

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

243

Atûfetli efendim hazretleri

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havale olunan tezkire üzerine Maliye Dairesi'nden kaleme alınan ve leffen arz u takdim kılınan mazbatada Yemen Vilâyeti'nde Hacile ve Madhak mevkilerinde bir telgraf merkezi küşâdıyla San'a'dan Hudeyde'ye kadar mevcud olan hatta bir tel daha ilâvesi için sarfı icab eden yirmi iki bin dört yüz otuz dokuz frank ile altmış üç bin sekiz yüz seksen kuruşun üç yüz on dört senesi bûdcesine zamîmeten tesviyesi hususuna bi'l-istîfân irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî şeref-sünûh buyurularak Hacile merkezi küşâd olunmuş ise de bazı esbâb-ı mahalliyeye mebnî mevcud olan hatta bir tel ilâvesinden fevâid-i matlûbe te'min olunamayacağından bundan sarfı nazarla San'a'dan Taiz'e kadar bir hattın temdîdi hâlinde Dersaâdet'le diğer bir vasıta-i muhabere daha açılmış olacağı cânîb-i vilâyet-den ahîren dermiyân olunmuş ise de San'a ve Hudeyde hattına bir tel ilâvesi ve masârifinin bûdceye ilâveten tesviyesi makrûn-ı müsaade-i seniyye-i cenâb-ı cihanbânî buyurulmuş olduğundan



mezkûr telin ol vechile temdîdi ve Madhak mevkiine dahi bir telgraf merkezi küşâdiyla beraber ber-mûceb-i iş'âr-ı mahallî San'a'dan doksan kilometre mesafede kâin Zimar'a ve oradan otuz kilometrede kâin Perim'e ve Perim'den altmış kilometre bu'dunda vâki lbb ve lbb'dan altmış kilometre mesafede bulunan Taiz'e kadar cem'an iki yüz kırk kilometrelik bir telgraf hattının dahi temdîdi ve ahali-i mahalliye tarafından taahhüd olunan dokuz yüz elli aded direkden mâadâ Avrupa'dan celb ve mübâya'ası lâzım gelen eşya ve edevât esmâniyla masârifı te'sisiye-i saire olarak yirmi yedi bin dört yüz seksen dört frank yetmiş altı santim ve yüz kırk sekiz bin dört yüz on dört kuruşun bir defalık ve hutûtı mezkûrenin tamiri için kezâlik Avrupa'dan celbi muktezî eşya ile merâkizin muayyen ve masârifı seneviyesi bulunan bin altı yüz üç frankla yüz seksen üç bin dokuz yüz altmış kuruşun sureti dâimede olarak tahsisıyla hattı mezkûrun temdîd ve inşası ve mebâliğ-i mezbûrenin bûdceye zamîmeten tesviyesi hususunun Telgraf ve Posta Nezâreti Behiyyesi'ne tebliğinin Dahiliye Nezâreti Celîlesi'ne havalesi dermiyân olunmuş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fi 22 Muharrem sene [1]319 - Fi 29 Nisan sene [1]317 / [12 Mayıs 1901]

Sadırazam

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 29 Muharrem sene [1]319 ve fi 6 Mayıs sene [1]317 / [19 Mayıs 1901]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin





سایه موفقیت و ایستادگی در یک صنّاعان تعزّی تمّید قلنان تلّغراف خطّنه بر نشانه سفّرت اولمق اوزره
صنّاعان نشاقلنقه اولمق ستونک رسمید

San'a'dan Taiz'e uzatılan telgraf hatına bir iftihar nişanesi olmak üzere inşa edilen sütun

العمود الذي أنشئ في صنّاعا ليكون رمز فخر لخطّ التلّغراف من صنّاعا إلى تعزّ

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90661-0001)

Dahiliye Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan selh-i Muharrem sene [1]321 tarih ve dokuz yüz elli altı numara numaralı tezkiresi melfûfuyla Maliye Dairesi'nde kırâet olundu.

Meâlinde Nevâhî-i Tis'a ile Taiz Sancağı arasında tayini mukarrer olan hatt-ı fâsılın İngiliz komiserleriyle müştereken tayinine memur olup el-yevm Kataba Kazası'nda bulunan Osmanlı komiserleriyle vilâyet ve Ordu-yı Hümâyûn arasındaki muhaberâtın te'hiri envâ'-ı mehâzîr ve müşkilâtı dâ'î olacak derece-i ehemmiyetde bulunduğu ve telgraf merkezi olan Taiz Kasabası Kataba'ya bir süvarinin mütemâdiyen seyri seri' ile yirmi dört saatde kat' edeceği mesafede olarak arada birkaç noktaya süvariler tertib ve ikame edilmiş ise de bir telgrafa yine dört günden evvel cevap alınamamakta olduğu ve İngiliz komiserlerinin tesrî-i muhaberâtı için geçende İngiltere Hükûmetince Aden'den Kataba'nın bir-iki saat kurbunda bulunan Sal'a'ya telgraf hattı temdîd edilmiş olması Osmanlı komiserleriyle de muhaberâtın te'min-i tesrî-i lüzumunu takviye ettiği gibi amelîyâtı temdîdiye hitâm buldukdan sonra dahi hatt-ı fâsılın üzerinde bulunan Kataba'nın muhaberâtı haiz-i ehemmiyet ve müsta'ciliyet olacağı cihetle Taiz'den oraya bir hatt-ı telgrafı temdîdi derece-i vücûba gelmiş olduğu beyânıyla icra-yı icabı Yemen Vilâyeti'nden iş'âr kılınmış ve mezkûr kazaya hat temdîdiyle merkez küşâdî hâlinde bir defaya mahsus olarak mübâyâ'a edilecek olan alet ve edevât esmânıyla nakliye ve rekziye ve inşâiye ve tefrişkiye olarak yedi bin elli üç frankla altmış dört bin yüz seksen kuruş ve merkezin senevî maaşı ve masârifâtı sairesi için de yirmi sekiz bin altı yüz kırk kuruş dört yüz frankın tesviyesi ve i'tâsı lâzım gelip ancak meblağ-ı mezbûrun tahsisât miyânında karşılık olmadığı beyânıyla bûdceye zamîmeten tesviyesi bi'l-muhabere Telgraf ve Posta Nezâreti'nden bildirilmiş olduğundan bahisle istîzân-ı keyfiyet kılınmıştır.

İktizâ-yı maslahat lede'l-müzâkere bûdceye zamâim icrası hakkındaki memnû'iyetden ve fevkalâde zuhur eden bu misillü masârifâ yine fevkalâde olarak bûdce dahilinde karşılık bulunması lüzumundan bahisle hatt-ı mezkûr masârif-ı mukteziyesine dahi bûdce dahilinde karşılık bulunması lüzumu iki re'y tarafından dermiyân kılınmış ise de gösterilen lüzum ve ehemmiyete ve masârif-ı mukteziyeye bûdce dahilinde karşılık olmadığı sureti iş'ârdan anlaşılmasına mebnî meblâğ-ı mezkûrenin bûdceye zamîmeten tesviyesi zarurî görülmüş olmakla keyfiyet bi'l-istîzân makrûn-ı müsaade-i seniyye-i hazret-i Padîşahî buyurulduğu takdirde infaz-ı mantûk-ı münîfinin Posta ve Telgraf Nezâreti'ne li-eclî'ttebliğ Dahiliye Nezâreti'ne havalesi tezekkür ve keşif defteri leffen takdim kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 28 Safer sene 1321 ve fî 13 Mayıs sene [1]319 / [26 Mayıs 1903]

(Şûrâ-yı Devlet üyelerinin mühürleri)





YEMEN'DE YENİ YOLLAR YAPILMASI

Yemen'de genel ulaşımda ve askerî nakliyatda bazı sıkıntıların yaşandığı, öncelikle Hudeyde-San'a, San'a-Hacur, San'a-Taiz arasında yeni yollar yapılması gerektiğinden maliyetlerinin karşılanması maksadıyla Hüdavendigâr, Konya, Trabzon, Sivas, Kastamonu, Ankara, Beyrut ve Yanya Vilâyetleri bedelâtı nakdî (askere gitmeme karşılığı devlete verilen 50 Osmanlı altını) geliri ile Ziraat Bankası'ndan ilave bir miktar daha paranın tahsis edilmesi

إنشاء طرق جديدة في ولاية اليمن

محضر المجلس المخصوص حول حاجة ولاية اليمن إلى إنشاء طرق جديدة لأن التنقلات صعبة جداً بين المدن وهذا يؤثر على تحركات القوات العثمانية فيها وأصبح من الضروري تعبيد وتسوية طريق صنعاء الجديدة وطريق صنعاء عمران حجة إلى حجور وطريق صنعاء تعز وهذه الطرق من أهم الطرق التي يستخدمها جميع من في اليمن وطريق صنعاء الجديدة التي تقدر بمائتي كيلو متر قد بدأت فيها بعض الاعمال لتسويتها ولم تحدد بعد تكاليف إنشاء تلك الطرق، ويمكن ان يقوم الاهالي بالمساعدة في تنفيذ المشاريع، كما تم التأكيد على سرعة تنفيذ مشاريع الطرق المهمة في اليمن كما أن اعتماد وتقدير المبالغ اللازمة تحتاج إلى مهندسين متخصصين.

التاريخ : 30 أغسطس 1905م

Bâb-ı Âlî
Meclis-i mahsus
1854

Saye-i satvet-vâye-i hazret-i Hilâfet-penâhîde bu kere hıttâ-i Yemaniye'ye kuvve-i kâfiye-i askeriye sevk ve i'zâm ve iktizâ eden levâzım ve erzakı tertib ve irsâl olunmuş ve olunmakta bulunmuş ise de hıttâ-i mezkûrede yolların sa'bû'l-mürûr olmasından nâşi sevkıyât ve nakliyatı askeriye müşkilât ve te'hîrâta uğramakda idüğüne ve cenâb-ı Rabb-i müste'ân eyyâm-ı ömr ve afiyet ve iclâl-i cenâb-ı cihanbânîyi müzdâd ve firâvân buyursun. Asr-ı saadet-hasr-ı cenâb-ı zıllullahîde Memâlik-i Mahrûse-i Şahane'nin her cihetinde ta'dâd ve ihsâsı gayr-ı kâbil-i celâil-i âsâr-ı umrâna hayz-ârâ-yı vücud olduğuna binâen Yemen Vilâyeti dahilinde inşasına lüzum görünen yollar hakkında icra-yı tedkikât ile neticesinin ve bunların tesrî-i inşasına müte'allik mütalaâtın iş'ârı meclis-i bendegânemiz kararıyla Ticaret ve Nâfia Nezâreti'ne havale olunmuş idi. Turuk ve Me'âbir İdaresince cereyân eden tedkikâtı hâvî tanzim ve nezâret-i müşârunileyhâdan tezkiye irsâl olunan ve hey'et-i bendegânemizde kırâet olunan müzekkirede vilâyet-i mezkûre dahilinde askerî ve ticarî olarak inşası muktezî tarîkler Hudeyde-San'a ve San'a'dan Amran-Hacca tarîkıyle Hacur ve San'a-Taiz yolları ve bunlardan en mühimi dahi takrîben iki yüz kilometre tûlünde olan Hudeyde-San'a yolu olup mukaddemâ bazı ameliyât-ı turâbiye icra olunduğu ve elde keşfiyatı kat'îyye haritaları ve keşfnâmeleri olmadıkça masârifâtı hakîkiyenin mikdarı bilinemeyeceğinden bir taraftan keşfiyatı lâzımeye ibtidâr ile beraber diğer cihetden tarîk-ı mezkûr güzergâhının behemehâl mürûru icab eden nukâtı mücbiresinde ameliyât-ı asâkiri-şahane muâveneti ve ahali-i mahalliye ma'rîfetiyle şimdiden başlanması ve bu mahallerde inşasına lüzum görülecek imalât-ı sinâiye masârifı için mahalliyle bi'l-muhabere mebâliğ-i mukteziye tahsis ve i'tâsı ve evvelce Yemen Vilâyeti'nde müstahdem olup inşaatın tatilinden dolayı Dersaâde'e avdet



eden memurîn-i fenniye için mukaddemâ Hazine-i Celîle'den tahsis kılınmış ve el-yevm dahili muvâzene bulunmuş olan maaşlarla bir sermühendis ve iki mühendis ile bir kondüktörün bi'l-intihâb tayin ve i'zâmı ve mezkûr Hudeyde-San'a tarîkine aid keşfiyâtın icrasından ve ameliyât tahtı intizama alındıktan sonra diğer yolların istihsâl-i esbâb-ı inşâiyesi ve Hudeyde-San'a arasında bir metre arzında ve üç yüz kilometre tûlünde bir demiryolu inşasının fevâidi daha ziyade ise de bunun için lâ-ekal yedi yüz elli bin lira râddesinde bir sermayeye ihtiyac olduğu beyânıyla ifa-yı icabâtı dermiyân olunmuştur. Muktezâ-yı hâl tedkik ve müzâkere olundukda hıttâ-i mezkûrenin matlûb-ı me'âlî-mashûb-ı âlî vechile ma'mûriyeti münâkalât ve mevâridâtın teshîl ve tesrî'ini mücib olacak yolların tanzim ve tesviyesine mütevakıf olduğundan en evvel inşası iktizâ eden Hudeyde-San'a tarîkının otomobil işledilecek surette inşası veya dar bir demiryolu yapılması suretleri te'emmül olunarak gerçi orada böyle bir demiryolu yapılmasındaki fevâid münker değil ise de bu suret bir hayli masraf ihtiyarına mütevakıf olmasıyla saye-i muvâfakat-vâye-i hazret-i mülkdârîde demiryolu inşası esbâbı âfide mülâhaza olunmak üzere tarîk-ı mezkûrun lede'l-icab otomobil işledilecek tarzda şose olarak inşası müraccah görüldüğüne ve ol bâbda ihtiyarı lâzım gelen masrafın mikdarı kable'l-keşf hakikate karîb derecede tahmini kâbil olmamakla beraber Yedinci Ordu-yı Hümâyûn'da mevcut olan asâkir-i şahanece muâvenet-i fi'liyede bulunduğu takdirde ehven masârıfla yolun inşası kâbil olacağına mebnî tarîk-ı mezkûrun otomobil işledilebilme üzere şose olarak tesviyesi ve icra-yı keşfiyât ile umûr-ı inşaatda tedâbîr-i fenniyyeyi ifa etmek için bir sermühendis ve iki mühendis ile bir kondüktörün evvelce mahsus maaşlarla Yemen'e i'zâm ve ameliyât-ı mebhûsun-anhâ masârifına kısmen karşılık olmak ve üç seneye mahsus bulunmak üzere leffen takdim kılınan pusulada müfredâtı gösterildiği üzere Hüdavendigâr ve Konya ve Trabzon ve Sivas ve Kastamonu ve Ankara ve Beyrut ve Yanya Vilâyetleri bedelât-ı nakdiyyesi ile Ziraat Bankası'ndan tertib olunan cem'an altı bin beş yüz liranın her sene tarîk-ı mezkûr inşaatına tahsisle hemen işe mübâşeret etdirilmesi ve bir taraftan nukâtı mücbirede asâkir-i şahane muâveneti ve ahali ma'rifeti ile inşaatla başlanılıp bir taraftan dahi ber-minvâl-i ma'rûz otomobil mürûruna sâlih güzergâh tayini için keşfiyât-ı lâzımeye ibtidâr olunması ve sevkîyât ve inşaat ve sarfiyât cihetlerine Yemen'de bulunan Müşir Şakir Paşa tarafından nezâret kalemini ve mebâlig-i mürettebe-i mezkûrenin Ticaret ve Nâfia Nezâretince peyderpey müşârunileyhe irsâliyle emaneten mal sandığında hıfz olunarak sarfiyâtın başmühendisin tasarrufu ve müşârunileyhin tedkik ve işareti üzerine icrası ve bu umûr-ı mühimmin bir an evvel husûlü zımnında Ordu-yı Hümâyûnca ve vilâyetçe iktizâ eden muavenetin ifası hususunun Yedinci Ordu-yı Hümâyûn kumandanı ve vali vekili paşaya tavsiyesi tezekkür kılınmış olmakla suver-i ma'rûza nezd-i me'âlî-vefd cenâb-ı mülûkânede rehîn-i tasvîb buyurulduğu hâlde ona göre icra-yı icabının tarafı Serskerî ile Ticaret ve Nâfia Nezâreti'ne havale ve Dahiliye Nezâreti'ne malumât i'tâ olunacağı muhât-ı ilm-i âlî buyuruldukda ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

Fi 29 Cemâziyelâhir sene [1]323 ve fi 17 Ağustos sene [1]321 / [30 Ağustos 1905]

(Medisi Mahsus üyelerinin mühürleri)

★ ★



4

دانشگاه
آذربایجان

خداوندگار	۲۰۰۰
قونیه	۱۰۰۰
طبریز	۵۰۰
سیواس	۵۰۰
قشقرق	۳۵۰
بیرجند	۳۵۰
انقم	۴۰۰
یانه	۵۰۰
ارضه	۵۰۰
زراعت بانک	۵۰۰
	۶۵۰۰

Hüdavendigâr	2.000
Konya	1.000
Trabzon	500
Sivas	500
Kastamonu	350
Beyrut	350
Ankara	400
[Yekûn]	5.000
Yanya	500
İzmir	500
Ziraat Bankası	500
[Yekûn]	6.500

**



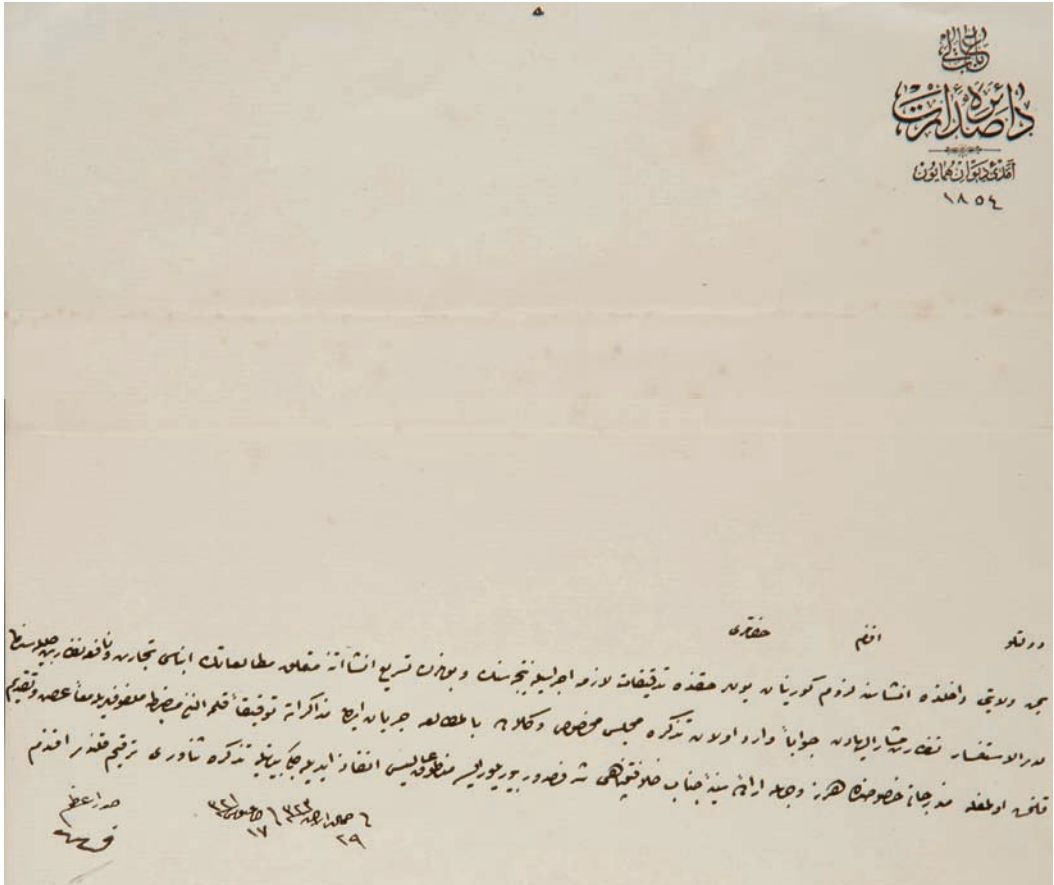
Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1854

Devletli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilinde inşasına lüzum görünen yollar hakkında tedkikât-ı lâzime icrasıyla neticesinin ve bunların tesrî-i inşaatına müte'allik mütâlaâtın inbâsı Ticaret ve Nâfia Nezâret-i Celîlesi'nden lede'l-istifsâr nezâret-i müşârûnileyhâdan cevaben vârid olan tezkire Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'da bi'l-mütâla'a cereyân eden müzakerâta tevfikân kaleme alınan mazbata melfûflarıyla ma'an arz u takdim kılınmış olmakla mündericâtı hususunda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 29 Cemâziyelâhîr sene [1]323 - Fî 17 Ağustos sene [1]321 / [30 Ağustos 1905]

Sadriazam
Ferid





Yemen'de yol ve köprülerin yetersiz olması sebebiyle nakliyat güçlükle yapılabilmekteydi

صعوبة النقل بسبب عدم كفاية الطرق والجسور

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-76-0030)



Hudeyde ile San'a arasında yapılması düşünülen demiryolunun haritası

خارطة خط السكة الحديد المزمع مآده بين الحديدية وصنعاء

[Harita Tasnifi, Nu. 640]

بلد سراسر کا مجموعہ

باسم کتابت داروہی

۴۹۰۰

حدیدہ دم فقاصولت نقلہ و تصفیہ نہ مخصوص اوس اوز۔ محل بلدیہ مجہد و جلی اجہادی اولیٰ تا قیہہ تبلیغ ایدلیہ
صومالیہ لہ سا عہدہ یوز کلبو یوز بہ طوہ لمانی صو ویر ملک وادہ بہہ بابہ کر قوتیخ اولوہ اوزہ تخمیناً ایلی بکدہ
ایلی بکدہ رت یوز انکیز لہ نہ مباہد و جلیہ اولیہ جلی و محل بلدیہ ملک بوکا مقابل سبہ غنیہ مطلوبہ نہ بقہ فایز
اولیہ بکدہ اولیہ بقا بائندہ تحصیلات و قوعبولانہ بائرا ل حال موالندہ نہ تو بہ کی لزومی عیہ والی و لیلی و قوہ عمومیہ
قوماندانہ مہ فیض یا شافہ قوہ قوہ عرصہ و اساعہ قلعہ و مدہ نو۔ مانہ ملک بروہ عرصہ و اساعہ۔ مباہد و جلی فصوصہ
ازدہ نہ جباب خلد قیہہ نہ فمعلوہ یوزلیہ اولیہ اولیہ اوز فرماہ حضرت ولی الامر کہ۔

۱۰ صحتیہ دا اولیہ
۱۱
سہای
سکات
کتہ



HUDEYDE'DE BUZ VE SU FABRİKASI KURULMASI

Hudeyde'de bir buz fabrikası kurulması ve kötü suların damıtılıp arındırılması için bir su makinası satın alınması

إنشاء مصنع للثلج في مدينة الحديدة

جاء في تبليغ سر كاتب السلطان بأنه كان قد تم إصدار الإرادة السنية بالموافقة على إنشاء مصنع للثلج في مدينة الحديدة في جمادى الأولى 1323هـ واستجلاب ماكينة تقطير وتكرير للمياه، ولكن إلى الآن لم يتم إنشاء المصنع بحسب الرفع من رئاسة اللجنة التفتيشية لليمن، ولأن الحاجة إلى المصنع مازالت قائمة وبموجب الاشعارات المرفوعة من رئاسة اللجنة المذكورة يتم استكمال المعاملة كما ورد في التعليمات السابقة.

وصدرت الإرادة السنية مرة أخرى بالموافقة على تنفيذ اللازم.

التاريخ : 23 مارس 1906م

Yıldız Sarayı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi
2811

Hudeyde'nin sıcaklığı ve kesretle asker bulunması hasebiyle orada bir buz fabrikası te'sis ve fena suların takfir ve tasfiyesine mahsus olmak üzere bir su makinesi celbi zımında mahalli belediyesince iktizâ-yı keyfiyetin az zaman zarfında icra kılınması şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî icab-ı âlisinden olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Cemâziyelevvel sene [1]323 - Fî 25 Haziran sene [1]321 / [8 Temmuz 1905]

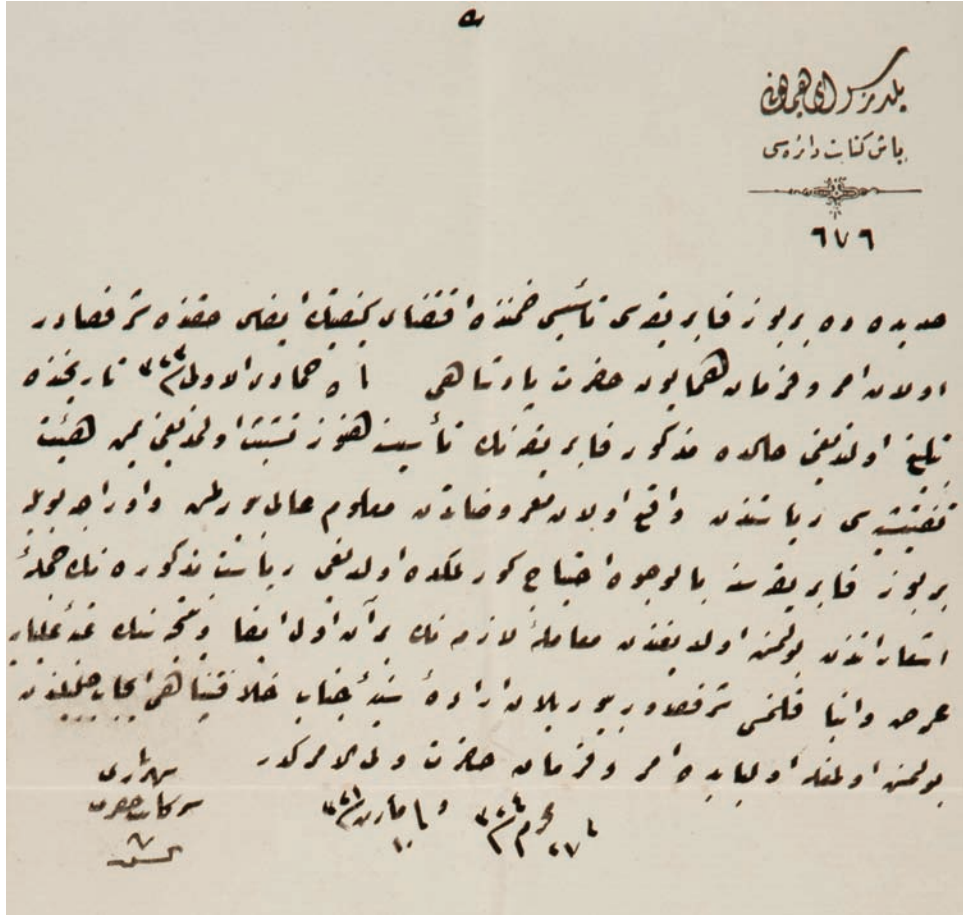
Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

* *

Yıldız Sarayı Hümâyûnu
Başkitâbet Dairesi
4905

Hudeyde'de fena suların takfir ve tasfiyesine mahsus olmak üzere mahallî belediyesince mübâyâ'a ve celbi fî 5 Cumâdelûlâ sene [1]323 tarihinde tebliğ edilen su makinesinin saatde yüz kilo buz, beş ton tatlı su vermek ve on beş bârgir kuvvetinde olmak üzere tahminen iki binden iki bin dört yüz İngiliz lirasına mübâyâ'a ve celb olunabileceği ve mahallî belediyesinin buna mukabil sinîni atıka matlûbundan başka karşılık olmayıp o seneler bakayasından tahsilât vuku bulmasına binâen sâli hâl emvâlinden tesviyesi lüzumu Yemen Vali Vekili ve Kuvve-i Umumiye





Kumandanı Müşir Feyzi Paşa hazretleri tarafından arz u iş'âr kılınmış ve mezkûr makinenin ber-vech-i arz u iş'âr ve mübâyâ'a ve celbi hususuna irâde-i seniyye-i cenâbı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 24 Receb sene [1]323 ve fi 1 Eylöl sene [1]321 / [14 Eylöl 1905]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin

**

Yıldız Sarayı Hümâyûnu

Başkitâbet Dairesi

676

Hudeyde'de bir buz fabrikası te'sisi zımında iktizâ-yı keyfiyetin ifası hakkında şeref-sâdır olan emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i Padişahî fi 5 Cumâdelülâ sene [1]323 tarihinde tebliğ olunduğu hâlde mezkûr fabrikanın te'sisine henüz teşebbüs olunmadığı Yemen Hey'eti Teftişiyesi Riyâseti'nden vâki olan ma'ruzâtdan malum-ı âlî buyurulmuş ve oraca böyle bir buz fabrikası-





San'a ve civarı köylerinde kuyulardan su çekilmesi usûlü

طريقة سحب المياه من الآبار في صنعاء والقرى المجاورة

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-76-0027)

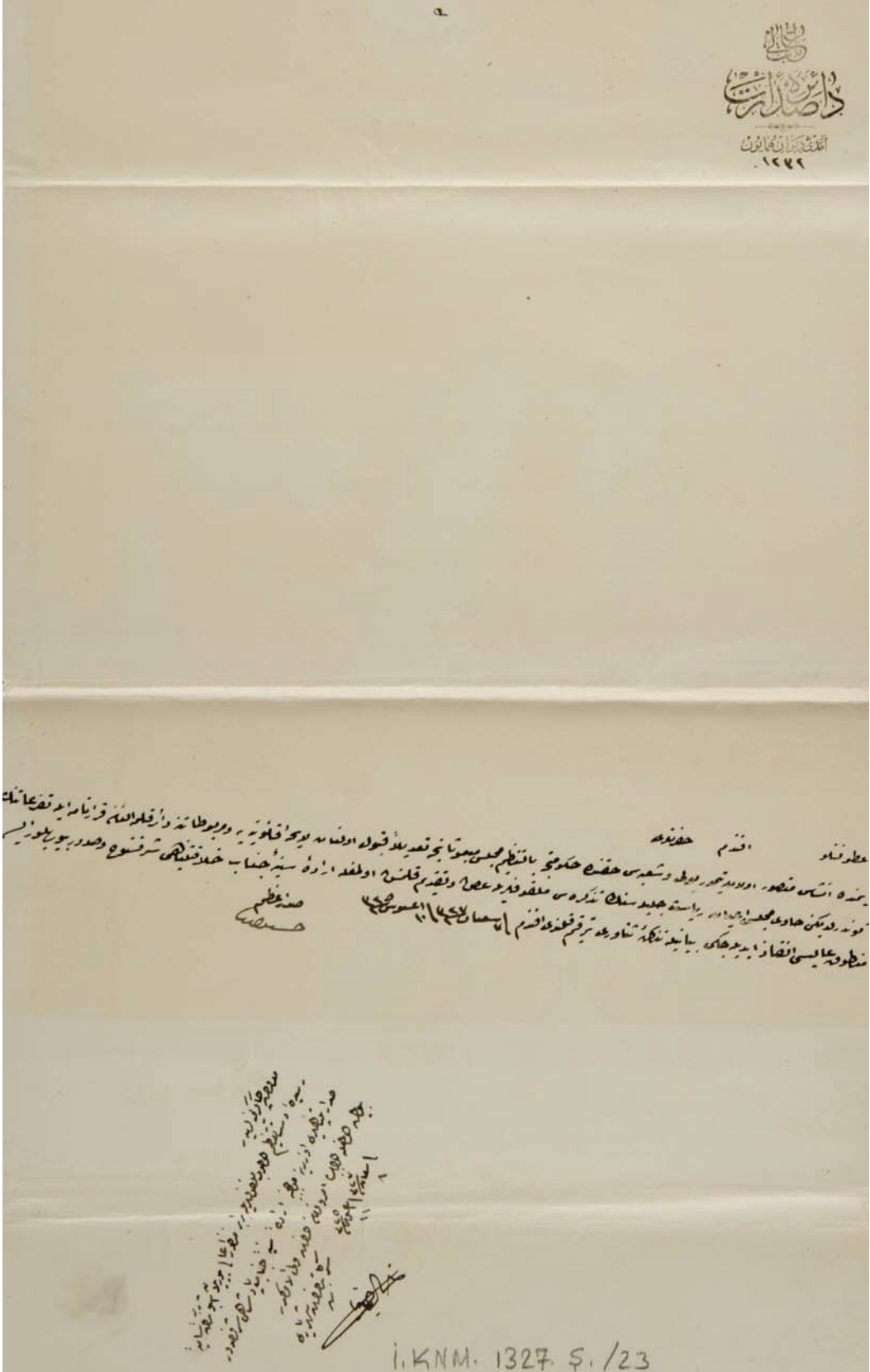
na bi'l-vücûh ihtiyac görülmekde olduğu ri'yâset-i mezkûrenin cümle-i iş'ârâtından bulunmuş olduğundan muamele-i lâzîmenin bir an evvel ifası ve neticesinin atebe-i ulyâya arz ve inbâ kılınması şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî icab-ı celîlinden bulunmuş olmakla ol bâbda emru fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Muharrem sene [1]324 ve fî 10 Mart sene [1]321¹ / [23 Mart 1906]

Serkâtib-i Hazreti Şehriyârî

Tahsin





YEMEN'DE DEMİRYOLU YAPILMASI

Yemen'de demiryolu ve istasyon inşa edilmesi hakkındaki kanun tasarısının Meclis-i Mebusânca kabul edildikten sonra Padişah tarafından da tasdik edildiği

إنشاء خط للسكة الحديد في اليمن

رفع من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص مشروع إنشاء خط للسكة الحديد في ولاية اليمن ويفيد بأن مجلس المبعوثان قد وافق على التعديل المرفوع من شعبة السكك الحديدية في الحكومة وتم اصدار اللائحة القانونية والقرارات المتعلقة بإنشاء المشروع.

ثم تأشيرة سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 24 أغسطس 1909م

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1232

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen'de inşası mutasavver olan demiryolu ve şubesi hakkında hükûmetçe bi't-tanzim Meclis-i Mebûsânca ta'dîlen kabul olunan lâyiha-i kanuniyeye ve merbûtâtına dair kaleme alınan karar-nâme ile teferruâtının gönderildiğini hâvî Meclis-i Ayân Riyâset-i Celîlesi'nin tezkiresi melfûflarıyla arz u takdim kılınmış olmakla irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 7 Şaban sene [1]327 - Fî 10 Ağustos sene [1]325 / [23 Ağustos 1909]

Sadrıazam

Hüseyin

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla beraber manzûr-ı âlî olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Şaban sene [1]327 - Fî 11 Ağustos sene [1]325 / [24 Ağustos 1909]

Serkâtîb-i Hazret-i Şehriyârî

Halid Ziya





YEMEN'DE ARTEZYEN KUYULARI AÇILMASI

Yemen'de artezyen kuyuları açtırmak üzere Mösyö Lorans Morton ve Mösyö Vacesept ile dört aylık mukavele yapılması ve çalışmalar sırasında yanlarında askerî birer zabitin bulundurulması

حفر آبار إرتوازية في ولاية اليمن خلال أربعة أشهر

قرار من مجلس الوكلاء بالموافقة على حفر آبار ارتوازية في ولاية اليمن عن طريق المقاول المسيو لورانس مورتون الذي تم توقيع العقد معه لتنفيذ المشروع لمدة سنتين وعلى نظارة الأشغال العمومية تسوية المبالغ اللازمة لتنفيذ تلك المشاريع.

التاريخ : 25 اغسطس 1909م

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsus Zabıt Varakasıdır:

Hulâsa-i Meâli

Yemen'de artezyen kuyuları küşâdı zımında mukaddemâ Hükûmet-i Mısıryye hizmetinde bulunmuş olan Mösyö Lorans Morton ile Vacesept'in şehri üçer bin kuruş maaş ve südüsü nisbetinde harcırah verilmek ve iki sene müddetle kontratoları akdedilmek üzere muvâfakatlari istihsâl edildiğinden bahisle sâlifü'l-beyân maaş ve harcırahın bu sene nihayetine kadar bâliğ olacağı mikdarın Dahiliye bûdcesinden tesviyesi lüzumuna dair Ticaret ve Nâfia Nezâreti'nin 9 Şaban sene [1]327 tarihli tezkiresi kırâet olundu.

Kararı

Mûmâileyhimânın o vechile hizmeti devlete kabulleri muvâfık ise de bunun için tayin olunan iki sene müddet biraz fazla olduğundan ileride icabı hâle göre temdîd edilmek üzere şimdilik dört ay için mukavelelerinin akdi ve kendilerine verilecek maaş ve harcırahın Trablusgarb'da artezyen kuyuları için nâfia tahsisâtına idhal kılınan mebâliğden tesviyesi ve esna-yı ameliyâtda ciyeti askeriyyeden birer zâbitin bulundurulmasının Harbiye Nezâreti'yle bi'l-muhabere kararlaştırılması hususunun nezâreti müşârunileyhâya tebliği tezekkür kılındı.

Fî 9 Şaban [1]327 – Fî 12 Ağustos [1]325 / 25 Ağustos 1909

(Meclis-i Vükelâ üyelerinin imzaları)





AMRAN ŞEYHİNİN YEMEN VE İSTANBUL'DA OTOBÜS ŞİRKETİ KURMASI

İstanbul'da kurulan ve ortakları arasına Amran Şeyhü'l-meşâyihî Hüzam Paşa'nın da bulunduğ, Milli Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi'nin faaliyet alanını başta Yemen, ve Hicaz olmak üzere Osmanlı Devleti'nin diğer yerlerine de genişletebileceği

إنشاء شركة للحافلات مشتركة بين شيخ عمران حزام باشا والشركة العثمانية الوطنية للعمل في اليمن.

محاضر من مجلس شورى الدولة والمجلس المخصوص حول إنشاء شركة حافلات للعمل في ولاية اليمن وذلك بموجب شراكة مكونة من شركة قاضى كوى العثمانية المساهمة ممثلة بخيري بك وشيخ منطقة عمران في اليمن الشيخ حزام ومتعهد المؤونة العسكرية في ولاية اليمن صالح خسرو بك ويعتبر المذكورون مؤسسين للشركة التي سوف تسمى شركة الحافلات الوطنية العثمانية المساهمة ويتم التعامل بهذه التسمية وتعديل المراسلات والاتفاقيات المتعلقة بالموضوع بموجب التسمية الجديدة، كما يجري استيفاء المعاملات اللازمة لإنشاء هذه الشركة في نظارة التجارة.

ومرفق الإرادة السنية بالموافقة على هذا المشروع.

التاريخ : 11 فبراير 1914م

Şûrâ-yı Devlet

Maliye Dairesi

1460

Merkezi Dersâdet'de olarak Kadıköy Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi nâmıyla teşkili istid'â olunup muahharan vâki olan müracaat ve istid'âya binâen hıttâ-i Yemaniye'de de otobüs ve otomobil işletmek üzere Millî Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi nâmıyla tevsim olunan şirket hakkında daireden tanzim ve hey'eti umumiyyeden zeylen takdim kılınan 26 Teşrîn-i Sâni sene 1329 tarihli mazbata tavzihi keyfiyet olunmak üzere elden Şûrâ-yı Devlet'e iade ve Maliye ve Nâfia Dairesi'ne tevdî olunmakla mezkûr mazbata-i mütekaddime evrakı celb ile tedkiki keyfiyet olundu.

Tedkikâtı vâkı'aya nazaran ibtidâen merkezi Dersâdet'de olarak Kadıköy ve civarında otobüs ve otomobil işletmek üzere Kadıköy Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi nâmıyla Mehmed Hayri Bey tarafından teşkili istid'â olunan şirket hakkında dairece tedkikât icra edildiği sırada mûmâileyh tarafından Ticaret ve Ziraat Nezâreti'ne i'tâ edilip bâ-tezkire irsâl kılınan istid'ânâmede şirket nizâm-nâme-i dahilî lâyihasının birinci maddesine Amran Şeyhü'l-meşâyihî Hüzam Paşa ile Kadıköy Daire-i Belediyesi aza-yı sâbıkasından Zahid ve Vükelâ-yı Deâvî'den Nihad ve Muamelâtı Umumiye İdarehânesi Müdürü Mehmed Hadi ve Yemen erzak-ı askeriye müteahhidlerinden tüccardan Salih Hüsrev Beylerin isimlerinin müessis-i şirket olarak derci ve maksad-ı şirketi mübeyyin olan maddesine şirketçe hıttâ-i Yemaniye ve Hicaziye ve sair Memâlik-i Osmaniyeye'de dahi otobüs işledileceğine dair bir fıkranın ilâvesi ve bu itibarla unvan-ı şirketin Millî Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi nâmıyla tevsimi ve mevâdd-ı saire üzerinde esasâtı mezkûre daire-sinde ta'dilât icrası taleb edilmemesi üzerine ta'dilâtı matlûbe evvel emirde nezâreti müşâruni-leyhâca icra etdirilerek ol bâbda tanzim olunan lâyiha-i nizâmiye dairece bi't-tedkik muvâfıkı usul ve nizâm görölmesine mebnî ona göre tanzim olunan mazbata ile lâyiha-i mebhûsün anhâ-nın bir nüsha-i mübeyyizesinin leffen takdim kılındığı anlaşılmış ve cereyân eden muamele bun-



dan ibaret bulunmuş olmakla mazbata-i mütekaddimede muharrer şerâit dairesinde muamele-i mukteziye ifa ve bir kere de keyfiyet hey'eti umumiyede tedkik olunmak üzere evrak-ı müteferri'a leffen takdim kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 24 Safer sene [1]332 - Fî 9 Kânûn-ı Sâni sene [1]329 / [22 Ocak 1914]

(Şûrâ-yı Devlet Maliye ve Nâfia Dairesi üyelerinin mühürleri)

Maliye ve Nâfia Dairesi'nin işbu mazbatasını melfûflarıyla hey'âtı umumiye de kırâet olundu. Muamele metn-i mazbatada hikâye edildiği vechile cereyân etmiş ve mezkûr nizâm-nâme-i dahilî lâyihasıyla mazbata-i sâbika leffen takdim kılınmış olmakla ona göre icra-yı icabı tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 7 Rebîülevvel sene [1]332 - Fî 21 Kânûn-ı Sâni sene [1]329 / [3 Şubat 1914]

(Şûrâ-yı Devlet üyelerinin mühürleri)

**

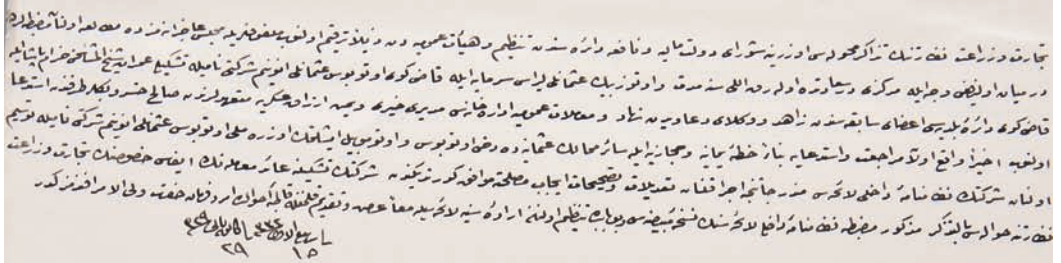
Mazbata

Ticaret ve Ziraat Nezâreti'nin tezâkiri muhavvesi üzerine Şûrâ-yı Devlet Maliye ve Nâfia Dairesi'nden tanzim ve hey'eti umumiyeden zeylen terkîm olup melfûflarıyla meclis-i acizâne-mizde mütâlâa olunan mazbatalarda dermiyân olduğu vechile merkezi Dersâdet'de olarak elli sene müddet ve otuz bin Osmanlı lirası sermaye ile Kadıköy Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi nâmıyla teşkili Amran Şeyhü'l-meşâyihî Hüzzam Paşa ile Kadıköy Daire-i Belediyesi azâ-yı sâbıkasından Zahid ve Vükelâ-yı De'âvî'den Nihad ve Muamelâtı Umumiye İdarehânesi Müdürü Hayri ve Yemen Erzakı Askeriye müteahhidlerinden Salih Hüsrev Beyler tarafından istid'â olup ahîren vâki olan müracaat ve istid'âyâ binaen hıttâ-i Yemaniye ve Hicaziye ile şehri Memâlik-i Osmaniyye'de dahi otobüs ve otomobil işletmek üzere Millî Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi nâmıyla tevsim olunan şirketin nizâm-nâme-i dahiliye lâhiyası müderecâtınca icra kılınan ta'dilât ve tashihât icabı maslahata muvâfık görüldüğünden şirketin teşkiline aid muamelenin ifası hususunun Ticaret ve Ziraat Nezâreti'ne havalesi bi't-tezekkür mezkûr mazbata nizâm-nâme-i dahilî lâyihasının nüsha-i mübeyyizası ve bu bâbda tanzim olunan irâde-i seniyye lâyihasıyla ma'an arz u takdim kılınmakla kâtibe-i ahvâlde.

İrâde-i Seniyye Lâyihası

Merkezi Dersâdet'de olarak Kadıköy ve civarında ve Hıttâ-i Yemaniye ve Hicaziye ile şehri Memâlik-i Osmaniyye'de otobüs ve otomobil işletmek üzere elli sene müddet ve otuz bin Osmanlı lirası sermaye ile Millî Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi" nâmıyla şirket teşkili zımında Amran Şeyhü'l-meşâyihî Hüzzam Paşa ile Kadıköy Daire-i Belediyesi azâ-yı sâbıkasından Zahid ve Vükelâ-yı De'âvî'den Nihad ve Muamelâtı Umumiye İdarehânesi Müdürü Mehmed Hayri ve Ye-





عبدیہ ناظمہ سترایہ محمدیہ راضیہ ناظمہ حمید ناظمہ حمید ناظمہ محمد اعظم و حاجہ ناظمہ

مجلسه
۱۳۹۵

تاریخ جلسه و مکان

موضوع

مشارکت در ارائه نامه

مشارکت نامه

ادوات جلسه و هزینه نامه

فرمانده
فرمانده

پایان جلسه و وقت خاتمه

امضاء



men Erzakı Askeriye müteahhidlerinden Salih Hüsrev Beylere Şûrâ-yı Devlet ve Meclis-i Vükelâ kararlarıyla ruhsat verilmiştir.

İşbu irâde-i seniyyenin icrasına Ticaret ve Ziraat nâzırı memurdur.

Fî 15 Rebülevvel sene [1]332 - Fî 29 Kânûn-ı Sânî sene [1]329 / [11 Şubat 1914]

* *

Bâb-ı Âlî
Meclis-i Mahsus
3344

Ticaret ve Ziraat Nezâreti'nin tezâkiri muhavvesi üzerine Şûrâ-yı Devlet Maliye ve Nâfia Dairesi'nden tanzim ve hey'eti umumiyeden zeylen terkîm olunup melfûflarıyla meclis-i acizâne-mizde mütâlâa olunan mazbatalar dermiyân olduğu vechile merkezi Dersaâdet'de olarak el-li sene müddet ve otuz bin Osmanlı lirası sermaye ile Kadıköy Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi nâmiyla teşkili Amran Şeyhü'l-meşâyihî Hüzam Paşa ile Kadıköy Daire-i Belediyesi azâ-yı sâbı-kasından Zahid ve vükelâ-yı De'âvî'den Nihad ve Muamelât-ı Umumiye İdarehânesi Müdürü Mehmed Hayri ve Yemen Erzakı Askeriye müteahhidlerinden Salih Hüsrev Beyler tarafından istid'â olunup ahîren vâki olan müracaat ve istid'âya binâen hıttai Yemaniye ve Hicaziye ile sair Memâlik-i Osmaniyye'de dahi otobüs ve otomobil işletmek üzere Millî Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi nâmiyla tevsim olunan şirketin nizâmnâme-i dahilî lâyihası münderecâtınca icra kılınan ta'dilât ve tashihât icabı maslahata muvâfık görüldüğünden şirketin teşkiline aid muamele-nin ifası hususunun Ticaret ve Ziraat Nezâreti'ne havalesi bi't-tezekkür mezkûr mazbata nizâm-nâme-i dahilî lâyihasının nüsha-i mübeyyizası bu bâbda tanzim olunan irâde-i seniyye lâyihası-yla ma'an arz ve takdim kılınmakla kâtibe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimi-zindir.

Fî 15 Rebülevvel sene [1]332 - Fî 29 Kânûn-ı Sânî sene [1]329 / [11 Şubat 1914]

(Meclis-i Mahsus üyelerinin imzaları)





سجل

İDARİ VE MÜLKİ DÜZENLEMELER

الشؤون الإدارية والسياسية



اجداد علويت نژاد صاحب شهادت يارده سلطان سليمان خان ابيهم خان حضرتي
جانبه بيمه مطهر ايشرف الدين بعت بويجه اولاد نامة الهاديون شولت
مفرون جلا نطاعت صورت منقضى بيمه تاريخه نه كور طلع نينا بروجه
نقل ونقشه

هذا منان الشريف السامي وخطابنا الحبيب السلطان الخاقاني العالي الكبير النقيب
الهامي المطهر الشريف الحبيب النبي فرع النجدة الزكية وطار العصابة العلوية نورا لسلوة
الاسمية الشريف المطهر ايشرف الدين بيمه بسلام اتم وناواعم ونحو لعلمه الكبير انه
لا يزال يتخذه سامعا الشريف اخلاصه لدينا وقيامه بقله وقالبه بمرضات سلطانا وانياده
الى ضابطا ونقصه ذلك انه حصل شكرنا التام وانشاء العلم على مناصحه ومطابته ولما برزت
اوامرنا الشريف سامع طبعه ووزيرنا الاعظم سليمان باشا نعهده له برصته نغذي البلاد
الهندية لفتح تلك الولاية السنية اجداد لسة الجراد وقطع دار الفساد والعدا واستبشرك
كل مسلم وصاروا مسرورا ودفع ما قدره وكان امره قدرا مقدورا فجمع وزيرنا المشار اليه
فوجد طائفة اللوده نملو بلاد زبيد من المملكة البمانية وحصل منهم غاية المصحة بالاياد
لديهم وازداد ظلمهم على العباد والبلاد وعم ضررهم كل زاد وناد فتبع آثارهم وقطع ديارهم
واستنفذ الرعايا مديهم وصارت مملكة زبيد من حيلة ممالك الشريف وعادته الى عتباتنا الحبيب
وابرز منه يده مكوكهم وكفوت والكم يتخذه فيهم الاخلاص في سلطانا وانما صار من انما عتبا
ومنه اللادنية باعنا ثم عقب مكاتبة والده على باب سعادتنا وبلغت بعدك وانشاء ذلك
وصلنا وحصل عننا لهم زيادة المحبة والمهادنة والمواظقة وتحقيقا ما كانه بلغ عنها على الية
المتردين على عتباتنا الشريف من تلك الديار وانما صار من تدابنا ومملكته من حيلة ممالكنا
وبلغنا الان عنهم خلاف ذلك وتغير ما كاننا به في الساحة من غير مطابقة وانه دفع بيننا
وبينه امرنا الشريف وعكس دينا الحبيب تلك البلاد ضاحه كبر حبيب ودفاعهم عن ضررها
الايبر والمهور وهذا عجب الخطا الموضن المترنعبه ذهاب الارواح لمه فان له عصف وشم "الله"

EE 94/2

KANUNÎ SULTAN SÜLEYMAN TARAFINDAN MUTAHHAR İBN-İ ŞERAFEDDİN'E GÖNDERİLEN MEKTUP

Cihad geleneğini ihyâ etmek, fesad ve inadin kökünü kazımak Müslümanların dünya saadetlerini sağlamak üzere Hint taraflarına giden Veziriazam Süleyman Paşa'nın dönüşünde Zebid'de halka zulüm yapan bir zorba gürûhunu tedip ederek burayı Osmanlı hakimiyetine dahil ettiği, ancak daha önce karşılıklı yazışmalarla bir dostluk oluşturup Osmanlı hakimiyetine giren Yemen Hakimî Mutahhar ve babası Şerafeddin'in sonradan bölgedeki Osmanlı idareci ve memurlarına karşı dostluğa aykırı davranışlar içerisine girdikleri, Peygamber soyundan gelmeleri nedeniyle kendilerine karşı bir muhabbetin bulunduğu, bu nedenle üzerlerine askerî bir harekât için acele edilmediği, uyanıp kendilerine gelmeleri, gafletten sıyrılmaları, akıbetlerini düşünerek Osmanlı devletinin adalet ve hoşgörüsüne sığınmaları gerektiği, aksi takdirde emrine verilen büyük bir ordu ile bölgede bulunan Özdemir Paşa'nın yardımına gitmek üzere hazırlanan Mustafa Paşa'nın gazabına uğrayacakları, Yemen'in coğrafi özelliklerinin de kendilerini kurtaramayacağı, ancak yeniden Osmanlı tabiiyetine girmeleri durumunda taltif edilecekleri ve kendilerine hiç kimsenin karşı gelemeyeceği surette müstakil bir idare verileceğine dair Kanunî Sultan Süleyman tarafından gönderilen saltanatname

رسالة بالعربية من السلطان سليمان القانوني إلى المطهر بن شرف الدين

رسالة من السلطان سليمان القانوني إلى المطهر بن شرف الدين بخصوص خضوع اليمن للسلطة العثمانية وتعيين والي لولاية اليمن ويطلب السلطان من المطهر وأتباعه الخضوع للسلطة العثمانية وطاعة خليفة المسلمين (انظر الوثيقة باللغة العربية).
التاريخ: (1543-1544 م)

[Arapça'dan tercümedir]

Yüce Saltanat soyunun ecdâdından Selim Han Sultan oğlu Süleyman Han hazretleri canibinden Yemen'de Mutahhar ibn Şerafeddin'e gönderilen Nâme-i Hümâyûn'un Yemen tarihlerinde görüldüğünden teberrüken aşağıya alınmıştır.

Bu bizim yüce ve şerefli saltanatnâmemiz; soyu şerefli, nesebi Hüseyinî, temiz soyun bir dalı olan Haşimî sülâlesinden Şerif Mutahhar ibn Şerafeddin'e yazılmıştır. Ona hususi ve en içten selamlarımızı gönderiyoruz. Onun fazileti ve ilminin üstünlüğüne, bize karşı duyduğu samimî bağlılığa, devletimizin memnuniyetini sağlayacak faaliyetleri sürdürdüğüne dair bilgiler bize gelmeye devam etmektedir.

Cihad geleneğini sürdürmek, fesad ve inadin kökünü kazımak, tüm Müslümanları sevindirmek için veziri azamımız Süleyman Paşa, emrimize binâen Sind vilâyetlerini fethetmek üzere Hind tarafına gönderilmişti. Bu sevinçli haber müslümanlara duyurulunca büyük bir mutluluk ve sevinç oluşmuştu. Allah'ın takdiri gerçekleşti. Zaten "Allah'ın emri olup bitmiş bir şeydir" [Ahzâb 33/38].

Adı geçen vezirimiz, dönüşü esnasında Yemen'de Zebid adı verilen bölgede zulümlerini her geçen gün artırarak yerli halkı sıkıntılara sevkeden bir zorba taifesi görmüştür. Bunun üzerine bu zorbalıklara cüret edenleri titiz bir şekilde tespit ettirmiş ve ahaliyi onların zorbalıklardan kurtarmıştır. Bu şekilde Zebid de memleketlerimiz cümlesine dahil edilmekle şerefliendirilmiştir.

Babanızın ve sizin bize karşı samimiyet ve bağlılık ihtivâ eden mektublarınız elimize ulaşmış-



لا يغير بغير حتى يغير ما بانفسهم « فالدون مائة الشرف الشريف الذي قد صعد بساط الالهة شرقاً
 وغرباً وبعداً وقرباً وصارت سلطنة الفلكه الشريفه كابرير المصفا والمقدسة المستصفا وتتم بحمد
 سعادتنا هذه بايات النصر وفتح لنا النصر في شرقنا والغرب على هذا العصر واستتم فخرنا على سائر
 الملوك على جوار الخلاه الى يوم العرشه « ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء وامانا يرفع الله من يشاء
 وعزنا المظفوره ابنا انخرطت خرقة وابنا سقطت نطقت وحيثما سكنت ملكك وابنا حلفت عقدت
 وابنا سكنت قتلت لا يعجز لهم صيف ولا كبر ولا عيب ولا خفي ولو شئت لبقنا معه على هذا المظفوره شريفة
 قديون نحو مائة الف اوزيرون شاة وركبنا من البحر والبر لوامرنا وامرنا فمناون ونقوى عدوهم
 ونشركهم بالقوة والآلة والزراد ونسحق العسكر بالعسكر وعلى البحر والبر ونجوه الجبهة بالجبهة من كل اسود واجر
 حتى يصل اول عسكرنا باخرهم وواردهم بصادقهم ويكون اولهم في البلد الامانيه واخرهم في ملكنا المحمية
 ولا تخافهم نعرفهم على قدر سلطتنا وتيسارنا وولنا وشهيدنا فان الملوك ذوي التجار والجمان القوة
 والامان لا يزالون خاضعون لسيقتنا الشريفه فها عليهم مطا طمبه رؤسهم خشيعة مما جعلهم عندنا الخائفة
 وذلك شهور ومعلمهم ظاهريين يتقون كمنه على ما عليه منه يعجل الطاية اليه كونه من دولة سيد المسلمين
 ومن آل بيت النبوة المطهرين ولازم على ناسوس سلطنة الشريفه وحيثما ان شئنا قبل ناع الخرسه عليه
 وان نعرفه بقضا الامور مما يحل به ويصير اليه وكونه الى الجبل يخضعه الى علة الرمال وزعم ان ذلك ينبغي
 وهذه اعية الجبال ونسبته تميزه على كل حال وامر بطول عليه في كل حال جليل ذلك اعظم « لا اعلم
 العلم منه امراته الامه رحم « ابه المضر خلا لاورر ولا لا ربه سلطنة الشريفه فخر وقد اقتضت
 ارادتنا اليه وامرنا الشريفه بتعبية افتخار الاموال الكرام ذوي القدر والاعتزاز صاحبها المضر والاقتضات
 المقتضى بتعبية رعاية الملك العظيم مطفحة باسا دانت معدته وصارت حضرة ونفقت كلمة لا باسا
 على العسكر عيده وصحة قدر ثلاثة آلاف منه فعدنا المظفوره بالله تعالى منبر شاة ورماتنا وصحاننا
 وكراتنا معدة لا يعب الاموال الكرام ذوي القدر والاعتزاز ازدر باسا دانت معدته وصارت حضرة
 وهياتنا ايضا قسلا بعدنا وعليقنا واعبنا على منبر فقصه على صاحبنا الشريفه مطفحة باسا الخائفة
 بان نؤخر تخيير الجيول المذكورة الى حية يومه الى تلك المخرات البنية والنظر في الهمال وما اهل تلك
 الاقطار عليه من ذلك فاذا وقع منه احد فعدنا واصباح الجيول المذكورة فيجوز البناء بطمبه ولهم
 اليه على ما يجب الي ما يجب فاحرنا ذلك الى ان يعود الجواب بتعبية هذه الاخبار عنه الامام وولده



tı. Bu ve benzeri yazışmalar aramızdaki muhabbetin güçlenmesini sağlamıştır. Bu diyarların bize bağlı memleketler arasına girmesini te'min etmiştir.

Şimdi ise daha önceki bilgilerin aksine o diyarlardaki yöneticilerimiz ile meydana gelen ilişkilerde ve yazışmalarda değişmeler olduğu bunun zararı ise bölgedeki herkesi etkileyecek düzeye ulaştığı anlaşılmaktadır. Bunun büyük bir hata olduğu âşikârdır. Bu yolda ısrar edildiği takdirde sonucu ise, gücü, akli ve idraki kaybetmek olacaktır.

"Bir millet kendi durumlarını değiştirmedikçe, Allah onların durumlarını değiştirmez" [Ra'd 13/11]

Şimdi bizim emirnamemiz bir mutluluk belgesi ve zafer nişanesi olarak doğu ve batı, uzak ve yakın her tarafa ulaşmış bulunuyor. Sonuç, saltanatımızın ezici üstünlüğü ile neticelencek, doğu ve batıda izzet ve şeref vesilesi olacaktır. Ayrıca saltanatımızın diğer saltanatlara karşı üstünlüğünün devam etmekte olduğunun bir belgesi ve cihadın kıyamete kadar devam edeceğinin göstergesi olacaktır. *"Bu Allah'ın bir lüfudur. Ve onu dilediğine verir."* [Maide 5/54] *"İnsanlara faydalı olana gelince, o yeryüzünde kalır."* [Ra'd 13/17]

Bizim muzaffer ordularımız ne tarafa yönelse ve savaş açsa ganimet alır, nereye yönelse orayı fetheder, nereye gitse orayı toprakları arasına katar. Ordularımızı ne küçükler ne de büyükler, ne çok kıymetli olanlar ne de değersiz olanlar aciz bırakabilir. Eğer biz dilersek ordularımızdan yüz bin kadar az bir kısmını karadan ve denizden, yaya ve binekli olarak göndeririz. Hatta askerlere askerleri, siyahlara kırmızılar ekler; onları kuvvet ve techizatla ve azıkla destekleriz; o ordular birbiriyle buluşup birleşir. Bu ordunun öncüleri Yemen'e ulaşmış iken sonu bizim ülkemizde olur. kudretimizin tasdiğe, saltanatımızın da desteğe ihtiyacı yoktur. Zirâ gerçek sultanlar ihtişam, kudret ve heybet sahipleridir. Bir çok memleket bizlere boyun eğmeye devam etmektedir; zirâ karşı geldikleri takdirde saltanat ve ülkelerinin ellerinden gideceğini iyi biliyorlar. Bu durum, herkes tarafından çok iyi bilinen ve kimseye gizli olmayan bir gerçektir.

Böyle olmakla birlikte, sizin Peygamberlerin Efendisinin soyundan olmanız size karşı merhametimizin galebe çalmasına ve hemen cezalandırılmanıza engel olmuştur. Bizim şerefli saltanatımızın büyüklüğü, kaçınılmaz olan kötü sonuçtan önce sizleri uyarmayı gerektirmektedir. Bulduğunuz yerin uzak ve dağlık olması, sizi oranın ulaşılabilir olmadığı yanılgısına düşürmemeli. bu durum tarafınızdan tedbir olarak görülse de aslında hüsrandır. Şurası iyi bilinmelidir; *"Bugün asla kurtuluş çaresi yoktur; ancak Allah'ın merhamet ettikleri kurtulabilir"* [Hud 11/43] *"Kaçış nereye? Hayır hiç kurtuluş çaresi yoktur!"* [Kıyâme 75/10-11] Onun için asla bir sığınak ve barınak bulunmayacaktır.

Bizim irade-i seniyye ve emri şerifimiz şunu gerektirmektedir ki; Mustafa Paşa askerin başına tayin edilmiş, emrine üç yüz bin asker verilmiş ve emirülümera Özdemir Paşa'nın yardımına gönderilmiştir. Bunun bir mislini daha deniz yoluyla göndermek için hazırlıyoruz. Bize ulaşan haberlere göre Mustafa Paşa ve Yemen cihetine gönderilmek üzere techiz edilen atların geciktirilmesi, sözünü ettiğimiz hususların gerçekleşmeyeceği kanaatini doğurmamalıdır. Bu hususla ilgili gerekli hazırlıklarımız sürmektedir. Ancak sevkıyattan önce imam ve oğlundan gelen cevabı tahkik için harekâtı tehir etmiş bulunuyoruz. Mustafa Paşa'nın o bölgeye varıp orada istikrar sağlamasının muhâl olduğuna dair düşünceler geçersizdir. Mustafa Paşa bizim değerli bir paşamız olup muzaffer askerlerimizin komutanıdır. Onun sözü ve emri bizim emrimiz, yasağı da bizim



yasağımız yerindedir. Ona itaat eden bize itaat etmiş, ona karşı gelen bize karşı gelmiş demektir. Muhalefet ve itaatsizlikten Allah'a sığınırız. Buna göre Mutahhar kendisini ve akibetini düşünmeli; uyanıp kendine gelmeli; gafletten sıyrılmalı, ayılıp gerçeği görmelidir. Eğer böyle yaparsa saltanatımıza bağlılık ve sevgisini göstermiş, kendisine de acımış olur. Devletimizden gerekli adalet, hoşgörü, himaye, riayet ve her türlü güvenceyi elde eder.

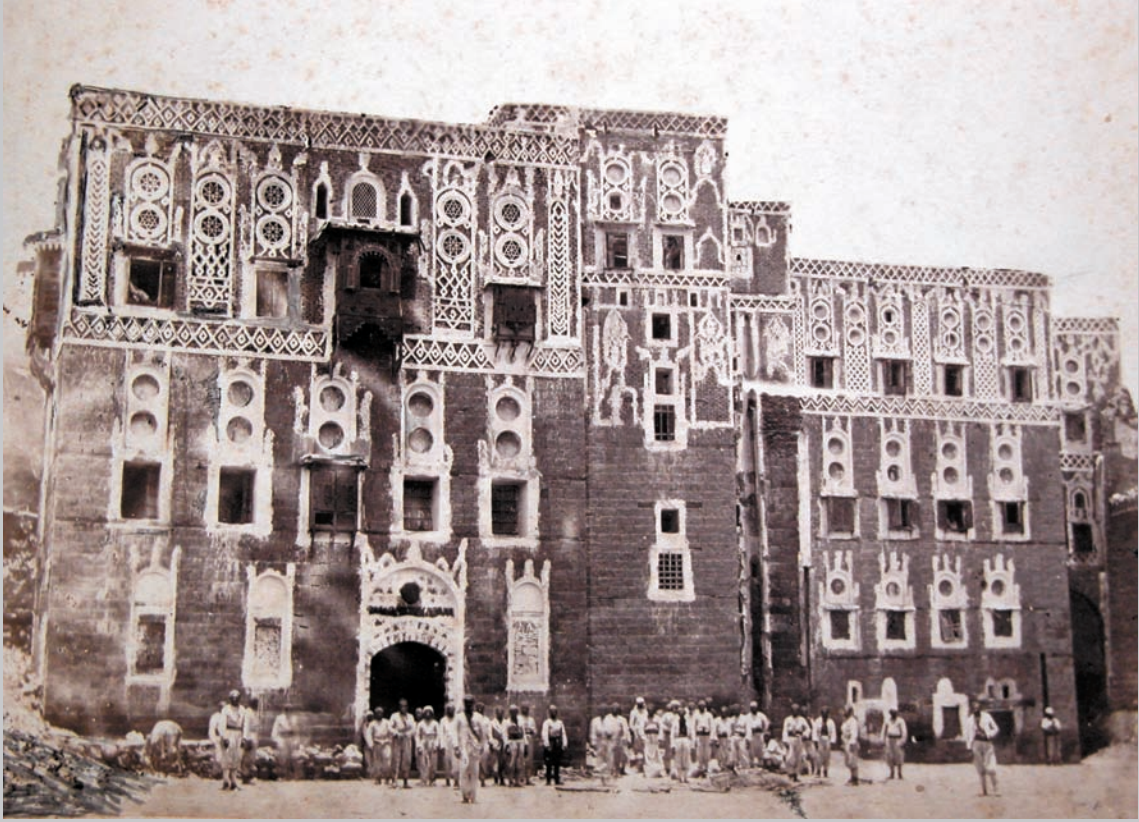
Biz, adı geçen Mustafa Paşa'ya şu emri verdik: "Eğer itaat altına girerler ve doğru yolu tutarlarsa, bizim kuvvetlerimiz arasına katılırlarsa; emrimiz gereği tarafımızdan onu kendisine yarıştır biçimde taltif et. Hiç kimsenin karşı gelmeyeceği biçimde onu müstakil bir idareye sahip kıl." Bu durumda sen gerçekten kazançlı çıkanlardan olursun. Ne bir korku ne de herhangi bir tasan olur; güvende kalırsın. O takdirde bizim katımızda da senin sağlam ve güzel bir yerin olacaktır. Allah muhafaza, eğer muhalefet söz konusu olur, inat, yanlış ve hayal devam ederse; günahları onun sonu olur ve kendisini elleriyle helâke sürükler: *"Biz onlara zulmetmedik; asıl onlar kendilerine zulmettiler"* [Bakara 2/57]. *"Kendi elleriyle ve müminlerin elleriyle evlerini tahrip ediyorlar"* [Haşr 59/2]. Varlık aleminde tekrar yokluğa geçer, pişmanlığın hiç fayda vermediği anda pişmanlık gösterirler. Biz gerçekten ona duyduğumuz merhametten dolayı kendisini uyarıyoruz. Yani onun iyiliğini istiyoruz. Onun için kendisine bu mektubu gönderiyoruz.

Eğer karşı gelecek olursa, karşı koyulamayacak askerle geliriz. Kendisini zelil olarak oradan çıkarırız. Bizim saltanatımıza karşı kendisini kimse koruyamaz ve sığınak bulamaz. Bizim saltanatımız kendisiyle barışık olanlara koruyucu bir gölge; muhaliflerine karşı da alçaltıcı bir azaptır. Yeri asla doldurulamaz. Bu sözüme itimat et; alâmet-i şerife güven vesselam.

Yüce Allah'ın yardım ve desteği olmadan başarı ve kurtuluş mümkün değildir. Salat ve selâm Efendimiz Muhammed'e, âline ve ashabına olsun. Amin

† (950) / [1543-1544]

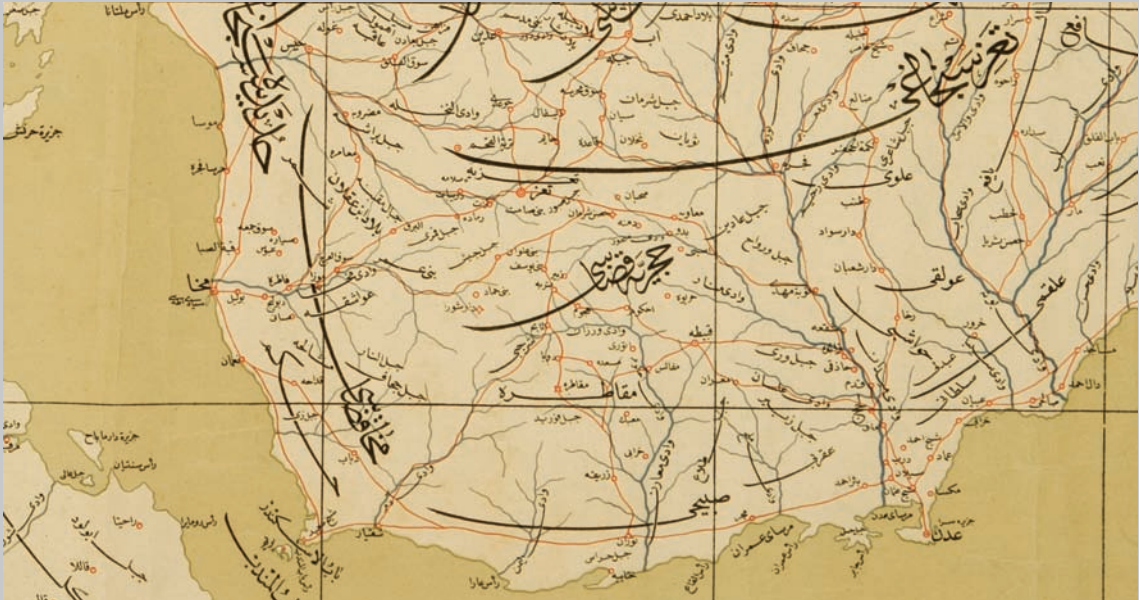




San'a'a'da Sinan Paşa Kasrı

قصر سنان باشا في صنعاء

[İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 766-0053]



Yemen'in güneyini gösteren harita

خارطة الجنوب اليمن

[Harita Tasnifi, Nu. 636]

المتوكل على الله يحيى شرف الدين أبي الحسن لدين ابتداء قياضه في ٩٥٤هـ الى ٩٥٤هـ
 الامام المطهر ابيه شرف الدين ابتداء استقلاله بالامارة من ٩٥٤هـ الى وفاته ٩٥٤هـ
 الامام الناصر لدين الله الحسن بن علي به داود قام في ٩٦٦هـ وأسر في ٩٩٤هـ
 المنصور بالله القاسم بن محمد بن علي ابتداء قياضه في ١٠٠٦هـ الى وفاته في ١٠٤٩هـ
 المؤيد بالله محمد بن المنصور بالله القاسم ابتداء قياضه في ١٠٤٩هـ الى وفاته في ١٠٥٤هـ
 المتوكل على الله اسمعيل بن المنصور بالله القاسم ابتداء قياضه في ١٠٥٤هـ الى وفاته في ١٠٨٧هـ
 المهدي لدين الله احمد بن الحسن بن الامام القاسم ابتداء اقامته في ١٠٨٧هـ الى وفاته في ١٠٩٤هـ
 المؤيد بالله محمد بن المتوكل على الله اسمعيل بن محمد بن القاسم ابتداء قياضه في ١٠٩٤هـ الى وفاته في ١١٠٧هـ
 المهدي لدين الله محمد بن احمد بن الحسن بن الامام القاسم ابتداء قياضه في ١٠٩٧هـ الى ١١٤٧هـ
 وعارضه المنصور بالله حسين بن قاسم في ١١٤٧هـ الى ١١٤٧هـ وبقي هذا المنصور في جبل شمس الى حين وفاته
 المتوكل على الله قاسم بن حسين ابتداء قياضه في ١١٤٧هـ الى وفاته في ١١٤٩هـ
 المنصور بالله حسين بن المتوكل على الله قاسم بن حسين ابتداء قياضه في ١١٤٩هـ الى حين وفاته في ١١٦١هـ
 المهدي لدين الله العباس بن المنصور حسين ابتداء قياضه في ١١٦١هـ الى وفاته ١١٨٩هـ
 المنصور بالله علي بن المهدي العباس ابتداء قياضه في ١١٨٩هـ الى وفاته ١٢٤٤هـ
 المتوكل على الله احمد بن المنصور علي ابتداء قياضه في ١٢٤٤هـ الى وفاته في ١٢٤٤هـ
 المهدي لدين الله محمد بن المتوكل احمد ابتداء قياضه في ١٢٤٤هـ الى وفاته ١٢٥١هـ



YEMEN ZEYDÎ İMAMLARI

1506 senesinden 1835 senesine kadar Yemen Zeydî İmamlarının
imamete başlama ve vefat tarihleri

كشف بأسماء الأئمة الزيديين الذين حكموا اليمن خلال الفترة من

912هـ إلى 1251هـ

كشف بأسماء الأئمة الذين حكموا اليمن ابتداءً من المتوكل على الله يحيى شرف الدين بن شمس الدين عام 912هـ وانتهاءً

بالمهدي لدين الله عبدالله بن المتوكل أحمد 1251هـ وعددهم ستة عشر إماماً.

التاريخ : 29 أبريل 1835م

Yemen'de Zeydî İmamlığı iddiasıyla zuhur etmiş olanların

isim ve künye ve tarihlerini mübeyyin cedvel

El-Mütevekkil Alellah Yahya Şerefüddîn ibn-i Şemseddîn ibtidâü kıyâmihi fî sene 912 ilâ sene 952

El-İmamü'l-mutahhar ibn-i Şerefüddîn ibtidâen istiklâlihî bi'l-emâre fî sene 952 ilâ vefâtihî sene 980

El-İmamü'n-Nasruddinü'llah el-Hasan bin Ali Bin Davud kâme fî sene 986 ve üsira fî sene 992

El-Mansur Billah el-Kasım bin Muhammed bin Ali ibtidâü kıyâmihi fî sene 1006 ilâ vefâtihî fî sene 1029

El-Müeyyed billah Muhammed bin el-Mansur bi'llahî'l-Kasım ibtidâü kıyâmihi fî sene 1029 ilâ vefâtihî fî sene 1054

El-Mütevekkil Alellah İsmail bin Mansur Billah el-Kasım ibtidâü kıyâmihi fî sene 1054 ilâ vefâtihî fî sene 1087

El-Mehdiyyüddinullah Ahmed bin Hasan bin İmam el-Kasım ibtidâen emârelihî fî sene 1087 ilâ vefâtihî fî sene 1092

El-Müeyyed Billah Muhammed bin el-Mütevekkil alellah İsmail Sahib Mu'ber ibtidâü kıyâmihi fî sene 1092 ilâ vefâtihî fî sene 1097

El-Mehdiyyüddinullah Muhammed bin Ahmed Hasan bin İmam Kasım /Arızatü'ül-mansur billah Hüseyin bin Kasım fî 1124 ilâ ve beka hâze'l-mansur fî Cebel-i Şahara ilâ hîn-i vefâtihî 1097 ilâ vefâtihî fî sene 1127

El-Mütevekkil Alellah Kasım bin Hüseyin ibtidâü kıyâmihi fî sene 1127 ilâ vefâtihî fî sene 1129

El-Mansur billah Hüseyin bin el-mütevekkil Alellah Kasım bin Hüseyin ibtidâü kıyâmihi fî sene 1129 ilâ vefâtihî fî sene 1161

El-Mehdiyyüddinü'llah el-Abbas bin el-Mansur Hüseyin ilâ vefâtihî fî sene 1161 ilâ vefâtihî fî sene 1189

El-Mansur Billah Ali Bin el-Mehdi el-Abbas ibtidâü kıyâmihi fî sene 1189 ilâ vefâtihî fî sene 1224

El-Mütevekkil Alellah Ahmed bin el-Mansur Ali ibtidâü kıyâmihi fî sene 1224 ilâ vefâtihî fî sene 1231

El-Mehdiyyüddinullah Abdullah bin el-Mütevekkil Ahmed ibtidâü kıyâmihi fî sene 1231 ilâ vefâtihî fî sene 1251





SAN'A'YA İDARECİ TAYİNİ

Mekke Şerifi Muhammed bin Avn'ın tebliğ ve ifadeleri doğrultusunda San'a halkının refah, huzur ve rahatını sağlamak üzere San'a'ya hakim tayini

تعيين حاكم لمنطقة صنعاء

كتاب من السلطان يفيد بتعيين حاكم على مدينة صنعاء بموجب الرفع والتزكية المقدمة من أمير مكة السيد محمد بن عون وذلك لضمان استقرار البلاد ولاحولها ونشر الأمن والسلم بين الأهالي وبموجب المعلومات الواردة عن المذكور وعن حسن خدمته للدولة وطاعته للسلطان.

التاريخ : 13-1848/6/23 م

San'a hâkimine yazılacak Arabiyyü'l-ibare emri âlinin Türkçe müsveddесidir.

İftihârü'l-e'âlî ve'l-eâzım müstecmi'u cemî'u'l-me'âlî ve'l-mefâhim el-muhtass bi-mezîdi inâye-ti'l-meliki'd-dâim tarafı Devlet-i Aliyyemden San'a hakimî nasb ve tayin kılınan ... dâme uluvvu-hûya hüküm

Memâlik-i Mevrûse-i Şahanemden olan San'a ülkâsının hüsn-i idaresi ve ahali-i urbân ve kabâilin vikâye-i huzur ve refahiyetleri ile saye-i ma'delet-vâye-i mülûkânemde mazalle-nişîn-i emin ve istirahat olmaları nezd-i merâhim-vefd-i Padişahanemde be-gayet matlûb ve mütezem idüğün ve sen ki hâkim-i mûmâileyhsin sen ashâb-ı dirâyet ve malumât-dan olarak ol havali ahvâline vukûfun cihetiyle senden her hâlde hüsn-i hizmet ve âsâr-ı sadakat-mendî ve dirâyet zuhuru mun-tazır bulunduğuna binâen senin ülkâ-yı mezkûra hâkim nasb ve tayin kılınman hususuna irâde-i seniyye-i mülûkânem müte'allik ve şeref-sudûr olmuş olmağın muktezâ-yı münîfi üzere memuriyeti-ni mutazammın Divan-ı Hümâyûnumdan işbu emri celîlû'l-kadrim ısdâr ve tesyâr olunmuşdur. İmdi keyfiyeti memuriyetin malumun oldukça sen dahi mecbûl olduğun dirâyet muktezâsı ve memuriyetin iktizâsı üzere ve Emiri Mekke-i Mükerrreme Şerif Muhammed bin Avn dâme sa'duhû tarafından vâki olacak tebligât ve ifadât vechile ülkâ-yı mezkûrun hüsn-i idaresi ve ol havalide sakin ve mütevattın olan urbân ve kabâilin istikrar-ı asayiş ve refah-ı hâl ve idâme-i huzur ve ferâğ-ı bâlleri ile tarafı eşref-i mülûkânem için cümlesinden da'avât-ı hayriye isticlâbına ve ol vec-hile hakkında tezâyüd-i tevcihâtı mekârim-gâyâtı Padişahanemi mûcib olur vesâil-i mergûbenin istihsâline mezîd-i itina ve sarf-ı makderet eyleyesin. Şöyle bilesin, alâmet-i şerifime itimad kıla-sın.

Fî evâsıtı Receb sene [12]64 / [13-23 Haziran 1848]



هذا فاما العاقل في وطن بنا السامى فافان انا فحكمه باكتنا به
 القوي كنه في الاقمار والقاضي والوالي حانه الوافق والوكار
 والوكار جميع العظمى والمكالم سلوة الكثر في الكلام المصطفى
 اليهم الكثر في فلوته واور على
 عينا وهو في هذا التوسيع الوهم افان في خط عملنا انما في ايدى المستحقين
 الاول بعلامة الغا والافان من ايدى الكثر في فلوته واور على
 رجل في شريف اليهم في ايدى اوردشانه وسيد اوردشانه
 وحيث انما في ايدى الشريف المولى في ايدى الكثر في فلوته واور على
 اورد الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على
 بهيادنا الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على
 ولين في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على
 باودة اورد ما في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على
 وفوق في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على
 وما اورد في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على
 ايجات على في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على
 الوجود في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

بمهر شريفه بايديهم على البصارة او على ايدى تركة سوده سيد



افان اورد الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على
 الملك المولى في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

في ايدى الكثر في فلوته واور على

عونه وحيث انما في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

اوله في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

شريفه في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

اوله في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

ولما في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

نوره في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

در فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

نور في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

اوله في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

بوله في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

نور في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

اوله في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

نور في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

اوله في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

نور في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

اوله في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

نور في ايدى الكثر في فلوته واور على في ايدى الكثر في فلوته واور على

YEMEN'E ŞERİF TAYİNİ

Yemen havalisindeki şerifler ve kabilelerin idaresi hususunda liyakati görülen bir zatın Yemen Şerifi sıfatıyla idareci olarak tayin edilmesi

تعيين أحد الأشراف أميراً على اليمن

رسالة من السلطان العثماني بخصوص تعيين أمير على اليمن ويطلب اختيار أحد الأشراف لتعيينه في هذا المنصب من الذين هم معرفة باليمن وبأعيانها وبقبايلها وبملك دراية بالادارة ويطلب من شريف مكة اختيار الشخص المناسب وسوف يتم اصدر ارادة سنه بتعيينه أميراً على منطقة اليمن.

التاريخ : 13-6/23-1848 م

Yemen şerifine yazılacak Arabiyyü'l-ibare emri âlinin Türkçe müsveddesidir.

İftihârü'l-ekâbir ve'l-ekârim câmi'u'l-mefâhir ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîdi inâyeti'l-meliki'd-dâim eşrafı kirâmdan olup bu defa Yemen şerifi tayin kılınan zîde uluvvuhûya hüküm

Avn ü inâyeti hazret-i Bârî ile bu defa eyâdî-i muzırardan tahlîs olunmuş olan hıttai Yemaniye'nin umûr-ı urbâniye ve eşrafiyesine dahi Yemen şerifi nâmıyla bir zâtın memur ve tayin kılınması lâzım gelip sen ki şerif-i mûmâileyhsin ol havalide bulunan eşraf ve kabâilin ber-vech-i matlûb idaresine iktidar ve liyakatin zâhir olmak hasebiyle senin sâlifü'z-zıkr Yemen şerifi unvanıyla hıttai mezkûreye memur ve tayin kılınman hususuna irâde-i seniyye-i mülûkânem müte'allik ve şeref-sudûr olmuş olmağın muktezâ-yı münîfi üzere zikrolunan Yemen Şerifliği'ne memuriyetini mutazammın Divan-ı Hümâyûnumdan işbu emri celîlü'l-kadrim ısdâr ve tesyâr olunmuşdur. Sen dahi memuriyet ve dirâyetin muktezâsı üzere ol havalide bulunan eşraf ve kabâilin vuku bulacak umûr ve hususlarının hüsn-i rû'yet ve tesviyesiyle her hâlde taraf-ı müstecmi'u'l-mecd ve's-şeref-i ci-handârânem için cümlesinden isticlâb-ı da'avâtı hayriyeye nisârı nakdine-i vüs'a ve tâkat eyleyesin.

Fî evâsıtı Receb sene [12]64 / [13-23 Haziran 1848]



۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲
 ۴۸۳
 ۴۸۴
 ۴۸۵
 ۴۸۶
 ۴۸۷



YEMEN'E YENİ VALİ TAYİNİ

Yemen halkının asayiş ve istirahatini sağlamağa muktedir olamayan Şerif Hüseyin Paşa'nın valilik vazifesinden azledilerek yerine, Yemen'deki tüm Arapların, meşayihin ve kabilelerin huzur, rahat ve emniyetlerini adalet ölçüsü içerisinde sağlamak, lüzumlu meseleleri Mekke emiri Şerif Muhammed bin Avn ve Cidde valisine bildirmek ve gerektiğinde İstanbul'dan görüş almak üzere bir başkasının tayin edilmesi

تعيين والٍ جديد لليمن

رسالة من السلطان حول تعيين والٍ جديد بدلاً من الشريف حسين باشا على أقاليم اليمن ويشير إلى الالتزامات والتوجيهات التي يجب أن يلتزم بها من ضبط لأموال البلاد وتوفير الأمن والطمأنينة للأهالي وأن يبذل الجهود في ترتيب الولاية، ويتحلى باللباقة والشجاعة والحزم في مواجهة مشاكل الولاية وحلها مع ضرورة إخباره الشريف محمد بن عون شريف مكة ووالي جدة بما يقوم به من أعمال.

التاريخ : 18-10/28 1848 م

Bu defa taraf-ı eşref-i saltanat-ı seniyyemden Yemen Eyaleti Valiliği uhde-i ehliyetine ihale ve tevcih kılınan [...] Paşa dâmet meâliyhûya hüküm ki

Yemen valisi bulunan Şerif Hüseyin Paşa matlûb-ı ma'dilet-mashûb-ı şahanem vechile ol havâlinin zabt ve rabtıyla ahalisinin ikmâl-i asayiş ve istirahatine muvaffak olamamış olduğundan bu kere azl ve tebdîliyle eyalet-i merkûmenin hüsni inzibat ve idaresine muktedir ve dirâyet ü li-yâkat ve şecaat ü basâtatla muttasıf birine ihalesi lâzım gelerek sen ki paşa-yı müşârunileyhsin senin evsaf-ı mezkûre ile ittisâfın ve ol havali ahvâline vukûf ve malumâtın derkâr ve senden her hâlde rıza-yı ma'dilet-irtizâ-yı mülûkâneme muvâfık hıdemât-ı mergûbe zuhuru me'mûl ve bed'îdar idüğüne binâen şeref-sühûh ve sudûr eden emri Hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı padişahanem mücibince zikr olunan Yemen Eyaleti valiliği vechile uhde-i dirâyet ve ehliyetine ihale ve tefvîz kılınmış olmakla sen dahi mecbûl ve meftûr olduğun vechile mehâmm-ı aşinâ-yı ve dirâyet ve rıkkıyyetin iktizâsına ve memuriyetin muktezâsı üzere zabt ve rabtı memleket ve ol havalide sakin ve mutavattın kâffe-i urbân ve meşâyih ve kabâilin her hâlde vikâye-i huzur ve emniyetleriyle saye-i ma'dilet-vâye-i şehriyârânemde mazalle-nişîn-i emn ve istirahat olmaları hususuna mezîd itina ve sarf-ı makderet ve her hâlde mucib-i saadet dareyn olan Şeriat-ı mutahharaya tevessül ve temes-sük ederek ve cümle üzerine bastı cenâh-ı re'fet adalet eyleyerek taraf-ı eşref-i mülûkânem için herkesden da'avât-ı hayriyye isticlâbına mübâderet ve hâlâ Mekke-i Mükerreme Şerifi Muhammed bin Avn dâme sa'duhûya ve Cidde valisine ve icabına göre deri bâr-ı şevket-karar-ı mülûkâneme arz ve inha ile vâki olacak iş'arât vechile hareketle ifa-yı lâzime-i kâr-ı dânnâyî ve dirâ-yete bezli mâ-hasal-ı feyz eyleyesin şöyle bilesin

Fî evâhiri Za sene [12]64 [18-28 Ekim 1848]



[illegible]

YEMEN'DE POSTA TEŞKİLATI KURULMASI

Askerî harekâtın sonuçlanmasından sonra Asir'in kazalarına tayin edilen kaymakamlara, evrak postaları hakkında hazırlanan tarifnâmenin gönderildiği / Yemen'in kalkınması için, vilâyet dahilinde ve vilâyetle İstanbul arasında sivil posta teşkilatı kurulması, vilâyet dahilindeki haberleşmenin "Neccar" denilen ulaklar vasıtasıyla gerçekleştirilmesi, İstanbul postalarının on beş günde bir Yemen'e askerî mühimmat getiren Avusturya ve Osmanlı gemileri vasıtasıyla ulaştırılması

تأسيس إدارة للبريد في ولاية اليمن

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص حاجة ولاية اليمن الى إنشاء ادارة للبريد لأن البريد يتم تجميعه وإرساله في حقائق الى اسطنبول ويستغرق ذلك خمسة عشر يوماً ثم يتم الانتظار للمراكب التي تصل من مصر لحمله الى الحجاز ومن ثم الى مصر ولأن ولاية اليمن واسعة وتحتاج الى ارسال المعلومات الادارية والعسكرية الى مركز الدولة بطريقة سريعة وآمنة وبأسعار رخيصة فقد رفع والي اليمن بان الحاجة الى ادارة للبريد وفروع في مختلف المناطق اصبح ضرورة بالنسبة للأهالي لتسهيل شئون التجارة وغيرها، ويمكن ارسال نسخ من نظام البريد والاسعار المعمول بها في مختلف انحاء الدولة الى الولاية للبدء في تنفيذ المطلوب اذا وافق السلطان.

ومرفق طلب من والي اليمن المشير احمد مختار باشا بهذا الخصوص مع توضيح الفوائد التي يمكن الحصول عليها من الناحية الأمنية والاقتصادية وغيرها.

وصدرت الإرادة السنية بالموافقة على تنفيذ ذلك.

التاريخ : 25 يناير 1872م

Numara: 5

Postahâne Nezâret-i Aliyyesi'ne

Atûfetli efendim hazretleri

Harekâtı askeriye münasebetiyle şimdiye kadar Asir Sancağı'na evrak-ı mühimme postaları sureti muntazama ve evkâtı muayyenede işledelememekden dolayı te'hirât vuku bulmakda olduğu hâlde bu kere saye-i mehâsin-vâye-i hazreti Hilâfet-penâhîde Asir'e mülhak kazaların kaymakamları tayin ve i'zâm kılınmak hasebiyle postaların dahi bir usul-i mazbûta ve muttaride tahtına alınması esasen arzu olunarak ve ol bâbda lâzım gelen kavâ'id ve şerâiti mutazammın sureti muvakkatede bir tarifnâme dahi kaleme alınarak nusah-ı mukteziyesinin irsâliyle keyfiyet zikrolunan kaymakamlara ve mevâki-i askeriye kumandanlarına tavsiye ve te'kid olunmuş ise de memurîn ve tüccar ve saire taraflarından gönderilmesi arzu olunan muharrerâta vasıta-i nakliye olamadığından ve evrak-ı mühimme için ıyyâm-ı muayyene ve sureti mahsusada posta naklolunduğu sırada o misillü haricden verilecek muharrerâtın nakline dahi bir cihet-i suhûlet bulunmuş olsa şu keyfiyeti muamelât ve muhaberâtı nâsi teshîl ederek umûr-ı ticaret ve esas-ı ma'mûriyete hizmet edilmiş olacağına binâen dahil-i vilâyetde olan o misillü tüccar ve memurîn tarafından yine vilâyet dahilinde her nereye mektub verilecek olur ise her kazada hükûmet memurları tarafından kabul ile evrak-ı mühimme arasında murad olunan mahalle tavsîl olunmuş ve fakat bir sancak derûnunda olan bir kazadan diğer bir kazaya gönderilecek üç dirheme kadar mektublar için birer ve bir sancak dahilinde bulunan bir kazadan diğer sancak dahilinde olan âhar bir kazaya gönderilecek kezâlik üç dirhemlik mektublar için ikişer kuruşluk pul yapışdırılması ve vilâyet dahilin-



de mine'l-kadîm posta olmadığı gibi İstanbul'dan buraya dahi muntazam posta olmadığından dolayı memurîn ve tüccar için orası ile muhaberâtda azîm müşkilât olduğu cihetle Dersaâdet'den de Yemen'e bir posta gönderilse hem halk için suhûlet ve fâide ve hem de postahânece dahi oldukça açıktan vâridât-ı zâide hâsıl olacağı maznûn olmasıyla beraber çünkü buraca evrak-ı mühimme nakline memur edilen neccâb denilen Arapların meşhûd ve mücerreb olan sûrat-ı meşy u hareket-i müstelzimü'l-hayretlerine nazaran dahili vilâyetde dahi menzilhâne yapılması ve hayvan tedarik olunması gibi külfet ve masrafa hâcet olmayacağı gibi Dersaâdet muhaberât-ı dahi on beş günde bir defa erzak ve levâzimât-ı askeriye ile irsâl olunmakta olan Nemçe ve Osmanlı vapurları vesâtatıyla icra olunmakta olduğuna binâen Yemen Vilâyeti dahilinde herhangi kazadan olur ise olsun İstanbul'a mektub gönderilecek olur ve İstanbul'dan dahi Yemen Vilâyeti'nin hangi cihetine mektub gönderilir ise her üç dirhemlik mektuba beşer kuruşluk ve büyük formada olan gazetelerin her birine yirmişer ve küçüklere onar paralık posta pulu yapışdırılarak gönderilmesi ve üç dirhemden ziyade gelenlerden beher üç dirheme kadar fazlalar için ücretinin nısıfı zam ile ona göre pul konulması muvâfık-ı re'y-i vâlâ-yı nezâret-penâhîleri olduğu hâlde teferruât idaresince ittihâz olunacak kavâ'id ve yapılacak talimât ve tarife ba'dehû arz u takdim olunmak üzere gönderilecek mekâtib üzerine yapışdırılmak ve sarf olundukça esmânî evrak-ı sıhhiye-i mütenevvî'a hasılâtı gibi vâridât icmâllerine irâd yazılmak için li-eclî'ttecrûbe şimdilik beş kuruş ve kırk ve yirmi paralık nev'inden beş-altı bin kuruşluk posta pulunun vilâyete zimmet kaydıyla irsâli temennîsine ibtidâr ve Asir Sancağı dahilinde evrak-ı mühimme için işleyecek neccâb postalarına dair olan sâlifü'z-zikr tarîfnâme-i muvakkatin bir nüshası dahi manzûr-ı atûfîleri buyurulmak üzere leffen tesyâr kılınmakla ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehû'l-emrindir.

Fî 4 Ramazan sene [1]288 ve fî 5 Teşrîn-i Sâni sene [1]287 / [17 Kasım 1871]

Vali ve Kumandan-ı Vilâyet-i Yemen
Es-Seyyid Ahmed Muhtar

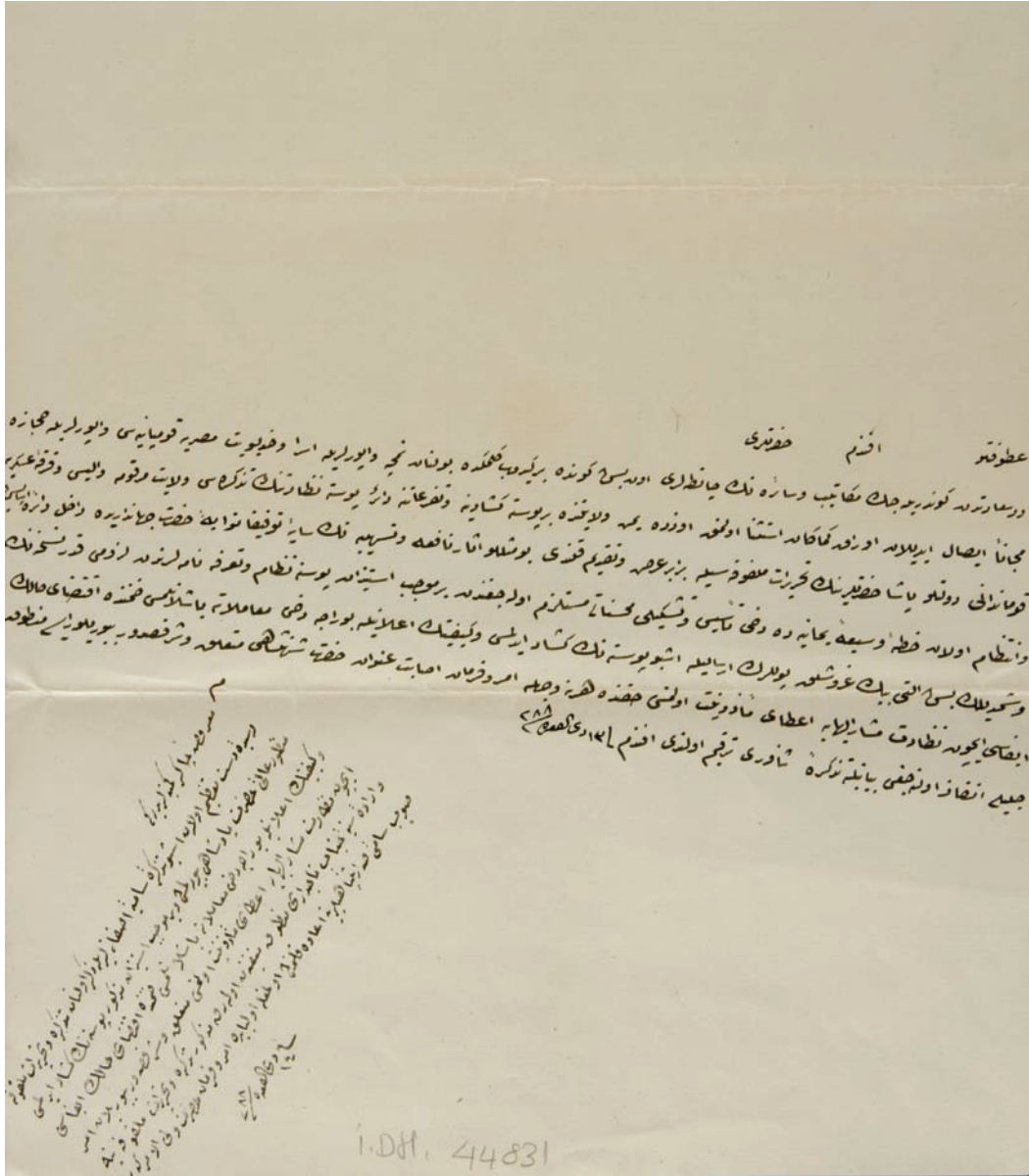
**

Atûfetli efendim hazretleri

Dersaâdet'den gönderilecek mekâtib ve sairenin çantaları on beş günde bir gidip gelmekde bulunan Nemçe vapurlarıyla isrâ ve Hidiviyeti Mısıriyye Kumpanyası vapurlarıyla Hicaz'a meccânen îsâl edilen evrak kemâkân istisnâ olunmak üzere Yemen Vilâyeti'nde bir posta küşâdına ve teferruâtına dair Posta Nezâreti'nin tezkiresi vilâyet-i merkûme valisi ve fırka-i askeriye kumandanı devletli paşa hazretlerinin tahrirât-ı melfûfesiyle beraber arz u takdim kılındı. Bu misillü âsâr-ı nâfia ve teshîliyenin saye-i tevfiât-vâye-i hazret-i cihandârîde dahili daire-i asayiş ve intizam olan hıttâ-i vesî'a-i Yemaniye'de dahi te'sis ve teşkili muhassenâtı müstelzim olacağından ber-mûceb-i istîzân posta nizâm ve tarîfenâmelerinden lüzumu kadar nüshasının ve şimdilik beş-altı bin kuruşluk pulların irsâliyle işbu postanın küşâd edilmesi ve keyfiyetin ilanıyla buraca dahi muamelâta başlanılması zımında iktizâ-yı hâlin ifası için nezâret-i müşârunileyhâya i'tâ-yı me'zûniyet olunması hakkında her ne vechile emr u fermân-ı isabet-unvan-ı hazret-i şehinşâhî mûte'alilik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli infaz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 13 Zilkade sene [1]288 / [24 Ocak 1872]





Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneliyle zikrolunan tezkire ve tahrîrât-ı melfûfe manzûr-ı âlî-i hazret-i Padişahî buyurulmuş ve ber-mûceb-i istîzân mezkûr postanın küşâd edilmesi ve keyfiyetin ilanıyla buraca dahi muamelâta başlanılması zımında iktizâ-yı hâlin ifası için nezâret-i müşârunileyhâya i'tâyı me'zûniyet olunmasını müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı tâcdârî mantûk-ı münîfenden olarak mezkûr tezkire ve tahrîrât-ı melfûfe yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr-u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 14 Zilkade sene [1]288 / [25 Ocak 1872]



شوراكوفلت

دَاخِلِيَّةٌ لِسُوقِ

عدد
۹۹۱

[illegible][illegible][illegible]

BENİ MERVAN KABİLESİ'NİN BULUNDUĞU MAHALDE NAHIYE TEŞKİL EDİLMESİ

Bazı nüfuzlu kimselerin tasallutu altında bulunan ve aralarında kavga ve öldürme hadiseleri eksik olmayan Ebuariş Kazası'na bağlı Beni Mervan Kabilesi ahalisinin durumunun düzeltilmesi için yaşadıkları bölgede Haraz Kazası'na bağlı olmak üzere bir nahiye teşkil edilmesi talebinde bulunan kabile meşâyih ve ileri gelenlerinin başvurularının uygun görüldüğü

تشكيل ناحية في منطقة قبيلة بني مروان ومركزها حرض

عرض من الصدر الأعظم إلى السلطان بخصوص تشكيل ناحية جديدة في حرض التابعة لقضاء أبي عريش، وذلك لضمان الأمن والسلام للأهالي وتأمين إيرادات الدولة من تعديلات قبيلة بني مروان وعليه فيجب تعيين مدير للناحية وكاتب وسوف يتم اعتماد المبالغ اللازمة لذلك في ميزانية الولاية للعام القادم. ومرفق محضر مجلس شورى الدولة المتعلق بهذا الموضوع. وصدرت الإرادة السنية بالموافقة على تنفيذ ذلك.

التاريخ : 23 ديسمبر 1887م

Şûrâ-yı Devlet

Dahiliye Dairesi

Aded: 991

Hudeyde Sancağı dahilinde kâin Ebuariş Kazası'na tâbi Benî Mervan Kabilesi'nin islâh-ı ah-vâlî için orada müceddeden bir nahiye teşkiline dair Yemen Vilâyeti Meclis-i İdaré'sinden re'sen ve cevaben Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'ne meb'ûs iki kıt'a mazbata ve nezâret-i müşârunileyhâ-nın Maliye Nezâret-i Celîlesi ile muhabereyi şâmil ve muhasebenden müzeyyel tezkiresi 22 Mu-harrem sene [1]305 tarihinde Şûrâ-yı Devlet'e i'tâ olunmakla Dahiliye Dairesi'nde kırâet olundu. Mezkûr mazbatalarda zikrolunan Benî Mervan Kabilesi ibtidâ-yı teşkil-i vilâyetden beri himaye-i hükûmetden dûr kalmasıyla içlerinden münâza'ât ve kıtâl gibi fezâyih eksik olmadığına ve bir ta-kım mütegalibe ve meteneffizânın tasallutâtından cümlesi bîzâr olduklarına mebnî emvâl-i müret-tibelerini tahsil ve hukuklarını muhafaza eylemek ve Haraz Kasabası merkez olmak üzere mü-ceddeden bir nahiye teşkili ile müdür ve naib ve bir kâtib tayini hususu bi'l-cümle mu'teberân ve meşâyih-i mahalliye tarafından istid'â ve kabile-i mezkûrenin istihsâl edilen itaat ve inkiyâdları-nın devam ve istimrârı için mezkûr nahiyenin lüzum-ı teşkili Hudeyde Fırka-yı Askeriyesi kuman-danı olup li-eclî'ıslâhât o cihetde bulunan Mirliva saadetli Ahmed Paşa cânibinden bildirildiği ve mezkûr Haraz Kasabası, Ebuariş Kazası merkezine sekiz saat mesafede ve nüfusu tahîr olun-madığından sıhhat üzere bilinememekde ise de yedi-sekiz binden noksan olmayacağı tahmin kı-lınmakta olduğu gibi bi'ttefrîk nahiye ittihâz olunacak mahaller şimâlen Asir Sancağı'na mülhak Caya Kazası ve garben ve cenûben mezkûr Ebuariş ve şarkan Hacur Kazaları ile mahdûd bu-lunduğu ve bî'lüzum olması hasebiyle geçende lağvı kararlaştırılan Asimat Nahiyesi müdürünün maaşı bulunan bin iki yüz kuruşdan bi'l-ifrâz müceddeden teşkili diğer mazbatada iş'âr kılınan Sehim Müdüriyeti için tahsis kılınan üç yüz kuruşun üst tarafı olan dokuz yüz kuruşdan mezkûr Benî Mervan'a tayin edilecek müdüre yedi yüz elli kuruş maaş tahsisiyle kusûr yüz elli kuruşun kemâkân mevkûf tutulması tensîb ve kâtib için maaş tahsisi maddesi Maliye Nezâreti'ne iş'âr



olunduğu beyânıyla icra-yı icabı gösterilmiş ve Maliye Nezâreti'nin cevabında mezkûr nahiye-
nin teşkili tensîb olduğu hâlde kitâbetine emsâli nahiyeler kâtibleri maaşlarına tatbikan tahsisi
lâzım gelen iki yüz kuruş maaşın sene-i hâliye gâyetine kadar verilecek mikdarının muvâzene
açığına ve tertib-i mahsusuna ilâveten tesviyesi ile sene-i âtiyeden itibaren muvâzeneye idhali be-
yân ve muhasebenin zeylinde Hudeyde Sancağı dahilinde bulunan nahiye müdürlüklerinin şeh-
rî dört yüzden yedi yüz elli kuruşa kadar maaşları olduğu kayden tebeyyün edip mezkûr nahi-
yenin teşkili hâlinde müdür maaşı hakkında dahi Maliye Nezâreti Celîlesi'nin cevabında göste-
rilen muamelenin icrası lâzım geleceği dermiyân kılınmıştır.

Nahiye-i mezkûrenin teşkili oralarca icra kılınan ıslâhâtın takarrür ve devamıyla hukuk-ı emi-
riyenin istifâsını müstecib olacağı cihetle mertebe-i ehemmiyetde olduğu ve müdüre tahsisi gös-
terilen yedi yüz elli kuruş maaşa ber-vech-i muharrer muvâzene dahilinde karşılık bulunduğu su-
reti iş'ardan anlaşılmış ve nahiye kitâbetine tahsis olunacak maaşın emsâline kıyasen mikdاری-
la sureti tesviyesi Maliye Nezâreti Celîlesi'nin cevab-ı mesrûdunda beyân kılınmış olduğundan
ifa-yı muktezâsının vilâyet-i mezkûreye tebliği ve Maliye Nezâreti Celîlesi ve İntihâb-ı Memurîn
Komisyonu ile Sicill-i Nüfus Müdüriyeti Umumiyesi'ne malumât i'tâ olunmasının Dahiliye Nezâ-
reti Celîlesi'ne havalesi tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 21 Safer sene [1]305 ve fî 26 Teşrîn-i Evvel sene [1]303 / [7 Kasım 1887]

(Şûrâ-yı Devlet ve Dahiliye Dairesi üyelerinin mühürleri)

* *

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

Devletli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilinde kâin Eburiş Kazası'na tâbi Benî Mervan Kabilesince hukuk-ı emi-
riyenin istifâsı ve asayişin idâmesi zımında Haraz Kazası merkez ittihâz olunmak üzere meced-
deden bir nahiye teşkiliyle müdürlüğüne lağvı mukarrer olan Arsimat Nahiyesi Müdürlüğü maa-
şından yedi yüz elli kuruşun tahsis ve kitâbeti için emsâline tatbikan i'tâsı iktizâ eden iki yüz ku-
ruş maaşın sene-i hâliye gâyetine kadar verilecek mikdarının muvâzene açığına ve tertib-i mah-
susuna ilâveten tesviyesiyle sene-i âtiyeden itibaren muvâzeneye idhali zımında malumât-ı lâzı-
menin ifası iş'arı mahallî üzerine tezekkür olduğuna dair Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi'nden
i'tâ olunan mazbata icra-yı icabını hâvî Dahiliye Nezâreti Celîlesi'nin tezkiresiyle arz u takdim
kılınmış olmakla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i mülkdârî şeref-sünûh
ve sudûr buyurulursa mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı,
efendim.

Fî 6 Rebülâhir sene [1]305 - Fî 9 Kânûn-ı Evvel sene [1]303 / [21 Aralık 1887]

Sadriazam

Kâmil



[illegible]

VESİM'İN NAHIYE HALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

Kızıldeniz sahillerinde bulunan Vesim'in gayet geniş bir liman olmasının yanı sıra sahilinde tatlı su membaları bulunmasından dolayı da deniz nakliyatıyla uğraşanlar için önemli bir durak olduğu, bu durumun özellikle silah ve patlayıcı madde kaçakçılığını kolaylaştırdığı; Vesim'e yeteri kadar memur, zabıta ve asker yerleştirilerek bir nahiye haline dönüştürülmesinin gerektiği, ancak burada iskân edilecek askerî birlik için inşası gereken kışla ve kulenin sair masraflarla beraber vilâyet bütçesinden karşılanması

تحويل ميناء الوسيم إلى ناحية

عرض من الصدر الأعظم إلى السلطان بخصوص تحويل ميناء الوسيم إلى ناحية بإعتباره من الموانئ الهامة مع إرسال جنود لحمايته لأنه يعتبر من الموانئ التي ينشط فيها تهريب الاسلحة بمختلف أنواعها إلى داخل الولاية، ويمكن أن يتم إرسال بلوكين من العساكر للقيام بتلك المهمة وبناء برج حراسة وثكنات عسكرية في المنطقة لحمايتها، وسوف يتم اعتماد المبلغ المطلوب لذلك في موازنة عام 1305 رومي والذي يتراوح بين المائة ألف والمائة وعشرين ألف قرش.

ومرفق محضر مجلس شورى الدولة بهذا الخصوص.

وصدرت الإرادة السنينة بالموافقة على تنفيذ ذلك.

التاريخ : 12 سبتمبر 1888م

Şûrâ-yı Devlet

Dahiliye Dairesi

Aded

535

Tarafı vâlâ-yı Seraskerî'den Dahiliye Nezâreti Celîlesi'ne meb'ûs 22 Şaban sene [1]305 tarih ve kırk iki numaralı tezkire Şûrâ-yı Devlet'e itâ kılınmakla Dahiliye Dairesi'nde kırâet olundu. Meâlinde Bahr-ı Ahmer sevâhilinde ve Yemen Vilâyeti dahilinde vâki Vesim nâm mahallin birinci derecede bir liman olduğu ve asker ve memurinden hâlî bulunduğu cihetle ahali kaçakçılık etmekde ve mezkûr limandan Yemen Vilâyeti'ne esliha ve mühimmât-ı nâriye çıkarılmakda idüğünden orada lüzumu kadar zâbita ile gümrük memuru ikamesi hakkında Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden vâki olan iş'âr üzerine mezkûr limanın askerî nokta-i nazarınca haiz olduğu ehemmiyetin derecesi bilinmek ve iki bölük asker istî'âb edecek cesâmetde bir kışla yapılmak üzere mahall-i mezkûra keşif ve tahkik için bir memurun i'zâmı Vilâyetçe kararlaştırılarak cihet-i aske-riyece icabı bî'l-icra Yedinci Ordu-yı Hümâyûn Müşiriyeti Celîlesi'nden irsâl olunan mufassal harita ile kışlanın mürtesim-i ufkî ve amûdîsini mübeyyin resm ve keşif defterine ve mezkûr liman ci-varının tafsilâtına dair olan lâyiha meâlîne nazaran mezkûr Vesim Limanı cihet-i aske-riyece bir gûne ehemmiyeti haiz mevâki'den olmayıp fakat gayet vâsi' ve mahfûz bir liman olduğu ve sahilinde tatlı su menbaları bulunmaktan nâşi merâkib-i bahriye kesret üzere âmed ü şüd etmekde bulunduğu cihetle bir nahiye merkezi ittihâziyla memurîn-i zâbita ve rûsûmiye tayin ve ikamesi hâlinde vâridâtın tezâyüdüyüyle menfaati müstelzim olacağı ve emri muhafazanın istikmâlî için iki bölük asker istî'âbına kâfi bir bâb kışla ve kalenin yüz binden yüz yirmi bin kuruşa kadar bir



۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

1. SD 93/5512

3

mamasından dolayı masârıfı mezkûrenin Yemen Vilâyeti mürettebâtından te'sisi iktizâ edeceği beyânıyla muktezâsı ifa ve mezkûr kışlanın te'sis ve inşası takarrür ederek masârıfı inşâyesi tertib olduğu takdirde daire-i askeriye malumât i'tâsı dermiyân olunmuştur.

Asir Sancağı'na mülhak Hali Nahiyesi Müdürlük Hey'eti'nin Vesim İskeleyi'ne nakline dair mukaddemâ Yemen Vilâyeti'nden vuku bulan iş'âr ve 13 Muharrem sene [1]305 tarihinde daireden takdim kılınan mazbata üzerine bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî icabı icra olduğu tahkik kılınmış ve inşası istenilen kışla ile kule iş'ârı Seraskerî'de gösterildiğine nazaran inzibât ve asayiş-i mahallî için te'sis olunacak şeylerden olduğu anlaşılmakla masârfının ciheti mülkiyeden tesviyesi lâzımeden görünmüş olduğundan masârıfı mezkûrenin üç yüz beş senesi Dahiliye muvâzenesine idhalen tesviyesinin vilâyeti mezkûreye tebliğ ve tarafı vâlâ-yı Seraskerî'ye malumât i'tâ olunmasının Dahiliye Nezâreti Celîlesi'ne havalesi tezekkür olunarak keşif defteriyle harita leffen takdim kılındı. Emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 28 Zilkade sene [1]305 ve fî 25 Temmuz sene [1]304 / [6 Ağustos 1888]

(Şûrâ-yı Devlet ve Dahiliye Dairesi üyelerinin mühürleri)

Devletli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilinde Vesim nâm limanın nahiye merkezi ittihâz olunmasından nâşi orada emr-i muhafazanın istikmalı için iki bölük asker istî'âbına kâfi bir kışla ile kule inşası lâzım gelerek bunların lede'l-keşf yüz binden yüz yirmi bin kuruşa kadar bir masrafla inşası kâbil olabileceği anlaşılmış olduğundan bahisle meblağ-ı mezbûrun ta'alluk ve münasebeti cihetle Dahiliye'nin üç yüz beş senesi muvâzenesine idhâlen tesviyesi hususuna dair Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi'nden kaleme alınan mazbata melfûfâtı ve ol bâbda Dahiliye Nezâreti Celîlesi'nin tezkiresi ile arz u takdim kılınmakla ol bâbda her ne vechile emr u irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 4 Muharrem sene [1]306 - Fî 30 Ağustos sene [1]304 / [11 Eylül 1888]

Sadırazam

Kâmil

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî şeref-müte'allık buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Muharrem sene [1]306 - Fî 31 Ağustos sene [1]304 / [12 Eylül 1888]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Süreyya



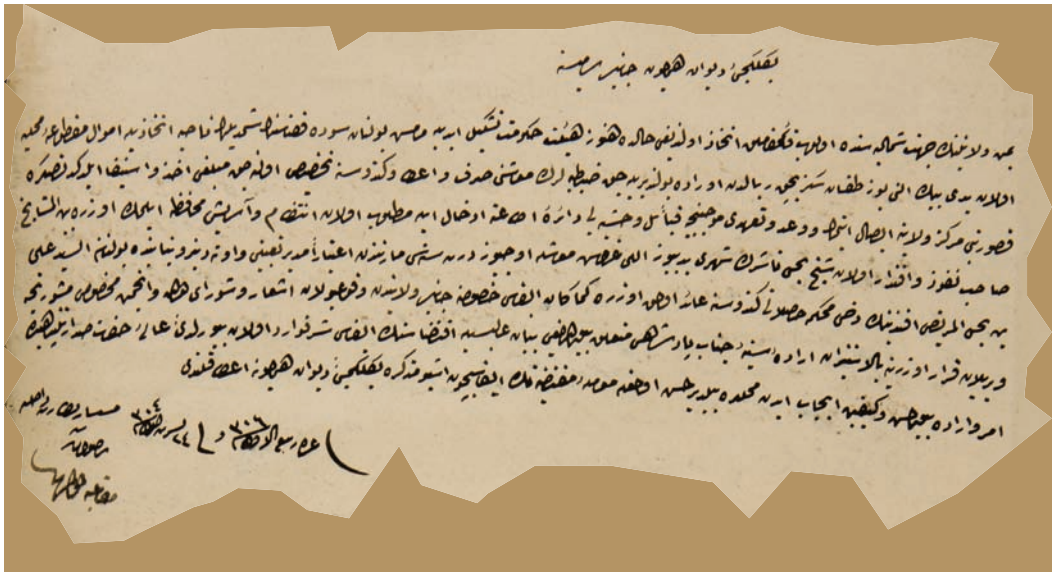
SEVDE NAHİYESİ'NE MÜDÜR TAYİNİ

Yemen Vilâyeti'nin kuzeyinde bulunan Sevde Nahiyesi Müdürlüğü'ne intizam ve asayiş sağlamaya üzere kabile ve şeyhler arasında sözü geçen Şeyh Yahya Naşid'in tayin edilerek naipliğe eskiden beri görevde bulunan es-Seyyid Ali bin Yahya el-Marizî Efendi'nin devam etmesi

تعيين مدير لناحية السودة

رفع من مستشار نظارة الداخلية بخصوص تشكيل ناحية في منطقة السودة لضمان أمن وسلامة المنطقة وإخضاع القبائل الموجودة فيها خاصة وإن إيرادات المنطقة تصل إلى 7696 ريال مقطوعة ويمكن تعيين أحد مشايخ المنطقة كمدير لناحية وهو الشيخ يحيى ناشر وسوف يقوم بتأمين المنطقة وضمان إيرادات الدولة، ثم تعيين السيد علي بن يحيى المرتضى نائباً على المحكمة، وينتظر صدور الإرادة السنية لتنفيذ المطلوب.

التاريخ : 5 أكتوبر 1888م



Beylikçi-i Divan-ı Hümâyûn Cânib-i Sâmi'sine

Yemen Vilâyeti'nin ciheti şîmâliyesinde olup kaymakamlık ittihâz olduğu halde henüz hey'et-i hükûmet teşkil edilememiş bulunan Sevde Kazası'nın şîmdilik nahiye ittihâziyla emvâl-i maktûa-i mahalliye olan yedi bin altı yüz doksan sekiz buçuk riyalden orada bulundurulacak zabtiyelerin maaşını sarf ve i'tâ ve kendisine tahsis olunacak meblağı ahz u istîfâ eyledikten sonra kusûrunu merkez-i vilâyete îsâl etmek va'd ve taahhüdü mücebine kabâil-i vahşiyeyi daire-i itaate idhal ile matlûb olan intizâm ve asayiş muhafaza eylemek üzere beyne'l-meşâyih sahib-i nüfuz ve iktidar olan Şeyh Yahya Naşid'in şehri yedi yüz elli kuruş maaşla üç yüz dört senesi Mart'ından itibaren müdür tayini ve öteden beri niyâbetde bulunan es-Seyyid Ali bin Yahya el-Marizî Efendi'nin dahi mahkeme hasılâtı kendisine aid olmak üzere kemâkân ibkâsı hususuna cânib-i vilâyetden vuku bulan iş'âr ve Şûrâ-yı Devlet ve Encümen-i Mahsus-ı Meşveretçe verilen karar üzeri-





Yemen'de Şiyam kasabası

قصبة شبام في اليمن

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90457-0002)

ne bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî müte'allik buyurulduğı beyân-ı âlîsiyle iktizâsının ifası şeref-vârid olan buyuruldu-i âlî-i hazret-i Sadâret-penâhîde emr u irâde buyurulmuş ve keyfiyet icab eden mahallere bildirilmiş olmakla muamele-i mukteziyenin ifası için işbu müzekkire Beylikçi-i Divan-ı Hümâyûn'a i'tâ kılındı.

Fî gurre-i Rebîülevvel sene [1]306 ve fî 24 Teşrîn-i Ewel sene [1]304 / [5 Kasım 1888]

Müştaşarı Nezâreti Dahiliye

Rıdvan



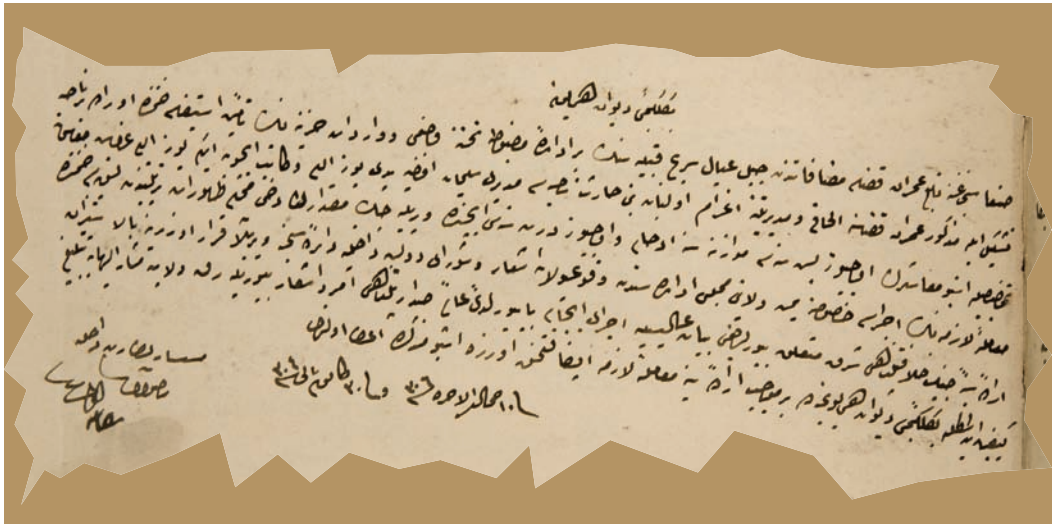
AMRAN KAZASINDA YENİ NAHİYE TEŞKİLİ

Amran Kazası'na bağlı Cebel-i İyal Seri Kabilesi'nin yaşadığı bölgelerde bir nahiye teşkil edilip San'a Sancağı Amran Kazası'na bağlanarak nahiye müdürlüğüne Süleyman Efendi'nin getirilmesi

تشكيل ناحية جديدة في قضاء عمران وهي ناحية جبل عيال سريح

رفع من مستشار نظارة الداخلية بخصوص ضرورة انشاء ناحية في جبل عيال سريح التابع لقضاء عمران لتأمين سلامة وأمن الاهالي وضمان وصول ايرادات الدولة من المنطقة ويمكن تعيين سليمان افندي مدير ناحية بني الحارث كمدير للناحية الجديدة بمرتب 750 قرشاً و كاتب بمرتب 250 قرشاً وسوف يتم اعتماد المبلغ المذكور من ميزانية عام 1305 رومي.

التاريخ : 11 فبراير 1889م



Beylikçi-i Divan-ı Hümâyûn

San'a Sancağı'na tâbi Amran Kazası muzâfâtından Cebel-i İyal Seri' Kabilesinin bir idâre-i mazbûta tahtına vaz'ı ve vâridâtı hazinenin temini istîfâsı zımında orada bir nahiye teşkili ile mezkûr Amran Kazası'na ilhâkı ve müdürîyetine i'zâm olunan Benî Haris Nahiyesi Müdürü Süleyman Efendi'ye yedi yüz elli ve kâtib için iki yüz elli kuruş maaş tahsisıyla işbu maaşların üç yüz beş senesi muvâzenesine idhali ve üç yüz dört senesi içinde verilecek mikdarın dahi mahallî zuhurât tertibinden tesviyesi zımında muamele-i lâzîminin icrası hususuna Yemen Vilâyeti Meclis-i İdaresi'nden vuku bulan iş'âr ve Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesince verilen karar üzerine bi'l-istîfân irâde-i cenâb-ı Hilafet-penâhî şeref-müte'allik buyurulduğu beyân-ı âlîsiyle icrâ-yı icâbı bâ-buyuruldu-i âlî-i Sadâret-penâhî emr u iş'âr buyurularak vilâyeti müşârunileyhâya tebliğ-i keyfiyet edilmekle Beylikçi-i Divan-ı Hümâyûnca da ber-mûceb-i irâde-i seniyye muamele-i lâzime ifa kılınmak üzere işbu müzekkire i'tâ olundu.

Fî 10 Cumâdelâhire sene [1]306 ve fî 30 Kanûn-ı Sâni sene [1]304 / [11 Şubat 1889]

Müsteşar-ı Nezâret-i Dahiliye

Rıdvan





San'a surları ve şehir kapısı

أسوار صنعاء وباب المدينة

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-24-0046)

HACARIYE KAZASI'NDA YENİ NAHİYELER OLUŞTURULMASI

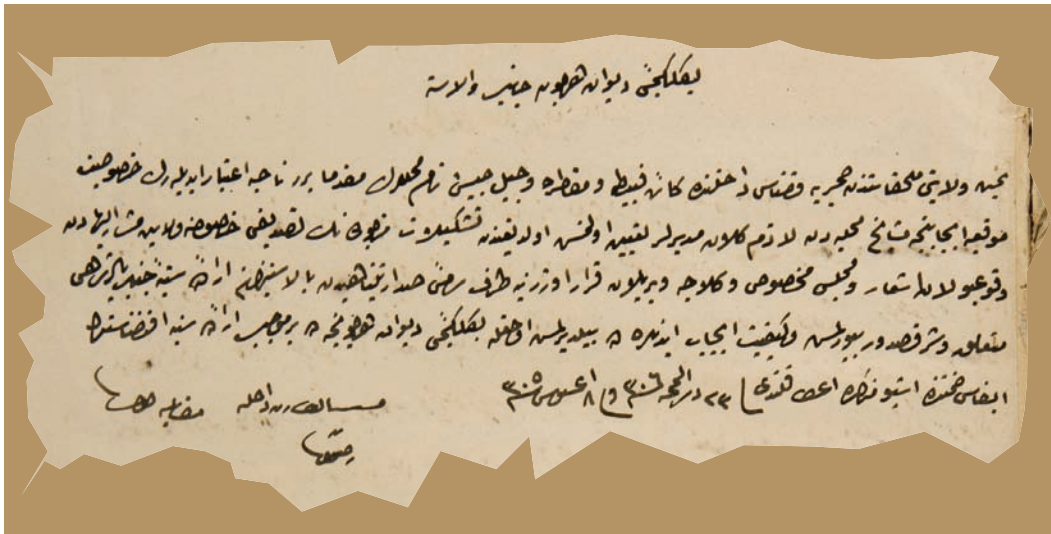
Hacariye Kazası'na bağlı Kabita, Maktara ve Cebel-i Habeşî adlı mahallerin nahiye haline getirilerek müdürler tayin olunması

توسيع قضاء الحجرية بضم عدد من النواحي إليه

رفع من مستشار نظارة الداخلية بخصوص ضرورة انشاء نواحي جديدة في قضاء الحجرية وهي ناحية القبيطة وناحية المقاطرة وناحية جبل حبشي ومن الضروري عند تعيين مدراء لهذه النواحي ان يتم اختيار بعضهم من المشايخ المحليين في المنطقة وذلك بحسب طلب والي اليمن وقرار المجلس المخصوص.

وصدرت الإرادة السلطانية بالموافقة.

التاريخ : 20 أغسطس 1889م



Beylikçî-i Divan-ı Hümâyûn Cânib-i Vâlâsı'na

Yemen Vilâyeti mülhakâtından Hacariye Kazası dahilinde kâin Kabita ve Maktara ve Cebel-i Habeşî nâm mahaller mukaddemâ birer nahiye itibar edilerek hususiyet-i mevki'a icabınca meşâyih-i mahalliyeden lâzım gelen müdürler tayin olunmuş olduğundan teşkilât-ı mezbûrenin tasdik-i hususuna vilâyet-i müşârunileyhâdan vuku bulan iş'âr ve Meclisi Mahsus-ı Vükelâca verilen karar üzerine taraf-ı sâmi-i Sadâret-penâhîden bi'l-hisfîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî müte'alâlik ve şeref-sudûr buyurulmuş ve keyfiyet icab edenlere de bildirilmiş olmakla Beylikçî-i Divan-ı Hümâyûnca da ber-mücebi irâde-i seniyye iktizâsının ifası zımında işbu müzekkire i'tâ kılındı.

Fî 23 Zilhicce sene [1]306 ve fî 8 Ağustos sene [1]305 / [20 Ağustos 1889]

Müsteşar-ı Nezâret-i Dahiliye
Rıdvan





Merkep yardımıyla kuyudan su çeken bir Yemenli...

أحد اليمنيين يسحب الماء من بئر بواسطة الحمير..

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-76-0029)



Yemen'de bir kasaba...

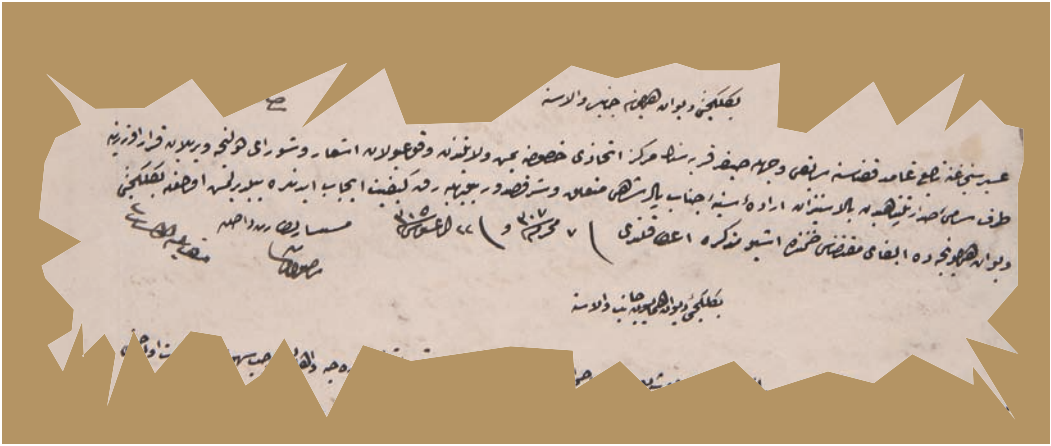
إحدى قصبات اليمن

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90766-0059)

GAMED KAZASI MERKEZİNİN SAYĞAR KÖYÜNE TAŞINMASI
Asir Sancağı'na bağlı Gamed Kazası merkezinin Sayğar köyüne alınması

نقل مركز قضاء غامد إلى قرية صيغر

رفع من مستشار نظارة الداخلية بخصوص نقل مركز قضاء غامد التابع لسنجق عسير الى قرية صيغر بموجب طلب والي اليمن ومحضر مجلس شورى الدولة ولتنفيذ المطلوب.
وقد صدرت الإرادة السنية من السلطان لتنفيذ ذلك.
التاريخ : 3 سبتمبر 1889م



Beylikçi-i Divan-ı Hümâyûn Cânib-i Vâlâsı'na

Asir Sancağı'na tabi Gamed Kazası'na sâbıkı vechile Sayfer karyesinin merkez ittihâzı hususuna Yemen Vilâyeti'nden vuku bulan iş'âr ve Şûrâ-yı Devletçe verilen karar üzerine taraf-ı sâ-mî-i Sadâret-penâhîden bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak ve keyfiyet icab edenlere bildirilmiş olmakla Beylikçi-i Divan-ı Hümâyûnca da ifa-yı muktezâsı zımında işbu müzekkire i'tâ kılındı.

Fi 7 Muharrem sene [1]307 ve fi 22 Ağustos sene [1]305 / [3 Eylül 1889]

Müsteşar-ı Nezâreti Dahiliye
Rıdvan





Bir "Buyuruldu Defteri" cilt kapağı

غلاف مجلد لأحد دفاتر البيورلدى

YEMEN'DE HUZURUN TEMİNİ İÇİN ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Yemen'de emniyet ve huzurun devamı için, başında genel bir vali olmak üzere vilâyetin dört valiliğe taksim edilerek yeteri kadar mutasarrıflık, kaza ve nahiyelere bölünmesi, idaresine dürüst memurlar tayin edilmesi, ahalinin gönüllerinin hoş tutulması, efradının dörtte biri Yemen ahalisinden oluşacak bir kolordu kurulması, bir polis teşkilatı ile her vilâyet için birer jandarma taburu teşkil olunması, münasip mahallerde karakollar inşa edilmesi, polis ve komiserlerin halkı rencide etmeyecek dirayet ve maharete sahip olmasına itina gösterilmesi, şer'î mahkemelerin bir nizama bağlanması, her yerde mükemmel cami ve mektepler tesis edilmesi, zulüm ve yolsuz davranışlarda bulunduğu tespit edilen şeyhlerin bulundukları bölgeden uzaklaştırılmaları

İقتراح بتقسيم اليمن إلى أربع ولايات وتدابير أخرى لإقرار الأمن

محضر مرفوع من الصدر الاعظم وعدد من النظار المختصين بخصوص اقتراح بإتخاذ اجراءات لضمان الامن والسلام في ولاية اليمن، وذلك نظراً لاتساع اراضي ولاية اليمن وللجهود الكبيرة التي تحتاج اليها مسألة ضبط وتأمين الولاية، فيجب اتخاذ اجراءات هامة لتنفيذ ذلك ومن أهمها تقسيم اليمن الى أربع ولايات على ان يعين والي أول يشرف على الاربعة الآخرين ويكون برتبة فريق ويتم اختيار بقية الولاة من الأشخاص المشهود لهم بالاستقامة والقدره الادارية، ثم بعد ذلك يتم اشراك الاهالي في إدارة الولايات والسماح لهم بالدخول في الجيش والشرطة والبلدية، ويتم اختيار المسؤولين العثمانيين في الولايات الاربعة من المشهود لهم بالاستقامة والنزاهة واصحاب الخبرة ويطبق ذلك على الموظفين في المحاكم والجيش والشرطة والبلدية، ويخضع الجميع لسلطة والي الاول الذي له الكلمة الاولى والاخيرة في شئون الولايات الاربعة، ويتم اصدار لائحة بمهام واختصاصات والي الاول من الباب العالي. ومرفق رفع من الصدر الاعظم الى السلطان محتوي الموضوع وإشارة من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 28 أغسطس 1899م

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

1151

Yemen Vilâyeti'nden ahîren mevki'-i tatbiki konulan tedâbîr-i mûsibe netice-nümâ-yı muvaffakiyet olarak emn ü asayiş tamamen takarrür eylemiş ise de hıttai Yemaniye'nin vüs'at ve cesâmeti cihetiyle te'min ve idâme-i asayiş ve inzibâtı için bazı tedâbîr-i esâsiye ittihâzı lâzımeden bulunduğundan bu bâbda veli-nimet-i bî-minnetimiz Padişah-ı hakâyık-âgâh efendimiz hazretlerinin hâtırı me'âlî mezâhiri hümâyûnlarına sânih olan mütalaâtı isabet-gâyâtı mübelliğ tezkire-i hususiye miyâne-i acizânemizde kemâl-i dikkat ve im'ânla mütâlâa olundu. Ahkâm-ı celîle-i emr u fermân-ı hümâyûn Yemen kıt'asının birisi birinci vali olmak ve diğerlerine nezâret etmek üzere dört vilâyete taksim ve diğer üç vilâyet idaresinin muktedir valilere ihale kılınması ve birinci vali ile diğer valilerin maiyyetlerinde birer muavin bulundurulması ve birinci valinin ikametgâhında ferik rütbesinde bir askerî kumandanı bulunması ve gayet mükemmel olmak ve efradının bir rub'u ahali-i mahalliyeden ve üç rub'u vilâyet-i saire ahalisinden mürekkeb bulunmak ve yerli ahali askerliğe alışıp ısındıkça onlardan alınan kısm-ı efrâdın nısfı derecesine iblâğ olunmak üzere ora-





da bir kolordu teşkil ve hizmeti askeriye müddetinin bir buçuk seneye tenzîl kılınması ve ahali mahalliyeden olan efrâda silk-i askerî ile ünsiyet peydâ edinceye kadar bir buçuk misli maaş verilmesi ve efrâd-ı merkûmenin yazlık ve kışlık elbisesinin kendilerine yakışacak ve askerliğe muhabbetlerini tezyîd edecek tarzda imâl edilmesi ve müceddeden teşkil olunacak vilâyetlerde istihkâmâtı askeriye olmadığı hâlde lüzumu kadar istihkâmlar vücûda getirilmesi ve muntazam ve müsella bir polis hey'eti ile bir kısmı esterli ve hecinli olmak üzere yerliden birer tabur jandarma teşkil olunması ve mehâkim-i şer'iyye-i mahalliyenin nezâket-i mevki ve zaman ile mütenâsib bir hâl-i intizâmda bulundurulması ve dört vilâyetin cümlesinde bi'l-cümle esbâb-ı mükemmeliyeti câmi' mekâtib te'sis edilmesi ve işbu vilâyetlerin lüzumuna göre üçer dörder mutasarrıflığa ve elviyenin kaymakamlıklara ve kazaların nevâhiye taksimi ve bunlara afîf ve müstakim memurlar tayiniyle ahalinin zulüm ve te'addilerinden bîzâr oldukları meşâyihin eydî-i i'tisâfından kurtarılması ve meşâyih-i merkûmenin icab eder ise diğer vilâyetlere nakil ile orada istihdam kılınması ve birinci valiye tahsis olunacak maaşın diğer valilere verilecek aylığın iki misli râddesinde bunlarla birinci vali muavini maaşâtının müsâvî derecede olmak ve defterdar ve muhasebeci gibi memurîn-i maliyenin dahi erbâb-ı iffet ve istikametden intihâb ve tayin kılınması ve polis ve komiserlerin halkı rencide etmeyecek erbâb-ı dirâyet ve maharetden olmasına itina edilmesi ve biri piyade ve diğeri süvari olmak ve evsâf-ı mezkûre ile muttasıf bulunmak üzere iki jandarma kuman-



danı tayin olunması ve münasib mahallerde karakolhâneler inşa kılınması ve vülâtin maiyyetlerinde birer küçük belediye hey'eti teşkil olunarak ahalinin bu suretle celb-i kulûbu esbâbının istih-sâl edilmesi ve Yemen'de bulunacak bi'l-cümle memurîn için düstûru'l-amel olmak üzere vesâyâ-yı lâzıme-yi ve ahali-i mahalliye hiçbir suretle rencide edilmemek tenbihini şâmil bir talimât verilmesi merkezinde bulunmuştur. Âmâl-i saadet-iştîmâl-i mülûkâneleri memâlik-i şahanelerinin intizam ve ma'mûriyetine ve sunûfı tebaa-i şehinşâhîlerinin husûl ve refah ve saadetine ma'tûf olan zâtı Hilâfet-simât efendimiz hazretlerinin her hususda tedâbîr-i sâibe-i vâridâtı seniyyeleri meşhûd-ı uyûn-ı şükran olduğu gibi bu bâbda dahi sâniha-pîrâ-yı sudûr olan evâmir ve irşâdâtı celîle-i hazreti zıllullahîleri ayn-ı hikmet ve mahz-ı isabet olduğundan mefrûz-ı uhde-i ubûdiyetimiz olan dua-yı efzâyişi ömr ü iclâl-i veli-nimet-i a'zamînin tekrarıyla tezyîn-i elsine-i musâdakat ve mahmidet olunduktan sonra irâdâtı hikmet-bünyânı hazreti cihanbâninin tatbikât ve icraâtı bahsinde müdâvele-i efkâr edildi. Yemen Vilâyeti şimdiye değin arzu buyurulduğu vechile kesbi salâh-ı tâmm u intizam etmemesi idarenin adem-i mükemmeliyetinden münba'is olmasına göre emr u fermân buyurulduğu üzere teşkilâtı lâzîminin icrası hâlen ve âtiyen te'mini idareyi müstelzim görüldüğünden işin ciheti askeriyesi daire-i askeriye havale buyurulacağı misillü hıttâ-i Yemaniye'de teşkil olunacak vilâyetlerle elviye ve kaza ve nahiyeler devâirinin evvel emirde taksimât-ı mülkiyesinin vilâyetle muhabere ve orada bulunmuş ümerâ-yı askeriye ve memurîn-i mülkiye ile müzâkere olunarak tayin ve tahdidi muktezî olduğundan gerek bu cihetin ve gerek Yemen'de bulunacak bi'l-cümle memurîn için düstûru'l-amel olmak üzere vesâyâ-yı lâzıme-yi ve ahali-i mahalliye hiçbir suretle rencide edilmemek tenbihini şâmil bir talimât ve vilâyâtı mezkûre valileriyle bunlara nezâret ve teftiş edecek birinci valinin vezâifini mübeyyin bir nizâm-nâme kaleme alınmasının Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi'ne ve cümle-i irâdâtı isabet-gâyâtı hazreti Hilâfet-penâhîden bulunduğu üzere bir kısmı esterli ve hecinli olmak üzere yerliden birer tabur jandarma teşkili hususunun Jandarma Dairesince icabına bakılmak üzere daire-i askeriye ve mehâkim-i şer'iyye-i mahalliye'nin nezâketi hâl ve zaman ile mütenâsib bir hâl-i intizamda bulundurulması esbâbının istikmâlî hususunun dahi tarafı Meşihat-penâhîye ve teşkil olunacak vilâyetlerin cümlesinde her gün esbâb-ı mükemmeliyeti câmi' mekâtib te'sisi hususunun Maârif Nezâreti'ne havalesiyle devâiri mezkûreden alınacak cevablar mülkiye dairesince ba'de'ttedkik teşkilâtı umumiye hakkında tanzim olunacak mazbata ve kaleme alınacak talimâtın ve valiler ile muavinler için tahsisi iktizâ eden maşât mikdarının Meclis-i Mahsus-ı Vükelâca bi'l-müzâkere netice-i kararın arz-ı atebe-i ulyâ kılınması ve vilâyâtı mezkûreye tayin olunacak memurların erbâb-ı iffet ve istikâmetden intihâb olunmak üzere evvel emirde birinci vali ile muhabere olunması ve merkezce de memurîn-i mülkiye ve maliyenin emri intihâbâtına be-gayet dikkat olunmasının devâiri aide-sine havalesi ve muntazam ve müsella bir polis hey'eti teşkili polis komiserlerinin halkı rencide etmeyecek erbâb-ı maharetden olmasına itina kılınması ve ahalinin zulüm ve ta'addîlerinden bîzâr oldukları meşâyihin eydî-i itisâfdan kurtarılması ve meşâyih-i merkûmenin icab eder ise diğr vilâyetlere nakledilmesi ve iktizâ eden devâiri belediyenin teşkili hususları için birinci valiye me'zûniyet ve salâhiyet itâsı suretinin ilâve-i marûzât kılınması tensib olunmuş ise de ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr u fermân hazreti veliyyü'l-emr efendimizdir.

Fi 19 Rebîulâhîr sene [1]317 ve fi 14 Ağustos [1]1315 / [26 Ağustos 1899]

(Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ üyelerinin mühürleri)



[illegible]

1. DH. 1317. R. 10

Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ'nın manzûr-ı âlî buyurulan işbu mazbatası üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Rebîülâhîr sene [1]317 ve fî 16 Ağustos sene [1]315 / [28 Ağustos 1899]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

* *

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1151

Atûfetli efendim hazretleri

Hittâ-i Yemaniye'nin te'min ve idâme-i asayiş ve inzibâtı için ittihâzı lâzım gelen tedâbîr hakkında sâniha-pîrâ-yı sudûr olan irâdât-ı hüküm-beyyinât-ı hazret-i Hilâfet-penâhîyi mübelliğ tezkire-i hususiye-i atûfîleri üzerine Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ'dan kaleme alınan mazbata arz u takdim olunmuş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i cihanbânî şeref-sünûh buyurulur ise mantûk-ı celîli infaz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı.

Fî 19 Rebîülâhîr sene [1]317 ve fî 14 Ağustos sene [1]315 / [26 Ağustos 1899]

Sadriazam
Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ'nın mazbata-i ma'rûzası ile beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mezkûr mazbataya zeyl terkîmiyle de tebliğ kılındığı vechile mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Rebîülâhîr sene [1]317 ve fî 16 Ağustos sene [1]315 / [28 Ağustos 1899]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin

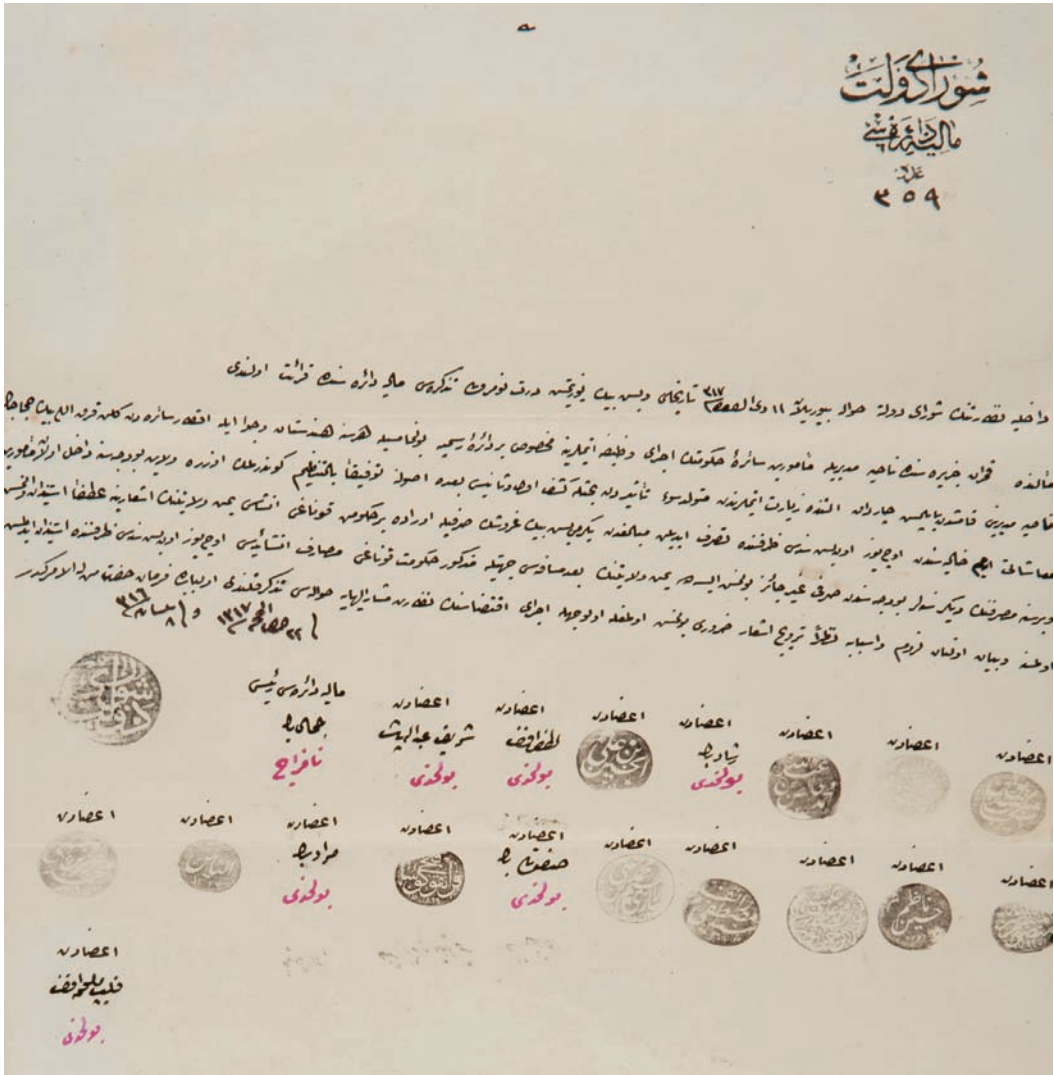


KAMRAN ADASINDA HÜKÜMET DAİRESİ YAPILMASI

Kamran Adası'nda nahiye müdürü ve sair memurlarının iş görmelerine mahsus resmî bir daire bulunmadığından nahiye müdürünün Hindistan, Cava ve sair memleketlerden gelen hacıları kamış çardak altında karşılamak zorunda kaldığı, ortaya çıkan olumsuz tesirin giderilmesi maksadıyla bir hükümet dairesi yapılmasının gerekli olduğu

بناء إدارة حكومية في جزيرة كمران

محضر من مجلس شورى الدولة بخصوص ضرورة انشاء مبنى حكومي في ناحية جزيرة كمران لأن مدير الناحية يجب ان يستقر في الجزيرة للإشراف على سير الأعمال فيها وكذلك لوصول الحجاج من الهند وجاوه وإقامتهم أثناء ذلك في عيشش والمبلغ المطلوب لإنشاء المبنى يقدر بـ 25000 قرش وسوف يتم اعتماد ذلك في ميزانية الولاية للعام 1315 رومي. مرفق رفع من الصدر الأعظم الى السلطان محتوي المحضر وإشارة من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة. التاريخ : 30 مايو 1900م



Şûrâ-yı Devlet

Maliye Dairesi

Aded

359

Dahiliye Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan 11 Zilkade sene [1]317 tarihli ve beş bin yüz yetmiş numaralı tezkiresi Maliye Dairesi'nde kırâet olundu.

Meâlinde Kamran Cezîresi'nde nahiye müdürüyle memurîn-i saire-i hükûmetin icra-yı vazife etmelerine mahsus bir daire-i resmiye bulunmamasıyla her sene Hindistan ve Cava ile aktâr-ı saireden gelen kırk-elli bin huccâcın nahiye müdürünü kamışdan yapılmış çardak altında ziyaret etmelerinden mütevellid sû-i te'sirden bahisle keşf-i evvel ve sâni ba'dehû usulüne tevfikân bi't-tanzim gönderilmek üzere vilâyet bûdcesine dahil olan memurîn maaşâtı eyyâm-ı hâliyesinden üç yüz on beş senesi zarfında tasarruf edilen mebâligden yirmi beş bin kuruşun sarfıyla orada bir hükûmet konağı inşası Yemen Vilâyeti'nin iş'ârına atfen istifzân olunmuş ve bir sene masrafının diğer seneler bûdcesinden sarfı gayr-ı caiz bulunmuş ise de Yemen Vilâyeti'nin bu'd mesafesi cihetiyle mezkûr hükûmet konağı masârıf-ı inşâiyesi [1]315 senesi zarfında istifzân edilmiş olmasına ve beyân olunan lüzum ve esbâba nazaran tervîc-i iş'âr zarurî bulunmuş olmakla ol vechile icra-yı iktizâsının nezâret-i müşârunileyhâya havalesi tezekkür kılındı. Ol bâbda fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 22 Zilhicce sene [1]317 ve fî 8 Nisan [1]316 / [21 Nisan 1900]

(Şûrâ-yı Devlet Maliye Dairesi üyelerinin
mühürleri)

* *

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

57

Atûfetli efendim hazretleri

Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havale olunan tezkire üzerine Maliye Dairesi'nden tanzim ve leffen takdim kılınan mazbatada Yemen Vilâyeti dahilinde Kamran Cezîresi'nde nahiye müdürüyle memurîn-i saire kamışdan yapılmış bir çardakda ikamet etmekde ve bu suret enzâr-ı umumiyeye karşı sû-i te'sir hâsıl etmekde olduğundan yirmi beş bin kuruş sarfıyla orada bir hükûmet konağı inşası ve meblağ-ı mezbûrun üç yüz on beş senesi vilâyet bûdcesinde memurîn maaşâtı eyyâm-ı hâliyesinden tasarruf edilen mebâligden tesviyesi hususunun nezâret-i müşârunileyhâya havalesi lüzumu gösterilmiş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 6 Muharrem sene [1]318 - Fî 22 Nisan sene [1]316 / [5 Mayıs 1900]

Sadırazam

Rıfat



[illegible]

عظم

فقدت روحك | صفتك | انك انت
اورز | ضوئه - فاجدوه في شرفه و بر خفايا اهلداران و اولاد
سنة - نيلم دلون عصفه طرعا و در پوداره به صفه لعل
مدونه جاكركه رومك

i. DH. 1318. S. 13

- 2 -





Resmi bir tören esnasında merasim bölüğü

بولوك التشریفة خلال احتفال رسمي

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90661-0020)

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sa-
dâret-penâhî üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurul-
muş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 1 Safer sene [1]318 ve fi 17 Mayıs sene [1]316 / [30 Mayıs 1900]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Tahsin



YEMEN'DE KAZA MERKEZLERİNDE HÜKÜMET KONAĞI YAPILMASI

Yemen Vilâyeti dahilindeki liva, kaza ve nahiye merkezlerinde hükümet konağı olmamasından dolayı memurların birbirinden farklı yerlerde çalışmaları işlerin aksamasına sebep olduğundan ilk etapta tüm kaza merkezlerinde birer hükümet konağı yapılması

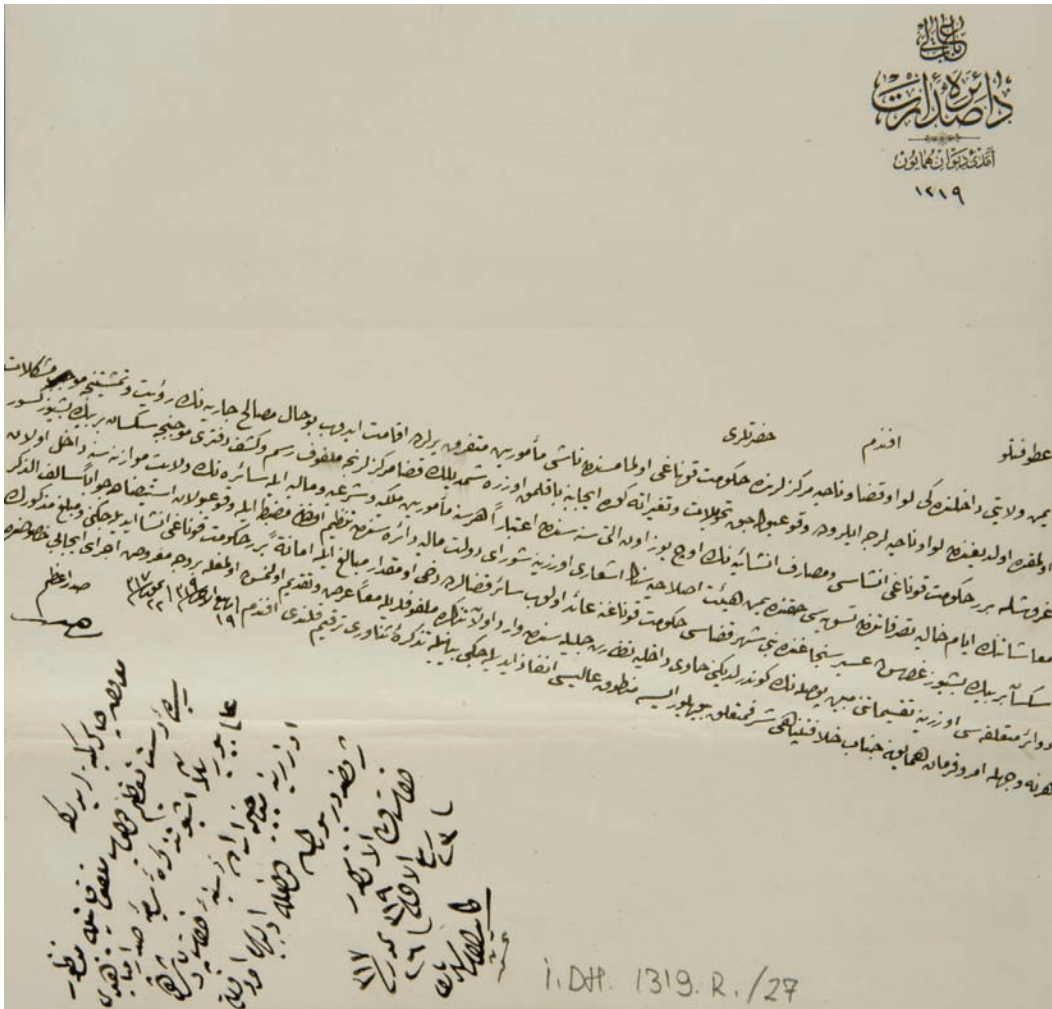
إنشاء مباني حكومية في عدد من مراكز القضاة (الأقضية) والنواحي

في اليمن

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص انشاء مباني حكومية في مراكز الألوية والأقضية ونواحي ولاية اليمن والتوصية أن تكون المرحلة الأولى لمراكز الأقضية. وقد تم تقدير التكاليف المتعلقة بهذه المشاريع بـ 81500 قرش وسوف يتم اعتماد تلك المبالغ في موازنة الولاية، وذلك بموجب محضر الخيفة الاصلاحية في اليمن ومجلس شورى الدولة ورسالة نظارة المالية.

وقد صدرت الإرادة السلطانية بتنفيذ ذلك.

التاريخ : 8 أغسطس 1901م



Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1219

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilindeki livâ ve kaza ve nahiye merkezlerinde hükûmet konağı olmamasından nâşi memurîn müteferrik yerlerde ikamet edip bu hâl mesâlih-i câriyenin rü'yet ve temşiyetince mücib-i müşkilât olmakda olduğundan livâ ve nahiyelerce ileride vuku bulacak tahvilât ve tağyirâta göre icabına bakılmak üzere şimdilik kaza merkezlerince melfûf resm ve keşif defteri mücebince seksen bir bin beş yüz küsûr kuruşla birer hükûmet konağı inşası ve masârif-i inşâiyenin üç yüz on altı senesinden itibaren her sene memurîn-i mülkiye ve şer'iyye ve maliye ile sairenin vilâyet muvâzenesine dahil olan maaşâtının eyyâm-ı hâliye tasarrufâtından tesviyesi hakkında Yemen Hey'et-i Islâhiyesi'nin iş'ârı üzerine Şûrâ-yı Devlet Maliye Dairesi'nden tanzim olunan mazbata ile vuku bulan istifzâha cevaben sâlifü'z-zikr seksen bir bin beş yüz kuruş Asir Sancağı'nda Benişihr Kazası Hükûmet Konağı'na aid olup sair kazalarda dahi o mikdar mebâliğ ile emaneten birer hükûmet konağı inşa edileceğini ve meblağ-ı mezkûrun devâiri müte'allıkası üzerine taksimâtını mübeyyin pusulanın gönderildiğini hâvî Dahiliye Nezâret-i Celîlesi'nden vârid olan tezkire melfûflarıyla ma'an arz u takdim olunmuş olmakla ber-vech-i ma'rûz icra-yı icabı hususunda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allık buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 19 Rebîülâhir sene [1]319 - Fî 22 Temmuz sene [1]317 / [4 Ağustos 1901]

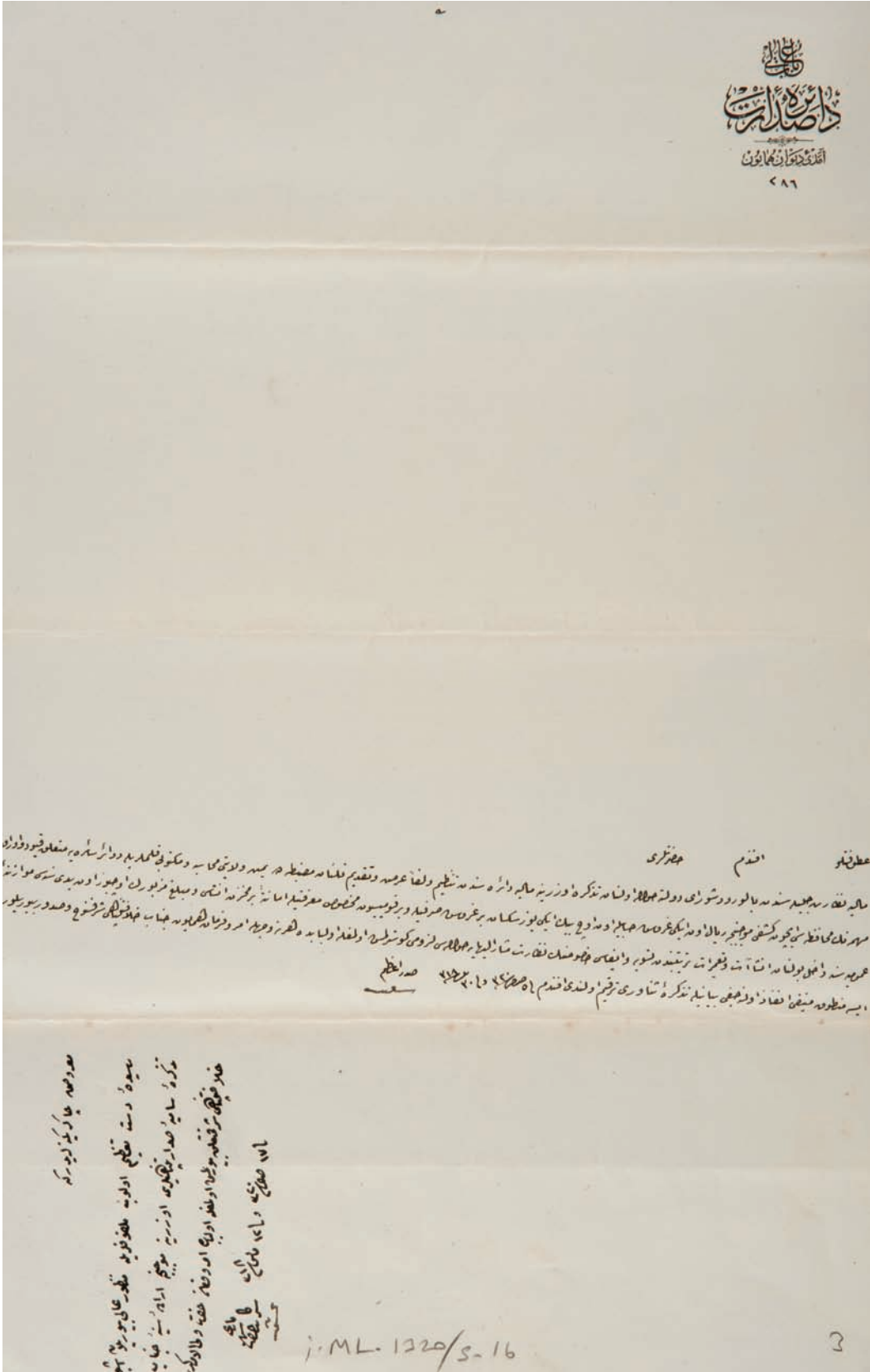
Sadırazam
Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı âlî olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i Padişahî şeref-sudûr buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Rebîülâhir sene [1]319 - Fî 26 Temmuz sene [1]317 / [8 Ağustos 1901]





YEMEN'DE VİLAYET EVRAKI İÇİN ARŞİV BİNASI YAPILMASI

Yemen Vilayeti Muhasebe ve Mektubî Kalemleriyle sair resmî dairelere ait kayıt ve mühim evrakın muhafazası için bir mahzen yapılması

إنشاء مبنى للإرشيف لحفظ وثائق ولاية اليمن

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص ضرورة إنشاء مخزن لحفظ الأوراق المهمة في ولاية اليمن، وتقدير تكاليف إنشاء المبنى بـ 3281 قرش (الريال = 12 قرشاً) وسوف يتم الصرف تحت إشراف اللجنة المخصصة مع تسوية المبلغ في ميزانية الولاية لعام 1317 رومي.

وقد صدرت الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 25 مايو 1902م

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

286

Atûfetli efendim hazretleri

Maliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havale olunan tezkire üzerine Maliye Dairesi'nden tanzim ve leffen arz u takdim kılınan mazbatada Yemen Vilâyeti Muhasebe ve Mektubî Kalemleriyle devâiri saireye müte'allik kuyûd ve evrak-ı mühimmenin muhafazası için keşfi mücebince riyal on iki kuruş hesabıyla on üç bin iki yüz seksen bir kuruş sarfıyla ve bir komisyon-ı mahsus ma'rifetiyle emaneten bir mahzen inşası ve meblağ-ı mezbûrun üç yüz on yedi senesi muvâzene-i umumiyesine dahil bulunan inşaat ve tamirât tertibinden tesviye ve ifası hususunun nezâret-i müşârunileyhâya havalesi lüzumu gösterilmiş olmakla ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 5 Safer sene [1]320 ve fî 30 Nisan sene [1]318 / [13 Mayıs 1902]

Sadrîazam

Said

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Safer sene [1]320 ve fî 12 Mayıs sene [1]318 / [25 Mayıs 1902]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin



[illegible]

YEMEN VILAYETİ 1907 SENESİ BÜTÇESİ

Yemen Vilayeti 1907 yılı bütçesi gelirler toplamının 340.000 lira, masraflar toplamının ise 542.003 lira olarak belirlendiği, aradaki açığın İstanbul'dan gelecek 202.003 liralık meblağla karşılanacağı

ميزانية ولاية اليمن لعام 1907م

تقرير مرفوع من الهيئة التفتيشية في اليمن عن مقدار مصروفات وإيرادات ولاية اليمن لعام 1907م موضح فيها إيرادات الولاية بمختلف أنواعها من ضرائب رسمية ورسوم حيوانات وأعشار والإيجارات والرسوم المختلفة وتقدر بمبلغ 340.000 ليرة، ثم تم حصر مصروفات الولاية لعام 1907م وأهمها مرتبات الموظفين والمتقاعدين ومرتبات ضباط الجيش وأفراده، كما تم حصر مشتريات الولاية والجيش وتكاليف النقل والإيجارات بمبلغ 542.000 ليرة.

الخلاصة:

542.003 ليرة مصروفات

340.000 ليرة إيرادات

202.003 ليرة العجز، وتجري تغطيته من الأموال المرسلة من دار السعادة (اسطنبول).

التاريخ : 1907/10/12 م

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Yemen Vilâyet-i Celîlesi'nin sâli hâl emvâl-i umumiyesiyle masârifât-ı umumiyesini mutazam-ın bi'd-tedkik bûdcesinin tanzimi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhîden bulunduğuy hey'eti teftîşiyeye şeref-vârid olan 7 Temmuz sene [1]323 tarihli tahrirât-ı aliyye-i cenâb-ı Seraskerî'de emr u iş'âr buyurulmuş olmasına mebnî merkez-i vilâyet olan San'a'ya azîmet ve muhasebe-i vilâyetçe tedkikât icra ile ol bâbda vâridât-ı umumiye ile masârifât-ı umumiye-i mahalliyeyi ve Yedinci Ordu-yı Hümâyûn'un kuvve-i mevcudesi ile Beşinci Ordu Hicaz Fırka-i Hümâyûnlarına mensub olup Yemen'de bulunan kuvve-i munzammanın mevcudu yirmi beş bin nefer itibarıyla Ordu-yı Hümâyûn Levâzım Dairesince tanzim ve bir sureti i'tâ kılınmış olan maaşât ve muayyenât ve nakliyatı hâvî muvâzene defterleriyle jandarma alayının mevcuduna göre ke-zâlik alaydan verilen muvâzene defterinin mündericâtı bi'd-tedkik ol bâbda tanzim ve leffen arz u takdim kılınan hulâsa cedvelinde izah kılındığı vechile vilâyet-i müşârunileyhânın bir senelik vâ-ridât-ı umumiyesi 458.000 liradan ibaret ise de hamd[en] lillahi te'âlâ âsâr-ı muvaffakiyet-i ce-lîle-i cenâb-ı Padişahîden ma'dûd olarak bu sene bârân-ı feyz-resânın vakt ü zamanında nüzûlü sebebiyle mahsulât ve mevrû'âtça feyz ü bereket mevcut bulunduğu tahkikât-ı vâkı'adan nümâ-yân olmakla vali-i vilâyet devletli müşîr paşa hazretlerinin sarf buyuracakları himemât-ı mahsusa semeresiyle a'sârın emr-i müzâyede ve ihalesinde ve gerek emaneten idare olunacak mahaller-de a'sârın bedelât ve hasılâtında sâbıkına nisbeten 25.000 lira bir fazla husûlü ümidi olup bi'l-ilâve vâridât-ı umumiye-i vilâyet cem'an 483.000 liraya bâliğ olduğu ve buna Hudeyde gümrük hasılâtının masârifât-ı mahalliyeye sarfı muktezâ-yı irâde-i merhamet-âde-i cenâb-ı Hilâfet-pe-nâhî icabât-ı celîle ve mübeccelesinden bulunmasına binâen bunların dahi ilâvesiyle vâridât-ı umumiye 533.000 liraya resîde olacağı tebeyyün etmiş ve masârifât-ı mahalliyeye yani vilâyet iti-



barıyla müstahdem bulunan kâffe-i memurîn-i mülkiye ve maliye ve muhtacîn ve mütekâidîn-i askeriye ve sairenin ve masârifâtı umumiye-i vilâyetin sâbıkı misillü muhassas bir senelik maaş ve masrafları ve jandarma alayının muhassasâtı seneviyeleri ve Bahriye Nezâreti Celîlesi'ne muhavvel mebâliğ cem'an 122.256 lira bulunduğu ve ber-vech-i ma'rûz Yedinci Ordu-yı Hümâyûn kuvve-i kadîmesiyle Beşinci Ordu ve Hicaz Fırka-i Hümâyûnlarına mensub kuvve-i cünüdiyenin ci-het-i aliyyeden ale'l-usul tanzim ve merbûten takdim kılınan müfredât defâfiri mücebince asâkir-i şahane ümerâ ve zâbitânıyla efrâdının bir senelik maaşât ve masârifâtı ve erzak ve eşya ve mühimmât ve esliha ve nakliyâtı ve inşâât ve siparişât ve efrâd-ı müstebdile navl ücretleri ve'l-hâ-sıl Ordu-yı Hümâyûn'un kuvve-i munzammasıyla bir senelik kâffe-i maaşât ve masârifâtı umumiyesi 556.761 liraya resîde olmuş ise de bi't-tedkik bundan gidecek efrâd-ı müstebdilenin vapur ücûrâtı için idhal edilen 6.953 liranın ve siparişâtı askeriye olan 13.033 liranın Hazine-i Celîlece ve müretteb olduğu vilâyât-ı şahanece tesviye olunacağı emri bedihî olmakla bunun ve efrâd için bir senelik olarak maaşlarına konulan 74.059 liranın usul ve emsâline nazaran senede ancak altı aylığı verilir itibarıyla altı aylık efrâd-ı maaşdan 37.029 liranın ve tayinât bahâsiyla nakliyâtın mikdarı muhammen olmasına ve bu sene mahsulâtın feyz ü bereketine nazaran zehâirin bir kısmı haricden celb olunup merkez-i vilâyetçe kısmen dûn ve mu'tedil fiyatla mübâyâ'a olduğu takdirde tayinât esmânından ve nakliyâtıdan bu suretle 80.000 liranın da tasarruf ve iktisadî me'mûl bulunduğu binâen Ordu-yı Hümâyûn'un maaş ve tayinâtından cem'an 137.014 lira tenzîl ve Ordu-yı Hümâyûn'un mürettebât ve masârifâtı vilâyetçe efrâdın altı aylık maaşı ve ümerâ ve zâbitânın bir senelik maaşı nakliyât ve muayyenâtı muhammenesi verilmek üzere 419.847 lirada kalmış olup şu hâlde masârifâtı askeriye ile beraber vilâyetin kâffe-i masârifâtı umumiyesi cem'an 542.003 liraya bâliğ olmuştur ki ber-vech-i ma'rûz gümrük hasılatıyla beraber vâridâtı umumiye-i vilâyet masârifâtı umumiye ile tekâbüle ve tevâzun hâsıl etmiştir. Ancak vilâyetin hâl ve asayişinde ve hâl-i iğtişâsında on beş senelik tahsilâtını mübeyyin leffen takdim kılınan pusulada muharrer olduğu üzere vilâyetin her senenin senesi malından tahsisâtı umumiyesi nihayet yüzde elli ve elli beş râddesinde vuku bulmuş olup hususuyla bu sene melfûf cedvelde irâe kılındığı vechile vâridâtı külliyetli bulunan bazı kazalar hâl-i iğtişâsda bulunduğu gibi harekâtı askeriyeden dolayı vilâyetin her tarafında tahsilâtça bittab' durgunluk gelmesine ve öteden beri Yemen Vilâyetince tahsilât kuvve-i askeriye ile icra kılındığına ve verginin hayli sene evvel mikdarı konulup henüz ta'dîl görmediğinden bazı mahaller muhtacı tenzîl olduğu iddiasında bulunanlar mevcut bulunmuş olmasına mebnî bu senenin tahsilâtı bu yüzden daha ziyade sekteye uğramış ise de vali-i vilâyet devletli müşir paşa hazretlerinin evvelki valilikleri hengâmında olan seneleri tahsilâtı misillü bu sene dahi müşir-i müşârunileyh hazretlerinin bu bâbda bittab' himmet ve o nisbetde tahsilât icrasına tedâbîr-i lâzime ve mukteziye icra edecekleri ümidiyle ve hâl-i iğtişâsda bulunan mahallerle beraber emvâl-i umumiyeden yüzde altmışının tahsili me'mûl bulunmuş ve şu hesaba göre bakayada kalınacak yüzde kırkının tenzîli tabîi bulunmuş ve bunun da mikdarı senevî 193.000 liradan ibaret olup masârifâtıdan açık görünen 9.000 lira ile beraber 202.000 liranın şehriyeye taksimen Dersaadet'den vilâyet-i müşârunileyhe irsâli lâzime-i hâlden bulunmuştur. Bu da saye-i asayiş-vâye-i hazret-i Padişahîde Ordu-yı Hümâyûnca ittihâz olunacak tedâbîr ile eşkiyanın taarruzuna ma'rûz bulunan bazı mahaller asayişinin karîben ve tamamıyla ircâ' ve takrîrinde ve emvâl ve vâridâtı vilâyetin terakkî ve tezâyüdü esbâbı



istihsâl ve tahsilâtın gereği gibi husûlünde bu akçenin artık Dersaâdet' den irsâline mahal kalmayacağı derkârdır. Maamâfih defâtîr-i mezkûrenin hulâsası ve muhteviyâtı Maliye Komisyon-ı Âlî-since bi'ttedkik iktizâsının ifası merhûn-ı re'y-i âlî bulunmuş olup hulâsa-i ma'rûzanın leffiyile keyfiyet makam-ı celîl-i cenâb-ı Sadâret-penâhiye arz u takdim olunduğu misillü diğerk nüshası manzûr-ı sâmiî efhamîleri buyurulmak üzere leffen takdim kılınmış ve defâtîrin bir nüshası da Hudeyde'de Hey'et-i Teftîshiye Riyâseti'ne tesyâr olunmuş olduğu muhât-ı ilm-i âlî buyuruldukda ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 5 Ramazan sene [1]325 ve fî 29 Eylül sene [1]323 / [12 Ekim 1907]

Yemen Hey'et-i Teftişiyesi'nden
Mehmed Ferid bin Said

* *

[illegible]

Yemen Vilâyeti Celîlesi'nin bir senelik olarak emvâl-i mürettebe-i umumiyesiyle
masârifât-ı umumiyesini nâtık hulâsadır.

VÂRİDÂT

Mülâhazât	Varidât-ı Umumiye Lira-yı Osmanî
Merbûtan takdim kılınan bûdce mücebince vilâyetin vâridât-ı umumiyesi yekûnu	
[Yemen Vilâyeti Celîlesi'nin bir senelik olarak emvâl-i mürettebe-i umumiyesi yekûnu]	458.000
Bu sene a'şârının feyz ü bereketine göre sene-i sâbıkadan fazla olması me'mûl edilen	25.000
Hudeyde gümrük hasilâtı olup vilâyete tahsis buyurulan (Tahminen)	50.000
[Genel]Yekûn	533.000
Gay-rez gümrük sinîn-i sâbıkada vuku bulan ve mikdarı zîrde muharrer bulunan tahsilât-ı umumiye ve bâlâda muharrer olduğu üzere bazı mahallerde iğtişâş olduğu gibi sair mahallerin vergisi hayli seneden beri ta'dil görmediğinden nâşî senesi zarfında yüzde kırk nisbetinde bakayada kalması tabîi görünen	-193.000
Yüzde altmış hesabıyla senesi zarfında tahsili tahmin edilen	340.000
Bâlâda muharrer olduğu ve masârif sahifesinde gösterildiği vechile emvâl-i umumiyeden bakayada kalacak mebâliğa mukabil Dersaâdet'den irsâli lâzım gelen	+202.003
	542.003

	Aded		Aded
Emlâk vergisi	97.197	Hâl-i İğtişâşda Bulunan Mahaller Emvâl-i Umumiyesi	
Ağnâm resmi	34.901	Ani Kazası kısmen iğtişâşda bulunduğu	16.437
İhale-i a'şâr	176.016	Zimar Kazası kısmen iğtişâşda bulunduğu	13.376
Emanet-i a'şâr	68.657	Perim Kazası kısmen iğtişâşda bulunduğu	16.960
İcar	115	Kevkeban Kazası kısmen iğtişâşda bulunduğu	13.761
Rüsûmât-ı mütenevvî'a	78.666	Hacca Kazası kısmen iğtişâşda bulunduğu	15.843
Mehâkim ve müteferrika	2.448	San'a Kazası kısmen iğtişâşda bulunduğu	27.361
	458.000	Amran Kazası kısmen iğtişâşda bulunduğu	10.122
		[Yekûn]	123.860

[Kismen iğtişâşda bulunan mahaller vâridâtı]	123.860
Sair mahaller vâridâtı	334.140
Yekûn	458.000



	Sinîn-i sâbika tahsilâtından mâadâ bir senelik emvâlinden tahsilâtı umumiyesi	
	Bir senelik emvâl-i umumiyenin ihalesi	Bir sene malının tahsilâtı
Sene	Aded	Aded
[1]308	443.257	211.257
[1]309	441.732	230.284
[1]310	444.507	245.514
[1]311	436.296	264.186
[1]312	433.096	235.324
[1]313	440.419	234.449
[1]314	447.543	217.866
[1]315	456.183	280.055
[1]316	445.890	243.726
[1]317	443.360	236.396
[1]318	425.044	211.209
[1]319	427.758	218.983
[1]320	447.379	154.755
[1]321	400.505	114.589
[1]322	454.680	151.758
	6.587.643	3.140.387

MASÂRIFÂT

Masârîfât mahalliye	Aded
Memurîn-i şer'îyye maaş ve masârîfı	9.152
Memurîn-i dahiliye maaş ve masârîfı	31.048
Memurîn-i adliye maaş ve masârîfı	1.504
Memurîn-i maliye maaş ve masârîfı	17.403
Mütekaîdîn-i askeriye ve eytâm ve muhtâcîn maaşâtı	3.707
Polis memurlarının maaş ve masârîfı	1.387
Sihhiye icarı	40
Yekûn Lira	64.240
Jandarma Alayının Merbût Müfredât Bütçesi Mücebince Bir Senelik Maaş ve Tayinât ve Melbusât ve Masârîfâtı Sairesi	
Maaş kısmı (2.152 nefer itibarıyla)	38.412
Tayinât kısmı	9.909
Melbusât kısmı	1.239
İnşaat ve icar ve masârîfı saire	325
Yekûn Lira	50.012
Masârîfı mahalliye [Yekûn lira]	114.252



Havâlâtı Saire

Bahriye Nezâreti Celîlesi'ne muhavvel olan Maliye Nezâreti Celîlesi'nin 3 kıt'a havale-nâmesi mücebince	8.004
---	-------

Nizamiye Havâlât Ve Mürettebât Ve Muhassesâtı Merbûtan Takdim Kılınan Ordu-yı Hümâyûn'ın Bûdce Defâtîri Mücebince Yedinci Ordu-yı Hümâyûn'un Mevcudu Yirmi Beş Bin Nefer İtibarıyla Tayinât Esmânı	Aded
Yedinci Ordu-yı Hümâyûn'a aid	288.108
Beşinci Ordu-yı Hümâyûn ve Hicaz Fırkası'ndan gelen kuvve-i munzammaya aid	64.559
[Yekûn]	352.667

Yedinci Ordu-yı Hümâyûn'un Erzak-ı Askeriye ve Eşya ve Mühimmâtı Harbiye Nakliyâtı	
Erzak ve eşya nakliyâtı	20.460
Mühimmât ve esliha	3.250
Efrâd-ı müstebdile	6.953
[Yekûn]	30.663

[Ara Toplam]	352.667 + 30.663 383.330
--------------	---------------------------------------

Techizât ve Melbusât ve Zâbitânın Elbise Bahâsı	Aded
Zâbitânın elbise bedeli	2.257

(...) Bedeli	2.988
Çarık bahâsı (senede dört defa 98.484 aded)	1.969
Eyyâm-ı şitâda karakol için mübâya'a olunacak kürk bahâsı	400
[Yekûn]	7.614

Tayinât yekûnu	383.330 7.614 390.944
----------------	------------------------------------



Yedinci Ordu-yı Hümâyûn'un maaşât kısmı ve Müteferrikası	Aded
Ümerâ ve zâbitânın gayr-ı ez sipariş maaşları	60.806
Efrâdın bir senelik maaşâtı	59.627
Bu da beş askerî sandığına aid	3.886
Müteferrika	1.284
Harcırah	500
Kırtasiye	100
Sipariş	13.032
[Yekûn]	139.235

Kuvâ-yı Munzammanın Maaş Kısmı

Beşinci Ordu-yı Hümâyûn'a Aid Taburların Maaşâtı	Aded
Zâbitânın bir senelik maaşâtı	4.427
Efrâdın bir senelik maaşâtı	7.726
[Yekûn]	12.153

Hicaz Fırkası'na Aid Taburun Maaşı	Aded
Zâbitânın bir senelik maaşâtı	4.723
Efrâdın bir senelik maaşâtı	6.706
[Yekûn]	11.428

Kuvâ-yı Munzammanın Maaş Yekûnu	12.153 + 11.428 23.582
---------------------------------	-------------------------------------

Efrâd-ı müstebdilenin vapur navlu olup Hazine-i Celilece tesviye olunmakta bulunan	6.953
Sair mahallere havale olunan ümerâ ve zâbitân-ı askeriye'nin siparişi	13.032
Efrâd-ı asâkir-i şahane maaşâtına senede altı aylığı verilir itibarıyla tenzîl olunan	37.029
Yekûn	57.014

Yedinci Ordu-yı Hümâyûn ve Kuvâ-yı Munzammanın Maaşı	
Yedinci Ordu-yı Hümâyûn maaşâtı	139.235
Kuvâ-yı munzammanın maaş kısmı	23.582
[Yekûn]	162.817

[Yedinci Ordu-yı Hümâyûn ve kuvâ-yı munzammanın maaşı]	162.817
Ciheti askeriye'den verilen bûdce mücebince	553.761
İnşaat-ı askeriye için sarfı icab eden	3.000
[Yekûn]	556.761





Yemen'de bir kasaba

إحدى قصبات اليمن

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 766-0053)

Yedinci Ordu-yı Hümâyûn taburlarının	59.627
Beşinci Ordu-yı Hümâyûn taburlarının	7.726
Hicaz Fırka-i Hümâyûnu taburlarının	6.706
[Senelik yekûn]	74.059
Altı aylık	37.029

Yekûn	57.014
Tayinâtın ve nakliyâtın fiyatı muhammen olmasına ve bu sene mahsulâtının feyz ü bereketine nazaran haricden celb olunmayıp merkez-i vilâyetçe kontratoya nisbeten dûn ve mu'tedil fiyatla mübâya'a olunduğu takdirde tasarruf ve iktisadî me'mûl-i kavî bulunan	80.000
Yekûn masârifâtı umumiye	137.014

29 Eylül [1]323 / [12 Ekim 1907]

Yemen Hey'eti Teftişîyyesi Azasından
Ahmed Yaver



[illegible]

سید داؤد کی کتاب

اعضا
محمد
نارنج

اعضا



اعضا
بایده
مهر خندان

اصفا
برکات

اعضا



EBUARİŞ KAZASI'NIN ASİR'E BAĞLANMASI

Hudeyde'ye tabi Ebuarış Kazası'nın, yakınlığı sebebiyle Asir Sancağı'na bağlanmasının idarî ve siyâsî açıdan uygun olacağı

إقتراح بضم قضاء أبو عريش إلى سنجد عسير بدلاً من تبعيته لسنجد الحديدة

محضر من مجلس شورى الدولة بخصوص طلب ولاية اليمن بإلحاق قضاء أبو عريش بسنجد عسير لأنه الآن ملحق بسنجد الحديدة والمسافة بعيدة بين قضاء أبو عريش ومدينة الحديدة وسوف يكون هذا القرار موافقاً للمصلحة العامة إذا تمت الموافقة عليه.
التاريخ : 25 أغسطس 1910م

Şûrâ-yı Devlet
Mülkiye Dairesi
1199

Öteden beri Hudeyde'ye merbût ve fakat uzaklığı hasebiyle idaresi pek müşkil olan Ebuarış Kazası'nın kurb ve münasebeti bulunan Asir Sancağı'na ilhâkı idareten ve siyaseten münasib olacağına dair Yemen Vilâyeti'nden alınan telgrafnâmenin takdimini ve bazı ifadâtı mutazamın Dahiliye Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havale buyurulan 2 Ağustos [1]326 tarihli ve 2/1322 numaralı tezkiresi Mülkiye Dairesi'nde kırâet olundu.

Tezkire-i mezkûrede gerçi bu kabîl fekk ve tahvîli irtibât muamelâtının münferiden icra edilmeyip ileride ittihâz edilecek kararı umumîye ta'likî mukarrer ise de hıttai Yemaniye'nin hususiyet ve ehemmiyeti mevki'îye ve idaresi cihetiyle sureti istisnâiyede olarak tervîci iş'âr ve vilâyete muvâfıkı hâl ve maslahat bulunmuş olduğu ityân kılınmış ve sureti iş'âr şâyânı tervîc görülmüş olmakla ol vechile ifa-yı muktezâsının nezâreti müşârunileyhâya inbâsı tezekkür kılındı. Ol bâbda emr u fermân hazreti men lehü't-emrindir.

Fî 20 Şaban sene [1]328 ve 12 Ağustos sene [1]326 / [25 Ağustos 1910]

(Şûrâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi üyelerinin mühürleri)





မြန်မာ
၁၈၈၈



ASKERÎ FAALİYETLER



الشؤون العسكرية



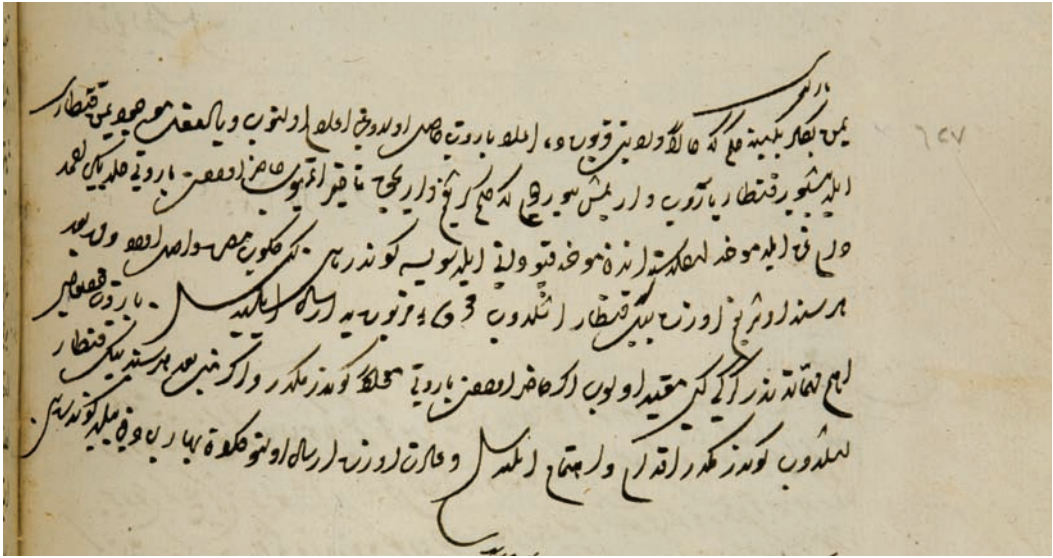
YEMEN'DEN BARUT TALEBİ

Yemen'de imal edilen iyi cins baruttan hazırda bulunduğu haber alınan 500 kantarın Hille Beyi Ahmet Bey vasıtasıyla Mısır'a gönderilmesi ve ayrıca her yıl 1.000 kantar barutun işlenip aynı şekilde Mısır'a sevk edilmesi hususunda Yemen beylerbeyine hüküm

طلب إرسال مادة البارود من اليمن إلى اسطنبول عن طريق مصر

حکم: مرسل إلى أمير أمراء اليمن بأنه عُلِمَ بوجود مقدار 500 قنطار جاهز من البارود صنعت في ولاية اليمن من النوع الجيد، وموجب الحكم المذكور فإن هذه الكمية يجب أن ترسل دون تأخير إلى أمير الحلة أحمد ثم مدينة المخاء وترسل بعد ذلك إلى السويس في مصر على أن يتم تجهيز كمية محددة كل عام بمقدار ألف قنطار وإرسالها سنوياً.

التاريخ: 4 يناير 1566 م



Yemen beylerbeyisine hüküm ki

Hâlen vilâyeti mezbûrede a'lâ barut hâsıl olduğu i'lâm olunup ve bilfi'l mevcud Yemen kantarı ile beş yüz kantar barut varmış. Buyurdum ki hükm-i şerifim varıcak te'hir etmeyip hazır olan barutu Hille Beyi Ahmed dâme izzuhû ile Moha İskeleyi'ne ondan Moha kapudânı ile Süveyş'e gönderesin ki gelip Mısır'a vâsıl ola ve min-ba'd her sene emri şerifim üzere bin kantar işledip mahrûse-i mezbûreye irsâl eylesesin. Barut hususu ehemmi mühimmâtandır. Gereği gibi mu-kayyed olup eğer hazır olan barutu mu'accelen göndermekdir ve eğer min-ba'd her sene bin kantar işledip göndermekdir. İkdâm ve ihtimâm eylesesin ve âdet üzere irsâl olunagelen bahar-ı dahi bile gönderesin.

[Fî 12 Cemâziyelâhir 973 / 4 Ocak 1566]





Yemen çöllerinde askerlere erzak nakliyatı

نقل المؤونة للجنود في صحاري اليمن

(Resimli Kitab, c. 5, s. 208)



Yemen'de develerle top nakliyatı

نقل المدافع بالجمال في اليمن

(Resimli Kitab, c. 5, s. 205)

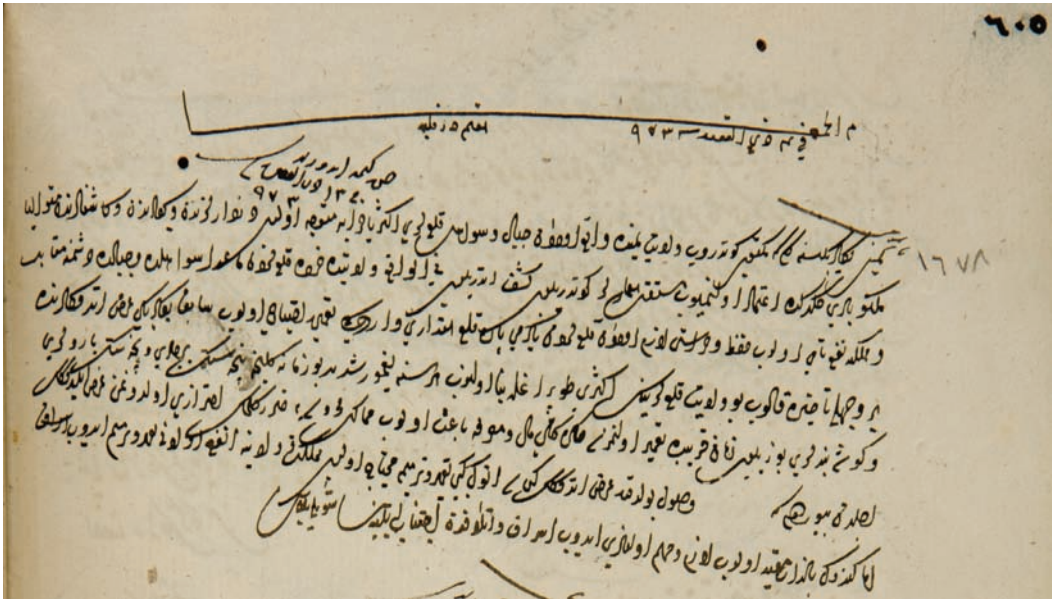
YEMEN'DEKİ KALELERİN TAMİRİ

Çoğu harap durumda bulunan Yemen'in sahil ve dağlık kesimlerindeki kalelerin bakım ve onarımlarının yapılması

ترميم قلاع اليمن

حکم مرسل إلى أمير أمراء اليمن بشأن الطلب الذي قدمه لترميم وبناء القلاع العسكرية المنتشرة في سواحل اليمن وكذلك القلاع الموجودة في الجبال المقابلة للأعداء وذلك بغرض حماية وتأمين الولاية من الأعداء في الداخل والخارج خاصة وأن بعض هذه القلاع أصبحت مهتمة تماماً وتحتاج إلى جهود وأموال، وكان قد بدأ أمير الأمراء السابق بعملية الترميم ولكن نظراً لصرف جزء من المبلغ فقد تسبب في عدم إنجاز المشروع وفي موسم الأمطار الغزيرة تقدم ما تم ترميمه.

التاريخ : 1 يونيو 1566م



Yemen beylerbeyisine hüküm ki

Mektub gönderip Vilâyeti Yemen'de vâki olan cibâl ve sevâhil kaleleri ekseriyâ haraba müteveccih olup dizdârlarından ve beylerinden ve kâşiflerinden mütevâliyen mektubları geldikde itimad olunmayıp müstakil mimarlar gönderilip keşfetdirilip fi'l-vâki vilâyetde hurde kalelerden mââdâ sevâhilde ve cibâlde düşmana mukabil ve memlekete nef'i tâmmı olup hıfz u hirâseti lâzım olan kalelerden yirmi pâre kale mikdarı vardır ki tamire ihtiyac olup sâbıkâ beylerbeyi arz etdiklerinde bir vechile te'hire kalıp bu vilâyet kalelerinin ekseri toprağla bina olunup her sene yağmur-ı şedîd bu zamana gelince nicesinin burcları ve nicesinin bârûları ve köşebendleri bozulup zaman-ı karîbde tamir olunmazsa sonra küllî mâl ve masrafa bâ'is olup Memâlik-i Mahrûse'ye zarar gelmek ihtirâzı olduğun arz eylediğin ecilden buyurdum ki vusûl buldukda arz etdiğin gibiyse onun gibi tamir ve termîme muhtac olup memleket ve vilâyete enfa' olanı tamir ve termîm edip amma kendin bizzat mukayyed olup lâzım ve mühim olanları edip israf ve itlâfadan ictinâb eylesin, şöyle bilesin.

Fi 13 Zilkade 973 / [1 Haziran 1566]





Cebel-i Asir'de Abha adlı mevkideki Manâzır Kalesi

قلعة "مناظر" في موقع أها فوق جبل عسير

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90766-0009)



Sevkiyat öncesi Hudeyde Askerî Dairesi önünde yapılan resmî geçit

استعراض رسمي أمام الدائرة العسكرية في الحديدة قبل التوجه إلى المكان المطلوب

(Resimli Kitab, c. 5, s. 203)

[illegible]

i. MVL 459/20668



LHAYYE KASABASI SURLARININ ONARILMASI

Lhayye Kasabası'nı civardaki kabilelerin saldırılarından korumak için aşırı yağışlardan harap olan surların bir an önce onarılması

إصلاح سور مدينة اللحية

محضر من المجلس الأعلى (مجلس وآلا) بشأن إعادة ترميم سور مدينة اللحية الواقعة في سنجق الحديدة نظراً لأن القبائل المجاورة تقوم بالإغارة على المدينة من وقت إلى آخر مما يسبب القلق للأهالي والتقدير الأولي للتكاليف تصل إلى 28165 قرشاً وسيتم تنفيذ المشروع بدقة واعتناء وأمانة ومرفق رفع من الصدر الأعظم إلى السلطان الأعظم بمحتوى المحضر.

وصدرت الإرادة السنية السلطانية بالموافقة.

التاريخ : 1862/1/1 م

Bâb-ı Âlî

Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye

Aded

972

Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin 7 Cumâdelâhire sene [12]78 tarihiyle Meclis-i Vâlâ'ya hava-
le buyurulan bir kıt'a takrîrinden müstebân olduğu vechile Yemen Eyâleti'nde kâin Lhayye nâm
kasaba surunun ekser mahalleri kesret-i bârân vuku'uyla yıkılarak müşrif-i harâb olmasından ve
bunun hâliyle bırakılması ahalinin emniyetsizliklerini istilzâm eylemesinden dolayı keşfi bi'l-icra
yirmi sekiz bin yüz altmış beş kuruş masrafla vücuda geleceği mahalline inhâ olunmuş olup vâ-
kı'â hıttâ-i Yemaniye ahalisi kâmilen daire-i mutâva'atkârîde olmadıkları cihetle bazı kabâil-i
gayr-ı mütemeddine civarlarında bulunan kasabât ahalisine îrâs-ı gadr ve hasar edegeldiklerine
mebnî zikrolunan surun bu vechile harâb olması kasaba-i mezbûre ahalisinin insilâb-ı emniyet-i
hâliyelerini mûcib olacağından bir an evvel tamiriyle iade-i asayiş ve emniyetleri lâzîmeden ol-
masına ve masârîf-ı vâkı'anın münâkasası hâlinde bir mikdar daha tenezzül etmesi me'mûl bu-
lunmasına mebnî mezkûr surun metânet ve rasânetine itina olunmak şartıyla keşf-i mezbûru teca-
vüz etmemek üzere ba'de'l-münâkasa icra-yı tamiri zımında mahalline tahrirât tasfîri hususunun
nezâret-i müşârunileyhâya havalesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda emr u fermân hazret-i men
lehü'l-emrindir.

Fî 17 Cumâdelâhire sene [1]278 / [20 Aralık 1861]

(Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye üyelerinin mühürleri)

* *



مورخه حاج آقا محمد
ابو محمد قزوینی مورخه سید محمد آقا
نقشینه در قزوین و در زمانه سید محمد آقا
معهله در قزوین و در زمانه سید محمد آقا
اداره قزوین و در زمانه سید محمد آقا

7



Yemen’de Hamidiye Kışlası’nın açılış merasimi

مراسم افتتاح ثكنة الحميدية

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90661-0012)

Atûfetli efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye’den kaleme alınıp melfûfuyla ma’an manzûr-ı âlî-i cenâb-ı mü-lûkâne buyurulmak için arz u takdim kılınan mazbatadan müstebân olduğu vechile Yemen Eyaleti’nde kâin lhayye nâm kasaba surunun harâb olan mahallerinin bir an evvel tamiriyle ahalinin kabâil-i gayr-ı mütemeddinenin desti te’addîsinden muhafazası lâzım olmasıyla masârıfı keşfolunan yirmi sekiz bin yüz altmış beş kuruşu tecavüz etmemek ve metânet ve rasânetine itina olunmak şartıyla ba’del-münâkasa icra-yı tamiri zımında mahalline tahrirât tasfîri hususunun Maliye Nezâret-i Celîlesi’ne havalesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile emr u fermân-ı hazret-i mülûkâne müte’allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr olundu, efendim.

Fî 28 C sene 1278 / [31 Aralık 1861]

Ma’rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Esâbi’-pirâ-yı tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrak-ı ma’rûza manzûr-ı me’âlî-mevfûr-ı hazret-i şahane buyurulmuş ve husus-ı mezkûrun tezekkür ve istîzân olduğu üzere nezâret-i müşârunileyhâya havalesi müte’allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî muktezâ-yı münîfinden olarak evrak-ı merkûme yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü’l-emrindir.

Fî 29 C sene 1278 / [1 Ocak 1862]



二二

A. MCT. MHM 441 / 32

LHAYYE KASABASI'NA KALE İNŞASI

Lhayye Kasabası'nın su ihtiyacını karşılayan Numan kuyularına su almak üzere gelenleri çapulcuların saldırılarından korumak için ahalinin yardımlarıyla yapılan kale burcunun Padişah'ın ismine izafeten "Aziziye" adı verildiği ve kaleye asker yerleştirildiği

إنشاء قلعة في مدينة اللحية لحماية منابع المياه فيها

رفع من متصرف إيالة اليمن بشأن مركز قضاء اللحية التابع لإيالة اليمن الذي يحتاج إلى حماية منابع المياه التي يشرب منها أهالي المدينة وتبعد عن المدينة مسافة ساعة مما يجعل الأهالي عرضة للسرقه والنهب وعليه فقد قدم الأهالي عدة عرائض لطلب الحماية وقد أصبح الآن من الضروري بناء قلعة عسكرية لحماية المدينة ومانع المياه من هجمات القبائل المجاورة.

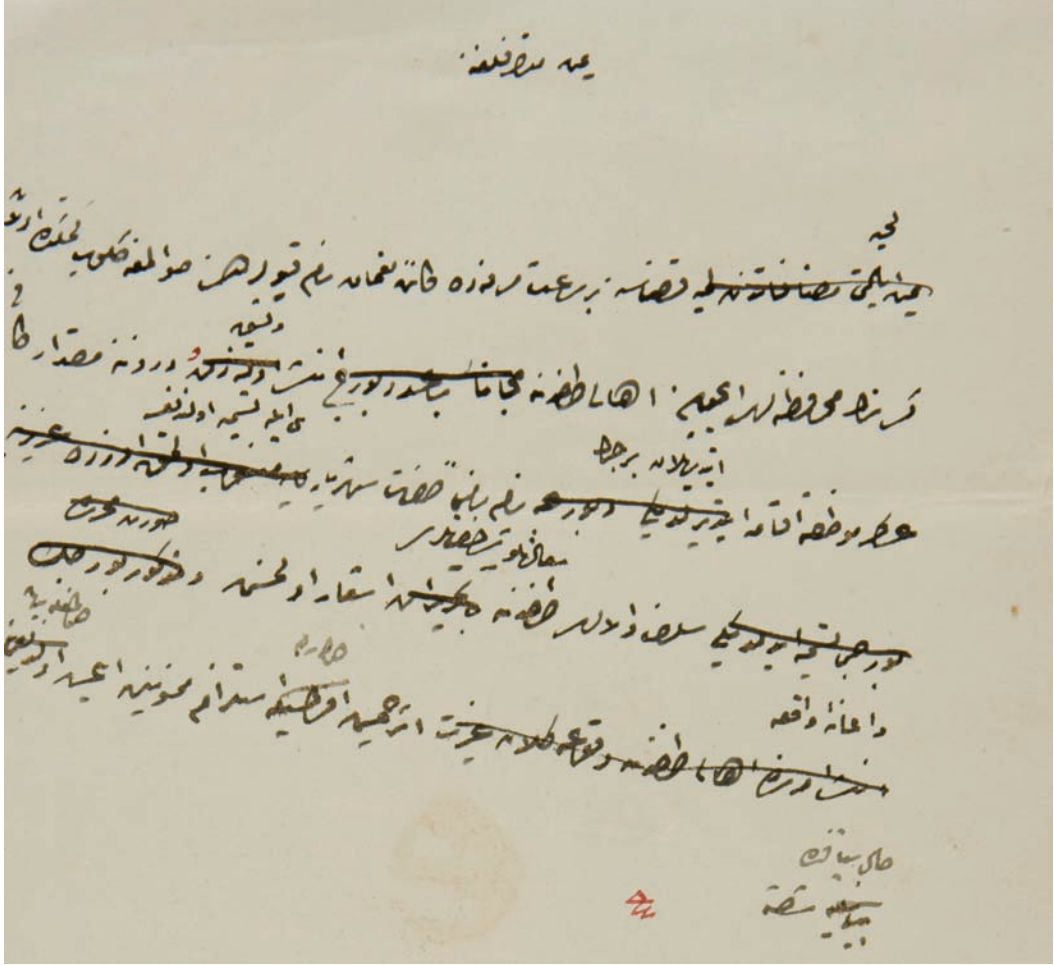
التاريخ : 20 يناير 1869م

Makam-ı Celilü'l-ittisâm-ı Cenâb-ı Vekâlet-penâhî'ye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Yemen Eyâleti muzâfâtından Lhayye Kazası'nın suyu bir saat haricinde vâki Numan nâm kuyulardan celb olunmakta ve bunların etraf ve civarında bulunan eclâf-ı aşâyir gece ve gündüz su için iyâb u zihâba sarkıntılık ve fırsat buldukça hayvanlarını gasb u sirkat gibi şeylerden gayr-ı hâlî bulunmakta olduklarından kaza-yı mezkûr ahali fevka'l-had bunların elinden bî-huzur ve bî-rahat iseler de nefsi kazada içmeye sâlih su olmadığı hâlde suya her dakika derkâr olan ihtiyac ve kadîmden beri alışılmış bir rahatsızlık iktizâsınca çaresiz katlanıp gitmekte oldukları geçen ol tarafa yakın güzâr olunduğunda istimâ' olunmuş ve ahali tarafından dahi eclâf-ı merkûmenin men'-i hasar u mekîdetleri yolunda istirhâm vuku bulmuş idi. Saye-i asayiş-vâye-i cenâb-ı Padişahîde hiç ferdin ehad hümdan renciş ve zarar görmesi gayr-ı caiz olup ahali merkûmenin bu yüzden rahatsızlıkları ise sâlifü'l-beyân vâsıl-ı mertebe-i nihayet olduğundan ve çünkü mezkûr kuyular açıkda olarak su almağa gelip giden ahalinin muhafazası asâkir-i muvazzafadan mikdar-ı vâfi müstahfız ikamesine muhtac ve o dahi asâkir açıkda barınamayıp tahta ve kamış gibi şeylerden cüz'î masrafla bir şey bina olunup ikame etdirilebilir ise de bilâhare bununla kendilerini muhafaza edemeyeceklerinden evvel emirde masârif-ı inşaiyesi cânib-i mîrîden tesviye olunmak üzere bir aded burç inşası lüzumu tasavvur kılındıysa da buna da kazıyye-i tasarrufât mesâğ vermediğinden ve şöyle ki orada yapılacak burç mücerred kaza-yı mezkûr ahalsinin emn ü rahatla su almaları için olacağından o yolda vâki olan teşvikât üzerine tasarrufâtı vâkî'ası iâneten taraflarından te'diye kılınmak üzere mükemmel ve gayet müstahkem bir aded burç inşasına bundan mukaddem mübâşeret etdirilmiş idi. Mezkûr burç bu kere reh-ini hüsn-i hitâm olmağın ve bunun dahi nâmı nâm-ı hümayûn-ı cenâb-ı cihanbânîye mensub olmak üzere Aziziye Burcu tesmiye kılınmağın bir vakti mesudda sancak küşâdıyla derûnuna mikdar-ı kifâye asâkir-i muvazzafa ikame kılınmış ve şimdi kemâl-i emn ü asayişle ol havali bâ-y u gedâsı ihtiyacâtı zaruriyenin eşedd ve akdeminden olan suları almağa başladıklarından her nefesde edası üzerimize farz-ı ayn olan dua-yı tezâyüd-i eyyâm-ı ömr ü iclâl ve satvet-i hazret-i zıllullahîyi ale'd-devam eda





ve tekrara mülâzım bulunmuş olduklarının arz u beyânıyla takdim-i arıza-i müstemendîye ictirâ kılını. Ol bâbda ve her halde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 7 Şevval sene [12]85 ve fî 8 Kânûn-ı Sâni sene [12]84 / [20 Ocak 1869]

Mutasarrıf-ı Eyaleti Yemen-i şâbık

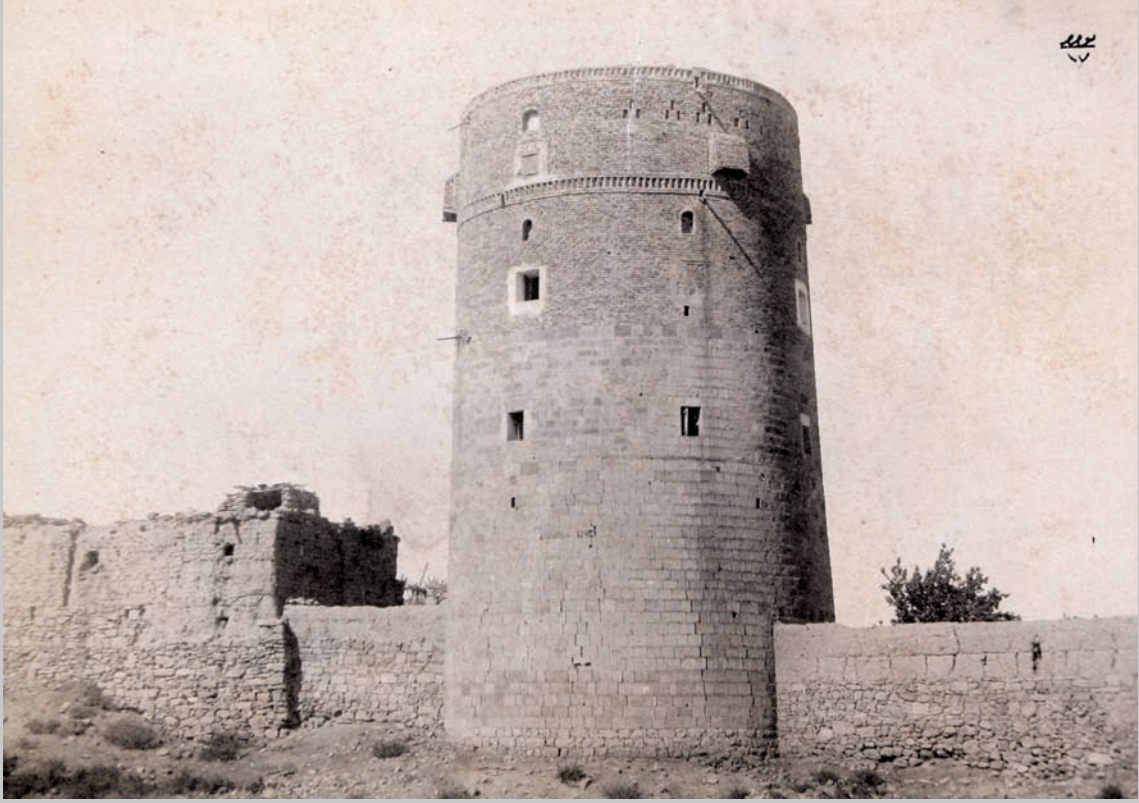
Es-Seyyid Ahmed

**

Yemen Mutasarrıflığı'na

Lhayye Kazası'na bir saat mesafede kâin Numan nâm kuyulardan su almağa gelip geçmekde olan kesânın muhafazaları için ahali tarafından inşa ve tesviye ve derûnuna mikdarı kâfi asâkiri muvazzafa ikame etdirilen burcun nâmı nâmî hazret-i Şehriyârî ile tesmiye olunduğu selef-i vâlâları tarafından saadetli paşa hazretlerine iş'âr olunmuş ve iâne-i vâkı'a eser-i hamiyet olarak istilzâm-ı memnuniyet etmiş olmakla beyân-ı hâl siyâkında şukka.

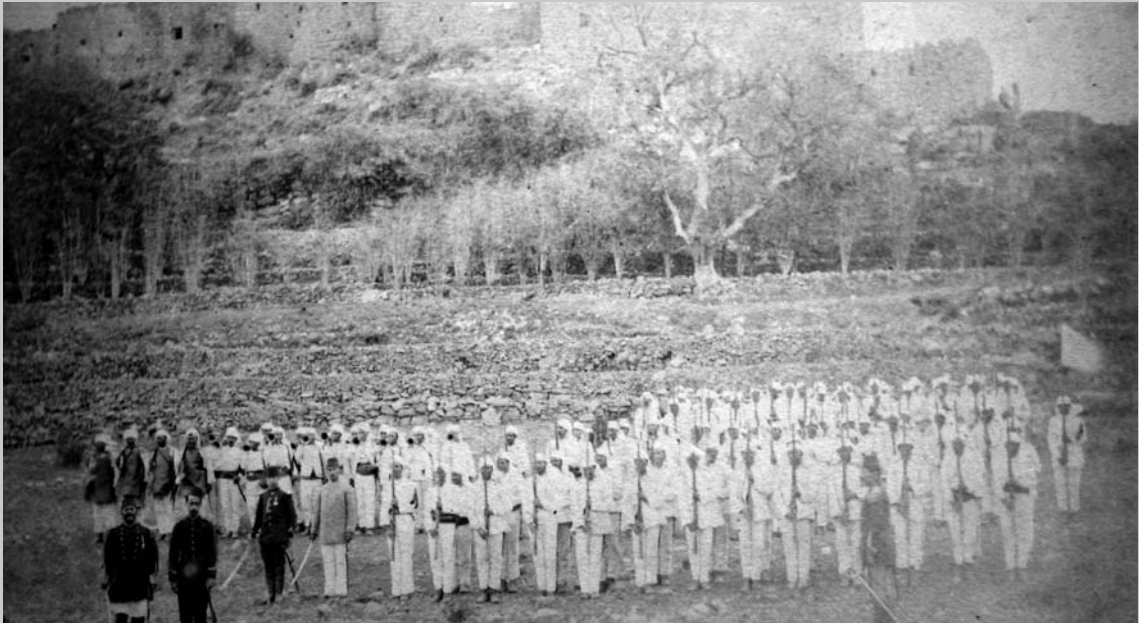




San'a surlarından bir görünüm

منظر من أسوار صنعاء

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 779-76-0039)



Kafel'de Osmanlı askerleri

الجنود العثمانيون في قفل

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90766-0019)

[illegible]

SAN'A'NIN ZALİMLERİN TASALLUTUNDAN KURTARILMASI

San'a ve civarında hiçbir kavim ve kabilenin diğerine emniyet edemediğinden kendi sınırlarını diğerinden muhafaza etmek, gerektiğinde komşusuna sarkıntılık yapabilmek için her köy ve kabilenin önemli mevkileri kale ve surlarla çevirmiş oldukları, özellikle San'a'nın kuzeyinde yaşayan el-Haris Kabilesi mensuplarının her fırsatta San'a halkına zarar vermeyi alışkanlık haline getirmiş olduğu, iki seyyidi de katleden Erhab kabilesine mensup Abdullah Defi adındaki zalimin de etrafına bir miktar haydut toplayarak ortalığı kasıp kavurduğu, San'alıların ise emlak ve arazilerini bu hainlerin ellerinden kurtarmak ve zulümlerinden korunmak için Osmanlı hükümetine ısrarlı ricada bulundukları, söz konusu hainlerin reislerine hükümete tâbi olmaları ve halka yaptıkları zulümlere son vermeleri hususundaki teklifleri reddettikleri, Muhsini Şiarî adındaki başka bir hainin de etrafına adam toplayarak Osmanlı ordusunu yeneceklerini ve Osmanlılarla birlikte olanların da tümünü kılıçtan geçireceklerine dair San'a halkına tehditler savurduğu, Osmanlı askerlerinin 28 Nisan 1872'de harpsiz olarak San'a'nın merkezine girdikleri, bilahare hainlerin kontrolünde olan büyük kalenin kuşatıldığı ve kalenin atılan top mermilerinin tesiri ve Osmanlı askerlerinin cesaretleri sayesinde üç saat içerisinde teslim alındığı, bu esnada altı Osmanlı askerinin şehid olduğu, San'a halkının kendilerini bu zalimlerin elinden kurtaran Osmanlı askerlerine büyük bir memnuniyet ve coşkuyla sevgi gösterisinde bulundukları, hapsedilmek üzere kaleye götürülmekte olan esirlerden ikisinin öfkeli kalabalığın tazyikinden kurtarılamayarak öldüğü, San'a halkı ve çevresinde yaşayan kabileler arasında iyi bir etki uyandıran bu başarının bölgenin tamamıyla kontrol altına alınmasına da önemli bir katkı sağlayacağına dair Yemen Valisi ve Hicaz Fırkası Kumandanı Seyyid Ahmed Muhtar Paşa'nın mektubu

تخليص صنعاء من ظلم الطغاة

خطاب من أحمد مختار باشا والي اليمن يقول فيه إنه ليس هناك في صنعاء وما حولها قبيلة أو عشيرة تأمن لقبيلة أو عشيرة أخرى قط، ولأجل هذا تقوم كل قبيلة أو قرية بحماية مواقعها الهامة بالقلاع والأسوار حتى تحافظ على حدودها من غارات الآخرين والقيام عند الضرورة بالتعدي على الجيران، ومن هؤلاء بشكل خاص أبناء قبيلة الحارث القاطنة في شمال صنعاء، فقد اعتادوا إلحاق الضرر بأهالي صنعاء كلما سحت لهم فرصة، ويقوم الطاعني المعروف باسم عبد الله الدفعي من قبيلة الأرحب الذي قتل اثنين من السادات بارهاب وتخويف الناس ومعه قدر من الأشقياء وقطاع الطرق الذين جمعهم حوله، أما الصنعانيون فهم يطلبون بإلحاح من الحكومة العثمانية أن تخلص أراضيهم وأملاكهم من أيدي هؤلاء الطغاة وتحميهم من طغيانهم، وأن هناك شقياً آخر باسم محسن شعاري جمع حوله عدداً من الرجال ظناً منه أنه يستطيع هزيمة الجيش العثماني، وراح يهدد أهالي صنعاء بأنه سوف يقتل كل المتعاونين مع العثمانيين؛ ثم يقول الخطاب إن العساكر العثمانية دخلت صنعاء دون قتال في 28 إبريل 1872م، ثم قامت بمحاصرة القلعة الكبيرة التي كان يسيطر عليها الخونة وبفضل نيران المدفعية وبسالة العساكر العثمانية تمت السيطرة في خلال ثلاث ساعات على القلعة وأخذها منهم، وأن ستة من العساكر سقطوا شهداء أثناء ذلك، وأن أهالي صنعاء عبروا عن الحب والتقدير للعساكر العثمانية بمظاهر الفرح والامتنان العظيمين، وأن اثنين من الأسرى الذين كان يجري نقلهم إلى القلعة لحبسهم فيها قد ماتوا نتيجة لحجوم الجموع الغاضبة من الناس وعدم القدرة على تخليصهما من أيديهم، وأن هذا النجاح — الذي كان له أعظم الأثر في نفوس أهل صنعاء وبين القبائل القاطنة في أطرافها — سوف يلعب دوراً مهماً في تحقيق السيطرة التامة على كامل المنطقة.

التاريخ: 3مايو 1862م



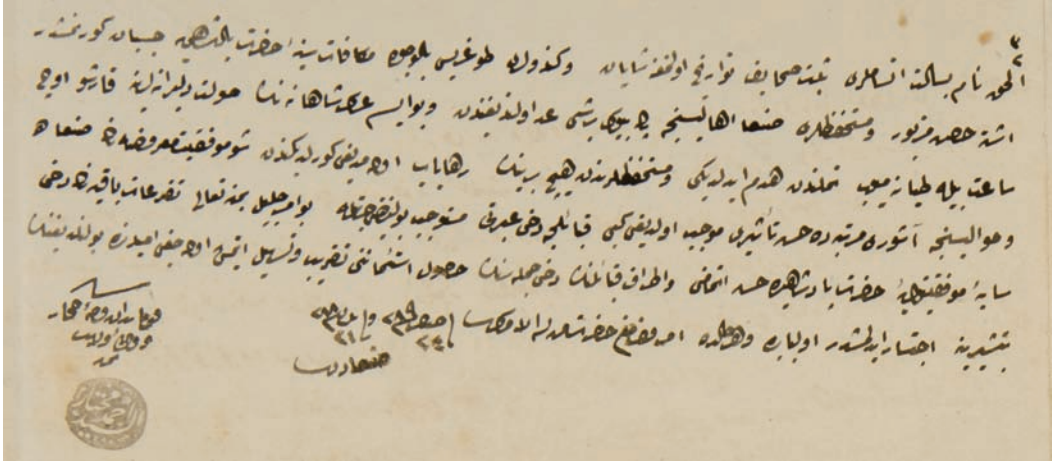
ve kabile mevkilerinin nikâtı mühimmesini kule ve hısnlarla tutmuş oldukları gibi belde-i San'a'nın ciheti şimâliyesinde vâki' Bâbuşşuûb nâmında bulunan kapının haricinde kâin arazi-i basîta ve mevrû'ada meskûn el-Hâris kabilesi ahalisi dahi mevkilerini duvarlarının nisfı tahtânîsi taş ve nisfı fevkânîsi taş kırığı ile çamur ve ağaç parçalarından dondurulmuş ve bu suretle yine taş haline getirilmiş yekpâre beş-altı sakfadan mürekkeb husûnı müte'addide ile tahtı muhafazaya alıp bu hısnların tekmiî San'a Kalesi'nin pîşgâhında ve pek yakınında olduğundan kabile-i mezkûre ahalisi zâlimesi şu hısnlara tahassun ile her bâr ehli belde-i San'a'ya îsâl-i gezend ve hasar etmeyi ve hatta bazan Bâbuşşuûb'dan harice kimseyi çıkartmayıp ehli San'a'nın o cihetdeki mezraalarını zorı bâzûlariyla tekmiî zabt ve kendileri ziraat edip ashâbı tehî-dest ve engüşti güzâ-yı acz ve hayret olarak sûr-ı San'a üzerinden ve uzakdan bakmakda ve husûnı mezkûreden bir büyüğü Erhab kabilesi şerîrlerinden Abdullahı Def'î'nin eline geçip müddeti medîdeden ve hususıyla iki seneden beri San'alılardan iki seyyid katletmesinden nâşi bütün bütün zorbalığı ele alıp ve başına kırk-elli haydud toplayıp istediği gibi ortalığı kasıp kavurarak hısnına güvenmekde bulunmuş ve San'alılar ise aczlerinden hiçbirine ve hususan buna şakkı şefe-i muhalefet edememiş oldukları görülmüş ve ahalinin sağîr ve kebîr ve vazî' ve şerîfi şu gaddar ve zâlimlerden ahz-ı sâr ve mutasarrıfı bulundukları halde bunca senelerden beri yalnız karşıdan dehen-güşâ-yı intizâr ve inkisâr olmakdan gayrı ellerinden bir şey gelmeyen emlak ve mezraalarının havene-i merkûmenin eyâdî-i gâsibelerinden nez' ve üzerlerinden zulüm ve ta'addîlerinin men' u ref'i hususunda kemâlî sûz u güdâz ile bî'tazallum arz-ı niyaz eylemişlerdir. Husûnı mezkûre ve be-tahsis hısnı kebîr-i mebhûs ise ber-vech-i ma'rûz bütün bütün San'a'nın kurb-ı şimâlîsinde bulunduğu cihetle onlar da mütehasın havenenin hâliyle ibkâsı zaten hükmi Hükûmet'e bir vechile elvermeyeceği ve bunlar daire-i emniyet ve itaata idhal edilmedikçe San'a'da bir vechile asayiş ve istirahat takarrür ve teessüs edemeyeceği cihetle onların dahi cânib-i Hükûmet-i Seniyye'ye celb ü imâle ve mezâlim-i kesîrelerinin mahv u izâlesi esasen zimmeti memuriyetimiz müterettibât ve müteferriâtından görüldüğüne ve hususan hısnı kebîr-i mezkûr mütehasınları Hükûmet-i Seniyye hilâf-gîrânından olduğu cihetle asâkir-i şahanenin San'a'ya pâ-nihâde-i takarrub olduğu hengâmde mevcud maiyyeti olan bir takım hazele ile mechul bir mahalle savuşmuş idüğü diğer arîza-yı çâkerî ile arz ve inhâ kılınan Muhsin Şihârî'nin hemen şu günlerde birazını Erhab kabilesinden cem' ve celble hısnı kebîr-i mezkûra vaz' eylemiş bulunduğu, en güzîde ve nân u nimetiyle perverde olan cem'an seksen nefer mutemed kimesnelerinden ibaret oldukları cihetle mütehasînîni merkûme zikrolunan Muhsin Şihârî hâin u hâifinin uzakdan uzağa olan tahrikâtı mütevâliye-i fevkalâdesiyle ve hususan şurada hayme-zen-i satvet olan ve kâffe-i mekâreci ve sairesiyle mevcudu topu iki bin beş yüz kadardan ibaret olan ve dört-beş ufak tefek işe yaramaz topları bulunan asâkir-i Osmanîyye'den asla havf ve endişe etmemeleri ve bunlar hakkında silahlarına havale-i dest isti'mâl eder etmez, kendisi dahi haricden külliyetli adamlarla, muaskeri Hümâyûn'a hücum ile hey'eti mevcude-i askeriyeyi büsbütün mahvedeceği hakkında gösterdiği mevâ'id ve te'mînâtı eblehîrîbâne ile mârrû'z-zikr mütehasınlar belde-i San'a'nın bilâ-harb Asâkir-i Şahane'ye vuku'ı tesliminden dolayı envâ'ı türrehât ile ahaliyi levh ve tezyîf ve işte ahali merkûmenin şu hareketleri cihetiyle güya zu'mlarınca şuradaki asâkir-i şahaneyi bî'l-hücûm bitirecekleri sırada efrâd-ı ahaliyi dahî tekmiî kılıçdan geçirecekleri hakkında neşri hezeyânı bî-pâyân ile halkı beldeyi bir kat daha tehdid ve tahvîf eyledikleri görüldüğüne mebnî mezkûr el-Hâris kabilesine ve



[illegible]

cekleri satveti askeriye üzerine izhâr edecekleri nedâmet müfid olmayacağından bahisle vaktiy-
le terk-i inad ve muhalefet eylemeleri lüzumunu mu'lin gönderilen üçüncü habere dahî kendilerin-
den dünyada kimse kalmayınca kadar çalışacakları cevabı alınmasıyla artık San'a'ya tedâ-
bîr-i hakîmâne ile bilâ-harb girmiş ve satveti nâriye göstermemiş olduğu ve mevcud-ı küllîsi de
topu dört buçuk taburdan ibaret bulunduğu için onların ve belki de cümle halkın gözlerine pek
az ve küçük küçük "vitort" ve dağ topları dahi işe yaramaz görünen asâkir-i besâlet-me'seri haz-
ret-i Padişahîden hısn-ı kebîr-i mezkûrun derece-i ehemmiyetine nazaran bir kısm-ı kalîlinin olsun
muttasıf ve me'lûf oldukları şecâ'at ve harekâtı düşman-şikârı ve metbû'ı mufahhameleri uğurun-
da her bâr ma'al-iftihar iltizâm ve izhâr edegeldikleri me'seri fedakâriyi şurada da herkese gös-
termeğe mecburiyet elverdiğinden nâşi San'a'ya muvâsalatımızın dördüncü ve işbu Nisan'ın on
altıncı Pazar günü ale's-sabah fakat Birinci Alayın Birinci Taburu ile ve iki üç kı'ta "vitort" ve dağ
topları ile hısn-ı kebîr ve şehri mezkûr tahtı muhasaraya alınmış ve etrafı kâmilin kalın bir duvar
ile muhât ve havlusu nihayet derecede müdafaaya yarayabilecek bir takım kesinti ve siperlerle
memlû olarak binası gayet sağlam ve duvarları tarîfi mesbûk üzere mebnî ve iki arşın sahnında
bir hısn-ı cesîm ü ref' idüğü görülmüş ve bunun üzerine iki saat zarfında yüz on gülle endâht
olunduktan sonra mezkûr bina-yı ref'i hısnın nisfı hedm ve tahrib olunmasını ve hücumu müsâ-
id yerler açılmasını müteâkib tabur-ı mezkûrdan ifrâz ve tayin olunan yalnız iki bölükden biri bir
cihetden Üçüncü İhtiyat Alayı'nın Miralay İzzetli Hacı Musa ve diğeri öbür taraftan Dördüncü
İhtiyat Alayı Miralay İzzetli Fazlı Beyler refâkatlarıyla gerek sûr-ı San'a'nın o cihetine ve gerek
haricine yığılıp avâkıb-ı umûra nigrân ve satveti kâhire-i askeriye vâlih ve hayran olan pîr u
bernâ ve zukûr ve inâs a'lâ ve ednâ kâffe-i ahali-i San'a ve civarının gözleri önünde hısn-ı mez-
kûrdan havene-i mütahassînîn ve mu'annidîn-i merkûmenin lâ yenkatı' yağmur gibi yağdırmakda
oldukları kurşunlara karşı arz-ı seniyye-i gazaferî ve besâletle açıkdan açığa hısn-ı mezkûra hü-
cuma müsâra'atla derhal muzafferân derûnuna duhûl ve su'ûd ve gerek atılan güllerin te'sirin-
den mezkûr seksen neferden bina-yı hısnın altında kalıp âzim-i dâri'l-bevâr ve gerek ba'de'l-hü-
cûm, tu'me-i şîr-i şemşîr-i asâkir-i şecâ'at-girdâr olan havene-i mütahassînînden mâadâ dördü
mecrûh ve yirmi üçü gayr-ı mecrûh olarak ber-hayat kalan bâki yirmi yedi neferi dahi kâmilin
kaydı esre giriftâr oldukları ve husûn-ı mütebâkiyede mütahassınları ise şu savlet ve muvaffakiyet-
i askeriye görüncü cümlesi hısnlarının bâlâsına beyaz re'y u emân bayrakları çekip isti'mân et-
miş bulundukları cihetle üserâ-yı merkûme mârru'z-zikr sureti cereyânî-i vak'a ve harbe nâzır olan
mahşer-âsâ cemiyeti ahali arasında San'a kalesine getirilip mahbese ilkâ edilinceye kadar
ma'berimize ictimâ ve ihtîşâd eden sağır ve kebîr halk-ı kesîrin gösterdikleri âsâr-ı memnûnî ve
şükranî ve saye-i nusret-vâye-i hazret-i Şehriyârde satveti kâhire-i askeriye ile ol vechile bedhâh-
larının müdemmir ve makhûr olmasından dolayı cümlesinin gözlerinden isâle etdikleri sirîşki şâd-
mânî ve başlarını açıp bir anda bin ağızdan esvâtı bülend ile cânib-i me'âlî-menâkıb-ı hazret-i
Padişahî için derğâh-ı muallâ-yı hazret-i gird-gâriye arz eyledikleri da'avâtı bî-pâyâni ile feryad
u figândan ve çâkerlerinin râkib olduğum bârgirin önüne yatmak gibi ibrâz eyledikleri hâlâtdan
cümlemize tahassul eden rikkat ve bana sahîhan havsala-sûz-i hâme-i tarîf ve tavsîf olup have-
ne-i mebhûsa ve mâhdûle-i merkûmenin şimdiye kadar ciğergâh-ı ahaliye te'sir eden mezâlim ve
ta'addîyâtının kulûb-ı ahalide bırakmış olduğu buğz ve adâvet-i sâ mân-sûzun şevkiyle inân-ı ihti-
yar ve istibârları yedi idarelerinden çıkararak hatta üserâ-yı merkûme arkam sıra kale kapısından





içeri sokulup taburun arasında mahbese götürülmekte ve asâkiri şahane muhafaza etmekte iken hücum ve izdiham-ı ahaliye çare ve imkân bulunamayarak zikrolunan dört nefer mecrûhlardan ikisini mahbese vâsıl oluncaya değin asâkiri şahanenin aralıklarından ellerini sokup yumruk ve muşta ile öldürmüşlerdir. İşte şükürler olsun, saye-i muzafferiyet vâye-i hazreti Padişahîde şu gâile dahi ortadan ve hele asâkiri şahanenin azlığı ve topların işe yaramazlığı hususunda ârız olan suizan ve zehâb, ezhân-ı umumîden bi'l-küllîye mahv u izâle olunarak San'a'ca dahi herkes satvet ve mekînet-i Devlet-i Aliyye ve şecâ'at-ı asâkiri Osmaniyye'yi hakkıyla öğrenmiş ve işte San'a da şimdi lâyıkiyle zabt ve teshîr olundu denilmek lâzım gelmiştir. Çünkü kurb-ı belde böyle bir hâil her hâlde infaz-ı hükmi Hükûmet-i Seniyye'ye hâil olacak idi. Şu vak'ada asâkiri şahaneden makam-ı hazreti Seraskerî'ye takdim kılınan künyeli defter nâtık olduğu üzere Birinci İhtiyat Alayı'nın, Üçüncü Taburu Sol Kol Ağası Hasan Ağa ile diğer beş nefer nûs-ı şerbet-i şehadet etmiş ve yirmi üç nefer dahi cüz'î ve küllî mecrûh olmuştur ve mûmâileyhimâ Miralay Musa ve Fazlı Beylerin dahi ber-vech-i muharrer maiyyetlerine verilen birer bölük asâkiri şahane ile gözümün önünde ve bunca ahali nazarında yağmur gibi yağın kurşunlara karşı bî-muhâbâ hısn-ı kebîri mezkûre açıktan açığa hücum ve duhûl etmek hususunda ibrâz eyledikleri gayet fedâkârî ve nihayet şecâ'at-şîârlarından dolayı el-hakk nâm-ı besâlet-i ittisâmları sebt-i sahâyîfi tevârîh olunmağa şâyân ve kendileri doğrusu bi'l-vücûh mükâfât-ı Seniyye-i hazreti Padişahîye cesbân görünmüştür. İşte hısn-ı mezbûr ve müstahfızları San'a ahalisince pek büyük bir şey addolunduğundan ve bu ise asâkiri şahanenin savlet-i dilirânelerine karşı üç saat bile dayanamayıp temelinden hedmedildiği ve müstahfızlarından hiç birinin rehâyâb olamadığı görüldüğünden şu muvaffakiyet-i ma'rûzanın San'a ve havalisince aşırı mertebede hüsni te'siri mücib olduğu gibi kabâilce dahi ibreti müstevcib bulunduğu cihetiyle bu emri celîli Yemen'e te'âlî teferruât-ı bâkiyenin dahi saye-i muvaffakiyet-vâye-i hazreti Padişahîde hüsni itmâmı ve etraf kabailinin dahi cümlesinin husûl-ı isti'mânını takrîb ve teshîl etmiş olacağı ümidinde bulunulduğunun tebşirine ictisâr edilmiştir. Ol bâbda ve her halde emr u fermân hazreti men lehü'l emrindir.

Fı 24 Safer [1]289 ve fı 21 Nisan [1]288 / [3 Mayıs 1872]

San'a'dan

Kumandan-ı Fırka-i Hicaz ve Vali-i Vilâyeti Yemen
es-Seyyid Ahmed Muhtar





Yemen'de kale burçlarında Osmanlı topçu askerleri
(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90766-0008)



Cebel-i Haraz'da halka zulmeden Hasan bin İsmail ve adamlarının sığındıkları bu kale 1872 Mart ayında Osmanlı askerleri tarafından ele geçirilmiştir

القلعة التي لجأ إليها حسن بن إسماعيل ورجاله عندما كانوا يضطهدون الناس
في جبل خراز باليمن، وقد تم الاستيلاء عليها من قبل الجيش العثماني في
محرم 1289.

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90766-0019)

[illegible]

SAN'A'DA ASKERÎ HASTANE İNŞASI

Hudeyde Sancağı'nda nizamî ve acemi askerler için ayrı ayrı kurulmuş 2 hastanenin denize çok yakın bir yerde bulunduğu, bu sebeple ecza malzemeleri ve hastaların tedavilerinin olumsuz yönde etkilediği, rutubetten uzak bir bölge olan Farsiyye Kapısı mevkiinde 200 yataklı tek bir hastane yapılmasının, eski binaların da memur ve subaylar için lojman olarak kullanılmasının uygun olacağı

إنشاء مستشفى عسكري في صنعاء

رفع من والي اليمن السيد أحمد مختار باشا حول أن المستشفيات الموجودين في سنجق الحديدة لأجل مداواة العساكر النظامية والمستجدة يقعان بالقرب من ساحل البحر، وهذا يؤدي إلى تلف الأدوية والعقاقير ويؤثر بشكل سلبي على علاج المرضى، ومن ثم يجب ترك هذين المستشفيات وإقامة مستشفى جديد يسع لمائتي سرير في موقع باب الفارسية البعيد عن الرطوبة حتى يستقبل كافة العساكر، أما المباني الخاصة بالمستشفيات القديمة فيمكن استخدامها سكناً لإقامة الموظفين والضباط. ومرفق مع هذا عرض الصادر الأعظم حول الموضوع ثم إشارة من كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ: 17 مايو 1872م

Atûfelli efendim hazretleri

Hudeyde Sancağı'nda mine'l-kadîm asâkir-i nizâmîye hastagânına mahsus bir bâb mîrî hastahânesi mevcut ise de idare-i sâbika zamanında asâkir-i ihtiyatiye hastaları için dahi üç yüz kuruş aylıkla bir hâne ve şehri bin üç yüz ve iki yüz elli ve beş yüz kuruş icârât ile meclis-i idare-i livâ hey'etleriyle tahriât kalemi ketebesinin ikametlerine ve hapishâneye mahsus mahaller istifcârıyla bunlar için şehri cem'an iki bin üç yüz elli kuruş akçe verilmekde ve memurîn-i hükûmet dahi müteferrikan ifa-yı memuriyet eylemekde olduğu hâlde bu kere zikrolunan mîrî hastahâne siyle muahharan istikrâ edilmiş olan hânenin mevki'an denize pek yakın bulunması mülâbesesiyle kesret-i rutubetden hastagânın kesbi sıhhat ve iltiyâm eylemelerine bedel düçâr-ı ıztırab ve âlâm oldukları anlaşıldığı misillü ecza-yı tıbbiyenin dahi isti'mâlinden sâkit bir hâl kesb ettiği inde'l-muayene tebeyyün eylediğine ve derûn-ı memleketde rutubetden sâlim münasib bir mahal bulunamayıp hâric-i memleketde ise Farsiyye Kapısı nâmıyla meşhur olan mevkiin mürtefi' ve havadar ve derûnunda lezizce ve isti'mâle sâlih kuyusu ile her şey yetişdirilmeye kâbil birkaç dönüm arazisi olarak her vechile hastahâne inşasına sezâvâr olduğu doktorlar tarafından tasdik kılındığına binâen mahalli mezkûre Asir Meselesi sırasında kale kapılarının önünde münhedim ve metrûk kalmış ve bu defa ashâbı tarafından terk ve i'tâ olunmuş olan bazı mahallerin tuğla ve enkazından bir buçuk arşın irtifâ'ında temel vaz'ıyla üstü ariş denilen kamış ve hasırdan iki yüze karîb yataklı ve tabib ve nevbetçi zâbitânıyla hizmetçi ve câmeşuyhâne mahallerini ve bahçede isti'mâl olunmak üzere bir kuyuyu câmi' olarak bir bâb hastahânenin inşası hâlinde sâlifü'z-zikr eski hastahâne ile ittisâlindeki mîrî ebniyesinin memurîn-i aklâm ve hey'et-i zabitanın müctemi'an ikametlerine ve alt katında bulunan odaların dahi müstakil hapishâne ittihâzına kifayet edeceği ve zikrolunan mücedded hastahâne asâkir-i şahane tarafından dahi bedenlen i'âne etdirilmek şartıyla ber-mûceb-i keşf yirmi bin kuruş masrafla vücûda geleceği ve şu hâlde beher mâh i'tâ olunagelen iki bin üç yüz elli kuruş hazine-mânde edilmiş olacağı beyânıyla meblağ-ı mezbûrun sureti sarfı Hudeyde Mutasarrıfı saadetli Tahir Paşa tarafından mevrûd tahriâtta isti-



zân olunmuş ve sureti iş'âra nazaran zikrolunan hastahânenin inşası birkaç cihetçe fâide ve me-
hâsini mûcib görüldüğü gibi müstağnî-i arz u beyân olduğu üzere San'a'ya olunacak hareket
zamanı gelmiş ve hakkıyla dest-i takarrube alınmış olduğundan ve ordunun Hudeyde'ye hîn-i vü-
rûd ve muvâsalatında elde bulunan eski hastahânenin vahâmet-i hava ve mevkiinden sarf-ı na-
zar umum hastagânı istî'âba bittab' kifayet edemeyeceği ve lüzum-ı inşası arz olunan hastahâ-
nenin vücuda gelmesi ihtiyacı ma'rûzu def' etdikden başka mâhiye üç bin kuruşa yakın sa'y-i
hazine usulüne delâlet eyleyeceği derkâr bulunduğundan ifâte-i vakt etmeksizin ifa-yı muktezâsı
lâzımeden görünmüş ve âzâde-i tekrar olduğu vechile bilâ-istîzân bir mahalle akçe sarf edilme-
mesi usul ve nizâmı iktizâsından ise de Yemen'in Dersââdet'e bu'diyet-i mevki'iyesinden mâadâ
muntazam hâlde işler postası ve emr-i muhaberâtı tesrî'e medâr kavî olan telgrafı olmadığı ha-
sebiyle bu misillü husûl-i neticesi ehem olan bir maddenin ba'de'l-istîzân icrasını mutazammın zu-
hur-ı irâdesine muvaffakiyet lâ-ekall dört ay mürruna tevakkuf edip buna ise icab-ı hâl ve mas-
lahat müsaid olamadığından mezkûr hastahâne mahallinin bi't-tekrar keşif ve muvâzenesiyle tan-
zim olunacak keşfi evvel ve sâni mazbatalarının pîşgâh-ı âlî-i nezâret-penâhîlerine li-ecli't-takdim
sûy-ı acizîye irsâli vesâyâsıyla mahall-i mezkûrun icra-yı ameliyâtına hemen mübâşeret etdirilme-
si hususu mutasarrıflık-ı mûmâileyhe bildirilmiş olmakla ba'dehû mezkûr mazbatalar takdim-i hu-
zur-ı âlî-i kerîmâneleri kılınmak üzere bu bâbda istihsâl-i müsaade-i aliyye-i nezâret-penâhîlerine
müsâra'at olundu. Her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 25 Şevval sene [12]88 ve fî 25 Kânûn-ı Evvel sene [12]87 / [6 Ocak 1872]

Kumandan ve Vali-i Vilâyet-i Yemen
Es-Seyyid Ahmed Muhtar

* *

Atûfetli efendim hazretleri

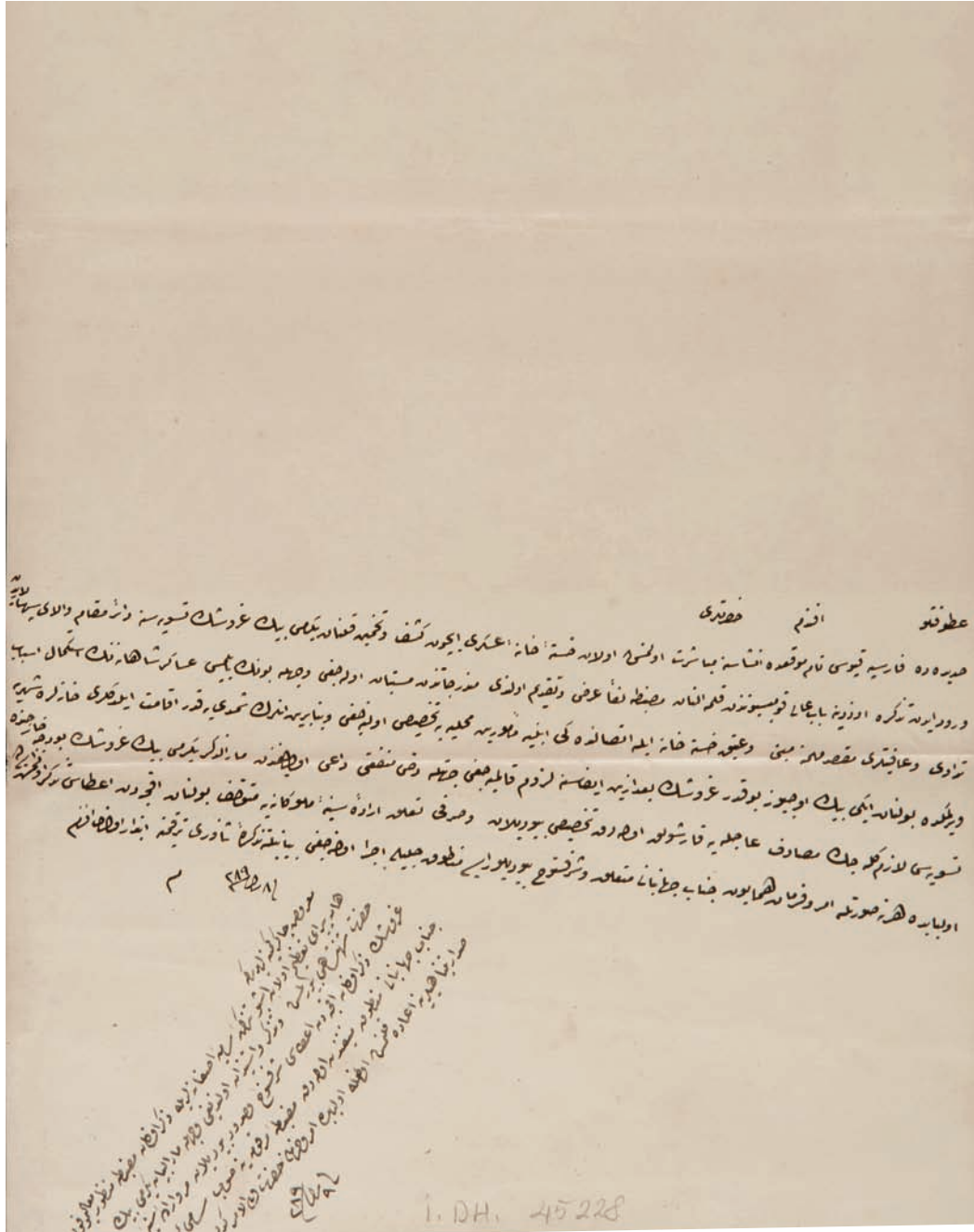
Hudeyde'de Farsiyye kapısı nâm mevkide inşasına mübâşeret olunmuş olan hastahâne-i
askeriye için keşif ve tahmin kılınan yirmi bin kuruşun tesviyesine dair makam-ı vâlâ-yı sipehsâlâ-
rîden vürûd eden tezkire üzerine Bâbiâli Komisyonu'ndan kaleme alınan mazbata leffen arz u
takdim olundu. Mûndericâtı müstebân olacağı vechile bunun yapılması asâkir-i şahanenin istik-
mâl-i esbâb-ı tedavi ve afiyetleri maksad-ı mühimmine mebnî ve atîk hastahâne ile ittisâlindeki
ebniye memurîn-i mahalliyeye tahsis olunacağı ve binâberîn onların şimdiye kadar ikamet eyle-
dikleri hânelere şehriye verilmekde bulunan iki bin üç yüz bu kadar kuruşun ba'd-ezîn ifasına lü-
zum kalmayacağı cihetle dahi menfaati dâî olmadığından mârru'z-zikr yirmi bin kuruşun bûdce
haricinde tesviyesi lâzım gelecek masârıf-ı âcileye karşılık olarak tahsis buyurulan ve sarfı ta'al-
luk-ı irâde-i seniyye-i mülûkâneye mütevakkıf bulunan akçeden i'tâsı tezekkür olunmuş ise de ol
bâbda her ne suretle emr u fermân-ı hümayûn-ı cenâb-ı cihanbânîyi müte'allik ve şeref-sunûh bu-
yurulur ise mantûk-ı celîli icra olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr olundu,
efendim.

Fî 8 Ra sene [1]289 / [16 Mayıs 1872]

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata man-
zûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i şehinşâhî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân olunduğu vechile





mârru'l-beyân yirmi bin kuruşun zikrolunan akçeden i'tâsı şeref-sünûh ve sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihanbânî mantûk-ı münîfinden olarak mazbata-i merkûme yine savb-ı sâmî-i Sadâret-penâhîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Ra sene [1]289 / [17 Mayıs 1872]



[illegible]

YEMEN-İ ESFEL BÖLGESİNİN İTAAT ALTINA ALINDIĞI

Stratejik öneme sahip Yemen-i Esfel denilen mahallin merkezi Taiz Kalesi'ne iki tabur asker yerleştirilerek bölgenin itaat altına alındığı

السيطرة على منطقة اليمن الأسفل ومدينة تعز ودخول الاهالي تحت طاعة الدولة في تلك المناطق

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان يفيد بأن منطقة اليمن الاسفل ومنطقة مدينة تعز قد خضعت للسلطة العثمانية دون حرب، ودخل إلى المدينة طابوران من الجنود، ولهذا فإن أعيان ومشايخ المنطقة يحتاجون الى تقدير وتكريم من الدولة.
التاريخ : 1872/10/22 م

Atûfetli efendim hazretleri

Vilâyeti Yemaniye'de Yemen-i Esfel denilen mahallin merkezi olan Taiz Kalesi'ne bilâ-harb iki tabur askeri şahane idhal ve oralarca dahi itaat-ı umumiye istihsâl olduğu ifadesine dair vilâyeti mezkûre valisi devletli paşa hazretleri tarafından meb'ûs telgrafnâmenin halli manzûr-ı şevket-mevfûr-ı Padişahî buyurulmak üzere arz u takdim kılındığı ve tahkikât-ı vâkı'aya nazaran kale-i mezbûre mevki ve metânetçe mühim ve mutenâ olduğu hâlde şu suretle bilâ-harb ve ta'b dahili daire-i feth u teshîr olması ol havali-i vesî'aca saha-pîrâ-yı zuhur olan muzafferiyet-i mes'adet-âyât-ı cenâb-ı cihanbânînin cümle-i mübeccelesinden olmakla dua-yı efzâyişi ömr ü ik-bâl ve şevket-iclâl-i hazreti şehinşâhînin tekrarıyla tezyîn-i lisân-ı şükranıyet olunmakda idüğü beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 18 Ş sene [1]289 / [21 Ekim 1872]

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Enmile- pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleriyle melfûf telgrafnâme halli manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı mülûkâne ve sureti hâl malum-ı me'âlî-i melzûm-ı hazreti şahane buyurularak mezkûr telgrafnâme halli yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Ş sene [1]289 / [22 Ekim 1872]



32

مردودہ جاگیر کے لیے درجہ
بسمہ ولیقی اعلیٰ حضرت راضی و لایزہ استخروم الامنہ و عا کر نظامہ شہانہ سلطنت مظہر و معلوم اولوہ ازرہ تیمنا و تبرکا نام شریک انعام جناب ناچار علی
نسب اولوہ تربت و تشکیک نسبت افاضہ عا کر جمیع نک کیفیت تربت و غیرہ علی ایہ السلام و اسلیم تا بقدرہ بقا سر تقدیمی و دینیم موروثا تبرکا و
عوضہ و بیامہ الرشیدی صغیر ہوا بارہ برکوزہ ارادہ علیہ جویہ شرف صدور اتمسہ و اھالی بیت عا کر قدوسہ سکۃ دخول اجموعہ ازرہ و عجب علیہ و غریبہ
الرب شریعہ و کلمہ بالاسعیا با یونہ ارجعہ نفی قباورہ اجمہ و علی التوالی کلوب بازلوہ اسعیا ایند کثرت ازرہ بولسہ اولوہ لغرفہ دینی اشقام
الذین دجہ ہوا بارہ اولو ارادہ علیہ دادارہ تربت برآہ اقم امر و اشاریہ ساعہ جمیعہ اصفاء الی بدیع جویہ بہن و اھو کارہ اروزیا حضرت ولی
علی علیہ السلام

$$\frac{97}{97} \frac{97}{97} \frac{97}{97}$$

حسب

Y. A. Hus. 165 / 16

2

YEMEN'DE MAHALLİ ORDU TEŞKİLİ

Yemen'de "Hamidiye" adıyla teşkilatlandırılması düşünülen nizamî orduya ahalinin büyük rağbet gösterdiği ve bu maksatla kayıt yaptıranların sayısının 300'ü geçtiği

إنشاء فرقة عسكرية من اليمنيين

رفع من والي اليمن اسماعيل حقي باشا يذكر فيه انه تم انشاء تشكيلات عسكرية من أهالي ولاية اليمن ويتم تعليمها وتنظيمها مثل العساكر النظامية في الدولة، وقد تم تسميتها باسم السلطان تيمناً وتركاً (عساكر حميدية) والأهالي يقبلون على الدخول في هذه التشكيلات برغبة كبيرة، وعموماً فإن العدد الذي تقدم للدخول في العساكر الحميدية تجاوز ثلاثمائة فرد وتم الرفع بهذا للحصول على الارادة السلطانية بالموافقة على إنشاء العساكر الحميدية.

ومرفق بهذا عرض من الصدر الأعظم الى السلطان.محتوى الموضوع.

التاريخ : 1880/7/18 م

Başvekâlet-i Uzmâ Makam-ı Sâmisî'ne

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Yemen Vilâyeti ahalisinden dahili vilâyetde istihdam olunmak ve asâkir-i nizâmiye-i şahane misillü muntazam ve mu'allem olmak üzere teyemmünen ve teberrüken nâm-ı şevketittisâm-ı cenâb-ı tâcdârîye mensub olarak tertib ve teşkiline teşebbüs olunan Asâkir-i Hamidiye'nin keyfiyet ve tertib ve tahrîri fî 11 Mart sene [12]96 ve fî 1 Nisan sene [12]96 tarihlerinde mütecâsir-i takdimi olduğum ma'rûzât-ı bendegânemle arz u beyân olunmuşdu. Henüz bu bâbda bir gûne irâde-i aliyye-i cevabiye şeref-sudûr etmemiş ve ahali beyinde asâkir-i merkûme silkine duhûl için arzu ve rağbeti külliye ve umumiye olup şimdiye değin bi'l-istid'â yazılanlar üç yüz neferi tecavüz eylemiş ve ale'tevâlî gelip yazılmak istid'â edenler kesret üzere bulunmuş olmağın telgraf-nâme dahi istirhâm olunduğu vechile bu bâbda olan irâde-i aliyye-i dâverânelerinin bir an akdem emr u iş'ârına müsaade-i celîle-i âsafâneleri bî-dirîğ buyurulmak bâbında ve her hâlde emr u fermân-ı hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Receb sene [12]97 - Fî 19 Haziran sene [12]96 / [1 Temmuz 1880]

İsmail Hakkı

**

Yemen Vilâyeti'nde nâm-ı nâmî-i cenâb-ı cihanbânîye mensub olmak üzere ahaliden bir sınıf asker tertib ve teşkiline teşebbüs olduğuna ve yazılan neferâtın mikdarı yüze bâliğ olduğuna ve tahsisâtının sureti tesviyesine ve teferuâtına dair mahallinden gelen inhâ ve mazbata ve Harbiye Nezâreti'nin başkaca vârid olan tezkiresi üzerine kaleme alınan Meclis-i Vükelâ mazbatası fî 5 Ş sene [12]97 tarihinde huzur-ı hümayûna arz olunmuş idi. Bu kere dahi vilâyeti mezkûre valiliğinden vürûd eden telgrafnâmede şimdiye kadar tabur-ı mezkûra tahrîr olunan neferlerin



٥
 یمه ولایتی نام نامی جناب جانی به منسوب اولو اوزره اهلایه بر صنف عسکر رقیب و شکله قسب اولیقه و بار بلاء نذر
 مقداری یوزده بالغ اولیقه و تخصیصاتک صوف نسیمه و نفعاته دار کلمه کلامه اینها مضطه و حربه نظارتک بقدر
 وار اولو نه تکلیف اولو نه قلم الیه مجلس و کلام مضطه سی ماه ۹۷ نایجده حضور همایون عرصه اولو نه بی برکده دخی
 ولایه مذکوره و الیکلمه و رودایه نفعاته ده شمدی قدر طابور مذکور خبر اولو نه نفعات مقداری و یوزده بالغ
 اولو نه و ببارج جناب اهلایه یک هیوه اردو و خواهی کورنسه اولیقه نه بجه اعتبار بقصد اجرای ایجاب استعا
 فاعفد مذکور نفعاته دخی زیر سیله برابر مظلوم کارم شوم عیالی بویلی اوزره لغا عرض و تقدیم قریب افتم
 ۹۷/۱۰/۱

mikdârı üç yüze bâliğ olmuş ve bu bâbda cânib-i ahaliden pek çok arzu ve hâhiş görünmüş ol-
 duğundan bahisle iş'âr-ı sâbıkın icra-yı icabı istid'â kılınmakla mezkûr telgrafnâme dahi tercüme-
 siyle beraber manzûr-ı mekârim-nüşûr-ı âlî buyurulmak üzere leffen arz u takdim kılındı, efendim.

Fî 10 Ş sene [12]97 / [18 Temmuz 1880]





Yemenli bir Hamidiye askeri

رجال المدفعية باليمن

(İ.Ü. Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 90766-0027)

11240

[illegible]

i. Hus. 1312. Z. / 17

YEMEN'DE ASKERİ OKULLAR AÇILMASI

Yemen ahalisinden asker alabilmek için öncelikle Yemenli zâbit yetiştirilmesinin şart olduğu düşüncesiyle San'a'da bir askerî rüşdiye açıldığı, ancak bu mektebe sadece Zeydî mezhebine bağlı olan San'a ve civarı ahalisinin çocuklarının devam ettiği, Sünnî olan Taiz ve Asir Sancaklarının merkezlerinde de birer tane askerî rüşdiye açılması

فتح مدارس عسكرية في اليمن

إرادة سنية بخط كاتب السلطان تقول إنه لكي يمكن إشراك أهالي اليمن في الخدمة العسكرية فإنه لا بد أولاً من تنشئة ضباط متدربين من اليمنيين أنفسهم، وعلى ذلك تم فتح مدرسة رشدية عسكرية في صنعاء، غير أن أبناء أهالي صنعاء والمناطق المحيطة بها هم الذين ينخرطون فيها وهم من المذهب الزيدي، ومن هنا يجب إقامة مدارس رشدية عسكرية أخرى في مراكز سنجقي تعز وعسير أصحاب المذهب السني.

التاريخ : 30 مايو 1895 م

Yıldız Sarayı Hümâyûnu

Başkâtâbet Dairesi

11435

Yemen ahalisinden asker alınabilmek için ittihâzı muktezî tedâbîrin akdemi ahali-i mahalli-yeden mektebli zâbitân yetiştirmek olduğu ve bunun husûlû için San'a'da bir askerî rüşdiyesi varsa da mezkûr mektebe yalnız Zeydî mezhebinde bulunan San'a ve civarı ahalisi evlâdlarını göndererek Yemen kıt'asının cihâtı sairesi ahalisi bundan müstefîd olamadığı beyânıyla ahalisi Sünnî olan ve Taiz ve Asir Sancaklarının merkezleri bulunan Taiz ve Abha'da iki bâb leyli mektebi rüşdî askerî küşâdıyla işbu iki mektebin üç yüz altmış bin ile dört yüz bin kuruş arasında tahmin edilen masârıfı seneviyesinin Birinci Ordu-yı Hümâyûn bûdcesine idhali lüzum ve ifade-sini şâmil Tophâne-i Âmire Müşiriyet ve Umum Mekâtib-i Askeriye-i Şahane Nezâret-i Celîlesi'nin manzûr-ı âlî buyurulan tezkiresi üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurularak tarafı vâlâ-yı Seraskerî ile müşiriyet-i müşârunileyhâya dahi tebliğ-i keyfiyet edilmiş olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Zilhicce sene [1]312 ve fî 18 Mayıs sene [1]311 / [30 Mayıs 1895]

Serkâtibi Hazreti Şehriyârî

Tahsin



7. VC

[illegible]

L. Hus. 1320. S. / 21



YEMEN SAHİLLERİNİN MUHAFAZASI

Yemen sahillerinin muhafazası ve bölgede korsanlık hareketlerinin ortadan kaldırılması için hazırlanan 2'şer gambot ve vapurun yola çıkmak üzere olup 15 gün içinde Yemen'e ulaşmalarının tahmin edildiği

حماية سواحل ولاية اليمن

تبليغ من سر كاتب السلطان إلى نظارة البحرية بصدور الإرادة السنية حول عمل الترتيبات اللازمة لحماية السواحل اليمنية والمحافظة عليها من عمليات القرصنة، وتجهيز عدد من المراكب والسفن العسكرية لإرسائها إلى البحر الأحمر ومنها المراكب نعمت وعسير وذلك خلال خمسة عشر يوماً، وإرسال أحد السفن من البصرة وذلك خلال عشرين يوماً.

التاريخ : 1902/11/9 م

Yıldız Sarayı Hümâyûnu

Başkitâbet Dairesi

6072

Yemen sevâhilinde korsanlığın men'i ve sevâhilin muhafazası için tertib olunan vapurların bir an evvel tahrîki ve mahalline îsâli Bahriye Nezâret-i Celîlesi'ne tebliğ edilmiş idi. Yemen'e tertib olunan Musul ve Şevketnümâ Gambotı Hümâyûnlarıyla Nimet ve Asir vapurları önümüzdeki Pazartesi ile Salı günü içinde ve Basra'ya tertib olunan Kozlu Vapuru dahi yevmi mezkûrda hareket ettirilecek ise de Bârika-i Zafer Gambotı Hümâyûnu'nun hareketi daha on beş güne mütevakıf olup müsaid-i hava olduğu takdirde Yemen'e on beş ve Basra'ya yirmi gün zarfında vâsıl olabilecekleri nezâret-i müşârunileyhâdan cevaben arz u iş'âr kılınmış olduğundan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî mantûk-ı âlîsine tevfikân beyânına ibtidâr kılınmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Şaban sene [1]320 ve fî 27 Teşrîn-i Evvel sene [1]318 / [9 Kasım 1902]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin



ABHA KAZASI'NDA KALE İNŞASI

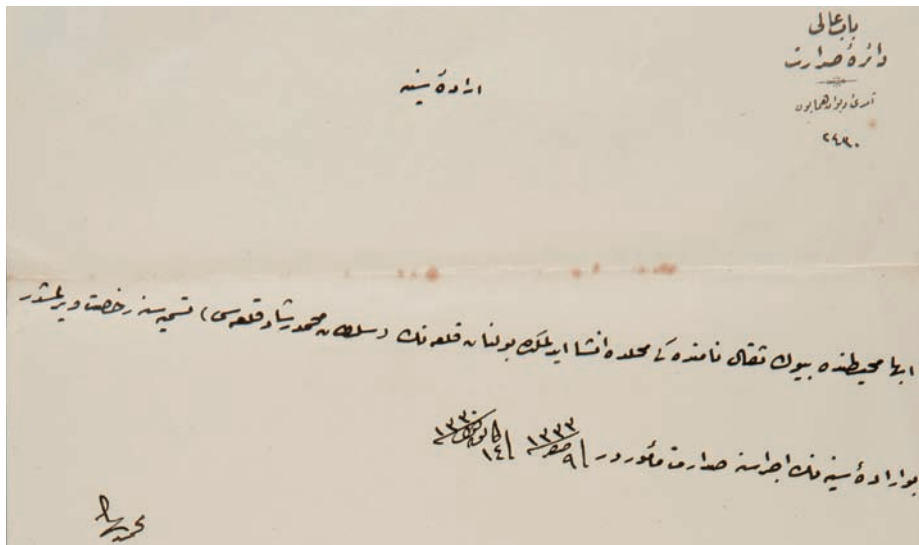
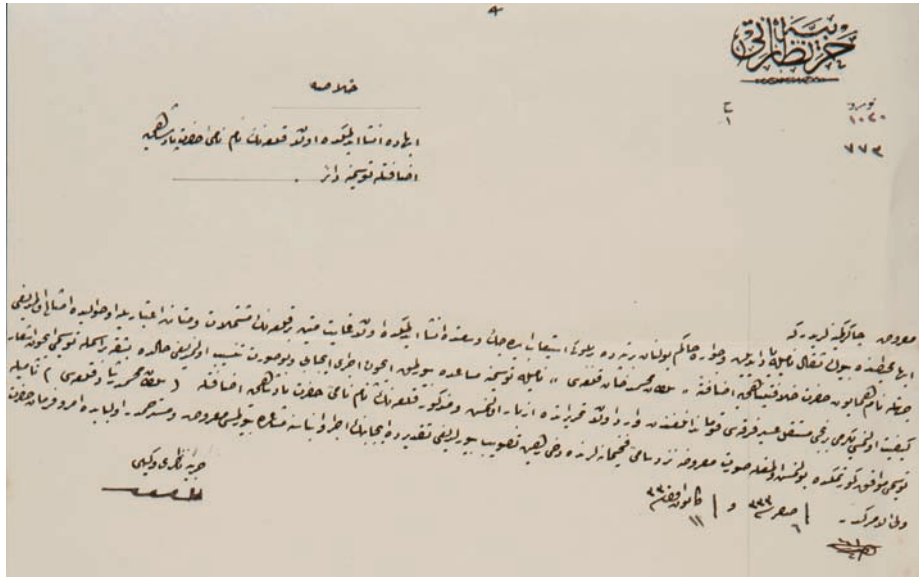
Abha Kazası'nın Büyüksakal adlı mahallinde inşa edilmekte bulunan kaleye Sultan Mehmed Reşad Kalesi adı verilmesinin uygun olduğu

إنشاء قلعة في قضاء أبها

رفع من وكيل نظارة الحربية بخصوص تسمية قلعة أبها، فقد تم إنشاء قلعة كبيرة وواسعة بجوار مدينة أبها، وبحسب الرسالة الواردة من قائد فرقة عسیر المستقلة الواحدة والعشرين فإنه يريد إطلاق اسم السلطان على القلعة بحيث تكون التسمية (قلعة السلطان محمد رشاد خان) ويرغب في الحصول على الأذن من السلطان.

ومرفق عرض الصادر الأعظم الى السلطان بذلك. ثم إشارة بصدد الإرادة السنية لتنفيذ ذلك.

التاريخ : 27 ديسمبر 1914م



*Hulâsa: Abha'da İnşa edilmekde olan kalenin nâm-ı nâmî-i
hazret-i Padişahîye izâfetle tevsimine dair*

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Abha muhitinde Büyüksakal nâmıyla yâd edilen ve civara hâkim bulunan bir tepede bir bölüğü istî'âb edecek vüs'atde inşa edilmekde olan gayet mefîn bir kalenin müştemilât ve metânât itibarıyla o havalide emsâli olmadığı cihetle nâm-ı hümayûn-ı hazret-i Hilâfet-penâhîye izâfeten "Sultan Mehmed Han Kalesi" nâmıyla tevsîmine müsaade buyurulmak için icra-yı icabı ve bu suret tensîb olunmadığı hâlde başka bir isimle tevsîmi için iş'âr-ı keyfiyet olunması Yirmi Birinci Müstakil Asir Fırkası Kumandanlığı'ndan vârid olan tahrirâtta izbâr olunmuş ve mezkûr kalenin nâm-ı nâmî-i hazret-i Padişahîye izâfetle "Sultan Mehmed Reşad Kalesi" nâmıyla tevsîmi muvâfık görünmekde bulunmuş olmakla suret-i ma'rûza nezd-i sâmi-i fahîmânelerinde dahi rehîni tasvîb buyurulduğu takdirde icabının icra ve inbâsına müsaade buyurulması ma'rûz ve müsterhamdır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Safer sene [1]333 ve fî 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 / [24 Aralık 1914]

Harbiye Nâzırı Vekili
Talat

**

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümayûn
2430

Îrâde-i Seniyye

Abha muhitinde Büyüksakal nâmındaki mahalde inşa edilmekde bulunan kalenin "Sultan Mehmed Reşad Kalesi" tesmiyesine ruhsat verilmiştir.

Bu irâde-i seniyyenin icrasına Sadâret memurdur.

Fî 9 Safer sene [1]333 - Fî 14 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 / [27 Aralık 1914]

Sadırazam
Mehmed Said

Mehmed Reşad





DIPLOMASI



العلاقات الدبلوماسية



MUHA ŞERİFİ İLE MUHA İNGİLİZ KONSOLOSU ARASINDAKİ SORUN

Muha Şerifi Hüseyin bin Ali Haydar tarafından buradaki İngilizlere baskı ve zulüm yapıldığı hakkında İngiliz elçisinin iddiası üzerine Mısır ve Cidde valileri ile ve gerekirse Mekke Emiri Şerif Muhammed bin Avn'ın da görüşü alındıktan sonra bir başkasını Muha şerifi olarak tayin etmek üzere Hâcegân-ı Divan-ı Hümâyûn'dan Selim Sabit Efendizâde Eşref Bey'in görevlendirildiği / Osmanlı Devleti'nin mülkü olan bir araziye kimsenin kimseye satmaya hakkı bulunmadığından daha önce kabile reisleri tarafından İngilizlere satılmış olan Aden Kalesi'nin geri alınması

الخلاف بين شريف المخا والقنصل الإنجليزي هناك

يبدو من مخلص الأوراق أن هناك زعماً من السفير الإنجليزي بالظلم والاضطهاد الواقع على الإنجليز في المخا من طرف الشريف حسين بن علي حيدر شريف المخا، ثم تكليف أشرف بك نجل سليم ثابت أحد أساتذة الديوان الهمايوني ليقوم بتعيين شريف جيد للمخا بدلاً من الشريف المذكور وذلك بعد التشاور مع والي مصر ووالي جدة والرجوع إذا دعت الضرورة لأخذ رأي أمير مكة الشريف محمد بن عون، وضرورة استعادة قلعة عدن التي باعها قبل ذلك كبار أهالي المنطقة للإنجليز فلا يحق لأحد كان أن يبيع أرضاً هي من أملاك الدولة العثمانية.

التاريخ : 1821 م

لودو أبردين طرغند سراسر تقدر قابني جنابينه كلان برقطه تحريته
مستخرج برفقه ترجمه سيد

تخا شريفك سوي حركتي وجانب دولت عليه دن شريف شاراليله متبعي اولان بر
دولتكم دوستي اولان بر دولت حقته واجب الاجر اولان حريت وعبايتي كمومي بيلونجييه ديكن
هندستانده اولان اكلته جنابانلك اول سوي حركتن طولاى اجاي لوانم انفعالون امتناع
ايمليله اظهار ايتش اولدلاى هر تخلاى قضيه لينه صرف ذهن و دنت ايمكله دولت عليه
دعوت ايمكز مقتضاي مأمورينكدر كن دولت عليه شريف شاراليله غدا ايمكله استعديك
حاله وياخود غدا ايمكله مقتدر اولدني سدرته اولال و تقديره جناب سفارتمايكز شريف
شاراليله تاديبچون اكلته دولتكم مقتضاي عده ايدو بيلونجي تدابير نشيت ايمكله
استحقاق اولدني جانب دولت عليه دن رسماً اقرار و اعتناق اولمنس طلب و القاس ايمكله
مأمور كن

Lord Aberdin tarafından Sir Strakford Kanin cenâblarına gelen bir kıt'a tahrirâtdan müstahrec bir fıkra tercümesidir.

Muha şerifinin sûy-ı hareketi ve cânib-i Devlet-i Aliyye'den şerifi müşârunileyhe metbû'u olan bir devletin dostu olan bir devlet hakkında vâcibü'l-icra olan hürmet ve riâyeti gereği gibi bildirinceye değin Hindistan'da olan İngiltere zâbitânının ol sûy-ı hareketden dolayı icra-yı levâzım-ı infîâlden imtinâ' eylemeleriyle izhâr etmiş oldukları sabır ve tahammülleri kazıyyelerine sarf-ı zihn ü dikkat eylemekle Devlet-i Aliyye'yi davet eylemeniz muktezâ-yı memuriyetinizdir. Lâkin Devlet-i Aliyye şerifi müşârunileyhi azletmeği istemediği hâlde veyahud azletmeğe muktedir olmadığı suretde ol hâl ve takdirde cenâb-ı sefâret-meâbinız şerifi müşârunileyhin te'dibi için İngiltere Devleti'nin muktezâ addedebildiği tedâbîre teşebbüs etmeğe istihkâkı olduğu cânib-i Devlet-i Aliyye'den resmen ikrar ve itiraf olunmasını talep ve iltimas etmeğe memursunuz.

* *

Hindistan'da olan İngiltere memurları tarafından İngiltere'de olan Hindistan umûru müdürlerine yazılan bir kıt'a tahrirâtdan müstahrec bazı fıkârât tercümesidir.

Hâlâ Muha şerifi olan Hüseyin bin Ali Haydar tarafından İngiltere Devleti ve hademeleri ve tebaalarının mazhar olmakda oldukları tahkirât ve zulüm-i keyfileri akdemce tahrir ve irsâl eylediğimiz tahrirât meâlinde malumunuz olmuştur. Şerifi müşârunileyhe Bender, Muha ve Arabistan sevâhilinde vâki benâdiri saire yed-i zabt ve hükûmetine girmiş olduğu vakitden beri bu Hindistan Hükûmeti hakkında ittihâz etmiş olduğu usul, tavır ve hareket ale'd-devam bir usul-i pür-husmet olduğu müşahede olunmuştur. Şerifi müşârunileyhin istihsâl etmiş olduğu iktidarın ibtidâsı âsârından olarak İngiltere bayrağının küşâd ve ta'lîkını men' u yesâğ etmiş ve ba'dehû İngiltere konsolosunun hânesindeki bayrak serenini indirip şikest ve konsolos-ı mûmâileyhin kesîru'l-kıymet eşyasını nehb ü gâret ve müsâdere ile zabt etmek hususlarını irtikâb etmiştir. Konsolos-ı mûmâileyhin Muha'dan infisâlinden sonra şerifi müşârunileyhin Muha ticaretiyle meşgul İngiltere Devleti tebaası hakkında vâki olan zulüm ve ta'addiyâtından lâ-yenkâtı' bâ'is-i şekvâ olmuştur. Bir vakit San'a imamı Muha Eyaleti'ni müşârunileyh Hüseyin bin Ali Haydar yedinden nez' etmek ve emiri müşârunileyh İngilterelilerin mesâlih-i nâfiâlarına derkâr olan meyl ü rağbetine nazaran İngiltere Devleti'nin şânını yerine getirmek ve devlet-i müşârunileyhâ tebaasının emniyetini istihsâl için fi'len harekât-ı hasmâneye müracaat etmek vücûbu bertaraf olup Muha'da umûr ve mesâlihimiz hey'eti ülâya sızıldısızca ircâ' olunmak ihtimali var idi. Lâkin levâyihi ahvâle nazaran şimdi imam-ı müşârunileyh mukaddemki niyyâtını kuvveden fi'le getireceği kalîlü'l-ihtimal olarak şerifi müşârunileyh bilâ-mümâna'atın Muha hâkimi olup hatta bir rivayetde bu esnada cânib-i Devlet-i Aliyye'den ibkâ olunmuştur. Bizim re'y ve mütâlaamız şu ki, işbu tahrirâtda mücmelen imâ eylediğimiz keyfiyât İngiltere tebaasının el-hâletü hâzihî şerifi müşârunileyh tarafından mazhar oldukları âsâr-ı küstahâne ve zulümleri def' u ref' zımnında sarf-ı sa'y ü ihtimâm etmekle bizleri icbâr eder şeyler oluşunu itiraf edersiniz. Şerifi müşârunileyhin vuku bulmakda olan ta'addiyât ve zulüm zaten açıktan açığa bir düşman olmak nazarıyla müşahede olunmak derecesine varmış ise de Devlet-i Aliyye keyfiyât-ı vâki'adan haberdâr olup talep eylediğimiz ihkâk-ı hak hususunu icra etmeğe bir vesile tahsil etmiş oluncaya değin dūcâr olduğumuz mezâlimin tarziye-



هندستانده اولان اخلته مأموری طرفندن اخلته ده اولان هندستان ادری
مدیریتنه یازیلان بر تظه تحیراتندن مستقیم بعضی نکات ترجمه کیدر

حالا مختصری اولان حسین بن علی خیدار طرفندن اخلته دولتی و خدمه ای و قیام لایمک نظر اولمده اولمده
تحقیقات و طالع کیفیتلری انجکه تحیر و ارسال الیدیکر تحیرات مآلندن معلومکن اولمدر شریف شارالیه
بندر مخا و عربستان سواطنده واقع بنادر ساره بد خط و حکومتده کیرمشی اولدیغی وقتدنبر بد هندستان
حکومتی حقیقه اتخاذ ایتمش اولدیغی اصل طور و حرکت علی الام بر اصول بر خصومت اولدیغی مشاهده اولمدر
شریف شارالیه استحصا ایتمش اولدیغی اقتدار ایتدایکی نازندن اولان اخلته بیر اخله کشار
و تعلیقنی منع و بیساع ^{ایتمش} اخلته قونلو کونک خان کنده کی براق سرنی اندریش شکست
و قونلو موشی الیه کثیر القیمت اشیا سنی زهد و غارت و معاده ایله ضبط اخله خصوصاً ^{ایتمش}
قونلو موشی الیه بخادون انحصارلندن حکوم شریف شارالیه مخا تجارتده مشغول اخلته دولتی تبعاً
حقیقه واقع اولان طالع و تعدیاتندن لایق قطع باعث شکوی اولمدر بروقت هنداً امامی مخا ایلمش
شارالیه حسین بن علی خیدار بدنون ترع اخله و امیر شارالیه اخله لولای مصالح نافع دینه دوکار اولان
بیل و رغبتله نطرا اخلته دولتمک شایسته برینه کتورمک و دولت شارالیه تبعه کماله ^{ایتمش} استحصا
ایچون فعلاً حرکات خصمانه یه مراجعت اخله و مجموعی بر طرف اولوب بخاده امور و مصالح ^{ایتمش} هست اولمده
ارجاع اولمق احتمالی و ایدر فکری لوائح احواله نطرا شمدی امام شارالیه مقدمکی نیاتنی قوتون
نقله کتورمکی قلیل الاحقال اولان شریف شارالیه بلاما نطرا مخا حالکی اولوب حتی بر روانده برشاده
جانب دولت علیه دن ایضا اولمدر بنم رای و مطالعه مژگوله اشبو تحیراتده بجلده ایما الیدیکر کیفیات
اخلته تبعه کماله حالده شریف شارالیه طرفندن مظهر اولمدر انار کمتنا خانه و طومرلی دفع و دفع نمندن
صرف سعی و اهتمام اخله بزار ایبار ایدر شیل اولدیغی اعتنا ایدرکن مشرفی شارالیه وقوع
بولمده اولان تعدیات و طالع ذاتاً ایچندن ایچنه بدشمنی اولمق نظیله مشاهده اولمق و دربار کماله
و ارشی ایدر ده دولت علیه کیفیات واقعه دن خیدار اولوب طلب الیدیکر احقاق حق خصوصاً
اجا اخله برویکله تحصیل ^{ایتمش} و ایدر دیکر اولدیغی مظلومک ضمیمه سنی متفق اولان بر دولت خدمه
اولان بر ذاتون تحصیل اخله خصوصاً ^{ایتمش} ایدر دیکر مظلومک ضمیمه سنی متفق اولان بر دولت خدمه
کیفیات مذکوره در علیه ده مقیم اخلته قذلیجه سنی بر بادش هکله کیری طرفندن باب عالی له عرض و اناده اولمده
هر دلو اسباب فعلیه یه تشبثدن ایا ایتکله محتاج

1. ms. n. 62 / 1295



sini müttfikimiz olan bir devlet hademesinden olan bir zâtdan tahsil etmek hususunu üzerimize almakda derkâr olan su'ûbeti hissederiz. İşbu mülâhazât ve mütâlaâta mebnî keyfiyâtı mezkûre Deraliyye'de mukim İngiltere Kraliçesi ve Padişahının sefiri tarafından Bâbîâlî'ye arz ve ifade oluncaya değin her türlü esbâb-ı fi'liyeye teşebbüsünden ibâ etmeğe muhtacız.

* *

Seniyyü'l-himemâ kerimü's-şiyemâ devletli inâyetli âtîfetli übbebetli efendim hazretleri

Malum-ı sâmilîleri buyurulduğu üzere Yemen ülkâsında kâin Muha hâkimi Emir Hüseyin cânibinden Muha'da bulunan İngiltere Devleti memurları ve tebaası haklarında bazı mertebe muamelâtı tahkiriye ve harekâtı nâ-marziye vuku bulduğu keyfiyâtı Hind tarafından Londra'ya yazılmış olduğundan ona dair varaka ile mîr-i mûmâileyhin azli iddiasına mütedâir devleti müşârunileyhâ Umûr-ı Ecnebiyesi Nâzırı Lord Aberdin cânibinden tarafına gelen tahrirât suretleri tercümesi İngiltere Elçisi Canning, Nezâreti Hariciye makamına irsâl ile tahrirâtı merkûmede münderic üç derece iltimasın hangisine tarafı Devlet-i Aliyye'den himmet buyurulacak ise icrasıyla keyfiyetin tarafına bildirilmesini ifade ve istid'â etmiş ve bu madde bir-iki defa beyne'l-vukela müzâkere olunarak eğer ki mîr-i mûmâileyhin bundan akdem tarafı Devlet-i Aliyye'ye dehâlet ve arz-ı inkiyâd ve itaat eylediğine ve ol tarafdand müretteb olan kahveyi kemâ fi's-sâbık te'diye ve i'tâ eyleyeceğine dair siyâdetli Şerif Muhammed bin Avn hazretleri tarafından bir kıt'a tahrirât vürûd eylemiş ise de ol havalinin keyfiyâtı hakikiyesi henüz lâyıkıyla malum olmadığından Darb-hâne-i Âmire nâzırı saadetli efendinin hânesinde müsâfereten ikamet üzere bulunan Türkçebilmez Muhammed Ağa'nın havalî-i merkûmeye malumâtı olmasıyla bu bâbda takrîri kaleme aldırılıp ona göre icabına bakılması bi'ttensîb ol vechile mûmâileyhin bir kıt'a takrîri kaleme aldırılmış ve güzêrân eden Perşembe günü Meclis-i Hâs'da takrîri mezkûr ve evrak-ı merkûme kırâet birle ağa-yı mûmâileyhin ifadâtı efkâr ve mütâlaâta tevâfuk etmeyerek mûmâileyh Emir Hüseyin'in ya azli veyahud azline muktedir bulunmadığının beyânı veya adem-i azli suretinde olan mütâlaa-i Devlet-i Aliyye'nin ifhâmı şıklarında bir cevap-ı kat'î verilmesi cânib-i sefaretinden ihtar ve ta'cîl olunmakta bulunmuş olmakla bunun üzerine cereyân eden ebhâs-ı kesîrenin fezlekesinde mûmâileyh Türkçebilmez'in takrîrinde beyân olduğu ve mukaddemâ bazı gazetelerde dahi görüldüğü vechile işbu Yemen ülkâsı dahilinde kâin Aden Kalesi havalî-i Hicaziye'nin idare-i sâbıkası hengâmında şeyhi tarafından İngiltereliye satılmış ve şimdi Devlet-i Aliyye emiri mûmâileyhin azlini va'd buyurmayıp orası tanılmamak lâzım gelse kendileri te'dîbine ve belki hâzır bu vesile ile oraların tahsiline kalkışarak maâzallahu teâlâ bu suret ileride pek uygunsuz bir şey olacağı ve Hudâ-negerde ülkâ-yı Yemen bütün bütün giriftârı yed-i ağıâr olacağı müsellemtan görünmüş ve bununla beraber Saltanat-ı Seniyye bunu kat'iyyen azl buyurmağı va'd eylese bu dahi şâyed emiri mûmâileyhin azli su'ûbete dūcâr olduğu takdirde iddiaya ser-rişte ittihâz kılınacağı melhûzâtından bulunmuş idüğü ve kat'î surette olmayıp lisan-ı münasib ile icra-yı icabına bakılacaktır yollu ifade kılındığı hâlde çünkü Devlet-i Aliyye'nin mülkünü kimse kimseye satamayacağından oraların bir hüsn-i surete rabtıyla kale-i merkûmenin dahi istirdâdı delâlet-i eltâfı ilâhiye ile me'mûl bulunacağı cihetlerle nezâreti müşârunileyhâ cânibinden sefâreti merkûmeye verilecek cevapda Saltanat-ı Seniyye Emir Hüseyin'in istihsâl-i esbâb-ı azline ve bu madde için bu



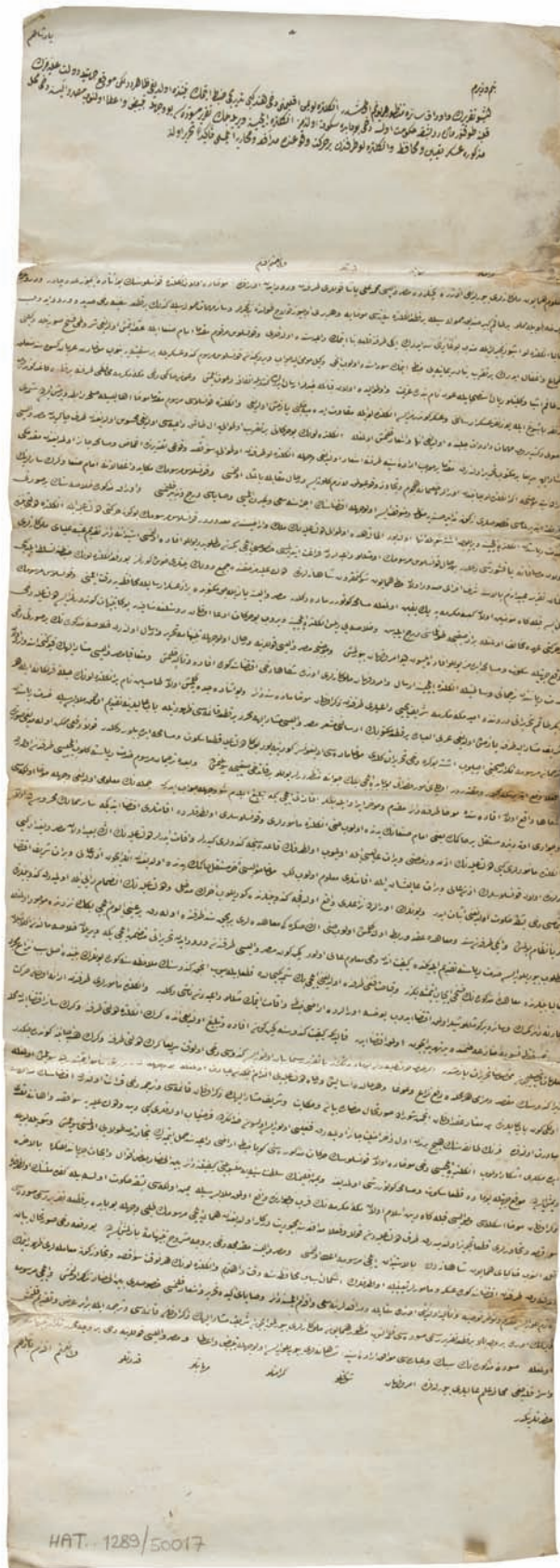
tarafdan bir memur-ı mahsus dahi irsâline himmet buyuracaktır vâdisinde idare-i lisan olunması ve ol vechile ketebeden dirayetkâr bir memur tayin ve bahren cânib-i Mısır'a tesyîr ile memur-ı mûmâileyh ibtidâ devletli Mısır valisi hazretlerini görüp bu bâbda onun malumât ve mütâlaâtını anlayıp keyfiyeti bu tarafa iş'âr ve işaret ve oradan doğru Cidde'ye azîmetle keyfiyeti atûfeli Cidde valisi ve icab eder ise şerifi müşârunileyh hazerâtı ile dahi müzâkere ve İngilterelinin buna dair istid'âsını ve bunun netâyic-i muzırrasını serd ve ifade birle emir-i mûmâileyhin istihsâl-i hüsni azl ve tebdiline ve her bir maddeye tahsil-i vukûf ve malumât ederek keyfiyatı lâzîminin bu tarafa tahririne veyahud itmâm-ı memuriyetle bi'l-avde beyân ve tebliğine mübâderet eylemesi ve mütâlaâtı meşrûhayı ve mûmâileyhin memuriyetini hâvî şerifi müşârunileyh ile Mısır ve Cidde valileri müşârunileyhimâya iktizâsı vechile tahrirât tasfîr ve tesyîr kılınması hususları münasib gibi yâd ve tizkâr olunmuş ve karar-ı müzâkere mücebince nezâret-i müşârunileyhâ tarafından Pizani'ye ifâdâtı lâzîme icra kılınarak elçi-i mûmâileyh tarafından böyle memur gönderileceğine ibrâz-ı memnuniyet olduğu haberiyle merkûm Pizani'nin geldiği nezâret-i müşârunileyhâ cânibinden Cumartesi günü akdolunan Meclis-i Hâs'da dahi irâd olduğundan memur-ı mûmâileyhin süratı i'zâmı münasib olacağı tekrar tezekkür ve dermiyân kılınmış ve bu hususa hâcegânı Divan-ı Hümâyûn'dan Selim Sabit Efendizâde Eşref Bey dirâyet ve havalî-i Hicaziye'ye malumât ashâbından olduğundan mîri mûmâileyhin memuriyeti ve kendisinin Cidde'ye azîmeti hayli masârıfı mücib olarak saye-i şevket-vâye-i hazret-i mülûkânede böyle bir mühim maslahata tayini cihetiyle zaruret çekmemesi iktizâ-yı hâlden olmakdan nâşi kendüye harcırah olarak Hazine-i Celîle-i Şahane tarafından elli bin kuruş i'tâ birle orada memuriyeti kesb-i iktidar eder ve Yemen tarafına azîmet etmesi icab eyler ise müzâyaka çekmemek ve şân-ı übbebet-nişan-ı şahaneye şâyân olacak vechile maaş ve masârıfının ve avdeti harcırahının tesviyesi zımında müşârunileyh Osman Paşa'ya mektub yazılması memurîn ile bi't-tensîb evrak-ı merkûme manzûr-ı âlî buyurulmak üzere sûy-ı vâlâlarına gönderilmiş olmakla husus-ı mezbûr hakkında her ne vechile emr u irâde-i keramet-ifade-i hazreti Padişahî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre icra-yı iktizâsına ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Enmile-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrak-ı merkûme mübarek ve muallâ atebe-i felek-mertebe-i hazret-i mülûkâneye arz u takdim kılınarak meşmûli lihâza-i şevket-ifâza-i cenâb-ı şehinşâhî buyurulmuş ve husus-ı mezbûr hakkında vâki olan suveri mülâhazât ve mütâlaât meclisce güzel ve yolunda dermiyân ve tezekkür olunmuş ve bu hususun sureti hüsni indifâ'ı farîza-i hâliyeden olarak evvel emirde bu vechile bir münasibinin memuriyeti icab-ı maslahatdan görünmüş ve mîri mûmâileyhin dahi bu maddeye memuriyeti yolunda bulunmuş olmasıyla iş'âr ve istîzân buyurulduğu üzere mîri mûmâileyhin ol vechile icra-yı memuriyeti ve Hazine-i Şahane'den elli bin kuruş harcırah dahi i'tâ kılınarak imtidâd-ı memuriyeti takdirinde maaş ve masârıf ve avdet harcırahının tesviyesi zımında meâl-i mezkûrda Cidde valisi müşârunileyh Osman Paşa hazretlerine dahi tahrirât yazılması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr u fermân-ı me'âlî-nişan-ı hazreti mülûkâne muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve evrak-ı mezkûre yine savb-ı âlî-i âsafânelerine iade ve tesyâr kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

(tt. 1821) / [1236]





MUHA İNGİLİZ KONSOLOSUNUN KIŞKIRTICI FAALİYETLERİ / YEMEN'İN MÜSLÜMANLARIN KUTSAL MEKANLARINA YAKINLIĞI SEBEBİYLE ÇOK İYİ MUHAFAZA EDİLMESİ

İngiltere konsolosunun Muha'daki önemli ticaret limanlarını ele geçirme arzusuyla askerî ve diplomatik teşebbüslerde bulunduğu, daha önce San'a İmamı ile yapmış olduğu akdi feshederek İmam'ın Muha'daki vekilini kandırmaya çalıştığı ve haber gönderdiği çevre kabileleri kendisiyle ittifaka davet ettiği / Cidde'ye gelen Thomson adlı bir İngiliz'in Mekke Emiri Şerif Yahya'ya "frenk hileleri" ile dolu Arapça bir mektup sunduğu / Muha'nın, Müslümanların kiblegâhı olan Mekke şehrinin civarında bulunması sebebiyle gerek buraya ve gerekse çevresine ecnebilerce yapılacak suikast ve tecavüzlere izin verilmeyeceği ve herhangi bir saldırı durumunda derhal misliyle karşılıkta bulunulacağı

التحركات التي يقوم بها القنصل الانجليزي في المخا لإثارة المشاكل في المنطقة، وضرورة حماية اليمن لقربها من الأراضي المقدسة

تقرير مرفوع الى السلطان العثماني عن التصرفات التي يقوم بها القنصل الانجليزي في مدينة المخا، ويشير التقرير إلى وصول عدة سفن الى المخا والحديدة تحمل معدات وصناديق غير معروفة ويتذرع القنصل بالاتفاق الذي عقده الانجليز مع إمام صنعاء، وقد تم إلغاء هذا الاتفاق ، ويريد الانجليز الحصول على أراضي وممتلكات في ساحل اليمن، ولأن ساحل اليمن يعتبر امتداداً لساحل مدينة جدة ومكة المكرمة وهذه الأماكن غير مسموح للأجانب التملك فيها، ولهذا تم منعهم من شراء اراضي وغيرها في الساحل اليمني، وقد تم الرفع بهذه التصرفات الى شريف مكة الشريف يحيى وإلى والي مصر محمد علي باشا. وهذه التحركات التي يقوم بها القنصل الانجليزي في المخا مخالفة لطبيعة الصداقة القائمة بين الدولة العثمانية والدولة الانجليزية، كما ان الشريف لم يتعد عليهم كما يدعي الانجليز ولكنه فرض عليهم معاملة متساوية مع بقية الاجانب، وإذا اراد الانجليز الحصول على أي امتيازات فعليهم التواصل مع الدولة العثمانية وطلب صدور ارادة سنية بالموافقة على تلك الامتيازات.

التاريخ : 1821

Benim Vezirim

İşbu takrîrin ve evrak-ı saire manzûr-ı hümâyûnum olmuştur. İngiltereli Yemen iklimini dahi Hind gibi tedricî zabt etmek niyetinde olduğu zâhirdir. Lâkin mevki cihetiyle Devlet-i Aliyyemizin kalbine dokunur maddedir. Başka hükûmet olsa dahi bu bâbda sükût olunamaz. İngiltere elçisi-ne verilecek takrîr müsveddesi bu vechile tebyîz ve i'tâ olunup Mısır valisine dahi mahall-i mezkûra asker tayin ve muhafaza ve İngiltereli tarafından bir hareket vuku'unda müdafaa ve muharebe eylemesi te'kîden tahrîr oluna.

Şevketli kerâmetli mehâbetli kudretli Padişahım veli-nimetim efendim

Malum-ı hümâyun-ı mülûkâneleri buyurulduğu üzere geçenlerde Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa kulları tarafından vürüd eden evrakda Muha'da olan İngiltere konsolosunun bu esnada iki yüz aded çadır ve derûnları çarha topuyla memlû bir takım kebîr sandık hamûlesiyle bir kıt'a İngiltere sefinesi Muha'ya ve her biri üç yüz kulaç tûlünde zincirler vesair mühimmât hamûlesiyle kezâ-



lik bir kıt'a sefine dahi Hudeyde[ye] vürüd edip galiba İngiltereli işbu zincirler ile Mendeb Boğazı'nı seddederek iki tarafına kale bina etmek dâ'iyesinde oldukları ve konsolosı merkûm mukaddemâ İmam-ı San'a ile akdetmiş olduğu şûrûtu fesh suretiyle vekilini itmâ' ve iğfal ederek bertakrîb benâdir-i Yemaniye'yi zabt etmek sevdasında olup ancak vekil-i mûmâileyh cevab verdiğinden konsolosı mersûm kendi askeriyle bir sefîneye binip Muha'dan urbân kisvesine müte'alik bir takım eşya ve külliyyetli riyal istishâbıyla Avn nâm bendere azîmet ve ol havalide olan kabâile haberler irsâl ederek kendisiyle ittifâka davet eylemiş ve Avn hâkimi dahi Mekke-i Mükerrreme muhafızı tarafına bir kıt'a kâğıd gönderip bir nefer başbuğ ile yüz nefer asker irsâlini ve asker göndermez ise İngiltereli ile mukâvemet edemeyeceğini yazmış olduğu

İngiltere konsolosı mersûm mukaddemâ Muha ahalisiyle sulha râbıta vermiş ise de şimdi usulü değiştirip mühimmât ve edevât celbinde olduğu inhâ ve iş'âr kılınmış olmağla İngilterelinin bu harekâtı bertakrîb ol havalide el takmak dâiyesi olduğu mahsûs olduğundan tarafı çâkerînden Mısır valisi müşârunileyhe ser'ân bir mektub tahrîr olunarak mukaddemâ ber-mûcebi irâde-i seniyye tarafına iş'âr olduğu vechile İngiltereli tarafından ol havalide suikasd vuku'u takdirinde iğmâz ve müsamaha caiz olmadığından mukaddemki irâde-i seniyye mûcebince eğer İngiltereli cânibinden oralara hasmâne hücum ve tecavüz vuku bulmak lâzım gelir ise derhal mukabele bi'l-misil olunması ve konsolosı mersûmun mekâyid ve iğfalâtına İmam-ı San'a ve gerek sairlerinin firîfte etdirilmemesi hususları ne gûne tedâbîr-i haseneye menût ve mütevakkıf ise ol vechile iktizâsının icrasına sa'y ve gayret eylemesi vesâyâsı derc ve tezyîr kılınması ve evrak-ı mezkûre hülâsasının bir sureti hizmeti riyâsetden İngiltere elçisine verilip işte şöyle inhâ olunuyor. El-hâletü hâzihî ol havali Devlet-i Aliyye'nin mülk ve arazisinden ma'düddur. Konsolosı mersûmun bu gûne hareketi Devlet-i Aliyye ile İngiltere Devleti beyninde olan musâfâta yakışır şey değildir. Beher hâl konsolosı mersûmun o misillü dâ'iyelerden ferâgat etdirilmesi hususu elçi beyden matlûbdur yollu ifade olunması istîzânına dair takdim-i atebe-i ulyâ-yı mülûkâneleri kılınan takrîri ubeydânem bâlâsına şeref-efzâ-yı sudûr olan hattı hümayun-ı şevket-makrûn-ı şahanelerinde Devlet-i Aliyyemiz hakkında cemî' düvelin niyetleri hoş görünmez. Bu defa İngilterelinin zabtına tassallut eylediği mahal ise kiblegâh-ı mü'minîn olan Kâbe-i Mükerrreme'ye pek yakın olmakla müsamaha götürür madde değildir. Mısır valisine yazılacak mektubda biraz asker irsâliyle muhafazaya dikkat eylemesini ve konsolosı mersûmun bu hareketi ahde muhâlif olmakla biraz sıkıca tutulmasını derc eylesin ve hülâsayı reis, İngiltere elçisine verip bu harekât iddia olunan dostluğa münâfidir. Buna tenbihât gönderilmez ise Devlet-i Aliyye dahi mevki cihetiyle sükût ve müsamaha edemez yollu ifade eylesin deyu emr u fermân buyurulmuş ve mûcebince Mısır valisi kullarına derhal ol vechile tenbihnâme tahrîr ve irsâl olunarak hülâsa-ı mezkûrenin bir sureti hizmeti riyâsetden tercümanı vesâtatıyla İngiltere elçisine irsâl ve emr u fermân-ı mülûkâneleri üzere şifâhen dahi iktizâsına göre ifade ve te'kid kılınmış ve müteâkiben Mısır valisi müşârunileyhin kapı kethüdasına vârid olan diğer takım tahrirâtı derûnunda Emiri Mekke-i Mükerrreme Şerifi Yahya dâ'îleri tarafından zikrolunan Muha maddesine dair ve bu esnada Cidde'ye gelmiş olan Thomson nâm bir İngilterelinin hile-i frengâne ile diğer şerif-i müşârunileyh tarafına yazmış olduğu Arabiyyü'l-ibare bir kıt'a mektubun irsâlini müş'ir Mısır valisi müşârunileyhe muharrer bir kıt'a kâimesi zuhur ile Bâbîâlilerine takdim olunmak mülâbesesiyle hizmeti riyâsetden tercüman-ı mersûma tekrar sohbeti açılıp işte bu kere dahi tahrirât geldi. Muha maddesi uygunsuz görünüyor.



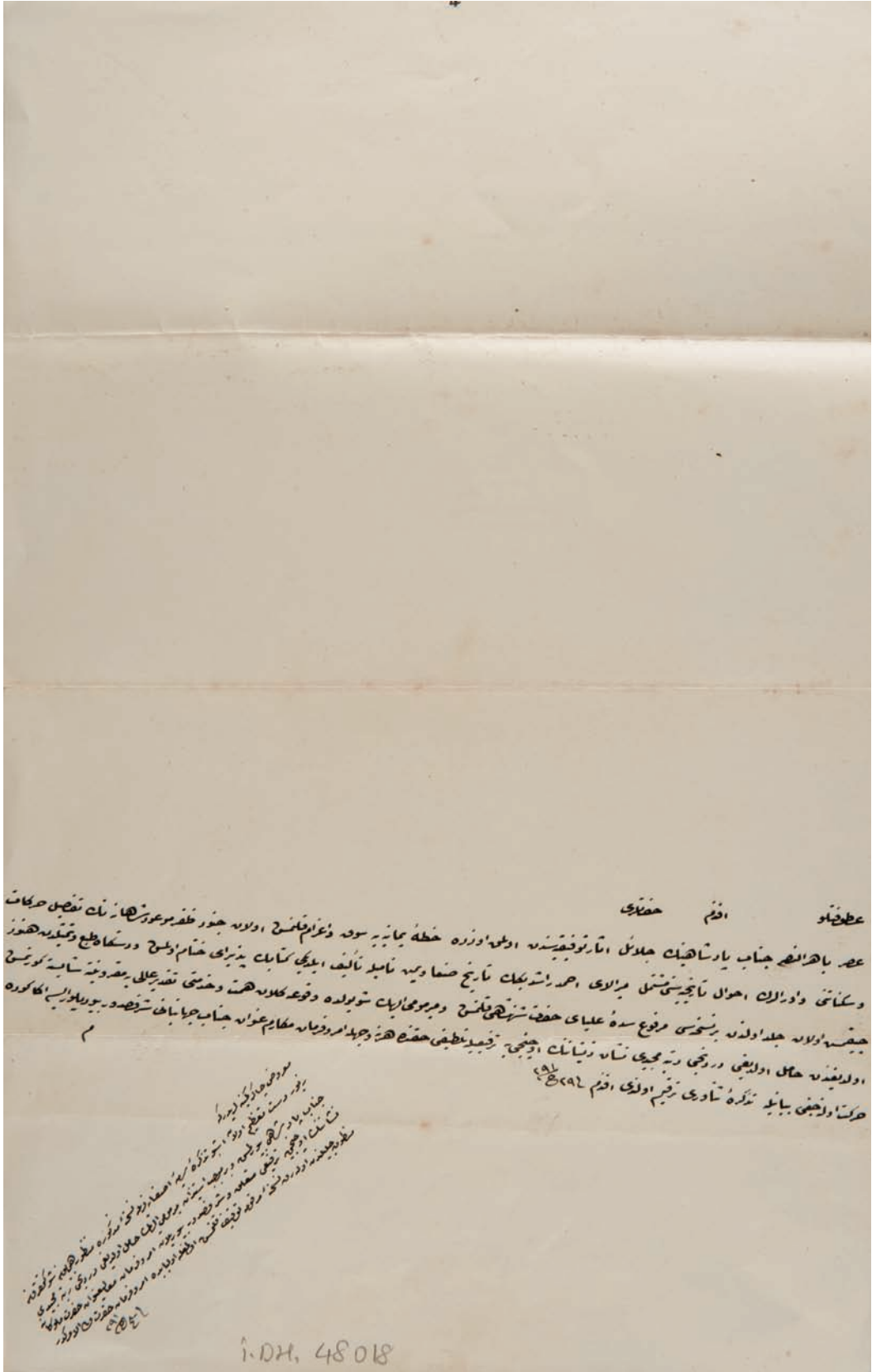
Buna Devlet-i Aliyye kat'â sükût ve müsamaha edebilir değildir. Kavlen def'i mümkün olamadığı surette fi'len def' etdirmeğe mecbur ve muktedirdir. Evliyâ-yı umûr hazerâtı bu bâbda elçi beyin cevabına muntazırdılar yollu bir kat dahi sıkıca söylenmiş ve ba'dehû tercüman-ı mersûm hizmet-i riyâsete gelip elçisi tarafından olarak şifahen vâki olan ifadesinde Muha tarafına dair mukaddem ve muahhar irâd eyledikleri ifadâtı elçi beye tebliğ eyledim. Şu vechile cevap eder ki cümlelerin malumu olduğu vechile Muha ülkesi ve civarı öteden beri müstakil bir hâkimin yani İmam-ı San'a'nın yedinde olup hatta İngiltere memurları ve konsolosları ol taraflarda ikametleri iktizâ etdikçe sair Memâlik-i Mahrûse'de olan İngiltere memurları gibi Devlet-i Aliyye'nin izin ve ruhsatı ve berâtı âlîsi ile olmayıp ol tarafın kaidesince kendileri giderler ve ikamet ederler. Devlet-i Aliyye'nin en ba'îd olan Mısır ve Bağdad gibi yerlerinde olan konsolosların izni âlî ve berâtı alîşân ile ikametleri malum olup lâkin Muha havalisi âhar müstakil hâkimin yedinde olduğundan onlar için izni âlî ve berâtı şerif iktizâ etmemesi dahi başka hükûmet olduğunu isbat eder ve bunların oralarda nizâ'ları vaki oldukça kendi beynlerinde görülüp âharın medhali ve Devlet-i Aliyye'nin inzîmâm-ı re'yi ile olmayarak kendi beynlerinde harben nizâm bulmuş ve iki taraftan sened ve muâhede akd ve rabt olunagelmış olup hatta en sonraki muâhedeleri bir buçuk sene zarfında olarak bir aynı el-yevm elçi beyin nezdinde mevcut olmakla matlûb buyrulur ise hizmet-i riyâsete takdim eylediğinde keyfiyet ondan dahi malum-ı âlî olur. Geçen gün Mısır valisi tarafından vürûd eden tahrîrâtı mutazammın elçi beye verilen hulâsa meâlinden anlaşılan galiba beynlerinde muâhede-i mezkûrenin feshi icab etmişe benzer ve kabahat kangı tarafda olduğunu elçi bey şimdiki halde kat'â bilemeyip ancak kendisinin mülâhazasına göre bunların beyninde asıl sebebi nizâ' mücerred ticarete dair gümrük ve sair vergi misillü şeyler olmak iktizâ edip yoksa oralarda arazi zabt ve ikamet etmek misillü dâ'iyeden nâşi değildir ve İngiltere memurları tarafından irâe olunan hareket-i harbiye dahi fakat tesviye-i münâza'a zımında bir tehdid için olmak iktizâ eder. Kaldı ki keyfiyet kendisine geçen gün ifade ve tebliğ olunduğu anda gerek İngiltere Devlet-i Aliyye'nin tarafına ve gerek sair iktizâ eden mahalle malumât tahsili için mahsusan tahrîrât yazılmışdır. Eğer taraf-ı Devlet-i Aliyye'den bu madde tekrar ba'takrîr resmen beyân olunur ise kendisi dahi ol vakit serî'an gerek devlet-i Aliyye'nin tarafına ve gerek Hind cânibine gönderecektir. Zira kendisinin maksad ve merâmı her mahalde def'i nizâ' ve kavga ve her halde asayiş ve refah-ı Devlet-i Aliyye'yi iltizâm etmekden ibaret olmakla bu vechile ifadeye beni memur etmiştir deyu söylemiş olmakla evvelki gün Bâbîâlilerinde ber-mu'tâd akdolunan Encümen-i Şûrâ'da sureti hâl-i hâzıra beyân ve hikâyet ve şerif-i müşârunileyhin zikrolunan kâimesi ve tercüme dahi kırâet olunarak iktizâsının müzâkeresine mübâderet olundukda Frenk taifesinin hiçbirinden evvel ve âhir emniyet caiz olmayarak kangısı olursa olsun Hudâ-negerde fırsat-yâb oldukları gibi din ve Devlet-i Aliyye'ye suikasd ve ihanete tasaddî edecekleri âşikâr olup İngiltere elçisi dahi Muha'da olan konsolosun hareket-i mezkûresini güya zabt-ı arazi dâ'iyesine haml etmeyecek ticaretden dolayı olmasını söylemiş ve şöyle böyle demiş ise de mevki cihetiyle bu madde kat'â sükût ve müsamaha götürür şey olmadığına ve Yemen ikliminin Saltanat-ı Seniyye'ye mensubiyeti keyfiyetine dair beyne'l-huzzâr bazı akvâl ve ebhâs cereyânından sonra bilâhare zikrolunan Muha İskelesi ve havalisi kiblegâh-ı din-i İslâm olan Mekke-i Mukerreme'nin kurb ve civarında vâki olmak mülâbesesiyle Yemen ülkesi başka hükûmet olsa bile kefare milletinin ol taraflara suikasd ve tecavüzleri kat'â tecvîz olunmayarak taraf-ı Devlet-i Aliyye'den kavlen ve fi'len



müdafaasına mecburiyet derkâr olduğundan hemen elçi-i mersûmun talebi vechile bu bâbda bir kıt'a takrîri resmî müsveddesi kaleme alınıp hâk-i pâ-yi hümayûn-ı şahaneden bi'l-istîzân elçi-i mersûma i'tâ olunması ve Mısır valisine mukaddemce dahi ber-vech-i meşrûh tenbihnâme yazılmış ise de bu defa dahi sureti hâl beyân olunarak tarafından iktizâsına göre asker ve memurlar tayiniyle ol tarafların istikmâl-i esbâb-ı muhafazasına dikkat ü ihtimâm ve İngilterelinin her ne vakit suikasd ve tecavüz-gûne muameleleri zuhur etmek lâzım gelir ise mukaddem ve muahhar tavsiye ve te'kîd olduğu üzere mukabele ve müdafaalarına sa'y u ikdâm eylesine dair vesâyâ-yı ekîde tahrîr ve iş'âr kılınması hususları beyne'l-huzzâr tezekkür olunmuş ve elçi-i mersûme verilmek üzere ber-vech-i bâlâ bir kıt'a takrîri resmî müsveddesi kaleme alınıp manzûr-ı hümayûn-ı mülûkâneleri buyurulmak için şerifi müşârunileyhin zikrolunan kâimesi ve tercümesi ile beraber arz u takdim kılınmış olmakla müsvedde-i mezkûrenin sebk ve ibaresi muvâfık-ı irâde-i seniyye-i hazret-i şahaneleri buyurulur ise ol vechile tebyîz ve i'tâ ve Mısır valisi kullarına dahi ber-vech-i muharrer tekrar tenbihnâme tahrir ve isrâ kılınacağı muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda emr u fermân şevketli kerametli mehâbetli kudretli veli-nimetim efendim Padişahım hazretlerindir.

[1238 / 1822-1823]





YEMEN TARİHİ İLE İLGİLİ ESERİN PADİŞAH'A TAKDİMİ

Padişah tarafından takdire şâyân bulunan Tarih-i Yemen ve San'a adlı eserin yazarı Miralay Ahmed Raşid Bey'in taltifi

تقديم كتاب تاريخ اليمن وصنعاء إلى السلطان

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص الكتاب الذي ألفه الميرلاي أحمد راشد بك عن اليمن بعنوان (يمن وصنعاء تاريخي) ويشير إلى أن المؤلف قد انتهى من تأليف الكتاب ومرفق نسخة من مخطوطته للسلطان للإطلاع عليها والموافقة على طبع الكتاب، كما يطلب منح المؤلف وسام مجيدي من الدرجة الثالثة تقديراً لجهوده.

ثم تأشيرة سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السنية بالموافقة.

التاريخ : 13 أغسطس 1874م

Atûfetli efendim hazretleri

Asr-ı bâhirü'n-nasr-ı cenâb-ı Padişahînin celâil-i âsâr-ı tevfikeyesinden olmak üzere hıttai Yemeniye'ye sevk ve i'zâm kılınmış olan cünûd-ı zafer-mev'ûd-ı şahanenin tafsîli harekât ve sekenâtını ve oraların ahvâl-i tarihiyesini müştemil Miralay Ahmed Raşid Bey'in *Tarih-i Yemen ve San'a* nâmıyla te'lîf eylediği kitabın pezîrây-ı hitâm olmuş ve destgâh-ı tab' ve temsilden henüz çıkmış olan cild-i ewvelinden bir nüshası merfû'-ı sūdde-i ulyâ-yı hazret-i şehinşâh kılınmış ve mîr-i mûmâileyhin şu yolda vuku'a gelen himmet ve hizmeti takdîr-i âlîye makrûniyete şâyeste görünmüş olduğundan hâmil olduğu dördüncü rütbe Mecidî Nişân-ı zîşânının üçüncüye terfî'yle taltifi hakkında her ne vechile emr u fermân-ı mekârim-unvan-ı cenâb-ı cihanbânî şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 29 C sene [1]291 / [13 Ağustos 1874]

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Zîveri dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle nüsha-i mezkûre manzûr-ı hümayûn-ı şevket-makrûn-ı cenâb-ı Padişahî buyurulmuş ve ber-mûceb-i istîfzân mîr-i mûmâileyhin hâmil olduğu dördüncü rütbe Mecidî Nişânının üçüncüye terfî'î müt'e'allık ve şeref-sudûr buyurulan emr u fermân-ı me'âlî-unvan-ı hazret-i mülûkâne mantûk-ı celîlinden olarak nüsha-i merkûme tevki kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî selh-i C sene [1]291 / [13 Ağustos 1874]



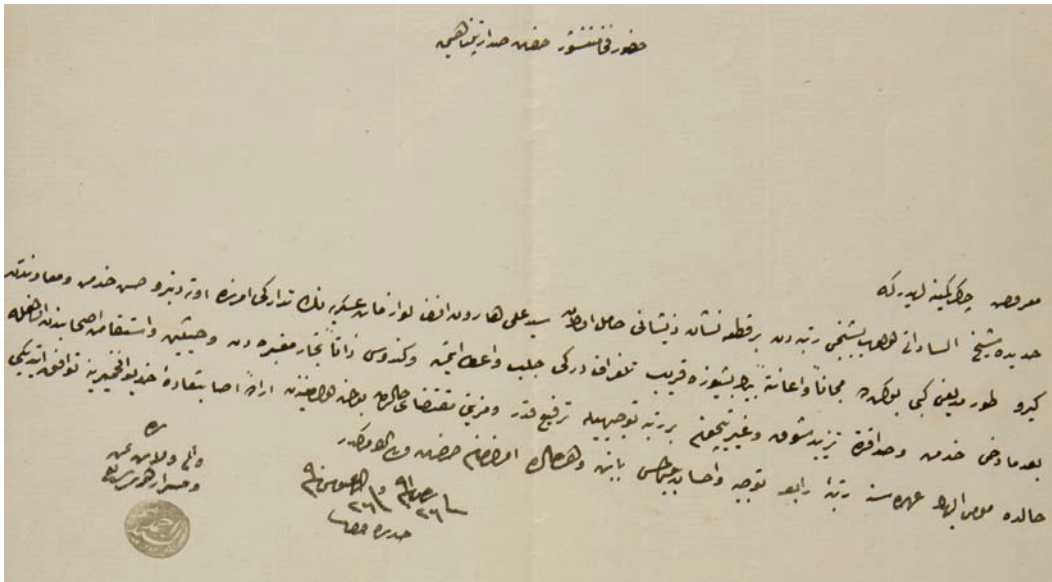
HUDEYDE ŞEYHÜ'S-SÂDÂTÎ'NİN TALTİFİ

Hudeyde Şeyhü's-sâdâtî (Seyyitlerin reisi) Seyyid Ali Harun Efendi'nin askerî araç gereç temini vb. hususlarda gösterdiği hizmet ve yardımlarından dolayı taltifi

منح رتبة للشيخ علي هارون شيخ السادات من أهالي الحديدة صاحب النشان [المجدي]

رفع من والي اليمن يطلب فيه منح شيخ السادات في الحديدة سيد علي هارون حامل النشان رتبة وظيفية من الدرجة الرابعة تقديراً لخدماته الجليلة للدولة وتفانيه في العمل على توفير احتياجات القوات العثمانية، وقد قدم إعانة للدولة تقدر بألف وخمسمائة قرش. ومرفق عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بمحتوى الطلب. مع الإشارة بصدور الإرادة السلطانية بالموافقة على ذلك.

التاريخ: 16 نوفمبر 1874م



Huzur-ı Fehâmet-nüşûr-ı Hazret-i Sadâret-penâhî'ye

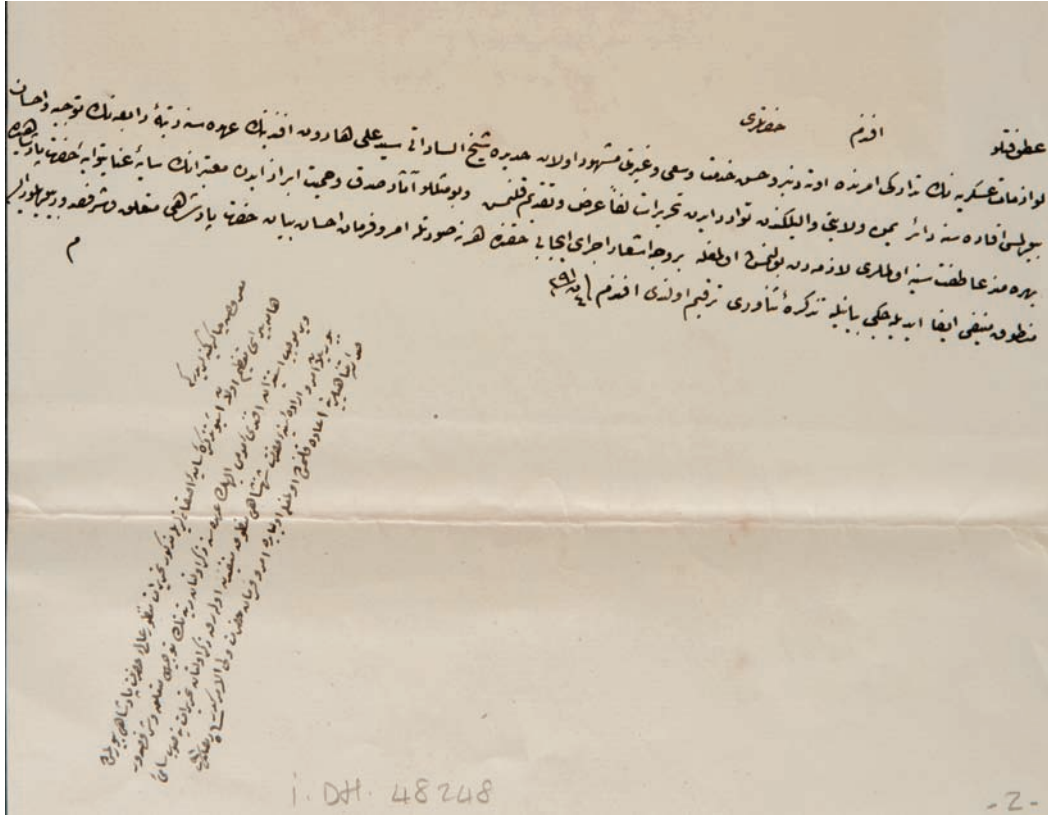
Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hudeyde şeyhü's-sâdâtî olup beşinci rütbeden bir kı'ta nişan-ı zîşânî hâmil olan Seyyid Ali Harun Efendi levâzîmât-ı askeriye'nin tedariki emrinde öteden beri hüs-ni hizmet ve muâvenetden geri durmadığı gibi bu kere meccânen ve îâneten bin beş yüze karîb telgraf direği celb ve i'tâ etmiş ve kendisi zaten tüccar-ı mu'tebereden ve haysiyet ve istikâmet ashâbından olmakla ba'de mâ dahi hizmet ve sadakatde tezyîd-i şevk ü gayreti için bir rütbe tevcihiyle terfî-i kadr ve meziyeti muktezây-ı hâlden bulunmuş olduğundan irâde-i isabet-âde-i hidivi efhamîlerine tevâfuk ettiği hâlde mûmâileyhin uhdesine rütbe-i râbî'a tevcih ve ihsan buyurulması bâbında ve her hâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Receb sene [12]91 ve fî 26 Ağustos sene [12]90 / [7 Eylül 1874]

Vali Vilâyeti Yemen ve müşiri Ordu-yı Sâbi' Es-Seyyid Ahmed





**

Atûfetli efendim hazretleri

Levâzımât-ı askeriyyenin tedariki emrinde öteden beri hüsni hizmet ve sa'y u gayreti meşhûd olan Hudeyde Şeyhü's-sâdâtı Seyyid Ali Harun Efendi'nin uhdesine rütbe-i râbî'anın tevcih ve ihsân buyurulması ifadesine dair Yemen Vilâyeti Valiliği'nden tevârüd eden tahrirât leffen arz u takdim kılınmış ve bu misillü âsâr-ı sıdk u hamiyet ibrâz eden mu'teberânın saye-i inâyet-vâye-i hazreti Padişahîde behremend-i âtîfeti seniyye olmaları lâzımeden bulunmuş olmakla ber-bech-i iş'âr icra-yı icabı hakkında her ne suretle emr u fermân-ı ihsan-beyân-ı hazreti Padişahî müte'alîlik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi ifa edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 4 N sene [1]291 / [15 Ekim 1874]

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr tahrirât manzûr-ı âlî-i hazreti Padişahî buyurulmuş ve ber-mûceb-i istîzân efendi-i mûmâileyhin uhdesine zikrolunan rütbenin tevcihi müte'alîlik ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazreti şehinşahî mantûk-ı münîfinden olarak zikrolunan tahrirât yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine iade kılınmış olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Ramazan sene [1]291 / [16 Ekim 1874]



مکتبہ اسلامیہ
مکتبہ اسلامیہ
۱۰۶

[illegible]

BENÎ MEDİHA ŞEYHİNİN TALTİFİ

Yemen Vilâyeti dahilinde Hacuru'sşam Kazası'na tabi Benî Mediha şeyhlerinden Seyyid Yahya bin Hasan ile biraderi Hüseyin'in bölgede meydana gelen muharebede görülen üstün hizmetleri sebebiyle taltifleri

منح شيخ بني مديحه وساماً رفيعاً

رفع من سر عسكر بطلب منح شيخ عزلة بني مديحه سيد يحيى بن حسن وأخيه حسين وساماً مجيداً من الدرجة الخامسة تقديراً لخدماته الجليلة للدولة ومساعدته للقوات العثمانية أثناء الحروب التي وقعت في المنطقة وقد جرح أثناء تلك الحرب. ومرفق عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بمحتوى الرفع مع الإشارة بصدور الإرادة السلطانية بالموافقة.

التاريخ : 1892/5/20 م

Makam-ı Seraskerî

Mektubî Kalemi

Aded

104

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Hacuru'sşam Kazası'na tâbi Benî Mediha azelesi meşâyihinden Seyyid Yahya bin Hasan ile biraderi Hüseyin o cihetde vuku bulan muharebâtta bulunarak hüsn-i hizmet ve sadakatleri meşhûd olduğundan ve bunlardan Hüseyin'in geçende esna-yı muharebede mecrûh düşdüğü beyânıyla emsâli misillü mûmâileyhimânın dahi beşinci rütbeden birer kıt'a Mecidî Nişân-ı zîşânıyla taltifi Yemen Umum Kumandanlığı'ndan bâ-tahrirât iş'âr olunmuş ve ifa-yı muktezâsı merhûn-ı müsaade-i sâmiye-i efhamîleri bulunmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 Şewval sene [1]309 ve fî 27 Nisan sene [1]308 / [9 Mayıs 1892]

Serasker Rıza

Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

Devletli efendim hazretleri

Yemen Vilâyeti dahilinde Hacuru'sşam Kazası'na tâbi Benî Mediha azelesi meşâyihinden Seyyid Yahya bin Hasan ile biraderi Hüseyin'in o cihetde vuku bulan muharebâtta hüsn-i hizmet ve sadakatleri müşahed olduğu ve bunlardan Hüseyin'in esna-yı muharebede mecrûh düşdüğü beyânıyla mûmâileyhimânın beşinci rütbeden bir kıt'a Mecidî Nişân-ı zîşânıyla taltifi husu-





Yemen'in meşâyihinden bir zat

أحد مشايخ اليمن

(Asaf Tanrıkut, *Yemen Notları*, Güzel Sanatlar Mat., Ank. 1965, s. 21)

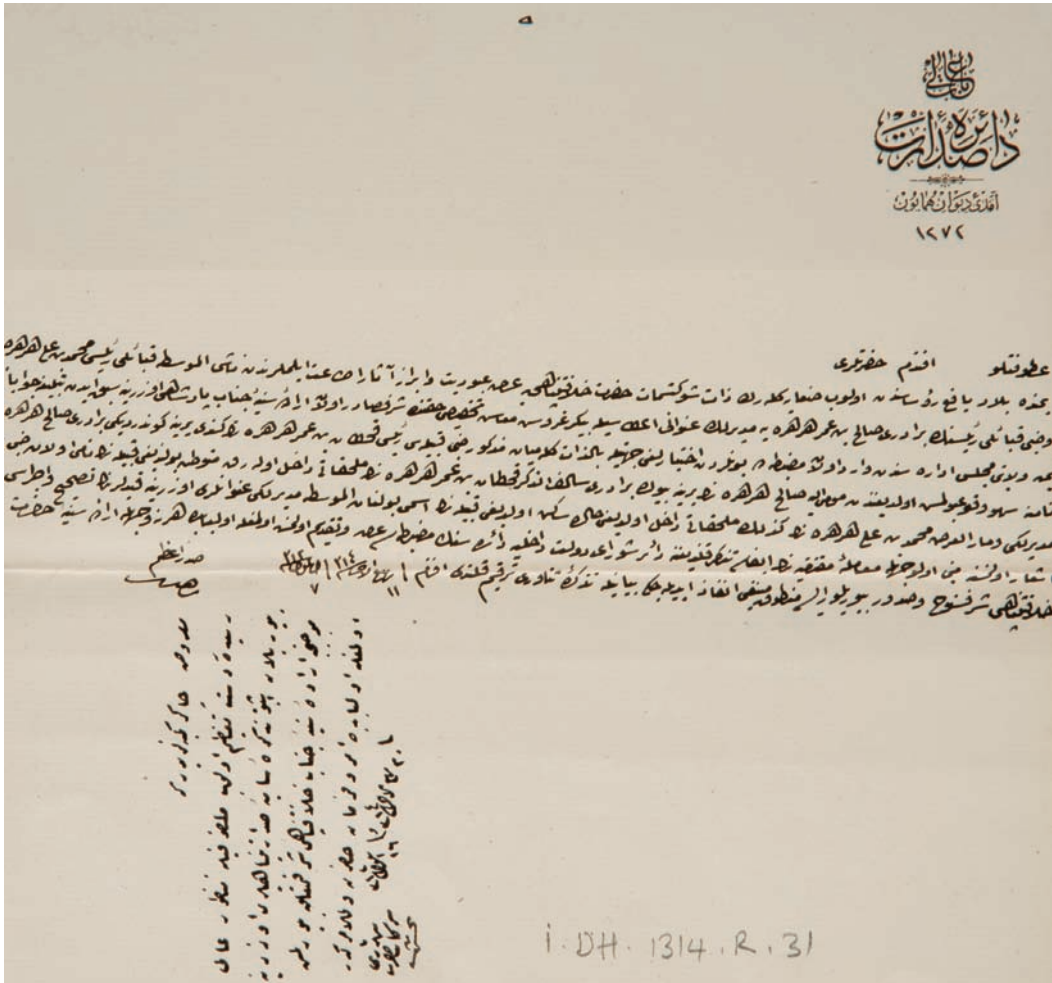
MEVSET VE DABI KABİLE REİSLERİNE UNVAN VE MAAŞ TAHSİSİ

Padişaha bağlılık ve itaatlerini bildiren Mevset kabileleri reisi Muhammed bin Ali Herhere ile Dabi kabileleri reisi Kahtan bin Ömer Herhere'ye müdürlük unvanı verilmesi ve 1.000'er kuruş maaş tahsis edilmesi

تكریم شیخی المواسطة وضي في منطقة يافع الشيخ محمد بن علي هرهره والشيخ قحطان بن عمر هرهره

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان يشير فيه الى أن عدداً من رؤساء قبائل المواسطة في منطقة يافع باليمن قد وصلوا الى صنعاء وظهروا طاعتهم وإخلاصهم لحضرة السلطان، وتم عمل محضر في مجلس ولاية اليمن يقترح فيه رتبة مدير ودفع مخصص شهري لرئيسهم محمد بن علي هرهره وأخيه صالح بن عمر هرهره من قبيلة ضبي بمقدار ألف قرش لكل واحد منهما، ولكن كان الاسم الأخير خطأ والأصح هو قحطان بن عمر هرهره لأنه الاخ الأكبر لصالح هرهره، ولهذا يرجو تصحيح الاسم واعتماد المبلغ للأسم الجديد.

التاريخ : 28 سبتمبر 1896م



Bâb-ı Âlî

Daire-i Sadâret

Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn

1272

Atûfetli efendim hazretleri

Yemen'de Bilâd-ı Bâfe' rüesâsından olup San'a'ya gelerek zâtı şevket-simât-ı hazret-i Hilâfet-penâhîye arz-ı ubûdiyet ve ibrâz-ı âsâr-ı itaat eylemelerinden nâşi el-Mevset kabâili reisi Muhammed bin Ali Herhere ve Dabi kabâili reisinin biraderi Salih bin Ömer Herhere'ye müdürlük unvanı i'tâsıyla biner kuruş maaş tahsisi hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padîşahî üzerine sebk eden tebliğe cevaben Yemen Vilâyeti Meclis-i İdaresi'nden vârid olan mazbatada bunlardan ihtiyarlığı cihetiyle bizzat gelemeyen mezkûr Dabi Kabilesi Reisi Kahtan bin Ömer Herhere'nin kendi yerine gönderdiği biraderi Salih Herhere nâmına sehv vuku bulmuş olduğundan mûmâileyh Salih Herhere'nin yerine büyük biraderi sâlifü'z-zıkr Kahtan bin Ömer Herhere'nin mülhakâtı dahil olarak mütevattın bulunduğunu kabilenin nâmı olan Dabi Müdürlüğü ve mârru'l-arz Muhammed bin Ali Herhere'nin kezâlik mülhakâtı dahil olduğu hâlde sâkin olduğu kabilenin ismi bulunan El-Mevset Müdürlüğü unvanları üzerine kayıtlarının tashih ve icrası iş'âr olunmasına mebnî ol vechile muamele-i mukteziyenin ifası tezekkür kılındığına dair Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi'nin mazbatası arz u takdim olunmuş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 11 Rebîülâhir sene [1]315 - Fî 7 Eylül sene [1]312 / [19 Eylül 1896]

Sadırazam

Rifat

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Rebîülâhir sene [1]314 ve fî 16 Eylül sene [1]312 / [28 Eylül 1896]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Tahsin





HUDEYDE VE CİVARINDA YABANCILARIN FAALİYETLERİ

İngiltere, Fransa, İtalya, Amerika ve İran konsolosluklarının faaliyet içerisinde bulunduğu Hudeyde'de 200 civarında İngiliz, 6 İtalyan ve daha çok eğitim faaliyetleri ile dikkati çeken 5 Fransız'ın bulunduğu, ilgilerini özellikle Aden ve Perim Adası üzerinde yoğunlaştıran İngilizlere karşı, Fransızların Cibuti ve Aseb, İtalyanların ise Masua'da faaliyet gösterdikleri, daha çok iç kısımlarda yaşayan Zeydîlerin Hristiyanlara karşı aşırı taassup içinde bulundukları, sahil kısımları ile Taiz ve Asir bölgelerinde yaşayan Şafii mezhebi mensuplarının kahve ticaretinden dolayı yabancılarla muameleye alışmış ve ünsiyet peyda etmiş oldukları, Fransızların Aseb bölgesini ve Aseb'in limanı olan Cibuti İskeleyi'ni eski tüfeklerini satmak için depo olarak kullandıkları, Arapların birkaç sene içinde % 80'i Fransız mamulü 200 bin civarında silah satın aldıkları; Casim ve ayrılıkçı İmam'ın oturduğu Sa'da şehirlerinin iskeleyi durumundaki Meydi İskeleyi'nin silah ve sair kaçakçılığın en kolay ve rahat yapıldığı bir merkez olduğundan ciddî askerî tedbirler alınması, misyonerlerin yapmaya çalıştıkları okullara karşı, hocaları İstanbul'dan getirilmek üzere özel bir mektep açılmasının uygun olacağı hakkında padişah yâverlerinden Kaymakam İbrahim bin İbrahim Rüşdü'nün mütalaaları

الانشطة الاجنبية في مدينة الحديدية والمناطق المجاورة لها

تقرير مرفوع من ياور السلطان ابراهيم بن ابراهيم رشدي عن التحركات الاجنبية في ولاية اليمن وسواحلها، وقد أشار الى ان مدينة الحديدية يوجد فيها القنصليات الأتية: الانجليزية الفرنسية - الايطالية - الامريكية - الايرانية، ولكن القنصلية الانجليزية تنشط بشكل ملفت في المدينة وماحولها، ومعظم القنصليات تعمل في التجارة ولها اتصالات بالمناطق التي تسيطر عليها مثلاً الانجليز يتصلون بالمناطق التابعة لهم في جزيرة برهم ومدينة عدن والايطاليون لهم اتصالات بمدينة مصوع، والفرنسيون يجوبون وعصب، وجميع هؤلاء يتطلعون الى الاتصال بالأهالي في السواحل والجبال الذين ينقسمون الى قسمين قسم مذهبهم زيدي والقسم الآخر شافعي ويوجد فرق بين الشافعيين الساكنين في المدن والساكنين في القرى، ولكن الجميع لا يوجد لديهم الاستعداد للإتصال بالإحزاب إلا اذا كان في مجال التجارة فقط ولذلك لم تود تلك الاتصالات الى أي فائدة لهم. وفرنسا حولت جيبوتي وعصب إلى ميناءين لبيع بنادقهم القديمة وعلى الدولة العمل على تأمين وحماية سواحل البحر الأحمر لمنع دخول الاسلحة الى اليمن من خلال بعض الموانئ التي تخضع للنفوذ الاجنبي وخاصة من ميناء ميدي الذي يعتبر الميناء الرئيسي للتهريب، والقيام بفتح مدرسة خاصة بأبي معلموها من اسطنبول للتصدي للمدارس التبشيرية.

التاريخ : 17 أغسطس 1898م

Huzur-i Vâlâlarına

Atûfetli efendim hazretleri

Şimdiye kadar Yemen kıt'asının ciheti siyasiyesinden bahseylediğim tedkikâtımı henüz ikmâl etmediğimden neş'et etmiş idi. Bu mektubu şu meseleye hasr eyleyeceğim. Hudeyde'de İngiltere, Fransa, İtalya, Amerika, İran konsolosları mevcuddur. Yemen kıt'asının başka kısımlarında konsolos yoktur. Bu konsoloslardan İngiltere konsolosundan başkası fahrî olup İngiltere konsolosu ise elli lira maaş ile muvazzaf Ahmed Temyizüddin nâmında Hindli bir müslümandır. Şehirde en ziyade İngiliz tebaası mevcut olup mikdarları iki yüz kadardır. Fransızların iki misyoner ve üç tane sörden başka tebaası yoktur. Bunlar bir mekteb teşkil [edip] beş-on kadar çocuğun tahsil ettirmesiyle meşguldürler. Bunların ayak basdıkları mahallerde ahâlinin müzâyeleten hizmetle Fransız olarak ahaliyi yetiştirmekde muvaffakiyetleri Suriye sevâhilindeki muvaffakiyetleriyle sâbit olduğundan câkerlerince en ziyade haiz-i ehemmiyet misyonerlerdir. İtalya tebaası altı ki-



[illegible]

şiden ibaret olup üçüncü dereceyi teşkil eyler. Diğer konsolosları kâle almamak icab eyler. Yemen kıt'asının karşısında Afrika sahilinde Fransızların Cibuti ve Aseb ve İtalyanların Masua ve İngilizlerin ise Yemen kıt'asında Perim Adası'yla Aden'de bulunmuş bu üç devletin herikâtını nazarı tedkikte bulundurmamak icab eyler. Maamâfih şu devletlere karşı Yemenlileri dahi nazarı mü-tâlaaya alalım. Yemen ahalisi mezheb itibarı ile ikiye münkasemdir. Birinci kısım Şafiîler, ikinci kısım Zeydîlerdir. Kâmilin Yemen sevâhilinin sükkânı ve Yemen'in Tahama denilen çöl kısmı Ta-iz ve Asir mutasarrıflıklarını teşkil eyleyen mahaller ahalisi Şafiî, çöl kısmı ahalisi ise Zeydîlerdir. Zeydîler mezhepleri itibarıyla fevkalâde taassuba mâlik oldukları Hristiyanlarla alışveriş etmemek ve Hristiyanları fevkalâde aşağı tutmak ve bir Hristiyan her hâlde İslâmlarla serbest bulunmamak ve hizmetkârların farkı olmaması ve Hristiyanlar hakkında müsâvât muamelesi edilmemesi ve her hâlde cebren Hristiyanları İslâm etmenin farz olması mezhepleri muktezâsındandır. Birçok halleri Acemlere benzer ise de Acemlerin birkaç misli taassubu büyütmek icab eyler. Hatta Yedinci Ordu-yı Hümâyûn'u teşkil eyleyen efrâd-ı şahaneyi bile İslâmiyet nokta-i nazarından tahtı'eye kalkmaları fikirlerini meydana koyar ki Zeydîlerin Ordu-yı Hümâyûn'a karşı gösterdikleri ta'cizât meydanda dururken bunlardan ne ecânib istifade eyler ve ne de istifadelerini mucib olur. Bunlar her hâlde kendi menfaatlerinden başkasını tanımazlar. Şafiîlere gelince bunlar da iki kısımdır: Birincisi şehirler ahalisi, ikincisi kabâildir. Şehirler ahalisi kahve ticaretinden dolayı ecânible muameleye alışmış ve şehirlerde bulunan ahalinin kısmı a'zamı ecnebi tüccarânın büyük ticarethânelerinde İngiliz konsolosundan başkası tüccar bulunduklarından ve gayet vâsi' kahve ticarethâneleri olduğundan ünsiyet eylemişlerdir. Her hâlde şehirlerin ahlâkı Hristiyanlarla muameleye alışmış ve bunlarda taassub kalmamıştır. Maamâfih bu ticaret mahallerinde asâkiri şahane ve hükûmet tamamıyla icra-yı hükm eylediğinden ecnebilerle muamelede bulunmalarının ehemmiyeti olmadığı gibi ahal-i İslâmiye ve hükûmetle muameleleri dahi ecânible olan muamelelerden fazladır. Yalnız Fransız misyonerlerinin mektebelerini tevs' eyledikleri hâlde bunlara rekâbet edecek mektebimiz olmadığı ve her hâlde Fransızlardan evvel talebe yetiştirmeliğimiz fırsattır. Kabâile gelince bunlar ecnebi nedir bilmekten acizdirler. Maamâfih şimdiye kadar ecânibin Yemen hakkında tecavüz neticesi bir şeye muvaffak olamayacaklarını muhakemeleriyle bulmuş olduklarından şimdiki hâlde meydana koymakda oldukları plan haiz-i ehemmiyetdir ve bu defaki vak'anın hudûsü planın mukaddimesidir ve en ziyade bu meselede Fransızların dahli vardır. Yukarıda beyân olunan Afrika'daki Fransız müstemlekisi olan Aseb ve Aseb'in limanı olan Cibuti İskelesi'ni Fransız Devleti'nin eski tüfenklerini satmak için bir depo ittihâz eylemişlerdir. Arablar ise tüfenge fevkalâde harîs olduklarından şu birkaç sene zarfında lâ-ekall iki yüz bin râdesinde esliha-i cedîde Arabların ellerine geçmiştir. Bir tüfengi elli kuruşa kadar vermişlerdir. Bu idhal edilen esliha miyânında İngiliz fabrikalarının Martin tüfengleri ile İtalyanların dahi eski tüfengleri dahil ise de yüzde sekseni Fransızların tüfengleridir. Tüfenglerin ve cephânenin serbest olarak girmesi sevâhilin kâmilin açık olmasından ileri gelmektedir. Kiledü'l-bahr ve Şevket-nümâ vapurları üç sene Hudeyde önünde yatdığı hâlde vali-i sâbık bir defa sevâhili devretmemiş, yatdıkları mahallerde rahnedâr olmuşlardır. Yine idare-i sâbikanın seyyiâtından dır ki Lhayya ile Cizan arasındaki sevâhil idare-i hükûmetden çıkarak başlı başına kalmış ve Arablar Meydi İskelesinde bir gümrük te'sisi ile bütün Zeydîlere esliha buradan sevk edilmiş ve yüzde iki buçuk resmi gümrük alınmakta el-ân devam edelmektedir. Halbuki Meydi İskelesi'ni harita üzerinde na-





zarı mütâlaaya alır isek Kafel karşısında mütehâşşid eşkıya ile şimdiki hâlde oradan haric kalan ve ekseriyetle İmam-ı Kâzib'in oturmakta olduğu Sa'da, Casim şehrinin iskelesi gibidir ve Yemen-Hicaz yolunun Sa'da şehri üzerine tesadûf etmiştir. Şimdiki hâlde en büyük tehlike oranın meşâyihî yüzde iki buçuk gümrük olarak büyük bir ticaret eylediklerinden bütün Zeydîlere ve İmam-ı Kâzib'in adamlarına esliha ve mühimmât bu noktadan gittiğinden ve burada teşvikâtı ecnebiye olması esliha iddihârından anlaşılmış olduğundan ve şimdiki hâlde Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye'ye muhalif bulunduklarından te'min-i ticaretleri gibi bir hasene tâbi olarak kendiliklerinden sûrî bir surette müşevviklerinin himayesine girmeleri mülâhazasıdır. Sevâhili devr ve teftiş eyleyen vapurlar olduğundan külliyyetli bir suretle esliha zanbuklarla Meydi İskeleyi'ne sevk olunmaktadır. Her hâlde şu ahvâle karşı yapılacak tedâbîr evvel emirde Meydi İskeleyi'nin önünde vapur-ı hümayûnlardan birisinin daimî bulunması ve sevâhilin muhafaza altına alınması lâ-büddür. Arablar kaçakçılığı zanbuklarla yaptıklarından burada muhafaza için sevk olunacak sefineler zanbuklara karşı tertib olunmalıdır. Küçük istimbotlar fevkalâde işe yarar. Büyük vapurların hareketleri masrafa muhtac olduğu ve çok kömür yakdığı ve zanbukların sokulduğu noktalara giremediği ecilden bir şey yapamamaktadır. Gümrük İdaresi'nin muhafaza hizmetinde zanbukları vardır. Halbuki zanbuklar zanbuka karşı iş göremediği ve birkaç Arab zanbukunun hücumuyla kolcuların telef edildikleri ecilden Hudeyde'den harice çıkamamaktadır. Her hâlde Reji İdaresi'nin bizim kaptanların kumandasına masârıfı kendisine aid olmak üzere terk eylediği küçük vapurlar gibi Gümrük Nezâreti'ne dahi iki küçük vapur mübâyâ'a etdirilerek masrafları nezârette ve kumandaları Bahriye Nezâreti'ne muhavvel olmak üzere daima sevâhili devr u teftiş eylemesi reji ve gümrüğün menfaatine tâbi olduğundan muvaffakiyetli olacağı, bu cihete muvâfakat olunmadığı hâlde birkaç ufak toparla müsellaht istimbotun bu cihete gönderilmesi ve her hâlde Meydi önünde bir sefine-i harbiyenin bulunmasına seri'an emir verilmesi menfaati devlet nokta-i nazarından fırsattır. Her hâlde Arabların şu suretle teslîhi edilen müsamaha neticesidir. Bir de veli-nimet-i bî-minnetimiz efendimiz hazretlerinin nâm-ı hümayûnlarına olarak misyonerlerin yapmağa çalışdıkları mekâtibe karşı Dersâadet mekâtibi hususîyesine mukabil olarak hocaları Dersâadet'den getirilmek üzere ibtidâî kısmıyla beraber bir mekâtibi hususîye küşâdı muvâfık görüldüğü her hâlde ecânibin harekâtı meydanda iken mukabele kolay olduğu malum-ı sâmilîleri olmakla ol bâbda ve her hâlde emr u fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 5 Ağustos sene [1]314 / [17 Ağustos 1898]

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden
Kaymakam
İbrahim bin İbrahim Rüşdü



İSTANBUL'A DAVET EDİLEN YEMEN İLERİ GELENLERİ

Yemen hakkında bazı hususları görüşmek üzere davet edilen sâdât, ulema, şeyh, eşraf ve ayana kalacakları süre için ödenmesi öngörülen harcırah miktarının iki katına çıkarılması / Hizmetçi ve beraberindekilerle birlikte sayıları 109'u bulan Yemen heyetinin listesi

دعوة عدد من سادات وعلماء ومشائخ وأعيان اليمن لزيارة مدينة

اسطنبول

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص وفد علماء واعيان ومشائخ ولاية اليمن الذين سوف يصلون الى اسطنبول بموجب دعوة السلطان لمناقشة أحوال اليمن مع المسؤولين وكذلك لزيارة عاصمة الدولة اسطنبول ومقابلة السلطان كما

يستأذن بزيادة مبلغ المصاريف المقررة خم إلى 1500 ليرة.

ومرفق كشف بأسماء أعضاء الوفد وعددهم 48 فرداً من علماء وأعيان ومشائخ من مختلف أنحاء اليمن ويرافقهم عشرة أفراد

مساعدين و 52 فرداً خدماً، والجموع 109 أفراد ويوضح الكشف الوضع الاجتماعي لكل عضو من الوفد ووظيفته

وطبيعة علاقته بالدولة العثمانية.

التاريخ : 1907/6/17 م

Hâk-i pâ-yı me'âlî-ih tivâ-yı hazret-i Hilâfet-penâh-ı a'zamîye cebîn-sây-ı ubûdiyet olmak üzere Yemen Vilâyet-i Şahanesi'nden der-bâr-ı şevket-karara gelen sâdât ve ulemâ ve eşraf ve ayânın esâmisini mübeyyin cedveldir

Sıra no]	Esami	Mûlahazât	[Beraberinde Gelen Yakını]	[Beraberinde Gelen Hizmetçisi]
1	San'a sâdât ve ulemasından es-Seyyid Abdullah bin Abdülkadir	Vaktiyle Zeydilere riyâset eden Seyyid Mutahtar ve Şerefüddin'in ahfâdından olup İzmir Pâye-i Mücerredî rütbesini haizdir.		Hademesi Ahmed es-Siyânî ve Ali Zemârî
2	San'a sâdât ve ulemasından es-Seyyid Muhammed bin Yahya el-Mansur	Vaktiyle Zeydilere riyâset eden Seyyid Mansur'un ahfâdındandır.		Hademesi Ahmed Hantal
3	San'a ulemasından el-Kadı Ali el-Magribî	El-yevm Kevkeban Kazası nâibi olup İzmir Pâye-i Mücerredî rütbesini haizdir. Mahdûmu Muhammed Ali Efendi	Hademesi es-Seyyid Ahsen	
4	San'a sâdâtından es-Seyyid Hamud bin Galib	Ahmed Muhtar Paşa'nın taht-ı kumandasında bulunan Fırka-i Islâhiye'nin Yemen'i istilası hengâmında San'a'da Zeydilere riyâset etmekde iken tav'an Devlet-i Aliyye'ye teslim-i zimâm-ı idare eden Seyyid Galib'in mahdûmudur.		Hademesi Feth, Ahmed Gurab
5	San'a sâdât ve ulemasından es-Seyyid Muhammed Gamzan			Hademesi İhsan Âmir
6	San'a ayânından el-Kadı Ali bin Muhammed el-Cerafî	Vilâyet-i celîle Arabî başkâtibi		Hademesi el-Hac Ali Uslan



7	San'a ulema ve ayânından el-Kadı Abdurrahman el-Harazî			
8	Amran Kazası Şeyhü'l-meşâ-yihi Huzzam es-Sa'r	Mesele-i zâilede şakî-i ma'hûd tarafın-dan San'a âmili tayin olunmuş iken şa-kî-i merkûmun mağlubiyet ve firarı üze-rine merkûma iltihak etmeyerek Hükû-met-i Seniyye'ye iltica etmiştir. Mi-ne'l-kadîm ve eben an-ceddin Hükû-met-i Seniyye'ye muhib ve esdikâdan olup yedinde gerek âbâ ve ecdâdının ve gerek kendisinin hüsn-i hizmetini mu-saddak bir takım evrak-ı resmiye mev-cuddur. İstabl-ı Âmire pâyesini haiz ve dördüncü rütbeden Mecidî Nişânı ile Yemen ve Te'sisât-ı Askeriye madalya-larını hâmilidir.	Mahdûmu kâtib ve tercüman Hüseyin Remzi Bey	Hademesi Yahya İmâdî
9	Reda' Kazası Şeyhü'l-meşâ-yihi ve İslâhât Memuru Salih et-Tayrî	Mesele-i zâilede Reda' üzerine hareket eden külliyyetli eşkiyaya karşı kaza aha-lisinden birçoğunu toplayarak bunlara şiddetle müdafaa ile kazanın ve hükû-met dairesini muhafaza etmiş ve bi'l-cümle memurîn-i hükûmeti ve evrak-ı resmiyeyi cemaatiyle muhafaza tahtın-da olarak bizzat ewelâ Kataba'ya sonra Taiz ve Hudeyde'ye kadar sâli-men irsâle muvaffak olmuştur. Asâkiri şahanenin Reda'a vürûduna değin gaybûbetinden bi'l-istifade taht-ı temel-lükünde bulunan müt'e'addid ... burcla-rını eşkiya hedm ü tahrîb ve pek çok mevaşî ve eşyasını nehb ü gâret etmiş-lerdir. Mûmâileyh muahharan dahi asâkiri şahanenin önüne düşerek eşki-yanın kazadan tard ve tenkiline muvaf-fak olmasına binâen bin beş yüz kuruş maaşla ıslahât ve tahsilât memuriyetine tayin olunmuştur.	Ta'allukâ-tından Ab-dullah İb-kân Efen-di	Hademesi Sa-lih Nâsır, Ka-sım
10	Bilâdü'l-büstan'a tâbi Benî Ridem şeyhi Muhammed bin İsmail el-Ridemî	Benî Matr'ın zî-nüfuz meşâ-yihinden olup mesele-i zâilede devlete hüsn-i hizmet ve sadakatinden dolayı şakî-i ma'hûd tarafından derdest edilerek el-leri bağılı olduğu hâlde Kafiletü'l-azr'a götürülüp feci bir surette idam edilen Şeyh İsmail Ridemî'nin mahdûmu oldu-ğu		Hademesi Muhammed bin Yahya



11	San'a mu'teberân tüccarın- dan Abdullah Senidar			Hademesi Hüseyin el- Ma'berî
12	San'a mu'teberân tüccarın- dan el-Hac Hüseyin es-Sevr		Mahdûmu Ahmed Efendi	
13	Amran Kazası'na tâbi Eşhur eşrafından es-Seyyid Mu- hammed Mürşid			Hademesi Nâsır
14	Haşid meşâyhinden eş- Şeyh Nâsır bin Cebran el- Gaşmî			Hademesi Ahsen Muhammed
15	Haraz Kazası meşâyhinden eş-Şeyh Nâsır Ahles	Haraz Kazası'nın Benî Mukâtil Şeyhi olup mesele-i zâilede kabilesini cem' ile Menada'ya taarruz etmek isteyen eşkiyanın tecavüzâtına harben seddi mümâna'at çekerek bu cihetden San'a tarîkinin muhafazasına sa'y ve ikdâm-ı tam ile ibrâz-ı sadâkat eylemiştir.	Ta'allukâ- tından Hü- seyin Nezzar, el-Kadı Ali el-Aharis	Hademesi Ali Nâsır
16	Haraz Kazası sâdâtından es-Seyyid Ahmed Ebu Talib			Hademesi Muhammed Yahya
17	Haraz Kazası sâdâtından eş-Şeyh Hüseyin Hubeyş			Hademesi Ab- dullah Hubeyş
18	Hacca Kazası eşrafından es-Seyyid Salih el-Müeyyedî			Hademesi Nâsır Müzeyyen
19	Hacca Kazası meşâyhinden eş-Şeyh Yahya eş-Şûî	Mesele-i zâilede Hacca erzakının sev- kiyatını te'min hususunda sarfı mesai ile Tahama kısmına Hacca'dan hücum eden eşkiyaya karşı durarak kabilesiy- le harb etmiş ve esna-yı harbde iki mahdûmu maktûl düşdüğü gibi eşya ve emvâlî de eşkiya tarafından nehb ü gâret olunmuş ve el-yevm Hacca sevkı- yatını te'min için sarfı mesai eylemek- de bulunmuştur.		Hademesi Hüseyin Üdî



20	Ibb Kazası Müftüsü Abdurrahman bin Ali el-Haddad	Mesele-i zâilede Ibb Kasabası'nın külli-yetli eşkiya tarafından tehdid ve muhasarası esnasında ahaliyi teslîh ve teşvik ve son derece de ibrâz-ı mesâî ile asâkir-i şahanenin vürûduna kadar mahall-i mezkûrun eyâdî-i eşkiyaya sukûtuna meydan vermeyerek ibrâz-ı sadakat ve hüsn-i hizmet eylemiştir. Dördüncü rütbeden Osmânî Nişânını hâmilidir.		Hademesi Fârî Munis, Ahmed Kâid
21	Ibb Kazası ulemasından el-Hac Abdullah Yunus	İsmi bâlâda mezkûr Ibb müftüsü tarafından ibrâz olunan hidemât-ı haseneye iştirak eylemiştir.		Hademesi Sa'id el-Nahlanî
22	Ibb Kazası Şeyhü'l-meşâyihi Abdülvahid Bey'in oğlu eş-Şeyh Abdullah	Ibb Kazası'nın Şeyhü'l-meşâyihi bulunan Abdülvahid Bey kaza-yı mezkûrda büyük bir nüfuza mâlik ve devlete hüsn-i hizmet ifasına muktedir olup davet-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhîye icabete fevka'l-had arzu göstermiş ise de ahvâl-i sıhhiye-i hâzırasına mebnî gelmesi mümkün olamadığından büyük mahdûmuyla yeğeni tarafından bi'l-ve-kâle göndermiş olduğu gibi zâtı akdes-i hazret-i Hilâfet-penâhîye bir abdi memlûk olmak üzere yedi-sekiz yaşında olan mahdûmu Abdurrahman'ı ateb-i ulyâya takdim eylemiştir. Mûmâileyh Abdurrahman validesi cihetinden Aden Şeyhü'l-meşâyihi esdikâ-yı devletden Ali Paşa'nın hafididir.	Biraderi	Hademesi Muhammed Bu'dânî, es-Seyyid Ahmed
23	Ibb Kazası Şeyhü'l-meşâyihi Abdülvahid Bey'in yeğeni eş-Şeyh Muslih bin Ali Kâsım eş-Şehlî			
24	Taiz Sancağı eşrafından Belediye Reisi Seyyid Ahmed	Mesele-i zâilede şakî-i ma'hûd tarafından Taiz Kasabası'na hâkim Cebel-i Sabra ahalisini kıyâma davet etmek üzere gönderilen Seyyid İbadî nâm şakînin teşebbüsâtı mel'aneîkârânesini te'sirsiz bırakarak devlete ibrâz-ı sadakat ve hizmet eylemiştir. Kendisi an-asl Zeydilere riyâset eden meşhur Seyyid Mûtevekkil'in ahfâdından bulunmuş ise de bundan birkaç yüz sene evvel âbâ ve ecdâdî Taiz'e hicret ve mezheb-i Zeydî'yi terk ile Şafiî Mezhebi'ni kabul eylemişlerdir. El-yevm Taiz Sancağı'nda mühim bir nüfuza mâlik ve esdikâ-yı devletden bulunmuştur.		Hademesi Ali Aklan, Muhammed Said



25	Taiz Mahkeme Başkâtibi ulemeden el-Kadı Abdülkerim el-Mücahid			Hademesi Ahmed bin Muhammed
26	Zi-aşrak Nahiyesi Naibi el-Kadı Muhammed bin Ahmed	Sinîn-i adîdeden beri Zi-aşrak Nahiyesi'nde tavattun eden Haşid haşerâtının mesele-i zâilede Taiz yolunu kat' etmek üzere kıyâm eyledikleri esnada mûmâileyh ahali-i mahalliye ile bi'l-ittifak asâkiri şahanenin vürûduna kadar yolları tahtı te'mine alarak eşirrâ-i merkûmenin teşebbüsâtı mel'ûnânelerini te'sirsiz bırakmışdır.		Hademesi Hasan Abdullah
27	Zi-aşrak Nahiyesi'nde Sahbanî Mahlâfi el-Kadı Muhammed el-Hacâî			Hademesi Hacı Abdu
28	Adin Kazası Müftüsü Seyyid Hasan bin Ali	Hidemâtı sadâkatkârânesine mükâfat olarak dördüncü rütbeden Osmanî Nişânı ile taltif buyurulmuşdur.		Hademesi Muhammed bin İvaz, Said bin Said
29	Hacariye Kazası Umûr-ı Diniye Müderrisi el-Hacc Ömer Muslih			Yahya bin Ali, Ali bin Hasan, Ali Sabit
30	Hacariye Kazası'ndan eş-Şeyh Ahmed Numan	Şeyh-i mûmâileyh Hacariye Kazası'nda mine'l-kadîm eben an-ceddin hizmet ve sadâkatiyle müstehir Beytü'l-kâsım ailesinden olup sinîn-i adîdeden beri bulunduğu müte'addid nevâhî müdürîyetleri ile kaymakamlık vekâletlerinde ibrâz-ı hüsn-i hizmet ve sadakat eylemiş ve el-yevm kaza-yı mezkûr dahilinde mühim bir nüfuza mâlik bulunmuşdur.		Hademesi Muhammed bin Ali, Sa'd Abdullah, Abdüşşükür
31	Hacariye Kazası ulemasından Abdurrahman el-Cerânî			Hademesi Abdullah Ali
32	Beytü'l-fakih Kazası'ndan Yemen Vilâyeti Nakibüleşrafı es-Seyyid Emin Bahr	Edirne Pâye-i Mücerredî rütbesini haiz ve ikinci rütbeden Mecidî Nişânını hâmilidir.		Mahdûmu Seyyid Ali Efendi



33	Beytü'l-fakih Kazası sâdât ve ulemasından es-Seyyid Hadi bin Muhammed Rez-zak			İzzî Muhammed Aksar'
34	Hudeyde'den Abdullah Balbid			
35	Bacil'den es-Seyyid Ahmed Hatem			Hademesi Ali bin Ahmed
36	Benî Mervan meşâiyihinden eş-Şerif Ahmed bin Muhammed Mehârisü'l-Havaci	Sabya Kazası Meclisi İdare azâsından olup gerek kendisinin ve gerek ec-dadının devlete hüsn-i hizmet ve sadakat ettiklerini müş'ir yedinde evrak-ı resmiye olduğu gibi kabilelerinde devlet aleyhine kıyâmlarını teşvik için şakî-i ma'hûd tarafından eyyâm-ı ahîrede gönderilmiş bir mektub dahi mevcuttur.		
37	Benî Mervan meşâiyihinden eş-Şeyh Mansuru's-Sa'dî			Hademesi Süleyman
38	Benî Mervan ulemasından el-Kadı Mehmed İsmail Âkiş			
39	San'a'dan Fakih Ali Abdullah el-Umrenî			Muhammed bin İsmail Misbah
40	Yarim Kazası Belediye Reisi Abdullah bin Ali el-Mühnic			Muhammed Üdi

41	Zimar Kazası ayânından el-Hac Abdullah bin Ahmed Selame			
42	Zimar Kazası sâdâtından es-Seyyid Hüseyin bin Ahmed			
43	Zimar Kazası mu'teberânından Muhammed Yahya Mansûr			
44	Zimar Kazası eşraf ve ulemasından es-Seyyid Yahya bin Hasan			
45	Zebid Kazası ulemasından Seyyid Yahya bin Abdullah			

Mahdûmu
Ahmed
Efendi

Hademeleri
Ali bin Ali
Melhas,
Muhammed
el-Devsirî





1876 Osmanlı Meb'ûsân Meclisi'ndeki Yemen Meb'usları
es-Seyyid Mehmed Efendi (solda) ve es-Şeyh Ali Efendi (sağda)
(Resimli Kitâb, cilt 1)

46	Zebid Kazası ulemasından Seyyid Ahmed Mesava			Hademesi Said Ali
47	Taiz'e tâbi Hacariye Kazası Şeyhü'l-meşâyihi Muham- med bin Emin	Mûmâileyh Hacariye'den Hudeyde'ye kadar gelmiş ise de vuku bulan rahat- sızlığı üzerine mahall-i mezkûrda kal- mağa mecbur olduğu cihetle pederi Hacariye Kazası Kaymakamı mütevef- fâ Emin Efendi'nin devlete karşı ibraz eylediği hüsn-i hizmetine dair bazı ev- rak-ı resmîyeyi adamlarından Hüseyin bin Salih nâm kimesneye tevdi'an gön- dermiştir.		

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Bahriye Sağ Kolağası kulları
Hüseyin Hüsnü

Yâverân-ı Hazret-i Şehriyârîden Süvari Kaymakamı kulları
Ahmed Feyzi



Bâb-ı Âlî
Meclis-i Mahsus
1510

Yemen eşrafından Dersaâdet'e celb olunan zevâta te'diyesi encümen mazbatasıyla arz-ı atebe-i ulyâ kılınan sekiz yüz liranın az olduğundan nisâb-ı lâyıkhına iblâğının tahtı karara alınması şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlîsinden bulunduğunu mübelliğ tezkire-i hususiye miyâne-i bendegânemizde lede'l-kırâe mûmâileyhimin Dersaâdet'de bulundukları müddetçe masârıf-ı vâkı'alarına medâr olmak üzere mebâliğ-i münasibe i'tâsı şân-ı mekârim-nışan-ı âlîye muvâfık olup hükm-i celîl-i emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâneye nazaran sâ-lifü'z-zikr sekiz yüz liranın bin beş yüz liraya iblâğı ile Hazine-i Celîlece atebe-i seniyye tertibinden tesviyesi ve bir vasıta-i münasibe ma'rifetiyle kadr ü haysiyetlerine göre tevzî'i tasvîb edilmiş ve bu bâbdaki encümen mazbatası leffen iade ve takdim kılınmış olmakla makrûn-ı müsaade-i seniyye-i hazret-i Hilâfet-penâhî olduğu hâlde icra-yı icabının Maliye Nezâreti'ne havalesi bâ-bında ve kâtıbe-i ahvâlde emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

Fî 5 Cumâdelülâ sene [1]325 - Fî 3 Haziran sene [1]323 / [16 Haziran 1907]

(Meclis-i Mahsus üyelerinin mühürleri)

* *

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Âmedî-i Divan-ı Hümâyûn
1510

Devletli efendim hazretleri

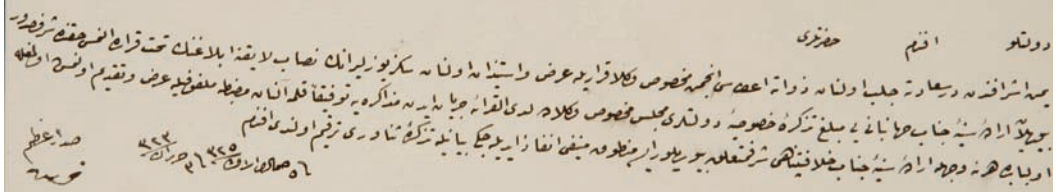
Yemen eşrafından Dersaâdet'e celb olunan zevâta i'tâsı Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ kararıyla arz ve istîfân olunan sekiz yüz liranın nisâb-ı lâyıkhına iblâğının tahtı karara alınması hakkın-da şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihanbânîyi mübelliğ tezkire-i hususiye-i devletleri Meclis-i Mahsus-ı Vükelâ'da lede'l-kırâe cereyân eden müzâkereye tevfikân kaleme alınan mazbata melfûfuyla arz u takdim olunmuş olmakla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulursa mantûk-ı münîfi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu, efendim.

Fî 5 Cumâdelülâ sene [1]325 - Fî 3 Haziran sene [1]323 / [16 Haziran 1907]

Sadırazam
Ferid

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir ki
Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri Meclis-i Vükelâ'nın mazbatası ve melfûfuyla beraber manzûr-ı âlî olarak tevzî'âtı mukteziye Tefîş-i Askerî Komisyon-ı Âlîs-i Reis-i Sânis-i Müşir devletli Edhem ve mezkûr komisyon-ı âlî azâsından Müşir



[illegible]

i.D.H. 1325. Ca. 11

Fî 6 Cumâdelûla sene [1]325 ve fî 4 Haziran sene [1]323 / [17 Haziran 1907]

Tahsin





Sultan II. Abdülhamid'in devr-i saltanatında, Yemen şehir ve kasabalarına telgraf hatları, yollar, köprüler ve limanlar gibi imar faaliyetleri götürülmüştü...

في عهد السلطان عبد الحميد الثاني دبت حركة الإعمار في مدن اليمن وقصباتها: خطوط التلغراف والطرق والجسور والموانئ..

444

[illegible]

i. Hus. 1327. B. / 32



PADİŞAH'IN YEMEN İLERİ GELENLERİNİ 1909 SENESİNDEKİ KABULÜ

İstanbul'da bulunan Yemenli sâdât, ulema ve meşâyih'in memleketlerine döneceklerinden
Padişahla vedalaşmak üzere kendilerine randevu verildiği

تحديد موعد للعلماء والمشائخ والأعيان اليمنيين الموجودين في اسطنبول لتوديعهم من قبل السلطان

تبليغ من سر كاتب السلطان بصدور الإرادة السلطانية حول موافقة السلطان على استقبال أعيان ومشائخ اليمن الموجودين في
اسطنبول يوم الثلاثاء الساعة السابعة بغرض التوديع بمناسبة قرب مغادرتهم دار السعادة الى بلدهم.
التاريخ : 1909/8/8 م

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne

Başkitâbeti

Aded

273

Bir müddetden beri Dersââdet'de bulunan ve bu kere memleketlerine avdet edeceklerinden
bahisle hâk-i pâ-yı şahaneyeye arz-ı vedâ' eylemek için huzur-ı hümâyûn-ı cenâb-ı Hilâfet-penâhî-
ye kabul buyurmalarını istid'â eylemiş olan Yemen sâdâtının önümüzdeki Salı günü saat yedide
şeref-müsûle nâil olmak üzere Saray-ı Hümâyûn-ı mülûkâneye i'zâmları şeref-sudûr buyurulan irâ-
de-i seniyye-i cenâb-ı hazret-i Padişahî icab-ı âlîsinden olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i
veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Receb sene [1]327 - Fî 26 Temmuz sene [1]325 / [8 Ağustos 1909]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Halid Ziya



ذات الصلوات
عليك سلاما
عليك سلاما

۷۳۳۷

[illegible][illegible]

ITAL 1329/5-29

2

BAZI YEMEN İLERİGELENLERİNİN RÜTBE İLE ÖDÜLLENDİRİLMESİ

Yemen'de devlete hizmetlerinden dolayı Vaz'at ve Ziyadiye, Benî Camî, Benî Bîşr şeyhü'l-meşâyihi Seyyid Hadi, Abdullah Hûzi, Ahmed Habbaş, Ali Fahim'in ve Hacur şeyhü'l-meşâyihi Muhammed Şuayb ile Vazat şeyhlerinden Seyyid Alâ'nın taltifleri

منح عدد من مشائخ وأعيان اليمن رتباً وظيفية وهدايا تقديراً لهم

عرض من الصدر الأعظم الى السلطان بخصوص منح رتب وظيفية لبعض سادات وأعيان ومشائخ منطقة اللحية وهم شيخ مشائخ الوعظات والزياضية سيد هادي وشيخ مشايخ بني جامع عبدالله هوزي وشيخ مشايخ بني بشر أحمد هباش وعدد من المشايخ الآخرين بحسب الرفع من قائد القوات العثمانية في اليمن. ومرفق الارادة السنية من السلطان بمنحهم الرتب التالية: احمد هباش وعلي فحيم وعبدالله هوزي رتبة أمير وبقية المشايخ رتب أخرى.

التاريخ : 12 أغسطس 1911م

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Meclisi Vükelâ ve Ma'rûzât
Kalemi
1446

Atûfetli efendim hazretleri

Lhayya vak'asında hidemâtı sadakat-kârâneleri meşhûd olduğu Yemen Kuvâ-yı Umumiye Kumandanlığı'ndan iş'âr olunan Va'zat ve Ziyadiye, Benî Câmî, Benî Bîşr şeyhü'l-meşâyihi Seyyid Hâdî, Abdullah Huzî, Ahmed Habbaş'ın ve Ali Fahim'in mîrû'l-ümerâlık ve Hacur şeyhü'l-meşâyihi Muhammed Şuayb ile Va'zat şeyhlerinden Seyyid Alâ'nın dahi kapıcıbaşılık rütbe-leriyle taltifleri hakkında irâde-i seniyye-i hazreti Hilâfet-penâhî ne vechile şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infaz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 14 Şaban sene [1]329 - Fî 28 Temmuz sene [1]327 / [10 Ağustos 1911]

Sadriazam
İbrahim Hakkı

Ma'rûz-ı çâkeri kemîneleridir

Melfûflarıyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazreti Padişahî şeref-sâdır olmuş ve kararname imza-yı hümayûn-ı mülûkâne ile teşvîh buyurulmuş olmakla emr u fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Şaban sene [1]329 - Fî 30 Temmuz sene [1]327 / [12 Ağustos 1911]

Serkâtib-i Hazreti Şehriârî
Halid Ziya

**



ه
قائمة

بسم الله الرحمن الرحيم
خاصة
مجلس الكائن في
البحرين

بمكة واعضاء وزبانية في جامع في شيخ المشايخ سيدها ربي عبد الله هوزي وحمد لله
وعلى فمهم من الاموال وحمور شيخ المشايخ في محمديا واعضاء في حوزة سيدها ربي وحق في
بشيء في ربي في حوزة سيدها ربي

محمد

استوارده في مكة اجراءه صدارته مأمور في
١٦
١٧
١٨
١٩
٢٠

صد اعظم
محمد

i-TAL 1329/ش-29





Yemen Meb'usları (Soldan sağa): Seyyid Ali Efendi, Ali Süveydi Efendi ve Hüseyin Hilâli Efendi
(Resimli Kitab, c. 3)

سيد علي أفندي وعلي سويد أفندي وحسين هلالي أفندي مبعوثو صنعاء في
مجلس المبعوثان العثماني

Bâb-ı Âlî
Daire-i Sadâret
Meclis-i Vükelâ ve
Ma'rûzât
Kalemi

Kararnâme

Yemen'de Va'zat ve Ziyadiye, Benî Câmî Benî Beşer şeyhü'l-meşâyihi Seyyid Hâdî, Abdullah Huzî ve Ahmed Habbaş ve Ali Fahim'in mîrû'l-ümerâlık ve Hacur şeyhü'l-meşâyihi'lerinden Muhammed Şuayb ile Va'zat şeyhlerinden Seyyid Alâ'nın dahi kapıcıbaşılık rütbeleriyle taltifleri tensîb edilmiştir.

Fî 16 Şaban sene [1]329 - Fî 30 Temmuz sene [1]327 / [12 Ağustos 1911]

Sadrıazam
İbrahim Hakkı

Mehmed Reşad



[illegible]

YEMEN MİLLETVEKİLİ AHMED KEBSÎ'NİN PADİŞAH'I ZİYARETİ

Yemen halkının sadakat ve bağlılıklarını arz edecek olan Yemen Mebusu Seyyid Ahmed el-Kebsî Efendi'ye Padişah tarafından randevu verildiği

قيام ممثل اليمن في مجلس المبعوثان أحمد الكبسي بزيارة السلطان

عرض من رئيس مجلس المبعوثان الى السلطان بخصوص طلب نائب ولاية اليمن أحمد بن يحيى الكبسي والذي عاد مؤخراً من دائرته الانتخابية في اليمن لمقابلة السلطان لإظهار طاعته وولائه.

ومرفق إشارة من سر كاتب السلطان بموافقته على استقباله

يوم الاحد الساعة الواحدة والنصف من بعد الظهر.

التاريخ : 13 ديسمبر 1911م

Meclis-i Mebûsân Riyâseti

Aded

23

Makam-ı Sâmi-i Sadâret-penâhî'ye

Ahîren daire-i intihâbiyesinden avdet etmiş olan Yemen Mebûsu es-Seyyid Ahmed bin Yahya el-Kebsî Efendi Yemenlilerin zât-ı Hilâfet-simât-ı hazret-i Padişahîye ubûdiyet ve sadakatlerini arz etmek üzere şeref-müsüle nâiliyetini istihâm eylemekde olduğundan keyfiyetin arz-ı atebe-i ulyâ kılınarak şeref-sâdır olacak irâde-i seniyyenin tebliğ buyurulması rica olunur. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Teşrîn-i Sâni sene 1327 / [9 Aralık 1911]

Meclis-i Mebûsân Reisi

Ahmed Rıza

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne

Başkitâbeti

272

20 Zilhicce sene [1]329 tarihli ve 334 numaralı tezkire-i hususiye-i Sadâret-penâhîlerine cebbâdır.

Daire-i intihâbiyesinden avdet eylemiş olan Yemen Mebûsu Seyyid Ahmed el-Kebsî Efendi'nin Yemenlilerin sadakat ve ubûdiyetlerini atebe-i ulyâ-yı cenâb-ı Hilâfet-penâhîye arz u iblâğ etmek üzere önümüzdeki Pazar günü ba'de'n-nazar saat bir buçukda istid'ası vechile şeref-müsüle nâiliyeti hususuna müsaade-i seniyye-i hazret-i Padişahî şâyân buyurulmuş ve Meclis-i Mebûsân Riyâseti Celîlesi'nin tezkiresi leffen iade ve takdim kılınmıştır. Ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Zilhicce sene [1]329 - Fî 30 Teşrîn-i Sâni sene [1]327 / [13 Aralık 1911]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Halid Ziya



بجلیں وکلاما کراتینہ مخصوص صیقل و زرقا سید

۶۹

جلد رقبہ	حاضر بولناہ ذوات قحاک آسی	سلطانہ رقبہ
بجلیں کثا ذی		۹۹۱
نہ		شایع
۴		۱۰
		مصطفیٰ
		۹۹۲

شکر اولنا ہر مودہ شعلی و رزقک تو علیہ طوعہ مالی باجی ای وراق اول سنوا و تو نور و سی و کبر و لای باجی رملغوفانی دنی نام قطعا و لای

نوعی عکس و مکتوبات اولاق و طبعی و فروشی تاریخ حوالہ ہوا

فصلہ مالی

نہام سارا نہ یہ ذاتہ عامہ بعضہ معفو یا نک تابیہ و تصدیقہ رسید اهدک بر میانہ ادر خالی از دین جاری بہ قوامہ عمیمہ قرآنہ عزت یاسار نہ جو با امانہ تعارفانہ نک نفیدہ جریہ نظر نہ کلمہ ۱۰ لایہ لای تاریخ ۹۹۲ ہ ہند و نوزک و مکتوبات و قوزہ

کرازی

مذکور تعارفانہ در درین اولیغ و جریہ اکثری بنیہ اهدک منسوبہ لایہ و زرہ قضا و قضا علیا و قضا و لایہ سالفہ جو بریدیم نکالیدہ مسئلہ طومر اوتو یہ سیدک و صدیہ معفو نہ و قضا و حاصلت جریہ صید نہ فائزہ اولیغ حاکمہ بر میانہ ادر خالی از دین و سکہ اخیرہ در خلیفہ صادقانہ و قضا طرانہ نہ یک زیادہ استفادہ و لایہ سید حسہ اهدک دیرا مالہ کی معفو نہ ناکینہ نہام جہ تابیہات حسنہ حصولی تابیہ لایہ جکی کی ایتہ نیکہ معفو نہ بر وجه جریہ زانا و بر لایہ و صادر نہ بہ دلیتہ قضا و لایہ اوتو؛ حوالہ ۹۹۲ تاریخ تحریر نہ تابیہ اولیغ اکثرا و لایہ سالفہ اکثری سید حق نہ کمالہ معلوم ایفادہ و سولایہ سید اهدک بر میانہ اولیغ حاکمہ و طبعہ مناسب و مفتوحہ کور نہ کینہ سارا لایہ غنہ یا سارہ بود جریہ تبلیغات ایفادہ نک نظر نہ سارا لایہ لایہ و لایہ و لایہ نظر نہ بہ معلومات اعصہ نہ کور نہ

ارایہ محکمہ
ضمیمہ
۹۹۲

۳۹۶

MV, 161/69



TAHAMA SEYYİDLERİNİN VERGİDEN MUAF TUTULMALARI

Çoğunluğu Beyt Ehdel'e mensup ve her türlü vergiden müstesna tutulmuş olan Tahama seyyidlerinden 7 kişinin muafiyetlerinin tasdiğiyle bunların arasında yer almayan ancak sadıkâne hizmet ve fedakârlıklarda bulunan Seyyid Ehdel'in de benzerleri gibi vergi dışında tutulması hususunun Yemen Kuva-yı Umumiyesi Kumandanı İzzet Paşa'ya bildirilmesi

إعفاء سادات قحامة من دفع الضرائب

طلب من قائد الجيش في اليمن عزت باشا بإعفاء سادات قحامة من الرسوم المفروضة عليهم وخاصة بني الأهل وتمت موافقة مجلس الوكلاء على إعفاء مجموعة من بيت الأهل يصل عددهم إلى سبعة بموجب فرمان سلطان والبقية تقوم الولاية باستثنائهم من تلك الرسوم.

التاريخ : 18 فبراير 1912م

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsus Zabıt Varakasıdır.

Hulâsa-i Meâli

Tahama sâdâtından yedi zâta aid bazı ma'fuvvîyâtın te'yid ve tasdiki ve Seyyid Ehdel'in bu miyâna idhali lüzumunu hâvî Yemen Kuvâ-yı Umumiyesi Kumandanı İzzet Paşa'dan cevaben alınan telgrafnâmenin leffiyile Harbiye Nezâreti'nden gelen 15 Kânûn-ı Sâni sene [1]327 tarihli ve 5342 numaralı tezkire ve melfûfu okundu.

Kararı

Mezkûr telgrafnâmede dermiyân olduğu vechile ekserî Beyti Ehdel'e mensub olmak üzere kısmen fermân-ı âlî ve kısmen vülât-ı sâlife buyuruldularıyla tekâlîfden müstesna tutulmuş olan yedi seyyidin tasdik-i ma'fuvvîyetleri ve iktidar ve asalet cihetiyle cümlesine fâik olduğu hâlde bu miyâna dahil olmayan ve mesele-i ahîrede hidemât-ı sâdikâne ve fedakârânesinden pek ziyade istifade olunan Seyyid Hasan Ehdel'in diğer emsâli gibi ma'fuvvîyete nâiliyeti Tahamaca te'sirât-ı hasene husûlünü te'min edeceği gibi istenilen ma'fuvvîyet ber-vech-i muharrer zaten verilmiş ve Sadâret'den Yemen Vilâyeti'ne tasfîr olunmuş olan 4 Haziran sene [1]325 tarihli tahrîrât-ı da sâbit olduğu anlaşılmış olmasına binâen sâlifü'z-zikr yedi seyyid haklarında kemâ-kân muamele ifası ve mûmâileyh Seyyid Ehdel'in bu miyâna idhali hâlen ve maslahaten münasib ve muktezî görüldüğünden müşârunileyh İzzet Paşa'ya bu vechile tebliğât ifasının nezâret-i müşârunileyhâ izbârı ve Maliye ve Dahiliye Nezâretlerine malumât i'tâsı tezekkür kılındı.

19 Safer sene [1]330 - 5 Şubat sene [1]327 / [18 Şubat 1912]



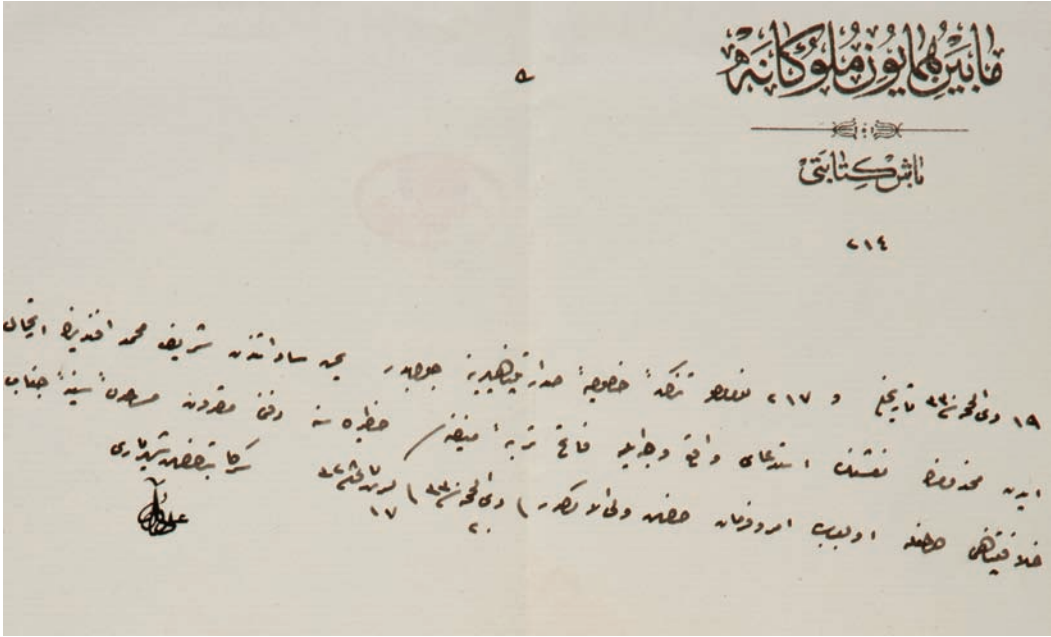
İSTABUL'DA VEFAT EDEN YEMENLİ BİR ŞERİFİN FATİH CAMİİ HAZİRESİNE DEFNİ

Yemen seyyidlerinden Şerif Muhammed Efendi'nin vefat eden oğlunun naaşının Fatih Camii haziresine defnedilmesine padişah tarafından izin verildiği

دفن ابن السيد محمد افندي احد سادة اليمن في جامع الفاتح في اسطنبول

تبليغ من سر كاتب السلطان بموافقة جنابه على دفن ابن الشريف محمد أفندي أحد سادات اليمن في المقبرة الملحقة بجامع الفاتح في اسطنبول.

التاريخ : 30 أكتوبر 1912م



Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne

Başkitâbeti

214

19 Zilhicce sene [1]330 tarihli ve 217 numaralı tezkire-i hususiye-i Sadâret-penâhîlerine cevabdır:

Yemen sâdâtından Şerif Muhammed Efendi'nin irtihâl eden mahdûmunun naaşının istid'â-yı vâki vechile Fatih Türbe-i münîfesi haziresine defni makrûn-ı müsaade-i seniyye-i cenâb-ı Hilâfet-penâhî olmakla ol bâbda emr u fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Zilhicce sene [1]330 - Fî 17 Teşrîn-i Sânî sene [1]328 / [30 Kasım 1912]

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyârî
(İmza)





Türkiye ve Yemen bayrakları



Son Yemen Valisi Mahmud Nedim Bey maiyetiyle birlikte...

والي اليمن الأخير محمود نديم بك مع بعض الإداريين

(Mahmud Nedim Bey, *Arabistan'da Bir Ömür*, İsis Yayıncılık, İstanbul 2001, Kapak Fotoğrafı)

[illegible]

İMAM YAHYA'NIN TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ EMİRLERİNE BAĞLI OLDUĞU

İmam Yahya'nın ısrarı üzerine Yemen'de kalan Türk subay ve askerlerinin millî bir ordu kurarak yabancıların bölgeye girmesini engellediği, İmam'ın ve Yemen ahalsinin Hilâfet ve Saltanat'a bağlı olup Türk askerlerinin Yemen'den çıkarılması tekliflerini nefretle reddettikleri, Albay Lawrence'in Arap Yarımadası'nda Arap birliğinin kurulması teklifini İmam Yahya'nın kabul etmeyerek kendisinin Saltanat'a ve Türkiye Büyük Millet Meclisi emirlerine bağlı olduğu cevabını verdiği, Yemen'deki şehirlerde Osmanlı sancağının dalgalandığı ve Yemen'in İngiliz emellerine bırakılmaması gerektiği hakkında Yemen Valisi Mahmud Nedim'in Harbiye Nezâreti'ne gönderdiği rapor

إعراب الامام يحيى عن إستمرار تمسكه بأوامر مجلس الأمة في أنقرة وطاعته

لخليفة المسلمين في اسطنبول

برقية مرسله من والي اليمن محمود نديم يذكر فيها أن الإمام يحيى متمسك بالإمراء والضباط الاتراك الذين قدموا الى اليمن قبل ذلك، لكي يساعده في إنشاء جيش وطني في اليمن، وأن اليمن بالنسبة للإحزاب صعب الدخول أو الخروج منها ويرغب الإمام في بقاء الارتباط والصداقة بين اليمنيين والعثمانيين احتراماً للخلافة والسلطان ولا يرغب بخروج الجيش العثماني من اليمن، ويأمل أهل اليمن أن يخرج الانجليز قريباً من بلادهم. ومرفق عرض وزير الحربية بالموضوع الى وزير الخارجية. التاريخ : 3 أبريل 1922م

Yemen Valisi Mahmud Nedim Bey tarafından Harbiye Nezâreti'ne gönderilmiş 10 Kânûn-ı Evvel [13]37 tarih ve 166 numaralı rapor hulâsasıdır.

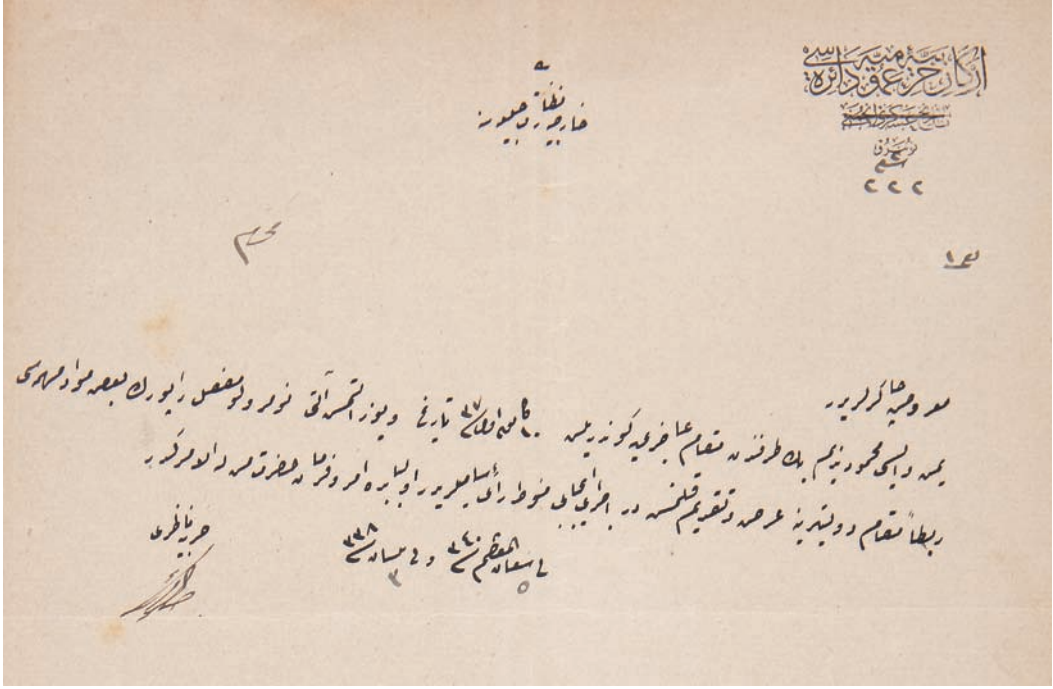
1- İmam Yahya hazretlerinin ısrarlarıyla Yemen'de kalan ve sınıfı muhtelifeye mensub bulunan fedakâr Türk ümerâ ve zâbitlerinin ihtimâmıyla Yemen'de bir millî ordu teşkil olunmuş ve Yemen mıntikasına duhûl ve nüfuz hususundaki bütün ecnebi teşebbüsleri akâmete dâ'îl edilmiştir.

2- İmam-ı müşârunileyh hazretlerinin ve umum Yemen ahalsinin makam-ı celîl-i Hilâfet ve Saltanat-ı Seniyye'ye olan merbûtiyet ve sadakatleri derece-i fevkalâdededir. Havali-i mezkûre kemâkân ecza-yı memâlik-i Osmaniye'den addedilmektedir. Türk zâbitân ve memurînin Yemen'den çıkarılması ve Türkiye'ye karşı idâme edilmiş merbûtiyetin izâlesi için vâki olan her türlü tekâlîf ve harekât-ı vesâitkârâne gerek İmam hazretleri ve gerek umum rüesâ-yı urbân taraflarından nefret ile reddolunmuştur.

3- Son bir teşebbüs olarak Kolonel Lawrence tarafından Şerif bin Avn'la bi'l-müzâkere Cezîretü'l-Arab'da vahdet-i Arabiye'nin kısmen te'mini nokta-i nazârından vâki olan tekâlîf evvelâ Seyyid İdris tarafından reddolunmuş ve aynı maksad ile Lahc ümerâsından Emir Salih ve Seyyid Ulvi dahi İmam Yahya hazretleri nezdine i'zâm olunmuş ise de müşârunileyh tarafından gelen hey'et reddolunarak makam-ı celîl-i Saltanat-ı Seniyye'ye ve Türkiye Büyük Millet Meclisi evâmîrine münkâd bulunduğu cevabı verilmiştir.

4- Millî Ordu'da olduğu gibi gerek Cebel ve gerek Tahama'da, Taiz, Zebid ve sair bütün mevâki'de Osmanlı Sancağı keşide edilmektedir.





5- Asir ile beraber beş milyon nüfusu hâvî olan hükûmetimize lâ-yetezelzel bir merbûtiyet ile te'yîd-i sadakatde ber-devam olan bu kıt'a-i vâsi'anın İngiliz âmâline terk edileceğine ka-ti'yyen itimâd olunamaz.

Sureti hareketimiz hakkında İmam Yahya hazretlerine ve makam-ı vilâyete evâmir ve ta-limât i'tâ buyurulması.

10 Kânûn-ı Evvel sene [13]37 / [10 Aralık 1921]

**

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi

Hariciye Nezâreti Celîlesi'ne

Mahrem

Ma'rûz-ı çâkerleridir

Yemen Valisi Mahmud Nedim Bey tarafından makam-ı acizîye gönderilen 10 Kânûn-ı Ev-vel [13]37 tarih ve yüz altmış altı numaralı mufasssal raporun bazı mevâdd-ı mühimmesi rabten makam-ı devletlerine arz ve takdim kılınmıştır. İcra-yı icabı menûti re'y-i sâmililerdir. Ol bâbda emr u fermân hazreti men lehü'l-emrindir.

Fî 5 Şaban sene [1]340 ve fî 3 Nisan sene [1]338 / [3 Nisan 1922]

Harbiye Nâzırı
(imza)



İNDEKS

A

Abdullah bin Ali el-Münhic (Yarım Kazası Belediye Reisi) 382
Abdullah Senidar (San'a mu'teberân tüccarından) 378
Abdullah-ı Def'i (Erhab kabilesi Şerirlerinden) 323
Abdurrahman bin Ali el-Haddad (İbb Kazası Müftüsü) 379
Abdurrahman el-Cerânî (Hacariye Kazası ulemasından) 381
Abha 339, 343
Acemler 371
Adana 63
Aden 45, 71, 73, 223
Aden Kalesi 349
Afrika 71, 72, 371
Ahmed (Hille Beyi) 308
Ahmed (Yemen Mutasarrıfı) 37
Ahmed Paşa (Mirliva) 265
Ahmed Raşid Bey (Miralay) 359
Ali bin Süleyman Nuri (Hamidiye Etfâl Hastahâne-i Âlîsi etıbbâsından) 129
Amerika 63, 369
Amerikan bezi 27
Amran 239
Amran Kazası 274, 299
Anes Kazası 65, 201, 210
Ani Kazası 299
Ankara 227
Arabistan 347
Arablar 371
Arızatü'l-mansur billah Hüseyin bin Kasım 253
Arsimat Nahiyesi Müdürlüğü 266
Asâkiri Hamidiye 335
Asâkiri Şahane 323
Aseb 371
Asimat Nahiyesi 265
Asir Sancağı 28, 89, 129, 203, 206, 261, 262, 271, 278, 291, 305, 339, 341, 402
Aşiret Mekteb-i Hümâyûnu 121
Âsitâne-i Saadet 33
Asker Cami-i Şerifi 91
Avn 354
Avn hâkimi 354
Aydın 63
Aziziye Burcu 317

B

Bâbîali Komisyonu 330
Babü'l-Mendebe 159
Bacil 141
Bağdad 57, 165, 167, 355
Bahir 145
Bahır-ı Ahmer 66, 159, 185, 203, 213, 269
Bahriye Nezâreti 187, 199, 296, 341
Bârika-i Zafer Gambotı Hümâyûnu 341
Basra 341
Benî Beşer 393
Benî Câmî 391, 393
Benî Haşin 127
Benî Matr 377
Benî Mervan 265
Benî Mervan Kabilesi 266
Benişehr Kazası Hükûmet Konağı 291
Beşinci Ordu Hicaz Fırka-i Hümâyûnları 295
Beşinci Ordu-yı Hümâyûn 296, 303
Beylikçi-i Divan-ı Hümâyûn 273, 278
Beyrut 227
Beyt Gayiş 126
Beyti Ehdel 397
Bilâd-ı Bâfe' 367
Bilâd-ı Büstan Nahiyesi 65, 128, 129, 197
Birinci İhtiyat Alayı 326
Buhârî-i Şerif 106
Bursa Ziraat Ameliyât Mektebi 147, 149
Büyüksakal 343

C

Cami'u'l-Cünd 91
Cami-i Kebîr 28
Casim 373
Caya Kazası 265
Cebane 187
Cebane Limanı 187
Cebel 401
-i Asir 311
-i Habeşî 276
-i Haraz 327
-i İyal Seri' Kabilesi 274
-i Lübnan 137
-i Sabra 379
-i Şahara Memurluğu 206



-i Şark Nahiyesi 65, 201
Cebelü'l-Hüz 127
Cezîretü'l-Arab 401
Cibuti 371
Cibuti İskelesi 371
Cidde 75, 183, 259, 351, 354
Cizan 203

D

Dabi 367
Dabi Müdürlüğü 367
Dahiliye Dairesi 49, 185, 265
Dahiliye Nezâreti 55, 57, 59, 79, 103, 121, 163, 177, 185, 189, 197, 201, 205, 206, 209, 215, 217, 219, 220, 223, 265, 266, 269, 287, 291, 305
Dâü'l-keleb laboratuvarı 165
Dersâadet 57
Dersâadet karpuzu 24
Devlet-i Aliyye 24, 31, 33, 85, 152, 213, 255, 326, 347, 354, 355, 373
Divan-ı Hümâyûn 255, 257, 351
Düyûn-ı Umumiye Komiserliği 75
-Umumiye Meclis-i İdaresi 49, 51

E

Ebuarış Kazası 203, 205, 206, 265, 266, 305
Eczacı Vekili Halid Nureddin Efendi 169
Edhem, (Teffîş-i Askerî Komisyon-ı Âlisi Reis-i Sânisî Müşir) 385
Edirne 141
Edirne Harbiye-i Şahanesi 143
El-Hac Abdullah bin Ahmed Selame (Zimar Kazası ayânından) 382
El-Hac Abdullah Yunus (İbb Kazası ulemasından) 379
El-Hac Hüseyin es-Sevr (San'a mu'teberân tüccarından) 378
El-Kadı Abdülkerim el-Mücahid (Taiz Mahkeme Başkâtibi ulemadan) 381
El-Kadı Abdurrahman el-Harazî (San'a ulema ve ayânından) 377
El-Kadı Ali el-Magribî (San'a ulemasından) 375
El-Kadı Muhammed bin Ahmed (Zi-aşrak Nahiyesi Naibi) 381
El-Kadı Muhammed el-Hacaî (Zi-aşrak Nahiyesi'nden) 381
El-Mevset Müdürlüğü 367
El-Vesim İskelesi 203, 205, 206
Emin Lütfü Bey (Yemen Defterdarı) 34
Emir Hüseyin (Muha hâkimi) 349
Emir Salih (Lahc ümerâsından) 401
Encümen-i Mahsus-ı Meşveret 272
Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ 285, 385
Encümen-i Şurâ 355
Erhab kabilesi 321, 323
Ermeni ve Rum Patrikhâneleri 147

Erzincan 165, 167
Es-Seyyid Abdullah bin Abdülkadir (San'a sâdât ve ulemasından) 375
Es-Seyyid Ahmed bin Yahya el-Kebî Efendi (Yemen Mebûsu) 395
Es-Seyyid Hamud bin Galib (San'a sâdâtından) 375
Es-Seyyid Hüseyin bin Ahmed (Zimar Kazası sâdâtından) 382
Es-Seyyid Muhammed bin Yahya el-Mansur (San'a sâdât ve ulemasından) 375
Es-Seyyid Muhammed Gamzan (San'a sâdât ve ulemasından) 375
Es-Seyyid Yahya bin Hasan (Zimar Kazası eşraf ve ulemasından) 382

F

Fakih Ali Abdullah el-Umrenî (San'a'dan) 382
Farsiyye Kapısı 329
Fazlı Bey (Dördüncü İhtiyat Alayı Miralay) 325
Fazlı Beyler (Miralay) 326
Feth, Ahmed Gurab 375
Feyzi Paşa (Müşir) 69
Feyzi Paşa (Yemen Vali Vekili ve Kuvve-i Umumiye Kumandanı Müşir) 231
Fransa 28, 31, 369
Fransız misyonerler 371

G

Gamed Kazası 278
Gat 27, 34
Gümrük Nezâreti 373
Gureba Hastanesi 168

H

Hacariye 383
Hacariye Kazası 276, 381
Hacc Ömer Muslih (Hacariye Kazası Umûr-ı Diniyye Müderrisi) 381
Hacca Kazası 299
Hacile 219
Hacur 391
Hacur Kazası 217, 363
Hali Nahiyesi 271
Halkalı 123, 133
Halkalı Mektebi 53
Hamdi Numan (Belediye Tabib Vekili Kolağası) 169
Hamedan 127
Hamidiye Etfâl Hastahâne-i Âlisi 129
Hamidiye Kışlası 315
Hanbelî 28
Haraz 101, 127, 137
Haraz Kasabası 265
Haraz Kazası 65, 378
Haraz Nahiyesi 203, 205, 206
Harbiye Nezâreti 237, 335, 397, 401
Hariciye Nezareti 349



Hasan Ağa (Üçüncü Taburu Sol Kol Ağası) 326
Hâşiye-i Beyzâvî-i Şeyhâde 106
Hey'eti Islâhiye 103
-Teftişîye Riyâseti 297
-Hicaz 45, 161, 262
-Demiryolu 71, 73
-Fırka-i Hümâyûnları 296, 303
-Vali ve Kumandanlığı 159
Hidiviyeti Mısırye Kumpanyası 262
Hind 247
Hindistan 49, 51, 72, 287, 347
Hüdavendigâr 227
Hudeyde 28, 37, 46, 54, 55, 71, 73, 75, 79, 99,
109, 111, 113, 115, 128, 139, 141, 142,
145, 175, 179, 180, 183, 187, 193, 195,
197, 203, 212, 219, 225, 231, 232, 295,
297, 305, 330, 353, 360, 361, 369, 383
-Daire-i Belediyesi 187
-Fırka-yı Askeriyesi 265
-Gümrüğü 187
-İskelesi 111, 185, 187, 191
-Kasabası 187
-Kasabası Belediye Riyâseti 161, 163
-Limanı 45, 157
-Mutasarrıfı 329
-Mutasarrıflığı 111, 161
-Sancağı 43, 161, 163, 203, 206, 265, 266,
329
Hükûmet-i Mısırye 237
Hükûmet-i Seniyye 73, 77, 115, 213, 323, 324,
326, 377
Hüseyin Hilmi (Yemen Valisi) 105, 213
Hüseyin Hüsnü (Hey'eti Islâhiye'den) 105
Hüseyin Paşa (Mirliva) 88
Huzzam es-Sa'r (Amran Kazası şeyhü'l-meşâyihi) 377
Hüzzam Paşa (Amran Şeyhü'l-meşâyihi) 241, 243

I-i

Ibb 127, 145, 220
Ibb Kazası 379
İbrahim bin İbrahim Rüşdü (Yâverân-ı Hazreti Şehriyârî-
den Kaymakam) 373
İhsan Âmir 375
İhyâü'l Ulûm 107
İmam Ali 28, 31
İmam Sarayı 31
İmam Yahya 401, 402
İmam-ı Kâzib 373
İmam-ı San'a 354, 355
İnam Efendi bin Nâsir 142
İngiliz 193, 223, 231, 402
İngiliz Sefâin-i Harbiyesi 45
İngiliz Vapur Acentesi 45
İngilizler 46, 73
İngiltere 33, 347, 349, 351, 353, 354, 355, 356,
369

-Hükûmeti 223
-Kraliçesi 349
-Sefâreti 45
İntihâb-ı Memurîn Komisyonu 266
İran 369
İrr Nahiyesi 65
İshak bin Mehmed Cemal (Hey'eti Islâhiye'den) 105
İtalya 369
İzmir 227
İzzet Paşa (Yemen Kuvâ-yı Umumiyesi Kumandanı) 397

K

Kâbe 28
Kâbe-i Mükerrreme 354
Kabita 276
Kadı Ali bin Muhammed el-Ceraftî (San'a ayânından)
375
Kadı Mehmed İsmail Âkiş (Benî Mervan ulemasından)
382
Kadıköy 241
Kadıköy Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi 239, 241,
243
Kafel 373
Kahtan bin Ömer Herhere (Dabi Kabilesi Reisi) 367
Kalkûta 49, 51
Kâmil (Sadrazam) 163
Kamran adası 159, 193, 195, 287
Kamran Tahaffuzhânesi Enspektörlüğü 193
Kastamonu 227
Kataba 111, 223, 377
Kayid bin Mehdi 125
Kebad 24
Kerem 145
Kevkeban 127
Kevkeban Kazası 299, 375
Kitabiye 127
Kızıldeniz 203
Kolera 161
Kolonel Lawrance 401
Konya 227
Koz Limanı 39
Kozlu Vapuru 341
Kuleli İdâdiye-i Şahanesi 143
Kunfuda 54, 55, 203
Kur'an-ı Şerif 28
Kürdler 31

L

Latif bin Ahmed 126
Lhayye 37, 203, 313, 315, 317, 318, 371
Lhayye Liman Dairesi 199
Lord Aberdin (Umûr-ı Ecnebiyesi Nâzırı) 349
Luffeddin 135

M-N

Mahmud Nedim Bey (Yemen Valisi) 401, 402



Maktara 276
 Maliye Dairesi 63, 205, 217, 219, 223, 287, 293
 -Komisyonu 297
 -Nezâreti 49, 51, 77, 82, 83, 133, 157, 179, 180, 265, 266, 293, 313, 315, 385
 Manastır 165, 167
 Masua 71, 73, 371
 Matar Kabilesi 65
 Mecidi Nişanı 163, 359, 363, 377, 381
 Meclisi Ayân Riyâseti 235
 -Hâs 349
 -Mahsus-ı Vükelâ 59, 77, 113, 167, 191, 195, 228, 276, 283, 385
 -Mebûsân 235, 395
 -Tibbiye 34, 153
 -Umûr-ı Sıhhiye 157
 -Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye 315
 -Vükelâ 335
 Mehmed Ali Efendi (Yemen Mal Müdürü) 34
 Mehmed Ali Paşa (Mısır Valisi) 353, 354
 Mehmed Ferid bin Said (Yemen Hey'eti Teftişyesi'nden) 297
 Mehmed Feyzullah (Hey'eti İslâhiye'den) 105
 Mehmed Hadi (Muamelât-ı Umumiye İdarehânesi Müdürü) 239
 Mehmed Hayri (Muamelât-ı Umumiye İdarehânesi Müdürü) 241, 243
 Mehmed Şakir Paşa (Yedinci Ordu-yı Hümâyûn Erkân-ı Harb Reisi Mirliva) 41
 Mekke-i Mükerreme 33, 354, 355
 Mekteb-i Bahriye-i Şahane 142, 143
 Mekteb-i Feyziye 105
 Mekteb-i Tibbiye-i Mülûkâne 153
 Mekteb-i Tibbiye-i Şahane 34, 35, 121, 152, 153
 Memâlik-i Osmaniyye 72, 239
 Mendeb Boğazı 353
 Meydi İskeleyi 203, 205, 206, 371, 373
 Millî Otobüs Osmanlı Anonim Şirketi 239, 243
 Mısır 54, 55, 57, 308, 351, 354, 356
 Moha İskeleyi 308
 Mösyö Lorans Morton 237
 Muaz bin Cebel 91
 Muha 37, 187, 203, 347, 353, 354, 355
 Muhammed bin Avn (Mekke-i Mükerreme Şerifi) 259
 Muhammed bin Emin (Taiz'e tâbi Hacariye Kazası Şeyhü'l-meşâyihî) 383
 Muhammed bin İsmail el-Ridemî (Bilâdü'l-büstan'a tâbi Benî Ridem Şeyhi) 377
 Muhammed Ferid bin Said (Ferik) 71
 Muhammed Şuayb (Hacur Şeyhü'l-meşâyihlerinden) 393
 Muhammed Yahya Mansûr (Zimar Kazası mu'teberânından) 382
 Muhendishâne-i Berrî-i Hümâyûn 143
 Mültekâ 107
 Munsır bin Abdullah 128
 Musa (Miralay) 326

Mushafı Şerif 28, 85
 Musika-i Hümâyûnları Kışlası 129, 133
 Musul ve Şevketnümâ Gambotı Hümâyûnları 341
 Nemçe 262
 Nihad (Vükelâ-yı De'âvî'den) 239, 241, 243

O-Ö

Ordu-yı Hümâyûn 296
 Ordu-yı Hümâyûn Levâzım Dairesi 295
 Osman Paşa 351
 Osman Zübeyir Efendi (Binbaşı) 34
 Osmanî Nişanı 381
 Osmanlı Bankası 71, 73
 -Sancağı 401
 Özdemir Paşa 249

P-R

Perim 159, 220, 299, 371
 Posta Nezâreti 193, 262
 Ramazan-ı Şerif 85
 Reddül-Muhtâr ale'd-Dürri'l-Muhtâr li-ibn-i Âbidin 107
 Reji İdaresi 373
 Resûl-i Ekrem 28
 Riyal 71, 72, 73, 99, 157, 177, 354

S-Ş

Sa'da 373
 San'a 27, 28, 31, 41, 54, 67, 69, 105, 109, 113, 115, 119, 126, 127, 128, 129, 137, 139, 141, 142, 145, 197, 212, 219, 225, 255, 295, 299, 321, 325, 326, 353, 378
 -Kalesi 323
 -Sancağı 274
 Sabya Kazası 382
 Sadeddin Efendi 99
 Salih et-Tayrî (Reda' Kazası Şeyhü'l-meşâyihî ve İslâhât Memuru) 377
 Salih Hüsrev Bey (Yemen Erzak-ı Askeriye müteahhid-lerinden) 241, 243
 Saydi Limanı 205
 Sayfer 278
 Sehal Kazası 203, 206
 Sehim Müdüriyeti 265
 Selanik Numune Çiftliği 53
 Selim bin Muhammed Salim (Yıldız Hastahânesi etibbâsından Kolağası) 129
 Seraskerî 55, 59, 205, 206, 269, 271, 295, 339, 364
 Seyyid Ahmed (Taiz Sancağı eşrafından Belediye Reisi) 379
 Seyyid Ahmed Ebu Talib (Haraz Kazası sâdâtından) 378
 Seyyid Ahmed Mesava (Zebid Kazası ulemasından) 383
 Seyyid Ahmed Muhtar Paşa (Hicaz Fırkası Kumandanı) 321
 Seyyid Ahmed Şerai Efendi (sâdât-ı kirâmdan) 161



Seyyid Alâ (Va'zat Şeyhlerinden) 391, 393
 Seyyid Emin Bahr (Beytül-fakih Kazası'ndan Yemen Vilâyeti Nakibüleşrafı) 381
 Seyyid Hâdî (Benî Bişr Şeyhü'l-meşâyihi) 391
 Seyyid Hadî bin Muhammed Rezzak (Beytül-fakih Kazası sâdât ve ulemasından) 382
 Seyyid Hasan bin Ali (Adin Kazası Müftüsü) 381
 Seyyid Muhammed Mürşid (Eşhur eşrafından) 378
 Seyyid Salih el-Müeyyedî (Hacca Kazası eşrafından) 378
 Seyyid Yahya bin Abdullah (Zebid Kazası ulemasından) 382
 Sicill-i Nüfus Müdüriyeti Umumiyesi 266
 Sihnan 125
 Simsar Nizâmnâmesi 111
 Sinan Paşa 197
 Sivas 227
 Sivas Numune Tarlası 53
 Süleyman Efendi (Benî Haris Nahiyesi Müdürü) 274
 Süleyman Paşa (Ferik) 133, 247
 Sultan Mehmed Han Kalesi 343
 Sultan Mehmed Reşad Kalesi 343
 Süveyş 187, 189, 308
 Şafîî 28, 371
 Şafîî Mezhebi 379
 Şakir Paşa (Müşir) 226, 385
 Şam-ı Şerif 165, 167
 Şaub 142
 Şerh-i Buharî li'l-Aynî 106
 Şerh-i Buharî li-Kastalânî 106
 Şerif Ahmed bin Muhammed Mehârisü'l-Havaci (Benî Mervan meşâyihinden) 382
 Şerif Muhammed bin Avn (Mekke Emiri) 255
 Şerifi Yahya (Mekke Emiri) 354
 Sevede Kazası 272
 Şeyh Abdullah (Ibb Kazası Şeyhü'l-meşâyihi Abdülvahid Bey'in oğlu) 379
 Şeyh Ahmed Numan (Hacariye Kazası'ndan) 381
 Şeyh Hüseyin Hubeyş (Haraz Kazası sâdâtından) 378
 Şeyh Mansuru's-Sa'dî, (Benî Mervan meşâyihinden) 382
 Şeyh Muslih bin Ali Kasım eş-Şehlî (Ibb Kazası Şeyhü'l-meşâyihi Abdülvahid Bey'in yeğeni) 379
 Şeyh Nâsir Ahles (Haraz Kazası meşâyihinden) 378
 Şeyh Nâsir bin Cebran el-Gaşmî (Haşid meşâyihinden) 378
 Şeyh Yahya eş-Şûî (Hacca Kazası meşâyihinden) 378
 Şûrâ-yı Devlet 49, 63, 185, 203, 217, 219, 223, 239, 241, 265, 269, 272, 278, 283, 293, 305
 -Dahiliye Dairesi 45, 51, 177, 189, 191, 197, 266, 271, 274, 367
 -Maliye Dairesi 61, 201, 209, 291, 305

T

Tahir Paşa 329
 Tahtavî ale'd-Dürri'l-Muhtâr 107

Taiz 127, 142, 177, 220, 339, 381, 401
 -Kalesi 333
 -Kasabası 223, 379
 -Sancağı 91, 115, 223
 Tarikatı Muhammediye Şerhi 107
 Tefsiri Beyzâvî 106
 Tefsiri Celâleyn 106
 Tefsiri Cemel 106
 Tefsiri Ebussuud 106
 Tehame 63, 401
 Telgraf ve Posta Nezâreti 223
 Ticaret ve Ziraat Nezâreti 239, 241, 243
 Tophâne-i Âmire Müşiriyet 339
 Trablusgarb 237
 Trabzon 227
 Triyeste 72
 Türk 118
 Türkçebilmez Muhammed Ağa 349
 Türkiye Büyük Millet Meclisi 401
 Turuk ve Me'âbir İdaresi 225

U-Ü

Umum Mekâtib-i Askeriye-i Şahane Nezâreti 339
 Üçüncü İhtiyat Alayı 325

V

Va'zat 391, 393
 Vacesept 237
 Vadiyyü'z-zahr 126
 Vesim İskeleyi 271
 -Limanı 269
 Veysi bin Ali 129
 Vilâyeti Yemaniye 333

Y

Yarım 123, 139
 Yarım Kazası 382
 Yedinci Ordu-yı Hümâyûn 226, 269, 295, 296, 301, 302, 303, 371
 Yemaniye 45, 57, 75, 77, 91, 118, 159, 161, 225, 239, 241, 262, 281, 354
 Yemen 24, 27, 31, 34, 35, 37, 49, 51, 53, 61, 72, 85, 91, 101, 109, 113, 129, 131, 135, 147, 153, 165, 167, 171, 212, 239, 257, 295, 308, 310, 326, 330, 339, 341, 349, 367, 369, 385, 393, 401
 -Eyâleti 82, 83, 99, 144, 179, 180, 259, 313, 317
 -Yemen Hey'eti Islâhiyesi 111, 113
 -Hey'eti Teftişiyesi Riyâseti 71, 232
 -Kuvâ-yı Umumiye Kumandanlığı 391
 -Şerifliği 257
 -Umum Kumandanlığı 363
 -Valiliği 41
 -Vilâyeti 39, 40, 43, 45, 53, 55, 57, 59, 61, 63, 71, 75, 93, 95, 103, 115, 123, 133,



157, 161, 163, 175, 177, 185, 201, 205,
209, 215, 217, 219, 225, 228, 262, 265,
269, 271, 272, 281, 287, 291, 296, 305,
335, 361, 363, 397
-Vilâyeti Meclis-i İdaresi 367
-Vilâyeti Muhasebe ve Mektubî Kalemleri 293
Yemen-i Esfel 333
Yirmi Birinci Müstakıl Asir Fırkası Kumandanlığı 343
Yunus Zühdü (Hey'et-i Islâhiye'den) 105

Z

Zahid (Kadıköy Daire-i Belediyesi azâsı) 239, 241,
243

Zebid 37, 125, 127, 142, 247, 401
Zebid Kazası 63
Zeydi 28, 31, 371
Zeydî mezhebi 339
Zeydiye ve Zehre Memlehaları 75
Zı-aşrak Nahiyesi 381
Zimar 145, 220, 299
Ziraat Bankası 63, 226, 227
Ziyadiye 391, 393
Zübeyr Kaza 101

